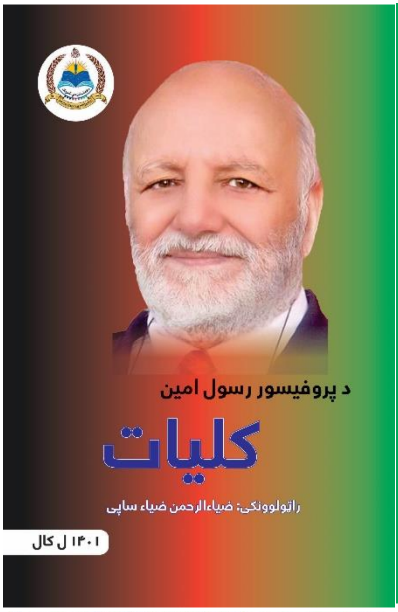

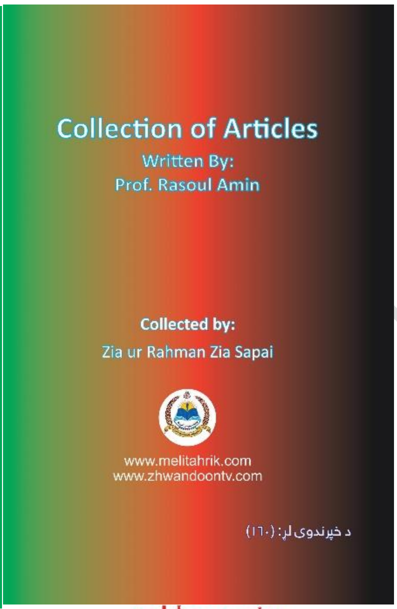

پروفیسور رسول امین
د ژوند په بېلابېلو پړاوونو کې

مننه او کور ودانی

د افغانســتان ملي تحریک فرهنګي ځانګه له ښاغلي قدرمن (اتل امین) څخه ډېره مننه کوي او کور ودانی ورته وایــي، چــې نه یوازې د دې کلیاتو د چاپ مالي لګښــت یې پر غاړه واخیســت، بلکې د ګڼو نورو فرهنګي کارونو په بشــپړتیا او ترسره کولو کې یې هم وخت پر وخت خپله ونډه اخیستې ده.

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پروفیسور رسول امین

کلیات

(لومړی ټوک)

ترتیب او تدوین

ضیاءالرحمن ضیاء ساپی

۱۴۰۱ل کال

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پروفیسور رسول امین کلیات

لیکوال: پروفیسور رسول امین

ترتیب او تدوین: ضیاءالرحمن ضیاء

خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک، فرهنګي څانګه

چاپکال:۱۴۰۱ل/۲۰۲۲م

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپ وار: لومړی

د خپرندوی د خپرونو لړ: (۱۶۰)

برېښنايي پته: www.zhwandoontv.com

ددې کتاب د چاپي، کاپي، انلاین او بل هر ډول خپراوي حقوق له خپرندوی سره خوندي دي.

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

گڼه سرلیک مخ

د افغانستان یو خدمتګار امین..۸

ویناوې...۱٤

په افغانستان کې مېشت قومونه ۱٥

ټول افغانان دي..۱٥

یو باثباته حکومت د کوکنارو د کر ۱۹

مخنیوی کولای شي...۱۹

د افغانستان په روانه شخړه کې د لویې جرګې ونډه ۲۲

د افغانستان سوله د ګاونډیو هېوادونو او سیمې په ګټه هم ده...............۲۷

مسایل په احساساتو نه، بلکې په مفاهمه حلېږي...........................۲۸

جګړه ماران باید د جنګي جنایتکارانو په توګه محاکمه شي..................۳۰

د افغانستان روانه غمیزه او افغانان...۳۳

هغه څوک چې ځانونه په افغانستان کې مشران ګڼي، دوی ۳٦

افغانها باید بجای مسایل ګروهی و منطقه یی در باره افغان ۳۹

جوانان ما از رخداهای جهانی بیشتر آګاهی داشتند اما از ٦٤

په افغانستان کې دې داسې یو ملي او اسلامي حکومت...........................٦۸

افغانستان په څلور لارې کې؛ د هغه علتونه او علاجونه ۷۰

اتحادیه نویسنده ګان افغانستان ازاد موسسه ایست ازاد و ۷۳

د لوی احمدشاه بابا سیمینار ته د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې.................۷٥

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان برای عملی شدن و موفقیت طرح پلان صلح.............................. ۸۱

مرکز مطالعات افغانستان گشایش یافت و به کارش آغاز کرد.............. ۸۳

د افغانستان د مطالعاتو مرکز په پرانیستونکې غونډه کې.............................. ۸۵

طالبان باید برای تدویر لویه جرگه و.. ۹۱

مسله افغانستان در یک مرحله نهایت حساس و ۹۷

روان مردم افغانستان با دکتاتوری، استبداد و سلطه.................................. ۱۰۰

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې لسمه کالیزه.. ۱۰۷

د افغانستان په کلتور کې راغلي بدلونونه او بیا رغاونه یې ۱۰۹

د افغانستان د مسلې سیاسي حل او په راتلونکي ۱۱۲

د افغانستان مسله او د هغې حل.. ۱۱۳

د افغانستان د سولې په لاره کې پراته خنډونه ۱۱۷

لویه جرگه د ستونزو د حلولو د یو مهم میکانیزم په توګه ۱۲۱

د افغانستان په هکله د ملګرو ملتونو ورروستی... ۱۳۱

مرکې... ۱۳٤

د تنظیمونو او د دوی د حامیانو ټولې هلې ځلې... ۱۳۵

ځینې تنظیمونه د خپلو باندنیو پلویانو په لمسون ۱٤۰

د هرات غونډې مثبتې او منفي خواوې دواړه درلودې ۱٤۳

د ملګرو ملتونو هڅې ناکامې نه دي، یوازې ځینو ۱٤٦

د پخواني پاچا اساسي هدف افغانانو ته د خپل... ۱٤۹

افغانان حق لري چې د خپل هېواد سیاسي زعامت ۱۵۷

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په باب نړیواله متضاده پالیسي ۱٦٤
د مجسمو ورانول د افغانانو کار نه دی ۱۷٥
هیچ شخص، ګروه و حزب حق تغیر دادن ۱۸۱
د عشق اباد په کنفرانس کې د افغانستان د ۱۸٦
له جنګي ډلو سره بهرنۍ مرستې، افغانستان ۱۹۳
تنظیمونو ولې او څنګه له یو بل سره جګړې پیل کړې؟ ۲۰۲
د افغانستان په حقوقي موسساتو کې د لوبې ۲۰٥
د برچې به زور پر افغانانو حکومت نه کېږي ۲۱۰
افغاني ټولنه یوه مسلمانه، مساوات طلبه او ۲۱۷
مصاحبه پروفیسور عبدالرسول امین با هفته نامه کابل ۲۳۳
ازاد، مستقل او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان ۲٤۱
افغانان هیله لري، چې زموږ ګاوندیان باید د ۲٤٤
د افغانستان د مسلې د سیاسي حل صلاحیت ۲٤۹
افغانها از حمله موشکی امریکا قلباً متاثر اند ۲٥۳
زما په نظر په سیاسي لحاظ ازاد مطبوعات د ۲٥٦
د افغانانو اکثریت د خپل هېواد په هکله اندېښنمن دي ۲٦۲
مردم افغانستان از جنگ خسته شده اند جنگسالاران ۲٦٤
هر څوک چې د افغانستان د کشالې نظامي حل.............................. ۲٦٦
د کوټې د مشورتي مجلس په فیصلو کې راغلي ۲۷۱
ځینې کسان غواړي چې قومي او ژبنیو تعصباتو ۲۷۳

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې روان جنګ د افغانانو نه دی، بلکې ۲۷۶

لیکنې ۲۸۵

تعصبهای قومی، نژادی و زبانی خطری به وحدت ۲۸۶

مسکو د مجاهدینو غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړ ۳۴۶

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې ستونزې ۳۵۲

ایا تجزیه افغانستان امکان پذیر است؟ ۳۷۱

افغانستان از خم و پیچ خطرناک تاریخ میگذرد ۳۷۹

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد ۴۷۳

د نولسمې پېړۍ په اواخرو او د شلمې په اوایلو ۴۷۶

په افغانستان کې د سیاسي ګوندونو رول ۴۸۹

افغاني ټولنه، ارزښتونه او د جرګې موسسه ۵۰۰

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد ۵۴۱

ژباړې ۵۴۴

د ځناورو فارم یا د روسي کمونیزم هینداره ۵۴۵

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان يو خدمتګار امين

پروفيسور رسول امين د افغانستان په اوسني تاريخ کې هغه ليکوال، سياستوال، سياستپوه، اديبوه او ټولنپوه شخصيت و، چې نږدې پنځه لسيزې يې په منظم او متواتر ډول د علم، ادب او سياست په ډګر کې افغانستان ته داسې خدمتونه ترسره کړل، چې جانبي عوارض يې نه درلودل؛ د کوم شخص، ګوند، سياسي بهير په امحاکې يې خپله بقا نه غوښتله او د يوې معتدلې، سوله ييزې لارې او تګلارې پلوی و. پروفيسور رسول امين تر لوړو زده کړو وروسته په کابل کې د پښتو ټولنې غړی او د کابل پوهنتون استاد شو، دا دندې يې په ښه ډول ترسره کړې، پر (۱۳۵۷ل) کال د سياسي افکارو او د وخت د حاکميت د مخالف ليدلوري د درلودو له امله له هېواده مهاجرت ته اړ شو.

د شوروي اتحاد د يرغل په کلونو کې يې قلمي جهاد ته ادامه ورکړه، په هېواد کې د شوروي يرغل له امله رامنځته شوې خونړۍ ځپې يې په خپل رسنيز فعاليت کې منعکس کړې او د هېواد واقعيتونه يې تر نړيوالو ورسول. ده پر دې مهال هم په افغانستان کې د شتو واقعيتونو او سياسي شخړو حل په سوله ييز فورمول کې لټاوه او جګړه يې د حل وروستۍ لاره نه ګڼله. د جهاد تر اختتام او د تنظيمي جګړو پرمهال يې بيا هم د روغې جوړې او سياسي حل لارې پر تګلارې ټينګار کاوه. له افغانستانه د روسانو د وتلو په وروستيو وختونو کې يې په پېښور کې فرهنګي کارونو ته زور ورکړ؛ د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنه (وفا) يې جوړه کړه، د (خپلواکۍ) مجله يې تاسيس او وروسته يې بيا د (وفا) په نامه يوه ډېره معتبره اوونيزه هم پيل کړه. د تنظيمي جنګونو پرمهال يې د بېلابېلو تنظيمونو ترمنځ په مستقل ډول او هم په پېښور کې د تفاهم شورا له لارې د روغې جوړې ډېرې هلې ځلې وکړې، خو کومه غوڅه نتيجه يې ور نه کړه. کله چې د طالبانو د اسلامي تحريک او مخالفو تنظيمونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمنځ جګړې پيل شوې، نو بيا هم امين صيب او څو ملګرو يې د خپلمنځي خبرو اترو او سولې لاره غوره وبلله، د مخالفو ډلو ترمنځ يې پر روغې جوړې ټينګار وکړ، بېلابېلو ډلو سره يې د خبرو لپاره اړيکي ټينګ کړل، د سولې لپاره يې علمي سيمينارونه جوړ کړل، خو دې سترپاوو هم کومه غوڅه پايله ور نه کړه. د طالبانو د لومړي حاکميت په بهير کې يې د دې تحريک له مشرانو سره څو څو وارې وکتل او دا خبره يې ورته واضح کړه چې په يوازې ځان حکومت نه شئ کولای او افراطي نظريات د دې وطن په ګټه نه دي. کله چې د طالبانو تېر نظام د نړيوالو په مستقيم پوځي يرغل ړنګ شو او د بن کنفرانس د طرحې او پرېکړې پر اساس يوه موقته اداره رامنځته شوه، نو څو موده وروسته امين صيب د پوهنې د سرپرست وزير په توګه غوره شوه. دا مهال نو د افغانستان په تعليمي برخه کې کوم واحد نصاب نه و، د ډاکتر نجيب د وخت نصاب، د مجاهدينو په نوم د استاد رباني (جمعيت) تنظيم حکومت او په پېښور کې د بېلابېلو تنظيمونو او انجيوګانو تعليمي نصابونو څخه کار اخيستل کېده. په کار دا وه چې په موقت ډول يو واحد تعليمي نصاب جوړ او وروسته بيا پر يوه منظم تحصيلي نصاب کار پيل شي. د امريکا متحده ايالاتونو پرمختيايي ادارې (USAID) د دې کتابونو د چاپ لګښت پر غاړه واخيست. د تعليمي نصاب دکتابونو دا شمېر دا مهال ټولټال(۱۱۷) عنوانونو ته رسېده. د امين صيب پر زيات ټينګار او څار دا ټول کتابونه د بېلابېلو متخصصينو له خوا ايډيټ او چاپ ته تيار شول اوکله چې امين صيب د پوهنې د وزير په توګه عملاً خپله دنده پيلوله، نو دا (۱۱۷) عنوانه تعليمي اثار چې په مليونونو ټوکه چاپ شوي وو، هم د زده کوونکو د ګټې لپاره تيار شول.

امين صيب شپږ مياشتې په پوره صداقت د پوهنې د وزير په توګه خپله دنده ترسره کړه، بيا په هېوادکې حکومت نوې بڼه خپله کړه او له واکمن دربار سره د ده مناسبات هم پسې ساړه شول، ده خپل پخوانی دفتر له پېښوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل ته انتقال کړ، (د افغانســـتان د مطالعاتو مرکز) په نوم یې نوی دفتر جوړ کړ، خپله بـډایه کتابتون یې هم کـابـل تـه ولېږداوه او دلتـه یې پر ټولنیزو او فرهنګي خدمتونو لاس پورې کړ.

د ژوند تر پایه یې بیا په حکومت کې رسمي دنده وانه خیسته او د حکومت د یوه منتقد او ټولنیز خدمتګار په توګه یې د خپل ژوند وروستي کلونه تېر کړل. امین صـــیب د (۲۰۰۹م) کال د د اکتوبر پر (۳۱)مه نېټه له وطنه لرې په استرالیاکې د خپل ژوند پور پرې کړی، په دې ډول یې د ژوند هغه سفر چې ده پر (۱۳۱۸ل) کال په کونړکې له خپل کلي (وټپور) څخه پیل کړی و، پایته ورســاوه. جنازه یې وطن ته راوړل شــوه او د کونړ په مرکزکې یې خپل ابدي کور خپل کړ. بډایه کتابتون یې، چې ده په ډېر زیار او زحمت په پېښـــورکې جوړ کړی و، د ده د یوه ســتر معنوي امانت په توګه وروســته د کونړ پوهنتون ته وسپارل شو، چې اوس د یاد پوهنتون محصلین او استادان ترې علمي ګټه پورته کوي.

پروفیســور رســول امین د خپل عمر په نیمه پېړۍ کې پر ټولنیزو او ســیاسـي فعالیتونو ســربېره ګڼ شــمېر فرهنګي خدمتونه هم ترســره کړي دي. ژباړې، متفرقه لیکنې او څو عنوانونه مســتقل اثار یې چاپ شــوي دي. په ګنوکورنیو او بهرنیو علمي ســیمینارونو، ورکشــاپونو او غونډوکې یې ګډون کړی او د هېواد د نن او راتلونکي پـه بـاب یې وینـاوې کړي او د دې ترڅنګ یې پـه رسنیوکې ګڼ شمېر لیکنې او مرکې هم خپرې شوې دي.

اوسنی اثر (د پروفیسور رسول امین کلیات) چې ستاسو په لاس کې دی، د ده د ژوند د بېلابېلو پړاوونو، په تېره بیا په هېوادکې د دېرشـکلنو خونړیو پېښــو او حالاتو په باب د ده د ویناوو، متفرقه لیکنو، مرکو او هـمدارنګه مســـتقلو اثارو او ژباړو یوه لویه ټولګه یاکلیات دي، چې ښـاغلي ضـیاءالرحمن ضـیاء راټول، ترتیب او تدوین کړي دي. زموږ هیله دا وه چې د امین صـــیب ټولې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنې او ویناوې باید راټولې شي او د کلیاتو په بڼه چاپ شي، خو دا ټولګه یا کلیات چې سړی ګوري، نو ورته ښکاري چې د امین صیب ټولې لیکنې په کې نه دي راټولې شوې، البته د لیکنو زیاته برخه په کې خوندي شوې ده. د امین صیب ځینې هغه لیکنې چې تر ډېره بریده یې علمي بڼه لرله او پر خپل وخت په ورځپاڼو، کابل او نورو مجلو کې چاپ شوي، هغه هم په دې کلیاتو کې نه شته او د دې ترڅنګ چې ده د خپلو علمي او تحصیلي پوړیو لپاره کوم علمي اثار لیکلي، هغه هم په دې کلیاتو کې نه تر سترګو کېږي. که هغه لیکنې او اثار هم راټول شـــي، نو همدومره یو بل اثر ترې جوړېدی شـــي. د افغانســـتان ملي تحریک چې د ده د کورنۍ له غړو په تېره بیا د امین صـــیب د قدرمن زوی (اتل امین) ســـره یې په ګډه د دې اثر د راټولولو او تدوین پروګرام جوړ کړی و، دې نتیجې ته ورسـیدل چې د امین صـیب د (دیارلسـم) تلین په مناسـبت اوس د دې کلیـاتو چـاپ ضـــروري دی. د دې اثر تر چـاپ وروســـتـه بـه لوسـتونکو، څېړونکو او د امین صـیب د کورنۍ غړو ته ښـه پته ولګي چې د امین صـیب کوم اثار او لیکنې پاتې دي، د هغو راټولولو لپاره باید هم یو پلان جوړ شي او د امین صیب د کلیاتو د دویم ټوک په توګه باید چاپ شي. په یو ټوک کې د ټولو لیکنو چاپ هم شـــونی نه و، په دې ډول به د هېواد د یو خدمتګار امین حق ادا شي.

دا اثر چې سړی ګوري، نو سړي ته د امین صیب فکري لیدلوری او تګلوری په ښه ډول څرګندېږي. امین صیب په دې نظر و چې د افغانستان ټول قومونه ســره ورونه او ټول افغانان دي، هېڅ ډول توپیر یې باید په منځ کې ونه شــي. هغه د خپلې ټولنې د یو ټولنپوه په توګه په دې نظر و چې د افغانســـتان د شخړې حل په لویه جرګه کې نغښتی دی. که څه هم د امین صیب د هیلو یوه برخه په وروستیو څو لویو جرګو کې افاده شوه، خو بیا هم لکه څنګه چې د هغه هیله وه یادو جرګو په پوره ډول هغومره خپلواکي نه درلوده، لکه څنګه چې د امین صـیب او ټولو افغانانو هیله وه. امین صـیب په دې نظر و چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان‌کې سوله او ثبات د ټولې نړۍ او په تېره بیا د ګاونډیو په ګټه دی او د هغو د ثبات مانا ورکوي. پاکستاني چارواکو ته یې څو ځله مخامخ دا خبره کړې وه چې افغانستان‌کې د ګډوډۍ د جوړونې پر ځای سولې او ثبات ته‌کار وکړئ، داکار هم ستاسو او هم زموږ د هېواد په ګټه دی. امین صیب د عدالت د تامین په خاطر د جنګي جنایتکارانو د محاکمې غوښتونکی و، خو په خواشینۍ سره چې نړیوالې ټولنې جنګي جنایتکارانو ته د مجازاتو پر ځای مکافات ورکړل؛ په واک یې شریک‌کړل او په نتیجه‌کې د هېواد د بې ثباتۍ او د نړیوالې ټولنې د بدنامۍ او ناکامۍ سبب شول.

امین صیب د یوه ډیموکرات شخص په توګه د زورواکۍ مخالف و، دیکتاتوري نظامونه یې نه خوښول او دا یې د خپل ملت د فکري خپلواکۍ، روح او روان مخالف حالت ګاڼه او په دې نظر و چې د زور وروستۍ نتیجه مثبته نه وي. ده ولس د خپل هېواد د برخلیک ټاکلو اصلي مالک‌ګاڼه او د دې ترڅنګ یې د افغانستان په باب د نړیوالو د دوه‌ګونی متضاد سیاست غندنه‌کوله. ده د یو شمېر هغو ډلو ټپلو هغه ناوړه هیلې او غوښتنې هم غندلې چې دلته او هلته به یې‌کله‌کله د هېواد د تجزیې په موخه پتې او‌کله هم څرګندې چیغې وهلې، د ده په نظر افغانستان داسې یو طبیعي هېواد دی او جوړښت یې داسې مستحکم دی، چې هېڅکله تجزیه‌کېدلای نه شي، نو هغه ډلې چې دا ډول هیله لري هغوی باید پر خپل فکر له سره‌کتنه وکړي.

زه نه غواړم دلته د امین صیب د فکر پر بېلابېلو خواوو او لیدلورو اوږد بحث وکړم، ځکه خپله دا اثر د امین صیب د فکر ښه څرګندونه‌کوي.

زه په پای‌کې د امین صیب د‌کورنۍ له غړو، په تېره بیا د هغه د قدرمن زوی (اتل امین) څخه ډېره مننه‌کوم چې دا تېر دولس دیارلس‌کاله یې په متواتر ډول د امین صیب تلین ورځې په درنو غونډو سره یادې‌کړې دي. د امین صیب مقبره یې جوړه‌کړې، د قران‌کریم ختمونه یې‌کړي، د دې ترڅنګ یې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امین صـیب په نوم خیریه بنسـټ هم جوړ کړی او له دې لارې یې د بېوزلو هېوادوالو لاســـنیوی کړی او کوي یې او دا دی اوس یې د امین صـــیب د (دیارلسم) تلین په مناسبت د دې اثر د چاپ مالي لګښت ته هم اوږه ورکړه. قدرمن ورور ضـــیاءالرحمن ضـــیاء څخه هم مننه کوم چې د امین صـــیب دا لیکنې یې راټولې، کمپوز، ترتیب او تدوین کړې، په همدې هیله چې د امین صیب د لیکنو د کلیاتو په دې لومړي ټوک پسې د هغه دویم ټوک هم ترتیب او چاپ شـي. له ټولو هغو دوسـتانو څخه هم مننه په کار ده چې په تېرو لسـو کلونو کې یې د امین صـــیب تلین غونډې جوړې کړي، په هغو کې یې ګډون کړی، ویناوې یې کړي او د امین صیب په باب یې لیکنې کړې دي.

د امین صیب د روح د ارامتیا په هیله

په درنښت

محمد اسمعیل یون

کابل– افغانستان

د ۱٤۰۱ل کال د تلې ۱۸مه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېناوې

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې مېشت قومونه

ټول افغانان دي

دا وینا د وفا جریدې په (۸۵) یمه ګڼې کې د (۱۳۷۲ل)کال د سلواغلې میاشتې پر شلمه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹٤) میلادي کال د فبرورۍ پر دویمه نېټه د پېښور پوهنتون استادانو د اتحادیې له خوا د افغانستان د ستونزو او روانو حالاتو په باب یوه د بحث او خبرو غونډه یا په اوسني تعبیر یو سمپوزیم جوړ شوی و. غونډه د مازیګر پر درې بجو او شلو دقیقو د قران عظیم الشان پر تلاوت پیل شوه. په بحثونو کې برخه اخیستونکي او پوښتنو ته ځواب ویونکي دغه لاندې ښاغلي وو:

د پېښور پوهنتون پخوانی رییس پروفیسور ډاکتر محمد انورخان، د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین، باچا صاحب، پخوانی افغان ډیپلومات او سیاستپوه حکیم اریوبي او د افغانستان د سولې او بې وسلې کولو د سازمان مشر امیر بهلول. دوی هر یو په خپل وار سره د افغانستان د تاریخ او روانو کشالو په باب خبرې وکړې، چې دا دی د دوی د ویناوو ځینې برخې د وفا جریدې د ګرانو لوستونکو د معلوماتو د زیاتولو په خاطر راوړل کېږي.

د پروګرام په سر کې د پروګرام د ستیج سکرتر د پښتو ژبې پیاوړی لیکوال، شاعر او محقق او د پېښور پوهنتون د پښتو اکېډمۍ مشر علمي غړی ډاکتر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

راج ولي شـــاه ختټک پوښـــتنه وکړه، هغه کوم عوامل و، چې افغانســـتان یې تراوسه یو موټی او متحد ساتلی و؟

د ډاکتر راج ولي شاه ختټک ددې پوښتنې ځواب د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور رسول امین داسې ووایه:

په دې سیمه کې یو قوم پروت و، چې په مختلفو نومونو بللی شوی دی، خو ده ځان ته پښتون ویلی دی. د معاصر افغانستان په جوړوونکو کې د میرویس خان نوم هم راځي او لوی احمدشـــاه بابا هم راځي، لوی احمدشـــاه بابا په ځلمیتوب کې داســـې نبوغ درلود، چې هم په جنګ پوهېده او هم د خپلې ټولنې په نبض. د ده لوی بری په دې کې و، چې د افغانانو هرې قبیلې ته یې په درنښت سره کتل، په همدې نبوغ سره یې لویه امپراتوري جوړه کړه، چې تر هند او کشمیره رسېده. دا امپراتوري د ده تر مرګ وروسته د ده زامنو او لمسیانو ته پاتې شوه.

ډاکتر راج ولی شاه ختټک: که د افغانستان شمال له افغانستان څخه جلا شي، د افغانستان به څه حال وي؟

پروفیســـور رســـول امین: د افغانســـتان جهاد او جنګ له روســـانو ســـره د افغانســـتان ټولو قومونو په ګډه پیل کړی او ټولو قومونو قربانۍ ورکړې دي. دې جګړو او قربانیو اول ځل د افغانســـتان قومونو ته دا وښـــوده، چې موږ افغانان یو. د روســـانو پر ضـــد د افغانانو د یو مخیز قیام جګړو او جهاد څخه مخکې به د افغانستان نورو قومونو یوازې پښتنو ته افغان ویل، مګر د شلمې پېړۍ په جریان کې افغاني حکومتونو (پرته له کمونیستي واکوالو څخه) دا زیار وویســـت چې د افغانســـان هر اوســـېدونکی ځان افغان وبولي، په زیاته کچه څوارلس کلن جهاد دغه بهیر لا پسې ګړندی کړ. د روسانو پرضد د افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټولو قومونو قیامونو مجاهدو او جګړو د افغان نوم ډېر وځلاوه، د افغانستان د هر قوم اوسېدونکي ځان افغان وباله او د افغان پر نوم يې وياړ کاوه.

دکمونیستان او روسانو پرضد د افغانستان مجاهدې، جګړې او قیامونو د افغانانو د خپل وطن د ازادۍ او د خپلو ديني، عقايدو او عنعنو د ساتلو لپاره پيل کړې او بري ته يې ورسولې.

زه ويلای شم چې د افغانانو دا جهاد د دين او وطن د دوو مقدسو نومونو له يوځايوالي جوړ شوی و. دا چې له ځينو خلکو سره د افغانستان د تجزيې سوالونه پيداکېږي. زه به د علامه اقبال دا شعر راوړم:

اسیا یک پیکر آب و ګل است

ملت افغان در ان پیکر دل است

از فساد او فساد اسیا

ازکشاد اوکشاد اسیا

دا یو حقیقت دی چې که په افغانستان کې ارامي او خوشالي وي، ټوله اسيا به خوشاله او ارامه وي او که خدای دې نه کوي فساد راغی دا به بيا داسې توپاني فساد وي چې نه به هند ورته ټينګ شي او نه پاکستان، نه ايران او نه منځنۍ اسيا. زه دومره ويلای شم چې افغانستان په ايډيالوژيو نه جوړېږي، دلته دکمونيستانو ايډيالوژي، په نړيواله سويه ناکامه شوه. زما ځينو دوستانو چې ځانونه اسلامي بنيادګر بولي، ويل به يې چې موږ افغانستان په يوه نوي اسلامي شکل جوړوو. ما ورته ويل چې د پاکستان په څېر، ايران په څېر اوکه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام د مرکز سعودي عربستان په شان. دوی به ویل چې نه دا یو شکل هم ښه نه دی، مونږ یې په داسې بڼه جوړوو چې ټولې نړۍ ته یو مثال وي.

زما مطلب دا دی چې په افغانستان کې که هر ډول حکومت راځي، باید د افغانستان ټولو قومونو او اوسېدونکو ته حق ورکړي. اوس خو ټولو قومونو د افغانستان په تېر اوږده جهاد کې وینې تویې کړي، کلي او کورونه یې ړنګ شوي.

هېڅ ایډیالوژي حق نه لري، چې افغانستان یوازې او یوازې په خپله خوښه او یا د خپل ګوند په خوښه د ځان لپاره جوړ کړي.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو باثباته حکومت د کوکنارو د کر مخنيوی کولای شي

دا وينا د وفا جريدې په (۱۰۵) مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د چنګاښ مياشتې پر پنځلسمه نېټه خپره شوې ده.

تر هغې چې په افغانستان کې د خلکو په خوښه باثباته حکومت نه وي رامنځته شوی، د کوکنارو د کرنې مخنيوی ګران دی، ملګري ملتونه بايد د افغانستان د بحران حل ته پاملرنه وکړي.

د (۱۹۹۴) ميلادي کال د جون د شپږ ويشتمې په مازيګر د افغان مهاجرينو د عالي کمېشنرۍ له خوا د نشه يي توکو د مخنيوي او کنټرول نړيواله ورځ د کچه ګړۍ په مهاجر کمپ کې ونمانځل شوه. دې غونډې ته د صوبه سرحد مشر وزير ښاغلی افتاب احمدخان شيرپاو هم راغلی و. د UNDCP د موسسې کارکوونکو او مشرانو د افغان کمېشنرۍ مشر رستم شاه مومند او نورو هم په غونډه کې برخه اخيستې وه. د دې غونډې ترتيبات کمېشنرۍ د UNDCP او د نشه يي توکو د مخنيوي او کنټرول د نورو موسساتو په همکارۍ نيولي وو.

دغه مبلغين په باقاعده ډول خپل ورسپارل شوي کارونه پرمخ بيايي. نوموړي د خپلو خبرو په پای کې د کچه ګړۍ په کمپ کې د افغان مهاجرو موجودې ستونزې هم يادې کړې. ورپسې د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين خبرې وکړې. دوی لومړی د جون د شپږويشتمې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارزښت په باب مطالب څرګندکړل، بيا يې په اسلامي لحاظ د مخدره او نشه يي توکو د بنديز په باب خبرې وکړې او د خپلو خبرو په ترڅ کې يې په افغانستان کې د کوکنارو د کرنې په ارتباط خپل نظر داسې څرګند کړ:

تېرکال د ملګرو ملتونو له خوا د خپرو شويو احصايو له مخې د کوکنارو د کرنې له پلوه افغانستان تر (برما) وروسته دويم هېواد و، خو راغلي معلومات دا ښيي چې سږ کال افغانستان تر (برما) هم دمخه دی. په افغانستان کې د نشه يي توکو د توليد ورځ پر ورځ زياتېدنه خپل عوامل لري. د دې مسلې اساسي عامل جنګ او په هېوادکې د يوه باثباته قانوني حکومت نه موجوديت دی. که څه هم په افغانستان کې پخوا هم کوکنار کرل کېدل، خو د ثور تر کودتا دمخه د مخکنيو حکومتونو د ممکنو طريقو له لارې د کوکنارو د کرنې د مخنيوي لارې چارې سنجولي او موږ خپله په کونړ او ننګرهار کې ليدل چې د کوکنارو کرونديې به په بل مخ واړول شوې. ترکمونيستي کودتا وروسته چې په هېواد کې جنګ پيل شو، کمونيستي رژيم د افغانستان په اطرافي سيمو او زياترو ولاياتو خپل تسلط له لاسه ورکړ. په افغانستان کې د کوکنارو د کرنې يو بل پړاو پيل شو او هم په دې وروستيو شپاړسو کلونو کې له يو کال څخه بل کال ته پراختيا پيداکوي او نږدې ده چې په ځينو سرحدي ولاياتو کې ټولو ځمکو کې کوکنار وکرل شي. کوکنار او له هغو څخه راوتلي مرکبات له افغانستان څخه پاکستان ته راوړل کېږي او هم له افغانستان څخه تاجکستان او ازبکستان ته وړل کېږي او له دې ځايونو څخه د نړۍ نورو سيمو ته انتقالېږي، ترې لاسته راغلې پيسې د څو تنو بانفوذه ټوپکوالو جيبونو او حسابونو ته ورځي او بالمقابل ازار او افت يې د نړۍ ځوانانو ته ور رسېږي. دغه بانفوذه ټوپکوال هېڅکله هم دې ته نه حاضرېږي چې له دې ناوړو کټو لاس په سر شي. دوی اخلاقي توصيو ته توجه نه کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهترینه لاره دا ده چې ملګري ملتونه تر ټولو دمخه د افغانســتان ســیاســي مســلې ته پاملرنه وکړي او دا زیار وباســي چې هلته د ټولو افغانانو د منلو وړ یو داسې حکومت جوړ شي، چې هم قانوني حیثیت ولري او هم وکړای شي چې پر ټول افغانســتان خپل حاکمیت ټینګ کړي. په هغه صــورت کې کېدلای شــي، دکوکنارو دکرنې مخنیوی وشــي او د افغانانو ملي حکومت به د نویو لارو چارو په اختیارولو او خلکو ته دکار د زمینو برابرولو له امله له دې کار ســره مبارزه کوي. د ملګرو ملتونو مالي مرســتې به هغه صــورت کې ګټورې واقع کېدای شي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په روانه شخړه کې
د لويې جرګې ونډه

دا وينا د (افغانان) جريدې په (۲–۳) يمه ګڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د سرطان مياشتې پر (۷) مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۰م) کال د جون د مياشــتې په نولســـمه نېټه په پېښــور کې د افغان ځوانو محصــلينو له خوا، د افغانســتان د روانې شـخړې په سـياسـي حل کې د لويې جرګې ونډه، تر سرليک لاندې يو ورځينی سيمينار جوړ شو.

په دغه ســيمينار کې د افغاني ســياســي، علمي شــخصــيتونو، ســپين روبو او ځوانانو څخه علاوه ځينو بهرنيو ډيپلوماتانو هم ګډون کړی وو. ســيمينار د سهار پر لسو بجو د عظيم الشان قران د څو مبارکو ايتونو پر تلاوت پيل شو، وروسته د افغاني ځوانو محصلينو د ټولنې مشر اجمل سهيل راغلو مېلمنو ته هرکلي ووايه او د دغه ســـيمينار په جوړونه کې يې له هغو خلکو څخه مننه څرګنده کړه، چې دوی سره يې په دې هکله مرسته کړې وه. اجمل سـهيل د افغانستان په روانو ستونزو خبرې وکړې.

د سيمينار بل وينا وال پروفيسور رسول امين د خپلو خبرو په پيل کې وويل: د لويې جرګې په ټولو اړخونو علمي بحث وشـــو، خو زه دلته يو ټکی ويل غواړم، هغه دا چې د پخواني پاچا وړانديز لويه جرګه نه، بلکې اضطراري لويه جرګه ده. په دې کې شک نه شته چې د جهاد په دوره کې يو شمېر دوستو او مخصوصاً دوو ګاونډيو هېوادونو؛ پاکستان او ايران زموږ سره هر راز نظامي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصادي او ډيپلوماتيکې مرستې کړې دي، که چېرې د دوستو هېوادونو له خوا نظامي، اقتصادي او ډيپلوماتيکې مرستې نه واى او زموږ ګاونډيو هېوادونو پاکستان او ايران راته په خپلو خاوروکې ځاى نه واى راکړى، نو په دې صورت کې افغانانو ته د شوروي اتحاد د وحشي نظامي ماشين ماتول او د سور پوځ د افغانستان څخه ويستل ډېر ګران کار و. ټول افغانان د دوستو او مخصوصاً د ګاونډيو هېوادونو له دغو مرستو څخه د زړه له کومي مننه کوي. خو افغانان په دې واقعيت هم ډېر ښه پوهېږي چې ځينو دوستو او مخصوصاً زموږ ګاونډيو هېوادونو د افغانستان په ارتباط خپلې پاليسۍ د افغانانو د ملي ګټو پرځاى يوازې د خپلو ملي ګټو لپاره جوړې کړې وې او تراوسه د ګاونډيو هېوادونو د ملي ګټو په ارتباط دوام لري او د افغانانو او افغانستان ملي ګټې هېڅ په نظرکې نه نيول کېږي. که چېرې زموږ دوستان او ګاونډيو هېوادونو د خپلو ملي ګټو ترڅنګ د افغانستان ملي ګټې په نظرکې نيولې واى او افغانانو ته يې د خپل زعامت د ټاکلو حق ورکړى واى، زما په نظر زموږ ملي غميزې دوام نه کاوه او د افغانستان مسله به افغانانو لا د وخته حل کړې واى. په لنډه عبارت کې د يوې خوا زموږ دوستانو او مخصوصاً ګاونډيو هېوادونو د افغانانو سره نظامي، اقتصادي او ډيپلوماتيکې مرستې کړې دي، له بلې خوا همدغو هېوادونو د افغانانو څخه سياسي واک اخيستى دى او په سياسي ډګرکې يې له پيله تراوسه افغانان هېڅ واک نه لري.

ښاغلي امين ورېل: په افغانستان کې درې ډلې وجود لري؛ يوه ډله د طالبانو نهضت او بله ډله د شمال اتحاد دى. دريمه ډله د افغانستان در په در خاورې په سر افغان ولس دى. دغو دوو جګړه مارو ډلو د افغانستان بېچاره ولس چې په سلوکې اته نوي د افغانانو شمېر تشکيلوي، د ټوپک په زور يرغمل نيولى دى او د هر راز بدبختيو، مرګ ژوبلې، اوارګۍ، سپکاوي،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحقير او غير انســـاني کارونو ســـره يې مخامخ کړي دي او حتی د افغانانو ناموس او د هېواد موجوديت يې په خطر کې اچولی دی. ښـاغلي امين وويل: پوښـتنه دا ده چې اضـطراري لويه جرګه د څه لپاره دايرېږي؟ ايا يوازې جرګه د جرګې لپاره او که دغه اضطراري جرګه د يو خاص هدف لپاره دايرېږي؟که جرګه يوازې د جرګې لپاره وي، نو بيا خو به يو شـــمېر افغانان راټول شـــي، تقريرونه به وکړي، ډوډۍ به وخوري او بيا به هر يو په خپله لار ځي. او که جرګه د يو هـدف لپـاره وي، نو بيـا خو ټولو افغـانـانو تـه بـايـد چې د دغې اضـطراري لويې جرګې اساسي هدف او دې هدف ته د رسېدو ټول اساسي وسايل معلوم وي. د پخواني پاچا د سولې پروسه يو مشخص هدف لري او دغه هدف د افغانانو د حق خود اراديت حاصلول دي. افغانان د نړۍ د نورو اسـلامي هېوادونو د ولسـونو په شـان پوره حق لري، چې د خپل جنګ ځپلي هېواد روانه ملي غميزه د ټوپک، توپ، طيارې او وينو تويولو پرځای د خپلو رايو له لارې حل کړي او دا د افغانانو پوره حق دی، چې خپل زعامت او حکومت د رايو له لارې وټاکي، نه د برچو په زور د ټولې نړۍ د اســـلامي هېوادونو ولسونه - پاکستان، ايران، مصر، ترکيه، ماليزيا، اندونيزيا او نور - د زعامت او حکومت په اړوند خپلې رايې استعمالوي، ولې افغانان د دې مسلم حق څخه محروم شـــي؟ د حق خود اراديت د اعادې کولو لپاره اضـــطراري لويه جرګه او په خپله د پخواني پاچا وجود دده موثره وسايل دي. لويه جرګه د افغانانو تاريخي موثره وسـيله ده او دوی تل د دې موثرې وسـيلې له لارې خپلې داخلي او خارجي لانجې او مســـلې حل کړي دي او ضـــطراري لويه جرګه د افغانســتان د روانې ملي غميزې د پای لپاره يوازينۍ اسـاسـي او ملي وســيله ګڼل کېږي. همداشـــان د افغانانو لوی اکثريت او ځينو باندنيو دخيلو حکومتونو، ګوندونو او موســـســـو ته دا واقعيت جوت شـــوی دی، چې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان په تېرو دوه ویشت کلونو کې یو داسې شخصیت، ګوند یا تنظیم منځته نه دی راغلی، چې هغه دې د ایډیالوژي، ګوند، تنظیم او یا د محلي، ژبني او نژادي مسایلو پرځای په افغان او افغانستان فکر وکړلای شي او د افغانستان د ملي هویت او ملي ګټو لپاره دې ملا وتړي. اوس د افغانانو لپاره د افغاني ګوندونو او تنظیمونو ټول مشران، ګوندونه او تنظیمونه تجربه شوي واقعیتونه دي او افغانان یې پېژني، چې څوک څوک دي؟ او چا د افغانانو او افغانستان لپاره څه کړي دي، څه کوي او په راتلونکي کې ترې څه توقع کېدای شي؟ د افغانانو د ترخو تجربو په نتیجه کې د افغانستان د خلکو د امید مرکز پخوانی پاچا ګرځېدلی دی، پخوانی پاچا په افغانستان کې د سلطنت اعاده کول نه غواړي او یوازې د یو سپین ږیري په توګه په افغانستان کې د سولې د راوستلو لپاره رول لوبول غواړي. پخواني پاچا څلوېښت کاله په افغانستان حکومت کړی دی، هغه د هېواد په داخلي او خارجي مسایلو پوره پوهېږي او هغه د افغانستان د درې سوه کلنې پاچاهۍ موسسې غړی دی او تراوسه د یوې موسسې حیثیت لري.

ښاغلي امین وویل: د افغانستان ستراتیژیک موقعیت او د قومونو ترکیب یو ګاونډي هېواد ته دا اجازه نه ورکوي چې هغه دې د خپلې خوښې لاسپوڅی حکومت په افغانانو او نورو ګاونډیانو تحمیل کړي او نه یو ګاونډي هېواد هم دا توان لري چې د بین المللي قوانینو، د افغانانو د خپلواکۍ او د نورو ګاونډیانو د ملي ګټو خلاف دې په ټول افغانستان خپله واکچوي. د افغانستان موقعیت د افغانانو د قومونو ترکیب او سالم سیاسی فکر دا حکم کوي چې په افغانستان کې دې د خلکو په رایې یو دوست حکومت منځته راشي او دغه دوست حکومت به حتماً د خپل هېواد د ګاونډیانو، حوزې او بین المللي ټولنې په ملي ګټو فکر کوي او د افغانستان له ستراتیژیک موقعیت څخه په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اســـتفاده به د جنوبي، مرکزي او لويديزې اســـيا ترمنځ د تجارتي لويې لارې لوی رول لوبوي.

پروفيســور رســول امين وويل: پښتواني پاچا هېڅکله دا نه دي ويلي چې دی به خپل ټيم جوړوي او دغه ټيم به افغانســـتان ته د حکومت کولو لپاره لېږل کېږي. د پښتواني پاچا د سولې فورموله ډېره ساده ده. د هغه په نظر د افغانانو اضـــطراري لويه جرګه به په افغانســـتان کې دايرېږي، دغه جرګه به موقتي زعامت او حکومت ټاکي او دغه زعامت او حکومت به د نورو مسـايلو سـره په افغانســـتان کې د انتخاباتو لپاره کار کوي. د اضـــطراري لويې جرګې د دايرېدو لپاره د افغانانو، ګاونډيانو، ملګرو ملتونو، اســلامي کنفرانس او نورو دخيلو هېوادونو ګډه همکاري ضروري خبره ده.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان سوله د ګاونډيو هېوادونو او سيمې په ګټه هم ده

دا وينا د (افغانان) جريدې په (۹–۱۰) مه ګڼه کې د (۱۳۷۹ل)کال د سنبلې مياشتې پر (۲٤)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۰م) کال د سپټمبر مياشتې پر نهمه نېټه د افغانستان د تفاهم او ملي يووالي شورا په نوښت د افغانانو د مختلفو قومونو يو شمېر استازو، جهادي قوماندانانو او روښانفکرانو په اسلام اباد کې د پاکستان د سرحدونو د چارو وزير عباس سرفراز خان سره چې په عين حال کې د کشمير د چارو او د سفران وزير هم دی، ليدنه کتنه وکړه، په دغه ليدنه کې د صوبه سرحد افغان کمېشنر او يو شمېر نورو چارواکو هم برخه درلوده.

جرګه د ورځې په يوولسو بجو د عظيم الشان قران د څو مبارکو ايتونو پر تلاوت پيل شوه، په سر کې د تفاهم او ملي يووالي شورا رييس حاجي حيات الله د جرګې غړي ورمعرفي کړل.

پروفيسور عبدالرسول امين هم ددې جرګې غړی و، هغه په خپلو خبرو کې وويل: زموږ غوښتنه دا ده چې تاسو خپله يو ځلې د افغان مهاجرينو کمپونو ته ولاړ شئ او د هغوی نظر معلوم کړئ، چې څه غواړي، بله خبره داده چې په کمپونو کې افغانان له ډېرو مشکلاتو سره مخ دي، له افغانستان څخه خلک اوس له جنګونو او وچکالۍ څخه نوي رامهاجر شوي، هغوی له ډېرو سختو ستونزو سره لاس او ګرېوان دي، بايد چې له هغوی سره مرستې وشي، ځکه که د دوی ستونزې ډېرې شي، بيا نور مشکلات پيداکېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسایل په احساساتو نه، بلکې په مفاهمه حلېږي

دا وینا د (افغانان) جریدې په (۲۷) مه ګڼه کې د (۱۳۸۰ل) کال د جوزا میاشتې پر (۹) مه نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان د بشري حقونو د کمېسیون له خوا د افغان مهاجرینو په اړه جوړ شوي سیمینار ته د پروفیسور رسول امین وینا:

د (۲۰۰۱م) کال د مې میاشتې پر دېرشمه نېټه د پاکستان د بشري حقونو د کمېسیون له خوا د ((Afghan Refugees Responding to Humanitarian Crisis)) تر سرلیک لاندې د پېښور په ((سپرینګ نایټ هال)) کې یو سیمینار جوړ شو، چې ګڼ شمېر ټولنیزو او سیاسي شخصیتونو، د ملګرو ملتونو ځینو استازو او خبریالانو ګډون پکې کړی و. په سر کې د پاکستان د بشري حقونو د کمېسیون مشر افراسیاب خټک او ګڼ شمېر نورو خلکو ویناوې وکړې.

په پای کې پروفیسور رسول امین، چې د سیمینار په بهیر کې یې د انانسر دنده هم درلوده، خپله وینا داسې پیل کړه:

درنو حاضرینو! تاسو ټولو ته معلومه ده چې دلته افغانان دوه ویشت کلن شوي دي، په دې مانا چې دلته پیدا او رالوی شوي دي. دوی په حقیقت کې د دې ځای سفیران دي، سوچ په کار دی، ولې دغو سفیرانو ته تکلیف پیدا شي او خوږه وروروليي یې په ترخو بدله شي؟ هېڅ مسله په احساساتي ډول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه حل کېږي، مســـایل په مفاهمه حل کېږي، ز په دې عقیده یم چې مهاجرینو له مسلې سره دې سم برخورد وشي. په هر هېواد کې حکومتونه او سیاسي څېرې بدلېږي رابدلېږي، اما د دغه هېواد ملت تل ژوندي وي او هر ملت د بل ملت په اړوند د ښـــو یا خرابو خاطرو تاریخ لري. د یو ملت هوښـــیار چارواکي د خپل ملت لپاره د نورو ملتونو سره دوستی او خو خاطرو ته وده ورکوي. زما په نظر د پاکستان اوسني ځینې چارواکي په دې نه پوهېږي چې د افغان مهاجرینو په اړوند د دوی روانه پالیسي په اینده کې خپله پاکستاني ملت ته تاوان رسوي او د جهاد له دورې څخه تراوسه د افغان او پاکستان د ملتونو نږدېوالی او دوســـتي په ترخو خاطرو بدلوي. افغانان په دې پوهېږي چې له دښمن سره څه وکړي اما دا چې د دوستانو سره څه وکړي، له ډېرو ځورولو وروســـته تصـــمیم نیســـي. زه د افغانانو په نمایندګی کې د پاکســـتان د بشـــري حقونو د کمېسیون د مشـر او ټولو غړو څخه مننه کوم چې په داسې حساس وخت کې یې د مظلومو افغانانو غږ اوچت کړ.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړه ماران باید د جنګي جنایتکارانو په توګه محاکمه شي

دا وینا د (افغانان) جریدې په (۲۸) مه ګڼه کې د (۱۳۸۰ل)کال د جوزا میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۱م) کال د جون د میاشـتې پر اتمه نېټه د پېښـور په افغان ایورګرین هوټل کې د افغانانو د ځینو مسایلو د حل په باب یوه غونډه رابلل شوې وه.

غونډه د یو ځوان وطندوسـت افغان شـاهي سـعادت په مالي لګښـت، د دې مقصـد لپاره جوړه شـوې وه، چې افغان پوهان، سـپین ږیري او ځوانان د خپل هېواد په روانه غمیزه او د هجرت په چاپېریال کې افغانانو ته په وړپېښـــو مسایلو خبرې اترې وکړي.

غونډه د مازیګر په څلورو بجو د عظیم الشـــان قران د څو مبارکو ایتونو پر تلاوت پیل شـوه. وروسـته افغاني هنرمندانو له خوا ملي ترانه (ای زما وطنه د لعلونو خزانې زما– ستا هره دره کې دي د تورو نښانې زما) واورول شوه.

د غونډې د لومړۍ برخې په پای کې پروفیســور رســول امین ته بلنه ورکړل شوه چې د غونډې نتیجه ګیري وکړي، پروفیسور امین وویل: په غونډه کې د افغانستان او د افغانانو په مختلفو سـتونزو باندې خبرې وشوې، ځینې ماضي ته ولاړل او په ماضي کې چې موکومې ستونزې لرلې، په هغو یې رڼا واچوله، ځینو د افغانانو پر اوسنیو ستونزو رڼا واچوله. خو دغه ټول مسایل په څلورو ټکو کې مطرح کېدلای شي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی دا چې دا د افغانستان مسله ده، په افغانستان کې باید سړی پوه شي چې افغانستان څه شی دی؟ افغانستان خپله جغرافیه لري، افغانستان خلک لري، افغانانو د تاریخ په اوږدو کې حکومتونه لرل او د افغانانو حکومتونو د تاریخ په اوږدو کې خپلواکي لرله. اوس چې موږ ګورو، د جغرافیې په لحاظ افغانستان موجود دی، د خلکو په حیث، هلته افغانان اوسېږي، خو اساسي خبره دا ده چې افغانستان کې دوه شیان نه شته، یو د افغانانو حکومت نه شته، لکه مخکې چې اشاره ورته وشوه، د امیر عبدالرحمن خان، یا امیر حبیب الله خان او نورو امیرانو حکومتونه د امارت په نوم موجود وو، خو کله چې امان الله خان راغی، د امارت نوم یې پر مستقل افغانستان کې بدل کړ او د افغانانو جنجال په دې خبرو کې وو، چې هلته حکومتونه وو، خو هغه حکومتونه د بل چا د لاس لاندې وو، اوس هم موږ وینو چې نه د شمالي اتحاد له خوا اعلان شوی حکومت د افغانانو حکومت دی او نه د طالبانو حکومت د افغانانو حکومت دی، بلکې هر لوري ته په غاړو کې یو څو ټوپکې اچول شوې دي چې دوی د افغانانو د ګټو لپاره نه، بلکې د پردو د ګټو لپاره په خپلو کې سره جنګېږي. نو باید ووایو چې موږ حکومت نه لرو، فلهذا کله چې حکومت نه شته، نو افغانستان خپلواکي هم نه لري.

ورونو! اساسي خبره دا ده چې تر څو افغانان نه شو، نو افغانستان نه شو ګټلای، افغانستان نه د پښتون په نامه ګټل کېدای شي، نه د تاجک په نامه، نه د ازبک په نامه او نه د هزاره، ترکمن او نورو په نامه، یوازې او یوازې د افغان په نوم یې ګټلای شو. موږ ګورو چې اوس د افغانیت د ختمولو لپاره هغه خلک راپاڅېږي او ماته وایي چې مسلمان شه چې د هغه پلار او نیکه ما مسلمانان کړي دي، چې دا د افغانانو توهین دی، ځکه چې کله موږ د افغان خبره کوو، نو دا هم مسلمان دی، هم پښتون دی، هم تاجک دی، هم هزاره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، هم ازبک دی او هم ترکمن او نور دي اوکوم خلک چې بېلتونونو ته لمن وهي، دا ټول افغانستان ته غله دي. علامه اقبال وايي:

اسیا یک پیکر اب و گـل است

ملت افغان در ان پیکر دل است

ازکشـــاد اوکـــشـــاد اســیا

از فـــســاد او فــسـاد اســیــا

دا عظیم او متفکر شخصیت د افغانستان پر اهمیت پوهېده، چې افغانستان ته داسې د زړه حیثیت ورکړي. نو دغه خلک چې د افغانستان لپاره ډېره غلطه او ناقصه پالیسي پر مخ وړي، هغوی ته به ښه دا وي چې افغانستان کې په یو دوســت حکومت فکر وکړي. ځکه چې په افغانســتان کې دوســت حکومت، هم د افغانســتان په گټه دی، هم د پاکســتان په گټه دی او هم د ایران، مرکزي اسیا او نورو په گټه دی. دغه دوست حکومت هغه وخت منځته راتلای شي، چې لویه جرگه جوړه شي او افغانانو ته حق خود ارادیت ورکړ شي.

د غونډې دویمه برخه مشاعرې ته وقف شوې وه، چې ځوانو شاعرانو په وار سـره خپل شـعرونه واورول او ورپسـې د غونډې درییمه برخه، موسـیقي وه چې د افغاني ځوانو هنرمندانو له خوا چې مشـري يې (بریالي) کوله، په پښــتو او دري ژبو سندرې واورول شوې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان روانه غمیزه او افغانان

دا وینا د (وفا) جریدې په (۹-۱۰) مه گڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د حوت میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹۷م) میلادي کال مارچ د میاشتې په یوولسمه نېټه د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د کنفرانسونو په تالار کې د افغانانو او د پېښور د سیمې د شاعرانو، لیکوالو، پوهانو، سیاسي او اجتماعي شخصیتونو په گډون یوه غونډه جوړه شوې وه. په غونډه کې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې په رغنده کارونو خبرو سربېره د افغانستان د رواني غمیزې په باب هم ډېرې خبرې وشوې. غونډه د ټولنې د رهبري هیئت، د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې له مشر پروفیسور رسول امین سره د خدای پاماني او د ټولنې د نوي رهبری هیئت د معرفی لپاره رابللی و. د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د ۱۹۹۶م کال د اکتوبر پر شپاړسمه نېټه له یوه اوږده سفره بېرته پېښور ته راغی او د ټولنې د کارونو په سمبالتیا او د افغانستان د رواني کشالې په اړه یې د خپلو ملي مکلفیتونو د سرته رسولو لپاره کار پیل کړ او اوس د ځینو صحي معاذیرو له امله بېرته استرالیا ته روان دی. پروفیسور امین په پېښور کې د خپلې څه دپاسه پنځه میاشتنی استوگنې په دوران کې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د پروژو د فعال ساتلو لپاره هلې ځلې وکړې؛ د افغانستان د رواني غمیزې د حل د لارو چارو د لټون لپاره له نورو منورو افغانانو سره یوځای کابل ته ولاړ؛ د افغانستان د ملي یووالي او تفاهم شورا په غونډو کې یې فعاله برخه واخیسته؛ د ملکرو ملتونو له خوا د افغانستان لپاره د مرستو جلبولو په هغه سیمینار کې یې گډون وکړ،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د روان کال په جنورۍ کې د ترکمنستان مرکز عشق اباد کې جوړ شوی و. د جنرال عبدالرشید دوستم په بلنه یې مزارشریف ته سفر وکړ؛ په پېښور او اسلام اباد کې یې له ډېرو افغاني او پاکستاني موثرو شخصیتونو سره ملاقاتونه وکړل او په پای کې یې د افغانستان د لیکوالو ټولنې د چارو د پرمخ بیولو لپاره د رهبري او مشاورانو هیئتونه وټاکل چې په جوړه شوې غونډه کې یې حاضرینو ته معرفي کړل. د غونډې په پیل کې د ټولنې مشر پروفیسور امین ټولو راغلو مېلمنو ته ښه راغلاست ووایه او بیا یې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې پر کارونو لنډې خبرې وکړې او د ټولنې اوسنی صورتحال یې وڅېړه.

پروفیسور امین وویل: په اوسنیو شرایطو کې چې د افغانستان مساله په یوه حاده مرحله کې واقع ده او د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې کارونو ته زیاته اړتیا لیدل کېږي، خو له بده مرغه چې زموږ ځیني پروژې په روان کال کې د بودیجې د نه موجودیت له امله ودرېدې او څه چې لرو، پر هغو مو د ټولنې ټول کاروبار روان کړی دی.

د اخبار لپاره سږکال تراوسه له موږ سره چا مرسته نه ده کړې، خو موږ اخبار نه دی ودرولی او د پخوا په شان په میاشت کې دوه ځله چاپېږي، ده زیاته کړه: د ټولنې د رهبرۍ هیئت تاسو ته ځکه دلته د راتلو تکلیف درکړی دی، چې له یوې خوا د موسسې په مشکلاتو خبر شو او له بلې خوا زه د دې ټولنې د مشر په توګه له تاسو ښاغلو مننه وکړم، چې په خپلو قلمي همکاریو، مشورو او هر اړخیزو مرستو مو دا موسسه تراوسه ژوندۍ ساتلې ده. زه له تاسې څخه د مننې په ترڅ کې د وفا له غړو او د ټولنې د پخواني رهبري هیئت څخه مننه کوم، چې زما د یو نیم کلن قیادت په دوران کې یې دا موسسه وچلوله او څه چې یې په وس پوره و، هغه یې له افغانانو ونه سپمول، د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحدید، تخویف او د مرګ د اخطارونو ترڅنګه یې خپله دنده پرېښــودله په مېړانه او هســـکه غاړه د خپلو خلکو ترڅنګ ودرېدل. اوس چې زه د خپلو ځینو روغتیایي معاذیرو له امله په عارضي ډول له تاسو او له دې ټولنې بېلېږم، د ټولنې د کارونو د پرمختګ لپاره یوې ډلې ته واک سپارم، چې زما تر راتګه به دا واک له دوی ســـره وي او د ټولنې لپاره به د مرســـتو جلبولو ترڅنګ، خپل روان کارونه پرمخ بیایي:

۱ – د رهبرۍ ډله: دوکتور محمد رحیم پښـــتونیار د موقتي مشـــر په توګه، پوهاند دوکتور ودېر ســـاپی او ښـــاغلی ســـید محمد میوند د غړو په توګه، ســـرمحقق زلمی هېوادمل د رهبرۍ هیئت د غړي او د ټولنې د ټولو علمي پروژو او د وفا اخبار د علمي او تخنیکي چلوونکي په توګه.

۲ – د مشـــاورانو ډله: د ټولنې د رهبرۍ هیئت لپاره د مشـــاورانو یوه ډله هم ټاکل شـــوې ده، چې په هغو کې مېرمن نینســـي دوپري، اوتریشـــي ډاکتره پېغله ایولن او – شامل دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک چې ځانونه په افغانستان کې مشران ګڼي، دوی افغانانو نه دي ټاکلي، بلکې نورو پر افغانانو تحمیل کړي دي

د (۱۹۹۷م) کال د مارچ د میاشتې پر څلورویشتمه نېټه د مازیګر پر څلورنیمو بجو د صوبه سرحد ګورنر ریټایرډ جنرل محمد عارف بنګښ د افغانانو په هغه غونډه کې ګډون وکړ، چې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د کنفرانسونو په تالار کې جوړه شوې وه. په دې غونډه کې منورو افغانانو، لیکوالو، شاعرانو (چې ښځې لیکوالې او شاعرانې هم په کې شاملې وې) د افغانستان د تفاهم او ملي یووالي شورا د مشرۍ هیئت، قومي مشرانو او پخواني قومندانانو او د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د رهبرۍ هیئت او غړو په کې ګډون کړی وو.

له ګورنر جنرل بنګښ سره صوبه سرحد چیف سکرتر ښاغلی رستم شاه مومند، د صوبه سرحد هوم سکرتر د افغان مهاجرینو کمېشنر او ځینې نور موظفین هم راغلي وو.

د غونډې په پیل کې مې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د مشر په توګه راغلو مېلمنو ته ښه راغلاست ووایه او خپله وینا مې داسې پیل کړه:

ما دمخه هم د صوبه سرحد له ښاغلي ګورنر سره لیدلي و او دا مې هیله وه چې دی په پېښور کې د مېشتو افغانانو د اقشارو له نمایندګانو سره وګوري او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان پر مسله ورسره خبرې وکړي. ښاغلي ګورنر زمونږ دا غوښتنه ومنله او دا دی نن یې د افغانانو د مشـرانو، لیکوالو، شـاعرانو، منورینو او د ځینو نورو فرهنګي او سیاسي موسسو د مشرانو او منصوبینو په غونډه کې برخه اخیستې ده.

تاسې ته معلومه ده چې افغانستان د اسیا په زړه کې یو داسې هېواد دی چې ستراتیژیک موقعیت د خلکو اجتماعي او رواني جوړښت یې هر چاته ښکاره دی. ددې هېواد موقعیت داسې دی، چې هېڅ بېګانه قوت پرې قبضه نه شي کولای او که څوک دا هوش وکړي، نتیجه یې هغه څه راوځي چې د پېړیو په اوږدو کې د غاصبانو او متجاوزو لښکرو له تجاوزه راوتلې ده او د خلکو رواني خصوصیات یې دادي، چې دا خلک لاسپوڅی حکومت نه مني. په داخل او خارج کې مېشت افغانان حکومتونه په دریو کټګوریو وېشي:

۱– دوست حکومتونه

۲– مخالف حکومتونه

۳– لاسپوڅي حکومتونه

په افغانستان کې د یو داسې حکومت منځته راتګ چې هغه له ګاونډیانو سره په مخالفت کې وي، هغه نه د افغانانو په ګټه دی او نه افغانان د مخالفت توان لري او نه یې غواړي.

دغه راز لاسپوڅی حکومت افغانان په هېڅ صورت نه مني، ځکه چې داسې حکومتونه نه خپلو خلکو ته څه ورکولای شي او نه په افغانستان کې سوله او ثبات ټینګولای شي، افغانان یو دوست حکومت غواړي، داسې حکومت چې هغه د بین المللي نورمونو پر اساس د ګاونډیانو او د نړۍ له دولتونو سره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

روابط ټینګ کړي، له ګاونډیانو سره دوستي او وروري ولري، خو د ډېرې خواشینۍ خبره ده، چې زموږ ګاونډیان د دوست حکومت په مفهوم ځان نه پوه کوي، د دوست او لاسپوڅي ترمنځ توپیر نه کوي.

همدا علت دی چې دوی خپلې روزلې ډلې افغانستان ته لېږي او د دوی په اصطلاح غواړي د دوی په وسیله حکومت جوړ کړي، چې دا به ګواکې یو دوست حکومت وي، حال دا چې دا خلک د افغانستان خلک پېژني، د دوی ماهیت او صلاحیتونه ورمعلوم دي او په دې پوهېږي چې دوی دوست حکومت نه شي جوړولای.

پاکستان له افغانانو سره په دې اتلسو کلونو کې ډېرې مرستې وکړې، پناه یې ورته ورکړه او د همدې انساني مرستو له امله افغانانو وکولای شول، چې د مقاومت صفونه پیاوړي کړي او د نړۍ یو ستر قدرت ته ماتې ورکړي، خو د افغانانو ګیله دا ده چې د جهاد او مقاومت له بریالیتوب وروسته افغانان خپل اختیار ته پرېنښودل شول، چې د خپلو منلو عنعنو له مخې خپل مشر او خپل سرنوشت وټاکي. موږ له تاسو هیله لرو، چې د افغانانو دا اواز پاکستاني مشرانو ته ورسوئ او افغانانو سره دوی ته د دوی د مشروع حق ورکولو کې مرسته وکړي. اوس زه نوبت نورو افغانانو ته ورکوم، چې دوی خپلې خبرې وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها باید بجای مسایل گروهی و منطقه یی در باره افغان و افغانستان باندیشند

دا وینا د (وفا) جریدې په (۱-٤) مه گنه کې د (۱۳۷٦ل) کال د سلواغلې میاشتې پر (۱۱) مه نېټه خپره شوې ده.

د ایران د اصفهان په کنفرانس کې د پوهاند رسول امین وینا:

بسم الرحمن الرحیم

مجاهدین بزرگ، برادران عزیز!

از همه اولتر بحضور برادرم کوشکی صاحب به عرض میرسانم: جلسه راکه شما در باره اعاده صلح در افغانستان دایر فرموده اید، قابل تحسین و ستایش فراوانی بوده. درست زمانی دایر شده است که مسله افغانستان و ضعیت غیر عادی را به خود اختیار نموده است. همینسان از کشور همسایه ما - ایران– که در تدویر این سیمینار دست پیشی نموده - اظهار سپاس قلبی میدارم.

طوریکه از گفته های مجاهدین بزرگ و علمای کرام اشکار گردید، نه تنها مجاهدین، بل همه افغانها تشنه صلح و خواهان هر چه زود تر، تامین صلح سراسری در کشور شان استند. این که چرا در کشور جنگ زده ما صلح تامین نمیشود عوامل گوناگون مانع برقراری صلح می گردند و من نمی خواهم در این کوتا گفتار به همه این عوامل پیچیده اشاره کنم. همانسان که

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب ایت الله محسنی در بیانیه شان به ان اشاره کرده اند، مجاهدین و سران آن از دوران جهاد گرفته تا هم اکنون به سـهوه شـان و به خطاهای شـان اعتراف نمیکنند. اما مردم دیگر اگر جلسـه را دایر مینمایند به ارزیابی آن می پردازند، پهلوی های خوب و کاستی های آن را نشـان میدهم، ولی ملت ما که جهاد حماسه سازی را براه انداخت ابر قدرتی را به زانو در اورد و جهاد را جانبازانه به پیروزی رساند، متاسفانه کسی به ارزیابی این جهاد قهرمانانه نه پرداخت و تا امروز ارزیابی درسـت نشـد. ولی بالمقابل بدگوی ها و دشـنامهای زیاد رد و بدل گردیده اند، کتاب ها و برگ های رسـانه های گروهی مملو از این گونه ناسـازاگفن ها اسـت. درسـت به یاد دارم در سـال ۱۹۸۰م در دنمارک سیمینار فرامون مسله افغانستان -که تازه مورد تجاوز قیشـون سـرخ قرار گرفته بود– دایر شـد. در این گردهمایی متخصـصـان افغانستان و مسایل افغانی از چهار گوشه جهان حضور به هم رسانیده بودند و من هم در این سیمینار اشتراک داشتم. اشتراک کننده گان خارجی سیمینار همه باورمند بودند که از افغانسـتان باید دسـت بشـویم، این کشـور جز خاک شـوروی گشـت، چون انها از روان مردم ما، از سـاختار اجتماعی کشـور و ارزش های ملی و عنعنه یی مردم ما آگاهی کافی نداشـتند، با تجاوز یک ابر قدرت به یک کشـور کوچک این مسـله را مسـلم میپنداشـتند که افغانسـتان دیگر هویت و حیثیت اش را از دسـت داد و حتی تصـور آن را کرده نمیتوانسـتند که یک مملکت فقیر با یک ابر قدرت و نیروهای آن مقاومت خواهد کرد. اما من با باور کامل در همان کنفرانس اظهار داشتم که این جنگ تنها جنگ بین افغانها و شوروی ها نیست، بل این جنگ، جنگیست بین دو سـاختمان اجتماعی و دو اندیشـه افغانی و کمونیسـتی. من در گفته های خود افزودم– انچه را به حیث یک شاگرد جامعه افغانی از مردم خود از روان شان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و خواسته های شان اموخته ام - به شما به عرض میرسانم و آن اینکه: مردم ما مسلمان استند، اسلام و ارزشهای اسلامی در رگ و پوست شان جا گرفته، اساسات این دین مقدس با ارزشهای ملی و عنعنی شان چنان امیزش یافته است که در بسی موارد ارزشهای عنعنه یی را از رهنمود های اسلامی تمیز کرده نمیتوانند. افغانها که به خداوند واحد عقیده دارند، کمونیزم او اندیشه های کمونیستی را بنام ائین الحادی میشناسند و هرگز آن را نمیپذیرند، از سوی دیگر ویژه گیهای روانی و ساختار آن ها با دیکتاتوری استبداد سلطه بیگانه گان سازگاری نشان نمیدهد. انانکه از ساختار روانی و اجتماعی افغانها آگاهی دار ند، میفهمند که افغانها دیکتاتوری خانواده ها، ملک روستا، خان منطقه و رهبر را نمیپذیرند، حکمران که به زور سر نیزه بر انها حکومت میکنند، در باره اش قیام میکنند. تاریخ افغانستان گواه است، اگر شهزاده بی زور شمشیر خود را بر مردم افغانستان تحمیل نموده، خیزشهای در برابر او سر بالا کرده اند.

نکته دیگری که با روان و ارزشهای ملی افغانها بسته گی دارد این است که افغانها از سلطه بیگانه و دست نشاندگان اجنبی نفرت دارند.

برادران عزیز!

ایا ما این موضوع را به بررسی گرفته ایم که چرا ملت ما علیه سلطه تره کی، امین و کارمل–که یکی شان روس نبودند– به پا خاستند و خیزشهای سرتاسری را در سراسر کشور قوام دادند. ملت ما به خاطری تره کی، امین، ببرک و نجیب را نپذیرفتند، که انها یک ساختار حکومتی بیگانه، سلطه بیگانه گان و یک ایدیولوژی بیگانه را به ملت ما تحمیل میکردند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

با دریغ باید یاداوری کرک که وضع سیاسی در کشور ما طوری تکامل نمود که با شرایط کشور ما سازکار نبود، سیاستی که بار نخست چهره افروخت بازیگران آن چپیها بودند، چپیهایی که نه به خدا(ج) عقیده داشتند و نه به ارزشهای ملی و عنعنی و نوامیس ملی به ارزشی قایل بودند و باورمند بودند که ایدیولوژی کارگری یگانه ره گشاییست که سراسر جهان را تسخیر میکند و سیاه بختان جهان را از بد روزی نجات میدهد.

در همان دورانی که استبداد کمونستی در کشور ما بیداد میکرد در جبهه مقاومت نیز احزابی عرض وجود نمودند و پرچم مبارزه را علیه بیدادگران کمونست و حامیان خارجی شان و نیروهای متجاوز بلند کردند، اما به صراحت باید گفت که در این احزاب نیز حزبی عرض وجود نکرد که اندیشه ها و کارکردهایش از ویژه گیهای اجتماعی افغانها و ارزشهای ملی مردم آن مایه گرفته باشد.

احزاب و گروههای کمونیستی، سران قومی و روحانیون را به نام فیودالان و کهنه پرستان؛ درسخوانده گان و منورین را به نامهای مرجعین و غربزده گان و ملیگراها را به نام تنگنظران و کوتاه اندیشان میکوبیدند. کوتاه این که میگفتند کسی با ما است از ماست و اگر کسی با ما نیست دشمن ماست و جنگی را به نام طبقه و ایدیولوژی علیه همه یی مردم افغانستان به راه انداختند.

افغانها ارزو داشتند که روشهای به گزینش گرفته مجاهدین و برخوردهای انان با مردم افغانستان باید عکس روش گزیده کمونستها باش، اما متاسفانه در عمل دیده شد که مجاهدین نیز سیاستهای شان را چنان عیار کردند که عملکرد شان در بسی جهات با روشهای کمونستها همسویی نشان میداد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها مجبور بودند و از این مجبوریت انها کشورهای کمک دهنده سودهای فراوان برداشتند و این روش کمک دهنده گان ویا حمایتگران روشن ساخت که هیچ کشوری بالای گروهی یا گروههای عندالله و عندالرسول سرمایه گذاری نمیکند، بل چیزی راکه میدهند استفاده دو چند از ان را توقع دارند. انچه در این ارتباط در این جا ایران– و ان جا - پاکستان– رخداده است عیان به همه گان است و نیاز به بیان بیشتر ندارد، ما از دور و برون نگاه میکردیم و شما از درون گواه این همه رخدادها بودید.

خوب به یاد دارم چند سال پیش در ان زمان نجیب الله درکابل حاکم بود– کنفرانس بزرگ از علمای اسلامی در اسلام اباد دایر شد و اموضوع ان این بودکه چگونه حکومت اسلامی در افغانستان به وجود بیایید؛ ویژه گیهای ان چه خواهد بود؟ من در همان روز نقشه پاکستان را روی دیوار گذاشتم و به دوستان گفتم: محمد بن قاسم تا این منطقه سند– غرض پخش و نشر دین مقدس اسلام– امده بود. شمار لشکریان و تجهیزات جنگی اش را برشمردم و افزودم: محمد بن قاسم تنها تا همین محدوده رسید، در مطابقی هندوستان پخش و نشر اسلام از سوی افغانها صورت پذیرفته است. از دوران سلطان بزرگ غزنه گرفته تا دوران احمدشاه ابدالی در مدت حدود بیش از هشت صد سال افغانها برای نشر و پخش دین اسلام در سرزمین پهناور هند روی اوردند، هزاران کشته و زخمی دادند تبلیغ تلقین وکار خسته گی ناپذیر صوفیایی افغان بودکه دین اسلام در سراسر شعبه قاره هند پخش شد. افزون بر آن ما شخصیت های اداری به هند داده ایم. نیاکان مسلمانان امروزی هند و پاکستان و بنگله دیش از سوی افغانها مسلمان شده اند. انانکه نیاکان شان را افغانها مسلمان کرده اند امروز حق خواهند داشت با ما اسلام باموزانند نمونه های حکومت اسلامی را با ما توصیه نمایند؟ همه افغانها بخاطر دارند

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمانی که ۷٤ گروه و حزب در پشـــاور پدید امدند. حکومت انجای همه را منســـوخ نمود و تنها به هفت حزب و تنظیم اجازه فعالیت داد. من در آن زمان با کسی گفتم چرا هفت؟ چرا به بیست حزب اجازه داده نمیشود و یا اگر میخواهند که زعامت واحدی را برای حل قضـــایای افغانســـتان به وجود اورند، چرا به هفت تنظیم و حزب اجازه داده شـــد، بایســـتی با یک حزب اجازه فعالیت میداد و زعامت واحد واقعی ســـیاســـی به وجود میامد، تا همه امور سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جهاد و اواره گان را سامان می بخشید. همســـان با پاکســـتان در جمهوری اســـلامی ایران نیز گروههای متعددی به وجود امدند و مســـله به میان امدن زعامت واحد و طرف قبول مردم افغانستان را به دشواری مواجه ساخت. اگر با سوابق موضوع بسیار نپیچیم مختصـــر باید عرض کنم که اگر کشـــورهای همجوار ما در دوران جهاد با ما کمک کردند، خرابی های را نیز در افغانستان وجود اورده اند که متاسفانه تا هنوز ادامه دارد. در این بخش مثالی میاورم، زمانی در ســـال ۱۹۹٤م در کویته مجلس مشـوطی افغانها به سـرپرسـتی هیئت ویژه ملل متحد دایر شـد، روزی مســـله مداخله های خارجی مورد بحث قرار گرفت، یکی از اشـــتراک کننده گان گفت: پاکســـتان مداخله میکنند. حامیان و طرفداران پاکســـتان بر اشـفته شـده اند و به دفاع از پاکستان زبان گشـوده گفتند: کشـور که سـالهای سال با ما جای داد، نان داد، آب داد و ازما حمایت نمود، چگونه میتوان آن را مداخله گر نامید؟ دیگری گفت: ایران مداخله میکند. طرفداران ایران نیز به تردید آن پرداختند و دیگران را ملامت مینمودند، که ایران کشـور اسلامی و برادر ما اســـت، هیچگاه در امور کشـــور ما مداخله نمیکند. من در آن مجلس به شـوخی گفتم، کشـور مداخله گر را من میشـناسـم، آنها گفتند کدام کشـور استند؟ در جواب شـان گفتم: موزنبق در افریقا. به سـراحت و پوسـت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنده باید بگویم که در امور کشور ما پاکستان، ایران، هند، عربستان سعودی، تاجکستان، ازبکستان، روسیه و امریکا مداخله میکنند از هر چمن سمتی. اگر به کشوری گفته شود که مداخله نکن! فوراً جواب دریافت میداری: برادر ما که مداخله میکنم آن کشور دیگری مداخله مینماید. موضوعات دیگری را که بایستی در اینجا با عزیزان خود در میان گذارم، یکی مسله موقعیت ستراتیژیک افغانستان و دیگری واقعیتهای ساختاری مردم آن است. افغانستان موقعیت جغرافی و ستراتیژیک حساس و ویژه دارد و افغانستان همیش قربانی همین موقعیت اش گردیده است و به حیث شاهراه فاتحین در درازنای تاریخ همین موقعیت ویژه مردم ما را به دشواری های فراوان رو به رو ساخته، روحیه جنگجوی و سلاح شوری را در انان پرورش داده است.

مسله دومی ساختار اجتماعی این کشور است که اقوام گوناگون با هم برادر در آن زنده گی میکند و به شکل مجموعی ملت ما را بوجود اورده است. کمونستها داد از کارگران سراسر جهان میزدند و به انترناسیونالیزم کارگری باور داشتند اما ما دیدم که زیر تاثیر واقعیتهای ساختاری جامعه افغانی خلقی ها کتله بزرگی از پشتون ها را دور خود گرد اوردند، پرچمی ها در بین شهر نشینان و شعله یی ها در اقلیت ها و ستمی ها در تاجکان نفوذ کردند. همینسان در گروهها و تنظیمی های جهادی نیز واقعیت همینگونه است. در تنظیم های کی رهبری آن را برادران هزاره بدوش دارند، پشتون و تاجک به ندرت یافت میشود و تنظیم های که در مناطق پشتو زبان و تاجک نیشین نفوذ دارند، در بین آن ها شماری افراد مربوط به اقوام دیگری اندک است. اینگونه ساختار اجتماعی واقعیت است و آن را باید پذیرفت، اما به شرط که هویت ملی کشور ما و وحدت ملی مردم ما را خدشه دار نسازد. ما کشوری

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

داریم بنام افغانستان. هیچ ((ستان)) دیگری مانند: پشتونستان، تاجکستان، ازبکستان، بلوچستان، هزارستان... در وجود واحد آن نمیگنجد.

من به حیث یک شاگرد جامعه خود این موضوع را درک کرده ام که پس از اغاز بحران در کشور ما مسله افغانستان راکسی بر اساس منافع افغانستان و افغان مطرح نکرده است، اگر چپیها بودند با ایدیولوژی خود میپیچند و گروههای تنظیمی نیز در طرح مسایل از حوزه کوچک شان با فرارتر نمیگذارند. اگر ما واقعاً خواهان حل مسایل کشور خود استم بایستی از حلقه های کوچک خود برایم و به حیث یک افغان در باره مسایل افغانستان بپیچیم.

در این جا یکی از دوستان فرمودند، که فدرالیزم میتواند ره گشای مردم ما باشد.

نمیدانم این معمول پسندیده است یا نی، که شماری از نویسنده گان یا خودشان بر کتاب خود مقدمه مینویسند و یا این که از قلم به دستان و فرهنگیان نامور دیگر برای اثار شان– رساله، کتابواره و کتاب– نبشته یی میگیرند و زیر نامهای مقدمه و دیباچه در اغازین برگهای اثر شان میگنجانند.

در مقدمه ها، اگثر خود نویسنده درباره نبشته خود سخن میگوید و گاهی هم به لاف زنی میپردازد و از یکی دو درست خود ابراز سپاس مینماید.

نویسنده پخته و کار اگاه نیز زمانی با چنین معضله یی رو به رو میشود و مجبور باشد تا نبشته یی را مقدمه گونه تهیه کند. نخست از همه درباره نویسنده اثر فکر میکند و با خود میسنجد، که ایا نویسنده به توصیفهایش خوش میشود و یا به ارزشیابی علمی اثرش؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر نویسنده اثرب به توصیب خودش شادمان میگردد در ان صورت نویسنده ماهر و پخته‌کار به جای کتاب درباره شخصیت، شرافت، صداقت، خدمت، علمیت، زحمت، اهلیت، ذکاوت و فراست او تاحدی به توصیفها میپردازد که حتی در دریف (ت) هیچ واژه توصیفی را فرو گذاشت نمیدارد.

نویسنده، که خود را در نبشته یک نویسنده دیگر توصیف باران مییابد بیچاره در لباس نمیگنجد و در تمام عمرش اسمان را به دو پایش ایستاده نگاه میکند و خودش را محور علم و عرفان تصور مینماید و با همه‌گان در میدان دانش به پهلوانی میاغازد و همدرین غلط فهمی چشم از جهان میبندد.

اما نویسنده‌گانی که باورمند به انکشاف و ژرفایی علوم اسند، اگر کسی ایشان را اندک توصیف میکنند با این توصیف - از سوی دیگران– انها پیش از همه متوجه خود میشوند و به ارزیابی خودشان و اثار شان میپردازند و زودتر به این واقعیت پی برده میتوانند که گستره دانش نهایت وسیع و عمیق است و انان در برابر این بحر بی پایان به قطره یی نیز نمیمانند و بنا به گفته یی:

((انان که خبر شد خبرش باز نیامده))من تا هم اکنون نه بر رساله و کتاب خود مقدمه یی نوشته ام و نه از دیگران خواهش کرده ام که به کتابم مقدمه بنویسند و نه هم خودم بر اثار دیگران دیباچه یی نوشته ام و در این بخش به فضل خداوند(ج) باز سفیدم.

با نگارش این مقدمه شاید شماری از خواننده‌گان بپرسند که: چرا خلاف موقفت این مقدمه رانوشته ای؟

به منظور ارائه پاسخ به چنین پرسشهای احتمالی ناگزیرم پرده از رازی بردارم–که باعث نگارش این مقدمه شده است– و همینسان در همین مقدمه عواملی را نشان بدهم که مرا از نگارش مقدمه ها باز میدارد.

نخست در باره نه نوشتن دیباچه ها بر اثار دیگران:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناگفته عیان اســت و حاجت به بیان ندارد که بخش بزرگی از قشــر درســخوانده ما شیفته گفت و شنود ها و مباحث میان تهی اند. شب و روز حرف میزنند و مجالس دوستان را گرم نگه میدارند. هر یکی از این درسخوانده گان ما خود حرف میزنند، حرف میشنوند، بر همه مسایل تا سرحد حرف خود را آگاه میسازند و از همین راه به نتیجه گیری مسایل میپردازند. شما آگاهی دارید که بخشی از درسخوانده گان ما به دریافت کتابهای رایگان خو کرده اند و خود شان را مستحق درجه یک دریافت کتابهای رایگان میدانند. با تاسف فراوان بایستی یاد اور شد که شمار زیادی از این گونه اشخاص محض به خاطر نمایش و تظاهر به این کار دست میبازند. زمانی بسته کتابها به منزلش رسید در جاهایی گذاشته میشوند که نظر هر مهمان و نو وارد را به خود جلب نماید و هر انکســی که این کتابها را میبیند در دلش اعتراف میکند: اقا شخص صاحب مطالعه است و شب و روز مصروف کتاب خوانی، اما واقعیت امر این است که این گونه اشخاص تنها نامهای کتابها را به حافظه میسپارند و در مجالس نامهای کتابها را توتی وار پیهم بر ســر زبانها میاورند و به اثبات میرســانند که تمام این کتابها را خوانده اند و تمام سخنان شان به اصطلاح کتابیست.

اما باز هم باور کنید که اشخاصی از این قماش جز از خوانش عنوان کتاب حتی کتابها را ورق گردانی نمیکنند. این گونه اشـــخاص با دریافت کتابهای رایگان و ســـاختن نمایشگاه کتاب در منزل شـان تظاهر مینمایند و میبالند. نگارش کتاب و دیباچه ها برای این گونه اشـــخاص چی ســـودی خواهد داشـــت و جز از ضـــیاع وقت نتیجه دیگری به آن مرتب نمیشود.

با تاسف باید یاد اور شد: شمار این گونه اشخاص– که کتابهای رایگان اسیر کتابخانه های نمایشی انان میشوند– زیاد است.

در جامعه یی که کتاب خوانان کم و تحویلداران کتاب زیاد باشـند، در چنین اوضـاع و احوال نوشتن اثر و یا هم نگارش مقدمه بر اثر چه ارزشی دارد؟ اکنون شما خود قضاوت کنید که کوتاهی از تحویلداران مفت خوار کتاب است و یا از نویسنده؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما باورکنیدکه از نشست و برخاست با دوستان و مجلس با ایشان خوشم میاید و با نوشتن چندان دلبسته‌گی زیادی ندارم، شیفته‌گپ زدن استم و زمانی هم چنان حرفها و سخنان زیادی درکله ام پایین و بالا میشوندکه اصل را از فرع فرق‌کرده نمیتوانم و در دوران حرف زدن به ارتباط موضوع، تسلسل را از دست میدهم.

شاغلی سعدالدین شپون دوست دیرینه ام است وی در یکی از نبشته های خود (شامل در شماره سال جریده وفا) درباره ام درست گفته اند: ((امین در سخنانش مقدمه را از متن افزون میسازد)). و من هم از ترس این‌که مقدمه را از متن طویلتر ننویسم از نوشتن هرگونه دیباچه ها پرهیز میکنم و اثار خود را نیز بدون مقدمه ها چاپ‌کرده ام. بایسته به‌گفتن است‌که نشر اثار بدون مقدمه ها از جهات‌گوناگون سودمندیهای نیز دارد:

۱- اگر بر رساله‌کوچک مقدمه دور و دراز نوشته میشود در ان صورت لابد تکرار با مطالب متن در مقدمه پیدار میگردد و این تکرار ملال اور برای خواننده جدی خواهد بود، خواننده را دلسرد میسازد وکتاب را در جایی قید مینمایدکه چشمش بر ان نخورد. برای این‌که‌کتاب را از قید خواننده جدی برهانیم لازم مینمایدکه از نگارش مقدمه های طویل با اوردن مطالب تکراری پرهیزکنیم تا خواننده جدی حوصله خوانش متن‌کتاب را داشته باشد.

۲- مقدمه‌کوتاه سودی نیز دارد و زیان او نیز میباشد. اگر مقدمه‌کوتاه بود خواننده مقدمه را زودتر از برمیکند و داخل متن میگردد. در مقدمه‌کوتاه از تکرار نیز جلوگیری صورت میگیرد، ولی نباید فراموش‌کردکه نگارش مقدمه جامع ولی‌کوتاه کار ساده یی نیست. هرکسی از عهده اش بر امده نمیتواند. مقدمه‌کوتاه زیان اور به خاطری است‌که شماری از خواننده‌گان مقدمه‌کوتاه و فهرست موضوعات‌کتاب را میخوانند و متن‌کتاب را نمیخوانند اینان نیزکتاب را خوانده اسیر نمایشگاه‌کتاب میکنند و در این صورت مقدمه‌کوتاه نیز زیان بار تمام میشود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال رجوع میکنم به ارائه پاسخ به پرسش دیگری که: من چرا درباره مقدمه نویسی موقفم را تغییر دادم؟

من بالاثر پا فشاری هیوادمل به این کار دست یازیدم. او خواست تا مقدمه یی بر این اثر بنویسم. با وصف مصروفیتها به اور وعده سپردم که در فرصت مناسب مقدمه را خواهم نوشت. پس از آن هیوادمل به اصطلاح هر دو پا را در یک موزه کرد و مرا وادار به نگارش این مقدمه ساخت. چندین بار عذر اوردم، ولی مورد پذیرش او قرار نگرفت. بالاخره روزی به من گفت: ((استاد بسیار تنبلی)) باشنیدن کلمه ((تنبل)) یکبار غیرت افغانیم به جوش امد بار دیگر به او گفتم که این کار را میکنم و پس از ان هیوادمل تصویر مقدمه را این گونه به من پیش کرد.

در مقدمه سخنان تکرای با متن کتاب اورده نشود و مطالبی را باید در مقدمه بگنجانم که به گونه یی با متن ارتباطی داشته باشد و هم را ه حل معضله افغانستان را به ما نشان بدهد.

این فرمایش هیوادمل بار سنگینی بود که بر دوشم گذاشته شد، زیرا درباره وضع رقتبار افغانستان سخن ناگفته نمانده است و سخنی نخواهد بود که صدها و هزارها بار در نبشته ها تکرار نشده باشد، صدها، بلکه هزار ها تن از هموطنان ما درباره ان سخن نگفته باشند، اما با انهم در این سخنان تکراری نکاتی را دریافت کرده میتوانیم که ان را تکرار احسن بنامیم.

با وصف آن که مطالب بازتاب یافته در متن رساله کهنه و تکراری به نظر میرسند، اما با انهم این گونه سخنان به واقعیتهای جامعه ما اتکا دارند. رساله پیرامون علت و معلول تعصبهای گوناگون به بحث میپردازد و تنها در فرجام رساله افغانهای متعهد را مخاطب ساخته ام تا برای جلوگیری از تعصبها– به حیث یک افغان واقعی– وظیفه ملی خود را به سر رسانند.

چرا به حیث افغان؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما همه میدانیم که پس از کودتای ثور نخســت گروههای چپی و همراهان خارجی شان و دوم گروههای مذهبی و حامیان خارجی شان برای از بین بردن هویت ملی و افتخارات تاریخی افغان و افغانستان کمر بستند.

نخســت چپیها زیر نام ایدیولوژی مترقی و انقلابی افغان را کوبیدند و پس از آن زیر نام مذهب از سوی گروههای مذهبی کوبیده میشود و خداوند(ج) عالم است که این کوبیدن تا چه وقت ادامه پیدا خواهد کرد؟

ما همه آگاهی داریم که حامیان خارجی این دو گروه با گزینش سیاست ((تفرقه بانداز و حکومت کن)) زیر نامهای گروهها، احزاب و تنظیمها و همینســـان پشـــتون، تاجیک، ازبک، ترکمن، هزاره، بلوچ، نورستانی، شیعه، سنی و سمتها نه تنها به کار پخش از هم گسیختن شیرازه ملی و تعصب پراگنی اجازه میدادند، بل اینهمه احزاب، گروهها و تنظیمهای متکی به خارجیان تا هم اکنون برای ادامه این گونه کار ها تشـویق و ترغیب میشـوند. پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـــ.ش این واقعیت افتابی گشت که چپیها و همراهان خارجی شان، گروههای مذهبی و حامیان خارجی شان با نام افغان حساسیتی از حد زیاد نشان دادند، تمام حرکتها و فعالیتهای زیر نام افغان و افغانستان را بیرحمانه سرکوب کردند.

در اغاز همراهان خارجی چپیها و اکنون حامیان خارجی گروههای مذهبی از این واقعیت آگاهی داشتند و دارند که هر حرکتی به نام افغان، افغانها را به افتخارات کهن تاریخی و هویت ملی شان ختوجه میسازند و تنها از راه احساس ملی افغان، افغانها، برای افغانستان ازاد و مستقل به کار و پیکار اغاز میکنند در نتیجه رزم ملی افغانها، افغانســـتان و افغانها از ســـلطه ما و گروههای ســـاخت ما نجات خواهند یافت و افغانستان ازاد و مستقل به میان خواهد امد. در این صورت تمام سرمایه گذاریهای خارجیان هدر خواهند رفت و افغانها در فضـــای صـــمیمیت، برابری و برادری زنده گی خواهند کرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطره یی در ذهنم تداعی شـد: من محصـل بودم و اسـتاد نامداری به ما در علوم سیاسی اموزش میداد. استاد در درس اول دو پرسشی را مطرح ساخت و خود به ارائه پاسخ به هر دو پرداخت:

پرسش: در سراسر ماهران کدامین رشته های دانش زیاد استند؟

پاسخ: در دنیا طبیبان زیاد اند، زیرا انسانها به بیماریهای گوناگون مصاب میشوند، انسانها از این بیماریها تجارب فراوان دارند و زمانی در یکی از روستاها کسی بیمار شده است، اعضای خانواده و یا هم مردم دیگر روستا برای مداوی بیمار از تجارب طبی شـان همینسـان دعاهای ویژه سـود جسـته اند و بر بیماران گوناگون تجارب فراوان و رنگارنگ ازمایش شـده اند. اگر از روی تجربه به این موضـوع بنگریم به جرئت گفته میتوانیم که در هر منزل و خانواده طبیبانی موجوداستند، حتی پیره زنان نیز از روی تجارب شان به مداوای بیماریهای گوناگون میپردازند، ولی اگر موضوع را از نگاه علم مورد بررسـی قرار دهیم در خواهیم یافت که طب دانش بس مغلق و پیچیده اسـت. علم طب به خاطری مشـکل است که انسـان خود موجود مغلق و پیچیده اسـت و بیماریهای آن نیز مغلق و پیچیدهگیها در جهان امرزوین به تناسـب همه یی دانشها طب به رشته های گوناگون و ویژه بخشبندی شده است.

پیچیده گیهای بیماریهای انسانی و پیچیده گیهای اعضای انسانی باعث پدیدار شدن متخصصین گوناگون، داروهای گوناگون و سامان الات گوناگون شده اند.

امروز متخصـص و طبیب یک رشـته، از امراض و داروهای رشـته دیگر اگاهی ندارد و اگر داشته هم باشد بسیار اندک خواهد بود.

از نگاه تجربه در جهان طبیبان زیاد اسـتند و اما از نظر علم این شـمار در سـراسـر روی زمین بسیار اندک است.

پرسش: در جامعه سیاسی روی کدام موضوع بحث بیشتر صورت میگیرد، فعالین کدامین رشته زیاد اند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاسخ: در هر جامعه سیاسی روی موضوعات سیاسی سخن زیاد گفته میشود و فعالین رشته سیاسی زیاد دیده میشوند و این هم از جهتی که ارستو عالم نامدار یونان کهن انسان را به نام حیوان سیاسی تعریف میدارد و انسان را حیوان سیاسی مینامد.

اگر ما این تعریف ارستو را بپذیریم تمام افراد یک جامعه سیاسی، فعالین سیاسی و افرادی آگاه از سیاست اند. همانسان، که از نگاه تجربه شمار طبیبان در جامعه افزون و از نظر علم و تخصص اندک است همگون با تعریف ارستو تمام افراد یک جامعه فعالین سیاسی و آگاه از سیاست اند. اما اگر ما از نظر علم به این موضوع بنگریم در خواهیم یافت که شمار دانشمندان علم سیاست در همه جوامع نهایت اندک است و امروز علم سیاست وسعتی اختیار کرده است و ناز لحاظ تخصص علم سیاست چنان انکشاف نموده است که امروز دانشمند شاخه یی از علوم سیاسی از شاخه های دیگر این دانش آگاهی ندارد و یا هم اگر داشته باشد این آگاهییهای نهایت اندک خواهند بود.

با نظر داشت به همین اصل هیچ یکی از دانشمندان این رشته دانش ادعاکرده نخواهد توانست که از نگاه تخصص بر همه شاخه های سیاست شناسی دسترسی کامل دارد.

سیاست شناسی و دولت:

از محتوای درسهای استاد ما پدیدار بود که سیاست شناسی روابط یک دولت را با دول دیگر همه جانبه مورد ارزشیابی قرار میدهد.

به اساس رهنمودهای دانش سیاست، دولت State هر جامعه سیاسی از چهار عنصر اساسی: جغرافیای مشخص، مردم مشخص، حکومت مشخص، حاکمیت و استقلال Sovereignty تشکل مییابد.

جغرافیای مشخص:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر دولت جغرافیای مشــــخص و نام مشــــخص دارد و هیچ دولتی هم بدون نام و جغرافیای مشخصی به میان امده نمیتواند. در درون همین حدود جغرافیای مخشص تمام موجودات روی زمین، زیر زمین و فضای آن اگر همجوار با بحر باشد، بخشی از بحر ملکیت همین دولت مشخص به شمار میاید.

به گونه مثال در منطقه اســیای مرکزی دولتی به نام افغانســتان موجود اســت، این دولت باکشــور های پاکســتان، ایران، ترکمنســتان، ازبکســتان، تاجکســتان و چین مرزهای ســیاســی دارد، در ســرزمینی بین همین مرزهای ســیاسی تمام داشــته ها و موجودات روی زمین و ذخایر زیر زمینی و فضــــای آن ملکیت دولت افغانســــتان است.

بدون دریافت اجازه حکومت مرکزی افغانستان، اتباع هیچ کشور خارجی به قلمرو این کشــور داخل شــده نمیتوانند. اشــکار و پنهان ملکیت دولت افغانســتان را باخود برده نمیتوانند. در ســراســر کشــور ما تمام تبادله ها و مراوده های درون مرزی و برون مرزی روی قوانین و قراردادها صــورت میپذیرد. اگر خارجیانی بدون قرارداد و دریافت اجازه به خاک افغانســتان وارد میشــوند و به داشــته های مادی و معنوی این کشور زیانی میرسانند این کار شان با قاوانین و قراردادهای بین المللی همسویی نشان نمیدهد.

پرسش اساسی این است که در شرایط امرزوین سرحدهای جغرافی و داشته های مادی و معنوی این کشور مصوون استند و یا نی؟

به نظر من مصوونیت ندارند.

اگر شــماری از افراد یک ملت و یژه برون از مرزهای کشــور خود در کشــورهای خارجی زنده گی کنند و برای کشور شان در خارج حکومتی بسازند و این حکومت از ازادی نســبی نیز برخوردار باشــد، اما نســبت کمبود عنصــر جغرافی، دولت این

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت ناکمل به نظر میرســـد و تا زمانی با مردم، حکومت و ازادی عنصـــر جغرافی همراه نشود به حیث دولت مکمل شناخته نمیشود.

شماری از افراد بعضی ملل گیتی در کشورهای بیگانه حکومتهای موقت ساخته اند، ولی تا زمانی همان ملت در ســـرزمینش حکومت نســـاخته اســـت، حکومت شـــان مشـــروعیت قانونی دریافت نداشـــته اســـت. به گونه مثال شـــماری از افغانها خارج از کشـــور شـــان در پاکســـتان حکومت ســـاختند، چون این حکومت در داخل خاک افغانســـتان و جود نداشـــت و از ازادی نیز محروم بود، بنا بر آن حکومت موقت افغانها در خارج مشـــروعیتی کســـب نکرد و جز از یکی دو کشـــوری از ســـوی کشورهای جهان به رسمیت شناخته نشد.

ملت مشخص یا اتباع:

در حدود جغرافیایی هر دولت مشـــخص، اقوام، نژادها، توده ها و فرق مذهبی گوناگون به نام ملت مشـــخصـــی زنده گی میکنند. بعضـــی از دولتها به نام تیره و تبار مشـــخص شـــکل گرتفه اند، مانند: افغان– افغانســـتان، تاجک– تاجکســـتان، ازبک– ازبکســـتان، ترکمن– ترکمنســـتان، انگلیس– انگلســـتان، عرب– عربســـتان، هند– هندوســـتان و چندین کشـــور دیگر و یا هم شـــماری از ملتها به نام دولت شـــان یاد میشـــوند، مانند: پاکستان– پاکستانی، امریکا– امریکایی و... باشـــنده گان هر کشـــور رعایای دولتهای شـــان شـــمرده میشـــوند و در یک دولت مهذب همســـان با رهنمود های قانون اســـاســـی آن تمام ارگانها و موســـســـات دولتی در خدمت باشـــنده گان آن قرار میداشـــته باشـــند. دولت از هرگونه تعصـــب تیره یی، تباری، زبانی، مذهبی و جنســـی جلوگیری میکند و باشـــنده گان آن در برابر قانون از حیثیت مســـاوی برخوردار میباشند.

ملتمشـــخص هر دولت، هویت و تاریخ ویژه و مشـــخصـــه های ســـیاســـی، اجتماعی، اقتصـــادی و فرهنگی دارد و همینســـان دولت دارای موســـســـات فراوان کشـــوری و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لشکری میباشد و افراد همین ملت مشخص در پرتو عنعنه ها، قوانین و دساتیر ویژه کشور، در راه انکشاف مادی و معنوی دولت شان به کار میپردازند.

در جهان امرزوین دانشمندان علوم سیاسی کشورهای پیشرفته و در حال انکشاف پیرامون ساختمان موسسات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، اداری، عدلی، نظامی، فرهنگی و مذهبی جوامع شان به پژوهش میپردازند، برای حل مشکلات شان راههای علمی و عملی تدارک میبینند.

اگر دولتی مرزهای جغرافی داشته باشد، اما د همین محدوده مشخص مردم موجود نباشند در صورت نبود عنصر مهم دولت– ملت– دو عنصر دیگر دولت حکومت و استقلال نیز تحقق پذیر نخواهند بود و محدوده جغرافی بدون ملت را نمیتوان دولت گفت.

هدف عمده حکومتهای پیشرفته امروزین جهان فراهم نمودن زمینه های ارامش برای فرد،افراد و ملت است و از همین جهت عنصر سومی دولت - حکومت– را حکومت مردم از سوی مردم و برای مردم گفته اند و مردم هر جامعه حکومت کشور شان را مسوول انکشاف مادی و معنوی جامعه و مردم میپندارند و حکومتی که در میدان مبارزه - برای خوشبختی مردم– ناکام بماند، اینگونه حکومت را از راه انتخابات از سر راه شان دور میکنند و حکومت دیگری را به جای آن جاگزین میسازند.

حکومت مشخص:

از کهن گاهان به اینسو در دوره های مختلف تاریخ در شرایط گوناگون بر اساس نظریه های مختلف، حکومتها و رژیمهای سیاسی گوناگونی پا به عرصه وجود گذاشته اند و از بین رفته اند. در این جا ما به گذشته دور نمیرویم بل به سده بیستم رو میاوریم و رژیمهایی را از نظر میگذارنیم که در اغاز سده بیستم تا امروز در روی زمین به وجود امده اند، طی این دوران رژیمهای گوناگون شاهی، سوسیالستی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمونستی، ملی، مذهبی، نظامی، جمهوری استوار به دموکراسی و امپراتوریها در کشورهای سراسر جهان به میان امدند. دانشمندان علوم سیاسی بر پهلوها و جوانب گوناگون این رژیمها هزاران هزارکتاب، کتابواره، رساله و مقاله نوشته اند، طی همین دوران شماری از این گونه رژیمها از بین رفتند، شماری دیگری تغییر پذیرفتند، عده یی هم در حالات انکشاف و تغییر قرار دارند.

درکشور ما افغانستان نیز از اغاز سده بیستم تا امروز رژیمهای شاهی مطلقه، شاهی مشروطه، دموکراسی، جمهوری، سوسیالستی و اسلامی به ازمایش گرفته شدند. اکثر مردم افغانستان از ساختار و کارکردهای رژیمهای سیاسی و مذهبی– رویکار امده درکشو - آگاهی کامل دارند و نتایج کار این رژیمها را به چشم سر مشاهده کردند.

در دوران سده بیستم تنها در دهه دموکراسی (۱۹۶۳–۱۹۷۳) دوبار به ارای مردم ما مراجعه صورت گرفته است و مردم کشور نماینده گان گزیده شان را به ولسی جرگه و مشرانو جرگه فرستاده اند و همین نماینده گان برگزیده مردم به حکومتها رای دادند و در سراسر کشور ازادیهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی بال گشوده بودند. با تاسف بایستی یاد اور شد که در دوران پیش از دهه دموکراسی و پس از آن افغانها در مسایل سیاسی کشور شان بی دخل شده بودند و اکنون نیز اختیاری ندارند.

جای شک نیست که رژیم سردار محمد داود به زور و از راه کودتا به میان امد، اما بیدریغ و بدون دغدغه میتوان گفت که این رژیم بر تمام کشور مسلط بود، جغرافیای سیاسی کشور محفوظ بود، ملت مصوونیت داشت، حکومت او در امور داخلی و خارجی کشور ازادی داشت و افغانستان حیثیت ازاد و مستقل خود را نگه داشته بود.

دانشمندان علوم سیاسی میگویند شاید شماری از توده های مردم در یک محدوده مشخص جغرافی زیست نمایند، اما اگر این توده ها حکومت و ازادی نداشته باشند،

(c) ketabton.com: The Digital Library

این گونه محدوده های جغرافی راهمراه با توده های مردمی آن نمیتوان دولت نامید. به گونه مثال در بین دو کشور افغانستان و پاکستان قبایل مختلف زنده گی میکنند. قبایل ساکن در این منطقه، در محدوده مشخص جغرافی زنده گی دارند، اما چون این قبایل حکومت ندارند شرایط یک دولت را تکمیل کرده نمیتوانند و دلوت گفته نمیشوند.

همینسان اگر دولتی جغرافیای سیاسی، مردم و حکومت داشته باشد ولی حکومت آن از سوی اجنبیان بر مردم تحمیل شده باشد، یا هم حکومت بر تمام قلمرو دولت تسلط نداشته باشد و یا هم از ازادی خارجی محروم شده باشد، دانشمندان علوم سیاسی این گونه حکومتها را دست نشانده، دست بین اجنبیان میدانند و کشور زیر تسلط این گونه حکومت را مستعمره مستقیم و غیر مستقیم میشمرند.

حاکمیت (Sovereignty):

حاکمیت عنصر اساسی و مهم هر دولت شمرده میشود.دانشمندان علوم سیاسی پیرامون این عنصر مهم دولت پژوهشهای زیادی انجام داده اند. دانشمندان علوم سیاسی عنصر حاکمیت را معیار اسای تمیز دولت ازاد و تحت الحمایه میدانند و همین معیار ازادی و تحت الحمایه گی یک دولت را تثبیت میدارد و نشام میدهدکه دولت در امور داخلی و خارجی ازادی دارد و یا انی که دست بین دیگران است.

مفهوم سیاسی حاکمیت در طول تاریخ به اشکال گوناگون تعبیر و تشریح شده است. در اروپای سده های میانه به حاکمیت از دیدگاه کلیسا مینگریستند، به نظر کشیشان کلیسای مذهبی اختیار حاکمیت نزد خداوند(ج) است و کشیشان این حاکمیت را روی زمین تمثیل مینمایند، پس از آن دولتهای ملی عرض وجود کردند و تمثیل حاکمیت از کشیشان به پادشاهان– قرار داشته در راس دولتها– منتقل گشت و پادشاه را افزون از نماینده حاکمیت، سایه خدا(ج) در روی زمین نیز میگفتند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در دوران انکشاف علوم بار دیگر مفهوم سیاسی حاکمیت زیر بحث امد و شماری از دانشمندان به جای کشیشان کلیسای مذهبی و پادشاهان مطلق العنان تنها اراده ملت General—will را منبع اصلی حاکمیت پنداشته و همین دانشمندان ابراز کردند که ملت حق دارد حاکمیت را از کی میگیرد و به کی میسپارد.

طرفداران اراده ملت در کشورهای گوناگون اروپایی زیر نام ازادیهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و مذهبی نهضت دموکراسی اغاز کردند، به قدرت کشیشان کلیسای مذهبی و شاهان مطلق العنان خاتمه داده شد و اختیار حاکمیت را به نام مردم گره زدند. امرزو در شمار زیادی از کشورهای سراسر جهان حق حاکمیت را ملتها از راه انتخابات تمثیل میکنند.

در جهان معاصر در شمار زیادی از کشورها شاهان، ملکه ها، روسای جمهور و یا رهبری دسته جمعی بر اساس اراده مردم با نظر داشت به قوانین مشخص، نماینده گی از حاکمیت مینمایند، اما با وصف آن امروز در شماری از کشورهای جهان شاهان مطلق العنان و سران دولتی دیده میشوند که خلاف اراده مردم به زور برچه اختیار حاکمیت دولت را به کف دارند و برای اراده ملت به هیچ ارزشی قایل نیستند، به جای مردم خودشان را منبع اصلی حاکمیت دولت میپندارند.

همانسان که درجایی از این نوشته به آن اشاره رفت دانشمندان برای تثبیت و شناسایی هویت هر دولت مشخص از محل عنصر حاکمیت سود میجویند، با نظر داشت به این اصل اگر رهبری یک دولت مشخص بر تمام اداره ها و موسسات کشوری و لشکری دولت حاکمیت داشته باشد، ملت به حاکمیت او گردن میهد و در برقراری روابط خارجی خود ازاد باشد، دانشمندان علوم سیاسی این دولت مشخص را دولت ازاد و مستقل مینامند ولی اگر رهبری یک دولت در سراسر کشورش حاکمیت نداشته باشد، ملت به حاکمیت رهبری گردن ننهد، در این دولت حکومت سراسری حاکم نباشد و اگر حکومتی هم موجود باشد بر بخشی از کشور حکومت مینماید و یا هم رهبری این دولت صادر شده از خارج باشد و از سوی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجنبیان دستور دریافت میدارد و یا هم روابط خارجی دولت زیر نظر اجنبیان تنظیم میشوند در این صورت دولت بالاثر نبود حاکمیت شرایط دولت ازاد و مستقل را تکمیل کرده نمیتواند و دولت ازاد و مستقل گفته نمیشود.

نتیجه:

پس از این بحث دراز و گاهی هم تکراری نخستین پرسشی که در ذهنم خطور میکند این خواهد بود که دولت افغانستان از جمله چهار عنصر سازنده دولت کدام آن را نگهداشته و کدام آن را از دست داده است.

اگر ما به نظر دانشمندان علوم سیاسی نگاه کنیم پس از کودتای ۱۹۷۸م دولت افغانستان از جمله چهار عنصر سازنده چون: جغرافیا مردم، حاکمیت و حکومت تنها دو عنصر جغرافیای مشخص و ملت مشخص را نگه داشته، حکومت و حاکمیت را از دست داده است، زیرا ما میبینیم که پس از کودتای ثور حکومتهای افغانستان در سراسر قلمرو کشور حاکمیت نداشتند و ندارند و از سوی دیگر سران دولتی در امور داخلی و برقراری روابط خارجی بی صلاحیت بودند و حاکمیت ملی را تمثیل کرده نتوانستند.

مداخله های خارجیان و یا خارجیان دخیل در قضایا به ویژه همسایه گان ما و گروههای جنگی تحمیل شده از سوی انها حیثیت این دو عنصر سازنده دولت را در کشور ما مخدوش و نابود ساختند.

اگثر دو عنصر مهم دولت ما - حکومت شخص و حاکمیت دولت- از بین رفته میتوانند، ایا دو عنصر دیگر دولت، جغرافیای مشخص سیاسی و ملت مشخص افغان- با خطر نابودی رو به رو شده نمیتواند؟ ایا در داخل و خارج دسایسی برای نابودی و از بین بردن این دو مشخصه تا حال به جا مانده دولت افغانی در جریان نیست؟

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به نظر من در شرایط امروزین جغرافیای سیاسی افغانستان و هویت ملی افغانها را خطر جدی تهدید مینماید زیرا کشور ما به جای یک دولت ازاد و مستقل، به سطح یک منطقه قبایلی، بی حاکمیت و بی حکومت نزول کرده است و این دولت ازاد امروز شکل یک مستعمره غیر مستقیم را به خود گرفته است.

امرزو شماری از کشورهای بیگانه تلاش دارند که بالوسیه گروههای اجیر خود این مستعمره غیر مستقیم را به مستعمره مستقیم مبدل سازند و یا هم جز خاکخود نمایند، افغانها از این گونه تلاشها آگاهی دارند.

چنان که دیده میشود امروز افغانها اختیاری ندارند تا درباره مسایل سیاسی کشور خود باندیشند، قدرت سیاسی در دست بیگانه گان قرار دارد اما با انهم موقعیت ستراتیژیک افغانستان و ترکیب قومی آن، این کشور را دربین همسایه گان آن زنده نگه خواهد داشت.

سزاوار به گفتن است که موقعیت ستراتیژیک افغانستان، در سول تاریخ این کشور و مردم آن را با دشواریهای گوناگون رو به رو ساخته است، اما خوشبختانه همین موقعیت ستراتیژیک و ترکیب قومی این کشور را از فرو پاشی نجات میدهد. موقعیت ستراتیژیک و ترکیب قومی ویژه افغانستان به هیچ یک از همسایه گان این کشور اجازه نمیدهد که این کشور را از خود سازد و هضم نماید.

اقوام ساکن در افغانستان با تمام همسایه گان خود مشترکات اتنیکی دارند، اگر یکی از همسایه گان رو به رو میشود و به این کشور متجاوز موقع نمیدهند که موازنه نیروها را در منطقه در هم و برهم نماید این بست نظامی حاکم بر کشور ما گواه این واقعیت است.

اگر گروه مورد حمایت و اجیر یکی از همسایه گان ما بر سراسر کشور مسلط شود، این تسلط صلح سراسری و امنیت را در کشور بر قرار ساخته نمیتواند و زمینه های بازسازی و انکشاف را برای مردم و کشور فراهم اورده نمیتواند و لا بد این گروه با

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقاومت گروههای دیگر و شماری از همسایه‌گان افغانستان مواجه خواهد بود و دولت افغانستان کماکان از حکومت مشخص ماند.

در این جا از افغانهای متعصب پرسیده میشود که ایا انها خواهان اعاده دو عنصر مهم ساختار دولتی - حکومت مشخص و حاکمیت– استند و یا این‌که تاهنوز به تعصبهای قومی، زبانی، گروهی و مذهبی میپیچند.

اگر اینها الفبای سیاست را خوانده باشند از داعیه اعاده دو عنصر مهم ساختار دولتی کشور پشتیبانی خواهند نمود و به این مساله نیز پی خواهند برد که کشور ما در اینده با دشواریهای زیاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رو به رو خواهد بود که مساله تباری و تیره یی در برابر آن بسیار کوچکتر جلوه خواهد کرد.

اگر اینها اهمیت اعاده این دو عنصر مهم را درک نتوانستند در آن صورت از بارگاه خداوند(ج) برای شان طلب هدایت میکنم. اینان باید خود را از این واقعیت آگاه بسازند که هویت باشنده‌گان هر دولت مشخص با نام همان دولت بسته‌گی دارد. اگر اتنیکی در افغانستان به نام پشتون ملیت میسازد، سرزمین این ملت پشتونخوا یا پشتونستان خواهد بود و اگر این‌کار را در پیوند با نامهای ازبک، ترکمن، تاجک، هزاره و بلوچ مینمایند، سرزمینهای شان بایستی، ازبکستان، ترکمنستان، تاجکستان، هزارستان و بلوجستان باشند و اگر گروهی این‌کار را به نام اسلام مینماید، سرزمین شان اسلامستان خواهد شد، پس در این صورت نیازی به وجود افغانستان دیده نمیشود.

ما باید بدانیم که پشتون، تاجک، هزاره، ازبک، ترکمن و بلوچ اقوام دیگر ساکن در کشور ما حیثیت ملتهای جداگانه یی راندارند. همه‌گروههای اتنیکی اند و در داخل کشور ما تنها ملتی زنده‌گی میکندکه نامش افغان است و دولت این ملت را افغانستان گویند.

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر یکی از گروههای تنیکی و قومی و یا فرد و افرادی از این اتنیکها با نامهای افغان و افغانستان حساسیت دارند، لطفاً به اتنیکهای خود - ساکن در کشورهای همجوار، تشـریف ببرند و افغانها را بگذارند تا در باره اماده دو عنصـر مهم سـاختار دولتی– حکومت و حاکمیت - مبارزه کنند.

اگر افغانها ازته دل خواستار افغانستان باشند، در آن صـورت وظیفه ملی و اسلامی انان خواهد بود که به حیث افغان پهلوی هم قرار گیرند و برای اعاده دو عنصـر مهم سـاختار دولتی کشـور خودکار مشـترک نمایند و اگر چنین نمیکنند گفته زیرین یکی از دانشمندان علوم سیاسی را فراموش نکنند:

((اگر دولتی داشـتی به پایش ایسـتاده، تو هم به پاخواهی ایسـت و اگر دولتت فرو ریزد تو هم همرایش فرو خواهی ریخت.))

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوانان ما از رخداهای جهانی بیشتر آگاهی داشتند اما از جامعه خود بیخبر بودند

دا وینا د (وفا) جریدې په (۱-٤) مه گڼه کې د (۱۳۷٦ل) کال د سلواغې میاشتې پر (۱۱)مه نېټه خپره شوې ده.

ساعت یازده روز پانزده فبروری سال (۱۹۹۸) میلادی، پروفیسو عبدالرسول امین ریئس اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد، در کتابخانه اتحادیه به شماری از افغانها پیرامون مسله افغانستان سخنرانی نمود. من در این جلسه سخنرانی طویل نمودم، که نکات عمده این سخنرانی را در اینجا به گزینش میگریم: -

جوانان شامل در پوهنتون ها و موسسات اموزشی کشور ما از انقلاب فرانسه، انقلاب اکتوبر روسیه و بسی است رخدادهای تارخی جهان آگاهی داشتند، ولی متاسفانه از کشور خود و از جامعه خود و از جوامع ممالک همسایه خود بی اطلاع بودند. در سالهای پسین جمهوری سردارمحمد داود شماری از استادان پوهنتون کابل بران شدند تا افغانستان شناسی را بحیث مضمون در نصاب اموزشی پوهنتون گنجانند. - در باره جامعه و فرهنگ ما پژوهش های فراوان صورت گرفته اند. من این پژوهش ها را به سه دسته بخش بندی میکنم:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نخست: پژوهش ها و کارکرد های دانشمندان افغانی ما که بیشتر به تشریح رخدادها، پدیده ها و مسایل پرداخته اند، جنبه تحلیلی آن به اساس میتود های معاصر کمزور و کمرنگ جلوه میکنند.

دوم: پژوهش ها و تحلیل های کمونستها که به همه چیز از دیدگاه مارکسیزم و لیننزم نگرسته اند.

سوم: پژوهش ها و نبشته های غربیان که تنک مایه گی از ویژگیهای برجسته آن بشمار میرود.

– در اجلاس اصفهان در پیشگای همه شاملان - که سران شماری از تنظیمها نیز در ان شرکت داشت– گفتم بایستی اعتراف کرد، متاسفانه ما از جامعه و از مسایل روانی جامعه خود، اطلاع نداشتیم، اگاهی های سران تنظیمها و کارکنان شان از ساختار جامعه ما و روان مردم آن در سطح نازل قرار داشت.

– جامعه ما خود کتاب بس بزرگ است، من خود به این کتاب باورمند استم، انچه من در باره جامعه خود میدانم این است که: جامعه ما یک جامعه مسلمان است، ملت ما اسلام و ارزشهای آن را از ته دل پذیرفته است، افغانها به کسی اجازه نمیدهند که به ایشان درس اسلام بدهند و یا هم حکومت اسلامی را به انها سفارش نماید. جامعه ما ساختار ویژه اتنیکی و قومی، ارزشهای ملی و روان خاص دارد. همسان با ارزشهای ملی و روانی مردم ما، دیکتاتوری، تحمیل، زورگویی و بیگانه پرستی در جامعه افغانی چلش ندارد.

مردم ما با تسلط بیگانه گان حساسیت نشان میدهند، از اجیران و دست نشاندگان بیگانه سخت نفرت دارند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

–کشــور ما موقعیت ســتراتیژیک دارد، همین موقعیت ویژه در طول تاریخ درد سـرهای به مردم ما بار اورده اسـت و بار ها شـهرها و روسـتاهای ما در عایله های گوناگون ویران شده است، اما همین موقعیت و ساختار اتنیکی آن کشور ما را تا هنوز زنده نیز نگهداشته است.

– با نظرداشــت به سـاختار اتنیکی و موقعیت جغرافی این کشـور هیچ یک از همسایه گان ما نمیتواند حکومت دست نشانده خود را در سراسر افغانستان مستقر سازد. درکشور ما تنها حکومت دوست میتوانه صلح سراسری را در افغانســتان مســتقر ســازد. در این جا باید به صــراحت بگویم که حکومت دوســت حکومتی اســت که منافع کشــور خود و مردم خود را قربانی منافع دیگران نمی کند. با نظرداشـت به منافع ملی خود منافع دیگران را نیز از نظر دور نمیدارد و روابط کشـور خود را با کشـورهای همجوار و جهان همگون با موازین بین المللی اســتوار میســازد. نباید فراموش کرد که شـــبکه های جاسوسی کشورهای ذیدخل در قضایای افغانستان انانی را دوست میپندارند، که حلقه بگوش شــان باشــد و پول از ایشــان میکرند، در فرهنگ ســیاســی اشـخاص و گروههای ازین قماش را اجیر و دسـتنگر و دسـت نشـانده مینامند نه دوست.

پس ازکودتای هفت ثور ۱۳۵۷ه.ش درکشور ما ارزشهای ملی زیر پا شده اند و روند رخدادهای سیاسی شکل را به خود گرفت که هم در داخل کشور و هم خارج از آن اجیران گردانندگان چرخ سـیاسـت شـدند و برای مداخله های گوناگون اجنبیان زمینه های فراهم امد که متاســفانه تا امروز اشــکال مختلف ادامه دارد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

– گروههای تنظیمی و جنگجویان حاکم در کشور از سوی دیگران رهنمایی میشوند و از خارجیان دستور میگرند، در باره افغان و افغانستان نمی اندیشند، گروه به نام تیره و تبارش حلقوم پاره میکند، گروه دیگری مسله منطقه و سمت را به پیش کشیده اند و سومی از زبان و آن دیگری از مذهب به دفاع برخاسته است، بدبختانه تمام آنها مسله افغانستان و افغان را یک سره فراموش نموده اند.

– اگر ما خواهان حل مسایل کشور خود استم، بایست از حمله اولتر به افغان و افغانستان باندیشم و همه مسایل کشوری را در چهارجوب ارزشهای ملی طرح سازیم و از خودخواهی های بیجا و از نظریات تحمیلی بیگانه بپرهیزم.

– در شرایط کنونی جنگ در کشور ما جنگ شبکه های جاسوسی کشورهای ذیدخل است و مسله کشور نزد کشورهای ذیدخل حیثیت سیاسی را به خود نگرفته است، بلکه حیثیت نظامی دارد، اگر دوسیه های مسله افغانستان از شبکه های جاسوسی نظامی این کشور ها گرفته شود و به وزارت های خارجه این کشورها تحویل داده شود در آن صورت مسله کشور ما مسیر اصلی سیاسی خود را در میابد و حتماً حل سیاسی برایش دریافت میشود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې دې داسې يو ملي او اسلامي حکومت راشي، چې د ټولو افغانانو عزت او حيثيت په کې خوندي وي

دا وينا د (وفا) جريدې په (۲۸) مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل)کال د جدي مياشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان د اسلامي جمهوريت د سرحدي صوبې وزير اعلی ميرافضل خان د (۱۹۹۲م)کال د ډيسمبر پر اوولسمه نېټه، د پنجشنبې پر ورځ تر غرمې وروسته په دريو بجو د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې د مشرتابه له هيئت او د افغانستان د پوهنتونونو د استادانو د اتحاديې له ځينو استادانو سره د ازاد افغانسـتان د ليکوالو ټولنې په مقر کې وليدل. په دې ليدنه کتنه کې د افغاني مهاجرينو کمېشنر ښاغلی رستم شاه مومند هم حاضر و. ښاغلي وزير اعلی ته د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين هرکلی ووايه او بيا وزيـر اعلی د پروفيسـور امين په ملګرتيا د ازاد افغانسـتان د ليکوالو ټولنې ټولې څانګې وليدلې او د ټولنې د نشـراتو عرفه يې وکتله. بيا ښاغلي ميرافضل خان د افغاني پوهانو په هغه غونډه کې برخه واخيسته، چې د ليکوالو ټولنې په کتابخانه کې جوړه شوې وه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غونډې په پیل کې پروفیسور امین وزیر اعلی او دده ملګرو ته ښه راغلاست ووایه. پروفیسور امین وزیر اعلی ته په خطاب کې زیاته کړه: خوشاله یم چې نن تاسې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د مشرتابه د هئیت او د افغانستان د پوهنتونونو د استادانو په منځ کې ګورم. دا چې په افغانستان څه ډول حالات راغلل او اوس په هغه غمځپلي هېوادکې څه تېرېږي، موږ او تاسو ټول ښه پرې پوهېږو. د افغانستان مظلوم او قهرمان ولس د دغو ناوړه حالاتو له امله مهاجرت ته مجبور شو، دلته د پاکستان حکومت او په تېره د صوبه سرحد خلکو او حکومت چې له مهاجرو سره کومې مرستې کړې دي، هغه د ډېرې ستاینې او مننې وړ دي. موږ خوشاله وو چې په کابل کې د نجیب د رژیم تر سقوط وروسته، به افغان خپلو کورونو ته ستانه شي، زموږ تعلیمیافته او متخصصین به بېرته خپل هېواد ته لاړ شي او له خپلو نورو افغانانو ورونو سره به په شریکه خپل وران ویجاړ هېواد بېرته له سره اباد کړي. مګر موږ تاسو ټولو ولیدل چې په عمل کې هغسې ونه شول او په مقابل کې حالاتو ډېر زیات تعلیمیافته، استادان، منورین او نور مهاجرت ته اړ کړل. اوس دا خلک اکثره، په پېښور کې دي، دوی ماشومان او تورسرې لري، خو د ژوند وسایل ورسره نه شته. دکار شرایط د پخوا په نسبت ډېر محدود شوي دي، موږ هیله لرو، چې د دغو خلکو حال ته یوه توجه وشي.

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان په څلور لارې کې؛
د هغه علتونه او علاجونه

دا وينا د (وفا) جريدې په (۲۸) مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل)کال د جدي مياشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د باندنيو چارو وزارت پخواني جنرال سکرتر عبدالستار خان، ګرانو حاضرينو، برخوالو، مېرمنو او ښاغلو السلام عليکم!

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې غړو ته د ډېرې خوښۍ او وياړ ځای دی چې تاسو د سيمينار درنو برخوالو ته د زړه له کومې ښه راغلاست وايي. په حقيقت کې ستاسو راتګ دې سيمينار ته د افغانستان د اوسني بحران د ژر تر ژره حل کېدو سره ستاسو ژوره مينه ښايي.

زه نه غواړم چې تاسو ته دا وعظ وکړم چې څه شي افغانستان دې اوسني حيرانوونکو خنډونو سره مخ کړی دی او يا هم د انسان په لاس د وژنې، ورانکارۍ او درې ورې کولو د جوړې کړل شوې وبا څخه د افغانستان د خلاصون موثره نسخه کومه ده؟

يقيناً چې دا مسوليت به دواړو دښمنانو او دوستانو ته په يوه اندازه متوجه وي، که دښمنانو هغه ارامه افغانستان په دوزخ بدل کړ، نو دوستانو هم د سولې او بيا جوړونې په برخه کې افغانانو ته په ټينګه لاس ور نه کړ. لکه چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ټول پوهېږئ اوسنی سیمینار د وران افغانستان او د هغه په ټپه ولاړې ستونزې په ارتباط جوړ شوی دی، ټولو ټېرو خواشینوونکو او ناوړو پېښو افغانستان د خپل تاریخ یو حساس پړاو ته رسولی دی چې دا د سیمینار د نامه ((افغانستان د خپل تاریخ په څلور لارې کې- علتونه او د حل لارې یې)) څخه هم په ډاګه څرګندېږي، دا عنوان په خپله د نني افغانستان رښتونی او ډېر خواشینوونکی تصویر انځوروي، همدغه دلیل دی چې تاسو پوهان، منورین او د افغانستان د پرمختیاوو متخصصین رابلل شوي یاست، چې د دې ستونزې علتونه رابرسېره او د افغاني ټولنې د جاري کشالې د علاج په هکله چې د عاجل، ژر او سوله ییز حل غوښتونکي دي، خپل عالمانه نظریات وړاندې کړي.

په حقیقت کې د ملګرو ملتونو د سولې پلان افغانانو ته د هیلو یو څرک و، چې د هغه په مرسته یې د تونل په پای کې یوه رڼا لیدله، خو ځینو د ناوړه ګټو په خاطر هغه پروګرام سبوتاژ کړ او وروسته یې د پېښور د تړون پر بنسټ یوه موقتي اداره پر افغانستان وتپله چې د افغانستان په پلازمېنه کې د نورو وینې تویېدنو، ورانکارۍ او د بېګناه خلکو په ډله ییزې وژنې تمامه شوه، وروستۍ جګړې د پېښور د ۱۹۹۲ کال د اپریل د ۲٤ مې نېټې تړون یوه بله شډله نتیجه وه، په دې ډول د دغه وران شوي هېواد په جګړې کې راښکېلول، د هېواد د لا زیاتې وېرې، بې امنۍ، مړینې او ورانیو سره مخ کړ او اوسنۍ وضع خو د افغانستان د جاري کشالې د لا کړکېچن کېدو نښې نښانې لري. له انساني ضایعاتو برسېره اوس په خپله د یو مستقل افغانستان شته والی هم له خطر سره مخامخ دی. پاکستان، ایران، متحده ایالاتو، اروپایي او عربي هېوادونو، چین او نورو دوستو هېوادونو د افغانستان د عادلانه داعیې څخه چې د شوروي اتحاد په ړنګېدو تمامه شوه، په ګډه ملاتړ وکړ، د ځینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

احصــايو پر اســاس په دغه جګړه کې ۹ ملیارده ډالره خرڅ شــوي دي، خود هغې په تناسب افغانستان کې سولې ته بيا هيڅ ډول جدي پاملرنه نه ده شوې. دغه د نړيوالې ټولنې او بيا په ځانګړي ډول يو وخت د افغانســتان به قضــيې کې د فعالو دخيلو ځواکونو بې تفاوتي د غندنې وړ ده، ځکه چې په زرګونو افغانان مري، په زرګونو بېکوره کېږي او څه په دننه او يا د باندې له خپل هېواد څخه اواره کېږي او دغه په اصطلاح دوستان يوازې د تماشه چيانو په توګه د قدرت پر سر د بزکشی د لوبې ننداره کوي.

په افغانســتان بيا په ځانګړي ډول په کابل کې اوســنی خطرناک چاودېدونکی وضعيت د ايډيالوژيک، تحجر تشکيلاتي محدوديتونو، قومي ګټو د وفاداريو، له خارج څخه د تحميلولو، د باندنيو پرله پسې لاسوهنو او د نورو د ژوند په بيه د يوې خاصې ډلې د ملاتړ نتيجه ده. تر هغې چې د افغانستان د ستونزې د حل عملي ګام نه وي پورته شــوی، نو دغه جنګ ځپلي هېواد ته به د يو سياسي حل او ثبات راوستل ګران کار وي.
زه په دې باور لرم چې تاســو په ســيمينار کې ګډونکوونکي متخصــصــين او عالمان به په ايني ډول په ډېره ښــه توګه خپلې هغه نظريې، چې منظور يې د افغانســتان د کشــالې ژر علاج او د افغانســتان د خلکو رنځ ته د پای ټکی ايښــودل وي، وړاندې کړئ، خو بېځايه به نه وي، که وويل شــي چې د دغې غملړلې ســتونزې دوام به د ټولې ســيمې ثبات او امنيت ته داســې ورو‌ســتي منفي نتايج او ګواښ متوجې کړي، چې د تاجکستان پېښــې يې د پيل د نمونې په توګه يادولی شـو. په دغو لنډو يادونو سره، زه يو ځل بيا تاسـو عبدالستار خان ته چې په سيمينار کې د ګډون لپاره مو زمونږ غوښتنه ومنله او نورو ټولو برخوالو ته په سيمينار کې د ګډون کولو له امله کور ودانی وايم.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد موسسه ایست ازاد و بیطرف و علاقمند به مسایل افغانستان

دا وینا د (وفا) جریدې په (۳۵) مه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل) کال د زمري میاشتې پر (۱٤)مه نېټه خپره شوې ده.

بتاریخ اول اگست سال ۲۰۰۳ عیسوی اعضای اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد با شاغلی مفتی محمد عباس وزیر اعلی صوبه سرحد ملاقات تعرفی کرد. در این نشست افزون از اعضا و هیئت رهبری اتحادیه شاغلی رستم شاه مومند کمیشنر مهاجرین افغان در پشاور نیز حضور داشت. در اغاز مجلس پروفیسور رسول امین در باره اهداف و ماهیت اتحایه نویسنده گان افغانستان ازاد سخنرانی کرده گفت:

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد موسسه ایست ازاد و بیطرف و علاقه مند به کشور خود. اتحادیه ما از مسایل دموکراسی، ازادی و حقوق بشر در افغانستان دفاع میکند، طرفدار حل مسایل افغانستان از راههای پسندیده و ملی مردم افغانستان بوده و خواهان حکومت در افغانستان است، که مشروعیت داشته باشد و ملت به آن اتفاق کند. اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد به مسایل افغانستان از دیدگاههای ملی و وطنی مینیگرد و خواهان شمول همه اقوام و قبایل افغانستان در تعین سرنوشت کشور است.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسـور امین در ارتباط با وضـع جاری افغانسـتان بحث کوتاه نمود و بر ابعاد گوناگون مسله افغانستان و دشواری های فعلی کشور روشنی انداخت، پروفیسور امین ضمن گفتارش افزود: کشور های که در دوران جهاد با افغانها همکاری نموده اند، افغانها از آن اظهار سـپاس میدارد ولی افغان ها هیچگاهی به انها اجازه نخواهد داد که در امور داخلی ما مداخله نمایند، اگر ما خود از برادران همسایه خود خواستم که با ما در این و آن مساله همکاری نمایند و یا با ما مشـوره بدهید، در ان صـورت توقع اسـت با ما معاونت نمایند، زیرا افغانستان در پانزده سال جنگ همه چیزی خود را از دست داده اسـت، در اغیر آن هیچ کسـی حق نخواهد داشـت در امور داخلی افغانها مداخله کنند. و یا گروههای را برای تامین اهداف خود در افغانستان استخدام نمایند. ما معتقد استم که کشوری ما، کشور جرگه ها و تابع سنت های دیرین خود اسـت، سـنت های که حیثیت حقوقی و قانونی دارد و با روان مردم افغانستان سازگار است. کشورهای دوست ما و همسایه گان ما و کشورهای که در دوران جهاد با ما همکاری نموده اند، بایسـت از سـاختار روانی و اجتماعی مردم افغانسـتان آگاهی کامل داشـته باشـد و نه گذارند هر انچه دل انها میخواهد ان را در کشـور ما و ملت ما تحمیل نمایند. انها باید از روحیه بیگانه زدایی و ازاد منشی افغانها در طول تاریخ اطلاع کامل داشته باشند و بفهمند که نسـخه های فرستاده شـده از خارج در کشـور ما چلش ندارند. و درپایان مجلس پروفیسـور عبدالرسـول امین نشـرات اتحادیه نویسـنده گان افغانستان ازاد را به گونه تحفه به شاغلی وزیر اعلی تقدیم کرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی احمدشاه بابا سیمینار ته د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې پیغام

دا وینا د (وفا) جریدې په (۶۳)مه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د وري میاشتې پر (۱۳)مه نېټه خپره شوې ده.

بسم الله الرحمن الرحیم

درنو ګرانو پوهانو مشرانو او ځلمیانو السلام علیکم!

د (وفا) لپاره لوی ویاړ دی چې د خلیل ولسي ادبي جرګې درنو مشرانو ماته بلنه راکړه، چې د لوی احمدشاه بابا د دوه سوه او شلم تلین د نمانځنې په پرتمینه غونډه کې تاسو پوهانو ته، د خلیل ولسي ادبي جرګې ته او ګرانو اورېدونکو ته د ازاد افغانستان د لیکوالو د ټولنې (وفا) د مشر په توګه خپل پیغام واورم.

څو میاشتې مخکې د خلیل ولسي ادبي جرګې مشر ښاغلي سید صابر شاه د وفا دفتر ته تشریف راوړ او د لوی احمدشاه بابا د دوه سوه او شلم تلین پر نمانځنو یې خبرې وکړې. د لوی احمدشاه بابا د نمانځنې پر اورېدو زما په ذهن کې د نومیالیو افغانانو کارنامې او د دې حوزې پورې تړلې د افغانانو مشرانو ټولې صحنې راغلې. له ځان سره مې وویل که د افغانانو د برم د تخریب لپاره هڅې روانې دي، نو د لوی همت خلک هم شته چې هغوی د خپل قام مشران نه هېروي او د قام د تعمیر لپاره یې ملا تړلې ده. زه د ازاد افغانستان د لیکوالو د ټولنې د ټولو کارکوونکو په استازی د خلیل ولسي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادبي جرګې ټولو غړو ته کور وداني وايم چې هغوی د تاريخ په دې حساسه مرحله کې د لوی احمدشاه بابا نمانځنه کوي او د افغان ملت د يو لوی شخصيت د نمانځنې لپاره يې دلته نامتو پوهان رابللي دي. زه نه د تاريخ شاګرد يم او نه دا لنډ پيغام ماته دا اجازه راکوي چې د لوی احمدشاه بابا پر ټولو اړخونو دې رڼا واچوم، بلکې زه دغه کار رابلل شويو غښتلو پوهانو ته پرېږدم. سره له دې چې لوی شخصيتونه په يو خاص کور، قوم او وطن کې پيداکېږي، لاکن دا لوی شخصيتونه د يو کور، قام او وطن څخه ډېر لوی دي، محدوديت نه مني، بلکې دغه ټول شخصيتونه د ټولو ولسونو او يا د ټول انسانيت ميراث دی. زما په نظر لوی احمدشاه بابا هم لوی شخصيت دی او هغه د افغانانو برسېره د دې منطقې د ټولو قومونو د وياړ ډک ګډ ميراث دی. هر لوی شخصيت د مشخصو عواملو زېږنده ده. زه غواړم چې په ډېر لنډ ډول د لوی احمدشاه په کورنۍ، د ده پر قابليت، دده پر شخصيت او سياست او له وطن سره په مينې خبرې وکړم.

لکه چې وايي هره ټولنه خپل ځانګړي خصوصيات لري او همدا شان د افغاني ټولنې ځانګړي خصوصيات د دې ټولنې د اجتماعي روحياتو له اړيکو سره ژورې اړيکي لري. زموږ په افغاني ټولنه کې کښته او پورته هرارشي وجود لري او زموږ د ټولنې هر فرد د دغه هرارشي په چوکاټ کې ارزيابي کېږي. هر څوک دا پوښتنه کوي چې دغه فرد د کومې کورنۍ او له کومې قبيلې سره ارتباط لري او د دغه فرد حيثيت په دې پېژندل کېږي چې د هغه کورنۍ په قبيله کې او د هغه قبيله په ټولو افغانانو کې څه حيثيت لري؟

وايي، چا چې هوجره او جرګه نه وي ليدلي، هغه په قومي مسلو ډېر لږ پوهېږي. په پښتني معاشره کې هوجره د انساني روابطو د اوږد ځنځير واقعي کړۍ ده او هوجره د يو پښتون د معاشرتي ژوند لپاره اساسي موسسه ګڼل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي. په قوم کې د منل شـوي مشـر هوجرې ته هر ډول خلک راځي او هغه په خپله هوجره کې د ځان دپاســـه، د ځان د لاندې او د ځان برابر خپل او پردي ګوري او همدغه هوجره د خبرو، مرکو او جرګو او په بل عبارت د معاشرتي ژوند د زده کړې مدرسه ده. که موږ غواړو چې په دې پوه شو، چې ځلمی احمدخان څنګه د لوی احمدشاه لوړ مقام ته ورسېده، نو موږ باید چې د هغه لوی شـــخصـــیت د هغه د کورنۍ د چاپېریال په ارتباط وګورو. په ۱۷۲۲ کال کې د احمد خان پښـتنو د ابدالي قبیلې د د یوې څانګې د مشـر سـدوخان په تېر کې زېږېدلی دی او د ابدالي قبیلې چې وروسـته یې په دراني قبیله شهرت وموند، تل د سدوزو کهول ته د مشرۍ کورنۍ په نظر کتل.

په اتلسـمه پېړۍ کې د ابدالي قبیلې لوی شـمېر د هرات په لویدیزه سـیمه کې مېشـــت وو او د دې پېړۍ په دویمه لســـیزه کې د احمدخان ور نیکه عبدالله خان سـدوزی د ابدالیانو د سـیاسـي قدرت په خاطر د ایران د صـفویانو او د غزي قبیلې د هوتکو سره جګړې پیل کړې وې، چې وروسته دغې مبارزې ته د عبدالله خان زوی دولت خان، وروسـته د دولت زوی زمان خان او د زمان خان تر مړینې وروسته د هغه زامنو ذوالفقار خان او احمدخان دوام ورکړ.

داسې ښکاري چې د سیاسي اهمیت په لحاظ د احمدخان په وخت د دوی کورنۍ د قبیلې د مشـــرتابه له مقام څخه د پاچاهۍ مقام ته پورته شـــوې وه. طبیعي خبره ده چې زیرک احمدخان په دربار کې د خپلو نیکونو کارنامې اورېدلې او دلته د ایران د صـــفویانو، د هوتکو، ماورالنهر د اوزبکو او هند د مغلو په ســیاســي او نظامي اړخونو بحثونه کېدل او د ابدالیانو د راتلونکي د سیاسي قدرت د ټینګېدو لپاره پلانونه جوړېدل. همدا شان په اتلسـمه پېړۍ کې د هرات سـیمې په سـیاسـي او سـتراتیژیک لحاظ ډېر اهمیت درلود، د هوتکو او صفویانو لشکرې هم په دې سیمه کې تېرېدلې راتېرېدلې او په دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پراخه زرخیره سیمه پښتانه، پارسي وانان، بلوڅ، شیعه او سنیان او نور قومونه ګډ مېشت وو. په نتیجه کې د کورنۍ درباري حیثیت او د مختلفه قومونو او شیعه ګانو سره ګډ ژوند د احمدخان څخه یو داسې شخصیت جوړ کړ چې د زلمیتوب د ابتدا څخه هغه پاچاهي خوبونه درلودل او د هغه په وجود کې د قومي، ژبني او سیمه ییزو تعصباتو او تبعیض نښې نښانې نه لیدل کېدلې.

پر ۱۷۳۷ کال نادر افشار ذوالفقار خان او احمد خان د میر حسین هوتک د بند څخه راخلاص کړل او په کندهار کې د جیل څخه د راخلاصېدو څخه وروسته نادر افشار دغه دواړو وروڼو ته منصبونه ورکړل. په دې وخت کې احمدخان تنکی زلمی و او د ځینو تاریخ پوهانو په قول د احمدخان عمر شپاړس کاله و. نادر افشار د احمد خان د طبیعي قابلیت ډېر توصیف کاوه او هغه احمد خان د خپل باډي ګارډ منصبدار یا افسر وټاکه او دغه زیرکه زلمي د خداداد لیاقت په برکت هر څه به ډېره ښه وجه سرته رسول او د ځینو تاریخ پوهانو په قول احمد خان په یوویشت کلنۍ د یو مدبر جنرال په صفت د پښتنو د پوځ مشر شو. احمد خان د نادر افشار سره یوځای د هندوستان په جګړو کې برخه واخیسته او هغه ته د هندوستان د مغلي دربار ضعف په خپله څرګند شو.

په کال ۱۷٤۷ کې د نادر افشار د وژنې نه وروسته د پښتنو، بلوڅو او ازبکو د جنرال په حیث کندهار ته راستون شو او د افغانستان خلکو ته یې د یو ازاد او خپلواک افغانستان وړاندیز وکړ. سره له دې چې احمدخان د سدوخان د مشهورې کورنۍ پورې اړه درلوده، د دربار په سیاست ښه پوهېده. په عسکري چارو کې یې له هر چا څخه زیات مهارت درلود. کندهار ته د یو منظم پوځ سره راغلی و. د نادر افشار د خزانې ډېره برخه ورسره وه. خو بیا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم احمدخان په زور باندې د حکومت د نیولو پر ځای د افغانانو لویې جرګې ته هر څه وسپارل. زیرک زلمی احمد خان په دې پوهېده چې افغانان د زور کلي نه مني او که چېرې هغه د زور څخه کار واخلي، نو په ازادۍ مین افانان د هغه په مقابل کې راپورته کېږي. افغانستان د جرګو وطن دی او احمدخان د افغانانو د رسم و رواج سره سم د جرګې پرېکړه غوره وګڼله.

سره له دې چې د افغانستان په دې نازکه مرحله کې ځینو خلکو هغه د بارکزو په مقابل کې د زور څخه کار اخیستو ته وهڅاوه، د الفنستون په قول احمد خان به تل خپلو ملګرو ته ویل چې ((زه دې ته حاضر نه یم چې په خپلو وطنوالو باندې کوم مصیبت راولم)). په کال ۱۷۴۷ د اکتوبر په میاشت کې د کندهار په شیر سرخ نومي ځای کې د پښتنو، بلوڅو، قزلباشو، هزاره وو، ازبکو د مشرانو لویه جرګه راټوله شوه او د نهه ورځو د تودو او اوږدو بحثونو په نتیجه کې پیر سید صابر شاه زلمی احمدخان د احمدشاه په نوم د افغانستان پاچا اعلان کړ، چې د تاریخ پوهانو په قول په دې وخت کې احمدشاه پنځه ویشت کلن و.

احمدشاه د افغانستان سیاسي، عسکري، اقتصادي او اداري سمون ته ملا وتړله. ده د حکومت کولو چارې په مشوره او جرګه سرته رسولې، د مختلفه قومونو مشرانو ته یې لوړ منصبونه ورکړل، د هر قوم مشر په خپلو داخلي چارو کې ازادي درلوده او په واقعیت کې احمدشاه په مساوي خلکو کې د لومړي شخص حیثیت درلود چې په نتیجه کې د احمدشاه د کورنۍ حیثیت، د هغه فطري قابلیت، د قوم په روحیه پوهېدنې، د خلکو په مشوره او ملاتړ خپل سیاسي او عسکري چارو ته پراختیا ورکونې، د یو پوخ صوفي مسلمان افاقي نظر او د قوم او وطن سره د ژورې مینې په وجه زلمی احمد خان،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمدشـاه شـو، د احمد شـاه نه لوی احمدشـاه او د لوی احمدشـاه څخه د احمدشاه باب لوړ مقام ته ورسېد.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان برای عملی شدن و موفقیت طرح پلان صلح ملل متحد اماده گردیده است

دا وینا د (وفا) جریدې په (٦٦) مه گڼه کې د (١٣٧٢ل)کال د میزان میاشتې پر (٣)مه نېټه خپره شوې ده.

(فلکس ارمکورا) نماینده خاص ملل متحد برای ارزیابی وضـع حقوق بشـر در افغانستان به هیئت معیتی اش به تاریخ ١٧ سپتمبر سال (١٩٩٣) میلادی با عده از افغانان در مقر اتحادیه نویسـنده گان افغانسـتان ازاد ملاقات نمود. در این مجلس منورین، تعلیمیافته گان، مشـران قومی وعلمای افغان اشـتراک نموده بود، قبل از اغاز مجلس پروفیســور عبدالرســول امین رئیس اتحادیه نویســنده گان افغانســتان ازاد شــاملین مجلس را به پروفیســور ارمکورا و همراهانش معرف کرد.

پس از معرفی شـاملین مجلس و سـخنان خوش امدید پروفیسـور امین فلکس ارامکورا نخســت همراهانشــان را به حاضـرین معرفی داشـت و به ادامه آن افزود: من از پروفیسور عبدالرسول امین اظهار سپاس و قدردانی مینمایم، که زمینه ملاقات به منورین، نویســنده گان، موســفیدان، مشــران قومی و علماء افغانی را برایم مهیا ســاخت. من خوشـنود هسـتم، که اتحادیه نویسـنده گان افغانستان ازاد، منورین، نویسنده گان و مشران قومی بادرد را دور خود جمع نموده و با احســاس نیک افغانی در باره وطن شــان مشــغول کار و فعالیت هستند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

در پاسخ به پرسشهای طرح شده پروفیسور فلکس ارامکورا، پروفیسور عبدالرسول امین رییس اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد چنین گفت: به نظر من طرح سابق ملل متحد که در آن زمان از سوی بازی ها سبوتاژ گردید و زمینه عملی شدن نیافت، علت اش این بود، که بازی ها گمان میکردند تنظیمهای مجاهدین وضع را در افغانستان بهبود خواهد بخشید، وصلح سراسری را تامین خواهد نمود، اما انها طوریکه حدس میزدند همانسان نشده حکومت نجیب سقوط کرد، تنظیمها به کابل و سایر مناطق افغانستان چیره گشتند اما طی مدت یکسال و نیم وضع از بد بدتر گردید، افغانها و افغانستان همه هست و بود خود را از دست دادند. اکنون بعضی از تنظیمهای جهادی نیز واقعیتهای موجود و حاکم بر جامع را درک نموده اند و میفهمند که به تنهای کاری از تنظیمها ساخته نیست. اقای حکمتیار ضمن بیانیه شان در مراسم افتتاح پوهنتون کابل گفت: حکومت فعلی افغانستان حکومت نیست، صدراعظم باید استعفی بدهد. تصورات حامیان، تنظیمهای جهادی نیز در مورد افغانستان، و موقف تنظیمها در آن کشور تغیر یافته است. بنا بر دلایل بالای و دها دلیل دیگر طرح ملل متحد در باره صلح افغانستان اکنون زمینه عملی شدن دارد و ملل متحد باید با درنظرداشت احوال و اوضاع موجود و نافذ در کشور برای عملی ساختن طرح خود با قوت اجرایی و حمایت شورای امنیت و ارد صحنه شود.

پس از سخنان پروفیسور امین بعضی از شرکت کننده گان چشم دیده های شان را به ارتباط انچه در افغانستان جریان دارد، با پروفیسور را ارامکورا ارایه کردند و مجلس در فضای صممیت ساعت دوی بعد از ظهر ختمه پذیرفت و در اخر پروفیسور ارامکورا از تمام شرکت کننده در مجلس ابراز امتنان و تشکر کرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز مطالعات افغانستان گشایش یافت و به کارش آغاز کرد

دا وینا د (ازاد افغانستان) جریدې په (۱) گڼه کې د (۱۳۷۷ل)کال د وري یا حمل میاشتې پر (۷)مه نېټه خپره شوې ده.

شام روز ۱۸ حوت سال ۱۳۷٦ هـ.ش مطابق ۹ مارچ ۱۹۹۸م مرکز مطالعات افغانستان طی محفل در هوتل پرل کانتیننتل پشاور گشوده شد.

در این محفل شماری از دانشمندان، استادان، نویسنده گان، شاعران، شخصیت های اجتماعی و سیاسی افغان، سردار مهتاب احمدخان وزیر اعلی صوبه سرحد، ښاغلی رستم شاه مومند چیف سکرتر حکومت صوبه سرحد وگلزار خان کمیشنر مهاجرین افغان در پیشاور و همینسان شماری از دانشمندان شخصیتهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی پشاور شرکت ورزیده بودند.

پروفیسور عبدالرسول امین رئیس مرکز مطالعات افغانستان بیانیه مفصلی ایرادکرد. پروفیسور امین در بیانیه خود درباره دشواری های حالات غم انگیز امرزین افغانستان و مردم آن گفته های داشت. پس از آن در باره با میان امدن اتحادیه نویسنده گان افغانستان سخن گفت و از موسسات ابراز سپاس نمود که این اتحادیه را طی دوران فعالیت اش تمویل مالی نموده بود. همینسان او نیازمندی ها و اهداف مرکز را بیان داشت و درباره حل مسایل امروزین افغانستان نیز اشاره های داشت. در جای از بیانیه پروفیسور امین

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امده اســـت. اکنون باشـــنده گان هر کشـــور پیش از همه پیرامون حق تعین سرنوشت کشور شان می اندیشند. مردمان کشورهای گوناگون با همسایه گان شان خواهان روابط دوستانه اند، نه اینکه روابط شان متکی با چال بازی و فریب باشند.

پروفیسور امین در پایان بیانیه از کشورهای ایران و پاکستان خواست تا در راه استقرار صلح پایدار در افغانستان با افغانها همکاری صادقانه نمایند.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د مطالعاتو مرکز په پرانیستونکې غونډه کې د مرکز د مشر پروفیسور امین وینا

دا وینا د (ازاد افغانســـتان) جریدې په (۱) ګڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د ورې یا حمل میاشتې پر (۷)مه نېټه خپره شوې ده.

ډېر محترم جناب ســردار افتاب احمدخان د صــوبه ســرحد وزیر اعلی، درنو مېلمنو، خویندو او ورڼو السلام علیکم!

موږ د ازاد افغانســـتان د لیکوالو د ټولنې (وفا) غړو او مشـــرتابه لپاره ډېر د ویاړ ځای دی چې جناب وزیر اعلی او تاســـو ټولو خپل قیمتي وخت د افغانستان د مطالعاتو د مرکز د پرانیستو د نن ورځې غونډې ته اختصاص کړ. لازمه ده چې ووایو زموږ هېواد د خپل تاریخ د یو ســـتراتیژیک پړاو څخه تېرېږي. د ۱۹۷۸م کال د اپریل راپدېخوا موږ افغانان د چپیانو او بیا وروسته د شـــوروي ځواکونو او د هغو د پردیو ایډیالوژۍ او اشـــغال په مقابل کې وجنګېدو. د دې سختو اوږدو کلونو په جریان کې افغانان د کیڼ او ښي افراط قرباني شـــول او موږ افغانانو پرته له تراژیدیو بل هېڅ ونه لیدل، چې داســـې پېښــې د بشــر په تاریخ کې ډېرې لږ لیدل شـــوي دي. د جنګ په کړکېچنو شرایطو کې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه (وفا) د ۱۹۸۵م کال د مارچ په میاشـــت کې جوړه شـــوه. دا مهال د افغانانو ســـتر جهاد روان و. وفا د ډېر مشکل دوران له غوښتنو سره مخ شو. دا وخت ځیني افغاني روښانفکران له دیکتاتورۍ، سیاسي انحصار، بهرني اشغال او تبعیض پر وړاندې ودرېدل. د کیڼ او ښـــي اړخ افراطیونو یو ځای د هر ډول اواز د خاموشـــه او خفه کولو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره مشترکه اجنډا درلوده. په داسې سختو او له وېرې ډکو وختونو کې دا د ليکوالو ټولنه وه چې ويې کړای شول، حرفه يي کسان، متخصصان او سکالران د سولې، پلوراليزم، ونډې اخيستنو، دموکراسي، د بشري حقونو او د ښيا جوړونې د عالي هدفونو د تحقق لپاره سره راغونډکړي او د يو ګډ پلاټ فورم لاندې د شخړې ببلابېل اړخونه تر بحث او تحليل لاندې راونيسي او د افغاني لانجې د غوټې د خلاصولو لاره ومومي. د دې هدف لپاره د ليکوالو ټولنې ګڼ ملي، سيمه ييز او نړيوال سيمينارونه، کنفرانسونه او سمپوزيمونه داير کړل، دوه - درې مياشتنۍ مجلې Wufa په انګليسي ژبه، خپلواکې په پښتو او دري ژبو، د وفا اوونيزه، په پښتو، دري او انګليسي کې کتابونه او برشورونه نشرول. له دې سره سره د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې غړو په زياتو نړيوالو سيمينارونو کې چې په ګڼ شمېر هېوادونو کې داير شول، ګډون وکړ، له ملګرو ملتونو له استازو، بهرنيو سکالرانو، ژورناليستانو او ډيپلوماتانو سره يې د افغانستان د وضعې په اړوند د فکټونو او ارقامو په راټولولو کې مرسته وکړه.

د وفا ټول فعاليتونه د يوې بې طرفې، ازادې، غير انتفاعي او ثبت شوې موسسې په توګه په پخواکې د امريکې د متحده ايالاتو د NED ، د امريکې د متحده ايالاتو د اطلاعاتو د خدماتو د مرکز د USIS ، د المان د KAF، د ډنمارک د DCA او د پېښور د صوبه سرحد د افغان مهاجرينو د کمېشنرۍ له خوا په مالي لحاظ تامين شوي دی. اوس NED د کتابونو او بروشورونو د نشر له پروژې سره مرسته کوي، د وفا د ټولو فعاليتونو لپاره مالي مرسته په تدريج سره ودرېدلې ده. د وفا منشور چې د کابل د ګوډاګي رژيم او د شوروي د اشغال پر ضد جوړ و، د جهاد له غوښتنو سره يې سمون درلود. اوس چې شورويان ډېر پخوا تللي دي او د شوروي ګوډاګي رژيم هم سقوط

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی دی، نو اوس د دغه منشـــور یوه زیاته برخه زړه شـــوې ده او نور له موجوده وضـعې سـره تطابق نه لري، نوې وضـعه نوي اهداف رامنځته کوي، څو چې د افغانســـتان او حتا به پراخه پیمانه په سـیمه کې د سـترو مسـلو او جریاناتو لپاره نوی تفکر ترسـره شـي. همدا اسـاسـي وجه ده چې وفا باید په نوي نوم یانې د افغانسـتان د مطالعاتو د مرکز په نامه ونومول شـي، څو چې د افغاني ټولنې د راتلونکو کلونو د نویو غوښتنو او تقاضـو سـره سـمون ولري. اجازه راکړئ چې د افغانستان د مطالعاتو مرکز اساسي استقامتونو او دندو په اړوند په لنډه توګه څو کلیمې عرض کړم.

اساسي هدف دا دی چې یو داسې مطالعاتي او د ریفرنس مرکز جوړ شي، چې په هغه کې افغاني اکاډمیسنان، سکالران، ماهران او متخصصان د یو ګډ فلاټ فورم ګډې اجنډا لاندې راغونډ شـــي، څو چې د ســـولې د ویجاړو ټولنیزو، اقتصـــادي، فرهنګي اوســیاســي موســـســـو او بنیادونو د بیا جوړونې د واقعي دموکراتیک ســیســـتم لپاره - چې په افغاني عنعناتو او دودونو ولاړ وي–کار وکړي. د افغان د مطالعاتي مرکز (ا.م.م) نور ستر استقامتونه دا دي:

- د مختلفو پرمختیایي ســـاحو او د اکاډمیکو او فرهنګي فعالیتونو د تبادلې لپاره د ټریننګ د تازه اسانتیا رامنځته کول.
- د خپل هېواد او نورې نړۍ د پرمختیاوو په هکله ځوان نسـل اګاهي او خبرتیا.
- د افغانســتان په اړوند د ملي او نړیوالو ســیمینارونو، کنفرانســونو او نورو غونډه انعقاد.
- د افغاني ټولنې د بېلابېلو اړخونو په اړوند د ریســـرچ د کار ســـرته رسول.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په یو مشـــورتي چوکاټ کې له راتلونکو ضــــرورتونو ســـره ســـم، پرمختیـــايي پروګرامونو لپـــاره پـــه بېلابېلو برخو کې، د کومـک ورکوونکو فعالیت.

ډېر محترم وزیر اعلی، خویندو او ورونو!

تاســـو ټول له هغو ډراماتیکو بدلونونو څخه خبر یاســـت، چې له ســـاړه جنګ څخه رامنځته شـــوي دي. دا بدلونونه د مرکزي اســـیا او هغو ســـره د جوختو پرتو هېوادونو لپاره پرته له شکه دورنمايي عواقب لري. دا بدلونونه د نړۍ د دې برخې او همدغه شـــان د نورو ســـیمو د ســـکالرانو او پوهانو لپاره نوې تقاضاوې او غوښتنې رامنځته کوي.

لومړنۍ مسـله چې ورسـره مخامخ یو، هغه دا ده چې زموږ د هېوادونو واقعي ستونزې څه دي؟ هغه به څنګه په هوښیارۍ سره په کومو لارو او طریقو سره حل شـي؟ کله به د منځنۍ اسیا ولسـونه او نور د خپلو هېوادونو پرابلمونه او مسلې حل کړای شي؟ تر دې وروسته به موږ د دې توان ولرو، چې د هغو د حل لپاره ســـم فارمول ومومو. د دې مقصـــد او هدف لپاره د ســـیمې روښـانفکران باید په سـمه لاره خپل د پوهې طاقت په کار واچوي. دا اوس د سکالرانو مسولیت دی، چې په دې پوه شي چې زموږ منفردکار، ځانګړې او ګډې ســـتونزې کومې دي او څنګه کېدلای شـــي چې د دې ســـتونزو د حل له لارې زموږ ملتونه راغونډ کړای شـــي، هغه قومونه چې لا تراوســـه هم په انفرادي ډول د خپلو ملي هدفونو لپاره د نورو ملي ګټې تر پښو لاندې کوي. په اوســـني دوران کې ایډیالوژیکي، فرهنګ یاو مذهبي قیودات زاړه او وخت پرې تېر شـوی دی او موږ باید دې پوهې ته چمتو شو چې نن څه پېښـېږي او ســـبا ورځ بـه څه عواقب او حـالات رامنځته کېږي؟ موږ پـه ډېره چټکه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدلېدونکي نړۍ کې ژوند کوو او د مداخلې، ډامېنشن، محکومیت، دیکتاتوري، تبعیض، تفنن او استعمار وخت اوس تېر شوی دی. اوس د هر هېواد خلک تر پخوا څخه زیات د خپل هېواد د سرنوشت د ټاکنې د حق په اړوند فکر مند دي. د بېلابېلو هېوادونو خلک له خپلو ګاونډیانو سره نېک او دوستانه اړیکي غواړي، نه دا چې د تظاهر او د چل او فریب اړیکي وي. دا زموږ د پوهانو لپاره یو تحرک دی چې د ګډو ګټو او ښه والي لپاره خپلې جوړونکې هلې ځلې په کار واچوي. دغه جوړونکې هلې ځلې باید زموږ د ټولنو د اصلي اړتیاوو او ټولنیزو سایکالوژۍ سره سمون ولري. ریفورمونه او بدلونونه هر ځای او په ځانګړي ډول زموږ په سیمه کې د پاملرنې وړ دي او د دې لپاره د ټولو هغو کسانو مرسته ضروري ده، څوک چې د سولې، همکارۍ، ترقۍ، سوکالۍ او د ګاونډیانو سره د دوستانه اړیکو مفکورې ته قایل دي.

د مرکزي اسیا د ټولو هېوادونو او نورو لپاره زیات امکانات اوس رامنځته شوي دي. په تېره بیا د سوداګرۍ، ټکنالوژۍ، ښوونې او روزنې او فرهنګ په ډګرونو کې. زه فکر کوم چې د راتلونکې همکارۍ محتوا باید د سولې، دوستانه اړیکو د ټینګښت او د خلکو د ژوند د معیار د پورته کولو پر اساس ولاړه وي. هغه نکات چې په راتلونکي وخت کې به د افغانستان د مطالعاتو مرکز خپل فعالیت وربانديې متمرکز کړي، دا دي:

الف: د سیمې د هېوادونو، د ځمکني تمامیت او ملي حاکمیت پوره احترام.

ب: د مرکزي اسیا د هېوادونو ترمنځ د فرهنګي، ټولنیزو، اقتصادي، تجارتي، تعلیمي او ټکنالوژي همکاریو پراختیا.

ج– همکاري او د یو بل په کورنیو چارو کې عدم مداخله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د– په یو بل باندې د سیاسي او سیاسي سیستم عدم تحمیل او..

هـ: مذهبي، ایډیالوژیکي او فرهنګي عدم تحمیل.

دا به پر ځای وي چې د دې یادونه وکړم، چې ګاونډي مســـلمان هېوادونه دا دنده او مکلفیت لري، چې په صـادقانه توګه له افغانانو سـره د دوی په جنګ ځپلي هېوادکې د امنیت او سـولې په راوسـتلوکې بې دریغه مرسـته وکړي. په افغانستان‌کې باید سولې ته ارجحیت ورکړل شي، د پاکسـتان او ایران خلک باید په افغانستان‌کې د سـولې د قوام او ټینګښت لپاره راپورته شي، لکه چې د بهرني اشغال پر ضـد زموږ په جهادکې دغه‌کار ترسره‌کړی دی. نو په دې توګه به یو سـوله ییز او دوسـت افغانستان په واقعي ډول خپلې سرحدي پولې د ټولو سره د همکارۍ او دوستانه اړیکو لپاره خلاصې‌کړي. د افغانستان د مطالعاتو د مرکز د انعقاد په مناسبت په دې غونډه‌کې سـتاسـو له ګډون څخه د زړه له‌کومې مننه‌کوم.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان باید برای تدویر لویه جرګه و تشکیل حکومت ملی ابتکاری از خود نشان بدهند

دا وینا د (ازاد افغانســتان) جریدې په (٦) ګڼه کې د (١٣٧٧ل) کال د وږي پر میاشت خپره شوې ده.

جریده ازاد افغانستان به منظور ارزشیابی رخداد های که در یکی دو ماه اخر در افغانستان بوقوع پیوستند و همینسان تحلیل وضع سیاسی، نظامی کشور در شرایط کنونی، بشماری از شخصیت های سیاسی، اجتماعی افغانستان دعوت داد، تا در این زمینه ها نظر شان را ابراز نمایند.

در ګروه دعوت شــده: پروفیســور عبدالرســول امین، رئیس مرکز مطالعات افغانستان نیز شرکت کرده بودند.

پروفیسور عبدالرسول امین:

مساله افغانستان را در این برهه زمان ما میتوانیم به دو بخش از هم جدا کنیم، یکی بخش نظامی و دیگری هم بخش ســیاســی. چنانکه به همه ما و شــما اشــکار اســت پیش از ظهور طالبان در دوران ســلطه تنظیم ها در هر ده و روســتا، در هر کوچه و بازار و در علاقه داری، ولســوالی بلاخره در همه اطراف و اکناف کشــور هزاره ها مرجع قدرت وجود داشــت و به اصــطلاح قومندان سالاری، تفنګدار سالاری بر تمام کشور حکم میرند.

تحریک طالبان برای از بین بردن این همه مراجع قدرت و اعمال نفوذ و مرکزیت بخشــیدن به افغانســتان، کارهای انجام داد و به ســر رســاندن این معمول جز از ګزینش نظامی چاره دیګری نداشــت. همه ما و شــما آګاهی

(c) ketabton.com: The Digital Library

داریم که ملل متحد، چندین بار برای حل سیاسی قضایای افغانستان طرح ها و برنامه های را به پیش کشید. اما این همه طرح ها و برنامه ها عملی نشدند و صد راه عملی شدن آن انانی بودند که قدرت دولتی در اختیار شان بود و به حل نظامی قضـــیه باورمند بودند. به بیان دیگر انانکه به جنگ و ســتیزه جویی باور دارند انها جنگ را یگانه وســیله حل قضـــایا میدانند و زبان دپلوماسی و حل سیاسی قضایا را نمیدانند. همانسان که دوکتور بورگی در سخنان شان به آن اشاره کرد، ظهور طالبان عکس العمل بود، در برابر اعمال ناشـایسـته، اداره تنظیم ها، اکثریت افغانها در بخش نظامی کارکردهای اداره طالبان را تائید میدارند، و میگویند اگر طالبان در این شـــرایط مواجه به شکست شوند افغانستان دچار خانه جنگی مدهشی خواهد گردید. و اما در بخش سیاسی بایستی با توجه و دقت ویژه مسله را ارزشیابی قرارداد. همه افغانها آگاهی دارند که طالبان در اغازین روزهای ظهور شـــان میگفتند که ما مامور تامین امنیت، گرداوری سلاح ها و باز نمودن راهها و شهراه ها و دفع شر و فساد استیم و پس از ختم ماموریت ما دوباره به مدرسه ها میرویم. اما طوریکه در عمل دیده شــد، پس از پیشــرفتها و زیر تســلط اوردن شــهر ها طالبان وعده های پیشـــین شـــان را فراموش کردند، انها اکنون خود مدعی حکومتداری و حکمرانی اســتند و دوباره به مدارس نمیروند. اگر شـــیوه حکومتداری طالبان نیز مانند رژیم های پیشـــین– متکی به ایدیالوژیها چپ و راست– بر اساس اعتماد بر اعضای حزب استوار باشد و اینان نیز همه کار ها را به طالب بسپارند و از مردم افغانستان و کارمندان دولتی افغانستان کار نگیرند و از صلاحیتهای شان سود نبرند، اینان نیز با مقاومت مردم رو برو میشوند و حتماً روبرو میشوند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر احیاناً فکر شـود که طالبان از نرمش کار خواهند گرفت. در این صـورت پرسش که در ذهن ادمی سربالا میکند این خواهد بود که طالبان شریعت را به حیث سیستم پذیرفته اند، ایا در دایره این سیستم ازادیهای فردی، اجتماعی، سـیاسـی، ازادی بیان، برنامه های رشـد اقتصـادی، اجتماعی و فرهنگی همینسـان برنامه اموزش و پرورش و تحصـیلات عالی دختران و پسـران و جوانان گنجایشـی دارد، ایا به گروههای سـیاسـی و نهاد های اجتماعی - فرهنگی اجازه فعالیت ازاد داده خواهد شد؟ بنا بر آن و دشواریها را به مردم و کشور افغانستان ایجاد نکند و از خاک افغانستان برای اموزش تروریستها کار نگیرند.

پروفیسور امین:

زمانی روسـها بر کشـور ما یورش اوردند و افغانها علیه تجاوز شـوروی ها با مقاومت اغاز کردند، در آن دوران امریکا یگانه سـیاسـت را که به پیش گرفته بود ضـربه زدن به روسـها و اضـمحلال آنان بود. امریکا برای براورده سازی این هدف گروههای عرب و عجم را با افغانسـتان داخل نمود و امریکا با افغانها تا سـرحدی جنگ به روسـها علاقمندی نشـان داد و به حل سـیاسـی مسـله افغانسـتان تا هم اکنون علاقه نگرفته اسـت و نه کمکی به انان نموده است. همین عدم علاقه مندی امریکا - با مسایل سیاسی افغانستان - بود که مسـله افغانسـتان در اختیار بنیادگراها قرار گرفت، احزاب و گروههای که در پاکستان و ایران ساخته شده بودند برنامه یکی از آنها از روان مردم و ساختار اجتماعی - فرهنگی مردم افغانستان مایه نمیگرفت به همین اساس اشخاص و افرادی مانند اسامه به افغانستان امدند و جاگزین شدند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر امریکا واقعاً به پهلو های سیاسی مسله افغانستان فکر میکرد و در تشکیل یک حکومت ملی افغانها را یاری میرساند، دشواری های از این ناحیه امروز وجود نمیداشتند. این که امریکه بیدون نظرداشت به روحیه و عنعنه افغانها، خاک افغانستان را هدفت موشک های خود قرار دارد، موشک پراگنی راه حل قضیه نیست و افغانها با اینگونه حملات موشکی عکس العمل نشان میدهند. افغانها حمله و یورش بیگانه را به کشور شان نمیپذیرند ولو این یورش از سوی هر کشوری باشد. افزون از اسامه، ما دیدم که پس از سقوط کمونستها رژیم های که در افغانستان به وجود امدند همه شان افراطی بوند، جنگهای عرب و عجم را به کشور ما اوردند و به خاطر منافع بیگانه خون هزاران هزار هموطن ما را ریختاند و گروههای جنگی و اجیر شان را بخاطر جنگ و ادم کشی با اذربایجان و بوسنیا فرستادن. نبود یک سیستم سالم سیاسی اینگونه نا بسامانیها را به بار میاورد. افراد و بنیادگرای منشا تروزریم و قاچاق مواد مخدر است. تنها و تنها یک سیستم سالم سیاسی و پایدار میتواند جلو تروریزم و قاچاق و مواد مخدر را بیگیرد.

پروفیسور امین:

اگر ما مسله سیستم و یا نظام اینده افغانستان را مورد بحث قرار میدهم، پرسش در ذهن ما سربالا میکند که چرا مردم افغانستان خواهان برگشت شاه سابق استند؟ در پاسخ به این پرسش بایستی گفته شود که نظام شاهی خود حیثیت موسسه یی را داشت، و این موسسه بالاتر از مناسبات حزبی، ایدیولوژیکی و مسایل قومی و زبانی بود. همه ساکنان این کشور اگر پشتون بودند یا تاجک، ازبک، هزاره، بلوچ و ترکمن خود را افغان میگفتند و افغانستان خانه مشترک شان بود و در این خانه خودشان را مصون حس میکردند. اما بدختانه چپی ها در بین اقوام ساکن در کشور تنشاها و تفرقه ها

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایجاد کردند و تعصبها را دامن زدند. اما تجربه نشان داد که مردم ما طی بیست سال گذشته از خلقیها گرفته تا دوران سکانداران تنظیمان تسلیم انحصار و دیکتاتوری تک حزبی نشدند. پس از کودتای ثور افغانستان با کشورهای همسایه اش روابط نیک و حسنه داشت و مسله مداخله مطرح نبود، حکومت افغانستان در امور داخلی کشورهای دیگر مداخله نمیکرد و به دیگران نیز حق نمیداد که در کشور ما مداخله کنند و در مسایل بین المللی نیز افغانستان سیاستهای مشخص داشت. اگر ما در باره نظام اینده افغانستان می اندیشم به صراحت باید بگویم که در شرایط موجود افغانستان یک حکومت وسیع النظر میتواند بر این همه دشواریها و ناملایمات فایق اید. حکومت وسیع النظر از ساختار داخلی کشور خود آگاهی میداشته باشد و همسایه گان خود را نیز میشناسد و برای رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور برنامه همگون با شرایط طرح ریزی کرده میتواند. شماری از همسایه گان ما و کشورهای ذیعلاقه دیگر همواره از حکومت با پایه های وسیع سخن میگویند و اگر این حکومت از سوی چند تنظیم و گروه تشکیل میشود؟ اعضای این حکومت منافع احزاب و گروههای شان را نسبت به منافع افغانستان مرجع میپندارند و نسبت به افغانستان به رهبر گروهش بیشتر وفادار میباشند، تجربه حکومت تنظیمی در افغانستان این حقیقت را به همه ما و شما روشن ساخت. ما باور داریم هر حکومتی که از سوی خارجیان بالای افغانها تحمیل میشود، موقعیت کسب کرده نمیتواند و نه هم صلح سراسری و پایدار در کشور استقرار یافته میتواند. پاکستان، ایران، عربستان وکشورهای غربی باید این واقعیت را درک کنند، نخست اینها باید بین هم جور ایند و با ملل متحد همکاری نمایند تا از مجاری ملل متحد به همکاری افغانها حکومت قابل پذیرش به مردم، در افغانستان تشکیل شود. این

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت منافع ملی خود و دیگران را در نظر خواهد داشـــت و به همه کشورهای همجوار در شرایط صلح و دوستی به روابط و کارش ادامه خواهد داد.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسله افغانستان در یک مرحله نهایت حساس و جدی قرار دارد

دا وینا د (ازاد افغانســتان) جریدې په (۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۷ل)کال د تلې پر میاشت خپره شوې ده.

چهارم میزان سـال (۱۳۷۷هـــ.ش) مرکز مطالعات افغانسـتا به شـماری از فرهنگیان افغان دعود داد، تا پیرامون مسـایل کشوری و فرهنگی با هم تبادل نظر کنند.

پیش از اغاز نشـســت پروفیسـور عبدالرسـول امین رئیس مرکز مطالعات افغانسـتان، فرهنگی نامدار و غزلسـرای چهره دسـت کشـور شـاغلی محمد صدیق پسرلی را به بحیث رئیس مجلس تعین کرد و مجلس زیر ریاست او به کارش اغاز نمود. نخست پروفیسور امین به شاملان نشت خوش امدید گفت و از تمام فرهنگیان که با اخبار مرکز همکاری کرده اند ابراز سـپاس گذاری نمود و پس از آن کوتاه گفتاری پیرامون کتابخانه مرکز داشت.

پروفیسـور امین به فرهنگیان گفت: ارزومندم در سـال روان کتابخانه مرکز را مجهز و غنی بسـازم، در قدم اول کتابهای را گرداوری میکنم که از افغانسـتان بیرون شده اند و در بازار های پشاور و کویته بفروش میرسند و در قدرم دوم کتابهای را گرد میاوریم که به زبان های خارجی در باره افغانسـتان نگارش یافته اند. افزون بر ان ما برای سـهولت مراجعین، کتابها نه را با کمپیوتر،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشین فوتوکاپي مجهز و فنی میسازم وکتابدار فنی وکارفهم را نیز استخدام خواهیم نمود.

پروفیسور امین در ادامه سخنانش مسایل افغانستان را به بررسی گرفته افزود. مسله افغانستان در یک مرحله نهایتی حساس و جدی قرار دارد. انکشاف وضع سیاسی- نظامی کشور در ارتباط با پیشرفتهای اخری طالبان به تعمق ویژه یی نیاز دارد. از نظر من پیشرفتهای نظامی گروه طالبان قابل تائید است، اما در بخش سیاسی مایه اندیشه و نگرانی، زیرا طالبان پیرامون مسایل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور سیاست روشن ندارند.

پروفیسور امین:

اکنون درکشور ما شرایط جنگی نافذ است، اگر ما این همه مسایل را با طالبان مطرح میسازم انها بهانه تراشی میکنند و میگویند شرایط جنگی است و یا به شنیدن اینگونه سخنان و نظرهای فرصتی ندارم. به نظر من در شرایط کنونی روشنفکران و اهل دانش و فرهنگ بایستی موقف واحدی داشته باشند و در رابطه به کاربرد مفاهیم وحدت ملی نظر پیداکنند، از هرگانه گیها بپرهیزند. مسله دیکری راکه من در رابطه یاد اوری میکنم موضوع احراز کرسی های دولتی است. هر شخص که کرسی را احراز میکند چیزی را بدست خواهد اورد، اما ازادی فکری خود را از دست خواهد داد. من فکر میکنم که دانشمندان، فرهنگیان و روشنفکران به گونه گروه فشارکار نمایند و زمینه ها را برای به میان امدن شرایط بهترکار تحمیل، اموزش و پرورش بازسازی نهادها تدارک ببیند و اگر به کرسی روی بیاورند، کاری مثمر به سود مردم و میهن انجام نخواهند توانست.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور امین: تمام حکومت ها و اداره های که پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـ . ش به میان امده اند نقاب از چهره همه شان را نویسنده گان، شاعران و دست اندرکاران فرهنگ برداشته است، تا این که زمینه برای ظهور طالب اماده شد. در شرایط کنونی باید مسله افغان و افغانستان در راس همه اندیشه ها و گرایش های ما قرار داشته باشد.

پروفیسور امین: تفرقه ها و تنش های ناشی از برتری جویی قومی، گروهی و زبانی را چپي ها دامن میزنند. ما شاهد استم که چپی ها مبارزه طبقاتی شان را با مبارزه قومی و نژادی عوض کردند و اکنون نیز از مردم ما درست بردار نیستند و در کشورهای اروپایی با تفرقه افگنی مصروف استند.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان مردم افغانستان با دکتاتوری، استبداد و سلطه بیگانه گان سازگار نیست

دا وینا د (ازاد افغانستان) جریدې د لومړي کال په (۷) گڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د تلې په میاشت کې خپره شوې ده.

مرکز مطالعات افغانستان مساله اموزش و پرورش جوانان افغان را به روحیه افغانی شامل برنامه کارش ساخته است. با نظرداشت به همین اصل ساعت دو (ی) پس از ظهر روز اول میزان شماری از محصلین پوهنتونهای افغانی و شماری از متعلمین مکاتب افغان در پاشور به مرکز مطالعات افغانستان امده بودند و در کتابخانه مرکز مطالعات افغانستان گفته ها و سخنان پروفیسور عبدالرسول امین رئیس مرکز مطالعات افغانستان را در ارتباط به افغانستان و مسایل امروزین کشور شنیدند.

پروفیسور امین در آغاز گفتارش موقعیت ستراتیژیک افغانستان را به شاگردان توضیح نمود:

تاریخ نویسان و سیاستمداران ناموری که در باره کشورهای اسیای مرکزی صاحب مطالعه و پژوهشهای وسیع استند. افغانستان را باداشتن موقعییت حساس جغرافی و ستراتیژیک آن از مناطق بسیار پُر ارزش اسیای مرکزی وانمود میسازند و این کشور را گذرگاه فاتحان و کشورکشایان، دروازه شبه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاره هند حلقه اتصال کشورهای منطقه نام داده اند و هم کشور ما را با ظرفی مانند کرده اند که اقوام گوناگون در آن ذوب شده است.

گروههای اتنیکی و اقوامی که به سرزمینهای وسیع شبه قاره هند سر ازیر شده اند، اکثر شان از کشورها وارد شبه قاره گردیده اند.

به شما جوانان خاطر نشان میسازم که مردم ما در بهنای تاریخ قربانی موقعیت ستراتیژیک کشور شان شده اند، جنگها و یورشهای جنگاوران را متجمل گشته اند، نهادهای فرهنگی کهنسال آن زیر نام ستوران فاتحان لگدمال گردیده است و هزاران هزار مصیبت والام دیکر را مردم ما متقبل و متحمل شده اند، اما با وصف این همه همین موقعیت ستراتیژیک افغانستان در درازنای تاریخ مجودیت این کشور را نگهداشته است.

موقعیت حساس و ستراتیژیک افغانستان و روحیه افغانها با هم روابط کسب بایدیری دارند. افغانها روحیه قربانی را از موقعیت ستراتیژیک کشور و ارزشهای عنعنی و تاریخی شان اموخته اند. با نظرداشت به ساختار اجتماعی قومی، اتنیکی و زبانی مردم افغانستان، در نوده های وسیع ملت ها تعصب به انواع و اقسام آن وجود نداشت. مردم با هم روابط، علایق و بسته گیهای فراوانی دارند. تعصبها را عناصر راستگرا و چپ گرا دامن زدند، محض به خاطر طولانی ساختن منطقه شان. اما ما در عمل دیدم که منت ما از این گونه گراینهای مسمی سخت بیزاراست. چپیها و هم راستیها نتواستند از این حربه کهن استعماری به نفع شان سود برند.

ویژه گیهای روانی و ساختار مردم افغانستان با دکتاتوری، استبداد و سلطه بیگانه گان سازگاری شان نمیدهد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انانی که از ســـاختار اجتماعی و روانی افغانها آگاهی دارند به این حقیقت پی برده اند که افغانها دکتاتوری خانواده ها، ملک روســـتا، خان منطقه وهیچ رهبری را نمیپذیرند، حکمرانی که نه روز سر نیزه بر انها حصـومت میکنند، در برابرش به ما میخیزند. در برابر سـلطه هر دکتاتور خیزشـهای در سـراسـر کشور سر بالا کرده اند.

با تاسف فراوان بایستی یاد اور شد که در دو دهه پسین در کشور ما همه یی حکومتها چه چپی و چه راسـتی از روحیه مسـاوات طلب مردم افغانسـتان آگاهی نداشـتند، انها به روز سـریزه خودشـان را بر کشـور و مردم آن تحمیل کردند، شعارها و ایدیولوژي و برنامه های کاری انان از فرهنگ کشور ما مایه نمیگرفت، بل دکته شـده از سـوی دیگران بود. گروههای چپی و راسـتی از چشمه های دیگران سیراب میشدند، بیگاه گان را رفیق و برادر میگفتند، اما بالمقابل افغانها را به توب و تفنگ میبســـتند و یا هم زنده به گور مینمودند وی ا زیر انک میکردند.

پروفیســور امین در پایان گفته های خود موضــوع را به بحث گذاشــت و از جوانان خواهش نمود، اگر پرسشی دارند میتوانند طرح بسازند.

چند جوان پرســشــهای داشــتند که ما برخی از این پرســشــها را با پاســخهای پروفیسور امین در این جا به گزینش میگیریم:

جوانی به نماینده گی از اتحادیه جوانان افغانستان: از این اقدام مرکز مطالعات افغانستان ابراز خوشنودی و سپاس کرد و پس از آن پرسش را اینگونه مطرح ساخت:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما در سخنرانی خود در جایی گفتید چپیها و راستیها از روحیه، ساختار و روان مردم افغانستان آگاهی نداشتند ویا به بیان دیگر افغانستان را نمیشناختند، پس کیها افغانستان را میشناختند؟

پروفیسور امین: به صراحت میتوان گفت که چپیها و راستیهای ما از کشورهای دیگر و از جنبشهای کشورهای بیگانه آگاه بودند، اما متاسفانه از کشور خود و مردم آن اطلاعی نداشتند، اگر اطلاعی میداشتند این همه خدادهای گجسته و تامیمون دو دهه پسین در کشور ما به وقوع نمیپیوستند.

در نصاب اموزش و تحصیلی کشور ما افغانستان شناسی جایکه ویزه یی نداشت، از ساختار اجتماعی و سایر ویژه گیهای ملی و عنعنه یی فرهنگ افغانی به طور عام و از اقوام گوناگون به گونه خاص ارج گذاشته نمیشد.

افزون بر آن سطح زنده گی مردم ما در شهرها و روستاها از اسمان تا به زمین از هم تفاوت داشت، کابل و فرهنگ حاکم بر آن مانند کشورهای اروپایی بود، بالمقابل روستاها وضع بهتر از فقیرترین کشورهای افریقایی داشت. روشنفکرانی که گرویده ایدیولوژیهای اجنبی بودند، الگوی شان در تحلیهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، شهر کابل و چند شهر دیگر بود. انها از روستاهای دور دست افغانستان و وضع زنده گی مردم آن روستاها آگاهی نداشتند.

محصل از پوهنتون احمدشاه ابدالی: دیکتاتوری راستیها و چپیها از همدیگر فرقی دارد یا خیر؟

پروفیسور امین: گروههای راست و چپی که در دوران بیست سال گذشته بر مردمان ما حکومت کردند، همه شان دیکتاتور بودند، مایه و پایه یی از ملت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نداشـتند. هر دوگروه برای تحکیم قدرت شـان از هیچگونه تلاش مذبوحانه دریغ نکردند و ملت در دوران سـلطه شـوم آنها در اتش و دود بارود زنده گی کرد، خون ناحق ریختند و صـدها هزار انسـان این سـرزمین را به نابودی کشاندند. در نهایت دیکتاتوری هر دوگروه تنها تفاوت سلیقه یی داشت ور نه هر دوگروه معتقد به دیکتاتوری، جبر، ظلم، ترور، اختناق و دهشت بود.

محصـل از پوهنتون هیواد: در این روزها از حکومت وسـیع البنیاد حرفهای زیادی شـنیده میشـود اگر درباره اینگونه حکومت روشـنی انداخته شود، بد نخواهد بود؟

حکومت وسیع البنیاد باعث دشواریها و مشکلات زیادی به میهن و مردم ما گردیده اسـت. حکومت تنظیمی کابل الگوی خوبی از حکومت وسـیع البنیاد بود وزرای حکومت به جای این که از صـدراعظم مملکت دسـتور بگیرند، تابع اوامر او باشـند و یا هم خود را پابند قوانین و مقررات دولتی بدانند، از رهبری حزب وگروه شـان امر میگرفتند از سـران گروهی شـان اطاعت میکردند و دستورهای رهبرش را میپذیرفتند.

حکومت وسـیع البنیاد تنظیمها درکشـور از ازمونگاه زمان ناکام برون شـد. بایسـتی از این روش در اینده دوری گزینیم. به فکر من عوض وسـیع البنیاد حکومت وسیع النظر میتواند دشواریها و مسایل کشـور را خوبتر حل نماید، زیرا این گروه تابع اوامر رهبر نبوده، به میهن و مردم آن میاندیشـندو منافع ملی را در نظر میگیرند.

متعلم یکی از مکاتب افغانی: چرا شما اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد را بستید و به جای آن مرکز مطالعات افغانستان را بنیانگذاری نمودید؟

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور امین: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد زمانی تاسیس شده، که کشور ما از سوی ارتش بیگانه اشغال شده بود و رژیم دست نشانده کمونستی در کابل حکومت میکرد، ما به اتحادیه همگون با شرایط آن وقت اسانامه و برنامه کاری درست نموده بودیم. پس از گذشت چهارده سال شرایط کشور ما و منطقه تغییر یافته بود. ما مجبور بودیم که همسان با شرایط امروزی کار ها و برنامه خود را طرح ریزی کنیم، با نظرداشت به این گونه دشواریها هیئت رهبری اتحادیه فیصله به عمل اورد که به جای اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد مرکز مطالعات افغانستان تاسیس شود.

دختری از اتحادیه جوانان افغانستان: شما در دفاع از حقوق زن چه کاری انجام داده اید؟

پروفیسور امین: کار و برنامه کاری ما با نشر کتاب، مجله و اخبار ارتباط میگیرد. ما در نشرات خود و برنامه کاری خود به زنها سهم میدهیم، چندین کتاب و رساله در باره حقوق زن در جامعه به نشر سپرده ایم. در مجله ها و اخبار ما در باره زن، موقف او در جامعه و حقوق بشری زنان مطالب فراوان به نشر رسیده اند.

جوانی از پوهنتون سید جمال الدین افغان: برای ایجاد پوهنتون واحد افغانها در پشاور چه کاری باید صورت بگیرد؟

پروفیسور امین: چهار سال پیش طرحی در باره ایجاد یک پوهنتون واحد اما با داشتن معیارهای بین المللی رویدست بود، مجالس ابتدایی آن در پوهنتون پشاور دایر گردیدند و شماری از دانشمندان و استادان میهن ما در آن شرکت جستند.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دو ســـه مرجع به کمک به این کانون علمی اماده گی نشـــان داده بودند، اما متاسـفانه که اداره اسـتاد ربانی مانع تاسـیس آن پوهنتون گردید. زمانی طرح تاسـیس آن پوهنتون ناکام گردید، از این ســو و آن ســو پوهنتونهای تاســی گردیدند، که مشـکل امروزین شـما مداخله بی جای اداره اسـتاد ربانی ناشـی میشود.

گفت و شـنودها تا سـه سـاعت ادامه پیداکرد و سـاعت پنج خاتمه پذیرفت. محصلین و متعلمین در عصریه یی اشتراک کردند که از سوی مرکز مطالعات افغانستان تهیه گردیده بود.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې لسمه کاليزه ونمانځل شوه

دا وينا د (وفا) جريدې په (۱۱-۱۲) ګڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د ورې مياشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹۸) د مارچ پر ۲۱مه نېټه د پېښور پوهنتون د استادانو د اتحادېې د کلوپ په تالارکې د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې د جوړېدو لسمه کاليزه د يوې غونډې په ترڅ کې ونمانځل شوه. د نمانځنې د دې غونډې مشر مېلمه د پېښـــور پوهنتون پخوانی رئيس پروفيســـور دوکتور انورخان او د غونډې رييس ښــاغلی ســيد اســحق ګيلاني و. د نمانځلو په مراســمو کې ګڼو افغاني پوهانو، ليکوالو، روښانفکرانو، مخورو، ملي، سياسي شخصيتونو، په پېښور کې مېشتو بهرنيو ډپلوماټانو، د خيريه موسسو مسوولينو يا غړو، او پاکستاني مېلمنو برخه واخيســته. غونډه د قران کريم د څو مبارکو ايتونو په تلاوت پيل شــوه، بيا د ازاد افغانســتان د ليکوالو ټولنې مشــر ښــاغلي پروفيســور امين د افتتاحيه وينا وار راورســېد، خو دوی دمخه تر دې چې خپله وينا پيل کړي، د غونډې ټول برخه وال يې د افغانســتان لپاره د ملګرو ملتونو د بشر حقوقو د ځانګړي راپورتر پروفيســور ارمکورا د مړينې له امله يوې دقيقې ســکوت ته وبلل او تر دې يو دقيقه يي سکوت وروسته يې خپله وينا واوروله. پروفيسور امين د خپلې وينا په ترڅ کې د ازاد افغانســــتان د ليکوالو ټولنې د جوړېدو پر تاريخچه څه وويل او هم يې هغه ستونزې يادې کړې چې د تېرو شپاړسو، اوه لسو کلونو په جريان کې افغان تعليميافته ورسره مخامخ وو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده د خپلې وینا په ترڅ کې د لیکوالو ټولنې پر اهدافو هم خبرې وکړې او د خپلې وینا په یوه برخه کې یې وویل:

((تاسې ټول د افغانستان په مساله کې له بهرنیو هېوادونو سره د ځینو تنظیمونو په سیاسي معاملو خبر یاست، د دغو معاملو له نتایجو هم ښه خبر یاست او په دې هم پوهېږئ چې دغو عواملو زمونږ د هېواد په روان کړکېچ څومره بده اغېزه پرېښې ده، خو زه په ډاډ سره دا وایم چې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې تراوسه پورې له هېچا سره د افغانستان د ازادۍ او زمکني تمامیت پر سر معامله نه ده کړې، نه یې کوي او نه به یې تر دې وروسته وکړي.

وفا لکه څنګه چې د افغانستان د ورونو قومونو د اتحاد پلوي کړې، داسې د نورو هېوادونو د قومونو اتحاد پلوی هم دی، وفا به تر هغې خپل فعالیت ته دوام ورکړي، څو په افغانستان کې د افغانانو په خوښه یو ملي اسلامي حاکمیت جوړ شي...)).

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په کلتورکې راغلي بدلونونه او بيا رغاونه يې

دا وينا د (وفا) جريدې د لومړي کال په (۲) يمه ګڼه کې د (۱۳۷۰ل)کال د قوس مياشتې پر (۲)يمه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستـــان د ليکوالو ټولنې ((وفا)) د (۱۳۷۰ل)کال د عقرب پر اتلسمه نېټه د سيمينارونو څانګې د خپلو سيمينارونو په لړکې د افغانستان په کلتورکې راغلي بدلونونه او د هغوی بيا رغاونه يې، تر عنوان لاندې سـيمينار د وفا په دفترکې پرانيســـت. په دې ســـيمينارکې چې يو شـــمېر افغاني او پاکستاني پوهانو او ليکوالوګډون کړی و، په پيل کې د قران مجيد څو مبارک ايتونه ولوســـتل شـــول، ورپســـې د ازاد افغانســـتان د ليکوالو ټولنې مشـــر پروفيسـور عبدالرسـول امين پرانيسـتونکې لنډه وينا وکړه ويې ويل: لکه چې تاسـو ته معلومه ده چې د ازاد افغانسـتان د ليکوالو ټولنه وخت پر وخت څه لوی او واړه سيمينارونه جوړوي، د سيمينار لويوالی اوکوچنيوالی په دې معنا چې لږ او ډېر خلک ورته راغوښـتل شـوي دي، خو نننی سـيمينار په معنوي لحاظ ډېر لوی ځکه دی، چې موضـــوع يې ډېره مهمه ده په دې معنا چې افغان مهاجرينو د هجرت په دې اوږده موده کې د پاکســـتان او يا نورو ټولنو څخه څه زده کړل او څه يې هېرکړل او پاکستانيانو له موږ څخه څه زده کړل او څه به ورسره پاتې شي.

د دغه ســيمينار په پای کې د وفا مشــر پروفيســور امين اختتاميه وينا وکړه او ويې ويل: د افغانانانو او روســانو ترمنځ جنګ د دوو اجتماعي ســاختمانونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمنځ جګړه ده، افغاني ټولنه یوه مسلمانه او مساوات طلبه ټولنه ده او د خارجیانو د اجنټانو څخه کرکه کوي.

۱- روسانو یوه بې خدایه، د کارګرو په نوم دیکتاتوري او خپل اجنټانو په افغاني ټولنه تحمیلول غوښتل، چې په پای کې د افغاني ټولنې ساختمان د کمونستانو د ایډیالوژۍ او د روسانو د راتګ ځای نه درلود.

۲- د ټولې اسلامي نړۍ د هېوادونو په تناسب افغانانو د اسلام او د خپل هېواد هویت د ساتلو لپاره له هر چا څخه ډېره قرباني ورکړې ده، چې د سلطان محمود غزنوي څخه نیولې تر احمدشاه ابدالي پورې د اته سوه کلونو تاریخ د دې پوخ ثبوت دی. د عربو پوځ د محمد بن قاسم په مشرۍ تر سند پورې راغلی و او د اوسني بنګله دېش د هند او د پاکستان د ولسونو په مسلمانېدو کې یوازې د افغانانو د جهاد برکت دی او په ویاړ سره ویلای شم، هغه ځانګړي کلتوري خصوصیات چې زموږ د دین پروره او ازادي غوښتونکو ولسونو په ختهکې اغېزل شوي، د نړۍ په ولسونو کې په دومره اندازه نه شته، په دې معنا چې د افغانستان مسلمان ولسونه د بل هر ولس څخه په خپل اسلامي کلتور کې تر ټولو زیات متحد او یو موټی دي. تاریخ شاهد دی چې د افغانستان بېلابېلو قومونو او قبیلو د هر یرغلګر او تېري کوونکي قوت پر وړاندې پرته له کومې سازماندهۍ څخه د ازادۍ په ویاړلي سنګر کې په اتحاد او اتفاق سره راټولېدل، زموږ د دې خبرې څرګند ثبوت دی. چې په افغاني ټولنه کې د اسلامي کلتور با ارزښته او ځانګړي خصوصیات ګڼلی شو. د افغانانو بل مهم کلتوري خصوصیت دا دی، چې هېڅکله د پردیو ایډیالوژۍ او کلتور ته غاړه نه ږدي او دا یې هم کلتوري توافق و، چې د اسلام سپېڅلی دین یې ومانه، په داسې حال کې چې د اسلام مبین دین چې له عربو څخه راخپور شوی دی، خو حتا داسې عرب شته چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مســلمانان نه دي لکه، په لبنان او ځينو نورو ځايونوکې خو چېرته چې افغان وي مســلمان به هم وي، چې دا لوړ ارزښــت د افغانانو په اســلامي کلتورکې نغښتی دی.

بل مهمه ټکی چې د يادولو وړ دی، هغه دا دی چې د ثور د کرغېړنې کودتا څخه راوروسته دوو ګاونډيو او مسلمانو ورونو هېوادونو اسلامي اوکلتوري اړيکو ټينګ پيوند وموند او يو پر بل يې زياتې کلتوري اغېزې پرې ايســتې، بېلګې په توګه درې ميليونه مهاجرينوکه يو يو پاکستانی دوست پيداکړی وي، نو درې ميليونه دوســتان شــو. او په دې دومره اوږده موده کې داســې کومه پېښه سره له دې د دومره وسلو د دواړو ولسونو ترمنځه هم نه ده پيدا شوې چې خدای مه کړه د مرګ او ژوبلې ســبب شــي، چې دا بل د اســلامي کلتور لوړ ارزشت بللی شو.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د مسلې سیاسي حل او په راتلونکي کې د افغانستان او پاکستان اړیکي

دا وینا د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۰ل) کال د کب میاشتې پر (۱۴)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹۲م) کال د فبروری پر درویشتمه د یکشنبې پر ورځ د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې له خوا د افغانستان د مسالې په اړه او په راتلونکي کې د افغانستان او پاکستان ترمنځ اړیکي تر عنوان لاندې د پېښور په انټرکانټیننټل هوټل کې یو سیمینار جوړ شوی و. په دې سیمینار کې چې د پاکستان ټولو سیاسي ګوندونو ته بلنه ورکړل شوې وه، یو شمېر افغاني پوهانو، لیکوالو، سیاستوالو، قومي او جهادي شخصیتونو، کورنیو او بهرنیو ژورنالستانو هم ګډون کړی و. د سیمینار په پیل کې له هغې وروسته چې د قران عظیم الشان څو مبارک ایتونه تلاوت شول. د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د افغانستان د کشالې او په راتلونکي کې د افغانستان او پاکستان د ولسونو ترمنځ د ښو علایقو په باب لنډه پرانیستونکې وینا وکړه، ویې ویل: موږ د پاکستان له ولس او حکومت څخه مننه کوو چې زموږ په دیارلس کلن جهاد کې یې نه یوازې دا چې افغان مهاجرینو ته یې ځای ورکړی دی، بلکې مالي او ځاني کومکونه یې هم پر غاړه اخیستي دي، زه باور لرم چې پاکستان، ایران، د مرکزي اسیا اسلامي هېوادونه او نور مسلمان هېوادونه او ملګري ملتونه به زموږ د مسلې د سیاسي حل په رابطه د هېڅ راز هلو ځلو څخه ډډه ونه کړي. او د افغانستان د ازادۍ، امن، یووالي او سلامتیا په خاطر به خپل ټول امکانات د دردېدلو افغانانو او ژوبل هېواد څخه ونه سپموي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان مسله او د هغې حل

دا وینا د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۲٤) ګڼه کې د (۱۳۷۱ل) کال د عقرب میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹۲م) کال د اکتوبر د میاشتې پر یوویشتمه نېټه چې د میزان د میاشتې له نهه ویشتمې نېټې سره برابره ده، د چهارشنبې پر ورځ د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې ((وفا)) له خوا ((د افغانستان مسله او د هغې حل)) په نامه یو ورځینی سیمینار د پېښور پوهنتون د مرکزي اسیا د مطالعاتو په مرکز کې جوړ شوی و. په سیمینار کې دوو سوو په شاوخوا کې کسانو ګډون کړی و. سیمینار ته، د کابل، کندهار، ارزګان، هلمند، وردګو او کوېټې څخه هم ځینې مشران افغانان راغلي وو. په سیمینار کې ځینو پاکستان او بهرني خارجي پوهانو هم ګډون کړی و، چې یاد سیمینار د پروفیسور امین پر لاندې وینا پرانیستل شو:

بسم الله الرحمن الرحیم

درنو مشرانو، خویندو، ورورو!

ویاړم چې تاسو زموږ په سیمینار کې ګډون کړی دی. تاسو ته پته ده چې زموږ د وطن مسله تراوسه پورې پوره حل ته نه ده رسېدلې.همدا وجه وه چې موږ فیصله وکړه، چې په دې لنډ وخت کې تاسو ته تکلیف درکړو. زموږ سیمینار د افغانستان د مسلې او د هغې د حل په باره کې دی. موږ له تاسو څخه هیله لرو چې خپل ګټور نظریات، د افغانستان د مسلې د حل په اړه وړاندې کړئ. زه نه غواړم چې ستاسو ډېر وخت ونیسم، ځکه چې د افغانستان مسله ټولو ته معلومه ده، ډېر کسان ورباندې غږېدلي دي، صرف زه دومره عوض کوم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دې سـيمينار ته زموږ ځينو ورونو له کابل څخه تشـريف راوړی دی او ځينې له کندهار، هلمند او ارزګان څخه تشـريف راوړی دی. زه سـتاسـو په استازۍ هغوی ته د زړه له تله ښـه راغلاست وايم. هغوی تر ډېرو اوږدو او سـتړو مزلونو وروسـته دلته رارسـېدلي دي، د دوی په ديدن زموږ سـترګې خوږې شـوې دي. زموږ لپاره د ډېر وياړ ځای دی، چې موږ خپل افغاني ورونه څوارلس کاله وروسته وينو. له دوی سره د زړه خواله کوو، دوی ته يو ځل بيا په ډېره مينه او د زړه له کومي ښه راغلاست وايو.

که څوک داسې فکر کوي چې د افغانستان مسـله حل ته رسـېدلې ده، رښـتيا هم چې ډېرو خلکو داسې فکر کاوه چې د روسانو تر تګ وروسـته د نجيب له راپرځېدو وروسته به په افغانستان کې سوله راشي او د افغانستان څوارلس کلنه تراژيدي به پايته ورسـېږي او خواره واره افغانان به خپل وطن ته راسـتانه شـي، خو بدبختانه چې داسـې حوادث منځته راغلل، چې يوازې زموږ هغه خوږ ارمان، چې د افغانستان د مسلې د حل پورې تړل شوی و، پوره نه شو، بلکې نورې سـتونزې يې هم منځته راوړې. په دې تکليفونو باندې زه فکر کوم چې د هر افغان په کور کې، د هر افغان په هوجره او جومات کې، که دوه افغانان سره کېني، نو د خپل وطن د مسلې په باره کې به فکر او خبرې کوي. ټول افغانان دا غواړي چې دا مسـله بايد څنګه حل شي؟ موږ پروګرام داسې نيولی دی، هغه محترمام چې په سـيمينار کې يا خبرې کوي او يا مقاله لولي موږ له هغوی څخه هيله کوو،چې له نيم ساعت څخه زيات وخت ونه نيسي. موږ غواړو هغو خلکو ته هم وخت ورکړو، چې د سـيمينار د مقالو په باب يا د افغانسـتان د مسـلې په باره کې غوښـتنې، پوښـتنې او وړانديزونه لري. له هغوی څخه هم هيله لرو، چې زيات وخت و نه نيسـي. هغه څوک چې د مسـلې په باب تبصره کوي، د هغوی لپاره پنځه دقيقې دي او هغه څوک چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـوال کوي، د هغوی لپاره درې دقیقې دي، زه پوهېږم چې سـتاسـو د ټولو زړونه ډک دي، تاسـې ټول پوښـتنو او وړاندیزونو ته تږي یاسـت او دا ځکه چې دا مسـله زمو د وطن مسـله ده. ډېره مهمه ده خو زه یې یو ځل بیا له تاسـې هیله‌کوم چې ډېر وخت به نه نیسـئ. هغه څوک چې پوښـتنې لري هغوی دې مخکې تر مخکې خپل نومونه د پروګرام انانسـر ښـاغلي عادل ته ورکړي، چې هر پوښـتونکی په خپل وار سره خپلې پوښـتنې وکړي او په خپل وار سـره ځواب ورته وویل شـي: د وخت دکم والي پر اسـاس یو ځل بیا تکراروم چې د نظر لپاره لس دقیقې دي، د تبصـرې لپاره پنځه دقیقې دي او د سوال لپاره درې دقیقې دي.

د سـیمینار په وروسـتیو شـېبو کې د ازاد افغانسـتان د لیکوالو ټولنې غړي ښـاغلي حکیم اریوبي صـاحب د سـیمینار پرېکړه لیک ولوسـت، د پرېکړه لیک تر لوستلو وروسته د ازاد افغانستان د ټولنې مشر پروفیسور رسول امین د سـیمینار په پای‌کې یوه اختتامیه وینا وکړه. ده دا وینا په پښـتو او انګلیسـی ژبو وکړه، د دې اختتامیه وینا پښتو متن دا دی- ګرانو مشرانو او کشرانو!

زه د ازاد افغانسـتان د لیکوالو ټولنې له خوا او د خپل ځان له خوا سـتاسـو درنو مشـرانو او مېلمنو له راتګ څخه د زړه له‌کومي مننه‌کوم، چې تاسـو زموږ سیمینار ته تشریف راوړ او تاسو په ډېره حوصله باندې زموږ د سیمینار مقالې او ویناوې واورېدلې. زه له هغو وروڼو چې له کابل،کندهار، هلمند، ارزګان، ننګرهار او وردګو څخه تشریف راوړی دی، ډېر ستړی او اوږد مزل یې کړی دی، ډېره زیاته مننه‌کوم، زه د پېښور پوهنتون له رییس ډاکتر صاحب انور خان څخه واقعاً مننه‌کوم، چې دوی په خپل علمي مرکز کې موږ ته د سیمینار د جوړېدو لپاره ځای راکړ. زه د اریا سټډي سنټر له ټولو غړو څخه او مخصـوصـاً د عبدالله جان خلیل څخه ډېره زیاته مننه‌کوم. همدارنګه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عظمت حیات خان څخه هم ډېره مننه چې په ډېر لنډ او تنګ وخت کې یې زموږ د سیمینار لپاره مقاله تیاره کړه، ستاسو ټولو مېلمنو یو ځل بیا مننه کوم، زموږ سیمینار پایته رسېږي.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د سولې په لاره کې پراته خنډونه

دا وینا د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۲٤) مه گڼه کې د (۱۳۷۱ل)کال د عقرب میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

دا چې افغانان په څه طریقه غواړي خپل مشـــکلات حل کړي، په دې اړه باید ووایم چې موږ د مرکزي اسیا د مسلمانانو په څېر هم نه یو، چې هلته د کلیسا او جومات ترمنځ شخړې پیدا شوې دي، موږ کلیسا نه درلوده او نه یې لرو، په افغانستان کې خلک ټول مسلمانان وو او دي. موږ د پاکستان په شان هم نه یو، ځکه چې دلته هم د دوی او هندوانو ترمنځ شـخړې وې، په افغانسـتان کې زموږ افغانان څه نوی او اوســنی ملت نه دی، بلکې ډېر زوړ ملت او زوړ اسلامي مملکت دی، خو بدبختي دا ده که څوک د افغانستان نوم واخلي، نو وایي چې دا خو نشنلسـت دی، که څوک ووایي چې افغانستان ملت دی، نو بیا وایي دا خو کافر دی. زه د افغانســـتان د جامعې او د دوی د ټولنیزو خصـوصـیاتو د مطالعې یو وړوکی شـاگرد یم، ما د خپلې مطالعې پر اسـاس په افغانستان کې څلور اساسي اصول پیداکړي دي.

اول د افغانســتان ټولنه یوه مســلمانه ټولنه ده، هېڅوک باید په دې کې شـک ونه کړي او نه دا حق لري چې شک وکړي، لیکن دغه مسلمانه جامعه د ایران په څېر مســلمانه جامعه نه ده، ځکه چې په ایران کې په خپله هغوی یو مذهبي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترتیب لري ، چې په افغانســـتان کې هغه مورږ نه لرو، له هندوانو ســـره هیڅ شخړه نه وه، موږ خپله مسلمانان یو، ځینې خلک داسې وایي چې د سلطان محمود غزنوي څخه واخله تر احمدشاه دراني پورې تقریباً ټول (۸۱۰)کاله کېږي، تاســـو ټول په خپلو ذهنونو فکر وکړئ، نعوذ بالله څوک چې په مکه باندې حمله کوي، نو د یو مســـلمان مقاومت به څومره وي؟ دغسې کله چې د افغانســـتان مســـلمانانو د هندوانو پر مقدس مرکز یانې په ســـومنات باندې د ســـلطان محمود غزنوي پر وخت حمله کوله، تاســـو فکر وکړئ چې په هغې حمله کې به هندوانو څومره مقاومت کړی وي او دا هم اصـــول دي، څوک چې مقاومت کوي هغه ناست وي او څوک چې حمله کوي، نو هغه حمله اور ډېر مړه کېږي. دغه څومره شـــهیدان چې موږ ورکړي، څومره جګړې چې موږ د اســـلام د خدمت لپاره په دې حوزه کې کړي، ما داســـې وویل چې د بنګله دېش، پاکستان او هندوستان مسلمانان دا د افغانستان مسلمانان دي، دا د عربو نه دي، موږ چې په دې حوزه کې د اســـلام لپاره خدمتونه کړي، هېڅا هم نه دي کړي.

مهمه خبره دا ده چې افغانان یو خصـــوصـــیت لري، د مشـــرانو احترام کوي، د پلار د قوم د مشر د کلي مشر احترام کوي، د سیاسي مشر احترام کوي، لیکن دیکتاتوري نه مني. ولو که دا دیکتاتوري د ده د پلار شي، یا د کلي مشر یا په افغانســـتان کې زموږ ســـیاســـي مشـــر وي، امیر عبدالرحمن خان دوره موږ ته معلومه ده، هغه داســـې نه چې ګوندې کافر یا کمونســـت و، هغه مســـلمان و، شهزاده و، لیکن کوم وخت چې ده دیکتاتوري شروع کړه، د افغانستان ټولو قومونو د هغه پر ضد قیام وکړ، دا په افغانستان کې یو واقعیت دی.

دریيمه خبره داده چې په افغانستان کې زما د مطالعې پر اساس هر قوم چې په هره منطقه کې پروت دی، یو قوم نه غواړي چې د بل قوم مشرتوب ومني، دا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د مساوات طلبی هغه خصوصیات دي، چې یو د بل حاکمیت نه مني.
او څلورمه خبره دا ده چې افغانانو د خارجیانو اجنټان نه مني، دا چې هر څوک په هر نامه راشي، لوی مثال یې د احمدشاه دراني لمسی شاه شجاع دی. اوس هم چې کله موږ د احمدشـــاه نوم یادوو، نو بابا ورســره وایو او د احمدشــاه مقام نه دی راکښــته شــوی، لیکن د هغه لمســی نه یوازې دا چې افغانانو ونه مانه، بلکې مړ یې کړ. دا زما ایمان دی چې په افغانســـتان کې د خارجي اجنټانو لپاره ځای نه شته دی او د دیکتاتوران لپاره په افغانستان کې ځای نه شــته. افغانان په خپله یو میکانیزم لري، ما عرض وکړ چې موږ ســره پاکســتان، ایران، امریکا، عربو حتی چین کومک کړی دی، خو موږ د دوی له کومکونو څخه ډېر مشـــکور یو، ځکه چې کومک کومک دی او دا د افغان ځانګړنه ده، چې په سختـه کې دې ورسره کومک وکړ، نو هغه نه هېروي، اما د کومکونو معنا دا نه ده، چې هر سړي یو خپل ګوډاګی په ترخ کې نیولی وي او وایي چې دا زما درواخله، ماته یوه ټوکه یاده شـــوه. کوم وخت چې اورنګزېب خپل پلار شاه جهان ونیو، نظر بند یې کړ، نو یوه ښځه وه چې شاه جهان له به یې ګلونه راوړل، شــاه جهان ورته وویل، چې ته ما له یو ښـــکلی ماشوم راوله، نو د هغې ښځې یو تور ماشوم و، هغه به یې ورله راوست، خیر شاه جهان ورته وکتل، بله ورځ یې بیا ورته وویل یو ښکلی ماشوم راوله، بیا به یې ورته هماغه راوست، په درېیمه ورځ یې بیا د یو ښکلي ماشوم غوښتنه وکړه، بیا یې هغه خپل تور ماشوم راوســت، نو شاه جهان ورته وویل چې ما درته وویل یو ښکلی ماشوم راوله، هغې وویل چې شاهنشاه که زما په سترګو دې ورته ولیدل، نو له ده ښکلی ماشـوم په دنیا کې نه شـته، نو دا چې هر یو خپل ماشـــوم په ترخ کې نیولی او وایي دا واخله دا هېڅکله هم افغانان نه مني، بل دا چې دوی تاســـو ته راځي او وایي چې صـــاحب ټول افغانســـتان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستاسو مشکور دی. دا به ټول دروغ او دوکه وي. افغان هغه څيز غواړي کوم چې د افغانانو امن پرې راځي، افغانان سره يو موټی کوي، ګاونډي هېوادونه پاکستان، ايران، سعودي او نورو څخه موږ يوه هيله لرو، هغه دا چې موږ سره دې د افغانستان په روغه جوړه کې کومکونه وکړي، نه دا چې په ورانولو کې.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویه جرګه د ستونزو د حلولو د یو مهم میکانیزم په توګه

دا وینا د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۲٤) مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل)کال د عقرب میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

اول– د لویې جرګې منشا او جوړښت:

۱– منشا:

په افغانستان کې له ډېرو پخوا زمانو څخه بېلابېلو قومونو، قبیلو، نژادي، ژبني او مذهبي اتنیکي ګروپونو سره یو ځای ژوند کړی دی. د دغه ګډ ژوند په اوږده تاریخ کې، دغو ټولنیزو ګروپونو، نه په ځانګړې توګه او نه د یو ملت په حیث تر ۱۹۲۳م کال پورې نه لیکلي قوانین درلودل او نه مرکزي حکومتونو د دوی د حقوقی قضایاوو په حلولو کې کوم رول درلود. نو یې خپلې حقوقي قضایاوې او د ټولنیز ژوندانه نورې چارې لکه، خپل منځي شخړې او ورانۍ، د اسلامي (حنفي یا جعفري) فقهې په څنګ کې په مشخصو شوراګانو کې په سلا مشورو او پرېکړو حلولې. د زمانې په تېرېدو سره د خپل ټولنیز جوړښت او روابطو له مشخصاتو سره سم، د مشخصو یا سره ورته قضایاوو او پرابلمونو د تشخیص او حلولو لپاره یې دودونه او کودونه رامنځته کړل، چې دوی د فرهنګ د یو مهم تشکیلوونکي عنصر په توګه له یوه نسل څخه بل نسل ته د ټولنیز میراث په توګه منتقلېدل او له شرایطو سره سم یې تحول او تکامل موند. څرنګه چې د شورا او سلا مشورې له لارې د قضایاوو او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرابلمونو حلول د اسلام د سپیڅلي دین یو مهم اساس هم دی، نو ځکه د افغانستان په مسلمانو خلکو کې د شورا او سلا مشورې ټینګښت او پایښت وموند. اصول، معیارونه او میتودونه یې تثبیت شول او تر ننه پورې راورسېدل. د دغه ډول سلا مشورې غونډه او په هغې کې د قضایاوو څېړنه او په کې د پرېکړو صادرول، د افغانستان په ټولو ژبو کې ((جرګه)) وبلل شوه، چې دغه کلیمه اصلاً ترکي ریښه لري او اوس زموږ د ټولو بېلابېلو ژبو مشترکه او منل شوې پانګه ګرځېدلې ده او د شکل او محتوا جوړښت او دندې په مفاهیمو باندې هم ټول خلک پوهېږي او هم یې جوړېدو او پرېکړو ته د درنښت او اعتماد په سترګه ګوري او عمل پرې کوي. جرګه د بحث د موضوع او د جوړښت او ترکیب له نظره دوه ډوله وي: عادي او محدوده جرګه، او لویه جرګه.

۲- جوړښت:

هغو کسانو ته چې د افغانانو کلتور او د دوی کلتوري ممیزات معلوم وي، هغوی په دې ښه پوهېږي، چې د افغانستان د خلکو په هر قوم، هره قبیله، هره کورنۍ او هر کلي ولس کې د جرګو خلک او غړي معلوم دي. جرګې د بېلابېلو اهدافو د سرته رسولو په خاطر په مختلفو سطحو باندې جوړېږي، کله چې به قومونو، قبیلو، خېلونو، کورنیو اوکلیو او ولسونو کې شخړې او لانجې پیدا شي، د جرګو خلک ورته راځي او په ښه شوې مسله حل کوي. د کلیو په جرګو کې د کلي مشران، بانفوذه سپین ږیري، د کلیو ستانه، روحاني خلک او علما ګډون کوي، کله چې بیا لانجه د قومونو او قبیلو ترمنځ وي، د دغسې جرګو له پاره هم د هر قوم له مرکچیانو او جرګه مارو څخه ډېر درونډ او محترم شخص په جرګو کې ګډون کوي. او که بیا جرګه لویه او د مملکت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کچه وي، بيا يې هم غړي معلوم وي، له هر قوم، هرې قبيلې او هر ولس څخه هغه سـړي راځي، چې ټول قوم، ټولې قبيلې او ګرد ولس ته منلي وي. زموږ پخوانۍ لويې جرګې چې جوړې شوې دي، په ټولو کې د قومونو مشرانو، با نفوذه اشخاصو، قوم ته منلو سپين ږيرو، علماوو او روحاني شخصيتونو په کې ګډون کړی دی. دغه ډله اشخاص د افغاني جامعې هغه اقشار دي، چې افغانان د خپلو اخلاقي–ملي او کلتوري ارزښتونو او معيارونو له مخې ورته احترام لري او په دغسې مهمو مسلوکې دغه اشخاصو لويو جرګو ته بلل کېږي، قومونه، قبايل او ولسونه يې په جرګو کې له ګډون سره موافقه لري، نه انتخابات غواړي او نه بل څه، ځکه دا خلک معلوم خلک دي او قومونه، قبايل پرې باور لري.

د نولسمې پېړۍ په اواخرو او د شلمې پېړۍ په جريان کې چې زموږ په هېواد کې لويې جرګې د منظمو دولتونو له خوا جوړې شوي، نو په دغو جرګو کې له لرو يادو شويو قشرونو سربېره، د وخت له غوښتنو سره سم، دولتي بانفوذه ارکانو او تعليميافته ګانو او مفکرو خلکو ته هم په لويو جرګو کې د شرکت حق ورکړل شوی دی. خو وروسته تر ۱۹۶٤م کال په اساسي قانون کې د لويې جرګې د غړو د جوړښت لپاره د انتخابي او انتصابي وکيلانو د سره رغوندېدو يو نوی طرزالعمل ومنل شو، چې د هغه پر بنا د ملي شورا، يانې د ولسي جرګې او مشرانو جرګې غړي، د ولايتي جرګو رييسان، د کابينې هيئت، د سترې محکمې غړي او د پاچا له خوا يو ثلث انتصابي کسان د لويې جرګې په جوړښت کې شاملېدل. خو اوس چې زموږ سياسي– ټولنيز اوضاع بل ډول ده، کېدای شي چې د لويې جرګې د جوړښت لپاره د ټولنې له واقعيتونو سره سم قومي مشران، سپين ږيري، علماء، تعليميافته ګان، پخواني باتجربه دولتي ارکان او د نن ورځې د غوښتنې مطابق د څوارلس کلن جهاد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نومیالي قوماندانان او نور لازم عناصر راوبلل شي، لکه چې دمخه مو وویل دغه خلک زموږ په ټولنه کې معلوم دي، د افغانستان هر قوم او هره قبیله دغسې اشخاص لري. موږ کولای شو چې په افغانستان کې د ټولو مېشتو قومونو له مشرانو، سپین ږیرو، علماوو، روحانیونو، تعلیمیافته ګانو او قوماندانانو څخه یوه واقعي او د ټول ملت نماینده لویه جرګه جوړه کړو. دغسې اشخاصو په تشخیص کې هیڅ ډول ستونزه نه رامنځته کېږي.

دویم– د لویې جرګې دنده:

هر ټولنیز جوړښت د ټولنې د ضرورتونو پر بنا منځته راځي او ځانته ټاکلې دندې لري، چې باید سرته یې ورسوي. لویه جرګه هم، د یو ټولنیز جوړښت په توګه ځانته وظایف لري. د لویې جرګې کلي وظیفه داده چې د ملي او هېوادني برخلیک جوړوونکو داخلي او خارجي قضایاوو او مسایلو د حل داسې سمې او مناسبې لارې وسنجوي او عملي یې کړي، چې د هېوادوالو لوړې ښېګنې په بهترینه توګه تامین او خوندي کړي.

درییم– ځینې تاریخي لویې جرګې:

په افغانستان کې د لویو جرګو تاریخي څېړنه اوږد او مفصل بحث غواړي چې موږ اوس ورته وخت او فرصت نه لر، خوکېدای شي چې د هېواد د تاریخ د هغو لویو جرګو نومونه واخلو، چې په وروستیو دریو پېړیو کې ترکمونستي دورې دمخه جوړې شوې دي:

د میرویس نیکه جرګې:

میرویس له پردیو څخه د هېواد تر خلاصون او د یو ملي دولت د تشکیل لپاره، تر ټولو دمخه د بېلابېلو قومونو استازي راغونډکړل او لویې جرګې یې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړې کړې، چې یوه په کې د (کوکران) لویه جرګه وه، چې پر (۱۷۰۵م) کال جوړه شــوه، بله د (مانجې) لویه جرګه وه، چې پر (۱۷۰۷م) کال جوړه شوه. د دې دوو جرګو په نتیجه کې خلک یو موټی شول او د پردیو حکومت یې له منځه یووړ، خو میرویس نیکه تر بریالیتوب وروسته یوه درېیمه بله لویه جرګه په همدې وخت کې جوړه کړه او بېلابېل قومونه یې د هېواد او نوي ملي دولت ساتلو ته راوبلل.

د دغو دریو لویو جرګو نتیجې تاریخونو ثبت کړي دي او دا ښکاره ده چې د دغو لویو جرګو د پرېکړو د عملي کولو پر اســاس افغانان د پردیو له تســلطه خلاص او د یو ملي حکومت خاوندان شول.

د شېر سرخ لویه جرګه:

دا جرګه هم په ډېرو اضــطراري او نازکو حالاتو کې جوړه شــوه. دا جرګه پر (۱۷۴۷م) کال د نادر افشار تر مرګ وروسته په افغانستان کې د یو خپلواک دولت د جوړېدو او د ملي زعامت د ټاکنې پر منظور جوړه شــوې وه. د دې لویې جرګې په نتیجه کې د افغانستان خپلواکي اعلان شوه، احمدشاه بابا ته د هېواد واکې وســپارل شــول او ده د خپلو خلکو په ملاتړ د افغانســتان حدود خپل کړل.

دغه راز پر (۱۸۴۱م) کال کې د نومبر پر لومړۍ نېټه د افغانانو ملي مشــرانو د کابل په عاشــقان او عارفان کې د خارجي یرغلګرو قواوو ســره د مقابلې لپاره یوه لویه جرګه جوړه کړه. د دې لویې جرګې د تدابیرو په نتیجه کې پردیو لښکرو ماتې وخوړه او له کابل څخه ووتل. امیر شېرعلي خان د خپلې پاچاهۍ په دوارو دورو کې دوه لویې جرګې جوړې کړې، یوه پر (۱۸۶۵م) کال او بله پر (۱۸۷۳م) کال. په دې لویو جرګو کې ځینې مهمې مســلې حل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شــوې. کله چې پر (۱۸۷۹م) کال انګرېزانو پر افغانســتان حمله وکړه، امیر شېرعلي خان مزارشریف ته ولاړ، خلک او وطن بې سرنوشته پاتې شول. دغه مهال هم د افغانانو مشرانو یوه لویه جرګه وکړه چې درې زرو کسانو په کې ګډون درلود. د دې جرګې د تدبیر په نتیجه کې یې د (۱۸۷۹م) کال په ډیسمبر کې خارجیانو ته ماتې ورکړه. پر (۱۹۱۵م) کال په افغانستان کې یوه بله لویه جرګه جوړه شوه، چې په لومړۍ نړیواله جګړه کې یې د افغانستان بې طرفي تایید کړه. دا وخت په افغانستان کې امیر حبیب الله خان پاچا و.

- د اعلیحضــرت غازي امان الله خان د پاچاهۍ په دوره کې هم لویې جرګې جوړې شوې دي، چې مشهورې یې دادي:

د اساسي قانون لویه جرګه، چې د (۱۹۲۳م) کال د فبرورۍ پر ۲۶مه نېټه په جلال اباد کې جوړه شــوه او (۸۷۲) تنو په کې ګډون درلود او د افغانســتان لومړنی اســاســي قانون یې تصــویب کړ. په همدې دوره کې بله لویه جرګه د (۱۹۲۴م) کال په جولای کې جوړه شــوه. دا لویه جرګه چې په پغمان کې جوړه شــوې وه، چې (۱۰۵۲) تنو په کې ګډون کړی و. د دولت د ټولو ترونونو، روابطو او کورنیو مســایلو او نورو موضــوعاتو باندې یې خبرې وکړې. دغه ډول د اماني دورې درېیمه لویه جرګه د ځینو هېوادنیو مسـلو د حل او فصــل په منظور د (۱۹۲۸م) کال په اګســت کې په پغمان کې جوړه شوه او (۲۰۰۰) تنو په کې ګډون درلود.

د اعلیحضــرت محمد نادر شــاه شــهید د ســلطنت په دوران کې هم پر (۱۹۳۰م) کال په ســپتمبر کې د ځینو مهمو ملي او مملکتي مســلو په باب لویه جرګه جوړه شــوه. د دویمې نړیوالې جرګې په دوران کې د افغانســتان د بې طرفه دریځ د تایید لپاره پر (۱۹۴۱م) کال لویه جرګه جوړه شـوه. تر دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لويې جرګې وروسته، په همدې دوره کې دوه نورې لويې جرګې هم وشوې. يوه پر (۱۹۵۵م) کال او بله پر (۱۹٦٤م) کال د اساسي قانون د تصويب لپاره. دغه راز پر (۱۹۷۷م) کال سردارمحمد داود هم يوه لويه جرګه راوبلله چې خپل جوړ کړی اساسي قانون تصويب کړي او جمهور رييس وټاکي.

څلورم– د لويې جرګې نفسياتي اغېزې:

د افغانانو د کلتور مطالعه دا څرګندوي چې دغه خلک د خپلو قبيلوي خصايصو له مخې په نفسياتي لحاظ هم د جرګو او لويو جرګو تر اغېز لاندې دي. څه شی چې جرګه فيصله کړي، دغه فيصلې پر ټولو افغانانو يو ډول روحي اغېز کوي او د هغو فيصلو مطابق چې کوم کارونه سرته رسي، له هغو سره روحي توافق لري او ځان هوسا احساسوي.

پنځم– د لويې جرګې قانوني او حقوقي ارزښتونه:

د افغانانو د کلتور مطالعه دا راښايي چې د دوی وړې او لويې جرګې داسې نه دي، چې هلته څو تنه سره کېني، څو اخلاقي توصيې وکړي، که چا ومنله هم ښه او که يې ونه منله هم ښه، خبره داسې نه ده. جرګه د افغانانو په کلتور کې يوه داسې موسسه ده چې هم حقوقي ارزښت او هم قانوني صلاحيتونه لري. څوک چې د جرګې په نرخونو خبر وي، نو هغه پوهېږي چې د جرګو له فيصلو سرغړاوی سزا لري، د جرګو په حقوقي او قانوني صلاحيتونو خبرې کول اوږد او په زړه پورې بحث دی، چې زموږ مشرانو لکه، جناب پژواک صاحب، مرحوم خادم صاحب او نورو داخلي او خارجي پوهانو پرې ډېر کار کړی دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم– د لویو جرګو د رابللو طریقې:

د تاریخ له پاڼو ښــــکاري، هغه وخت چې د افغانانو خپل حکومتونه وو او د خپل ملي حکومت د جوړولو او د پردیو له واکه تر خلاصــــون لپاره دوی کومې لویې جرګې جوړې کړې دي، د بېلابېلو قومونو مشــران خپلو کې ســره ناســت دي، مهمې او تاریخ ســازې فیصـــلې یې کړې دي. د مثال په ډول میرویس نیکه چې کومې لویې جرګې جوړې کړې دي او یا د شېر سرخ جرګه دغه لویې جرګې همدغه قومي مشـرانو د علماوو او روحانیونو په ګډون خپله جوړې کړې دي. په نولسمو او شلمو پېړیو کې چې کومې لویې جرګې جوړې شــوې دي، په هغو کې ځینې د قومي مشــرانو په بلنه جوړې شــوي او ډېرې دولتونو دعوت کړې دي. په اوســنیو شــرایطو کې چې مرکزي حکومت ډېر ضـعیف او پر اطرافو او ولایاتو واک نه لري، ولایتونه او د ولایتونو محلات، د بېلابېلو قوتونو له خوا اداره کېږي، په دغسې ګډوډو حالاتو کې بهترینه لاره داده، چې د افغانســـتان د بېلابېلو قومونو ډېر نومیالي څو تنه مشـــران، قوماندانان، روحانیون، علما او تعلیمیافته د لویې جرګې اواز اوچت کړي. د ملګرو ملتونو تر ســـرپرســـتۍ لاندې دې د لویې جرګې د جوړېدو لپاره د تدارک یو کمېسیون جوړ شي او داکمېسیون به په ډېرې واقعبینۍ د هر قوم د جرګې معلوم خلـک دې لویې جرګې تـه راوبلي، دغـه لویـه جرګـه بـه د افغانستان دننه په دغسې یو ځای کې چې شرایط په کې مساعد وي، جوړېږي او جرګه به د روانو کشالو د حل لپاره د ټول ملت په خوښه پرېکړې کوي او د افغانانو د عنعنو مطابق به عملي کېږي.

اووم– لویه جرګه او د اهل حل و عقد شورا:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اهل حق و عقد شـــورا د شـــورا لفظي ترکيب او د هغې مفهوم او معنا د افغانســتان خلکو ته بېخي نامفهوم او اشـنا دي. دغه اوږده اصـطلاح زموږ د جهادي مشـرانو او علماوو له خوا په مکرره توګه اسـتعمالېږي، خوکه څوک پوښـــتنه ورڅخه وکړي، چې د هغې په تاريخ باندې رڼا واچوي، يا يې د غړو او ترکيب او د رابللو طريقه او وظيفه راوښــــايي، نو د هغې بېلابېل پلو يان بېلابېل توجيهات او تعبيرونه ورڅخه کوي، ځينې پلويان يې له لويې جرګې سره يو شان او ځينې يې بل شان ګڼي، ځينې جهادي مشران او علما شوراى حل و عقد د حل و عقد له اهله څخه مرکب ګڼي او د حل و عقد په اهل کې يوازې د اســــلامي ګوندونو اميران او واکداران او له ګوندونو ســــره متعلق عالمان شـاملوي او بل هېڅاته په دې شوراکې د ګډون حق نه ورکوي. ځينې مشـران، مثلاً خپل ځان ته د شـورا د ټولو غړو د پنځه فيصـده انتصـاب حق ورکوي او نورو ګوندونو ته هم دغســې فيصــدي قايلېږي، چې نه د خلکو له خوا، بلکې د ګوندون له مشـرانو يا د ګوندي شـوراګانو له خوا انتصـابېږي. د اهل حل و عقد شورا زموږ په زمانه کې اسلامي پراخې دنيا په هېڅ کوم هېواد کې وجود او رواج نه لري او که وجود هم ولري، چې موږ ته نه دي معلوم، نو د شاذ حيثيت لري او هغه نادر ګڼلى شي، چې بيا د معدوم په حيث د ليس بشـئ بنه غوره کوي. د اهل حل و عقد د شـورا دغه لفظي ترکيب زموږ لپاره دومره نامانوس دى، چې حتى باسواده خلک يې نه شي تلفظ کولاى او نه يې سم ليکلى شي. پوه خلک هم د حل او عقد کليمې څوک د ((ح)) او ((ع)) په (زبر) او څوک يې په (زېر) تلفظ کوي، نو موږ څه حاجت او اړتيا لرو چې د تقليد يا اظهار فضـيلت په وجه دغه لفظاً او معناً نااشـنا شــي پســې دومره ټينګار وکړو. مـا لـه ځينو علمـاوو څخـه اورېدلې دي، چې د حـل و عقـد ((اهل)) داســې کســان وي چې له کبايرو او صـغايرو ګناهونو څخه مبرا او په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقوا او اسلامي فضيلت مشهور او فرښته خويه سړی وي. موږ په خپله بايد وجداناً سوچ وکړو چې دغسې شخصيتونه يو، يا دومره ډېر دغسې شخصيتونه موندلی شو، چې ټول خلک د معصوميت او بې ګناهی شهادت پرې وکړي؟ اوکه بيا دغسې اشخاص، هغه هم د اسلامي ګوندونو له غړو څخه پيدا هم کړو، ايا د افغانستان د ټولو قومونو او قشرونو نمايندګي کولای شي او ټول خلک يا اکثره خلک د دوی پر پرېکړو قانع کېږي. يا ټولنيز عدالت په دې توګه تامينېدای شي؟ برسېره پر دې د لويې جرګې جوړښت، ترکيب او نمايندګي هسې چې په لويو جرګو معمول وي او موږ پېشنهادکړی دی، بالکل اسلامي او عادلانه او خلکو ته د منلو وړ دي اوکه رعايت يې وشي د هغې له فيصلو څخه هم څوک سرغړونه نه‌کوي. د دې ليکنې په پای کې بايد يادونه وکړو، چې په دې ورځوکې د لويې جرګې پر ځای د حل و عقد د شورا غوندې د يوې بلې نامفهومې او نا اشنا پديدې ((مجلس موسسان)) خبرې هم اورېدلې کېږي. موږ چې په دې ورځوکې د مجلس موسسان خبره واورېده، نو داسې راته وايسېده، چې زموږ دغه ورونه‌ګوندې نوی دولت جوړوي او نوی مملکت تاسيسوي. خبره دا ده چې : افغانستان يو مملکت دی. يو دولت دی، د دولت شکل يې بدلېږي رابدلېږي. موږ نوي څه نه جوړوو، بلکې د دولت يو داسې شکل جوړوو، چې ټولو ته د منلو وړ وي، نو ځکه موږ مجلس موسسان ته ضرورت نه لرو. که چاته د افغانستان د خلکو روحيات معلوم وي، هغوی يوازې د لويې جرګې پر پرېکړو قانع کېږي او هغو ته درناوی‌کوي. حل و عقد او ورسره مجلس موسسان دوه داسې مېکانېزمونه دي، چې زموږ ټولنه او زموږ خلک ورسره بلد نه دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په هکله د ملګرو ملتونو وروستی وړاندیز د منلو وړ دی که نه؟

دا وینا د (خپلواکي) مجلې په (٤)مه ګڼه کې پر (١٣٧٥ل)کال خپره شوې ده.

د (١٣٧٥ل)کال د اسد پر ١٢مه د (١٩٩١م د اګست درېيمه) د شنبې ورځې د سهار پر نهو بجو د ازاد افغانستان د ټولنې (وفا) له خوا د افغانستان په هکله د ملګرو ملتونو د عمومي منشـي د پنځه فقره يي وړانديز په باب د پېښـور په ګرين هوټل کې يو سيمينار جوړ شـوی و. په دغه سيمينار کې د افغانستان د اسلامي موقت دولت مشر محترم پروفيسور صبغت الله مجددي او د افغانستان يو شمېر ليکوالو، پوهانو او ژورناليستانو ګډون کړی و.

په دې سيمينار کې لومړی د ازاد افغانستان د ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين د سيمينار ګډون کوونکو ته ښه راغلاست ووايه او بيا يې خپله وينا واوروله. پروفيسور امين په خپله وينا کې وويل: ((نن ټولو ته جوته ده چې نړيوالو او سيمه ييزو حالاتو په دې وروستيو کلونو کې ژور او کيفي بدلون موندلی دی. د تېرې لسيزې ترخو تجربو د نړۍ خلکو ته دا څرګنده کړه، چې د لانجو او کشالو حل يوازې او يوازې په سوځوونکو او ورانوونکو شخړو او جګړو کې نه، بلکې په ګډه او سوله ييز تفاهم کې نغښتی دی. اوس د ملګرو ملتونو له خوا د نړۍ د زياترو سيمو د اوږدو لانجو د حل لپاره سياسي حلې ځلې روانې دي. د ملګرو ملتونو هڅې او نړيوال بهير

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په ډاګه کوي چې د افغانستان لانجه یوه انتزاعي او مجرده مسـله نه ده، بلکې په نړیوالو او سـیمه ییزو جریاناتو پورې تړلې ده. همدا راز د نړۍ او د سـیمې د خلکو او قوتونو تمایل او علاقه هم د افغانسـتان دکشـالې د حل لپاره، د دغه نړیوال بهیر په رڼا کې زیاته شوې ده.

د ملګرو ملتونو د سرمنشي وروستنی پیشنهاد هم له همدې بهیر څخه الهام اخیستی دی او په داسې شرایطو کې د افغانستان خلکو او نړیوالو ته وړاندې شـو، چې زموږ د هېواد او خلکو سـرنوشـت، ژوند او د بقا مسـالې ډېر ژور اهمیت مونـدلی دی. دا پنځه فقره ییز وړانـدیز د امریکـا د متحده ایالاتو، شـوروي اتحاد، پاکستان، ایران او سـعودي عربسـتان له خوا هم تایید شـوی دی. وفا چې یوه علمي، فرهنګي او څېړونکې ټولنه ده، نننی سـیمینار یې د خپلو فرهنګي نوښتونو په لړ کې، د افغانستان د لانجې د سیاسي حل په باب د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پنځه فقره یي پیشنهاد په باب د بحث او خبرو اترو په مقصـد جوړ کړی دی. تاسـو ټولو ته څرګنده ده چې د افغانسـتان اکثریت خلک د یوې لسیزې څخه د زیاتې مودې راهیسې له یو ستر مصیبت او فاجعې سـره مخامخ دی او دا فاجعه د روسـانو او د کابل د کمونسـتانو له خوا زموږ پر خلکو تحمیل شـوې ده، خو کله چې د افغانستان د سیاسي حل موضوع رامنځته کېږي، نو د دغه هدف یوازینۍ او اغېزمنه وسیله، ډیپلوماسي او ګډ تفاهم ګڼل کېږی، او ملګرو ملتونو موسـسـه چې یوه بې طرفه موسـسـه ده او د نړۍ د ولسـونو ملاتړ یې تر شـا دی، په دې برخه کې اغېزمن عمل ترلاسـه کولای شـي. د افغانسـتان مطلق اکثریت خلک په افغانسـتان کې یو اسـلامي، افغاني او منتخب حکومت جوړېدل، د هېواد بشـپړه خپلواکي، د خاورې تمامیت او د افغانسـتان ناپېیلتوب غواړي. همدا ډول د افغانسـتان ټول جهادي قوتونه، مهاجر او ټول خلک په دې عقیده لري، چې د افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکشـالې لومړنی شـرط دکابل د رژیم ګوښـه کېدل او داسـې یو سـیاسـي مېکانیزم ګڼي، چې د افغانستان د ټولو خلکو لپاره د منلو وړ وي.

د ملګرو ملتونو د سـرمنشـي پنځه فقره ییز پیشـنهاد د افغانسـتان د خلکو ترمنځ بېلابېل انتبهـات راوهڅول، چـا هغـه ګټور وبلـل، چـا هم مبهم او بې اغېزې وګڼل او چا پرې په مثبتو او ګټورو اړخونو ټینګار وکړ او ځینې برخې یې د اصـــلاح او وضـــاحت وړ وبللې. دې لپـاره چې د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پیشنهاد اساسي او مهم ټکي څرګند شي او په هغوکې د افغانستان د خلکو اســـاســـي غوښـــتنې او اهداف وڅېړل شـــي او همدا ډول د دې پیشـنهادونو په باب ازاد او بې طرفانه قضـاوت وشـي، موږ دغه سـیمینار جوړ کړ. د دې سـیمینار څخه هدف د افغانسـتان د مسـلې په باب د افغانانو ترمنځ د نظر د یووالي او نږدېوالي او تفاهم رامنځته کېدل دي...))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکي

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تنظیمونو او د دوی د حامیانو ټولې هلې ځلې د ملګرو ملتونو د سولې د عملیې د شنډولو لپاره دي

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۱۰۵)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د چنګاښ میاشتې پر (۱۵)مه نېټه خپره شوې ده.

پوښتنه: د استاد رباني د حکومت د شپږ میاشتې مودې د اوږدېدو په باب ستاسې نظر څه دی؟

ځواب: زما په نظر که دا موده شپږ میاشتې وغځوي، که یې یو کال وغځوي او که یې دوه کاله وغځوي، دا به مشــکلات نور هم زیات کړي. جګړې به نورې هم پیداکړي، کابل او شاوخوا غیر له هغې نه هم ټوټې ټوټې شوی دی. خلک مړه دي، نو زه فکر کوم چې دا د مســلې حل نه دی، بلکې مســلې به نورې هم مشکلې کړي.

پوښتنه: له بله پلوه مولوی صاحب یونس خالص هم ځان د جمهور رییس په توګه اعلان کړی دی، ســتاســو په نظر ایا د هغه په خبره کې به څومره وزن پروت وي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور رسول امین: دا خو سړی په کلکه نه شي ویلای چې د دوی جمهور رییس کېدل به څوک ومني او که به یې نه مني، بلکې مسله دا ده چې څوک ځان د څه لپاره اعلانوي، چې زه جمهور رییس کېږم، اصلي خبره دا ده چې د افغانستان مسله په څه شي باندې حل کېږي. د هغې لپاره باید فکر وشي، نه دا چې د قیادي شورا بیا راژوندۍ شي. د دغو خلکو منډې رامنډې زما په نظر باندې دا یوازې او یوازې د ملل متحد د سولې د هغې پلان چې د افغانستان مسله به په سیاسي ډول حل کړي، د مخنیوي لپاره کېږي. بله مسله دا ده چې دوی او د دوی سره څوک کومکوه کوي، دوی نه غواړي چې دغه انحصار چې دې نهوو کسانو ته یې په لاس کې ورکړی دی، دغه مات کړي.

پوښتنه: په خپله د حکومت له لورې او مولوي خالص مور ته وویل، چې ملګري ملتونه هڅه کوي، افغانستان کې یو دریمګړی ځواک رامنځته کړي او هغه ځواک به د نورو زیاتو وینو د تویېدو سبب شي. له دې امله مور ته د منلو وړ نه دی، تاسو په دې باب څه وایئ؟

پروفیسور رسول امین: خبره دا ده چې افغانستان د ټولو افغانانو کور دی. دا افغانان چې په هر ځای کې، په هره سیمه کې د هر قوم سره تړون لري، دا وطن د دوی ټولو ګډ کور دی. په افغانستان کې ټولو افغانانو قرباني ورکړې ده، جهاد یې کړی دی، ځانونه یې وژلي دي. دا نه د چا ټیکه ده، نه د چا انحصار دی، چاته چې چا پیسې ورکړې وي، چې څه ته ما مقرر کړې، چې ته به د دې ګوند یا پارټۍ مشر وې او ټیکه به ستا وي. زه ګومان کوم دا د افغانانو په پرېکړو پورې ارتباط لري، که افغانان دوی غواړي، دوی راتلای شي او که افغانان درییم قوت غواړي، دریم قوت راتلای شي. یانې دا د دوی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انحصـــار نه دی او نه افغانان چاته دا حق ورکوي چې د دوی راتلونکی دې انحصار کړي.

پوښتنه: امین صاحب ستاسو نظر د OIC د اوسنیو هلو ځلو په باب څه دی؟

پروفیسور رسول امین: زه فکرکوم چې OIC راتګ هم د دې لپاره دی چې د ملګرو ملتونو داکومه پروســه چې ده، دا شــنډه کړي. هغه هیوادونه چې په OIC کې دي، دوی پـه افغانســتان کې هغه کـار کوي چې هغوی بـه بیا پـه افغانستان کې انحصار راولي.

پوښتنه: امین صـاحب له بل پلوه تېره شپه د پاکستان د باندنیو چارو وزارت اعلان کړی چې ســر له ننه کوم څه چې په افغانســتان کې کېږي هغه به قانوني حیثیت نه لري، تاسو په دې هکله څه وایئ؟

پروفیســور رســول امین: تاســو ته معلومه ده، دغه خلک چې راغلي وو، د جلال اباد د تړون له مخې اته ویشــتم جون اخرنۍ ورځ وه، چې پرون تېره شوه. زه ګومان کوم چې اوس به په خپله دا حکومت چې افغانانو ورسره منلی هم نه و، د دی تړون له مخې غیر قانوني دی.

د امریکا غږ پښــتو څانګې د ازاد افغانســتان د لیکوالو ټولنې له رییس ښـاغلي پروفیسو امین سره یوه مرکه کړې ده، چې لاندې وړاندې کېږي:

۱– موږ ټول د دې تریخ واقعیت شـــاهدان یو چې د نهه ګوندونو خارجي پلویان همېشه په دې کوښښ کې دي، چې د افغانستان سیاسی انحصار د دغه ګوندونو پورې محدود وساتي.

۲– اوس هم د دغو ګوندونو خارجي پلویان غواړي، چې د ملګرو ملتونو د ســولې هلې ځلې شــنډې کړي. په ظاهر کې دغه هېوادونه د ملګرو ملتونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیئت سره د تائید سر خوځوي، خو په واقعیت کې هغوی په افغانستان کې د ګوندونو مشـــرانو ته هدایات ورکوي چې په هره طریقه چې وي، د ملګرو ملتونو د هیئت په لاره کې خنډونه واچوئ او د دوی په خوله د ملګرو ملتونو هیئت او نورو خارجي هیوادونو ته وایي چې د افغانستان مسله داخلي مسله ده او یوازې دغه ګوندونه حق لري چې دوی قیادي شـــورا بیا جوړه کړي. د نهه ګوندونو دغه قیادي شـــورا دې موقت حکومت جوړ کړي. دغه قیادي شـورا دې د شـورا او یا لویې جرګې په نوم غونډه وکړي او د قیادي شـورا په خوښـه دې، انتخابات وشـي او د ملګرو ملتونو هیئت او د اسـلامي کنفرانس تنظیم دې د قیادي شـــورا او د قیادي شـــورا له خوا د ټاکلي وخت ســـره همکاري وکړي.

۳- د قیادي شـــورا ناکامه فورموله بیا عملي کول غواړي. د قیادي شـــورا له خوا د راولپنډۍ په حاجي کمپ کې حکومت جوړ شـو. د پېښـور د معاهدې له مخې قیادي شـورا حکومت جوړ کړ. د اسـلام اباد او جلال اباد د معاهدو پر اساس قیادي شورا حکومتونه جوړ کړل او دغه ټول حکومتونه نه یوازې له ناکامۍ سره مخامخ شول، بلکې د دغې قیادي شورا حکومتونو د افغانستان مظلوم خلک له مرګ ژوبلې سره مخامخ کړل. د افغانستان پلازمېنه کابل یې له خاورو سره برابر کړ. سلګونه زره ښځې، ماشومان او نارینه یې تېښتې او اوارګۍ ته مجبور کړل. د همدغې قیادي شورا له خوا انتخاب شوي کسان او د دفاع وزارت په خپلو خلکو بمباري کوي. په توپونو یې ولي او په زرګونو معصـــوم انســـانان وژني او تېښـــتې ته یې مجبوروي. د قیادي شـــورا د بیا راژوندي کولو تر شاه دغه اهداف موجود دي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: د ګوندونو او تنظیمونو خارجي پلویان غواړي چې د قیادي شـــورا د زړې او ناکامې فورمولې پر اساس د ملګرو ملتونو د سولې هلې ځلې شنډې کړي.

دویم: خارجي دخیل حکومتونه غواړي چې د افغانستان سیاسي قدرت د نهه ګوندونو او تنظیمونو په انحصـار کې وسـاتي او افغانسـتان داسـې حالاتو ته ورسوي، چې یا یې د خپل کنټرول لاندې راولي او یا یې تجزیه کړي.

دریم: د قیادي شـــورا د بیا راژوندي کولو لپاره هغه خلک کوښـــښ کوي، څوک چې د افغانسـتان پر ځای د وزارتونو، سـفارتونو، ریاسـتونو، تجارت او یا نورو امتیازونو په تمه ناسـت دي. دغه ډول خلک فکر کوي چې یوازې د قیادي شـورا له لارې هغوی دغه بې اسـتحقاقه حق ترلاسـه کولای شـي. که خبره دېته راشي چې کار دې اهل کار ته وسپارل شي، نو بیا دوی د اهلیت په لحاظ دوی ته څوک دغه امتیاز نه شي ورکولای.

څلورم: اوس د افغانستان مسله داخلي کشاله نه ده. زموږ دې غملړلې مسلې بین المللي بڼه غوره کړې ده. یوازې بې طرفه د ملګرو ملتونو لوی سکرتر او د افغانســـتان لپاره د ملګرو ملتونو هیئت زموږ د مســـلې د حل لپاره لاره پیداکولای شي. په دې شرط چې د امنیت د شورا دایمي غړي د افغانستان د سـولې لپاره جدي موقف ونـیسي. ګاونډي او نور دخیل حکومتونه په خلوص د ملګرو ملتونو د هیئت ملاتړ وکړي او له ټولو نه مهمه دا ده چې د افغانانو لوی خاموش اکثریت د ملګرو ملتونو د سولې د هیئت تر شاه ټینګ ودرېږي او د خارجیانو له خوا تحمیل شوی انحصار مات کړي او خپل حق واخلي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې تنظيمونه د خپلو باندنيو پلويانو په لمسون د ملګرو ملتونو د سولې د عمليې په لاره کې خنډونه اچوي

دا مرکه د (وفا) جريدې په (۱۰٦) مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د چنګاښ مياشتې پر (۲۲) مه نېټه خپره شوې ده.

د اسلامي کنفرانس د لوی سکرتر ښاغلي دوکتور الفابد سره د افغانستان د تفاهم او ملي وحدت د شـورا د غړو د کتنې په رابطه د ازاد افغانســتان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور رسول امين د امريکا غږ پښتو څانګې ته وويل: د اسلامي کنفرانس د لوی سکرتر دوکتور حامد الفابد په بلنه د تفاهم د شورا غړو د شـيخ الحديث مولوي تره خېل په مشـرۍ له نوموړي سـره ملاقات وکړ.

په دې غونډه کې مولوي تره خېل، دوکتور حامد الفابد ته وويل: د راولپنډۍ له حاجي کمپ څخه نيولې پېښـور، اسـلام اباد او جلال اباد د تړونونو او موافقو پر اسـاس د افغاني تنظيمونو مشـرانو حکومتونه جوړ کړل. اما د دغو تنظيمونو مشــرانو ټولې معاهدې ماتې کړې دي او دې مشــرانو افغانانو ته د قتل او غارت، تباهۍ او د ښارونو له بربادۍ پرته بل هېڅ نه دي ورکړي. موږ ټول پوهېږو چې ځينو باندنيو هېوادونو د دې تنظيمونو په مشــرانو پولی او مالي سرمايه ګذاري کړې ده او د دوی پلويان تل زيار باسي چې د افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پراخه پرګنې د خپل سرنوشت له حق څخه محروم وساتي او زمونږ د هېواد د ټولو ولسونو سیاسي انحصار د دې تنظیمونو د مشرانو په لاس کې وي.

د دې تریخ واقعیت ثبوت دا دی چې د دې تنظیمونو مشـران د خپلو باندنیو پلویانو په لمسون د ملګرو ملتونو د سولې د عملیې په لارکې خنډونه اچوي او دغه باندنی هېوادونه په دې کوښښ کې دي چې ستاسو د اسلامي کنفرانس په وسیله د دغو اشخاصو مړه قیادي شورا بیا راژوندۍ کړي او د دغې قیادي شـورا له لارې په افغانانو باندې تحمیل او انحصـار لا ټینګ کړي. که تاسـو د اسـلامي کنفرانس د لوی سـکرتر په حیث د ځینو خارجي هېوادونو په خوشـه دغه مړه قیادي شـورا بیا راژوندۍ کړئ، نو موږ افغانان تاسـو ته په ډاګه وایو چې ستاسو دغه هلې ځلې له ناکامۍ سره مخامخ کېږي او د جګړو د دوام نه غیر بله هېڅ نتیجه نه ورکوي. موږ د دتفاهم د شورا ټول غړي د افغان مظلوم ولس په نمایندګۍ له تاسو څخه هیله کوو، چې تاسو د هرې نتیجې او فیصلې ترمخه د افغانسـتان د ټولو قشـرونو د نماینده ګانو سـره وګورئ او له افغانانو څخه پوښتنې وکړئ، چې افغانان څه غواړي او د خپلې مسلې د حل لپاره څه وړاندیزونه لري؟

موږ پوره باور لرو چې د افغانسـتان لوی اکثریت د ملګرو ملتونو د سـولې د عملیې کلک ملاتړ کوي. افغانان د دې مشـرانو د قدرت لپاره د جګړو څخه سـتړي شـوي دی. افغانان سـوله غواړي. موږ د ملګرو ملتونو په همکارۍ د یوې ټاکلې مودې پورې د یو بې طرفه حکومت غوښـــتونکي یو او افغانان واقعي نمـاینـده لویـه جرګـه غواړي، چې د ملګرو ملتونو پـه همکـارۍ خپل سرنوشت او خپل راتلونکي زعامت په خپله وټاکي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورږ افغانان له تاسو څخه هیله کوو، چې ستاسو اسلامي کنفرانس او د ملګرو ملتونو د سولې هیئت دې د افغانستان د سولې لپاره خپل فعالیتونه منسجم کړي او اسلامي کنفرانس او ملګري ملتونه دې په ګډه د سولې د یوې داسې فورمولې لپاره کار وکړي، چې د افغانستان د خلکو لوی اکثریت ته د منلو وړ وي او افغانستان د دغو څو اشخاصو له تحمیل او انحصار څخه خلاص کړي. ښاغلي دوکتور حامد الغابد او ورسره هیئت ټولو غړو په ډېر دقت د تفاهم د شورا د غړو خبرو ته غوږ نیولی و او د یو ساعت او پنځلس دقیقو د خبرو په پای کې د اسلامي کنفرانس لوی سکرتر وویل: ((د اسلامي کنفرانس او د ملګرو ملتونو د سولې د هیئت ترمنځ رقابت او مخالفت نه شته. لکه څنګه چې تاسو وایئ، موږ دواړو هیئتونو خپل فعالیتونه منسجم کړي دي. اسلامي کنفرانس او د ملګرو ملتونو هیئت د سولې لپاره ګډه همکاري کوی او موږ زیار باسو چې د سولې یوه داسې فورموله پیداکړو چې د افغانستان اکثریت ته د منلو وړ وي او هم د عملي کېدو وي. اسلامي کنفرانس او ملګري ملتونه غواړي چې د باندنیو د لاسوهنې څخه پرته دې افغانان خپل سرنوشت د خپلو نیکونو د عنعنو پر اساس وټاکي...))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هرات غونډې مثبتې او منفي خواوې دواړه درلودې

دا مرکه د (وفا) جريدې په (۱۰۹)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د زمري مياشتې پر (۱۲)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور رسول امين د (۱۹۹٤م) ميلادي کال د جولای د اته ويشتمې پر ماښام د هرات د غونډې په باب له امريکا غږ سره يوه مرکه وکړه، چې غټې ټکي يې دلته وړاندې کېږي:

پروفيسور امين د خپلو خبرو په پيل کې په عام ډول دا وويل چې هر افغان دا حق لري، د خپل هېواد د دې غملړلې شخړې د خلاصون لپاره لارې چارې وسنجوي او په دې برخه کې هڅه وکړي، څو وطن له دې روان ناورين څخه نجات پيداکړي، خو اساسي خبره دا ده چې هلې ځلې بايد مفيدې ثابتې شي او د افغانستان د لانجې دا غوټه پرانيزي او نه دا چې يوه بله غوټه پرې ور اضافه کړي. د هرات د غونډې په اړه زما مشخص نظر دا دی، چې دې غونډه مثبتې او منفي خواوې دواړه درلودې:

۱- غونډې فيصله وکړه چې د افغانستان د لانجې د حل لپاره دې يوه لويه جرګه جوړه شي، دا پرېکړه يو مثبت انکشاف دی، ځکه بخوا چې به چا ويل چې لويه جرګه دې جوړه شي، نو دغو تنظيمي کسانو به د لويې جرګې د نوم په اورېدو به د لويې جرګې په پلويانو مختلفې ټاپې لګولې، کله يې کمونستان،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله يې ملحدان او کله به يې د CIA ايجنټان بلل. نن دوی ته هم معلومه شــوه چې بې د لويې جرګې د جوړېدو بله لاره نه شـــته، خو لويه جرګه به شــرايط لري او هغه دا چې لويه جرګه به د يوې بې طرفه مرجعې له خوا دعوت کېږي او د غړو په تعين کې به يې د تنظيمونو او تنظيمونو ته د منصــوبو کســانو څه لاس نه وي.

۲- په غونډه کې خارجي مداخله وغندل شـوه. موږ تل دا چيغې وهلې چې د افغانســـتان مســــله خارجي مداخلو کړکېچنه کړې ده، بېلابېل هېوادونه په افغانستان کې خپلې ډلې لري او دا ډلې د خپلو خارجي حاميانو په اشاره کار کوي، څه چې ورته ويل کېږي هغه کوي، افغان مظلوم ملت او وران هېواد ته جزي ترين نظر او التفات هم نه کوی. دا ښه وشول، چې دوی (تنظيمونو) دا مداخله وغندله، لاکن د مداخلې ماهيت يې نه دی څرګند کړی. د هر تنظيم مشــر او غړی يې فکر کوی چې د دوی خارجي پلويان دوســتان دي، د دوی د خارجي پلويانو مداخله، مداخله نه ده او د نورو تنظيمونو حاميان مداخله ګر ګڼل کېږي. حال دا دی چې د ټولو تنظيمونو حاميان مداخله کوي.

۳- بلــه د يــادونې وړ خبره پــه دې غونــډه کې دا هم وشـــوه، چې دوی (تنظيمونو) خپله وويل چې ملت خپل ســرنوشـت بايد خپله وټاکي. موږ به تل ويل چې د افغانستان مسـله بايد د تنظيمونو له انحصار او ولکې څخه ووځي او دا دی نن دوی هم دې خبرې ته راغلل چې د افغانستان کشـاله د انحصـار له لارې حل نه مومي. د دغو ښــو اړخونو ترڅنګ دې غونډې منفی خواوې هم درلودې، چې زما په نظر هغه دا دي:

الف: دا غونـډه بې طرفـه غونـډه نـه وه، دا پـه دې مـانـا چې د يوې بې طرفې مرجعې له خوا نه وه رابلل شوې؛ ټولې ذيدخله خواوې په کې نه وې شريکې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شــوې، همه جانبه نه وه او خپل خاص تنظيمي اړخ يې درلود. د دې غونډې دا پرېکړه چې استاد رباني دې د شپږو مياشتو لپاره نور هم د جمهور رييس په توګه پاتې شي. د تنظيمي غونډې څخه پرته بل هېڅ بنه يې نه درلوده.

ب: غونډې ته په داخل او خارج کې ډېر کسان بلل شوي وو، خو هغه کسان يې په غونډه کې د اشتراک لپاره بوتلل، چې د دوی خوښ وو، هر باصلاحيته افغان ته په جرګه کې د ګډون حق نه و ورکړل شوی.

ج: دريمه عمده نيمګړتيا يې دا وه، چې دوی وويل؛ ملګري ملتونه بايد د لويې جرګې د جوړولو د پولی وجوهاتو په تامين کې له دوی ســره مرســـته وکړي، دا خبره هم د تاييد وړ نه ده. ځکه د ملګرو ملتونو د منځګړتوب څخه پرته او د دوی له ســـرپرســـتۍ ماوراکې لويه جرګه د يوه تنظيم او يا تنظيمونو له خوا جوړېږي، هغه هېڅ ګټه نه لري، موضـــوع نوره هم کړکېچنه کوي، هېواد او ملت د تباهۍ پر لوري بيايي، بهترينه لار دا ده چې ملګري ملتونه د يو بې طرفه جهاني ســازمان په توګه د افغانانو په موافقه او د دوی په مرسته يوه لويه جرګه راوغواړي، دغه لويه جرګه د موقتي دورې لپاره زعامت وټاکي او نور مهم مســايل چې معمولاً يې لويې جرګې فيصـــله کوي، فيصــله کړي. زما په نظر د ملګرو ملتونو د مســتقيمې مرســتې څخه پرته نورې ټولې تنظيمې غونډې د افغانســـتان کشـــاله د حل پر ځای نوره هم پېچلې کوی او نورو جګړو او وينو توييولو ته لار هواروي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو هڅې ناکامې نه دي، یوازې ځینو خلکو خنډونه پېښ کړي

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۱۱۳)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل)کال د وږي میاشتې پر (۱٦)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د ملګرو ملتونو د خاص هیئت په چارو کې د خنډونو د رامنځته کېدو په باب له بي بي سي سره یوه مرکه وکړه، چې متن یې په لاندې ډول دی.

له دوی نه د ملګرو ملتونو د خاص هیئت او د تنظیمونو د غونډې په ارتباط پوښتنه وشوه، پروفیسور امین په دې ارتباط وویل: دا خبره څوک په قاطع ډول نه شي کولی، چې د افغانستان لپاره د سولې د هیئت د مشر ښاغلي محمود مستیري هڅې له ناکامۍ سره مخامخ شوې دي، زما په نظر که څوک دا ووایي چې دا هڅې ناکامې شوې، دا سمه خبره نه ده، البته له مشکلاتو سره مخامخ شوې دي.کومه غونډه چې د ښاغلي مستیري او د تنظیمونو ترمنځ باید په اسلام اباد کې شوې وای، هغه ونه شوه او د ځینو تنظیمونو استازو مختلفې بهانې وکړې او پر همدې اساس غونډه جوړه نه شوه.

اصلي خبره دا ده چې د افغانستان خلک سوله غواړي، په څه ډول چې سوله راتلای شي او څوک چې د سولې په راوستلو کې موثریت لري، هغه ته باید حق ورکړل شي او له هغه څخه استفاده وشي. دا خو څه د ټیکې خبره نه ده چې د افغانستان ټول مسایل او هر څه ځینې خلک په خپل ځان تماموي او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان حق يې بولي، كه د اعليحضـرت ظاهرشـاه خبره راشـي، وايي مور يې نه منو، كه د بل چا نوم ياد شـــي بيا نورې ســل بهانې وړاندې كړي، اوس چې د دوستم خبره ده، دوی وايي چې دی كمونست دی، كه دی كمونست و، ولې پروسـږكال په ارګ كې كېنول شــو. زما په عقيده هېڅوک دا حق نه لري چې ووايي دا منم او دا نه منم، ځكه هر افغان حق لري د خپل هېواد په سرنوشت ټاكلو كې برخه واخلي او دا چې له ځينو ســـره غټې ټاپې دي، چې د ســـولې خبره راشي، نو دوی خپلې ټاپې راوباسي او په هر چا خپله خپله ټاپه ولګوي، وايي پلانی ملحد دی، پلانی كافر دی، پلانی دې وي او پلانی دې نـه وي، هغه چې وي ځكه زه ســـوله نه كوم، به خبروكې برخه نه اخلم، دا مخصــــد بهانې، د وخت ضـــايع كول او جنګ ته دوام وركول دي. په دې مســـله كې ځينې خارجي فكتورونه هم موثر دي، په دوی باندې ســـرمايه ګذاري شـــوې ده، دغه خارجي قوتونه غواړي چې د دوی طرفداران بايد هلته په افغانســـتان كې قدرت ولري. خو خبره دا ده چې دوی د افغانســـتان مســـله نه شـــي حلولای، كه دغو تنظيمونو او د دوی طرفدارانو دا مسله حل كولای شوای، نو په دې دوه نيمو كلونو كې به يې حل كړې وای او دا څرګنده شوې ده، چې د افغانســتان مســله د ملګرو ملتونو څخه پرته بل څوک نه شـي حلولای، د افغانستان په جګړه كې ښكېلې ډلې په پوره توګه له ناكامۍ سره مخامخ شوي دي، ملګرو ملتونو چې دسـولې كومه پروســه شـروع كړې ده، چې كاميابۍ طرف ته روانه ده، تنظيمونو چې كوم كارونه په افغانســـتان كې وكړل، دا ترې معلومېږي چې هغوی د دې قدرت نه لري، چې د افغانستان مسله حل كړي. دوی غواړي چې په خلكو خپل اقتدار وتپي، خو د دوی دا عمل د افغانستان د خلكو د منلو وړ نه دی، كه دا تنظيمونه اوس د ملګرو ملتونو په كارونو كې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خنډونه پيداکوي، خو اخر به دا پروســه مني او هغه به دا ســې وخت وي چې افغانستان به يې نور هم ټوټه ټوټه کړی وي.

پوښتنه: ځينې خلک اوس د لويې جرګې خبرې کوي، تاسې دا ډول جرګې څه ډول ارزيابي کوئ؟

پروفيسور امين: په پښتوکې يو متل دی، چې مار خوړلی له پړي هم ډارېږي، څنګه چې د افغانســـتان خلک په تېرو شـــپاړســـو کلونوکې ډېر ځورېدلي، ربړېدلي او د دغو خلکو له شـوراګانو هم سـتړي شـوي دي، نو ځکه اوس د دوی هرکار ته د شـک په سـترګه ګوري. که دوی د لويې جرګې په نامه خپل خلک راوغواړي او خپل خلک بياکېنوي او بيا ځان پرې ومني، نو د دې کار نتيجه به دا وي چې په افغانســـتان کې به جنګ جاري وي، زه ګومان کوم چې د افغانســـتان د خلکو زړه اوس له دوی تور شـــوی دی، يوازې دومره خبره پاتې ده چې ووايي د افغانســـتان ټول خلک دې بيديا ته لاړ شـــي، افغانســـتان دې همدوی ته پرېږدي چې دوی يې په پاتې کنډوالو حکومت وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پخواني پاچا اساسي هدف افغانانو ته د خپل سرنوشت حق ورکول دي

دا مرکه د (افغانان) جریدې د لومړي کال په (۱) ګڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د جوزا میاشتې پر (۱۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۰م) کال د مي د میاشتې پر ۱۲ ماښام د امریکا غږ د پښتو خپرونې د خبرو اترو پروګرام ته د افغانستان د مطالعاتو مرکز مشر پروفیسور عبدالرسول امین رابلل شوی و، دلته موږ ددغو خبرو متن لوستونکو ته وړاندې کوو:

په سر کې د پروګرام کوربه له ښاغلي پروفیسور امین څخه وپوښتل چې په افغانستان کې د سولې د راوستو په هکله د پخواني پاچا اعلیحضرت ظاهرشاه د کوښښونو په لړ کې، امریکا کې د افغانستان د چارو څارونکي څوک یو شی وایي او څوک بل شی، یانې په اتفاق نه دي، ځینې خلک وایي چې د ظاهرشاه خان نه بغیر د افغانستان کشاله په بل چا نه جوړېږي او ځینې نور بیا داسې وایي چې د ظاهر خان له دې جرګو او هلو ځلو نه هېڅ شی نه جوړېږي او دلیل هم دا راوړي چې په دې جرګو کې اکثره داسې خلک دي چې د وطن له حال نه هېڅ خبر نه دي، مثلاً له دغو نه یو سړی مایکل روبن نومېږي، چې د ((بن) په پوهنتون کې استاد دی او په دې تازه وختونو کې افغانستان ته تللی و او هلته یې خلکو سره خبرې کړي دي او کله چې بېرته دلته راغلی بیا یې ویلي چې هلته هېڅوک ظاهر خان نه غواړي، دا خبره ربنتیا ده که څنګه؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله پروفیسور عبدالرسول امین وویل: دا چې ځینې خلک وایي چې ظاهرشــاه په افغانســتان کې رول لري او ځینې خلک وایي چې رول نه لري، زما په ګومان دا دوه ډوله خلک دي، یو هغه خلک دي چې هغوی افغانســتان کې خپل خلک لري او غواړي چې د دوی په نظر راتلونکی افغانســـتان هم هغه شــان جوړ شــي، څنګه چې دوی یې غواړي، بلکې په افغانســتان کې د خلکو د حق خود ارادیت پر ځای غواړي چې هغه خلک مســـلط کړي چې دوی ورته مشخص ماموریت ورکړی دی. دا اصلاً یو پروګرام دی چې دوی وایي، ظاهرشــاه په افغانســتان کې نه څوک غواړي او نه یې څوک پیژني، بله برخه د افغانســـتان خلک دي یانې افغان ولس دی چې د دغو جنګي ډلو له خوا نه یرغمل نیول شـوي دي، دا ټول ظاهرشاه غواړي. ځینې خلک چې له غرب نه راشــي او دلته دوه درې ورځې تېرې کړي، دا خلک دلته د ځینو مشـخصـو ډلو سره ګوري، زه باید ووایم چې په دغو یوویشتو کلونو کې چې دلته له غرب نه ځینې عالمان یا ژورنالســـتان یا نور راغلي دي او دلته یې له چا ســـره کتلي دي او هغوی ورته یو مشـــخص نظر ورکړی دی، بیا نو دوی چې بېرته تللي دي، ځانونه ورته د افغانسـتان متخصـصـین ښکاري او داسې فکر کوي چې موږ نو د افغانستان متخصصین یو او بیا په خپل هغه نظر ټینګ ولاړ وي چې دوی له ځینو ډلو څخه دغه مشخص نظر اخیستی دی.

پوښـــتنه: ډېر خلک په دې فکر کې دي چې په دې یووشــتو کلونو کې چې پر افغانستان دغه بده وضعه ربوانه وه، ظاهر خان د کمونستي کودتا نه وروسته یوه ورځ هم د افغانستان د مظلومو خلکو شکایت کوم ځای کې نه دی کړی، کوم ځای ته نه دی تللی، کوم ځای کې یې بیان نه دی ورکړی، کوم داســـې کنفرانس یې نه دی جوړ کړی چې خلکو ته ووایي، چې په افغانانو ظلم کېږي او کله چې روســان افغانسـتان ته راغلل، نو بیا یې هم ونه ویل چې روسـانو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان حمله کړې، په افغانانو یې ظلم کړی؟ په دې هکله تاسو څه وایاست؟

پروفیسور امین وویل: زه داسې فکر کوم چې دا هم د هغو تبلیغاتو یوه برخه ده چې ما دلته د دوی په اصطلاح د ځینو سرکاري منابعو څخه اورېدلې ده، اما تر هغه ځایه چې په پخواني پاچا پورې ارتباط لري، ده همېشه د افغانانو ملاتړ کړی دی، د مثال په توګه څو ورځې مخکې په اسلام اباد کې زه له چاسره ناست وم، هغه هم همداسې وویل چې پاچا په کال کې یو بیان ورکوي او بس. نو ما ورته وویل چې د پخواني شوروي اتحاد د باندنیو چارو وزیر شواردنادزي پاچا ته ورځي او هغه ته وایي چې ته راشه او قدرت مورږ تاته درسپارو، همداسې د نجیب الله استازی ورغلی و او ده ته یې دا خبره کړې وه او ده ونه منله، حتی هغوی دا خبره هم کړې وه چې ستا په طرفدارۍ به کودتا وشي او د کودتا له لارې به قدرت تاته درکړل شي، نو دا خبره هم هغه ورسره نه ده منلې، نو ما ورته وویل چې هغه نه غواړي چې کومه بله جبهه ځان ته خلاصه کړي یا ګاونډیو ملکونو ته کومه ستونزه پیداکړي، نو یو سړی چې د ستونزې د پیداکولو مخالف وي او غواړي چې د افغانستان مساله د سولې له لارې حل شي، نو تاسو د هغه ا د سولې کوښښونه ولې داسې ګڼئ، چې ګوندې پخوانی پاچا په افغانستان کې عملي ګام نه دی اخیستی، ده په دې یوویشتو کلونو کې یوازې د سولې لپاره کار کړی دی او د پخواني پاچا په نظر سوله هغه وخت راتللی شي، چې خپله افغانان او ګاونډیان سره کښېني او په افغانستان کې د داسې یو حکومت د جوړولو کوښښ وکړي چې هغه دوست حکومت وي او هغه د وینو تویولو او د قومونو ترمنځ د تفوق نه پرته د ورورۍ فضا رامنځته کړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښــتنه: دلته خلک بیا دا خبره کوي چې د پخواني پاچا تر څنګ هغه خلک راټول شوي چې په افغانستان کې ماموران وو او په افغانستان کې یې لوړ لوړ مقامونه لرل، حتی ځینې خلک دا هم وایي چې دا افغانســتان چې دې حد ته رسېدلی د همدوی له لاسه دی؟

پروفیسـور امین په ځواب کې وویل: ماته دا خبره سـمه نه ښـکاري ځکه هغه افغانان چې دلته یې ځینې کارونه کول هغوی یې دلته پرې نه ښودل، په تېښته یې مجبوره کړل، ځینې یې مړه کړل، ځینې یې د صـــحنې نه وایســـتل او هغو خلکو ته چې د افغانستان په هکله خاص ماموریت ورکړل شوی و هم هغو ته وسـلې او پیســې ورکړل شــوې او د هغوی له لارې یې دغه افغانان مجبوره کړل چې وتښتي، البته دوی دا غوښتل چې هغه افغانان چې واقعاً د افغانانو او افغانستان لپاره کار کوي، باید په افغانستان، پېښور او ایران کې پاتې نه شي.

د پخواني پاچا په هکله باید ووایم چې د هغه اوله خبره دا ده چې زه په افغانستان کې پاچاهي نه غواړم، ده په خپله وروستنی اعلامیه کې دا هم ویلي چې هغه د خپلې پروسې لپاره کوم مشـخص نماینده یا نماینده ګان نه لري. د پخواني پاچا د وینا له مخې د ده د سولې د پروسې د عملي کولو نماینده ګان په خپله د افغانســـتان خلک دي، ټول قام او ولس دی، د پاچا د ســـولې د پروسې لپاره هر چاته یوه مشخصه وظیفه او ماموریت ورکړل کېږي، څه وخ چې د دغه شـخص یا اشـخاصو مشـخص ماموریت پایته رسېږي، بیا وروسته نور اشـــخاص موظف کېږي او هغوی د ټاکلې وظیفې په اړوند خپل ماموریت ته دوام ورکوي، تر څو چې خپله وظیفه پایته ورســـوي او نورو افغانانو ته راتلونکی ماموریت ور وسپاري. پخوانی پاچا د افغانستان د راتلونکي موقتي حکومت لپاره یو داســـې پلان او ترکیب چې پلانی او پلانی به افغانســـتان ته ځي او هلته به موقتي حکومت جوړوي، نه لري. د پاچا په نظر دا د افغانانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کار ی چې هغوی خپل منځ کې ســره کېني او ګاونډیانو او بین المللي ټولنو سره خبرې وکړي او د خپل منځي مشورې پر اساس د موقتي دورې د حکومت لپاره لار هواره کړي. ټول افغانان په دې واقعیت پوره پوهېږي چې په طالبانو او د شمال په اتحادکې هم داسې پراخ نظره اشخاص وجود لري چې هغوی په ټول افغانستان او د ټولو افغانانو په ښېګڼو فکرکولای شي او دغه اشخاص هم په راتلونکي موقت حکومت کې موثر رول لوبولای شي.

د پخواني پاچا د ټولو هلو ځلو یو هدف، دوه وســیلې او یوه منطقي نتیجه ګیري ده. د پاچا اساسي هدف افغانانو ته د خپل سرنوشت حق ورکول دي. په ټوله نړۍ کې د خود ارادیت حق یو منل شــوی واقعیت دی او د نړۍ ټول قامونه دغه حق په ازادانه توګه اســتعمالوي. دغه حق پاکســتان، ایران او د اسلامي نړۍ ټول ولسونه هم استعمالوي. افغانستان هم د دې نړۍ یوه برخه ده او د دې هېواد ټول اوسېدونکي دا حق لري چې د خپل سرنوشت واک په خپل لاس کې ولري او دوی په خپله د خپل ســرنوشــت فیصــله د ټوپک پرځای د رایې له لارې وکړي، ځکه چې دغه فیصله د توپ او ټوپک په خوله نه، بلکې د رایې له لارې کېږي چې د افغانســتان خلک چاته د مشــرتابه دغه درونده بار په اوږو ږدي، د پاچا په نظر اضطراري لویه جرګه او په خپله پاچا د حق ارادیت د هدف لپاره دوه موثره وسیل دي، نه اضــطراري لویه جرګه او نه د پاچا اهداف دي، له دغه اساسي هدف او دوو موثرو وسیلو څخه منطقي نتیجه ګیري په افغانستان کې د یو دوست حکومت منځته راتګ دی چې دغه دوســت حکوم تبه د ټولو ګاونډیو هېوادونو ســره دوســتانه روابط لري او د خپل منځي ملي ګټو پر اساس به د یو بل سره راکړه ورکړه کوي. دغه دوست حکومت به نه د یو ګاونډي او نه د بل ګاونډي تر لاس لاندې وي، بلکې د ټولو ګاونډیانو ســره به د ورورولۍ او برابرۍ په اصــولو چلېږي. اوس ټول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانان په دې تریخ واقعیت ډېر ښــه پوهېږي چې پردو مداخلو او د ځینو ډلو افراطیت افغانســتان او افغانان دواړه تباه او بربادکړل او له دې وروســته په افغانستان کې افراطیت هیڅ ځای نه لري.

پوښــتنه: زه د ظاهر خان نوم نه یادوم ځکه چې رښــتیا هم ظاهرخان ته خلک احترام لري او دې کې شــاید چې هېڅوک هم مخالفت ونه کړي، اما ســوال دلته دی چې دغه خلک چې د ظاهرخان په نامه کارکوي، د دغو نه شــاید د خلکو تشویش او وېره وشي؟

پروفیســور امین وویل: دا خو په خپله د پخواني پاچا تکلیف نه دی، بلکې دا زموږ خپل تکلیف دی، ځکه چې زموږ او ستاسې ټولنه داسې راغلی مثلاً که زه یو چېرته لاړ شــم، نو شــاید په ســلو کې (۹۸) خلک زما مخالف وي چې دی ولې ولاړ، ځکه چې زموږ د ټولنې خصــوصــیات هم داسې دي او په دې فکر نه کوي چې په اوســنیو شــرایطو کې په زرګونو او ســوونو افغانان نه شــي راټولېدی، بلکې دا خو د یو څوکســـانو خبره ده. دوی په دې فکر نه کوي چې د افغانستان مساله څنګه باید حل شي او د افغانانو ستونزه دې څنګه له مینځه ولاړه شـــي. بس همـدومره فکرکوي چې کـه زه پـه کې نـه یم، نو افغانستان دې سر وخوري.

پوښــتنه: کله چې مسعود او رباني په کابل کې وو، نه یې ســوله غوښــته، نه یې پاچا غوښته او نه یې د پاچا جرګې غوښتلې، اماکله چې له کابله ووتل نو وایي چې ظاهرشاه دې راشي او سوله دې وکړي او موږ یې منو او زموږ قبول دی؟

پروفیســور امین وویل: د افغانســتان شــرایط داسې راغلي دي چې یو وخت داســـې راغلی و چې خلق او پرچم په زورکې و، دوی به ویل چې بېطرفه، یعني بې شــرفه اوکه څوک د دوی مخالفت کوي، نو هغه دې باید توروکندو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ولېږل شي، نو بيا اسې وخت راغی، چې افغانان راپورته شول او ويې ويل چې افغانستان د افغانانو وطن دی او افغانستان به افغانان په خپله جوړوي او بيا داسې وخت راغی چې دوی دروازه په دروازه ګرځېدل او وزارتونه يې خلکو ته ورکول، خلکو وزارتونه نه اخيستل، نو دغه حالت د استاد رباني په وخت کې هم و، دا زموږ د افغانانو لوی ضعف دی، چې د قدرت په وخت کې د افغانستان او افغانانو پرځای په خپل ځان فکر کوو، نو بايد چې هېڅوک داسې فکر ونه کړي چې زه په قدرت کې يم او له قدرت نه دې د ځان لپاره استفاده وکړم، نو بايد ووايم چې دا د طالبانو لپاره هم يو لوی چيلنج دی چې خدای ناخواسته داسې وخت بيا رانه شي چې دوی بيا کور پر کور ګرځي او وايي چې راشئ موږ سره ملګري شئ او څوک به ورسره نه ملګري کېږي.

پوښتنه: تاسو د خلق او پرچم خبره ياه کړه، خلک وايي چې دغه کمونستان او خلق او پرچم خو ټول د ظاهرخان په وخت کې راپيدا شول؟

پروفيسور امين وويل: کله چې امريکايان پوښتنه وکړي، موږ ورته وايو چې داود خان اول ځل نظامي او اقتصادي وړانديز تاسو ته کړی و، ولې تاسو مسترد کړو؟ بيا يې انګلستان ته وکړو، هغوی ولې مسترد کړو؟ او همداسې فرانسې ته يې کړی و، فرانسې ولې مسترد کړ؟ او ټولو به همدا خبره کوله چې که افغانستان سره موږ مرسته وکړو، د امريکا، انګلستان او فرانسې مرسته به زموږ د يو ملګري پر ضد باندې استعمالېږي، نو زه دوی ته وايم چې افغانستان خو تاسو يو کونج ته دروواه چې د شورويانو لاس ته ورشي او د افغانانو لپاره ځواب دا دی چې په ماضي باندې ټول پوهېږو، يوازينۍ خبره دا د چې دغه وطن چې د افغانانو وطن دی او نوم يې افغانستان دی او هر څوک چې په دې وطن کې اوسېږي هغه افغان دی، دغه افغانستان له دې جنجال نه څنګه خلاصولی شو، په ماضي کې خو دومره خبرې دي او ډېر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونه ورباندې ليکل شــوي دي، ژوندي قومونه په اينده باندې فکرکوي او ما د اعليحضـــرت نه يوه خبره اورېدلې چې دغه ماضــــي به تاريخپوهانو ته پرېږدو، خبره داده چې د دې حوزې خلـک چې پـه هغـه کې افغانســـتان، پاکستان، ايران، مرکزي اسيا او نور شامل دي په اينده کې څه کولی شو؟

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانان حق لري چې د خپل هېواد سیاسي زعامت، سیاسي سیستم، سیاسي– اقتصادي– اجتماعي پالیسي په خپله خوښه وټاکي

دا مرکه د (افغانان) جریدې د لومړي کال په (٤)مه ګڼه کې د (۱۳۷۹ل)کال د اسد میاشتې پر (۳)یمه نېټه خپره شوې ده.

څه موده دمخه د افغانستان د مطالعاتو مرکز مشر پروفیسور عبدالرسول امین د پخواني پاچا د یو هیئت په ګډون د پاکستاني مقاماتو سره د خبرو لپاره اسلام اباد ته تللی و، د افغانان جریدې خبریال د دغه هیئت د سفر د نتایجو په اړوند له ده سره مرکه کړې، چې دلته یې وړاندې کوو:

پوښتنه: محترم امین صاحب! له پاکستان مقاماتو سره د پخواني پاچا د سولې د هیئت خبرې څنګه رازیابي کوئ او ایا دغه هیئت کومه مثبته نتیجه ترلاسه کړه که نه؟

ځواب: بسم الله الرحمن الرحیم، تر ټولو دمخه باید ووایم چې د دې هیئت درې تنه غړي د جولای پر اوولسمه نېټه اسلام اباد ته راورسېدل، د اسلام اباد په هوایي ډګر کې د پاکستان د بهرنیو چارو د وزارت یو مامور هغوی ته هرکلی ووایه او استوګنځي ته یې راورسول، په اتلسم د جولای د بهرنیو چارو په وزارت کې له پاکستان مقاماتو سره ملاقات و، چې هلته په رسمي ډول هیئت ته هرکلی وویل شو. د افغاني هیئت مشر امین ارسلا و او همدارنګه رحیم شېرزوی چې یو وخت پاکستان کې د افغانستان سفیر و، زلمی رسول د پاچا د دفتر رییس، ډاکتر محمد امین فرهنګ او زه په خپله د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هيئت غړي وو. د پاکستان له خوا د بهرنيو چارو وزير عبدالستار، د وزارت سکرتر عزيزخان، عارف ايوب چې د افغانستان لپاره اوس سفير ټاکل شوی دی، د افغانســـتان ډســـک ډايرکتر جنرل او د بهرنيو چارو د وزارت يو بل مامور ګډون درلود. په دغو مذاکراتو کې د افغانستان د مسلې په دريو اړخونو خبرې وشوې:

۱– د روم د پروســې په ترڅ کې د لويې جرګې د منځته راتللو د دلايلو په او هدفونو په باب خبرې وې.

۲– د افغانستان د اوسنۍ وضعې د څرنګوالي په باب خبرې وې.

۳– په دې موضـوع خبرې وې چې په افغانســتان کې دې څ ډول ســياســي سيستم منځته راشي، چې په افغانستان کې دننه، له ګاونډيانو سره او په سيمه کې د امن ضمانت وکړای شي.

د اضطراري لويې جرګې په باب خبرو کې داسې څرګنده شوه چې اضطراري لويه جرګه او په خپله پاچا، دوه وسيلې دي چې د افغانستان د خلکو د خود ارادیت لپاره لاره خلاصـوي. د نړۍ د نورو ولســونو په شـان د افغانسـتان خلک هم دا حق لری چې د خپل هېواد ســـياســـي زعامت، خپل راتلونکي سـياسـي سـيسـتم، خپل سـياسـي اقتصـادي اجتماعي پاليسـي په خپله خوښـه وټاکي.

د افغانستان خلک، د ثور له کودتا راهيسې دې نتيجې ته رسېدلي دي چې په افغانستان کې د سياسي سيستم په اړوند د خلکو نه هيڅ پوښتنه نه ده شوې او اضطراري لويه جرګه د خلکو دغې غوښتنې ته مثبت ځواب دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په اوسنیو شرایطو کې پخوانی پاچا یوازینی سپین ږیری دی چې د هغه په شاوخوا خلک راټولېدای شي، هیئت په واضح ډول څرګنده کړه چې په دغه اضطراري لویه جرګه کې پاچا د خپل ځان لپاره د هېڅ مقام ارزو نه لري، د زعامت مسله باید خلکو ته پرېښودل شي، چې خلک څه ډول ملي زعامت غواړي او څرنګه زعامت ټاکي، په دې هکله په ډېر تفصیل خبرې وشو.

بله مسله د افغانستان د راتلونکي سیاسي سیستم او د افغانستان د ستراتیژیک موقعیت په ارتباط وه، په دې مانا چې افغانستان د ډېرو هېوادونو لکه پاکستان، ایران، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان او چین سره ګډې پولې لري، که چېرې په افغانستان کې سوله وي او دغه سوله د افغانستان خلک د خپلې خوښې د یو سیاسي نظام تر چتر لاندې تامین کړای شي، نو د پاکستان په ګډون ټول ګاونډي هېوادونه کولای شي چې د افغانستان له لارې خپلو تجارتي، اقتصادي، سیاسي، علمي، فرهنګي او نورو مسایلو د راکړې ورکړې لپاره ډېره ښه زمینه او شرایط ترلاسه کړي.

ضمناً دا خبره په تفصیل یاده شوه چې څرنګه د افغانستان ګاونډیانو ایران او پاکستان چې د جهاد په دوران کې یې د افغانستان له خلکو سره مرسته وکړه، په همدې شان دې د پاکستان په افغانستان کې د سولې د راوستلو په لاره کې هم مرسته وکړي. مرسته په دې مانا چې ګاونډیان باید خپله سرمایه ګذاري په یو شخص، یو ګروپ یا یوې ډلې باندې ونه کړي، بلکې د افغانستان له ولس سره دې دوستي وکړي، ځکه چې د افغانستان ولس له ټولو ګاونډیانو سره دوستي غواړي، که چېرې په افغانستان کې د خلکو په خوښه حکومت منځته راځي، نو نتیجه به یې دا وي چې په افغانستان کې واکمن سیاسي نظام به د ټولو ګاونډیانو دوست وي او له ګاونډیانو سره به خپل دوستانه روابط په ښه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستانه توګه وساتلی شي. په خبروکې په دې باندې هم ټینګار وشو چې، په هر ملک کې سیاسي ګوندونه ځي او راځي، حکومتونه جوړوي، بیا ځي، خو یوازې ولس په خپل ځای پاتې کیږي. که چیرې له نورو ولسونو د ولس روابط ټینګ وي، نو ولس هېڅکله نه غواړي چې د بل دوست ولس مخالفت وکړي. له پاکستاني مقاماتو سره زموږ خبرې دوه ساعته روانې وې او دا خبرې په واقعیتونو ولاړې وې، پاکستاني مقاماتو ته د افغانستان دننه مشکلات ښه څرګند و. د افغانستان پر خلکو باندې فشار دوی هم احساس کړی دی، د سولې لپاره د هرې پروسې سره موافق و او له همدې امله یې د اضطراري لویې جرګې د جوړولو په هکله هم خپل ملاتړ وښود. تر هغه ځایه چې د مثبتې نتیجې خبره ده، سړی داسې نه شي ویلای چې په یوه غونډکې دې زموږ پیچلې مسله حل ومومي، زما په نظر د اسلام اباد غونډه یوه مثبته شروع وه، خبرې بالکل واضح وې او منطقي وې، ځکه چې دواړه خواوې یو د بل په مشکلاتو ښه پوهېدل او دواړو خواوو په افغانستان کې د سولې غوښتنه کوله.

پوښتنه: د خبرو اترو مهمې نقطې کومې وې او په افغانستان کې دننه به ستاسو د مذاکراتو څرنګوالی به څه بڼه ولري؟

ځواب: شک نه شته چې پاکستان د افغانستان په مسله کې یو مثبت رول لوبولی شي، خو په دې مسله کې دا هم ضرور ده چې په افغانستان کې دننه او په تېره د طالبانو او د شمال اتحاد سره خبرې حتمي کار دی، اوس هغه وخت رارسېدلی، چې افغانان به خپل ترمنځ خبرې کوي او په سلا مشوره به روانې ملي غمیزې ته پای ورکوی. د ایران او نورو ګاونډیو سره به هم خبرې کیږي. هېڅوک دا نه شي ویلای چې دا مسله به یوازې پاکستان حلوي، دا مسله ډېره پیچلې ده، باید په ډېره هوښیارتیا پرمخ ولاړه شي. د روم پروسه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اضـــطراري لويې جرګې څخه عبارت ده، اضـــطراري لويه جرګه يوه افغاني عنعنه ده، زه فکر کوم چې د ثور د کودتا راهيســـې د ځينو په نزد خبرې سرچپه شوې دي، چې خپلې ملي عنعنې ورته پردۍ ښکاري او پردۍ ورته خپلې. که مور داسې ووايو چې اضطراري لويه جرګه د خارج مال دی، نو دا خبره به ســمه نه وي، لويه جرګه د افغانانو تاريخي عنعنه ده او افغانانو تل له همدغې لارې خپل مشــکلات حل کړي دي او حلوي يې، د ځينو بېګانه شـــويو افغانانو څخه پر ته اوس ټول دنيا په دې پوهېږي چې لو يه جرګه د افغانانو منل شـــوې عنعنه ده او حتی په ملګرو ملتونو او نورو ملکونو کې هم دغه نوم په افغاني بڼه ليکل کېږي او په هيڅ ژبه کې ورته تغير نه ورکوي. زه فکر کوم چې د اضـطراري لويې جرګې په اړه د خارجي لاسوهنې خبره سمه نه ده. لاسـوهنه هغه ده چې خارجيان خپل نظر پر افغانانو ور تپي، لکه څنګه چې د ثور د کودتا راهيسې يوازې پردۍ نظريې په افغانانو ورتپل شوي دي او له بده مرغه ځينې بېګانه شـــوي افغانان دغو پرديو نظريو ته خپلې نظريې وايي. ځينې خلک دا پوښــتنه کوي چې لويه جرګه به څوک راغواړي؟ په دې برخه کې يو تاريخي مثال راوړم، د ميرويس خان جرګه به ياده کړم، چې هلته هيڅوک مشر يا پاچا نه و، قومي مشران راغونډ شول په خپل منځ کې جرګه شـــول او ميرويس خان يې د امير په توګه وټاکه، دغه جرګه قومي وه، د احمدشـاه بابا په جرګه کې هم قومونه ســره راغونډ شـول او احمدخان يې د پاچا په حيث ومانه. نو اضـــطراري لويه جرګه هم چې جوړېږي، په دې کې به د افغانستان د مختلفو قشرونو موثر نمايندګان ګډون کوي او اضـطراري پر همدې مانا ده چې حالات اضـــطراري دي او په دې کې به ملګري ملتونه او ګاونډيان هم مرسته کوي. ځينې خلک په دې موضوع کې د بهرنۍ لاسوهنې خبرې کوي، زه فکر کوم په دې دوه ويشت کلونو کې ډېرو خلکو ته دا موقع

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاس ورغله چې د افغانستان مشروطه کړي او په افغانستان کې امن او سوله راولي، خو په دې بهیر کې له تکلیف سره مخامخ و او هغه دا چې ځینې په ایډیالوژي پورې ونښتل، ځینې په رهبري پورې ونښتل، ځینې طبقاتي مسایلو پورې ونښتل او یو څوک چې به د چا په ګوند کې نه و، نو هغه ته به حق نه ورکول کېده، دغه پروسه تراوسه روانه ده، په افغانستان کې یوازینی هغه سیستم کامیابېدلای شي، چې هغه د افغانستان د داخلي شرایطو دننه وي او په هغه کې د افغانستان د اتباعو په حیث ټول خلک برخه والي. دا چې ځینې وایي خارجي لاسوهنه ده، زموږ پوښتنه دا ده چې دغسې لاسوهنې ته چا لاره جوړه کړه؟ زه فکر کوم مسله په دغو خبرو نه حل کېږي، ټول باید داسې فکر وکړي چې د افغانستان مسله د افغانانو د حق خود ارادیت په رڼا کې حل کړي، چې په هغې کې یوه سیمه یا یو قوم ځانګړی امتیاز ونه لري، په داسې سیستم فکر وکړي چې په هغه کې ښځې او نارینه د افغانستان د تبع په حیث د رایې حق ولري.

پوښتنه: ځینې خلک داسې اعتراض کوي چې د روم د پروسې مرکز روم ټاکل شوی او زعامت یې پخوانی پاچا ټاکل شوی، په دې هکله تاسو څه نظر لرئ؟

ځواب: تاسو به د پخواني پاچا په بیانیو کې او د هغه د استازو په بیانونو کې اورېدلي یا لوستلي وي چې د افغانستان پخوانی پاچا هېڅ مقام ته کاندید نه دی، ده په کراتو مراتو ویلي دي چې زه کوم مقام ته کاندید نه یم، د افغانستان په مسله کې د ده رول یوازې د یو مشر په صفت او د یو سپین ږیري په حیث دی، پاچا داسې سړی دی چې په افغانستان کې یې څلوېښت کاله پاچاهي کړې ده او د افغانستان د درې سوه کلنې موسسې نمایندګي کوي، ایا دغسې یو مشر او سپین ږیري ته څوک ویلای شي چې ته په افغانستان کې د سولې لپاره فعالیت او کار مه کوه؟ هغه خو دا نه وایي چې زه درځم نو طالب دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم په خپله مخه لاړ شـي، شـمال او جنوب دې هم په خپله مخه لاړ شـي او یوازې به زه پهکې یم. هغه وایي زه نه پاچاهي غواړم او نهکاندید یم، صـرف د یو مشر په حیث غواړم رول ولوبوم، دا خو د یو لوی او منل شوي افغان په حیث د هغه حق دی، پاتې شـوه دا خبره چې مرکز ولې روم ته اکل شـوی، زما په خیال دا د مجاهدینو په تېره بیا د طالبانوکار دی، چې پاچا ته د یو سـپین ږیري په حیث ورشـي او یا یې راوغواړي او مشـوره ورسـره وکړي، چې د افغانستان مسله څنگه حل کېږي، په خپله دغه خلک خو په وار وار خارج ته تللي دي، هلته سـره جرگه شـوي دي، کېدای شي په روم کې هم سـره جرگه شـي. زه گومانکوم دا اعتراض یو مثبت فکر نه دی، څوک چې افغان وي او د افغانستان فکر ورسـره وي، هغه باید په دې فکر وکړي چې د افغانستان د سـولې په ارتباط د هر افغان او په ځانگړې توگه د پخواني پاچا سـره چې یو تجربه لرونکی نامتو مشـر دی، حتمن مشـوره وشي، تر څو چې د افغانستان جنجال حل شي. اصلاي منظور باید د افغانستان د مسلې حل وي، که چېرې څوک نه دا مني او نه هغه او نه یې په خپله کولای شي، نو څه غواړي؟ معلومه ده چې دا خلک د افغانستان د مسلې حل نه غواړي، زه گومانکوم چې د یو شمېر افغانانو دغه اعتراضونه په خپله د اعتراض وړ دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په باب نړیواله متضاده پالیسي د افغانانو د تشدد باعث ګرځي

دا مرکه د (افغانان) جریدې د لومړي کال په (۹-۱۰)مې ګڼه کې د (۱۳۷۹ل)کال د سنبلې میاشتې پر (۲٤)مه نېټه خپره شوې ده.

پوښتنه: پروفیسور صاحب! ویل کېږي چې ځینو امریکایي ډیپلوماتانو د افغانستان د مسایلو په اړوند له تاسو سره لیدنه کړې ده، خوښ به شو چې ددغسې لیدنې په اړوند یو څه ووایاست؟

ځواب: د روانې سپتمبر میاشتې پر دیارلسمه نېټه د امریکا په بهرنیو چارو وزارت کې د افغانستان، پاکستان او بنګله دېش لپاره د عمومي مدیریت مرستیال راغلی و او د هغه سره درې تنه نور هم وو، ده غوښتل چې دلته په پېښور کې د ځینو افغانانو سره د افغانستان د روانو چارو په اړوند لیدنې کتنې وکړي او له ماسره یې هم لومړی د افغانستان د مطالعاتو په مرکز او وروسته په پېښور کې د امریکا په قونسل خانه کې خبرې وکړې.

لکه څنګه چې یو بې نتیجې معمول ګرځېدلی، دوی هم وویل، چې موږ راغلي یو چې د افغانستان د روانو چارو په اړوند په خپله د افغانانو څخه معلومات ترلاسه کړو او په دې ځان پوه کړو چې د افغانستان کشاله څه حل موندلی شي؟ زما پوښتنه له هغوی څخه دا وه چې امریکایان د لومړۍ ورځې څخه د افغانستان په مساله کې دخیل و او دخیل دی. دوه یشت کاله کېږي چې د افغانانو دغه خونړۍ غمیزه روانه ده، ایا تراوسه تاسو په دې پوه نه شوئ، چې د افغانستان دننه او د باندې د دغې خونړۍ غمیزې د اوږدېدو عوامل څه دي او دغه کشاله څنګه حلېدای شي، ما ورته وویل چې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانســتان او ســیمې په ارتباطا د امریکایانو له بل هرچا څخه زیات معلومات لري، تاسو د افغانانو او نورو په مقایسه د افغانستان دکشالې د حل په اړوند له هر چا څخه زیات پوهېږي، اما ربښــتینی واقعیت دادی چې امریکایانو د افغانانو سره غیر مستقیم نظامي، بشري او ډیپلوماتیکې مرستې کړې دي، اما په تېرو دوه ویشت کلونوکې تاسو له افغانانو سره سیاسي مرسته نه ده کړې، همدا چې شــورویان ووتل تاسـو د دې پرځای چې د افغانانو ســره د سیاسـي سیستم په جوړولوکې همکاري وکړئ، افغانانو موګاونډیانو ته پرېښـودل او ځنې ولاړئ، امریکایان اوس هم د افغانستان د سـولې لپاره مشخص پروګرام او پالیسي نه لري، که چېرې تاسو د سولې پالیسي درلودلای نو تاسو دغه د ســـولې پروګرام د امنیت د شـــورا د غړو، افغانانو،ګاونډیانو او نورو دخیلو هېوادونو اوګوندونو سره تر مطرح کېدو وروسته په اسانه عملي کولای شو، امریکایان لکه د ملګرو ملتونو د نمایندګانو په شـــان ځي او راځي او هره ډله او شخص همدا یوه خبره کوي، چې دا موږ راغلي یو چې د افغانانو څخه زده کړه وکړو، څو ورځې دلته او هلته چکرې ووهي او واپس ولاړ شـــي، یو ګروپ چې ولاړ شي نو څه موده وروسته بل ګروپ راشي او هغوی هم دغه خبره تکراروي، لـه بـده مرغـه امریکـایـانو او ملګرو ملتونو نمـاینـدګـانو د افغانســتان څخه د ډېروری د زده کړې مکتب جوړ کړی دی، یو ګروپ چې زده کړه وکړي هغه ولاړ شـي او بیا بل ګروپ د زده کړې به نوم راورسېږي، د افغانانو ملي تراژیدي د دوه ویشت کلونو راهېسې روانه ده، په دې خونړۍ غمیزه کې د افغانانو ښـځې او نر، ماشـومان او بوډاګان له مرګ ژوبلې سـره مخامخ دي، ښـارونه یې تباه شـول، کلي او باندې یې په بمونو هوار شول، بې کوره شول، بې حیثیته شول او تاریخي هویت او د ځمکې تمامیت یې په خطر کې دی، بیا هم تاسـو په دې ځان وپوهوئ، چې په افغانســتان کې څه حالات

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان دي، واقعيت دادی چې امريکا د افغانستان د مسالې سره نه علاقه لري او نه کومه مشخصه پاليسي، يوازې د بن لادن په غم کې دي او بس.

پوښتنه: ځيني سياسي کتونکي وايي چې امريکا په دې وروستيو وختونو کې فعاله شوې ده او په ځينو برخو کې يې مرستې جاري کړي دي، مثلاً د روم له پروسې سره هم همکاري کوي؟

ځواب: د روم د سولې په پروسه هم خبرې وشوې، ما ورته د افغانستان د مطالعاتو مرکز د غړي به حيث نه د روم د سولې د پروسې د غړي په توګه دا واقعيت په ډاګه کړ چې په عمومي ډول د ځينو امريکايانو او په مشخص ډول د ښاغلي کارل اندرفرت په هغو ويناوو کې چې د افغانستان په اړه يې کړې دي، تضاد ليدل کېږي، له يوې خوا هغه وايي چې امريکا د روم د سولې د پروسې ملاتړ کوي، بله ورځ د قبرس د سولې د عمليې سره ملاتړ څرګندوي، بله ورځ د شپږم جمع دوه، بله ورځ د ملګرو ملتونو او د اسلامي کنفرانس او بله ورځ د ګاونډيو هېوادونو د پاکستان او ايران د سولې د پروسې ملاتړ کوي، دغه ډول متضاده پاليسي په افغانانو کې د راتولېدو پرځای تشدد پيداکوي او په افغانستان کې د سولې د پروسې د هرې پلوي ډلې غړی دا فکر کوي چې ګوندې امريکا زموږ ملاتړ کوي، امريکا ډېره ښه پوهېږي چې په افغانستان کې د سولې په عمليو کې کومه عمليه په واقعيتونو ولاړه ده، کومه عمليه عملي کېدای شي او کومه عمليه په افغانستان کې دايمي سولې او د افغانانو حق خود اراديت ته لار هواروي، امريکايان بايد همدغه عمليه غوره کړي او د نورو ټولو اړخونو سره دې خبرې وکړي، چې همدغه عمليه تعقيب کړي او دغه مختلف دريځونه دې په يو دريځ راغونډ کړي، چې د افغانانو د خونړۍ ملي غميزې ته خاتمه ورکړي. د سولې د هرې عمليې سره د امريکا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملاتړ پرته له دې چې د افغانســتان مســاله نوره هم کړکېچنه کړي، نوره هېڅ ګټه نه لري او زما په نظر څه مثبته پالیسي نه ده.

پوښـــتنه: څه موده وړاندې پيټر ټامســـن ويلي وو چې ســـرکال تر پايه به په افغانستان کې يو اساسي بدلون راشي، په دې اړه ستاسو نظر څه دی؟

ځواب: زه نه يم خبر چې ښاغلي پيټر ټامسن په کوم اساس دغه وړاندوينه کړې ده، اما څه وخت چې هغه د امريکا له خوا د افغان مهاجرينو لپاره موقتي سـفير و، ما ورسـره درې څلور ځل ليدلي او خبرې مې ورسـره کړې دي، په دغه وخت کې د هغه نظر دا و چې د افغانستان نظامي اردو او سياسي نظام د شورويانو له خوا جوړ شوی دی، په افغانستان کې اردو او سياسي نظام حتمي ماتېدل غواړي، په افغانسـتان کې ملي اردو او سـياسـي نظام مات شـول، اما د هغه په دوره کې نه افغانستان ته سياسي سيتستم ورکړی شو او نه اردو جوړه شــوه، هر څه مات شــول، خو هېڅ يې جوړ نه کړل او د اردو د ماتېدو او د ســياســي نظام د ړنګېدو په نتيجه کې افغانان لا پســې در په دره او خاورې په سر شول او خونړۍ غميزه لا هم هماغسې روانه ده.

پوښتنه: پروفيسور صاحب! لکه څنګه چې خبر يو څه موده دمخه له تاسو نه د افغانسـتان د تفاهم شـورا په مطبوعاتي کنفرانس کې دا پوښـتنه مطرح شـوې وه، چې د روم پروسه يو څه سسته روانه ده، په دې هکله تاسو څه وويل؟

ځواب: زما ځواب دا و چې له بده مرغه د روم د سولې د پروسې په لاره کې ډېر خنډونه اچول کېږي، اما هغه څه چې زه يې د دغســـې پروســـې مثبت پرمختګ بولم، هغه دا د چې اوس په ملي او بين المللي کچه لويه جرګه د افغانانو د عنعنوي واقعيت په توګه منل شـوې ده، البته په تخنيکي مسـايلو کې د نظريو توپير وجود لري، ليکن اوس هېڅوک د لويې جرګې د موثريت څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انکار نه کوي، طالبان، د شمال اتحاد، ګاونډیان او ملګري ملتونه دا مني چې لویه جرګه یوازینۍ عنعنوي موسسه ده، چې په افغانستان کې واقعي سوله، سیاسي سیستم، د مشرتابه ټاکنه او د افغانانو د خود ارادیت حق ته لاره هوارولی شي. د روم د سولې پروسه چې د هر اړخیزه پیچلو مسایلو سره مخامخ ده، د مشخصو شرایطو سره سم حرکت کوي، د افغانستان په کشاله کې د شمال او طالبانو سربېره ډېر باندني هېوادونه هم دخیل دي، زه وایم چې زموږ په مساله کې د ډېرو هېوادونو لاسونه دي او د یوې ډلې یا یو هېواد سره ارتباط نه لري، تاسو خبر یاست چې د روم د سولې د پروسې ځینې هئیتونو امریکا، اروپا او د پاکستاني مقاماتو او د طالبانو سره لیدنې کتنې کړې دي او په ډېر نږدې راتلونکي وخت کې د شمال اتحاد، ایران، مرکزي اسیا، روسیې، چین او نورو دخیلو هېوادونو ته هم ور روان دي، د دغسې پروسې هیئتونه له ټولو دخیلو اړخونو سره په اضطراري لویې جرګې خبرې کوي، تر څو چې د جرګې دایرېدو ته زمینه برابره کړي.

پوښتنه: ایا په دغو خنډونو کې ستر خنډ طالبان دي؟

ځواب: د روم د سولې د پروسې هیئت د طالبانو منفي ځواب نه دی ورکړی، طالبانو دا نه دي ویلي چې هغوی لویه جرګه او یا په افغانستان کې د اضطراري لویې جرګې دایرېدل نه مني، طالبانو ویلي چې په اوسنیو شرایطو کې د جرګې دایرېدو ته زمینه نه ده برابره، څه وخت چې شرایط ورته اماده شول، بیا به د جرګې د دایرېدو لپاره تابیا نیسي.

پوښتنه: د افغانستان په تاریخ کې خو تل لویې جرګې په کړکیچنو حالاتو کې دایرې شوې دي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: هر څوک په دې پوهېږي چې د اضطراري لويې جرګې مساله يوازې د طالبانو کار نه دی، بلکې په نورو ډېرو اړخونو پورې ارتباط لري. د افغانستان په کشاله کې د طالبانو او شمال د اتحاد نه علاوه، ايران، پاکستان، مرکزي اسيا، روسيه، چين او نور هم دخيل دي، لکه مخکې چې مې تاسو ته وويل د افغانستان مساله پېچلې ده او د دغې پېچلتيا په چوکاټ کې دننه حرکت کوي او اضطراري لويې جرګې ته هر اړخيزه زمينه برابرول، وخت او حوصله غواړي.

پوښتنه: طالبانو خو غواړي چې د افغانستان مساله د جنګ له لارې حل کړي؟

ځواب: زما په نظر د افغانستان کشاله په جنګ نه شي حل کېدای، تاسو د افغانتسان په ستراتيژيک او د قومونو په ترکيب ښه پوهېږئ، په افغانستان کې پښتانه، تاجک، ازبک، ترکمن، هزاره او نور قومونه اوسېږي او دغه ټول قومونه په چاپېره ګاونډيو هېوادونو کې ديني او ژبني مشترک اړيکي لري، پښتانه، بلوڅ او نورستاني په پاکستان کې قومونه لري، ازبک په ازبکستان کې، ترکمن په ترکمنستان کې، تاجک په تاجکستان او فارسي ژبي او بلوڅ په ايران کې خپل اتنيکي نژادي قومونه لري او د افغانستان چاپېره ټول اسلامي هېوادونه دي او دغه ټول هېوادونه د افغانستان د ستراتيژيک موقعيت او د ژبني او اتنيکي ګروپونو په لحاظ په ګاونډي افغانستان کې خپلې ملي ګټې لري، فرضاً که طالبان په وچ زور په ټول افغانستان مسلط شي، ايا زموږ ګاونډي هېوادونه به په افغانستان کې د طالبانو تسلط ومني؟ ايا د دوی تسلط به د پاکستان نه غير د نورو ګاونډيو هېوادونو د ملي ګټو او د ځمکو تماميت لپاره خطر نه وي؟ ايا دغه هېوادونه به په افغانستان کې مختلفه ژبنيو او نژادي قيامونو ته لمن ونه وهي؟ او که دوی به لا ستر زنې ناست وي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: يعنې که طالبان ټول افغانستان ونيسي بيا به څه کيږي؟

ځواب: که چيرې طالبانو ټول افغانستان هم ونيسي، بيا هم دوی د پښتنو په شمول د افغانستان د ډيرو قومونو د مقاومتونو سره مخامخ کيږي، ځکه چې د افغانستان خلک به د طالبانو څخه د خود ارادیت حق، سياسي ازادي، د کار، تعليم، روغتيا او نور ټول هغه حقوق چې د يو مسول دولت دنده ده، چې خپلو اتباعو ته يې ورکړي، ورځنې غواړي او بيا طالبان په وچ زور خلک نه شي غلي کولای. بيا به خلک طالبانو ته وايي، چې ستاسو سياسي، اقتصادي، نظامي، اداري، تعليمي، کولتوری او اجتماعي پاليسي څه ده، په دې صورت کې طالبان مجبوريږي چې يا د افغانستان د خلکو د غوښتنو په مقابل کې غاړه کيږدي، په سياسي سيستم کې نرموالی راولي، د افغانستان خلک د دولت په ټولو چارو کې شريک کړي او يا به د زور څخه کار اخلي او يوازې به د طالبانو رژيم په خلکو تحميلوي، د وچ زور د تحميل په نتيجه کې د خلکو مقاومتونه او د نورو هيوادونو لاسوهنه حتمي ده او طالبانو به د پرلپسې ګډوډی سره مخامخ وي، په ټول افغانستان باندې د تسلط نه وروسته د طالبانو رژيم مجبوريږي چې د مقاومتونو د مخنيوي لپاره د پاکستان سره کنفدريشن اعلان وکړي او د پاکستان نظامي قواوې په مستقيم ډول د مقاومتونو د ټکولو په خاطر د ځان ملګری کړي، چې په دې صورت کې مساله لاپسې کړکيچنه کيږي.

پوښتنه: تاسو کنفدريشن ته اشاره وکړه، په دې هکله به ټولنيزې سياسی کړی موافقه وکړي؟

ځواب: زما په نظر په اوسنيو شرايطو کې کنفدريشن د ګټې پر ځای ډير تاوانونه لري، کنفدريشن د دوه يا ډيرو هيوادونو ترمنځ به مساوي توګه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټولېدل دي، چې به کنفدرېشـــن کې هر هېواد خپل هويت ســاتي او په ځينو مسـايلوکې لکه دفاع او د باندنيو سياسي چاروکې له يو بل سره مرستې او همکاري کوي، په اوســـنيو شـــرايطوکې افغانتســـان يو ويجاړ هېواد دی او پاکســـتان يو منظم او اتوم لرونکی دولت دی، نه پاکســـتان دا اقتصـادي توان لري، چې د افغانســتان ويجاړ هېواد دې ابادکړلای شـي او نه به پاکســتان دا وغواړي، چې دکنفدرېشـــن په صـــورت کې د خپلواک افغانانو،ګاونډيانو او نورو هېوادونو له مقاومت سره مخامخ شي. دلته په پاکستان کې ځينې خلک د افغانســـتان او پاکســـتان ترمنځ دکنفدرېشـــن خبرې کوي، زما په نظر دغه د ځينو خلکو شـــخصـــي نظر دی او د دغه ډول اشـــخاصـــو نظر د افغانانو او پاکســـتانيانو ترمنځ وروروولي په شـــکوکو بدلوي او په افغانانوکې دا تاثير پيداکوي، چې ګوندې د پاکســـتان حکومت او خلکو د دې لپاره له افغانانو سره په جهاد او مهاجرتونو سره مرسته کوله چې خپلواک اما ويجاړ افغانستان د شـوروپانو پرځای د پاکستان په لاس کېوزي، زه باور لرم چې دکنفدرېشـن مســـالې ته نه پاکســـتان چمتو دی او نه افغانان او نه يې ګاونډيان منلو ته تيار دي. په نابرابره توګه کنفدرېشـــن د مســـالې حل نه دی. زما په نظر په اوســـنيو شـــرايطوکې پاکســـتان ته پکار دي چې د يو شـــخص، يو ګوند او يا يو قوم پرځای د افغانستان له ملت سره د وروروولۍ روابط ټينګ کړي او لکه څنګه چې يې د افغانانو ســـره د جهاد او هجرت په دوره کې ټينګ او فعاله ملاتړ کړی دی همدغه شـــان دې د افغانانو ســـره په ســـوله کې فعاله برخه واخلي. شـخص مري،ګوند ماتې خوري او يو قوم د ټول هېواد وارث کېدای نه شي. په افغانســـتان کې مختلف قومونه د افغان په نوم ژوندکوي او افغانان د يو ملت په حيث هېڅکله نه مري. افغانان او پاکســـتانيان د يو بل ګاونډيان دي، په يوه جغرافيايي خط ژوندکوي او د ګاونډيانو په حيث دوی خپلې طبيعي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جغرافيې ته تغير نه شـي ورکولای. دا دواړه هېوادونه مجبور دي چې د ښـو ګاونډيانو په توګه ژوند وکړي. هرکله چې د افغانانو په خوښـه د يو ټاکلي حکومت لپاره پاکسـتان له افغانانو سـره فعاله مرسـته وکړه او د افغانانو په خوښـه د ټاکلي حکومت سـيسـتم دوام وموند، زه په پوره باور دا وړاندوينه کولای شـم، چې افغانسـتان به د خپل سـتراتيژيک موقعيت پر اسـاس د ټولو ګاونډيانو ترمنځ د دوستۍ د پُل رول ولوبوي. د دې پرځای چې د کنفډرېشن خبرې وشـي، ښـه به دا وي چې د افغانسـتان ټاکل سـياسـي رژيم د پاکسـتان، مرکزي اسـيا او ايران ترمنځ په يو بل باندې د باور او اعتماد فضـا راپيداکړي، چې زموږ د حوزې هېوادونه چې د يو بل سـره مذهبي، تاريخي، کلتوري، ژبني او اتنيکي اړيکي لري، دومره سـره رانږدې کړي چې له يو بل سـره په ټولو ساحو کې د ورورولۍ مرستې وکړي.

يوويشـتمه پېړۍ د ټکنالوژۍ او اقتصـاد پېړۍ ده. په دې پېړۍ کې د سـياسـي پولو غځول يو زوړ سياسي مفهوم دی. که چېرې زموږ په حوزه کې امن وي، يو پر بل باور وي، ورورولي او ښه ګاونډيتوب وي، نو بيا خو د سياسي پولو غځولو او د يو بل رالاندې کولو ته هېڅ اړتيا نه پيداکېږي او د دې حوزې د هېوادونو ولسـونه به له يو بل سـره ازادانه تګ راتګ کوي او د خپلې حوزې بشـري قواوې او طبيعي منابع به د يو بل د ګټو پر اسـاس اسـتعمالوي او د پرمختګ او د ښه ژوند ګټه به ټولو ته رسېږي.

پوښتنه: که چېرې د کنفډرېشن مساله حقيقت پيداکړي، نو د ډيورند د کرښې سرنوشت به څنګه شي؟

ځواب: دا چې د ډيورند د کرښې په اړه خبرې وکړو، زما په نظر ښه به دا وي چې زموږ د حوزې د ټولو هېوادونو سياسـتپوه او تعليم يافته اشـخاص دې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې فکر وکړي چې د دې سـيمې د ولسـونو ترمنځ د باور او اعتماد فضـا څنګه راپيداکړو او يو داسې ميکانيزم جوړ کړو چې په هغې کې افغانسـتان، پاکستان، ايران او د مرکزي اسيا هېوادونه د ورونو په څېر ژوند وکړو. بيا يې تکراروم څه وخت چې د پاکسـتان پر همکارۍ په افغانسـتان کې د افغانانو په خوښـه يو منتخب حکومت منځته راغی او د دې دواړو ملتونو دوستي دوام پيداکړ، پوره باور لرم چې د وروروليـ ښـه ګاونديتوب او له يو بل سـره د همکارۍ او تګ راتګ په صـورت کې د دوو ورونو هېوادونو ترمنځ ټولې مسالې په خپله حل مومي او بيا د ورونو هېوادونو ترمنځ شخړو ته هېڅ اړتيا نه پيداکېږي.

پوښتنه: پروفيسور صاحب! په مطبوعاتي کنفرانس کې له تاسو څخه د طالبانو د امن په اړه پوښـتنه شـوې وه، چې مثلاً هغوی امن راوسـتلی دی، سـتاسـو ځواب څه و؟

ځواب: موږ ټول پوهېږو چې طالبانو په تېرو شـپږو کلونو کې ځينې مثبت کارونه کړي دي، چې د هغوی له جملې څخه امنيت راوسـتل او د وسـلو راټولول يې ډېر مثبت کارونه دي، خو زما په نظر امنيت محض د امنيت په نوم راوسـتل کفايت نه کوي. امن يوازې د غلو مخنيوي ته نه وايي، بلکې په يو هېواد کې امن هله منځته راځي چې د دغه هېواد حکومت خپلو خلکو ته د سياسي شعور د ودې، اقتصادي ژوند، تعليم سيستم او نورو ټولو انساني غوښتنو ته ښه زمينه برابره کړي. امن دې ته نه وايي چې يو سړی دې له خپلو ماشومانو سره وږی، تږی، بې کاره او بې کوره غلی ناست وي، نه دې ورته کار وي، نه تعليم، نه روغتيا، نه سياسي ازادي او نه اقتصادي ژوند، موږ يې په سـترګو وينو چې د طالبانو له سـيمو څخه په زرګونو ښـځې او نارينه او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشـومان پاکسـتان او نورو ګاونډيو هېوادونو ته روان دي او ټول په بده ورځ او سختو شرايطو کې ژوند کوي، زما په نظر دا واقعي امن او امنيت نه دی.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمو ورانول د افغانانو کار نه دی

دا مرکه د (افغانان) جریدې د لومړي کال په (۲۲)مه گڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د کب میاشتې پر (۲٤)مه نېټه خپره شوې ده.

د افغانستان د مطالعاتو مرکز مشر الحاج پروفیسور عبدالرسول امین له تهران راډیو سره په مرکه کې: زموږ افغاني ټولنه خپل ځانگړي خصوصیات لري او د دې ټولنې اساسي بنیاد د واحد مذهب، اسلام په بنا ولاړ دی. افغاني ټولنه د گاونډیو ټولنو سره ډېر زیات توپیر لري او د دې توپیر اصلي علت دا دی چې په افغانستان کې په سلو کې ۹۹،۹ خلک مسلمانان دي او د دغه واحد مذهب په وجه په دوی کې خپل منځي مذهبي ټکر نه دی راغلی او د ثور تر کودتا پورې مذهبي تعصبات هیڅ موجود نه وو.

زموږ د گاونډیو ټولنو په خلکو کې زیاتره د نورو مذهبونو اقلیتونه دي او همدغو مذهبي مخالفتونو له امله زموږ د گاونډیو هېوادونو د خلکو ترمنځه مذهبي ټکرې راغلې دي.

د مثال په توگه د هند په نیمه وچه کې د مسلمانانو او هندوانو د مذهبي ټکر له امله د پاکستان او هند په نومونو دوه جلا هېوادونه منځته راغلل. موږ ټولو ته معلومه ده چې په افغانستان کې د هندوانو شمېر ډېر لږ و او افغانانو هیڅکله هندوان خپل سیال نه دي گڼلي او نه یې ورسره مذهبي تعصب او رقابت درلود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا شان د مرکزي اسیا په ټولو ټولنو کې د روسیې د محافظه کارې کلیسا او جومات ترمنځ ټکر موجود و، چې له نېکه مرغه افغانستان نه د مرکزي اسیا د نورو ټولنو په شان د روسیې لاندې وو او نه یې عیسوي مذهبي ټولنه درلوده. همدا وجه وه چې افغانانو د عیسوي مذهب سره هم څه تعصب او نفرت نه درلود.

له بلې خوا په ایران کې د اهل تشیع او سنیانو ترمنځ مخالفتونه او تعصبونه موجود و او دي، چې له نېکه مرغه د ثور ترکودتا پورې په افغانستان کې د سنیانو او اهل تشیع ترمنځ هېڅ مشکلات او مسایل نه و موجود چې د سني اکثریت او اهل تشیع اقلیت ترمنځ تعصبات راوپاروي.

زه په زغرده ویلی شم چې افغاني ټولنه یوه بشپړه اسلامي ټولنه ده او زموږ د تاریخ په اوږدو کې لکه د نورو ګاونډیانو په شان د تعصباتو نښې نښانې نه دي په کې لیدل شوي او نه د مذهب په نوم جګړې په کې شوې دي، لکه څنګه چې په هندوستان او یا په مرکزي اسیا کې روانې دي. د طالبانو تر راتګه پورې، د مذهبي تعصب نښې نښانې نه لیدل کېدلې. زه باید دا ووایم چې طالبان یوه ډله نه ده، بلکې د څو ډلو مجموعه ګڼل کېږي، چې په لومړي سر کې د پاکستان او د عربو افراطي ډلې او داسې نور د افغانانو په نوم په افغانستان کې فعالیت کوي، چې نه خو دوی افغانان دي او نه د افغانانو په خصوصیاتو او روحیاتو پوهېږي او نه ورته د افغانانو بې تعصبه عنعنات ورمعلوم دي. دویمه ډله، هغه طالبان دي چې د پاکستان یا په نورو خارجي مدرسو کې روزل شوي دي، دا جوته خبره ده چې د دغې ډلې روزل شوي اشخاص د پاکستان د اخبارونو او اطلاعاتو څخه اغېزمن شوي دي او له خپلې افغاني ټولنې څخه هېڅ اطلاع نه لري، د دغې مدرسې د ډلې طالبان غواړي چې د پاکستان او هندوستان د پېړیو پېړیو مذهبي جګړه هم په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې پلې کړي. زما په نظر د هند او پاکستان دغه تاریخي او مذهبي جګړه په افغانستان کې دننه پلې کول سم کار نه دی، ځکه چې موږ په افغانستان کې له هندوانو سره څه تاریخي تعصب نه لرو. تاسو ته به معلومه وي چې په هند کې (۱٦۰) ملیونه مسلمانان ژوند کوي، چې دغه لوی نفوس د خپلو حقوقو د اخیستلو لپاره پوره توان لري او هلته هم د قانون له لارې او هم د نفوس په قوت خپل حقوق ترلاسه کولای شي. دې مسلې ته ځکه اشاره کوم چې د طالبانو د رژیم د باندنیو چارو وزیر دې ته اشاره وکړه چې په هند کې بابري جومات شهید شو او نړۍ پرې چوپه خوله کېناسته، اول دا چې د بابري جومات مسله د هند د مسلمانانو مسله ده، په دویمه درجه د پاکستان او بنګلادېش د مسلمانانو او په دریيمه درجه د افغانستان مسله ده. موږ ټولو ته معلومه ده چې له اندونیزیا څخه وروسته په دویمه درجه د هند د مسلمانانو نفوس دی، په دریيمه درجه بنګلادېش او څلورم یې پاکستان دی. د طالبانو دویمه ډله، هغه طالبان دي چې د افغانستان دننه یې زده کړې کړي، دغه طالبان د افغاني ټولنې یوه نه جلا کېدونکې برخه ده او د افغاني ټولنې د ټولو خصوصیاتو یو جز دی. دغه طالبان د افغانانو په جرګو کې ناست دي، د افغانانو په هوجروکې ناست دي، د افغانانو په ښو او بدو کې شرکت کوي او زه باور لرم چې د طالبانو دا دریيمه ډله چې افغانان دي، د افغانستان په غم غمجن او په خوشالۍ یې خوشالېږي او دوی به حتمن د بامیانو د مجسمو په ړنګېدو دردېدلي وي. په افغانستان کې ډېر لوی پیاوړي عالمان او ستر شخصیتونه تېر شوي دي او دغو شخصیتونو په اسلامي نړۍ کې تر ټولو اوچت مقام ګټلی دی، چې ددغو شخصیتونو له جملې څخه سلطان محمود غزنوي او احمدشاه بابا د نړۍ په کچه اسلام ته خدمتونه کړي دي. د بامیانو په لاره د عربو پوځونه، د سلطان محمود غزنوی پوځونو او تر احمدشاه بابا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې پوځونه تېر شوي راتېر شوي دي، اما دوی د باميانو دغو بوتانو سره هېڅ غرض نه دی کړی. سلطان محمود غزنوی چې په سومنات کې بوتان ماتوي، بيا ولې د باميانو د بودا بوتان نه ماتوي، د افغانانو دغه ستر عالمان او شخصيتونه پر دې پوهېدل چې افغانستان يوه مسلمانه ټولنه ده او په افغانستان کې بت پرست وجود نه لري او د دغو بوتانو له خوا د افغانانو مذهب ته هېڅ خطر نه شته.

دوی پر دې هم پوهېدل چې افغانستان په تاريخي لحاظ د دې سيمې او نړۍ د يوې مهمې تجارتي لارې په حيث د بېلابېلو تمدنونو يوځای کېدو اساسي مرکز دی، هغوی د افغانستان د دغه تاريخ تمدن پر اهميت له هر چا زيات پوهېدل، ځکه يې دغه مجسمې د افغانانو د تاريخي هويت په توګه سلامت ساتلې وې. اوس د لرغونپېژندنې (باستان شناسي) عالمان پر دې باور دي چې د مستندو شواهدو له مخې افغانستان (۵۰۰۰) کلن تاريخ لري او هېڅوک دا حق نه لري، چې د افغانانو پنځوس زره کلن تاريخي هويت نفې کړي.

زما په نظر د طالبانو هغو ډلو چې د باميانو د مجسمو د ماتولو اراده يې کړې وه او يا يې داکار د اسلام په نامه او يا يې د افغانانو په نامه کاوه، زه پوره باور لرم چې دغه خلک واقعاً افغانان نه دي او نه يې د افغانانو د رښتينو خصوصياتو نمايندګي کړې ده، بلکې دغه خلک غواړي چې د نورو په لمسون د افغانانو تاريخي هويت له منځه يوسي. دغه ډلې د افغانستان په تاريخ نه پوهېږي، د افغانانو روحيه نه ده ورمعلومه او په مذهبي لحاظ د واقعي افغانانو په شان د پراخ نظر خاوندان هم نه دي. زه به دلته دا هم ووايم چې دغو ډلو د تعصباتو مسله د هند د وچې څخه او د ځينو افراطي عربي ډلو څخه افغانستان ته له ځانونو سره راوړې ده. لکه څنګه چې ما ورته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشاره وکړه، افغانان ۹۹،۹ سلنه مسلمانان دي او پوره څوارلس سوه کاله کېږي چې شریعت په کې روان دی، دا داسې نه ده چې طالبان افغانان مسلمانوي او یا افغانانو ته شریعت راوړی، بلکې اسلام او شریعت د افغانانو څوارلس سوه کلن دین او قانون دی، بلکې زه باید طالبانو ته ووایم چې پاکستان، هند، بنګلادېش او د جنوبي اسیا ملکونو ته دین له افغانستان څخه خپور شوی دی، زموږ پلرونو د دې هېوادونو خلک په اسلام مشرف کړي، نه دا چې افغانانو ته اسلام د هند له نیمې وچې راغلی دی. هغه خدمتونه چې افغانانو اسلام ته کړي دي او کوي یې، زما په خیال عربو دغومره خدمتونه اسلام ته نه دي کړي. افغانان سولې ته اړتیا لري، افغانان د افغانستان بیا رغونې ته اړتیا لري، افغانان یوې متمدنې ټولنې ته اړتیا لري، افغانانو له نورو ټولنو سره سیالۍ ته اړتیا لري، نه دا چې ځینې خلک افغانان د یوه متعصبه قوم په توګه نړۍ ته معرفي کړي، زه پوره باور لرم چې تاریخ به دا ثابته کړي، چې افغانان متعصبه قوم نه و، نه دی او نه به وي او د خدای په فضل به دغه افغانان د اسلام سره سره د انساني متمدنې ټولنې لپاره هم اوږه پر اوږه کار وکړي.

افغانانو د ټولو ادیانو په مقابل کې نه تعصب ښودلی، نه تعصب لري، هغه کار چې طالبانو وکړ، دا د افغانانو کار نه دی، بلکې د یو څو محدودو کسانو کار دی، چې هغوی د اسلام په نامه ټول افغانان ګروګان نیولي دي او د افغانانو اصلي عنعنې له منځه وړي. طالبانو د عیسوي او یهودي مذهبونو سره شخړې راپیداکړي. اما اوس یې افغانان د نړۍ د دویم لوی مذهب بودایي مذهب په مقابل کې ودرول، د بودایي مذهب، لوی شمېر په منګولیا، چین، تبت، هند، برما، سریلانکا، لاوس، ویتنام، کوریاګانو او چاپان کې اوسېږي او دغه ټول هېوادونه د اسیا په لویه وچه کې پراته دي، چې افغانستان هم د دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وچې یوه برخه ده، په بل عبارت طالبانو، افغانان د عیسوي او یهودي مذاهبو څخه پرته د بودایي مذهب له پیروانو سره هم په جګړه اخته کړل. زما په نظر دا ټول کارونه د افغانانو د هویت د له منځه وړلو لپاره ترسره کېږي، زه به دا ووایم چې افغانســـتان په ټوله مانا یو اســـلامي ملک دی، چې په بل عبارت افغان یانې مســـلما او لکه چې مخکې ورته اشـــاره وشـــوه زموږ په هېوادکې نورې مذهبي ډلې وجود نه لري، زه پوره باور لرم چې د څوارلس سوه کلونو وروســـته د اســـلام په نامه د مجســـمو ورانول، زموږ د تاریخ د له منځه وړلو پرته بل هېڅ هدف نه لري او داکارونه د افغانســـتان د لا ښـــکېلولو او حتی د قبضه کولو لپاره ترسره کېږي او هغه افغاني انګېزه نه لري.

زه به دومره ووایم چې د مجســـمو ړنګېدل، د افغانانو پر لمن هغه داغ دی چې تر ډېرې مودې به د افغانانو پر لمن پروت وي او د تعصـــب دغه داغ ورباندې د مذهب په نوم طالبانو ولګوه. افغانان مجبوره دي چې اوس ټولې نړۍ ته دا ثابته کړي چې د مجســـمو ړنګېدل مختلفه تجارتي، ســـیاســـي او شخصي انګېزې درلودې او افغانان د دغه عمل هېڅ مسولیت نه لري.

zia_zzia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیچ شخص، گروه و حزب حق تغیر دادن عنعنات ملی افغانی را ندارد

دا مرکه د (افغانان) جریدې د لومړي کال په (۲۵)مه ګڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د غويي میاشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

پرسش: تفاوت میان پروسه های روم او قبرس در روند صلح از نظر شما چه خواهد بود؟

پاسخ: شک نیست که پروسه های روم او قبرس پروسه های افغانی اند، اما به نظر من در این هردو پروسه روی بعضی اساسات اختلاف وجود دارد، طبیعی است که اشتی دادن، اختلافات در اساسات کار دشوار است. اختلاف اساسی اولی میان این هر دوی پروسه روی دو مفهوم جداګانه لویه جرګه اضطراری و شورای بزرګ ملی است. شما خود میدانید که لویه جرګه میرویس خان هوتکی (۱۷۰۸ ع) و احمدشاه درانی (۱۷٤۷ ع) در حالات اضطرار دایر شده اند. در این هردو جرګه اضطراری، میرویس خان و احمدشاه بابا بر سر اقتدار نه، بلکه انها بزرګان شناخته شده خانواده های بزرګ بودند. حال نیز اکثریت بزرګ افغانستان، که افغانستان را بخاطر افغانها میخواهند، اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پاچا سابق افغانستان را بحیث یګانه شخصیت ملی و بین المللی میشناسد و میداند که ایشان در حالات اضطراری کنونی، صلاحیت و قوت تدویر جرګه اضطراری را دارد. برعکس دست اندرکاران جریان قبرس بجای موسسه یی قبول شده لویه جرګه اضطراری روی تدویر ((شورای بزرګ ملی)) تاکید می ورزند، هر شاګرد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامعه افغانی بین جرگه اضـــطراری و شـــورای بزرگ ملی را و چگونگی فعالیت های اســـاســـی انان را به خوبی درک می کنند و می دانند که این دو مفهوم از نظر سـیاسـی از کجاها سـرچشـمه می گیرد و تا چه اندازه بین انها تفکیک وجود دارد. این به بحث سویل نیز دارد که حال وقت آن نیست.

دوم: دســـت اندرکاران جریان قبرس طوری می اندیشـــند که جریان روم، اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پادشاه سابق افغانستان را پیس از پیس به حیث زعیم قبول کرده اند و زعامت شـخص دیگری را نمی پذیرد. این نظر قبرس درسـت نمی نماید. هر گاه جهت تدویر جرگه اضـطراری، پلان سـه فقره یی پادشاه سابق و وقتا فوقتا ابلاغیه های منتشره ایشان مطالعه شود در خواهند یافت که پادشـاه سـابق برای زعامت اینده افغانسـتان کاندید نیسـت و نیر نمی خواهد سلطنت سابق را در افغانستان اعاده کند. برای مشـمولین جریان روم هویداست که پادشـاه سـابق به حیث یک شـخصـیت ملی و بین المللی، ارزو دارد تا جرگه اضــطراری در افغانســتان تدویر یابد و به نظر ایشـــان این حق نمایندهگان جرگه اضـــطراری اســـت که انها برای یک دوره موقت چگونه اداره سیاسی می سازند و چه کسی را برای این دوره به حیث زعیم تعین می کنند.

به همین ترتیب چگونگی اداره و زعامت دوره موقت نیز معلوم اسـت، درین دوره مسوده قانون اساسی ترتیب می شود، مهاجرین افغان جابجا می گردند، عملیه بازسـازی افغانسـتان شـروع می شـود، وقت تدویر انتخابات معین می گردد و امثلهم اداره دوره موقت می بایســـت لویه جرگه را تدویر نماید این جرگه قانون اســـاســـی را تائید میکند، کارهای دوره موقت را ارزیابی می کند بعدا زعامت اینده بر مبنای قانون اســـاســـی و رای عمومی به میان می اید. در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقع امر موضوع زعامت، محصول اراده ازاد افغانان خواهد بود، این نه کار زور است و نه کار تحمیل خارجی ها.

در جلسات پیهم روم در مورد نماینده گان لویه جرگه اضطراری نیز تصمیم های گرفته شده است، به اساس این تصمیم، لویه جرگه اضطراری بعد از تفاهم با تمام جناح های درگیر در داخل افغانستان دایر می شود، درجهاهای که شرایط انتخابات موجود باشد، انجا نتخابات می شود و در جاهای که به اساس جرگه های قومی، نماینده گان انتخاب می شوند، در انجا جرگه های قومی تصمیم می گیرند، انتخابات تحث نظارت سازمان ملل و دیگر موسسات بین المللی صورت می گیرد و روی تمام جوانب انتخابات با در نظرداشت شرایط، فکر و عمل می شود.

تفاوت بین روم و قبرس در شخصیت پادشاه سابق افغانستان است، شکی نیست که طرفداران جریان قبرس افغانان اند مگر در جریان قبرس به مقایسه شخصیت پادشاه سابق، شخصیت ملی و بین المللی وجود ندارد و نه کسی در شرایط کنونی با ایشان برابری کرده می تواند.

پرسش: چرا به تغیر نام لویه جرگه به شورای بزرگ موافقه صورت نمی گیرد؟

پاسخ: طوریکه قبلاً به ان اشاره نمودیم، لویه جرگه اضطراری یک عنعنه تاریخی افغانان است، چوکات مشخص خود را دارد و مشخصات فعالیت ان نیز معین است. من نمی دانم که انها نام این عنعنه قبول شده افغانها را چرا به نام شورای بزرگ ملی عوض می کنند؟

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما خود می دانید هرگاه امروز افغانها از عنعنه لویه جرگه صرف نظر نمایند و فرداکسی دیگری انرا اسلامستان و غیره بنامد، ایا به حیث یک افغان با همچو اشخاص اشتی صورت گرفته می تواند؟

به نظر من هیچ افغان در مورد هویت، ازادی و عنعنات ملی خویش با هیچ کسی سازش نخواهدکرد و نه چنین کرده می توانند. به نظر من هیچ شخصی، گروه و حزبی حق تغیر دادن عنعنات ملی و نام افغانستان را ندارند. هرکسی که در افغانستان صلح و امنیت می خواهد، حتماً به هویت، تاریخ و عنعنات افغانها احترام می گذارد و راه دیگری نیز ندارند.

پروفیسور امین در جواب سوال دیگری افزود:

لویه جرگه اضطراری در سال ۱۹۹۳م پیشنهاد شده است، به اساس این پیشنهاد، لویه جرگه اضطراری جهت تامین صلح، ازادی و اعاده حیثیت ملی افغانها در افغانستان یک نهضت ملی است و این حق مسلم تمام مردم، اقوام، زن و مرد افغان است که در نهضت ملی خویش سهم بگیرند، از ان پشتیبانی نمایند و به اساس ان به تراژیدی ملی خویش خاتمه دهند. باز تکرار می کنم که لویه جرگه اضطراری یک عنعنه ملی و تاریخی افغانهاست و جهت حل مشکلات افغانها یک پروسه افغانی است و پیشنهاد صلح پروسه روم جهت حل سیاسی معضله افغانستان یک نهضت ملی است. درین نهضت تمام افغانهای که دست شان به خون افغانهای بی گناه الوده نباشد، اشتراک کرده می توانند، هیچ افغان به افغان دیگر گفته نمی تواند که من برای افغانستان کار می کنم و تو حق انر نداری. نام لویه جرگه علاوه برسطح ملی، سبغه بین المللی نیز یافته است و اکنون در تمام زبانهای بین المللی به شکل لویه جرگه نوشته می شود، به شمول سازمان ملل، هیچ کشوری برای آن نام ترجمه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـده را نپذیرفته اند. هر افغان حق دارد تا با نظرداشـت اسـاسـات لویه جرگه اضــطراری، خود را به جرگه کاندید نماید و این کار مردم اســت که وی را به لویه جرگه اضطراری به حیث نماینده می پذیرد یا نه؟

در انجام خاطر نشان می سازم که پروسه صلح روم، نه جبهه متحد است، نه ائتلاف است و نه اتحادیه است که هر شخص، هر گروه هر تنظیم و هر حزب در ان قبل از همه امتیازات شخصی، گروهی، تنظیمی و حزبی خود را بدست می اورد و به اساس مشی سیاسی خود در ان تغیر روا می دارد و انگاه در آن شرکت می کند. دروازه های تفاهم با اشخاص موظف درپروسه صلح روم به روی تمام افغانها باز اســت. هر کســی که هدف بزرگش ازادی و هویت ملی افغانی باشـد و جهت رسـیدن به این اهداف خود را وسـیله می داند می تواند در آن شرکت نماید.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عشق اباد په کنفرانس کې د افغانستان د جنګ ځپلو سیمو لپاره د عاجلو مرستو او لنډمهاله انکشافي پروژو د تمویل پریکړې ومنل شوې

دا مرکه د (وفا) جریدې د شپږم کال په (۵–۶)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل)کال د سلواغې میاشتې پر (۲۷)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانســـتان د لیکوالو ټولنې مشـــر پروفیســـور عبدالرســـول امین د (۱۹۹۶م)کال د جنورۍ په میاشت کې د ملګرو ملتونو له خوا– د افغانستان او افغانانو ســره د بشــرۍ مرســتو د جلبولو په ارتباط - په عشــق اباد کې په جوړه شـــوې غونډه کې ګډون وکړ. او په دې غونډه کې تر ګډون وروســـته مزارشریف ته راغی او د هېواد په دې لرغوني ښار کې یې هم ښې لیدنې کتنې درلودې، موږ له پروفیسور امین سره د دغو سفرونو په اړه یوه مرکه کړې ده، چې په دې ګڼه کې یې تاسو ته وړاندې کوو:

پوښـــتنه: د عشـــق اباد کنفرانس یوازې د بشـــرۍ مرســـتو د جلبولو لپاره جوړ شوی و او که سیاسي اړخ یې هم درلود او په افغانستان کې د دایمي سراسري سولې د ټینګښت په باب هم په کې خبرې وشوې؟

ځواب: د عشـــق اباد په دوه ورځنۍ غونډه کې د اروپا، امریکا، اســیا او افریقا د حکومتونو او د ناحکومتي موسسو دوه سوه او پنځوس کسانو ګډون کړی و او دې غونډې ته د ملګرو ملتونو د لوی ســـکرتر مرســـتیال ښـــاغلی یوشـــي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکاشـي، ډاکتر نور برت هول، د هالنډ د پرمختيايي پروګرامونو وزير ښـاغلی جان پرونک، ځينې سـفيران د باندنيو چارو د وزارتونو لوړ رتبه مامورين، د ناحکومتي موسسو رييسان، د افغان ناحکومتي موسسو مشران، د افغانستان د سـرې مياشـتې رييس مولوي غفوري او نور راغلي وو. د جنورۍ پر يوويشتمه نېټه دغه غونډه د ترکمنستان د جمهور رييس پر وينا پرانيستل شوه او ورپسې مهمو اشـخاصـو ويناوې وکړې. غونډه د جنورۍ پر دوه ويشـتمه نېټه د ماښام پر اوو بجو پايته ورسېدله. د جنورۍ پر درويشتمه نېټه د غونډې ځينې ګډونوال د افغانسـتان د بېلابېلو ولايتونو د ليدلو لپاره ولاړل او د جنورۍ پر څلورويشـتمه نېټه راغلي مېلمانه رخصـت شـول. په غونډه کې د افغانسـتان لپاره په بشـري مرسـتو، صـحي، تعليمي او انکشـافي مسـايلو او د افغانسـتان دننه پر سـياسـي، اجتماعي او اقتصـادي ګډوډۍ تحليلي بحثونه وشـول، په هره موضـوع جلا جلا ورکشـاپونه داير شـول او وروسـته د دغو ورکشاپونو پرېکړې د عمومي غونډې د تاييد لپاره وړاندې شوې.

د غونډې پر لومړۍ ورځ د مرسـته کوونکو بهرنيو هېوادونو د نمايندګانو او د ناحکومتي موسـسـو د مشـرانو دريځ سـخت و. دوی په خپلو خبرو کې له افغانستان سره د مرستو مسله د بشري حقوقو په ارتباط مطرح کوله. د دوی په نظر په افغانسـتان کې جګړه ماري ډلې او په مشـخصـه توګه د طالبانو تحريک د دغه هېواد د ښـځو د کار او تعليم حقوق په نظر کې نه سـاتي، نو افغانسـتان ته د مرسـتو ورکولو ضـرورت نه شـته. د دغه ډول دلايلو په مقابل کې افغانانو مشـترک دريځ ونيو او د افغانانو دريځ د مرسـته ورکوونکو په مقايسـه د افغاني ټولنې په اجتماعي او کلتوري واقعيتونو ولاړ و. د افغانانو د دريځ له مخې که چېرې مرستې ورکوونکې موسسې له افغانستان سره بشری مرستې محض د بشـر د حقوقو او يا د ښـځو له مسلې سره وتړي، نو په دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت کې د افغانستان جنګ ځپلي ولس د ژوند د ټولو لومړنيو اړتياوو تر څنګ په ځانګړې توګه هلکان د زده کړې له حقوقو څخه محروميږي او دغه ډول سخت دريځ به د افغانستان د خلکو لوی اکثريت د اواره کيدو او فساد ته مجبور کړي او په نتيجه کې به افغاني ټولنه له لويې ګډوډۍ سره مخامخ شي. د افغانانو د ګډ دريځ په مقابل کې د مرسته ورکوونکو موسسو د استازو دريځ نرم شو او د دويمې ورځې په پای کې د جنګ ځپلو سيمو لپاره د عاجلو مرستو، روغتيا، زده کړې او لنډمهاله انکشافي پروژو د تمويل پريکړې ومنل شوې او د اوږدې مودې لپاره پرمختيايي پروګرامونه او پلانونه به په افغانستان کې د سولې د سياسي حل او د ټاکل حکومت تر راتګ وروسته عملي کيږي.

ددې غونډې له اعلاميې څخه دا واقعيت په خپله څرګنديږي چې د عشق اباد په غونډه کې د افغانستان د رواني ملي تراژيدۍ د سياسي حل په اړوند د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو د خاص نماينده ډاکټر هول د هلو ځلو پوره ملاتړ وکړلای شو. ماته په دې غونډه کې د ترکيې او پاکستان د سفيرانو او د ايران او هند د باندنيو چارو د وزارتونو د لوړ رتبه مامورينو خبرو خوند رانکړ. د ترکيې سفير شمال ته (د افغانستان شمالي ولايتونه) د تعليمي سکالرشيپونو، د راډيو او ټلويزيون د جوړيدو او قوي کيدو او د نورو پروژو پر تمويل خبرې وکړې او د پاکستان سفير له مهاجرينو سره له مرستو برسيره د سپين بولدک څخه تر تورغونډۍ پورې د لويې لارې پر جوړيدو وګړيد. د ايران نماينده د باميانو د پوهنتون او په باميانو کې پر نورو پروژو خبرې وکړې او د هند استازی هم له شمال سره د هند پر مرستو وګړيد. د دوی له خبرو څخه داسې څرګنديدله لکه چې ترکيه د ترک نژاد او ازبکو سره، پاکستان له پښتنو سره، هند له تاجکو سره او ايران له اهل تشيع سره مرستې کوي او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغو هېوادونو یو موټی او خپلواک افغانســـتان د خپل نفوذ په حوزو او یو افغان په ازبکو، پښتنو، تاجکو او اهل تشیع وېشلي وي.

پوښــتنه: تاسې د مزار شــریف له سفره دمخه د روان‌کال د جنوری له ۱–۳ نېټې پورې د یو هئیت پر مشرۍ د طالبانو له مشرانو سره د خبرو لپاره‌کابل ته هم تللي واست، نو مزارشریف ته ستاسو دا سفر د هغه پخواني هیئت د عمومي لیدنو کتنو جز و او که تاسو ته د دې سفر لپاره ځانګړې بلنه درکړل شوې وه؟

ځواب: کابل او مزار ته تګ دوه جلا خبرې دي. موږ کابل ته د ســـولې د جرګې په حیث تللي و او د دې ســـفر اســـاســـي هدف د طالبانو د اســـلامي تحریک مشرانو ته ملګرو ملتونو د سولې د هلو ځلو توضیح وه او له طالبانو څخه هیله وه، چې د ملګرو ملتونو د ســـولې وړاندیزونه دې ومني. هلته موږ د مولوي صـاحب محم حسـن اخوند، مولوي صـاحب احسـان الله احسـان او نورو مشرانو سره لیدنې‌کتنې وکړې او د افغانستان د روانې‌کشالې د سیاسي حل پر مختلفو اړخونو مو ورســـره خبرې وکړې. له دوی ســـره تر خبرو وروسته دا پرېکړه وشوه چې تر څو د دخیلو مختلفو ډلو سره خبرې نه وي شـــوې، تر هغې به د ســـولې د جرګې د فعالیتونو په اړوند هېڅ نه ویل‌کېږي. همدا وجه ده چې تراوسه د سولې د جرګې د فعالیتونو په اړه هېڅ نه دي ویل شـــوي. د عشـــق اباد په‌کنفرانس‌کې د ګډون څخه څو ورځې مخکې د افغانســـتان د ملي– اســـلامي جنبش مشـــر جنرال عبدالرشـــید دوســـتم د ازاد افغانســـتان د لیکوالو ټولنې د مشـــر په توګه بلنه راکړې وه او د دې بلنې له مخې موافقه شوې وه چې زه به د عشق اباد په‌کنفرانس‌کې تر ګډون وروسته مزارشـریف ته ورځم. دغه بلنه شـخصـي وه او زه یوازې د جنورۍ د میاشـتې پر څلورویشـــتمه نېټه مزارشـــریف ته لاړم او هلته د جنوري میاشـــتې تر اته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویشتمې نېټې پورې د جنرال دوستم مېلمه وم. د جوړ شوي پروګرام سره سم د جنوري پر پنځه ویشتمه نېټه د ګهیځ پر یوولس بجو د بلخ پوهنتون ته ولاړم. دا ورځ د محصلینو د کانکور ورځ وه او د پوهنتون دننه او د باندې د محصلینو (نجونې او هلکان) لویه ګڼه ګوڼه وه او په زرګونو محصلین یوې او بلې خواته روان وو. د بلخ د پوهنتون رییس پوهندوی دوکتور عزت الله، د پوهنځیو مشرانو او ډېرش نفرو استادانو زما هرکلی وکړ. د پوهنتون د رییس په خونه کې کېناستو او د پوهنتون رییس راته د پوهنځیو مشران او استادان معرفي کړل.

تر معرفۍ وروسته د افغانستان د روانې کشالې په اړوند پوښتنې پیل شوې. استادان د افغانستان د ایندې د ورور وژنې او د خارجي مداخلو په باره کې اندېښمن ښکاره کېدل او د ډېرو دا پوښتنه کوله چې د افغانستان روانه ملي ملي تراژیدي به کله پایته رسېږي. پوښتنې او ځوابونه ډېر وو، لیکن ما په دې غونډه کې د افغانستان د وروڼو قومونو د ګډ ژوند او ګډ رول په اړخونو لنډه رڼا واچوله:

افغانستان د ټولو قومونو ګډ کور دی، د پېړیو راهیسې په دې ګډ کور کې ټول قومونه د افغان په نوم ګډ اوسېدلي او په اینده کې په هم ګډ اوسېږی. د تاریخ په اوږدو کې ټولو قومونو تل په ګډه خپل ګډ کور څخه دفاع کړې او په اینده کې به یې هم کوي. ټولو قومونو په ګډه قرباني ورکړې او په اینده کې به یې هم ورکوي. موږ او تاسو تل د باندنیو د مداخلو څخه شکایت کوو او خپل قصور او نیمګړتیاوو ته هیڅ متوجه نه یو. هر ژوندی ملت د خپلو ملي ګټو لپاره هلې ځلې کوي او دا د خارجي هېوادونو حق دی چې په هرځای کې د خپلو ملي ګټو لپاره سیاسي، اقتصادي او کلتوري حوزې پیداکړي. که زموږ ګاونډیان او یا نور هېوادونه په افغانستان کې مداخلې کوي دا به د دوی د ملي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټو غوښتنه وي. اساسي پوښتنه دا ده چې افغانان ولې د خپلو ملي ګټو پرضد د نورو د ملي ګټو د ژغورلو لپاره نوکري کوي؟ په دې کې هېڅ شک نه شته چې یو شمېر خارجي هېوادونه د افغانانو ترمنځ قومي، نژادي او ژبني تعصباتو ته لمن وهي، اما د دې تعصباتو د راپارولو په برخه کې د ځینو افغانانو هم لوی لاس دی، له بده مرغه د بل هر قشر په تناسب زمونږ د روشنفکرانو ځینې اشخاص او ګروپونه چې زه ورته (تاریک فکره) وایم له هر چا څخه زیات د تعصباتو د راپارولو په لارکې ډېر خطرناک رول لوبوي. له دغې جملې څخه ځینې محض په ایډیالوژیکانو پورې، ځینې په شخصیت پرستۍ پورې، ځینې په کورنۍ پورې، ځینې د قوم او قبیلې پورې او ځینې د ژبني، نژادي او سیمه ییزو تعصباتو پورې نښتي دي او افغان او افغانستان یې له یاده وتلی دی. زمونږ د هېواد نوم افغانستان دی او د دې هېواد اوسېدونکو ته افغانان ویل کېږي.

په افغانستان کې د پښتنو لپاره پښتونستان نه شته. په افغانستان کې د تاجکو، ازبکو، ترکمنو، بلوڅو او دري ژبو لپاره تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان او بلوچستان نه شته. په دغو نومونو جمهوریتونه د امو دریاب اخوا پراته دي او د فارسیوانانو لپاره ایران او د بلوڅو لپاره په پاکستان او ایران کې سیمې موجودې دي، تر څو چې دغو کم شمېره افغانانو د ایډیالوژیکانو، ګوندونو او تنظیمونو، توکم، شخصیت پرستي، ځانونو، کورنیو قوم، قبیلې، ژبې او سیمې پر ځای افغان او افغانستان ته د اولیت مقام نه وي ورکړی، تر هغې به افغانان په یو او بل نوم د خارجیانو نوکران او اجیر سپاهیان وي، تر هغې به خپل خپلمنځي شخړې، تربګنۍ، دښمنۍ او مرګ ژوبله روانه وي، افغانان به اواره وي، بې حیثیته به وي او بالاخره به د دوی هېواد د نابودۍ کندې ته غورځول کېږي. دا په خپله په افغانانو پورې اړه لري چې ایا دوی د افغان نوم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واحد او خپلواک افغانستان غواړي اوکه د بې مفهومه تعصباتو په اورکې خپل ملت او وطن سوځوي.

پوښتنه: تاسې په دې وروستيو کې د جنبش له مشر سره هم وليدل،که نه؟که مو ليدلي وي د افغانستان د لانجې په باب د ده نظر څه و؟

ځواب: د جنورۍ پر شپږويشتمه نېټه مې د جنرال دوستم سره وليدل او پوره يو نيم ساعت مو د افغانستان دکشالې په ټولو اړخونو دوه په دوه خبرې وکړې. زموږ په خبرو کې د روانې جګړې، خارجي مداخلې او په افغانستان کې د سياسي حل او سولې په مختلفو اړخونو اوږدې خبرې وشوې او د خبرو په دوران کې جنرال دوستم پر افغانستان د واقعي سولې د رامنځته کېدو او سياسي حل لپاره د ملګرو ملتونو د نماينده د هلو ځلو او د ملګرو ملتونو د عمومي اسمبلۍ او امنيت شورا د پرېکړو ملاتړ کاوه.

په پای کې مې جنرال دوستم ته وويل چې: د افغانانو د سولې هغه جرګه چې کابل ته تللې وه، مزارشريف ته هم راتګ غواړي. هغه موظف شخص ته هدايت ورکړ چې هغه دې د جرګې د راتګ د نېټې په باره کې مخکې خبر کړي.

د جنورۍ په اوه ويشتمه نېټه دکيمياوي کود او برق فابريکو ته ولاړم او هلته مې د فابريکو د رييس انجنير عبدالقدوس په ملګرتيا د دغو فابريکو، ماشين الات، انجنيران،کارګران او د مختلفو څانګو ټولې توليدي عمليې وليدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له جنګي ډلو سره بهرنۍ مرستې، افغانستان د سولې د اعادې د لارې لوی خنډ دی

دا مرکه د (وفا) جريدې د شپږم کال په (۱۳-۱٤)مې ګڼه کې د (۱۳۷٦ل) کال د ورې مياشتې پر (۲٦)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې له مشر پروفيسور عبدالرسول امين سره دوکتور عادل ظريف په پېښور کې د خپرېدونکې انګرېزۍ ورځپاڼې فرنټيير پوسټ لپاره يوه مرکه کړې ده، چې د دې مرکې لوی ټکي په دې ډول دي:

پوښتنه: د ملګرو ملتونو د هيئت او کار د ناکامۍ څه علتونه دي؟

ځواب: سوله افغانانو ته ځکه نه راځي چې بهرني ځواکونه له جنګي ډلو سره مرسته کوي او دغه کار همدغه شان جاري دی. ملګرو ملتونو ته په کار دي چې په افغانستان کې د واقعي سولې لپاره لاره هواره کړي او د يو دوامداره حل په غرض هلته يو موثر هيئت واستوي. د يو پراخ بنياده حکومت فارمول چې د امنيت شورا له خوا وړاندې شوی، په افغانستان کې د سولې د تامين لپاره يوازينی حل دی. موږ بېلابېل سياسي ايتلافونه تر ازمايښت لاندې وليدل، ولې ټول په هواکې الوتي دي. هغه فورمولونه چې د هغو له مخې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښــور، اســلام اباد او جلال اباد توافقونه او موقت حکومتونه منځته راغلل، ټول له ناکامۍ سره مخ شول، د دې ټولو ناکامو موافقو خالصه نتیجه څه ده؟ مطلقه ناکامي، د جګړو وينې بهېدنې او د تخريباتو زياتوالی، ملګرو ملتونو همدغه متروکې فورمولې له هماغه شــان فاجعه يي نتايجو ســره تعقيب کړي دي. د دغې ســازمان پاليسي، بې تسلسله ده او له خلکو سره د مشورو پرځای د جنګسالارانو سره پر مشورو بنا ده.

پوښتنه: د ۱۹۹٤ م کال د کويټې د موافقې د ناکامۍ اصلي علتونه څه وو؟

ځواب: دا يو ډېر ښــه پيل و، چې د افغاني ټولنې د بېلابېلو برخو او قشــرونو اســـتازي په کې رابلل شــوي وو. په هغوکې عالمان، قومندانان، روحاني شـخصـيتونه، سـپين ږيري او نور منورکسـان شـامل وو. بله مثبته خبره دا ده چې هغوی ځان ته کوم مقامات نه غوښـــتل، بلکې دا ارزو وه چې د افغاني ټولنې پر وړاندې خپل مسوليت ترسره کړي. اساسي هدفونه دا وو:

الف- ســـتونزې بايد په ګوته کړي او له هغو ســـره د برخورد کولو تګلوری وټاکي.

ب- سياسي حل، د سياسي حل لپاره دا لانديني نکات ضروري ګڼل کېدل:

- د کابل غير نظامي کول.
- د ملګرو ملتونو د مـاهرينو لـه خوا د يو بې طرفـه امنيتي ځواک رهبري کول.
- د يو موقت بې طرفه حکومـت رامنځته کول، چې پـه هغه کې غير ګوندي شــخصــيتونه، چې اکثره يې د هغو تکنوکراتانو له ډلې څخه وي، چې په جنګ کې نه دي اخته شوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر دې تاکید شــوی و، چې هغوی به د قدرت لپاره نه وي کاندید، هغوی به یوازې د ســولې د تامین لپاره لاره اواروي او بس. د ملګرو ملتونو هیئت ته دا سپارښتنه شوې وه، چې له هغو بهرنیو هېوادونو سره خبرې وکړي، چې په ژوره توګه په دغه مسله کې ښکېل دي او د هغو ملکونو چې د ملي ګټې له یو بل ســره په ټکر کې دي. که چېرته ټول په افغانســتان کې د ســولې د تامین په عمومي اجندا باندې موافق وي او په صداقت سره هغه مني او په دې صورت کې هغـه مطلوبـه نتـایج ورکوي، چې دخیـل دولتونـه خپلې پراخـه مـداخلې ودروي. داکار هغه وخت سرته رسېدلای شي، چې ټولو هغو جنګي ډلو ته– چې په افغانســتان کې دننه جنګېږي– هر ډول مالي او نظامي مرســته کوي، دا غوښتنه ورسول شي. دغه بې طرفه حکومت د دوه کلونو لپاره په نظر کې و.

د نوموړي حکومت دندې په دې ډول دي:

۱– دمذاکراتو له لارې د سولې رامنځته کول.

۲– د مهاجرینو هېواد ته بېرته ګرځېدنه.

۳– د جنګ ځپلي هېواد بیا جوړونه او اعمار.

٤– د لویې جرګې د تدویر لپاره د مناسبو شرایطو برابرول.

۵– د اساسي قانون طرحه او د لویې جرګې له لارې د هغه تایید.

د موقت انتقالي حکومت لپاره ځینې نور شرایط هم قید شوي وو، لکه:

– دا انتقال حکومت به د هېڅ یوې ډلې او یا بهرني ځواک ســره کوم تړون نه کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تر هغه پورې چې يو پاليسي جوړوونکی پارلمان، نه وي تشکيل شوی، دغه انتقالي حکومت به خپلې پريکړې د فرمانونو په شکل نافذوي.
- هغه کسان چې په دې پروسه کې شامل دي، هيڅ ډول دولتي مقام به نه نيسي او نه به هم په کوم سياسي فعاليت، لکه انتخاباتو کې ګډون کوي.

اساسي ستونزه چې د دې پروسې پر وړاندې خنډ شوه، هغه د بې طرفۍ د هغو اصولو څخه سرغړونه او انحراف دی، چې ورباندې توافق شوی و. د ملګرو ملتونو هيئت چې د محمود مستيري له خوا رهبري کېده، په دې لړ کې يې مسلسل کار ونه کړ او له مرکزي اجنډا څخه يې انحراف وکړ. هغه د خپل صلاحيت په حدودو کې کله چې د جنګي ډلو او ګوندونو سره خبرې کولې، د سازش څخه کار واخيست، دا د ملګرو ملتونو د سازمان د هيئت د پای پيل و.

پوښتنه: څنګه کېدای شي چې په ښه توګه، سياسي بن بست پايته ورسول شي؟

ځواب: هغه دولتونه چې په ښکاره ډول په افغانستان کې مداخله لري، د دوی ترمنځ د رقابت او سيالۍ اصلي ټکي دادي، چې هر يو يې غواړي چې په افغانستان کې خو دوست حکومت او يا هم ګوډاګی رژيم د خپلو اصلي ګټو د ساتنې لپاره ولري. ښکاره ده چې هغوی د دوهم هدف لپاره کار کوي. په دې وجه لانجه لا دوامداره شوې ده او افغانستان لا هم د ويجاړۍ پر لور تللی دی. افغانستان داخلي يووالي ته اړ دی، څو وکړای شي په نړيوالو پاليسيو کې راښکاره شي. يو ملت چې په سوله کې وي، ټولنيز او اتنيکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عدالت ولري، کولای شي چې بهرنۍ نړۍ ته یوه د ارتباط منبع وګرځي. د یو ډاینامیک او واقعاً مستقل افغانستان لپاره یو هوښیارانه او روښانه برخورد کولای شي، چې دې هدفت ته د رسېدو په لاره کې مرسته وکړي. هغه لارې چارې چې سیال دولتونه یې تعقیبوي همدغه شان چې د هغو اصلي ملاتړ کوونکو طرح کول او نتیجه یې نه درلوده، دوی لپاره به ګټه ونه لري. د ګټو د ترلاسه کولو او اختیار د ترلاسه کولو جګړې پای نه دی موندلی. د شوروي د ختمېدو سره لویدیزې نړۍ د هغه هېواد پر وړاندې ځان له اخلاقي مسوولیت څخه فارغ وګڼه، هغه چې د هغو د غلطو پالیسیو قرباني وګرځېدل، هوښیاره او بیداره افغانان د غرب په دې بې تفاوتۍ باندې ډېر افسوس کوي. ایا داکېدای شي چې نړۍ افغانستان د دغه شان سترې انساني او مادي قربانۍ څخه وروسته هېر کړي؟

ټول ((ذیدخله)) هېوادونه موجود واقعیت له نظره غورځوي، هغوی فعالانه، خپلې نوې پراختیا غوښتونکي پالیسي د نوي مارکېټ امکانات له نظره نه غورځوي. د افغانستان ستراتیژیک موقعیت کولای شي د سیالي کوونکو ځواکونو ترمنځ د پُل حیثیت ولري. په اوسني وخت کې هر ملک هڅه کوي چې د افغانستان موقعیت د خپل رقیب د ځملولو لپاره استعمال کړي، ولې یو مستقل افغانستان د ټولې سیمې د تجارتي او سوداګرۍ د غوښتنو او ګټو لپاره په کار راتلای شي، که چېرته دلته سوله قایمه شي دا د منطقې د سولې او امنیت په نفع دی.

پوښتنه: ایا افغانستان په سیمه کې د یوې بېلانس کوونکې قوې په حیث خپل تاریخي بېطرفانه رول لوبولای شي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: افغانســـتان داســـې هېواد دی چې دا قومونه پهکې ژوندکوي، لکه تاجکان، ازبکان، بلوڅ او پښـــتانه چې د بېلانس کوونکي ځواک په حیث یې د سـترو قدرتونو او ګاونډیو ترمنځ خپل تاریخي رول لوبولی دی. په ګاونډیو ملکونو کې هم دغه قومونه اوسـېږي هر قوم چې هڅه وکړي بل قوم تر نفوذ لاندې راولي، کولای شي چې د ((منافعو د تصادم)) سبب شي او دا په خپله بېلانس زیانمنوي. دا به د ټولې ســیمې لپاره د بې ثباتۍ موجب وګرځي. د افغانسـتان دننه سـیاسـي سـیسـتم باید د بېلابېل اجزاوو هارموتیف بېلانس تامین کړي. دا باید اتنیکي اســـتثمار رامنځته نه کړي چې په نتیجه کې له ګاونډیو قومونو سره تصادم راشي. دننه په ټول هېوادکې او د هغه د سرحداتو څخه د باندې سوله اساسي هدف وي.

پوښـــتنه: ایا ملګري ملتونه په دې هکلهکم مثبت رول لوبولی شــــي؟ څنګه کېدای شي چې تېرې تېروتنې او اشتباهات رفع شي؟

ځواب: د ملګرو ملتونو د ســـولې هیئت باید یو قوي صـــلاحیت او ماندیت ولري چې خپلې پالیســـۍ عملي کړای شــــي. د دوی پالیســـي باید د رقیبو هېوادونو له خوا چې خپلې ګټې د افغانســـتان له ګټو څخه مقدمې ګڼي، نو مداخلې لاندې را نه شي. اوسنی کړکېچ له دې وجې دی چې په افغانستان کې په مستقیم او نامستقیم ډول بهرني ځواکونه مداخله لري، ټولې مالي او نظامي مرستې چې دې ډلو سره سرته رسېږي، باید ورباندې بندې شي. که چېرته دغه تحریم عملي شـــي او یو بېطرفه امنیتي ځواک د ملګرو ملتونو په رهبرۍ او د اســـلامي کنفرانس د غړو په ګډون د ســـولې نظارت وکړي، لکه چې په بوسـنیا کې یې سـرته رسـوي. سـیاسـي ابتکارات وروسـته له هغه باید تعقیب شي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: کم شی دی چې د امریکې متحده ایالات او ملګري ملتونه په افغانستان کې د خپل رول د اثبات څخه لیرې ساتي؟کم شی دی چې د سولې عمومي هدف ځنډوي؟

ځواب: دلته یو عجیبه مهمله د سولې او تجارتي ګټو ترمنځ منځته راغلې ده. تجارتي ګټې پر سوله لومړیتوب مومي. په واقعیت کې سوله باید لومړی هدف او غایه وي. په افغانستان کې د سولې په لاره کې درې اساسي خنډونه دا دي:

ـــــ هغه کشاله چې د امریکې د متحده ایالاتو او د ایران ترمنځ روانه ده د افغانستان په هکله په پالیسیو یې بده اغېزه کړې ده.

ـ د منځنۍ اسیا د مارکېټ لپاره تلاشونه او منډې ترړې د افغانستان د لانجې سیاسي حل پېچلی کړی دی.

ـــ په واقعیت کې تجارتي اجبار هر یوه خوا په افغانستان کې د دایمي سولې د اهمیت پر وړاندې ړنده کړې ده. په واقعیت کې له دې سره ستونزې نورې ډېرې شوې دي، ځکه سیالې خواوې په ړوندو سترګو د مارکېټ په تکل کې د افغانستان ثبات له نظره غورځوي.

. بهرني هېوادونه د افغانستان انتیکي ډلې د دې لپاره استعمالوي چې د هغوی د استثماري او پراختیا غوښتنې اجنډا عملي کړي. دا د اوسنۍ کشالې ډېر خطرناکه کړکېچن اړخ دی. دا د افغانستان یووالی او تمامیت تهدیدوي، د دې پالیسۍ مخه باید ونیول شي. مخکې له دې چې ټولې سیمې ثبات او استحکام د رقیبو دولتونو له خوا ګډوډ شي.

پوښتنه: ایا تاسې د لویدیزې نړۍ په ځانګړې توګه د امریکې د متحده ایالتونو په پالیسۍ کې کوم تناقص ګورئ؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: غرب په عمومي ډول او د امريکې دمتحده ايالاتو په خاص ډول د هغه ملت پر وړاندې چې د شوروي اتحاد پرضد يې د سولې لپاره د دوی د ګډې غوښتنې په غرض مجادله کړې ده ((خپل اخلاقي مسوولیت)) نه دی پوره کړی.

موږ سره فريب وشو او له نظره وغورځېدو. د امريکې متحده ايالات اخلاقاً دنده لري چې په افغانستان کې له واقعي سولې څخه حمايت وکړي. نظامي پاليسي افغانستان ته سوله رانه وړه. دا به وکتل شي چې ايا د امريکې متحده ايالات د افغانستان د ازادۍ او استقلال د حق د تامين لپاره خپل صلاحيت په کار اچوي او که نه؟ دلته د امريکې متحده ايالاتو په پاليسۍ کې تناقض دی، چې د سولې د نه راتلو په لاره کې اساسي نقض او عيب دی.

پوښتنه: ايا د پاکستان پاليسي مثبته او جوړوونکې ده؟

ځواب: پاکستان هم له خپلو پلويانو څخه ملاتړ کوي، چې په افغانستان کې خپل دريځ پياوړی کړي. دا د عدم مداخلت د پاليسۍ سره سمون نه لري. طالبان نه شي کولای دايمي سوله افغانستان ته راوړي، هغوی به لکه د پخوانيو په شان ناکامه وي، هېڅوک نه شي کولای چې د افغانستان د خلکو د ارادې خلاف کار وکړي.

د دې نادودو په نتيجه کې د افغانانو احساسات تر پښو لاندې دي چا چې د تېرو کلونو په جريان کې زياتې ستونزې تحمل کړي دي. دا ليدل کېږي چې د طالبانو ملاتړ کوونکي غواړي د افغاني ټولنې عنعنه يې جوړښت ويجاړ کړي چې په دې توګه خپل ناوړه اهداف ترلاسه کړي. افغانانو د پېړيو په اوږدو کې يووالی او برابري درلوده. په افراطي توګه د اسلام تعبير به نه يوازې د دغه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر دین په هکله تصورات ناوړه کړي، بلکې دا به د عامې ناخوښۍ او په پای کې د دغو پالیسیو د ناکامۍ موجب شي. څنګه کېدای شي چې دموکراسي د طالبانو د تحریک د افراطي اجنډا سره جوړه راشي؟ دا د ټولو هغو لپاره چې د انساني حیثیت او ازادۍ مدعیان دي، یوه مهمله خبره ده. ایران، سعودي عربستان، تاجکستان او ازبکستان هم په افغانستان کې د خپلو پلویانو په ملاتړ سره سوله زیانمنوي. نظامي لاره بې نتیجې لوبه ده، سیاسي ابتکارات باید وشي.

تر هغې پورې چې دا مرکزي بدلون را نه شي، په افغانستان کې به دایمي سوله هم را نه شي. پاکستان به د دې امکان و نه مومي چې د منځنۍ اسیا د مارکېټ څخه ګټه پورته کړي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظيمونو ولې او څنګه له يو بل سره جګړې پيل کړې؟

دا مرکه د (وفا) جريدې د شپږم کال په (۳۳-۳٦)مې ګڼه کې د (۱۳۷٦ل) کال د تلې مياشتې پر (۸)مه نېټه خپره شوې ده.

د امريکا غږ پښتو څانګې د خپلو مرکو او تبصرو په لړ کې: د افغانستان اسلامي تنظيمونو ولې يو له بله سره جګړې پيل کړې؟ موضوع وڅېړله. د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين نه يې پوښتنې وکړې. موږ ددې مرکو او تبصرو ځينې مسايل دلته را اخلو، د خپرونې چلوونکي استاد تږي په پيل کې وويل:

د ۱۹۷۸م کال د ثور ترکودتا وروسته د خلق- پرچم د طرفدارانو او د هغوی د مخالفينو ترمنځ جګړه روانه شوه او ډېرو خلکو او مبصرينو دا جګړه د خلق- پرچم د ډلې له الحادي او استبدادي اعمالو سره مبارزه ګڼله. په ۱۹۷۹م کال کې شورويانو پر افغانستان يرغل وکړ او د افغانستان د جګړې شکل د کيفيت او کميت په لحاظ بدل شو او ټول افغان ولس له شورويانو سره مقاومت پيل کړ. دا جګړې خلکو د افغانستان د ملي خپلواکۍ او له کمونيزم سره د اسلام جګړه بلله. روسان چې ووتل د افانستان جنګ د نجيب د حکومت او د اسلامي تنظيمونو په جنګ بدل شو او دا د مجاهدينو او د شورويانو د لاسپوڅو او بقاياوو سره جګړه وبلل شوه، د نجيب د حکومت له سقوط نه وروسته خپله د اسلامي تنظيمونو ترمنځ جګړه روانه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه او د هېواد پایتخت کابل یې لوټې لوټې کړ، تاسو ماته ویلی شئ چې دا جګړه د څه لپاره وه؟

پروفیسور امین: کوم وخت کې چې کمونستان قدرت ته لا رسېدلي نه وو، دوی د کارګر او بزګرو او سرمایه دار او فیوډال په نامه تضاد قومونو ته راکښته کړ. البته زما مطلب ولسونو ته رسول نه دي، بلکې د دوی چې کوم ګوندي غړ یوو، هغوی کوشش کاوه چې د افغانستان په جامعه کې د تش په نامه طبقاتي تضاد تر پردې لاندې د افغاني قومونو ترمنځ اختلافونه راپیداکړي. دا قومي اختلافات د ایډیالوژۍ په نوم افغانستان ته راغلي دي چې قومي تعصبونو ته یې ډېره لمن ووهله. موږ او تاسو د خلقیانو په دوره کې ولیدل چې قومي مشران هم ووژل شول ، عالمان هم ووژل شول او نور یې افغانستان کې داسې یوه سیاسي معضله راغله چې هغې د افغانستان په چوکات پورې هېڅ ارتباط نه درلود.

هغې ډلې چې په افغانستان کې سیاسي قدرت نیولی و، موږ ټولو ته معلومه ده چې دغه ډله هم د بهر څخه جوړه شوې وه. په ایران کې هم ډلې جوړې شوې او په پاکستان کې هم، سعودي عربستان هم کومکونه شروع کړل، خو هغه کسان چې د افغانستان په مسایلو پوهېدل، هغوی په دې خبره ټینګار کاوه، چې په پاکستان کې د اوو ګروپونو او په ایران کې د نهه ګروپونو او همداسې د نورو وړو وړو ګروپونو جوړېدل، دا په اینده کې د افغانستان د ملي وحدت لپاره ښه نه دي، دغو افغانانو غوښتل چې په افغانستان کې واحد قیادت رامنځته شي د هغو خبرو ته چا غوږ کېنښود او دغه ګروپونه یې ډارول نه پخپلو منځو کې په تضاداتو واچول.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: زه په متواتر ډول اورم چې ویل کېږي د افغانستان په جګړه کې ژبه، مذهب، ولایت، قوم او نور ډېر ویل شوي دي، په دې برخه کې تاسو څه شواهد او دلایل لرئ، چې د افغانستان په جګړو کې دغه عناصر هم موثر دي؟

پروفیسور امین: خلک وایي چې د افغانستان مسایل قومونو، ژبو او دې ته ورته مسایلو ته اوړېدلي دي، زه دا خبره څکه نه منم چې که چېرې دا خبره قومونو ته رسېدلې وای، نو اوس به ټول قومونه د نورو قومونو سره نښتي وو، لکه مخکې چې ورباندې بحث وشو، ګروپونه هم معلوم دي، تنظیمونه هم معلوم دي چې د چا له خوا جوړ شوي دي. په اوسنیو شرایطو کې زه په زغرده ویلای شم چې د ټولو تنظیمونو سره هغه خلک چې د ژبني، قومي، نژادي او نورو تعصباتو نه، لکه څنګه چې عادي خلک دغسې پاک دي، دا بالکل پاک دي او هر یوه اوس پیسې ورکوي او ځان ته خلک نیسي او هر یو کوشش کوي چې د تنظیمونو او تعصبونو مسایل پرګنو ته راکښته کړي، چې خلک ووایي چې زما قوم په خطر کې دی او بل ووایي چې زما قوم په خطر کې دی، زما په نظر د افغانستان دننه قومونو جګړې لا نه شته دي او پرګنې هم د دوی په کارونو باندې اوس پوهېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په حقوقي موسساتو کې د لويې جرګې بنستيز ارزښت

دا مرکه د (وفا) جريدې د شپږم کال په (۲۹-۳۲)مې ګڼه کې د (۱۳۷۶ل) کال د وري مياشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

په دې وروستيو مياشتو کې د لويې جرګې د جوړېدو لپاره، د ځينو افغانانو له خوا په اسلام اباد او فرانکفورت کې مقدماتي غونډې وشوې. له دې غونډو سره په رابطه کې- د کابل پوهنتون پخواني استاد، پوهاند دوکتور محمد حسن کاکړ، د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور رسول امين، دوکتور احدي او ښاغلي حامد کرزي - سره د امريکا غږ پښتو خپرونې د اګست په مياشت کې مرکې وکړې، چې د څلورو واړو ښاغلو مرکې يوځای نشر شوې. موږ له دې مرکو څخه د ښاغلي پروفيسور امين مرکه دلته کټ مټ تاسو لوستونکو ته وړاندې کوو:

توضيح او پوښتنه: زه ګومان کوم چې د کرزي صاحب لهجه ښخي صريحه وه چې دا د هېڅا په ابتکار نه وه جوړه شوې او دا غونډه د هغو خلکو په ابتکار جوړه شوې وه چې په دې جلسه کې وو. راځئ تاسې فرض کړئ چې دغه هڅې د لويې جرګې لپاره کامیابې شوې او په نهايت کې لويه جرګه جوړه شوه- دا چې چېرته راټول شول- په هغه پسې هم مه ګرځئ ايا دغه لويه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرګه به ددې توان او صلاحيت ولري چې د افغانستان دا اوسنۍ ستونزه حل کړي؟

پروفيسور امين: زه ګومان کوم چې موږ افغانانو يو شي ته سم فکر نه دی کړی او هغه دا دی چې ايا طالبان او د شمال خلک، دا ازاد خلک دي اوکه دوی د بل چا له خوا حمايه کېږي، زما په شخصي نظر، لکه چې کاکړ صاحب هم ورته اشاره وکړه د کويټې په جرګه کې په دې مسله خبرې شوې دي او تاسو پوهېږئ چې هلته ماته د منشيتوب دنده راکړل شوې ده او غوږونه مې ورته نيولي وو، ماته يوه خبره تثبيت شوه چې د افغانستان دا اوسنۍ روانه لانجه دا د خارجيانو په اشاره روانه ده، هلته مستيري ته وويل شول که چېرته د افغانستان د لويې جرګې لپاره کار کوئ، نو ته داخل ته لاړ شه او دا هم وويل شول چې ته به اسلام اباد، تهران، رياض، مسکو، واشنګټن او نورو ځايو ته ځئ.

د خپروني چلوونکي پوښتنه وکړه: دمخه وويل شول چې د جرګې د کاميابۍ لپاره د طالبانو او د طالبانو د مخالف ايتلاف موافقه عمده شرط دی، تاسو اوس وايئ چې د ډېر همسايه ممالکو او حتی جهاني قدرتونو موافقه هم د لويې جرګې لپاره يو حتمي شرط ګڼل کېږي، ايا دا شرطونه به څنګه پوره شي؟

پروفيسور امين: موږ بايد د افغانستان په ارتباط ځانونه تېر نه باسو، کوم خلک چې د طالبانو په نامه هلته تللي دي، ياني دا به نه وايم چې ټول خلک، خو رهبري يې له بهر نه وه او هدايتونه يې له بهر نه دي، اوکه د شمال قوتونه دي د هغوی حمايتګر هم معلوم دي، چې بهرنيان دي او د افغانستان په هکله د بهرنيانو تضاد په دې کې دی چې څه چې پاکستان غواړي ايرانيان يې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه غواړي، څه چې ايران غواړي امکان لري د تاجکستان او ازبکستان له ګټو سره تضاد ولري، ياني د افغانستان په مسله باندې ډېر لوی تاثير د بهرنيو قوتونو دی. پوښتنه وشوه: هغه څوک چې لويه جرګه جوړوي که په اسلامی اباد کې يې جوړوي يا فرانکفورت کې يې جوړوي، او يا اوس غواړي په ترکيه کې يې جوړه کړي، يا وغواړي بل سبا يې په امريکا کې جوړه کړي، ايا دوی څه سند لري چې دوی دا کار د خارجيانو په اشاره او هدايت نه کوي؟

پروفيسور امين: يو فرق په دې کې شته، دغه خلک که په افغانستان کې يو دوست حکومت جوړوي په هغې باندې د ګاونډيانو يوې مشترکې موافقې ته سره رسېدل د افغانستان د اوسنيو ستونزو د اواريو له ضرورياتو څخه دي.

زموږ د بحث اصلي موضوع دوه مشخص ټکي دي: يو دا چې لويه جرګه د افغانستان په وروستي تاريخ کې، ياني د غازي امان الله خان له دورانه راپدېخوا څنګه جوړه شوه، د څه لپاره جوړه شوې او څه يې کړې دي، بل دا چې که چېرته لويه جرګه جوړه شي د جوړېدو هدايت به يې کوم مقام صادروي؟ غړي به يې څنګه ټاکل کېږي؟ او فيصلې به يې څوک په کوم زور عملي کوي؟

پروفيسور امين: زه فکر کوم د افغانستان په تاريخ کې کومه مشخصه ملي موضوع چې راغلې ده د هغې لپاره لويې جرګې رابلل شوې دي، د امان الله خان په وخت کې موږ دوه لويې جرګې لرو يوه په جلال اباد کې جوړه شوه چې نيمګړې غونډې وه. اساسي قانون او نظامنامې په هغې کې تصويب شوې او بله په پغمان کې وه چې په افغانستان کې څنګه اصلاحات راشي؟ د اعليحضرت محمد ظاهر شاه په وخت کې درې لويې جرګې راغلې دي؛ يوه جرګه د ۱۹۴۱ م کال وه، دا وخت د افغانستان حکومت له يوې معضلې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره مخامخ و، حکومت غوښتل چې په کابل کې مېشت جرمني او ایټالیایي کارکوونکي انګرېزانو یا روسانو ته ورکړي، نو هغه چې لویه جرګه یې راوبلله او جرګې پرېکړه وکړه چې جرمنیان او ایټالیایان باید په خیر او خیریت د ترکیې په لاره خپلو هېوادونو ته واستول شي. تر دې جرګې وروسته په ۱۹۵۵ م کال د داود خان د صدارت د دورې لویه جرګه وه. په دې جرګه کې له شوروي څخه د وسلو اخیستل کېدل مطرح شول او د پښتونستان مسله هم په کې راپورته شوې وه او له ټولو مهمه او اساسي لویه جرګه په افغانستان کې د ۱۹۶٤ م کال لویه جرګه وه چې د اساسي قانون د تصویب لپاره جوړه شوه. د دغه اساسي قانون له مخې د افغانستان مشروطه پاچاهي، په افغانستان کې دموکراسي او د افغانستان خلکو د ازادۍ ورکړه تضمین شول، بیا وروسته داود خان د جمهوریت په زمانه کې د اساسي قانون د تصویب لپاره لویه جرګه جوړه شوه، چې اساسي قانون یې تصویب او داود خان یې جمهور رییس مقرر کړ او له هغې وروسته نورې جرګې یو د کارمل په وخت کې وشوه، دوی د نجیب الله په وخت کې چې په هغو باندې زه نه غږېږم. اصلي خبره دا ده چې کله به یوه مهمه مسله راپیدا شوه، نو به پر هغې د بحث لپاره لویه جرګه رابلل کېده.

په خپله لویې جرګې ته که موږ راشو، نو لویې جرګې موږ په دوو حالتونو کې لرو؛ یو لکه د میرویس خان په وخت کې یا د احمدشاه بابا په وخت کې چې هغه وخت کې پاچاهانو نه دي راغوښتي، بلکې قومي مشرانو راغوښتي، بل حالت هغه دی چې شاهانو راغوښتي دي.

پروفیسور امین: هغه خبرې ته چې کاکړ صاحب اشاره وکړله، زما په نظر هغه ډېره مهمه خبره ده چې د افغانستان مسله یوه سیاسي معضله ده، د کویټې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرګې کې هم په دغه مسـله چې اوس بحث کېږي، زه فکر کوم خبرې شـوې دي.

پوښتنه: امین صاحب تاسو چې په کویټه کې کیناستئ یو لړ فیصلې مو وکړې، هغه فیصلې څه شوې؟

پروفیسور امین: د هغو فیصلو غم ونه کړی شو.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د برچې به زور پر افغانانو حکومت نه کېږي

دا مرکه د (وفا) جریدې د شپږم کال په (۴۵–۴۸)مې ګڼه کې د (۱۳۷۶ل) کال د مرغومي میاشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د افغانانو په هغه غونډه کې برخه اخیستې وه چې د ډیسمبر پر ۱–۳ نېټه د ایران په اصفهان کې جوړه شوې وه، موږ د دې غونډې په باب یوه مرکه ورسره کړې ده، چې دلته وړاندې کېږي.

پوښتنه: د اصفهان غونډه تاسو څنګه ارزیابي کوئ؟

ځواب: زما په نظر دغه غونډه د قاضي عبدالرحیم کوشکی او په ایران کې د ځینو افغانانو له خوا په ښه نیت دایره شوې وه، ځکه چې دغه غونډه په افغانستان کې د سولې لپاره ده او اوس ټول افغانان دې نتیجې ته رسېدلې دي، چې په افغانانو باندې هېڅوک د برچې په زور حکومت نه شي کولای. قاضي کوشکي په دې غونډه کې د ګډون لپاره د طالبانو په شمول په افغانستان کې دننه او له افغانستان څخه د باندې ډېرو افغانانو ته دعوتنامې لېږلې وې، په غونډه کې ځینو افغانانو ګډون وکړ او ځینې افغانان د ځینو معذرتونو له امله او طالبان د خپل مشخص دریځ له امله غونډې ته رانغلل.

ددې غونډې مثبت اړخ دا و چې ځینو افغانانو په ډېره ازادانه توګه خپلې نظریې وړاندې کړې، ټولو د یو بل نظریې په سړه سینه واورېدلې او د غونډې له پیل نه تر پایه هېڅ ډول تشنج منځته رانغی او ځینو د هر ډول ډار نه غیر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې خبرې وکړې. په دې غونډه کې د ګوندونو او تنظیمونو نماینده ګانو او مستقلو افغانانو مختلفې نظريې وړاندې کړې او د غونډې په پای کې يو داسې پرېکړه ليک تصويب شو، چې هغه ټولو افغانانو ته د منلو وړ و.

زما په نظر د افغانانو د سولې مساله په هغې کمېټې- چې په تهران کې تاسيس شوې ده- ارتباط لري چې دغه کمېټه د افغانانو ترمنځ د سولې د راوستلو لپاره څه ډول او څنګه فعاليت کوي؟که د سولې په کمېټه کې هغو اشخاصو ته چې واقعاً د افغانانو ترمنځ سوله او مفاهمه غواړي ځای ورکړل شي، شايد چې د سولې په لاره کې ډېر کار وکړي او که يوازې هغو اشخاصو ته چې د افغانستان او افغانانو پر ځای يوازې په ايډيالوژۍ، ګند، مشرتابه او په ژبني، نژادي، مذهبي او سيه ييزو مسايلو پورې نښتي وي، ځای ورکړل شي، نو بيا خو د دغه کنفرانس ټولې هلې ځلې بېځايه دي.

پوښتنه: تاسې هم په دې کنفرانس کې خبرې وکړې، د خپلو خبرو غټې ټکي که لوستونکو ته ووایاست؟

ځواب: ما د ځان سره ليکلی مضمون دردلود، بلکې زما وينا په افغانستان، ګاونډيانو او د نړيوالو مسالو پورې ارتباط درلود او د وينا ځينې خبرې د ځينو ويناکوونکو د نظريو د ترديد او د ځينو د ويناوو ملاتړ په ارتباط وې او وينا ډېره اوږده وه چې د ويډيو په کسټ کې ثبت شوې ده.

زما دغه اوږدې وينا د لاندنيو مهمو ټکو تشريح وه:

۱- ما د جهاد د پيل نه تراوسه د افغانستان په اجتماعي، سياسي او نظامي اړخونو رڼا واچوله او څو ځله مې دا واقعيت تکرارکړ چې د افغانستان لپاره د باندنيو هېوادونو له خوا ټاکل شوي مشران د افغانستان او افغانانو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجتماعي او رواني مسايلو نه پوهېدل او اوس هم نه پوهېږي. دوی د پردیو په اشاره په‌کتابي ایډیالوژیو او د پردیو د ګټو د تحفظ لپاره خدمتونه پیل کړل.

۲- تراوسه د افغانانو تش په نوم مشرتابه د خپلو غلطیو، اشتباهاتو او د خپلو ناکامیو په اړوند هیڅ ارزیابي نه ده‌کړې او اوس هم د افغاني جامعې او د افغانانو د اجتماعي روحیاتو د درک نه غیر په غلطه لار روان دي. هرګوند او تنظیم او نهضت یا حرکت د افغانانو نماینده‌ګي او ملاتړ د عوې‌کوي اما دا هم دې ته تیار نه دي چې افغانانو ته د خپل سرنوشت حق ورکړي،که ځینو ګوندونو د چپي ایډیالوژۍ خصوصیات خپل کړي او دکمونستان غوندې په دیکتاتورۍ او د وسلې په استعمال عیده لري چې له بده مرغه د مجاهدینو له بریالیتوب وروسته ډېر افغانان بدبخته او اواره او مړه شول او ښارونه او کلي تباه شول او تراوسه د بدبختۍ دغه لړۍ روانه ده.

۳- ما په خپله ویناکې د جهاد په دوره‌کې د پاکستان او ایران کومکونه او ملاتړ وستایه ځکه چې دغو دواړو هېوادونو دکمونستانو د رژیم او د شوروي اتحاد د یرغل په دوره‌کې د افغانانو د جهاد او د مهاجرینو سره ډېرې مرستې کړې دي. اما په دې ویناکې ما دا هم په ډاګه‌کړه چې د دغو مرستو ترڅنګه دغو دواړو هېوادونو د افغانانو د هیلو برخلاف په خپله خوښه‌ګوندونه او تنظیمونه جوړ کړل، مسلح يې کړل، رسمیت يې ورکړ او په افغانانو يې تحمیل کړل. دغو جوړو شویو ګوندونو د افغان او افغانستان پر ځای ددغو هېوادونو د ملي ګټو لپاره خدمتونه پیل کړل، تراوسه د دغو هېوادونو په اشارو افغانستان تباه‌کوي او تراوسه په یو او بل نوم افغانان وژني. همدغو هېوادنو افغانان له ملي زعامت څخه محروم‌کړي دي او اوس هم خپل پلویان په شاه ټېوي او د افغانستان د تباهۍ او د افغانانو د وژنې لپاره وسلې او پیسې ورکوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤– زما د وینا دېره برخه د افغانستان د قامي ترکیب په اړوند ده. زما په نظر د تاریخ په اوږدو کې دغه ستراتیژیک موقعیت افغانان د بدبختۍ سره مخامخ کړي دي او همدغه ستراتیژیک موقعیت د افغانستان وجود ساتلی دی او اوس یې هم ساتلی دی.

په ستراتیژیک لحاظ افغانستان د مرکزی اسیا د هېوادونو ترمنځ د اتصال د کړۍ حیثیت لري. دغه ستراتیژیک موقعیت او د قامونو ترکیب یو ګاونډي هېواد ته هم دا چانس نه ورکوي چې دا یا هغه هېواد دې په ټول افغانستان خپته واچوي او یا دې افغانستان خپله مستعمره کړي. افغانستان د ټولو ګاونډیو هېوادونو د حریم حیثیت لري. که د ګاونډیانو څخه یو هېواد هم په افغانستان باندې د خېټې د اچولو یا د مستعمره کېدو نیت لري، نو دغه هېواد حتماً په خپله د افغنانو او د نورو ګاونډیانو د شدید مقاومت سره مخامخ کېږي. د افغانستان چاپېره پاکستان، ایران، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان او د واخان کار دار ته نږدې چین پراته دي. د افغانستان د قامونو لوی یا وړوکي برخې په ګاونډیو هېوادونو کې هم مېشت دي او یو ګاونډي هېواد هم د دې توان نه لري چې د جنګ یا د دسیسو له لارې دې په ټول افغانستان یا خپته واچوي او یا دې افغانستان مستعمره کړي.

٥– د افغانستان د کشالې د سیاسي حل لپاره زما وړاندیز دا و:

الف: په افغانستان کې روانه جګړه د پخواني شوروي اتحاد، لویدیزو هېوادونو او د ګاونډیو هېوادونو د جاسوسي شبکو د سوړ جنګ بقایا ده او همدا علت دی چې تراوسه د افغانستان مساله د دغو هېوادونو د سیاسي مقاماتو پرځای د دغو هېوادونو د جاسوسي شبکو په لاس کې ده. دا د ګاونډیو او نورو هېوادونو د سیاسي چارو د صلاحیت لرونکو مقاماتو فریضه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چې لومړی دې د افغانستان مساله د خپلو شبکو له لاسونو څخه واخلي او په افغانستان کې دې د خپلو هېوادونو د جاسوسي شبکو فعالیتونه بندکړي او د دغو هېوادونو سیاسي ارګانونه دې د افغانستان دکشالې د سیاسي حل لپاره جدي اقدام وکړي.

ب: دا د پاکستان، ایران او سعودي عربستان اسلامي فریضه ده چې د دغو هېوادونو سیاسي مقامات خپلو کې کېني او د افغانستان د سیاسي حل لپاره دې واحده پالیسي جوړه کړي. افغانان په دې واقعیت پوهېږي چې څو دغه درې هېوادونه د افغانستان په اړوند واحده پالیسي وضع نه کړي، تر هغې په افغانستان کې د سولې راتګ ډېر مشکل کار دی. افغانان په دې هم پوهېږي چې د افغانستان په اړون د ایران تر شاه روسیه، هند او د مرکزي اسیا ځینې هېوادونه ولاړ دي او د پاکستان تر شاه سعودي عربستان، یو شمېر اسلامي او لویدیز هېوادونه او امریکا ولاړ دي. که دغه هېوادونه د افغانستان د ستراتیژیک موقعیت او د قامونو د ترکیب د واقعیت پر اساس د افغانستان د مسلې په اړوند واقعي یوه پالیسي جوړه کړي، نو که د یوې خوا دا هېوادونه خپل ملګري نور هېوادونه قانع کولای شي، نو له بلې خوا د افغانستان د روانې کشالې لپاره واقعي سیاسي حل پیداکولای شي.

ج: په افغانستان کې د ایډیالوژیو او په ژبنیو، نژادي، مذهبي او سیمه ییزو خصوصیاتو ولاړو ګوندونو او تنظیمونو ډېره ترخه تجربه ورکړې ده، ځکه ځینو ګوندونو بین المللي او بین الاسلامي ایډیالوژیګانې خپلې کړې او ځینې د ژبنیو، نژادي، مذهبي او سیمه ییزو مسایلو پورې ونښتل چې ځینې د افغانستان له سطحې څخه پورته او ځینې کښته ولاړل او د دې ګوندونو او تنظیمونو ترمنځ د افغانستان او افغانانو نوم او داعیه ورکه شوه او یو ګوند او تنظیم هم د افغانستان او افغان د ملي مسالې تر شاه ونه درېد او نه ورته د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو هېوادونو له خوا چې پر دوی يې سرمايه‌ګذاري کړې ده، په افغانستان او افغان باندې د فکر کولو اجازه ورکړل شـوه. دوی څو ځله ايتلافونه وکړل، اتحادونه يې جوړ کړل او پراخ بنســته حکومتونه يې جوړ کړل، اما دغه ټولې هلې ځلې د ناکامۍ سره مخامخ شوي او په افغانستان کې يې د سولې پرځای تباهي او بربادي راوړه او اوس هم دغه ورور وژنه دوام لري. که دوی بيا هم د پخوا په شان بيا تش په نوم پراخ بنسته حکومت جوړ کړي، نتيجه به يې هم هغه تباهي او جګړې وي، ځکه چې دوی پر يو او بـل بـاور نـه لري او نـه تراوســه د افغانســتان په ملي هويت او د افغانانو پر ملي برم عقيده لري او نه ورته کار کوي، بلکې تراوســه د ملي نظر پرضــد دي. يو ګوند يا تنظيم چې د افغانســتان په ملي هويت او د افغانانو پر ملي خصـوصـياتو باور نه لري، نو د دغو ګوندونو او تنظيمونو څخه جوړ پراخ بنســته حکومت د افغانســتان او افغانانو مسـلې لپاره د سياسي حل له لارې په راپيداکېدو کې حتمن له ناکامۍ سره مخامخ کېږي.

د: افغانان په خپل هېوادکې د ګاونډيانو پرضــد او د ګاونډيانو د لاســپوڅي حکومت مخالف دي. مخالف حکومت نه د افغانانو په ګټه دی، نه افغانان د مخالف حکومت د جوړېدو توان لري. ځکه چې افغانان د خپل تباه شــوي هېواد د بيا جوړېدو لپاره د ګاونډيو هېوادونو په شـمول د حوزې او د نړۍ د ډېرو هېوادونو د اقتصــادي، اجتماعي، کلتوري، تخنيکي او نورو مرســتو ته اشد ضرورت لري او دغه مرستې مخالف حکومت نه شي ترلاسه کولای.

له بلې خوا لکه څنګه چې ورته اشــاره وشــوه، په افغانســتان کې د يو هېواد لاســپوڅی حکومت هم د کاميابېدو چانس نه لري، لکه څنګه چې شـوروي اتحاد ناکامه شــو، نو د شــوروي اتحاد په لار تلونکی او تقليد کوونکی بل هېواد هم مخامخ کېږي. دا به د ټولو ګاونډيانو لپاره ډېر ګران کار وي، چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې دې يو داسې لاسپوڅی حکومت منځته راولي چې دغسې لاسپوڅی حکومت دی د ټولو ټبو، يا بو وي او ټول دې ورباندې سورلي وکړي، د ټولو لپاره د ټبو حکومت جوړول هم ډېر ګران کار دی. افغانان په افغانستان کې يو دوست حکومت غواړي، يو داسې دوست حکومت چې د افغانستان د ملي ګټو سره يوځای د ټولو ګاونډيانو، د حوزې او د نړۍ د دوستې هېوادونو ملي ګټې هم په نظر کې ولري او د ټولو ګاونډيانو سره د خپلو ملي ګټو سره د ټولو ګاونډيانو ملي ګټې هماهنګ کړي او يو ګاونډي هېواد ته هم د بل ګاونډي هېواد پرضد په خپله خاوره کې د فعاليت اجازه ور نه کړي او د خپل هېواد په ستراتيژيک موقعيت د قامونو په قامي ترکيب، د ګاونډيانو ترمنځ د دوستۍ د پُل په حيث او د حوزې او نړۍ پر واقعيتونو آګاهانه او شعوري فکر وکړلای شي او د دغو واقعيتونو په رڼا کې د افغانستان د داخلي او خارجي ستونزو لپاره عملي ملا وتړي. دا اوس د ګاونډيانو اسلامي فريضه ده لکه څنګه چې يې له افغانانو سره د جهاد په وخت کې مرستې کړي دي اوس دې له افغانانو سره په سوله او د يو دوست حکومت په جوړېدو کې مرسته وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني ټولنه يوه مسلمانه، مساوات طلبه او اعتدال خوښوونکې ټولنه ده

دا مرکه د (وفا) جريدې په (۵۰)مه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د جوزا مياشتې پر (۱۳)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانسـتان د ليکوالو ټولنې مشـر پروفيسـور عبدالرسـول امين د - National Endowment for Democracy د موسســې له خوا د The world Conference on challenges to Democracy in the New Ara په کنفرانس کې د ګډون لپاره د امريکا متحده ايالاتو واشنګټن ته دعوت شوی و. پروفيسور امين په دغه کنفرانس کې د ګډون په موخه د اپريل په څلورويشـتمه نېټه هغه هېواد ته ولاړ او د مې د مياشتې پر شپږ ويشتمه نېټه بېرته پېښور ته راستون شو. د وفا جريدې د خپلو لوستونکو د خبرتيا لپاره له پروفيسور امين سره مرکه کړې ده، چې مرکه يې په دې ګڼه کې خپره شوې ده.

د مرکې په پيل کې مو له پروفيسـور امين څخه د دغه کنفرانس د جوړېدو، اهدافو، بحثونو او په کنفرانس کې د دوی د برخه اخيسـتلو په باب پوښـتنه وکړه، دوی په دې برخه کې وويل:

په کنفرانس کې د لاتينې امريکا، افريقا، منځني ختيځ، شـرقي اروپا، د پخواني شـوروي اتحاد او نورو مختلفو هېوادونو ۱۷۵ هيئتونو ګډون کړی و. زه يوازينی افغان وم چې د ښځنې نړيوال سازمان د غړي په حيث کنفرانس ته بلل شوی وم. کنفرانس د تبت د روحاني مشر (دلای لاما) په وينا پرانيستل شو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې کنفرانس کې د بشر د حقونو او په وروسته پاتې هېوادونو کې د خلکو په خوښه د ټاکل شوي حکومت او ديموکراسۍ په باب خبرې کېدې او ټولو ويناکوونکو په دې ټينګار کاوه چې په دغو هېوادونو کې ډموکراسي، د خلکو په خوښه ټاکل شوی حکومت او بشر د حقونو واقعيتونه د خلکو د عنعناتو، کلتور او اجتماعي شرايطو سره سم څنګه عملي کېدلای شي. دکنفرانس په پروګرام کې د افغانستان لپاره وخت نه و ورکړل شوی. ما دکنفرانس له مشر څخه هيله وکړه، چې ماته دې د افغانستان دکشالې په برخه کې د خبرو لپاره وخت راکړي، دکنفرانس مشر زما د غوښتنې په برخه کې دګډونکوونکو څخه پوښتنه وکړه، ګډونکوونکو په يو اواز وويل، چې افغانستان له کورنيو جګړو سره مخامخ دی، پروفيسور امين ته دې وخت ورکړل شي... ما په ډېر لنډيز د افغانستان د روانو کړکېچونو او تراژيديکو حالتو په باب خبرې وکړې. ما په دې رڼا واچوله چې د افغانستان خلک څنګه له يوې ديکتاتورۍ څخه ووتل او څنګه د بلې ديکتاتورۍ د لاندې راغلل. په دې خبروکې ما د کنفرانس ګډونکوونکو ته د افغانستان د روانو بدبختيو ذکر وکړ، چې افغانان له يوې سختې جګړې څخه راووتل، دمه يې لا نه وه کړې، چې د قدرت لپاره په بله جګړه واوښتل. د دغو ټولو بدبختيو اصلي عوامل خارجي ايډيالوژيکانې، په خارج کې جوړ شوي ګوندونه، دګوندونو جوړښت، خارجي مداخلې او د خارجيانو له خوا د دغو تنظيمونو پواسطه په افغانستان کې د خارجيانو په ګټه د سياسي انحصار ټينګول دي. افغاني ټولنه يوه مسلمانه مساوات طلبه او اعتدال خوښوونکې ټولنه ده او افغانان د اجتماعي جوړ او اجتماعي روحياتو له مخې د تحميل، ديکتاتوري او د پرديو له ګوډاګيانو څخه کرکه کوي. افغانان له ګاونډيو هېوادونو سره په وروروليۍ ژوندکول غواړي، خو نوکرۍ ته تيار نه دي. په خپله خوښه ټاکل شوی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت، چې د افغانانو او ګاوڼدیو هېوادونو ګټې په نظر کې ولري، منلو ته تیار دي، لاکن په هېڅ قیمت د پردیو له خوا تحمیل شوي لاسپوځي حکومت منلو ته تیار نه دي. افغانستان د جرګو او مرکو کور دی، مرکې او شوراګانې د دغه ولس تاریخي عنعنه ده. تر څو چې افغانان د خپلې ملي عنعنې سره سم په خپله خوښه حکومت و نه ټاکي، خپل سرنوشت په خپل لاس کې و نه نیسي، تر هغې په افغانستان کې هېڅ ســوله منځته نه راځي او په نتیجه کې به په افغانستان کې د دیکتاتورۍ په وجه وینې تویېږي، د مرګ ژوبلې بازار به ګرم وي، لوټ به روان وي، ښځې به بې عفته کېږي، کورونه به ورانېږي، خلک به د خپلو کورونو څخه شړل کېږي او هېچاته به د سر امن نه وي. ما له دغه نړیوال کنفرانس څخه غوښتنه وکړه، چې له افغانانو سره د دیکتاتورۍ پرضد، د خارجیانو د مداخلې پر ضد په افغانستان کې د افغانانو د عنعنې سره سم د دوی منتخب حکومت او د بشــر د حقوقو د تامین په لاره کې همکاري وکړي. کنفرانس ته د امریکې د باندنیو چارو د وزیر او د امریکې د جمهور رییس ښاغلي بل کلنټن له خوا مېلمستیاوې ورکړل شوې، ښاغلي بل کلنټن د جایزو د وېشلو په مراسمو کې وویل: ((موږ په دیموکراسۍ، ازادو انتخاباتو، په انساني کرامت، د بشر په حقوقو او په نړۍ کې په سوله او د یو بل په چارو کې د نه مداخلې پر اصــولو عقیده لرو. د امریکې متحده ایالات د نړۍ د ژاندارم او پولیس رول لوبولو ته چمتو نه دی، اما زما اداره د هغو افرادو او ګروپونو تر شـاه ولاړه ده، څوک چې د دیموکراسۍ، انسـاني کرامت، ازادو انتخاباتو او د بشــر د حقونو لپاره مبارزه کوي، موږ د هر ډول دیکتاتورۍ او تبعیض مخالف یو.))

موږ له پروفیسور امین څخه وپوښتل، چې له کنفرانس وروسته دوی په امریکا کې له کومو امریکایي مقاماتو او موســـو ســره ولیدل. په دې برخه کې یې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل: د اپریل له پنځه ویشتم څخه تر دېرشم پورې د یادې شوې موسسې مېلمه وم او د مې له اول څخه د مې تر لسم پورې د یونایټډ سټیټس انفارمېشن اجنسي مېلمه وم. د دغې ایجنۍ د پروګرام له مخې ما د امریکا د خارجه چارو د وزارت له موظفو اشخاصو، د نیوجرسي سناتور (بل بریډلي)، د سنا د باندنیو چارو د روابطو دکمېټې د مامور او د ملګرو ملتونو د لوی سکرتر له مشاور سره ملاقاتونه وکړل. د دې برسېره د مختلفو موسسو د مشرانو او یو شمېر افغانانو سره مې هم لیدنې کتنې شوې دي. دغو ټولو خلکو د افغانستان دکشالې د سوله ییز حل سره ډېره دلچسپي درلوده. سره له دې چې د افغانستان کشاله د اهمیت په لحاظ په اوله دویمه او درېیمه کټګورۍ کې نه راځي، خو دوی د افغانستان د ستراتیژیک موقعیت پر لحاظ د افغانستان کشاله شاته نه ده غورځولې او د هېواد دننه او چاپېره سیاسي انکشافاتو پوره څارنه کوي. د دوی په نظر که په افغانستان کې افراطي ایډیالوژي په پښو ودرېږي، طبیعي ده چې د دغې ایډیالوژۍ په سر کې ولاړ افراد یا ګوندونه، مخالف افراد یا ګوند په وچ زور له منځه وړي، دیکتاتوري منځته راوړي، د دیکتاتورۍ څخه تروریزم منځته راځي، د هېواد په وګړو په وچ زور خپله ایډیالوژي تحمیلوي، نورو هېوادونو ته خپله ایډیالوژي صادروي، چې نتیجه یې د مرګ ژوبلې او د ثبات له نشتوالي سیوا بل هېڅ شی لاسته نه راځي. دوی د تاجکستان روانه کشاله د ایډیالوژۍ د صادرېدو نتیجه ګڼله. د دوی په نظر افغانستان د مخدره موادو د تولید او قاچاق د مرکز بنه غوره کوي. د اخبارونو او د خلکو له خبرو څخه داسې څرګندېدله چې د ملل متحد د احصایې له مخې افغانستان په برما پسې په دویمه درجه د مخدره موادو د تولید او قاچاق مرکز ګرځېدلی دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څوارلس کلن جهاد په نتیجه کې کې د افغانستان یو شمېر قوماندانان پرېمانه وسله، مجاهدین او د جنګ تجربه لري او په خپلو سیموکې د مرکزي حکومت د نشتوالي له امله خپلواک ژوندکوي. دوی تر اوسه د مخدره موادو د خرڅلاو له لارې پرېمانه پیسې ګټي، د بل کاروبار سره عادت نه لري، اما د ګاونډیو هېوادونو بین المللي قاچاقبران زیار باسي چې د افغانستان له قوماندانانو سره ارتباط پیاکړي او دوی د مخدره موادو د لارې د پرېمانه پیسو د ګټلو سره عادت کړي. که په بې مرکزه افغانستان کې دغه پروسه وده کوي، نو په دې صورت کې بیا یو قدرت هم دا توان نه لري، چې خپلواکه او د مخدره موادو له لارې ګټندویه قوماندانان د راتلونکي مرکزي حکومت اطاعت ته مجبور کړلای شي، چې په نتیجه کې به افغانستان د یوې ناوړې ملوک الطوایفي مرکز وګرځي.

د اسلام اباد د تړون د کامیابېدو او یا نه کامیابېدو په برخه کې ډېر سوالونه کېدل ما د دوی په ځواب کې وویل: په تېرو څوارلس کلونو کې افغانان د مختلفه اتحادونو، موقتي حکومتونو او حتی د پېښور د تړون شاهدان دي. خو تر اوسه پر اتحاد، موقتي حکومت، د پېښور تړون او د اهل حل و عقد شورا نه دي کامیاب شوي. د اسلام اباد تړون هم په کاغذ لیکل شوی دی، خو عملي کېدل یې ډېر ګران کار دی. سره له دې چې د دې تړون لپاره رقیب حکومتونه اسلام اباد کې راټول شول، د پاکستان صدراعظم، د سعودي عربستان د استخباراتو مشر، د ایران د خارجه چارو د وزارت مرستیال او یو شمېر نورو خلکو د افغاني ډلو ترمنځ د سولې لپاره کار وکړ، خو بیا هم دغه هلې ځلې کامیابه نه شوې. دناکامۍ اساسي عوامل یې دا دي چې دغه ټول تنظیمونه د افغانستان د باندې په خارجي هېوادونو کې جوړ شوي دي، د خارجیانو له خوا مشران ټاکل شوي دي، خارجیانو ورته پرېمانه وسلې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسې ورکړي دي، خارجیانو وربانديې سرمایه ګذاري کړې ده او د پټو تعهداتو له مخې د افغنانو پرځای د خارجیانو پلانونه عملي کوي. بله خبره دا ده چې په اسلام اباد کې راټول شوي منځګړي حکومتونه هم د افغانستان د قضیې طرف دي او هم خپل ترمنځ رقیبان دي. دغه هېوادونه په بټه او ښکاره د خپلو مشخصو تنظیمونو ملاتړ کوي، هر یو د مشخص تنظیم لپاره امتیاز غواړي او هر یو په دې هڅه کې دي چې په افغانستان کې خپل نفوذ او د خپلو مشخصو تنظیمونو د لارې په کومه طریقه انحصار منځته راوړي. په دې ترڅ کې د افغانستان خلک بېخي له نظره غورځول شوي دي. تر څو چې د ملل متحد لوی سکرتر د افغانستان د سولې پلان بیا پیل نه کړي، تر هغې د افغانستان د کشالې حل پیداکول مشکل کار دی.

ځینو دا نظر ښکاره کاوه چې د ملل متحد پلان د ناکامی سره مخامخ شوی دی، که بیا پیل شي څه نتیجه به ور نه کړي؟

زما ځواب دا و چې ملل متحده یوازینی بېطرفه موسسه ده او د نورو هېوادونو غوندې افغانستان هم د دې موسسې غړی دی. د افغانستان کشاله له بېطرفه منځګړیتوب پرته د داسې هېوادونو له خوا چې د افغانستان په قضیه کې طرف دي، خپلې ګټې په نظر کې لري او مشخصو تنظیمونو لپاره امتیاز غواړي، نه شي حل کېدلای. څه وخت چې ملل متحد د افغانستان د سولې لپاره پلان وړاندې کړ، د افغانانو لوی اکثریت د دغه پلان ملاتړ وکړ او یوازې یو څو وسله والو ډلو یې مخالفت ته ملا وتړله. د دغه مخالفت او په نتیجه کې د پلان پر ضد د کودتا عوامل په ډاګه ښکاره دي.

۱ – هغو هېوادونو چې په ځینو مشخصو تنظیمونو سرمایه ګذاري کړې ده، ډار درلود که چیرې د ملل متحد پلان عملي شي شاید چې د دغه پلان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملي کېدو په نتیجه کې د دغو هېوادونو د لاسوهنې، نفوذ او د مشخصو تنظیمونو په واسطه په افغانستان کې د هغوی د سیاسي انحصار مخنیوی وشي. سره له دې چې دغو هېوادونو په ښکاره له پلان سره د ((هو)) سر خوځاوه اما په زړه کې ورسره مخالف وو.

۲– وسله وال مخالفین پوهېدل چې د افغانستان لوی اکثریت د مرګ ژوبلې څخه پوزې ته راغلی دی. کېدای شي چې د افغانستان خلک د ملل متحد د پلان د کامیابېدو په نتیجه ک؟ې دغه ګوندونه مسترد کړي او یو نوی لیډرشپ منځته راوړي. که څوک واقعاً په دې باور ولري چې د افغانستان د خلکو اکثریت د هغه سره دی، نو هغه د ملل متحد یا د بل ارګان له خوا د سولې د پلان څخه نه ډارېږي، هغه په دې پوهېږي چې خلک هغه ته رایې ورکوي او هغه د خلکو د ملاتړ څخه برخورداره دی، په خوله خو هره یو دعوه کوي چې د افغانستان د خلکو لوی اکثریت د هغه سره دی اما په زړه کې پوهېږي که چېرې خبره د عمل میدان ته راشي، نو هغه حتماً د خلکو له خوا مستردېږي. یوازې دغه ډار د ملل متحد د پلان په لار کې لوی خنډ دی.

۳– د ډاکتر نجیب اللهد استعفی او د ملګرو ملتونو د پلان د عملي کېدو د نیتې ترمنځ سیاسي خلا منځته راغله. له دې خلا څخه شورای نظار، ملیشا او د پرچمیانو ائتلاف ګټه واخیسته. دوی فکر کاوه څوک چې کابل ونیسي هغه په ټول افغانستان کې حکمت هم کولای شي.

د دې ائتلاف بل هدف دا و چې دوی کولای شي چې په افغانستان د دوی په اصطلاح د پښتنو زعامت ته خاتمه ورکړي. واقعیتونو ورته وښودله چې کابل نیول اسان کار دی، اما ساتل یې مشکل کار دی او د پښتنو پر ضد د ائتلاف عملي کېدل بېخي ګران کار دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤- ځینو هېوادونو غوښتل ډاکتر نجیب الله د سقوط په نتیجه کې د کابل د ائتلاف په واسطه په افغانستان کې د نیم بند سیاسي قدرت د انتقال لپاره لاره هواره کړي. دوی فکر کاوه چې مخالفې ډلې حتماً خپل ترمنځ په جګړو اخته کېږي، مرګ ژوبله زیاتېږي، انارشي به دومره زیاته شي چې د افغانستان خلک به د دغو ډلو مخالفت ته راپورته شي او د جهاد او مجاهد نوم به دومره بدنام شي چې خلک به په زړو کفن کشانو شکر وباسي، د افغانستان د سیاسي سیستم څخه به یو داسې ماډل منځته راشي چې په راتلونکي کې به د دغه سیستم ماډل منلو ته د افغانستان خلک، د ګاونډیو هېوادونو ولسونه او د اسلامي نړۍ هېوادونه په هېڅ قیمت تیار نه وي. په افغانستان کې ددغه هېوادونو نه پیسې لګېږي، نه یې تبعه مري، بلکې افغانان ورته په خپله داسې سیاسي ماډل جوړوي چې هغوی په ډېر لګښت او مستقیمه مداخله نه شو جوړولای.

د ډاکتر نجیب الله تر سقوط وروسته ډېر سیاسي بدلونونه منځته راغلي دي، خلکو فکر کاوه چې نجیب الله د افغانستان د تراژیدۍ اساسي عامل دی، که نجیب الله ولاړ شي او په کابل کې د مجاهدینو حکومت منځته راشي شاید چې په هېواد کې سوله رامنځته شي. نجیب الله ولاړ، د مجاهدینو حکومت جوړ شو، افغانانو په خپلو سترګو ولیدل چې د سولې پر ځای په زرګونو بېګناه خلک ووژل شول، د کابل ښکلی ښار او د خوا او شا کلي د بمونو خوراک شول، ښځې بې عفته شوې، حکومتي، خصوصي او شخصي مکلیتونه لوټ شول او په زرګونو خلک د کابل د ښار نه وتښتېدل.

محترم مجددي صاحب او محترم رباني صاحب د یو بل پسې راغلل لاکن په عمل کې څرګنده شوه چې دغه تنظیمونه یوازې دجنګ لپاره جوړ شوي دي او د هر تنظیم مشر او نامتو غړي یوازې د خپلو ځانونو او تنظیمونو په برخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې فکر کوي او نورو ته د مخالف یا دښمن په نظر ګوري. مشخصه ایډیالوژیکانې، ګوندي جوړښت او اقتصادي، سیاسي، ژبني او نور ډېر فکتورونه دي چې دوی د یو متحده هېواد او د افغانانو په ګډو ګټو فکرکولو ته نه پرېږدي. د اهل حل و عقد شورا یې ښه مثال دی. دغه شورا د افغانانو د عنعنې سره سم لویې جرګې، پر ضدرامنځته شوه اما په عمل کې ولیدل شول چې دغې شورا ته یوازې هغه خلک راوبلل شول چا چې د یو مشخص تنظیم مشر د جمهور رییس په حیث ټاکل غوښتل. هغه څوک چې د شورا په صفت نه مرېدل هغوی هم د دغې شورا مخالفت د توپونو په ډزو اعلان کړ.

د هرې ټولنې سیاسي سیستم یا حکومت په مشروعیت ولاړ وي او د مشروعیت اساسي نسبت د ټولنې د خلکو په ازاده رایې ولاړ وي. هغه حکومت چې په خلکو باندې د ټانکونو، توپونو، الوتکو، راکټونو، ټوپکو او برچو په زور تحمیلېږي، دغه ډول حکومت مشروعیت نه لري او افغانان هم د زور حکومت منلو ته تیار نه دي. د افغانستان د ازادۍ لپاره د افغانستان ټولو قومونو ګډه قرباني ورکړې ده او اوس یو قوم بل قوم ته دا نه شي ویلای چې ما قرباني ورکړې ده او تا نه ده ورکړې. د څوارلس کلونو د ملي تراژیدۍ په نتیجه کې اوس د افغانستان ټول قومونه خپل قوماندانان، دیني علما، قومي مشران او تعلیمیافته اشخاص لري او د تېر یو کال او یوې میاشتې ترخو تجربو ثابته کړه چې په افغانستان د سولې د راوستلو لپاره د ملګرو ملتونو د لوی سرمنشي غږ د سولې د هڅو لپاره له بل هر وخت نه زیات ضرور دی.

ملګري ملتونه یوه بیطرفه موسسه ده او د دغې موسسې د لوی سرمنشي دفتر د بل هر چا څخه زیات د افغانستان د کشالې په هکله اوږده او پخه تجربه لري. اوس هغه وخت رارسېدلی دی چې د ملګرو ملتونو د لوی سرمنشي نماینده یا نمایندګان د افغانستان په قضیه کې دخیلو حکومتونو،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تنظیمونو مشـــرانو، د مختلفه قومونو د قوماندانانو، دیني علماوو، قومي مشرانو او تعلیمیافته اشخاصو سره له سره رابطه ټینګه کړي او د افغانستان د مختلفه قشرونو څخه نماینده لویه جرګه یا شورا دایره کړي چې د افغانستان خلک د خارجي مداخلو پرته په ازاد ډول په خپله خوښــه د خپل هېواد د سیاسي او اقتصادي سیستم، اساسي قانون او راتلونکي مشرتابه په باره کې فیصله وکړي او دغې ملي تراژیدۍ ته خاتمه ورکړي.

موږ له استاد امین څخه وپوښتل چې تاسو په امریکا کې له مېشتو افغانانو سره هم ولیدل که نه؟ دوی په دې اړه وویل:

ما دوه ځله په واشــنګټن کې او همدا شــان د کالیفورنیا ایالت په کانکورد او لاس انجلس کې د افغانانو په غونډو کې خبرې وکړې. د افغانانو لپاره په واشنګټن او کالیفورنیا کې ټلوېزیونونو او د ازاد افغانستان راډیو راسره مرکې هم وکړې.

د افغانانو اکثریت د افغانســـتان د کشـــالې له ورځنیو حالاتو څخه ځانونه خبروي او د افغانســتان د روانې تراژیدۍ په وجه ډېر خفه ښــکارېدل. له بده مرغه یو شمېر افغانان د پښتو او فارسي د رقابت په مرض اخته شوي دي او دغه مرض دومره شدت پیداکړی دی چې حتی ځینې پښتانه د دري ژبو سره او ځینې دري ژبي له پښتنو سره خبرې نه کوي. ما په دغه غونډو او مرکو کې هغوی ته په زغرده وویل چې په افغانستان کې افغانانو ته اساسي پرابلم دا دی چې خپل هېواد څنګه د مرګ ژوبلې او تباهۍ څخه وژغوري؟ هغوی ته د پښتو او فارسي مساله دومره مهمه نه ده، لکه څنګه چې یو شمېر افغانانو په امریکا کې راټینګه کړې ده. هلته د آش نه کاســه ډېره توده وه، ما ورته وویل افغانستان د داخلي قومي روابطو او د خواوشا او حوزې د شرایطو په لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه جزیه کېدونکی هېواد دی. په افغانســـتان کې ټول قومونه ګډ پراته دي او دوی د پېړیو پېړیو راهیسې ګډ ژوندکوي. په افغانستان کې داسې سیمه نه شته چې هلته دې یوازې یو قوم مېشت وي. فرضاً که افغانستان تجزیه کېږي، نو ددې تجزیې عملیه به یوازې د افغانســـتان پورې محدوده نه وي، دغه عملیه حتماً په پاکستان، ایران، د مرکزي اسیا په جمهوریتونو، ترکیه، هند او د اسیا په ډېرو هېوادونو تاثیر کوي چې په اوسنیو شرایطو کې د تجزیې د دې لویې عملیې او د تجزیې څخه د راپیداکېدونکو شـــخړو جګړو او قومونو د یوځای څخه بل ځای ته د لېږدولو او ورسره د سیاسي، اقتصادي، اجتماعي او نظامي پرابلمونو د مخنیوي لپاره کوم ماستر پلان نه شته، که موږ یې غواړو او که نه او که زموږ خوښـــه وي او که نه، موږ افغانان مجبور یو چې په افغانســـتان کې ژوند وکړو. څوک چې په یو کور کې ژوندکوي، نو په ځای د دې چې په خوشـالۍ او وروړلۍ ژوند وکړي، تریخ ژوند د افغانســتان یو قوم ته هم هیڅ ګټه نه رسـوي. که څوک ټوله شـپه او ورځ خپل وخت په دې تېر کړي چې پښـــتانه بې کلتوره دي، تاجک بې غیرته دي، ازبک کله خام دي او داســـې نور نو ګټه به یې څه وي؟ له دغو خبرو څخه یوازې د افغانســـتان دښـــمنانو ته ګټه رسـېږي؛ دغه خلک یوازې د افغانســـتان د دښـــمنانو لپاره خدمت کوي او موږ په واقعیت کې په شـــعوري یا غیر شـــعوري توګه د افغانســـتان لپاره د (کی.جي. بي) د دې پلان چې ((جلا یې کړه او حکومت وربانديې وکړه)) ښکار شوي یو. (کی . جي. بي) د قومونو، قبایلو او ملیتونو د وزارتونو له لارې همدغه پلان په افغانســـتان کې عملي کول غوښـــتل، چې افغانان د قوم او ژبو په شـــخړو کې راښـکېل کړي او دوی وربانديې حکومت وکړي. ســـره له دې چې خلقیانو او پرچمیانو د بین المللي ایډیالوژۍ پلوي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوه اما د دغه پلان له مخې دوی د پښتنو او غیر پښتنو په نومونو د یو بل پر ضد مبارزه هم کوله.

د ډاکتر نجیب الله تر سـقوط وروسـته د کابل ائتلاف هم دا فکر کاوه، چې دوی د کابل د نیولو سـره جوخت به د پښـتنو تاریخي زعامت ته خاتمه ورکړي. د ائیتلاف غړو ځانونه د خپلو قومونو نماینده ګان معرفي کول او د دوی پر ضـد مخالفینو هم کوښښ کاوه چې پښتنو ته د خطر په نوم پښتانه په ځان راټول کړي. دواړو ډلو د قومونو او ژبو په نومونو پوره هلې ځلې وکړې، لاکن د مختلفه قومونو قوماندانانو، دیني علماوو، قومي مشـرانو او تعلیمیافته وو د دوی هلې ځلې شـنډې کړې. د دوی له خوا دا غږ راپورته شـو، چې په افغانسـتان کې جګړې د قومونو ترمنځ جګړې نه دي، بلکې دغه جګړې محض د سیاسـي قدرت ته د رسـېدو په نیت روانې دي. له بلې خواد له کونړ نیولې تر هرات پورې د هندوکش جنوب ته د پښـتنو قومونه مېشـت دي او د کابل چاپېر پښـتانه قوماندانان پراته دي. دغو قوماندانانو لیدل چې د کابل ائیتلاف د پښـتنو پر ضـد فعالیت کوي، لاکن د دغو قوماندانانو د حوصـلې او د تدبر څخه کار واخیسـت او هغوی نه غوښـتل چې د قدرت جنګ په قومي جنګونو بدل کړي. د مرکو په دوران کې ځینو قوماندانانو دې ته اشـاره کوله، که چېرې په افغانسـتان کې قومي نښـتې پیل شـي، نو دغه نښـتې د افغانسـتان ټولو سـیمو، ښـارونو، کلیو او حتی کورونو ته ورننوځي. هېڅوک د کامیابېدو چانس نه لري او په افغانسـتان کې د مرګ ژوبلې او تباهۍ پرته هېڅ شـی نه ترلاسه کېږي.

ما ورته وویل د افغانسـتان په جهاد کې ټولو قومونو قرباني ورکړې ده. اوس ټول قومونه حق لري، چې په راتلونکي افغانسـتان کې د ورورلۍ د اصـولو پر اساس هر قوم د خپل شـمېر سـره سـم خپل سـیاسـي، اقتصـادي، اجتماعي،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلتوري او نور حقونو ترلاسه کړي. له بده مرغه د افغانستان د ځينو قومونو څوکسان چې ځانونه د ځينو قومونو نماینده ګان معرفي کوي، وايي چې د دوی د قوم حق بل قوم خوړلی دی، په واقعیت کې دغه ډول اشخاص له قومي تعصب او له قومي شخړو څخه شخصي بهره برداري کوي. په سیاسي لحاظ حقوق قانوني مساله ده او قانون د خلکو د نماینده ارګان له خوا جوړېږي. تر څو چې په افغانستان کې د ټولو قومونو له خوا نماینده شورا منځته را نه شي او دغه نماینده شورا په اکثریت حکومت انتخاب نه کړي، تر هغې شورا او حکومت دواړه مشروعیت نه پیداکوي. په دې شرایطو کې د ټولو افغانانو اسلامي او ملي وظیفه دا ده چې په افغانستان کې د مشروع شورا او حکومت د جوړېدو لپاره کار وکړي او څه وخت چې دغه شورا منځته راغله، نو بیا شورا حق لري چې د افغانستان په راتلونکي اساسي قانون کې د ټولو قمونو هر ډول حقوقو ته قانوني بڼه ورکړي او مشروع حکومت ورته عملي جامه ور واغوندي. د مثال په ډول که د يو قوم په نوم يو څو کسان دا دعوه راپورته کړي چې په تېرو وختونو کې زموږ د قوم سیاسي، اقتصادي، اجتماعي، تعلیمي، کلتوري یا مذهبي حقوق غصب شوي وو او موږ خپل حقوق غواړو. که فرضاً د بل قوم يو څوکسان ورته دا ووايي چې موږ يې نه درکوو، یا ادعا مو سمه نه ده یا مو ټول حقوق درکړل، نو ایاد مدعي یا مدعي علیه خبرې یا فیصلې څه قانوني بڼه لري؟ ایا د ټوپک په زور حق اخیستل قانوني ګڼل کېږي؟ يو ځواب دی، نه. بیا هم موږ افغانان مجبور يو چې د يو مشروع ارګان په لټه کې شو او دغه ارګان د افغانانو د ټولو قومونو نماینده شورا ده او بس.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې مو له پروفیسور امین څخه پوښتنه وکړه چې تاسو له افغانانو سره د تفاهم او ملي وحدت د شــورا په باب هم خبرې وکړې او که نه؟ ده په دې اړه وویل:

اکثره افغانان له شورا څخه خبر وو او د افغانانو په غونډو او مرکو کې د شورا په هکله ډېرې پوښتنې هم وشوې.

زما د خبرو خلاصه دا وه:

دا شورا د افغانستان د مختلفو قومونو له قوماندانانو، قومي مشرانو، علماوو او تعلیمیافته وو څخه جوړه شوې ده. د شورا مرامنامه مې ورکړه، ما ورته د شورا په ترکیب، د شورا په فعالیت او شورا د راتلونکي پروګرام په برخه کې په تفصیل معلومات ورکړل چې د دغه شورا اساسي ټکي مې ورته داسې خلاصه کړل:

۱ – دغه شــورا د افغانســتان د رواني تراژیدۍ د ترخې تجربې په نتیجه کې منځته راغلې ده، د مختلفو قومونو قوماندانان، قومي مشـــران، دیني علما او تعلیمیافته په پېښور کې سره راټول شول، د افغانستان په روانې ملي تراژیدۍ وګړېدل او پرېکړه یې وکړه چې د افغانستان د مختلفو قومونو د قوماندانانو، قومي مشرانو، دیني علماوو او تعلیمیافته وو سره دې رابطه ټینګه کړل شي، دوی دې د افغانستان دننه په یو ولایت کې سره د جرګې په توګه راټول شي او د افغانستان د ملي تراژیدۍ د خاتمې په برخه کې دې تصمیم ونیسي.

۲ – د روان کال د مارچ په ۶مه نېټه یې د پاکستان صدراعظم، په اسلام اباد کې د ایران او سعودي عربستان سفیرانو ته لیکونه ولېږل. په دې لیکونو کې د دغه هېوادونو د حکومتونو او خلکو څخه د افغانانو د جهاد په دوران کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرستې له امله منځنه شوې ده، اما دوی ته دا هم ليکل شوي دي، چې د دغه هېوادونو حکومتونه د افغانستان په داخلي چارو کې مداخله کوي، د افغانانو ترمنځ تبعيض کوي او د دغه هېوادونو حکومتونه غواړي، چې د هغو تنظيمونو په واسطه چې د دوی له خوا جوړ شوي دي، په افغانستان کې خپلو مستقيمو او غير مستقيمو مداخلو ته دوام ورکړي او د افغانستان د خلکو خپلواکي د خپل انحصار لاندې راولي.

۳- د شورا ټوله مرامنامه مې ورته په څلورو ټکو کې خلاصه کړه.

الف- افغانان وروروليکوي، خو نوکری ته نه دي تيار، خارجي مداخله نه مني.

ب- افغانان په خارج کې يا د خارجيانو له خوا د جوړو شويو تنظيمونو په واسطه په افغانستان کې د دوی سياسي، اقتصادي او کلتوري انحصار نه مني او نه يې منلو ته تيار دي.

ج- په زور کلي نه کېږي. افغانان ديکتاتوري او د خارجيانو له خوا د تحميل شوي حکومت څخه تر پوزې راغلي دي. د منځګړيتوب حق هغه څوک لري چې هغوی واقعاً بې طرفه وي. د افغانستان په کشالې کې دخيل حکومتونه بې طرفه نه دي، دوی د قضيې طرف دي، خپل ترمنځ رقابتونه لري، د خپلو تنظيمونو لپاره امتيازات غواړي او د دغو رقابتونو له امله افغانستان د دوی د بزکشی ميدان ګرځېدلی دی.

د ملګرو ملتونو موسسه يوازينی بې طرفه موسسه ده، له ډېرو کلونو راهيسې دغه موسسه د افغانستان له کشالې سره نږدې اړيکي لري، د افغانستان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلې منځګړیتوب یې کړی دی او په دې پوهېږي چې د افغانستان کشاله څنګه او له کومې لارې سیاسي حل مومي.

د- د افغانستان په جهاد او ازادۍ کې ټولو قومونو ګډه قرباني ورکړې ده. اوس ټول قومونه خپل قوماندانان، دیني علما، قومي مشران او تعلیمیافته اشخاص لري، د ملګرو ملتونو لوی سکرتر دې د افغانستان د دغو څلورو قشرونو څخه لویه جرګه یا داسې بل میکانیزم چې د افغانانو لوی اکثریت ته د منلو وړ وي، دایر کړي او دغه نماینده لویه جرګه کې د خارجیانو د مداخلې نه غیر د افغانستان د سیاسي سیستم، حکومت، اساسي قانون او راتلونکي مشرتابه په اړه دې تصمیم ونیسي او د افغانستان روانې ملي تراژیدۍ ته دې خاتمه ورکړي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصاحبه پروفیسور عبدالرسول امین با هفته نامه کابل

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۶۵)مه گڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د وږي میاشتې پر (۲۷)مه نېټه خپره شوې ده.

سوال: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد چه وقت تاسیس گردید؟

جواب: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد در حمل سال ۱۳۶٤ هـــ. ش مطابق به سال ۱۹۸۵م در اثر مساعی، تنی چند از تعلیمیافته گان، منورین و نویسنده گان کشور در شهر پشاور تهداب گذاری شد. اعضای موسس آن ده نفر بودند. ما در دیار غربت باوجود دشواریهای مالی و سیاسی شروع به کار سازنده فرهنگی و سیاسی نمودیم و خواستیم تا واقعیتهای جامعه ما را طوری که است به گونه حقیقی و ریالستیک آن بازتاب دهیم.

ما در عملی نمودن اهداف اتحادیه باقبولی هر نوع خطر راه برگزیده خود را دنبال نمودیم، در آن ثابت قدم ماندیم و تا هنوز هم به کار خود به همان شیوه واقعیتی و واقعیت گرایی ادامه میدهم.

سوال: با کدام مراجع و سازمانهای ملی و جهانی ارتباط دارید؟

جواب: بر اساس اهداف اتحادیه ما با بعضی از موسسات مدافع حقوق بشر و دموکراسی و ازادی به سویه جهانی ارتباطهای داریم و از موسسات غیر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتی کمکهای بلا قید و شرط را پذیرفته ایم. من خود عضو سازمان جهانی حقوق بشر استم، و در داخل کشور اترباط ما با جمعیت رستگاری ملی، شورای تفاهم و وحدت ملی قایم بوده، و با انجمن فرهنگی خوشحال نیز در استانه تاسیس روابط متقابل فرهنگی استیم و هر موسسه فرهنگی دیگر کشور که با اهداف ما یعنی کوشش برای حقوق بشر و حکومت انتخابی توافق داشته باشد و ما نیز اهداف انها را بپذیریم خواهان برقراری روابط و همکاری متقابل استیم.

سوال: چند عضو دارید؟

جواب: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد در سالهای اخیر ۲۸ عضو رسمی داشت، که اکثر شان در اتحادیه مصروف کارهای فرهنگی و علمی و ژورنالستیک بودند، اما بنا بر ضیقی منابع پولی و خشکیدن سرچشمه های کمکها فعلاً تداد محدودی از اعضای آن در اتحادیه مصروف کار اند، ولی تعداد اعضای دیگر ما که خارج از اتحادیه کار میکنند زیاد است.

سوال: برنامه اتحادیه را توضیح کنید؟

جواب: اتحکادیه نویسنده گان افغانستان ازاد در مسایل سیاسی افغانستان، معتقد به اشتراک تمام اقشار و اقوام و قبایل ساکن در کشور است. ما معتقد استیم که در جهاد چهارده ساله افغانستان همه افغانها مربوط به هر قوم و قبیله شرکت ورزیده و اکنون در تشکیل حکومت و حیات سیاسی، اجتماعی کشور نیز بایست همه یی افغانها بدون در نظرداشت مسایل، لسانی، منطقه یی، مذهبی و قومی حصه داشته باشند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما معتقد استیم که جامعه ما یک جامعه مسلمان، مساوات طلبب و بیگانه زدا است، انها سنتهای دیرینه خود را احترام میگذارند، بنا بر آن باید با درک ساختار اجتماعی و روان ملت خود طبق خواسته های انان عمل نماییم، هرگاه به نظریات و اعتقادات انها وقعی گذاشته نشود ما نخواهیم توانست درکشور خود به یک صلح سراسری و پایه دار نایل آیم.

اتحادیه ما بر اصل دموکراسی، ازدیهای فردی و اجتماعی و رعایت کامل حقوق بشر و حقوق مدنی اعتقاد کامل و راسخ دارد.

سوال: منابع تمویل کننده انجمن چگونه است؟

جواب: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد بدو تاسیس تا امروز فعالیتهای خود بر اساس پروژه های گوناگون استوار و برقرار نموده بود، به گونه مثال پروژه مجله انگلیسی بنام (WUFA)، پروژه مجله خپلواکی به زبانهای دری و پشتو، پروژه چاپ کتب (به زبانهای پشتو، دری و انگلیسی)، پروژه اخبار وفا (به زبانهای پشتو و دری) و پروژه سیمینارها، هر یک از این پروژه ها را بعضی از موسسات فرهنگی و سیاسی، اجتماعی خارجی تمویل میکرد. ایشیا فوندیشن، USIS، کوترادادناور فوندیشن (المان) و یک موسسه دنمارکی در تمویل پروژه های ما با ما یاری رسانیده است. در اواخر سال گذشته عیسوی اکثریت پروژه معاونت سقوط کرد، فعلاً تنها پروژه اخبار (از سوی دنمارکیها) تمویل میشود و پروژه چاپ کتب فعالیت دارد (تمویل این پروژه را یک موسسه مدافع دموکراسی امریکایی پذیرفتهو ولی تا حال کمکی از آن دریافت نه کرده ایم.)

سوال: در داخل کشور فعالیت دارید؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: ما از اغاز تاسیس اتحادیه تا امروز به مرکز و اکثر ولایات کشور خود نشـرات اتحادیه را میفرسـتیم، و اتحادیه کوشـیده اسـت، در داخل کشـور با موسـفیدان و مشـران، علما، روحانیون و تعلیمیافته های کشـور روابطش را برقرار نگه دارد.

سوال: شرایط پذیرش اتحادیه چیست؟

جواب: در اتحادیه نویسـنده گان افغانسـتان ازاد بنا بر مواد اسـاسـنامه آن هر افغانی که مرتکب جرم و جنایت نشده باشد، بر ضد منافع ملی کشور و مردم آن واقع نگردیده باشد اساسنامه اتحادیه را بپذیرد و مطابق به مواد آن عمل نماید، به حیث عضو اتحادیه پذیرفته شده میتواند.

سوال: طرح شما در باب ایجاد حکومت ملی در کشور چیست؟

جواب: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد، با در نظر داشت غیر وابسته گی آن با تنظیم ها و سـازمانهای داخلی و خارجی به مسـایل کشـور و پرابلمهای آن از دید ملی و وطنی مینگرد.

ما با درک عمیق از ساختار روانی، اجتماعی و سطح رشد اجتماعی و سیاسی در کشور به این انتیجه رسیده ایم که مسایل مربوط و جاری در کشور را جز احترام به مردم و معتقدات و سـنتهای آن هیچ چیز دیگر حل کرده نمیتواند. کشور ما در طول تاریخ با حادترین پرابلمهای داخلی و خارجی روبرو شده، ولی مردم آن با توجه به سـنتهای پذیرفته شـده شـان که همگونی عام و تام با ارزشهای دین مبین اسلام دارد، همه پرابلمها و مشکلات پیشروی شانرا حل نموده اند. سنتهای دیرین مردم ما که در موسسه اجتماعی جرگه تبلور میباید، حیثیت حقوقی و قانونی داشته با فیصله های آن افغانها تطابق روانی دارند و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن را میپذیرند. اکنون نیز که کشـــور ما دچار پرابلمهای داخلی اســـت به عقیده، مان یگانه راهی که میتواند ملت را از این حالت خطرناک بی ثباتی و جنگ داخلی نجات دهد، همان لویه جرگه عنعنوی است.

لویه جرگه یی که امروز بایست دایر شـود، لویه جرگه واقعی، نماینده و ممثل اراده همه یی اقوام ساکن در کشور باشد و سرپرستی آن را ملل متحد بکند. در این جرگه باید قوماندانان، علمای دین، روحانیون، موسـفیدان و تعلیمیافته گان تمام اقوام و قبایل کشور شرکت داشته باشند.

لویه جرگه باید قبل از همه قیادت ملی را برای کشور تعیین بدارد، و حکومت عبوری را انتخاب نماید، قیادت و حکومتی که پس از گزینش و پذیرش لویه جرگه به وجود می آید مشـــروعیت قانونی خواهد داشـــت. حکومت باید اردوی ملی را تشکیل نموده، خلع سلاح عمومی را اغاز نماید و کار عودت مهاجرین و اســـکان دوباره انها را در راس کارهای خود قرار دهد، قانون اساسی جدید را رویدست گیرد و پس از تسوید و تصویب قانون اساسی، قوانین دیگر به شـــمول قوانین احزاب، ســـازمانهای اجتماعی و انتخابات را تســـوید و تصـــویب خواهد نمود و شـــرایط را برای انتخابات را تســـوید و تصویب خواهد نمود و شرایط را برای انتخابات سراسری، مستقیم و سری که همه مردم کشور در آن شرکت کنند، هموار خواهد ساخت.

سوال: ایا دست دراز و مداخله کشورهای خارجی را در قضایای افغانستان تایئد مینماید؟

جواب: اگر پرسش شما را کوتاه پاسخ بدهیم، باید بگویم که نی. ولی بایست تذکر دهم که از نظر من و اتحادیه ما مداخلات خارجی ملت ما را دچار مشکلات امروزی نموده است، تا زمانی که مداخلات خارجی قطع نشود، تا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن وقت کشــــور ما و مردم آن درگیر جنگ خواهد بود. اتحادیه ما از همه زیادتر بر ضد مداخلات بیگانه مبارزه کرده، میکند و خواهد کرد.

کشورهای مداخله گر باید از روحیه بیگانه زدایی مردم کشور ما اطلاع داشته باشــــند و باید بدانند که مردم ما نمایده گان خارجیها را نمیپذیرند، انها باید بگذارند که مردم را مطابق به میل شـــان قیادتی را برای شـــان تعیین بدارند، قیادتی که بر اساس نورمهای معموی همزیستی مسالمت امیز روابط دوستانه باکشورهای همجوار و سایر کشورهای منطقه و جهان استوار نماید.

سوال: در این روزها سرو صدای انتخابات است، شما چی شکل انتخابات را تایید مینمایید؟

جواب: باید گفته شـــود که من خود و اتحادیه ما همه به انتخابات عقیده داریم، ولی به نظر اتحادیه ما در شـــرایط فعلی بنا بر درک احوال و اوضـــاع اجتماعی و سیاسـی و جنگی در کشـور و ارایش قوتها انتخابات سـراسـری، سری و مستقیم به دلایل زیرین ناممکن به نظر میرسد:

۱– در شـــرایط فعلی بیش از پنج ملیون افغان در خارج از کشـــور در دیار هجرت به ســـر میبرند، ایا بدون شـــرکت پنج ملیون افغان میتوان انتخابات انجام شده را سراسری نامید؟

۲– همینگونه در حدود بیش از یک ملیون افغان در اثر جنگهای داخلی از جای شان بیجا شده اند و به ولایات و محلات مصوون کشور پناه برده اند، ایا میتوان بدون در نظرداشت حقوق انها انتخابات را انجام داد.

۳– تا جایی که دیده میشود تا حال در کشور حکومت باثبات و قوی مرکزی به وجود نیامده اسـت حکومتی که بتواند بر تمام ولایات، ولسـوالیها، علاقه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

داریها و محلات آن حاکمیت داشـــته باشـــد. حکومتی که بر تمام قلمرو مملکت حاکمیت نداشته باشد، چگونه میتواند در سراسر کشور انتخابات را برگذار نماید.

٤- در شرایط فعلی همه کشور مسلح است و تفنگ بر کشور حاکم میراند، به نظر ما تا زمانی که در کشـور خلع سـلاح عمومی صـورت نگرفته باشـد، انتخابات عمومی و سراسری واقعی امکان پذیر نیست.

٥- مساله شمول اشتراک زنها نیز موضوع قابل بحث است، زیرا بعضیها به اشتراک زنان در انتخابات موافق

نیستند؟ ایا میتوان بافرو گذاشتزیاده از نصف نفوس جامعه چنین انتخابات را انتخابات واقعی خواند؟

٦- احصـــائیه های واقعی در کشـــور موجود نبوده، این مســـاله نهایت بغرنج باعث درد سرهای فراوانی شده میتواند.

احصـائیه های اکثر حصـص جنوبی، غربی، شـرقی و شـمال شـرقی کشـور بر اساس بند و بستهای قومی و یاداشتن مردان جنگی ثبت شده است و اکنون نفوس این مناطق ده چند وحتی بیشتر از آن ازدیاد یافته است.

انتخابات پیشنهادی از سوی بعضیها شکل انحصاری دارد و شیوه برگذاری آن که حزب و یا تنظیم باید در حوزه ها کاندید شـــود نه شـــخص، نیز موارد عملی ندارد.

سوال: نظر شما درباره هفته نامه کابل چیست؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: اگر چه من جریده شما را ندیده ام، اما این‌که شما در شرایط نهایت دشوار به نشر چنین جریده در شهر کابل همت گماشته اید، کاری است در خور ستایش من این‌کار را می ستایم و شاد باشهای گرم و صمیمانه خود را تقدیم کارکنان این جریده مینمایم.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازاد، مستقل او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان به د ګاونډیو هېوادونو ترمنځ د پله حیثیت ولري

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۷۰)یمه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د لړم میاشتې پر (۱) نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان د روانو نویو سیاسي تحولاتو او د افغانستان پر مساله باندې د دې تحولاتو د اغېزو په اړه د ازاد افغانستان د لیکوالو اتحادیې له مشر پروفیسور عبدالرسول امین سره یوه مرکه کړې ده، چې لاندې وړاندې کېږي:

پوښتنه: محترم استاد پروفیسور امین! لطفاً د پاکستان د نوي سیاسي صورتحال او پر افغانستان باندې د دې صورتحال د اغېزو په اړه د وفا لوستونکو ته څرګندونې وکړئ؟

ځواب: د پاکستان دغه تحولات د دوو مهمو مسالو سره ارتباط لري، یو دا چې په نړیواله کچه تغییرات روان دي، بل دا چې په پاکستان کې هم د دغو تغیراتو احساس لیدل کېږي. د پاکستان د اوسنیو انتخاباتو په نتیجه کې چې بېنظیر بوټو د پاکستان صدراعظمه وټاکل شوه، د دې ټاکنې اساسي عامل دا دی چې دلته دا ټوله مبارزه زما په نظر په دوو جهتونو کې وه؛ یو جهت یې محافظه کارانه و او بل د تحول غوښتونکو او تغیر طلبانو طرز تفکر چې تل یې د تغیر لپاره هڅې کولې. بېنظیر بوټو چې د انتخاباتو پر وخت کومې بیانیې ورکړې دي د هغې په خبرو کې دا مسله په واضحه توګه یاده شوې وه، چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د تغیر دوره ده، باید پاکستان کې هم تغیر راشي او دغه د تغیر دوره د بین المللي سیاست له غوښتنو سره سمه روانه ده او په دې حوزه کې هم همدغه تغیر راروان دی، نو فکر کوم چې دغه انتخابات او د دې د ګوند کامیابېدل او د صدراعظمۍ په توګه د دې له راتګ څخه سرې داسې نتیجه اخیستلای شي، چې د پاکستان خلک د سیاسي بلوغ مرحلې ته رسېدلې دي او سیاسي بلوغ لري، نو دا چیلنج باید ومنل شي، چې باید پاکستان کې سیاسي تغیر راشي.

پروسږکال چې کله مورډ بېنظیر بوټو سره د دغو مسایلو په ارتباط وغږېدو، مورږ سره نور افغانان هم موجود وو. دې مورږ ته یونیم ساعت د خبرو اترو وخت راکړ. د دې له خبرو څو مهم نکات چې ماته یاد دي دا و: اوله دا چې هغه څوک چې په خپل وطن کې ستونزې او مشکلات ایجادوي، اختناق راولي، خلک محبسونو ته لېږي، خلک وژني، نو هغه به د ګاوندي څه پروا وکړي؟ دوی ویل کله چې مورږ حکومت جوړوو، نو د خلکو رایه غواړو او په پاکستان کې د خلکو په خوښه حکومت جوړوو. لکه څنګه چې په پاکستان کې مورږ یو مستقل او د خلکو په خوښه حکومت غواړو نو همداسې زمورږ هیله ده چې په افغانستان کې هم داسې حکومت رامنځته شي، چې خلکو رایه ورته ورکړې وي. صندوقونه دې کېښودل شي چې خلک په ازاده توګه خپله رایه ورکړي او خپل زعامت وټاکي. دغه زعامت باید د زور او فشار لاندې نه وي، بلکې د خلکو د خوښې تابع وي.

د دې د خبرو بله برخه دا وه؛ چې هغې وویل: مورږ داسې افغانستان نه غواړو چې د پاکستان، ایران او یا بل کوم ګاونډي تر فشار لاندې وي، بلکې خبره دا ده چې افغانان په تاریخي لحاظ په ازادۍ مېین قوم دی او دوی تل د ازادۍ لپاره د خپل دین لپاره د خپلې عنعنې لپاره قرباني ورکړې ده، نو که افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د خلکو په خوښــه حکومت راشــي او هغه ازاد، مســتقل او پر خپلو پښــو ولاړ افغانستان وي، هغه د نورو ګاونډيو ملکونو سره هم کومک کولای شي.

درېيمه خبره دا وه؛ چې افغانســتان کې که داســې حکومت راځي چې هغه د خلکو په خوښــه وي، نو هغه دلته د پاکســتان د حکومت ســره هم مرســته کولای شي، ځکه چې دلته به هم د خلکو د خوښې حکومت وي او بله خبره دا وه چې افغانســتان په ډېر يو مهم ســتراتيژيک موقعيت کې پروت دی او ازاد، مســتقل او پر خپلو پښــو ولاړ افغانســتان د ګاونډيو په منځ کې د يو پله حيثيت لري او مور داســې افغانســتان غواړو چې له ګاونډيو ملکونو ســره د وروروليـ او دوســتيـ روابط ولري او د يو بل په چارو کې لاســوهنې نه وي، بلکې له يو بل ســره په اقتصــادي، اجتماعي او فرهنګي ســاحو کې د متقابلې همکاريـ روابط ولري. اوس چې بېنظير بوټو صــدراعظمه شــوې ده، د ټولو افغانانو ترې دا هيله ده چې د افغانستان د کشالې د سيا سی او مسالمت اميز حل په لاره کې خپله مثبته هڅه پيل کړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانان هیله لري، چې زموږ ګاونډیان باید د افغانستان مساله ملګرو ملتونو ته وسپاري

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۷۶)یمه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د لیندۍ میاشتې پر (۱۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان صدراعظمې بېنظیر بوټو د روان کال د قوس د میاشتې پر څلورمه نېټه په اسلام اباد کې یو جوړ شوي مطبوعاتي کنفرانس کې برخه واخیسته. په دې کنفرانس کې پاکستاني مشرانو او د پاکستان د مطبوعاتو ځینې نماینده ګانو برخه اخیسته وه. په دې مطبوعاتي کنفرانس کې د صدراعظمې څخه د افغانستان د رواني لانجې او کورنیو تنظیمي جګړو په باب هم پوښتنه وشوه. محترمې بېنظیر بوټو په دې ارتباط د خپل ځواب په ترځ کې د نورو خبرو تر څنګه دا خبره هم وکړه چې موږ پیشنهاد کوو، چې د افغانستان د رواني شخړې د حل لپاره دې د پاکستان، ایران او سعودي عربستان یو مشترک دریځ اړخیز کمېسیون جوړ شي، په دې موضوع کې دې منځګړیتوب وکړي.

د محترمې بېنظیر بوټو دې خبرو په افغانانو کې یو تشویش تولید کړ، ځکه افغانان په تمه و، چې د دې په رامنځته کېدو سره به د پاکستان په افغان پالیسۍ کې تغیر راشي، خو په مطبوعاتي کنفرانس کې د افغانستان په باب د دې خبرې د پاکستان د زړې پالیسۍ په رڼاکې اوډل شوې وې، په همدې اساس د بي بي سي پښتو خپرونې د پاکستان د صدراعظمې د دې وینا په باب، د افغانانو د عکس العملونو د څرګندولو په خاطر د ازاد افغانستان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکوالو ټولنې له مشر پروفيسور امين سره يوه مرکه وکړه، چې د قوس پر اوومه د سهار د بي بي سي راډيو له څپلو نشر شوې ده.

له پروفيسور امين څخه يې پوښتنه وکړه، چې د محترمې بېنظير بوټو د دې وينا په باب د افغانانو عکس العمل څه دی؟

پروفيسور په ځواب کې ورته وويل: د محترمې بېنظير بوټو تر مطبوعاتي کنفرانس وروسته، چې ما له کومو افغانانو سره کتلي دي، په دې ارتباط افغانانو د بېنظير بوټو په مرکه څه تشويش ښکاره کړ، ځکه افغانان وايي، چې د محترمې دا خبرې او نظريات د افغانستان په باب د پاکستان د زړې پاليسی څخه خړوبېږي، ځکه افغانان په دې عقيده دي، چې پخوانی پاليسي موثره نه وه، د هماغسې پاليسی په رڼاکې د پېښور– اسلام اباد تړونونه وشول، په دغو تړونونو کې د دريواړو هېوادونو نمايندهګان وو، بيا د افغان د اوسنی اداري مشران او په جګړه اخته خواوې د اسلام اباد تر تړون وروسته د پاکستان د پخواني صدراعظم په ملګرتيا تهران او رياض ته ولاړل. خو دغو درې اړخيزو خبرو کومه ګټه و نه کړه او افغانستان کې يې حالات نور هم کړکېچن کړل او هېڅ هم پرې مرتب نه شول. نو ځکه اوس افغانان شکمن دي، چې دا پېشنهادي درې اړخيز کمېسيون به هم څه ونه کړای شي. د کمېسيون دريواړه غړي په افغانستان کې خپلې ګټې لري او دريواړو زموږ په هېوادکې په وسله سمبال ګوندونه او تنظيمونه جوړ کړي دي، ځکه دوی به هر يو کوښښ وکړي چې د خپلې خوښې حکومت پر افغانانو وتپي، حال دا چې دغسې تپل شويو حکومتونو په افغانستان کې نتيجه ور نه کړه او نه به يې ورکړي. افغانان غواړي، چې زموږ ګاونډيان په صادقانه ډول د افغانستان رواني معضلې ته فکر وکړي او په دې هڅه کې شي، چې افغانان د خپلې خوښې حکومت له خپل دود او عنعنې سره سم ځان ته جوړ کړي، زموږ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډیان باید د یوه نوي تفکر په رڼاکې د افغانستان قضایاوو ته د دې هېواد له تېر تاریخ سـره په ارتباط کې وګوري او د دې کشـالې د غوټولو لپاره له افغانانو سـره لکه د ورونو د سـولې او امنیت په لارکې مرسـته وکړي. که چېرې دا شـخړه د همدې لاسـوهنو له امله دوام پیداکړي، نو د دې امکان شـته، چې د افغانسـتان تمامیت له جدي خطرونو سره مخامخ کړي او دا اور به بیا زموږ ټول ګاونډیان له ځانه سـره وسـوځوي. د بي بي سـي خبریال بیا وپوښتل، افغانان نو څه غواړي؟

د دې پوښـتنې په ځواب کې پروفیسـور امین زیاته کړه: افغانان وایي، چې دا درې ملکونه دې په ازمایل شـوې طریقه کار نه کوي، ځکه هغو طریقو خو ډېره بده نتیجه ورکړه او افغانسـتان یې په کنډوالو بدل کړ. دوی وایي چې پاکسـتان باید هغه زړه افغان پالیسي پرېږدي او د نوي تمایل سـره سـم دې د لانجې د حل لپاره یوه داسې لار ولټوي او یا د یوې داسې لارې په لټولو کې له افغانانو سره مرسته وکړي، چې هغه د افغانانو له عقیدې، روایاتو او سنتونو سـره برابره وي. افغانان هیله لري، چې دغه دربواړه هېوادونه دې هڅه وکړي، چې د ملګرو ملتونو جهاني موسـسه د افغانستان مسلې ته بیا له سره توجه وکړي او هغوی خپل د سولې پلان بېرته ژوندی کړي، هغه دا چې زموږ ګاونډیان باید زیار وباسـي، چې د افغانسـتان د مسـلې حل ملګرو ملتونو ته وسپارل شي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان یو مېړنی او توریالی هېواد دی او ټولو قومونو ته یې خپل مېړنتوب ښودلی دی، سکندر وکه چنګېز اوکه انګرېزان وو په خپله په جهاد سره ټولو ته شکست ورکړی دی، موجوده زمانه کې روسان یو لوی طاقت و چې د غربي او شرقي هېوادونو د دې زبرځواک څخه ځان ساته، البته روسانو زموږ په مخکې تاریخ او واقعاتو ته نظر نه و اچولی اوکه اچولی یې و، خو کمونستانو خپل قدرت ته په لوړ نظرکتل او افغانستان ورته وړوکی هېواد او بې طاقته ښکارېده، اما د افغانستان له هېواد سره یو لوی طاقت چې هغه د خدای(ج) په مرسته پس له هغې چې روسانو زموږ پر هېواد یرغل وکړ، نو په هماغه لوی طاقت الهی سره موږ افغانانو له روسانو سره کامله مقابله وکړه او ټول غرب او شرق ولیدل چې روسانو د افغانانو پر وړاندې لوی شکست وخوړ، نو نظر په دې مقدمه اوسني جګړه ماران په خپل منځ کې په جنګ او جګړو اخته دي، دا ډېر بې ځایه او د اسلام د ټولو بنیادي قوانیو، د قران عظیم الشان او حدیث نبوي سره مخالف دی او زموږ په هېواد کې یې د جهاد سپېڅلي اهداف په قتل او عارت بدل کړل.

پوښتنه: ستاسې په نظر د اوسنیو شخړو څخه د وتلو لاره څه ده؟

ځواب: زه فکرکوم چې د افغانانو لپاره د بهرنیو یرغلګرو سره مقابله څه نوې خبره نه ده، خوکله چې زموږ په هېوادکې خارجي تېري کوونکو شکست خوړلی، نو افغانانو دوباره د خپل کلتور په مطابق خپلې ستونزې حل و فصل کړې دي، چې د دغې دود او دستور لپاره د روغې جوړې په خاطر یې جرګې او لویې جرګې راغوښتل شوي دي، دا مسلې په خپل منځ کې حل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې دي، اما زه فکر کوم چې د انقلاب په وجه لوی واړه شـول او واړه لوی شــول، نو هغه خپل پلرنی دســتور يې هېر کړی او يا د خپلو ګټو او اقتدار په خاطر نه غواړي چې دا مسـله د افغانانو په دود فيصـله شي. نو زه غواړم چې په افغانانو کې به په داخل او خارج کې پوهان او سـياسـتمدار خلک شـته چې کولای شـي د خپل وطن دا مسـله ملګرو ملتونو په مرسـته او لويې جرګې په لارې حـل و فصـــل کړي، لکـه چې ملګرو ملتونو د هر هېواد جګړې او ستونزې حل کړې دي، همدارنګه مونږ سره هم بايد مرسته وکړي، چې دا په خپله د بشري حقوقو څخه کلکه دفا ع ده.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د مسلې د سیاسي حل صلاحیت له جنګي ډلو سره نه شته

دا مرکه د (ازاد افغانستان) جریدې د لومړي کال په (٤)مه ګڼه کې د (۱۳۷۷ل)کال د چنګاښ پر میاشت خپره شوې ده.

د امریکا غږ پښتو خپروني د کابل پوهنتون له پخواني استاد او د افغانستان د مطالعاتو د مرکز رییس پروفیسور عبدالرسول امین سره د افغانستان په روانه لانجه خبرې کړې دي، چې عمده برخې یې دلته را اخلو:

له پروفیسور امین څخه پوښتنه وشوه، چې له کمونیستانو څخه وروسته چې څومره حکومتونه راغلي دي او یا راځي، هر یو یې د اسلام او شریعت دعوه کوي. ایران هم یو مسلمان ملک او پاکستان هم او موږ هم یو مسلمان ملک یو او غواړو چې اوسو، نو دا د دوی دښمني له موږ سره په څه کې ده؟

پروفیسور امین:

د کمونستانو تر سقوط وروسته د افغانستان دا خپلمنځی جګړې که په نظر کې ونیسو، نو د استاد رباني او د حکمتیار ترمنځ په ډېره برخه کې اسلام استعمالیده، یانې دا فتوې به ورکول کیدې او اوس هم د جنوب او شمال ترمنځه، نو دلته چې سړی وګوري، دواړو خواوو ته مسلمانان دي، دواړه خواوې په افغانستان کې د سیاسي قدرت لپاره جنګ کوي. دواړه ډلې د جنګ صلاحیت لري، خو تر کومه ځایه چې د سیاسي صلاحیت خبره ده، د افغانستان د مسلې د حل خبره ده، دا صلاحیت نه له شمال سره شته او نه له جنوب سره. ځکه چې د شمال تر شاه ایران ولاړ دی او د جنوب تر شاه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان ولاړ دی. د ایران تر شاه بیا هند، روسیه او نور ولاړ دي او دې خواته د پاکستان تر شاه سعودي، ځینې غربي ممالک او امریکه هم ورسره سر خوځوي. زما په نظر د افغانستان مسله د مذهب تر نامه لاندې په سیاسي بنه روانه ده. پایند صاحب خبره چې د ایران او پاکستان ترمنځ به څه خصومت نه وي، لیکن دوی به خپلې ملي ګټې ولري او په تاریخي لحاظ دا سیاست ډېر زوړ راغلی دی، لکه چې پخوا به ویل کېدل چې خپل ګاونډي ضعیف وساته او خپل ځان قوي کړه، نو موږ ګورو چې ایران هم غواړي ځان قوي کړي او پاکستان هم غواړي. لیکن په واقعیت کې دواړه کوښښ کوي چې افغانستان ضعیف وساتي، زما په نظر دا ډېر زوړ سیاست دی او دغه مسله پروسږکال په ایران کې ما له بروجردي سره مطرح کړه او دا مې ورته وویل څه شی چې تاسې پر افغانستان باندې تحمیلوئ او تاسو یې ملاتړ کوئ، دې حکومت خو پنځه کاله او پنځه میاشتې حکومت کړی دی، څومره ترخې تجربې چې د افغانستان خلک له دغه حکومته لري، هېڅکله به خلک دا حکومت ونه مني. زما په نظر د افغانستان جوړښت او د قومونو ترکیب داسې راغلی دی، چې نه ایران پرې خپټه اچولی شي، نه پاکستان پرې خپټه اچولی شي، خو بدبختي په دې کې ده چې هغوی د خپلو ملي ګټو لپاره کار کوي او د دې لپاره یې افغانان استخدام کړي دي او دوی هم د اجیر په شان ورته کار کوي. پروفیسور امین د یوې بلې پوښتنې په ځواب کې وویل:

ما همدغه مسله په ایران کې له برجردي سره مطرح کړله ما ورته وویل چې داکومې ډلې چې تاسو یې په افغانستان کې ملاتړ کوئ، دا خو پاکستان جوړې کړې دي، هلته تربیه شوې دي، هغوی رسمیت ورکړی دی، ما وویل علت دا دی چې هم پاکستان او هم ایرانیان په افغانستان کې له هغو کسانو سره روابط ساتي چې هغوی اجیر تربیه شوي دي او د افغانستان د ګټو لپاره چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمت کوي هغه افغانان دي او له هغو سره تاسو روابط نه ساتئ، ځکه تاسو په خپلو ملي ګټو باندې خفه کېږئ. داسې چې تاسو خفه کېږئ، همداسې افغانان هم خفه کېږي. زما په نظر د افغانستان د مسلې د حل لپاره تر اوسه د پاکستان او د ایران ترمنځه داسې یوه نقطه راغلې نه ده، چې سره متحده پالیسي وضع کړي، ایران خپلې ګټې لري او پاکستان خپلې ګټې لري، د پاکستان شاته سعودي ولاړ دی، د سعودي جنګ هم موږ پر غاړه اخیستی دی، د پاکستان جنګ هم موږ پر غاړه اخیستی دی، د شیعه او سني جنګ هم موږ پر غاړه اخیستی دی. یانې په افغانستان کې پر هر شي باندې خبرې کېږي، خو په یو شي باندې خبرې نه کېږي، په افغان باندې خبرې نه کېږي او په افغانستان باندې خبرې نه کېږي. په حزبونو، په تنظیمونو، لیډرشیپونو او ژبو باندې خبرې کېږي، لیکن په افغان باندې خبرې نه کېږي. که سړی دا دواړه ملکونه مطالعه کړي، ګوري چې دا دواړه ملکونه کوښښ کوي، چې د افغان او افغانستان ملي هویت باید دومره ضعیف کړي چې دوی خپل اجیران د خپلو ګټو لپاره استعمال کړي. لیکن زما شخصي نظر دی چې افغانستان کې نه ایران خپله ډله په ټول افغانستان حاکمولی شي او نه یې پاکستان او بلاخره دوی هماغه د یو دوست حکومت مفهوم ته راځي، چې په افغانستان کې نه مخالف حکومت هلته ځایېږي، نه ټټو حکومت ځایېږي او یوازینی حکومت چې هلته راتلای شي، هغه به دوست حکومت وي، چې د خپلو ملي ګټو پر اساس باندې د هغوی ملي ګټې هم په نظر کې وساتي.

دا چې د افغانستان خلکو ته څه امید شته، پروفیسور امین وویل: تر هغه ځایه چې په ګاونډیانو پورې اړه لري، زه خو شخصاً خپله له یوه هم تمه نه کوم، نه له پاکستان څخه، نه له ایران څخه، نه له مرکزي اسیا څخه، نه له هند څخه، نه له سعودي عربستان څخه او نه له هېچا، خو زه له افغانستان څخه یو امید

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرم او د افغانســـتان ســـتراتیژیک موقعیت او د ده د قومونو ترکیب او ســتراتیژیک موقعیت یې دادی چې دده چاپېره څه چې دي، که هغه ایران دی هم مسلمان دی او که پاکستان دی هم مسلمان دی او که مرکزي اسیا ده هم او زموږ روابط د ایران او د مرکزي اسـیا سـره، لکه چې پایند صـاحب وویل ډېر نږدې دي، ځکه چې هغوی سره کلتور یو شان مشابه دی، زموږ قومونه هلته ســره پراته دي او هم که د دې قومونو ترکیبات او ســتراتیژیک موقعیت ســړی واخلي، نو له دې څخه معلومېږي چې که هر څومره ورته دوی خلک اجیر کړي، هر څومره که ملک کې لاس او پښــې وهي، نو یو ملک ورباندې خپېه نه شـــي اچولای او بلاخره دوی مجبورېږي چې یو ملي او دوســـت حکومت ته اماده شي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها از حمله موشکی امریکا قلباً متاثر اند

دا مرکه د (ازاد افغانستان) جریدې د لومړي کال په (۵)مه گڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د زمري پر میاشت خپره شوې ده.

پروفیسور عبدالرسول امین رییس مرکز مطالعات افغانستان، در رابطه به حمله موشکی امریکا به خاک افغانستان (شب ۳۱ اسد سال روان خورشیدی) مصاحبه با بخش پشتو رادیو صدای امریکا داشت، که ما بخشهای عمده ان گفت و شنود را در اینجا به گزینش میگیرم.

پروفیسور امین در اغاز سخنهایش موضوع را به دو بخش تقسیم نمود، گفت: اینجا دو مسله را با هم یکجا نموده اند: یکی مسله تروریزم و دیگری هم حمله بر حریم یک مملکت. ما تروریزم راکه از سوی هر کسی و هر گروهی به هر اسم و رسم ان در هر گوشه جهان صورت گیرد، نکوهش میکنم. ملت مظلوم افغانستان نه به تروریزم باور دارند و نه عملی تروریستی را می پسندد. افغانها میگویند که اسامه و همراهنش را شبکه های امریکا و کشورهای منطقه به افغانستان فرستادند و ده سال تمام اینها در افغانستان جنگ کردند. پس از آن دوران چند سال پیش با اجازه اداره آن وقت حاکم بر کابل، اسامه در افغانستان اقامت گزید و از آن وقت به بعد تا هنوز در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

آنجا است. افغانها اسامه را مولود همان شبکه ها میدانند، که بخاطر منافع آنها جنگ میکرد و اکنون که همان کشورها و شبکه ها در منطقه با اهداف ستراتیژیک شان رسیده اند. به بهانه پایگاهای اموزشی تروریستی اسامه، کشور ما را نشانه میگرند و موشک های کروز شان را بسوی یک کشور فقیر، جنگ زده، اما ازادی دوست اتش میکنند. افغانها این گونه موشک پرانی ایالات متحده امریکا را تجاوز بر حریم، تمامیت و استقلال کشور خود میدانند. افغانها از حمله موشکی امریکا قلباً متاثر استند و ان را نکوهش مینمایند.

پروفیسور امین با ادامه گفته هایش افزود: مشکل عمده دیگری که بایستی با ان اشاره نمود این است که خارجی ها اکثر شان از روان و ارزش های فرهنگی مردم ما آگاهی ندارند و اگر اینان از این ارزشها آگاهی میداشتند و یا نظرداشت به ارزشهای فرهنگی افغانها قضیه را تعقیب میکردند نه ضرورت به موشک پرانی میافتد و نه هم حریم یک مملکت فقیر مورد تجاوز قرار میگرفت. در عنعنه ها و رسوم افغانها اگر مجرم به خانه کسی پناه میگزیند. افغانها پناه گزین را به دشمن اش تسلیم نمیکنند، مگر اینکه جرگه تشکیل شود و موضوع را همگون با ارزشهای افغانی فیصله کند. بایسته می نمود که امریکایها از اینگونه شگرده ها سرد میجستند و موضوع را بیدون شور و هیجان خاتمه میدادند. گرداننده برنامه گفت: امریکا ادعا میکند، موضوع را با طالبان در میان گذاشته است؟

پروفیسور امین در پاسخ به این ادعا اضافه کرد: افغانها از رابطه امریکا با طالبان پیرامون مسله اسامه هیچگونه اطلاعی ندارند، اگر امریکایها مذاکرات شان را با طالبان در باره موضوع اسامه غرض آگاهی مردم افغانستان از راه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسـانه های گروهی پخش میکردند، امروز افغانها تا این حد بر افروخته نمی بودند. میشد این مسله از راههای مسالمت امیز دیگری نیز راه حل پیداکند. به گونه مثال امریکا می توانست با حکومت پاکستان و گروههای مذهبی این کشـور مسـله را در میان بگذارد، گروه های مذهبی پاکسـتان که با طالبان روابط نزدیک دارند، با طالبان بر موضـوع بحث میرکردند و به انها تفهیم می نمودند که افغانسـتان یک کشـور فقیر و جنگ زده اسـت، چرا مردم آن قربانی اعمال یک شخص شوند، این شخص بایستی جای دیگری برود.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما په نظر په سیاسي لحاظ ازاد مطبوعات د افغانستان له سیاسي سیستم سره اړه لري

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۲۵-۲۶)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د چنګاښ میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

موږ په دې ګڼه کې د مطبوعاتو د ازادۍ په باب (د امریکې غږ ســره خبرې اترې) پروګرام هم ثبت کړی و، چې عمده برخې یې په دې ګڼه کې تاســې ته وړانـدې کوو. د دې پروګرام په پیـل کې د دې پروګرام چلوونکي اســتاد سـعدالدین شـپون څه مقدماتي خبرې وکړې او مېلمانه یې معرفي کړل. موږ د دوی د خبرو ځینې برخې هم اخلو.

سیمې ته چې مطبوعات، رادیو، ټلوېزیون او نور چاپي اثار راځي دا د لوکسو یو خو لوستو او تعلیمیافته خلکو مشغولا ښکاري، هیله ده چې دا باید ثابته شـي چې داسـې نه ده چې مطبوعات د سـیاسـي او اجتماعي رغونې د ټولو نه موثره وسـیله ده، مګر د افغانســتان په برخه کې د دې لویې لارې د ازاد تګ راتګ په مخکې هر چېرته حکومت، یا تنظیمي، یا شخصي پاټکونه او خنډونه پراته وو او دي. وروستیو دوو لسـیزو کې د افغاني مطبوعاتو نه تر ډېره حده د ښکنځلو او تحقیر وسیله جوړه شوې ده.

دا ځل زموږ معزز مېلمانه یو صباح الدین کشـککی دی چې په افغانسـتان کې په حکومتي او ناحکومتي مطبوعاتو کې یې کار کړی دی، د پخواني پاچا پر وخت یو ځل د مطبوعاتو وزیر هم و او تر هغې وروسته یو وخت په پاکستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې او اوس دلته فعالیت کوي. زموږ بل مېلمه د کابل پوهنتون پخوانی استاد پروفیسور عبدالرسول امین د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې رئیس دی، چې دا دوه لسیزې په پېښور کې په اول سر کې د شوروي استعمال ضد او اوس په افغانستان کې د امنیت او ملي حکومت د خوندي کېدو لپاره فعالیت کوي، د استاد سعدالدین شپون له دې مقدمې وروسته د پوښتونکو د پښتنو او د مېلمنو د ځوابونو لړۍ پیل شوه.

لومړۍ پوښتنه له استرالیا څخه ښاغلي معین باجوړي وکړه؟

امین صاحب په دې باب وویل: زه به یوازې پر سیاسي محلوظاتو دې خبرې ته اشاره وکړم او هغه داده چې د افغانستان مسله د ځینو خلکو په نظر باندې چې هغوی وایي افغانستان یو دولت دی، چې سیاسي جغرافیه لري، ولس لري، حکومت لري، خپلواکي لري اما بدبختانه چې د افغانستان په ازادو مطبوعاتو کې که ازاد مطبوعات وي هغوی د افغانستان هغه ترکیب له نظره غورځولی دی، ځینو ته خپل قوم افغانستان ښکاري، ځینو ته خپله ژبه افغانستان ښکاري. زه فکر کوم چې دغه ډول نشرات نه یوازې دا چې کوم حد ته نه رسېږي، بلکې د افغانستان چې کوم خلک دي، هغوی چې مشترک جهاد یې کړی او ټولو قومونو په کې برخه اخیستې، یانې هغه راتلونکی افغانستان له ګډوډۍ سره مخامخ دی.

له پېښور څخه عبدالغیاث ساپی: ازاد مطبوعات د یوې ټولنې هینداره ده او د ټولنې واقعیتونه څرګندوي، زه د پروفیسور رسول امین څخه دا پوښتنه لرم، چې د افغانستان موجود سیاسي او اجتماعي جوړښت کې، تاسو د ازادو مطبوعاتو د ودې لپاره څه امکانات وینئ؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین صــاحب: په اوسـنیو شــرایطو کې تر کومه ځایه چې افغانســتان ته سـړی ګوري، په خواشینۍ سره باید ووایي چې د افغانستان خلک په سیاسي لحاظ په مجموعي ډول له یوې دیکتاتورۍ څخه بلې دیکتاتورۍ ته ننوتل، نو اوس په افغانستان کې ازاد مطبوعات نه شته، بلکې دا لویه کیسه ده چې دغو خلکو چې د ازادو مطبوعاتو په نامه باندې خپل فعالیتونه شروع کړي دي، هغه ډېره زړه دردوونکې کیســـه ده او وخت هم ورته نه شـــته، اما زما په نظر ازاد مطبوعات په سیاسي لحاظ باندې د افغانستان له سیاسي سیستم سره ارتباط لري، که هغه داسې یو سیستم وي چې هغه هم اسلامي وي، هم ملي وي او د هم د افغانســـتان خلکو ته اجازه ورکړي او په دې باندې عقیده ولري چې د افغانستان خلک بالغ دي او نابالغ نه دي، داسې نه وي چې یو سړی راشي او ووايي چې دا زه په خبره پوهېږم او تاسو ټول خولې ټپې ونیسئ، ځکه چې دا خبرې موږ له کمونستانو څخه هم اورېدې، اوس یې هم اورو، نو زما په نظر تر څو پورې چې سیستم په خپله داسې نه وي راغلی، چې هغه د دیکتاتورۍ پر ځای باندې دموکراســـۍ ته یا ولســـواکۍ یا خلکو ته لاره ور نه کړي، زه ګومان کوم چې دغه لانجه به په افغانستان کې تر هغه حل نه شي.

له سعودي عربستان څخه عبدالحی کاکړ: د ځینو خلکو له خوا د افغانستان پر پخواني پاچا دا الزام لګول کېږي، چې د ده پر وخت مطبوعات ازادانه نه و او تاسې د شاه او اوسنیو حکومتونو په مطبوعاتو کې څه توپیر کولای شئ، ځکه چې همدغه تنظیمونه پر شاه باندې انتقادونه کوي؟

امین صـــاحب: زه به دومره ووایم دا خلک چې وایي چې د ظاهر شـــاه پر وخت د مطبوعاتو ازادي نه وه، زه ګومان کوم چې دا به ګناه وي، ځکه چې په هغه وخت کې لکه څنګه چې کشککي صاحب وویل د مطبوعاتو هر ډول ازادي د قـانون پـه چوکـاټ کې وه، حتی ځینو خلکو بې قـانونـه ازادي هم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستې وه او په دې ټوله حوزه کې د ایران، پاکستان، هند او دا ټوله حوزه کې افغانستان یو داسې ملک و چې هلته به له پارلمان څخه ټول رویدادونه نېغ په نېغه نشرېدل، حتی حکومت باندې به نیوکې کېدې چې په دغه دوره کې دغه مثال په دې ټوله حوزه کې سړی نه شي موندلای.

له استرالیا څخه مالیار صاحب: اوسمهال د کابل رژیم راډیو لري، اخبار لري یانې د تبلیغاتو لپاره پوره وسیلې لري. زما پوښتنه دا ده چې د دې رژیم د مطبوعاتو او د کمونستانو د رژیم د مطبوعاتو ترمنځ چې دروغجن مطبوعات و، څه توپیر شته او که نه؟

امین صاحب: ما مخکې هم عرض وکړ چې کوم رژیم پر دیکتاتورۍ ولاړ وي، ځکه چې افغانان له یوې دیکتاتورۍ بلې دیکتاتورۍ ته ننوتل او مخکې نه یوازې دا چې مطبوعاتو ازادي نه لرله، بلکې په کوټه کې هم چا ازادې خبرې نه شوې کولای او د هغو خبرو راپور به اخیستل کېده او اوس چې دغه خلک په کابل کې دي، دوی هم له راډیو نیولې تر اخبارونو او نورو پورې د یو ګوند او همدغو ځینو شخصیتونو پر صفت مصروف دي، شخصاً زما په نظر باندې د ازادۍ په لحاظ دوی کې توپیر نه شته.

له استرالیا څخه مېړنی صاحب: زما پوښتنه دا ده، چې د ټولو هغو خدمتونو چې مطبوعات د جهاد په دوره کې کړې دي. زما په عقیده د دغو مطبوعاتو په وسیله مشکلات هم راپیدا شوي دي. د مثال په ډول ځینو نشراتو ژبني او مذهبي تعصباتو ته لمن وهلې، ځینې ملي شخصیتونه توهین شوي او حتی د ځینو خلکو په ناموس باندې په نشراتو کې حملې شوې دي، ستاسو په نظر د مطبوعاتو په چوکاټ کې دا کار جواز لري او که نه؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین صاحب: مخکې دې موضوع ته کشککي صاحب اشاره کړې ده، په دې باندې هر څوک پوهېږي چې د افغانستان دننه په مطبوعاتو کې دومره امکان نه شته دی، هغه خلکو چې د افغانستان د جامعې یانې اسلامي، افغاني، اخلاقي اصول مراعات کړي دي او یو هدف او مراد یې لرلی او د افغانستان په عمومي ملي ګټو پورې هغوی نشرات کړي دي. زه فکر کوم چې هغوی له تعصباتو څخه که هغه سیمه ییز دي، که ژبني، قومي، مذهبي او ګوندي او نورو څخه یې ډډه کړې ده او ځینې خلک چې مطبوعاتو یوازې د خپلې ګټې لپاره چې یا چا ورته پیسې ورکړې وي او په ځان باندې د ازادو مطبوعاتو نوم ایښی دی، دا په بله کټګورۍ کې راځي یانې دا هغه خلک دي چې د ازادۍ په نامه باندې دوی ځینو خلکو څخه پیسې اخیستي. په حقیقت کې د هماغو ګوندونو لپاره نشرات کول او د ازادو مطبوعاتو خاوندان یې همدغسې رټل، چاته به یې کمونستان ویل، چاته به یې جاسوسان او په یو او بل نامه به یې یادول، زه ګومان کوم تر څو پورې چې د مطبوعاتو خاوندان یو اخلاقي معیار یا هدف یې په نظر کې نه وي، نو هغه به تل په غلطه لاره ځي.

له سعودي عربستان څخه خان اغا: ایا د کمونستانو په وخت کې مطبوعاتو ازادي درلوده که نه؟ او دویم دا چې د افغانستان په اوسنیو شرایطو کې د مطبوعاتو رول کم شوی دی او مطبوعات ټول په خارج کې دي، دغه مطبوعات پر افغانستان باندې څه تاثیر لري؟

امین صاحب: زه فکر کوم چې د کمونستانو د دورې په اړه مخکې خبره وشوه چې په دیکتاتورۍ لکه د کمونستانو دیکتاتورۍ کې ازادي هېڅ نه شته. لیکن تر هغه ځای پورې چې د افغانستان دننه د افغانستان مسله ده، زه دومره ویلای شم چې سره د دغه کمونستي دیکتاتورۍ چې په افغانستان کې روانه وه او ټول خلک ځارل کېدل، بالمقابل په پېښور کې ځینې افغاني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موســـسې، لکه د کشــککي ثقافتي موســـسه، افغان اطلاعاتي مرکز، زموږ د لیکوالو اتحادیه او نورو چې موږ به همېشه داکوښښ کاوه چې زموږ نشرات چې په هره وســیله کېږي، د افغانســتان داخل ته انتقال شــي، اوس هم زموږ نشرات افغانستان ته ځي او حتی اخیرنی کوم راپور چې ماته له پېښوره راغلی په هغه کې ویلي شــوي دي، چې یو چا تلیفون کې پوښــتنه وکړه چې دا تاســو څنګه خپل نشــرات داخل ته انتقالوئ، مقابل لوري ورته ویلي و، خلک خپله د علاقې پر اســـاس اخبار داخل ته وړي او موږ تقریباً زر یو نیم زر ګنې د افغانستان دننه مختلفو سیمو ته لېږو.

Collected by: zia ur Rahman zia
zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانانو اکثریت د خپل هېواد په هکله اندېښمن دي

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۵-۳٦)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د تلې میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹٦م) کال د سـپتمبر پر ۲۱مه نېټه د سـولې په لټه کې بین الافغاني کنفرانس په نیویارک کې دایر شو. د دې سیمینار پر لومړۍ ورځ د امریکا غږ خبریال د دې سیمینار له دوو ګډون کوونکیو سره مرکه کړې وه، چې په دې ګڼه کې یې تاسو ته وړاندې کوو.

په نیویارک کې د افغانانو یو کنفرانس چې دوی خپله یې بین الافغاني کنفرانس بولي د سـهار پر نهو بجو پیل شـو، د دې کنفرانس د ترتیب، تنظیم او تمویل په اړه د دوو تنو معروفو افغانانو سـره چې په کنفرانس کې یې سـتره برخه درلوده- مرکه کړې ده، دا دوه تنه د کابل پوهنتون پخواني استادان پروفیسور عبدالرسـول امین او دوکتور سـید خلیل هاشـمیان دي چې اول یې اوس په استرالیا کې ژوند کوي او دویم د متحده ایالاتو په کلیفورنیا کې اوسېږي.

په دې برخه کې چې دا کنفرانس څنګه او د څه لپاره جوړ شـوی او نتیجه به یې څه وي؟ پروفیسور امین وویل:

دغه کنفرانس د دې لپاره جوړ شـوی چې هغه افغانان په مختلفو هېوادونو کې اوسـېږي دوی او د افغانانو اکثریت د خپل هېواد په هکله اندېښـمن دي، نو موږ وغوښـتل چې د وطن په غم کې شـریک دغه افغانان یو ځای سـره راټول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـــي، لکه څنګه چې اوس يې ګوړئ ســـره راټول شـــوي دي او د مختلفو ممالکو، لکه: جرمني، انګلســتان، اســتراليا، پاکســتان او نورو ملکونو نه هم افغانان راغلي دي او دلته د امريکې له مختلفو ايالاتونو څخه افغانان راغلي دي او په دې کنفرانس کې يې برخه اخيســـتې ده، دا ځکه چې افغانان خپله د افغانستان د مسالې د حل لپاره راغونډ شي او خپل مينځ کې خبرې وکړي او داسې يو تنظيم جوړ کړي چې په خپلو کوښښونو جنګونو کې ښکيل قوتونه سولې او تفاهم ته اماده کړي.

د ســپټمبر د مياشــتې پر ٢٤مه ماښــام د بي بي ســي پښــتو خپرونې د ازاد افغانســتان د ليکالو ټولنې له مشــر پروفيسـور عبدالرسـول امين سـره د دې ســيمينار د اهدافو او موثريت په باب يوه لنډه مرکه کې د ســيمينار هدفونه وښـودل او دا يې وويل چې: د نړۍ په بېلابېلو برخوکې افغانان په خپل هېواد کې د سـولې د تامين او امنيت د راوسـتو په ارتباط فعاليتونه کوي، دا فعاليتونه بايد منسـجم او يو لاس شـي او په غوڅه توګه د افغانسـتان د لانجې د اواري لپاره ترې استفاده وشي. پروفيسور د سيمينار نتايج مثبت ارزيابي کړل او د اعليحضرت محمد ظاهرشاه د وروستۍ اعلامېې ملاتړ يې څرګند کړ.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مردم افغانستان از جنگ خسته شده اند جنگسالاران بایستی قدرت سیاسی را به ملت پسپارند

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۵-۳٦)مې گڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د تلې میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

در رابطه به ائتلاف اخیر و نتایج در آن صاحب نظر افغان، استاد سابق پوهنتون کابل پروفیسور عبدالرسول امین گفتند که: چنین اتحاد ممکن است به جنگهای قومی و خونریزی بیشتر در افغانستان منجر گردد. وی افزود در ماه اپریل ۱۹۹۲ همین طور یک ائتلاف به وجود امد که همان ائتلاف عامل عمده خونریزی افغانستان شد. همین گروپهای که فعلاً ائتلاف کرده اند در ان وقت هم اینها با هم ائتلاف کرده بودند و کابل را گرفتند که بالاخره کابل را با خاک و خون کشیدند، به این اساس به نظر من این ائتلافهای که فعلاً به وجود میاید نسبت به ائتلافهای که پیش صورت گرفته بود کدام فرقی ندارند. اختلافها تشدید خواهد شد به خاطر این که این بار شاید جنگ بین پشتون و غیر پشتون به وجود بیاید که این جنگها یک تراژیدی دیگری در اینده به مردم افغانستان باشد.

با تصرف کابل توسط طالبان و تشکیل ائتلاف ضد طالبان خطر تجزیه افغانستان در خطوط قومی، زبانی، فرهنگی و سیاسی تشدید یافته است در این مورد پروفیسور امین چنین ابراز نظر نمود:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر هر کس بخواهد در فکر تجزیه افغانستان باشد و افغانستان را تجزیه کنند به نظر من افغانستان مملکتی است که تجزیه نمیشود، البته اگر کسی چنین فکری داشته باشد، به نظر من الام و مصایب مردم افغانستان را طولانیتر خواهد ساخت. مردم افغانستان از جنگ خسته شده اند و میخواهند که جنگسالاران قدرت سیاسی کشور را به مردم بدهند که خود شان فیصله کنند که چه نوع حکومتی را در افغانستان میخواهند.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څوک چې د افغانستان د کشالې نظامي حل غواړي په واقعیت کې افغانستان د تباهۍ او بربادۍ لوري ته بیايي

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۹-۴۰)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د لړم میاشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

پوښتنه: د جنګیالیو ډلو ترمینځ روانو جنګونو د سولې پروسه له خطر سره مخ کړې ده، د دې حالت د دوام نتایج به څه وي؟

ځواب: له بده مرغه په افغانستان کې په خپله د خلق-پرچم ګوند او د دې ګوند د تسلط پر ضد ټولې افغاني ډلې د افغانانو د خوښې پر ځای د باندنیو هېوادونو په خوښه جوړې شوې، مسلح شوې، تمویل شوې، په رسمیت وپېژندل شوې او پر افغانانو تحمیل شوي دي. په دې کې هېڅ شک نه شته چې د افغانستان مسلمان او په وطن مین ملت د شوروي اتحاد د سور پوځ پر ضد او په افغانستان کې د کمونستي رژیم د رانسکورېدو لپاره بې مثاله قربانۍ ورکړې دي، لیکن په دې کې هم شک نه شته چې د افغانستان مجاهد او زړور ملت تراوسه په خپل هېواد کې د خارجیانو له خوا د جوړو شویو جګړه مارو ډلو یرغمل نیولی او په دې بیچاره قام په مختلفو نومونو مختلفې تجربې کېږي. دا یو واقعیت دی چې د خارجیان له خوا ټاکلي مشران د خپلو بادارانو د ملي ګټو لپاره خدمت کوي او د ملت له خوا منل شوي مشران د خپل قام د ملي ګټو حفاظت کوي. له بده مرغه په موجوده جنګیالیو ډلو کې یوه ډله هم په نظر نه راځي چې هغه دې د خارجیانو د ملي ګټو پر ځای د افغانستان او د افغانانو د ملي ګټو تر شاه ودرېږي. ایا ایرانیانو تهران، روسانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماسکو، ازبکونو تاشکند، پاکستانیانو اسلام اباد او داسې نورو قامونو خپل پایتختونه وران کړي او د خپلو پایتختونو او سېدونکي خلک يې قتل عام کړي دي؟ تراوسه یو قام هم داکار نه دی کړی. ایا یو واقعي مسلمان افغان به دې ته زړه ښه کړي چې هغه دې خپل هېوادوال قتل عام کړي، د خپل وطن کلي او بانډې او ښارونه دې له خاورو سره برابر کړي او خپلې تورسرې او ماشومان دې په خپل وطن او باندنيو هېوادونو کې اواره کړي؟ زه پوره باور لرم چې یو مسلمان او خپلواک افغان هېڅکله دا غیر اسلامي او غیر افغاني عمل نه کوي.

اوس په افغانستان کې عجيبه لوبه روانه ده. غل او د کور خاوند دواړه ((غل دی، غل دی)) چيغې وهي. اوس په افغانستان کې هر مداخله گر هېواد او د دغه هېواد ملګرې ډله په نورو مداخله گرو هېوادونو د مداخلې تور لګوي او هر یو چيغې وهي چې په افغانستان کې دې باندنۍ مداخلې بندې شي. دا د مکر او فريب انتها ده او دوی فکر کوي چې ګوندې افغانان د دوی په چل او فريب نه پوهېږي. افغانان مداخله گر او د مداخله گرو پلې ډېرې ښې پېژني. په واقعيت کې دوی افغانان نه، بلکې خپل ځانونه غولوي.

زما په نظر تر څو چې د ملګرو ملتونو د امنيت شورا او په مشخص ډول امريکا په افغانستان کې د سولې لپاره جدي او عملي ګامونه وا نه خلي، د مداخله گرو هېوادونو د مداخلو قاطع مخنيوی ونه کړي او د افغانانو د سرنوشت واک په خپله افغانانو ته ور نه کړي، تر هغې به دغه جګړې دوام کوي او هر مداخله گر هېواد به د خپلې پلوي ډلې سره نظامي، اقتصادي او سياسي مرستو ته دوام ورکوي او د سولې د راتګ پروسه به د مشکلاتو او د مداخله گرو د دسيسو سره مخامخ وي چې نتيجه به يې د افغانانو د مرګ ژوبلې، د افغانستان د تباهۍ او په سيمه کې د ګډوډۍ، ترور، قاچاق او جنګ جګړو نه غير بل هېڅ شی نه وي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښـــتنه: تاســـې ته معلومه ده چې دا ځل بيا د هېواد په شـــمال کې يو نوی ائتلاف جوړ شو، ستاسې په نظر به د دې ائتلاف عواقب څه وي؟

ځواب: د کابل د سـقوط په نتيجه کې اوسـنی ائتلاف څه نوې خبره نه ده. د نجيب الله د رژيم تر سـقوط وروسـته هم دغه ډول ائتلاف منځته راغلی و، د همدغه ائتلاف په وجه د قدرت د هوس جنګ شـروع شـو، کابل له خاورو سره برابر شو. شخصي او دولتي شتمنۍ چور شوې، مړي د سپو خوراک شـول. د افغانانو ناموس بې عفته شـو، افغانان اواره شـول او په ټول هېوادکې هر ډول غير اسلامي او غير افغاني اعمالو ته لاره خلاصه شوه. موږ او تاسو دا هم وليدل چې د خارجي بادارانو په اشـاره ډېرې نږدې او ملګرې ډلې د يوې او بلې دښمنانې شوې او سرسخته دښمناني ډلې د يوې او بلې ملګرې شــوې. دا نوی ائتلاف هم د جنګ جګړو، مرګ ژوبلې او د افغانســـتان د تباهۍ نه غير بله هېڅ نتيجه نه لري. په دې کې شـــک نه شـــته چې خارجي مداخله ګر هېوادونه او د هغوی ملګرې ډلې به څه نا څه د افغانســـتان د ورونو قامونو ترمينځ ژبني، نژادي، قامي او سيمه ييزو تعصباتو ته لمن ووهي، ليکن اغېزه به يې دومره ډېره نه وي چې خدای(ج) مه کړه د افغانســـتان په تماميت دې تاثير وکړي. په دې سـيمه کې افغانسـتان ډېر حسـاس جغرافيايي موقعيت لري او د دې هېواد ورونه قومونه د پېړيو راهيســـې يوځای مخلوط ژوندکوي. زه پوره باور لرم چې د افغانســـتان تجزيه د دې ســـيمې ټول هېوادونه د تجزيې ســـره مخامخ کوي او په دې اورکې اور بلوونکي هم په خپله سوځي.

پوښـــتنه: په افغانســـتان کې د جنګي ډلو ترمنځ د اوربند د ټينګېدو لپاره د ملګرو ملتونو د خاص استازي هلې ځلې مفيدې دي که زموږ د ګاونډيانو؟

ځواب: تراوســـه خو نه د ملګرو ملتونو د اســـتازو هلو ځلو او نه د ګاونډيو هېوادونو د موظفو اشـخاصـو منډو رامنډو څه ګټوره نتيجه ورکړې ده. د دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلو ځلو او منډو رامنډو د شنډېدو عوامل هم څرګند دي. تراوسه د ملګرو ملتونو د امنیت د شورا او په مشخص ډول د امریکا هلې ځلې د خولې په خبرو پورې محدودې دي او د افغانستان دکشالې د حل په ارتباط د ملګرو ملتونو د امنیت د شورا او د امریکا عمل جدي نه ښکاري او د ملګرو ملتونو د استازي هغه جدي ملاتړ تر شا نه لري څومره چې ورته په کار دی. همدا شان زموږ ګاونډي هېوادونه هم د افغانستان دکشالې په اړه بې طرفه نه دي، ځکه چې هر هېواد په افغانستان کې خپله مشخصه جنګیالۍ ډله لري، هر یو د خپلې ډلې سره نظامي، اقتصادي او سیاسي مرسته کوي او هر یو خپله ډله د قدرت په ګدۍ کېنول غواړي او هر هېواد یوازې د خپلې ملي ګټې پر اساس د افغانستان دکشالې حل غواړي. هم د دې هېوادونو د مداخلو په وجه د ملګرو ملتونو د استازو هلې ځلې د مشکلاتو او خنډونو سره مخامخ کېږي. که چېرې د امنیت شورا او امریکا جدي شول، د ګاونډیو هېوادونو لاسوهنې بندې شوې، د افغانانو کشاله افغانانو ته وسپارل شوه، نو یوازې په دې صورت کې د ملګرو ملتونو د استازي هلې ځلې د بریالیتوب پړاو ته رسېږي او په افغانستان کې د واقعي سولې لپاره لار اوارېږي.

د افغانستان دکشالې څارونکي په دې واقعیت پوره پوهېږي چې د افغانانو یوه جګړه ماره ډله هم نه په وچ زور ټول افغانستان رالاندې کولای شي او نه د خپل حساس جغرافیایي موقعیت په وجه یو ګاونډي په ټول هېواد خپټه اچولی شي. زما په نظر کومه ډله اوکوم هېواد چې د افغانستان دکشالې نظامي حل غواړي په واقعیت کې همدغې ډلې او هېواد د افغانستان بربادۍ او د افغانانو د تباهۍ پسې ملا تړلې ده، ځکه چې د افغانستان کشاله سیاسي ده او یوازې سیاسي حل ته اړه لري.

اوس ټولې جګړه مارې ډلې د نظامي بن بست سره مخامخ دي او یوه جګړه ماره ډله هم د نظامي قوت له لارې په ټول افغانستان تسلط نه شي کولای. د ۱۹۹٤م کال د اکتوبر په میاشت کې یو شمېر پوه افغانانو د کویټې په ښار کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو د استازي ښاغلي محمود مستيري تر مشرتابه لاندې پرله پسې شپاړس ورځې او شپې غونډې وکړې او په پای کې د کابل د غير نظامي کېدو، د کابل د ښار لپاره د امنيتي قواوو د جوړېدو او د يو بې طرفه حکومت وړانديز وشو اوس په کابل کې هغه حکومت چې د کابل د ښار د غير نظامي کېدو او د موقتي حکومت او امنيتي ادارو جوړېدو لپاره يې د ملګرو ملتونو د استازي وړانديز نه مانه له منځه تللی دی او اوس د دغه حکومت پر ځای د کابل په ښار باندې د طالبانو تسلط دی. اوس د افغانستان خلک طالبانو ته ګوري. لکه څنګه چې وايي که چېرې طالبان واقعاً په افغانستان کې سوله غواړي دوی دې په افغانستان کې د سولې په خاطر د ملګرو ملتونو له خوا د کابل د غير نظامي کېدو وړانديز ومني، د کابل ښار دې ملګرو ملتونو ته وسپاري چې په دې غير نظامي ښار کې د يو بېطرفه موقتي حکومت او د افغانانو د يوې بېطرفه امنيتي قوې لپاره زمينه برابره کړي. زما په نظر په اوسنيو شرايطو کې د کابل غير نظامي کېدل، د يو بېطرفه موقتي حکومت او امنيتي قوا جوړېدل د افغانستان د رواني تراژيدی لپاره اساسي سياسي حل دی او په دې حل کې پاکستان په طالبانو باندې د خپل نفوذ په لحاظ د بل هر هېواد په تناسب زيات او موثر رول لوبولای شي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکوټې د مشورتي مجلس په فیصلوکې راغلي وو، چې موقته دوره به بېطرفه او خپلواک خلک سمبالوي

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۱۳۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال دکب میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د افغانستان د روانو حالاتو په ارتباط له بي بي سي سره مرکه کړې ده، چې دلته يې خپروو:

پوښتنه: د افغانستان خلکو تراوسه پورې د دغې عبوري شورا د غړو د نوي لیست په هکله څه عکس العمل ښکاره کړی دی؟

ځواب: کومه فیصله چې په کوټه کې مشورتي بورډ کړې وه، په هغې کې دا راغلي وو چې د موقتې دورې لپاره چې کوم خلک ټاکل کېږي. دا به بېطرفه او خپلواک خلک وي، خو دا اوس چې په دغه لیست کې کوم کسان راغلي او د هغو په مقابل کې موږ کوم عکس العملونه وینو. هغه دا دي چې د ددغه لیست ځینې کسان خو نه بېطرفه وو او نه هم مستقل. د دوی لویه شمېره له مختلفو جګړه مارو تنظیمونو سره اړیکي لري. زه وینم چې دکوټې د پرېکړو او د دغه لیست په منځ کې نوی تغییر راغلی دی او زه حیران یم چې دغه تغییر دکوم فشار له امله رامنځته شوی دی.

پوښتنه: ستاسو په خیال په دا اوسني او پخواني لیست کې څه توپیر موجود دی؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: په پخواني لیست کې یعنې د بینن سیوان په لیست کې سره له دې چې هغه رسماً اعلان شوی هم نه و، خو زما د معلوماتو له مخې په هغه کې د بېطرفه کسانو شمېره زیاته وه. خو په دغه اوسني لیست کې چې زه وینم د تنظیمي خلکو شمېره ډېره ده. په دې کې یو هغه کسان دي چې په خپله تنظیمونو رسماً د خپلو استازو په توګه ورمعرفي کړي او ځینې داسې کسان دي چې د جهاد په پروسه کې یې له دغو تنظیمونو سره اړیکې لرلي دي، خو دا کسان بیا دوی بېطرفه ښودلي دي. زما په فکر هغه کسان چې په رښتیا بېطرفه دي، شمېر یې په دغه کمېسیون کې ډېر کم دی.

پوښتنه: نو ستاسو په فکر ددغه لیست په خپرېدو افغانان خوابدي نه دي؟

ځواب: ما لکه څنګه چې د کوټې د کمېسیون د پرېکړو په ارتباط وویل: دوه خبرې ښخې څرګندې دي. یو دا چې ددغه کمېسیون غړي باید کاملاً بېطرفه وي او بله د موقتي حکومت له جوړېدو سره سمدستي یو بېطرفه پوځ باید موجود وي. دا مساله اوس ښخي پېچلې ښکاري دا چې ښاغلی مستیري له دغو ستونزو څخه د راوتلو لپاره کومې لارې په نښه کړي، زه نه پوهېږم.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې کسان غواړي چې قومي او ژبنيو تعصباتو ته د لمن وهلو له لارې خپل ناقانونه حکومت ته دوام ورکړي

دا مرکه د (وفا) جريدې د څلورم کال په (۱۳–۱٤)مې ګڼه کې د (۱۳۷٤ل) کال د وري مياشتې پر (۲۷)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين په دې ورځو کې د هېواد له روانو حالاتو سره په ارتباط د تاجکستان د مسالې په شاوخواکې د بي بي سي له پښتو څانګې سره يوه مرکه کړې ده، چې دلته يې تاسو ته وړاندې کوو.

موږ افغانان په ازادۍ او خپلواکۍ مين خلک يو او موږ تل د نورو قومونو د ازادۍ او خپلواکۍ ملاتړ کړی دی. موږ د تاجکستان د خلکو ازادۍ او خپلواکۍ ته هم په درونډ نظر ګورو، اما ځينې سياسي افغاني مبصرين د تاجکستان د دغې روانې کشالې په هکله وايي، چې له بده مرغه د افغانستان خلک په خپله له يوې کورنۍ جګړې او لويې بربادۍ سره مخ دي، ټولو افغانانو ته د افغانستان د روانې تراژيدۍ ټول مسوول کسان په خپله څرګند دي او د دغو مسوولو کسانو له ډلې، ځينې د مذهب تر پردې لاندې قومي او ژبنيو شخړو ته لمن هم وهي او دغه کسان خوبونه ويني چې قومي او ژبني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعصبات راوپاروي او د دغو راپارېدنو له لارې خپل غير قانوني او يوګوندېز محدود حکومت ته دوام ورکړي.

نبي مصداق: نو ستاسې په فکر دغه ولايتونه چې له تاجکستان سره په سرحد کې واقع دي، خو د جمعيت او شورای نظار په لاس کې دي، نو دغه چريکان چې له دغه ځايه لېږل کېږي، د دې هدف دا دی چې د ملل متحد هلې ځلې شنډې کړي.؟

پروفيسور امين: لکه څنګه چې تاسې ته معلومه ده، د افغانستان د خلکو د لوی اکثريت په ملاتړ په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د سولې هڅې رواني دي او په دې حساسه مرحله کې د افغانستان له خاورې څخه د تاجکستان په سرحدونو او افغانستان ته د راغلو مهاجرو له خوا د جګړو شروع کول او روسان راپارول د ملګرو ملتونو د هڅو د ناکامۍ لپاره يوه هڅه ده او زه فکر کوم دا به د جمعيت د مشرانو يوه نوې پلمه وي. د ځينو افغاني، سياسي مبصرينو له قوله، وايي چې تخار، کندوز او بدخشان د جمعيت په لاس کې دي او په کندوز کې د تاجکستان د حکومت مخالفين روزل کېږي او له دغه ځايه دغه روزل شوي کسان تاجکستان ته لېږل کېږي او همدغه کسان د افغانستان او تاجکستان په پولو کې جګړې کوي. همدغه افغانان چې دلته ما ورسره خبرې کړې دي، د دوی له نظره د جمعيت مشران غواړي چې د دغو جګړو په وجه روسان راوپاروي او د افغانستان په پولو او ښارونو بمبارۍ ته شدت ورکړي او د دغو بمباريو د شدت له امله د جمعيت مشران دا هم غواړي چې د افغانانو او نړۍ پام د افغانانو د خپلې کشالې د حل پر ځای د روسانو او افغانانو ترمنځ د يوه نوي مصنوعي جنګړه پلمه بلې خواته وګرځوي. د افغانانو لوی اکثريت اوس د هر چا په نورو تکتيکونو او نيتونو ډېر ښه پوهېږي او دا اوس ډېره مشکله ده چې افغانان دې په يوه او بله پلمه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وغولول شـــي. ټول افغانان اوس د جمعيت له مشـــرانو څنې په ټينګه غواړي چې دوی دې د ملګرو ملتونو د ســـولې د هيئت د ســـولې فورموله ومني او افغانان دې په خپله د يوه حکومت جوړولو ته پرېږدي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې روان جنګ د افغانانو نه دی، بلکې له بهره پر افغانانو تپل شوی دی

دا مرکه د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۱۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل)کال د اسد میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

څو ورځې دمخه د افغان منورینو یوه ډله د ازاد افغانستان د لیکوالو د ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین په مشرۍ، د پاکستان د پیپلز پارټۍ له مشرې محترمې بېنظیر بوټو سره په اسلام اباد کې ولیدل او د افغانستان د مسایلو په باب یې ورسره خبرې وکړې. د وفا جرید د موضوع د اهمیت له مخې له پروفیسور امین سره په دې ارتباط مرکه وکړه، چې د وطنوالو د خبرتیا په منظور په لاندې ډول وړاندې کېږي:

په سر کې له پروفیسور امین څخه پوښتنه وشوه، چې ستاسې د ملاقات اصلي هدفت څه و؟

دوی په دې باب وویل: په اوسنیو شرایطو کې چې د افغانستان وضع هر څوک دقیقه څاري او واقعاً د هر افغان لپاره لویه صدمه ده، موږ هم داسې فیصله وکړه چې د پاکستان هغه مشران چې د افغانستان له مسلې سره مستقیم یا نامستقیم ارتباط لري او د افغانستان په مسله کې څه ویلی او څه کولی شي، ملاقات وکړو. موږ په دې برخه کې څه موده مخکې یو مکتوب لیږلی و، چې د پاکستان له صدراعظم محترم نوازشریف سره په دې مسله خبرې وکړو، تراوسه پورې هغه موږ ته ځواب نه دی راکړی. همدغه شان موږ له محترمې بېنظیر بوټو سره، چې د مخالف ګوند مشره ده، د پاکستان پخوانۍ صدراعظمه ده او په پاکستان کې ولسي قوت لري، له دې څخه موږ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملاقات هیله کړې وه. د اګست د میاشتې پر لسمه نېټه یې موږ ته وخت راکړ، چې له هغې سره موږ په اسلام اباد کې په پارلمان کې ورسره وګورو. په دې ملاقات کې زموږ له خوا: زه، حکیم تنیوال، اریوبي صاحب او حاجي داود شامل وو. د هغوی له خوا خپله محترمه بېنظیر بوټو، د دوی مور نصرت بوټو او اعجاز ګیلاني چې پخوا د قانون وزیر و، شامل وو. همدارنګه د پښتونخوا قومي پارټۍ مشر افضل خان لالا هم په دې ملاقات کې تشریف درلود. محترمې بېنظیر بوټو هم دا علاقه درلوده چې د افغانستان په اوسنۍ وضع باندې ځان پوه کړي. په افغانستان کې چې کومه وضعه روانه ده، دا هر چاته معلومه ده، چې به کابل کې خلک په وینو لمبېږي، کورونه خرابېږي، ماشومان، معصومان، نر او ښځې په کې مري، نو دا دوی ته هم معلومه وه او هغه برخه چې موږ ته معلومات و، هغه موږ په ډېر تفصیل ورته بیان کړل. د هغوی له خوا یو سوال دا مطرح شو، چې په کابل کې دا اوسني جنګونه نو ولې؟ زموږ له خوا چې څه ورته تشریح شول هغه دا و چې! د دې جنګونو اساسي علت له بهره تپل شوې ایډیالوژیګانې او په بهر کې جوړ شوي ګوندونه دي. که دوستم دی او که د دوستم ملګري دي، دوی د کمونستي رژیم بقایا دي. اته ګروپه په ایران کې جوړ شوي او اووه ګروپونه په پاکستان کې جوړ شوي دي او دغه درې قواوې چې اوس په افغانستان کې موجودې دي، دوی د افغانستان او افغانانو د ګټو پر ځای د خارجي ګټو لپاره جنګېږي. خلاصه دا چې دا چنګ چې به کابل کې روان دی، دا د افغانانو جنګ نه دی، بلکې به بهره پر افغانانو تپل شوی جنګ دی. په څوارلسو کلونو کې خلق او پرچم یوه کمونستي ایډیالوژي راواخیسته، یو کمونستي ګوند یې ورته جوړ کړ، دا واضح خبره ده چې KGB ورته جوړ کړی و، د دوی د ایډیالوژۍ چې څوک ملګري نه وو، نو دوی هغه خلک خپل طبقاتي دښمنان وګڼل، خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا وه چې هر شـــوروي ته خلقيانو او پرچميانو ((ملګری)) يا ((رفيق)) وايه، ليکن په مقابل کې همدغو خارجي نوکرانو ډېر اصـــيل افغانان د دښـــمنانو په نامه وژل. دغه شکل چې لوړ توضيح شو، دا له بهره شروع شوی يو حرکت و، له دې خوا چې د افغانستان خلکو جهاد شروع کړ، دا جهاد په افغانستان کې خود به خودي شـــروع شـــو، په هغه وخت کې دا ګوندونه نه وو. د افغانستان ولس دا جهاد شروع کړ.

په کابل پوهنتون کې چې څومره استادان، شاګردان او تعليميافته وو، زياتره په زندانونو کې وو. ما ورته د خپل زندان کيســـه وکړه، کله چې زه په زندان کې وم، هلته مې داســـې خلک ډېر لږ پيداکړل چې هغه دې په کوم ګوند کې وي، په هغو زندانيانو کې خانان وو، جنرالان وو، عالمان وو. يانې دا د کمونيزم او ګوند خلاف يو خود به خودي حرکت و، چې په افغانستان کې شروع شو. تر هغې وروسته باندني قوتونه په کې رامنځته شول، يانې باندني قوتونو په عوض د دې چې داســـې يو ګوند ته اجازه ورکړي، چې د افغانانو په مشـــکلاتو او پرابلمونو پوه وي، خو دغو باندنيو قوتونو د خپلوګټو لپاره داســـې ګوندونه جوړ کړل، چې د افغانانو ګټو پر ځای هغوی د پرديو د ګټو ســـاتنه وکړي. دغه شکل له ايران څخه هم راغی، له سعودي عربستان څخه هم راغی او له پاکستان څخه هم. تر دې بحث وروسته بېنظير بوټو پوښتنه وکړه، چې څنګه کېدای شي چې دا مسله حل شي؟

موږ ورته په ځواب کې وويل: تر هغه وخته پورې چې ايډيالوژی وي، چې موږ ترې ډېره ترخه تجربه لرو، تر څو چې د ګوند ســـاختمان وي، د ګوند دا نتيجه وه، چې که يو سړی په ګوند کې و، که هغه به پوهېده يا نه پوهېده، امتياز به هغه ته ورکول کېده. د کمونســـتانو په دوره کې موږ وليدل چې د ګوند هغه ملګري چې هغه به ډېر نالايقه، ډېر بېســـواده و، نو پر هغو باندې به ډېره اتکا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدله، ځکه چې هغه به وفاداري ښه کولای شوه او هغه ګوندي چې به پوه و، پر هغو به حتی په خپل ګوندکې هم حســـاب نه کېده. کله چې امتیاز ګوند ته ورکوي، نو دا دا معنا لري چې د ګوند نه بهر چې څومره خلک دي، هغه بهر پاتې کېږي، هغوی په ایډیالوژیکي لحاظ د دښـــمن په نامه اعلانوي او په ګوندي لحاظ باندې ولو که متخصص هم وي، له کاره یې اوباسي او پرځای یې یو نالایقه کېنوي. مور دا هم ورته وویل چې د افغانستان خلکو په تاریخي لحاظ یو له بل سـره ژوندکړی دی او د دې هېواد ټولو قومونو ځان ته افغان ویلي دي. په کابل کې د کمونستي رژیم په راتګ او د KGB له پلان سره سم تر ټولو دمخه دا هڅه وشوه، چې دغه سره ورونه قومونه سره بېل کړي او بیا یې ایل کړي، نو یې ځکه د دوی ترمنځ د ملیتونو مســـله رامنځته کړه، د ملیتونو وزارت یې ورته جوړ کړ، دا کار کمونستانو ځکه کاوه چې که وکولای شي، ملت ټوټه کړي او دوی پرې حکومت وکړي. دغه راز په افغانستان کې د سني او شیعه مسله هم نه وه مطرح، سنیانو او شیعه ګانو په دې هېواد کې د نهایت ورورۍ په فضـــا کې ســـره ژوند کړی دی، د افغانســـتان د دراني شـهزادګانو میندې اکثره شیعه وې، که افغانانو درانیان سـرداران بلل، دغسې یې قزلباشـیانو ته هم دا ډول القاب ورکړي وو. د یادولو وړ ده، چې دا قومي او مذهبي تفرقې په افغانســـتان کې د ځینو ګوندونو او خارجي لاســـوهنو پر اسـاس منځته راغلي دي، ملت له دې ډول نظریو سـره ملګری نه دی، د دې حوزې ټول هېوادونه باید زیار وباسي چې قومي او مذهبي مسـایل د تفاهم له لارې حل کړي. که څوک په افغانستان کې قومي او مذهبي تفرقو ته لمن وهي او دا جنګونه تېزوي، نو باور وکړئ، چې دا جنګ به منځنۍ اســـیا، ایران، پاکســـتان، هند او آن تر اندونیزیا پورې اوږد شـــي او کلونه کلونه به دوام وکړي. لـه دې څوارلس کلونو راپـه دېخوا لـه دې پرابلم ســـره زموږ ولس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ دی. نو د حل لاره يې داسې کېدای شي چې افغانستان په ټولو خلکو کې، که هغه پښتانه، که تاجک، که هزاره، که ازبک، که ترکمن، که بلوڅ دي او نور، هغوی د افغانســتان په ازادۍ کې قرباني ورکړې ده. دغه ټول اقوام خپل قوماندانان لري، مشــران لري، عالمان، روحانيون لري او خپل تعليميافته ګان لري: ((دا خلک ټول بايد سره راټول شي او د افغانستان د مشرتوب لپاره خپله فيصــله وکړي، نو دا چې څوک ورته په ســر کې ودرېږي او ورته ووايي چې زه ستاسو مشر يم او ما پسې راشئ، له دې خبرې څخه لوی سوال دا پيداکېږي، دا مشران چې له دريو خواوو څخه رادمخه شوي دي، دوی ته چا رايه ورکړې ده؟ په ســياســت کې چې څوک مشــرتوب کوي، هغه بايد مشــروعيت پيداکړي، مشــروعيت داسې ترلاسه کېږي، چې خلک ورته رايه ورکړي، دا چې څوک تاله ټانک درکړي، توپ، راکټ او ټوپک درکړي او ته د هغه په ټانک سپور شې او په ارګ ننوځې او چيغې کړې چې دا دی راغلم، نو دا عمل چاته مشــروعيت نه ورکوي. او ته له هغه ځايه فرمانونه او قوانين او نور صادر کړې، دا ټول شيان خلق او پرچم په افغانستان کې وکړل، زموږ بدبختي دا ده چې د دغو څوارلس کلونو په دوران کې موږ د افغانســتان په خپله وضعه ځان پوه نه کړ، او د افغانستان په اجتماعي او رواني شرايطو مو ځان پوه نه کړ.

دا ټول هغه مسايل و چې پر هغو موږ له بېنظير بوټو سره خبرې وکړې او موږ ترېنه هيله وکړه چې د افغانستان مسله يوازې نه ستاسې ګوند او نه ستاسې حکومت حل کولای شي، دا مسله که حل کېږي، نو ستاسو او د حکومت په مشــترکه مرســته به حل کېږي. افغانســتان د جرګو وطن دی او افغانانو د تل لپاره خپلې ټولې ملي او بين المللي کشــالې د لويو جرګو له لارې حل کړې دي. اوس د افغانستان ستونزې د دې حکم کوي چې د افغانستان د کشالې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حل لپاره دې د ملګرو ملتونو لوی سـکرتر د امنیت د شـورا له لارې مداخله وکړي، لویه جرګه دې راوغواړي او دغه لویه جرګه حق لري چې په ازاده توګه خپل مشـــرتوب وټاکي. د افغانانو عنعنوي لویه جرګه د یو فرد یاګوند یا د خارجیانو، انحصـــــار نه مني. افغانان په دې پوهېږي چې لویې جرګې ته څوک ولېږي. افغانانو په خلاصـو سـترګو ورته کتل، چې د راولپنډۍ شـورا د خارجي مداخلې په وجه په پاکستان کې د اوو تنظیمونو په انحصار کې ورکړل شوه. اوو تنظیمونو یوازې خپل وفادار ګوندي غړي دغې شورا ته ولېږل او د افغانستان پراخه پرګنو او اقشارو ته حق ور نه کړلای شو.

موږ له دغې تحمیل شـوې او انحصـاري شـورا ناکامي په خپلو سـترګو ولیده، چې د افغانانو یو پرابلم یې هم حل نه کړلای شـــو. معکوس یې نور پرابلمونه هم پیداکړل. تر څو چې خپلواکه او ازاده لویه جرګه دایره نه شـــي، تر هغې د افغانســـــتان مســـــله حل نه مومي. موږ ورته وویل چې د پاکســـــتان خلکو د افغانستان له خلکو سره اقتصادي مرسته کړې ده، دلته که بمونه چاودلې دي، په هغوکې پاکسـتانیان هم مړه دي، سـتاسـې په سـرحدونو باندې بمباري هم شوې ده، یانې پاکستان هر نوع تکلیف له افغانانو سره تېرکړی دی، لیکن یو شي ته باید ستاسې حکومت او تاسې متوجه اوسئ، چې افغانان د دوستۍ او نوکرۍ ترمنځ ډېر فرق کوي. افغانان درسره دوستۍ کې دوزخ ته ځي، خو په نوکرۍ کې جنت ته هم درســـــره نه ځي، موږ ورته دا وویل: اوس دا وخت رســـبدلی دی، چې د افغانانو او پاکســـتان ترمنځ چې کومه تاریخي دوســـتي جوړه شـوې، د ده دا دوسـتي باید د دوسـتۍ په شـکل پاتې شـي او هېڅوک باید داکوښښ ونه کړي، چې پر افغانستان یو نوکر حکومت وتپي. د افغانانو اجتماعي او روحي سـاختمان داسـې دی، چې دوی د دیکتاتورۍ او خارجي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجنټان نه مني، بين المللي ترينډ هم د ملکونو او ولســـونو د ازادۍ پر لور روان دی.

موږ له پروفیســور امین څخه وغوښــتل، چې د افغانســتان د مســلې په اړه د دوی د ګوند د موقف په باب هم موږ ته څه ووايي، ایا پیپلز پارټي د دې مسلې پر وړاندې څه موقف لري؟

پروفیســـور امین زیاته کړه: د هغې له خبرو داســـې معلومېدله چې د هغې د موقف یوه برخه هغه وه، چې د هغې خپل مشکلات و او هغې خپل مشکلات موږ ته وويل او بله برخه هغه ده، چې اوس په موک موقف کې ده؟ هغې وويل چې زموږ پارټي يوه مســـلمانه پارټي ده، زموږ پارټي په ازادۍ باندې عقیده لري، زموږ پارټي پر پارلمان عقیده لري. په انتخاباتو عقیده لري. دې واضح وويل: کوم ګوند چې د خپل ولس پر ازادۍ عقیده لري، هېڅکله به هم هلې ځلې ونه کړي، چې نور ولســـونه دې غلامان وي. کوم خلک چې د خپلو خلکو پر غلامۍ عقیده لري، هغه هېڅکله دا نه شي کولای، چې نورو خلکو ته ازادي ورکړي.

پوښتنه وشوه: بېنظیر د افغانستان د روانو مسلو په اړه د پاکستان له حکومت سره هم خبرې کوي او که څنګه؟

ایا دا مسله هم ستاسو په خبرو کې مطرح شوه او که نه؟

پروفیسور امین په دې ارتباط زیاته کړه: له محترمې بېنظیر بوټو سره چې موږ پر دغو مســایلو خبرې کولې، نوګیلاني صــاحب يې په څنګ کې ناســت و او ټول یادښتونه هغه اخیستل. هغې وويل، چې د افغانستان د رواني وضعې او د دغو جنګونو په خصـــوص کې به موږ له لازمو مجاربو څخه د پاکســـتان له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت سره تماس ونیسو او په خاص ډول به د پاکستان خارجه وزارت ته مو‌ر‌ږ یو یاداشت ورکړو.

موږ له پروفیسور امین څخه وپوښتل، چې د افغانستان د مسایلو د حل لپاره د بېنظير بوټو خپل نظر څنګه و؟

پروفیسور امین په دې باب وویل: دا خو د پاکستان یوه مشهوره او مسوله ښځه ده او یوه منل شوې سیاستمداره ده، په دغسې شرایطوکې هغه خپل نظر په قاطع ډول نه وايي، چې دغسې دې وشي. لیکن یوه خبره چې هغې وکړه، چې دا مهمه خبره وه، هغې وویل: چې د دې حوزې اینده زه داسې ګورم چې په پاکستان، افغانستان، مرکزي اسیا، ایران او ترکیه‌کې هغه قوتونه چې هغه په ازادۍ، ولسواکۍ او خلکو ته د حق ورکولو معتقد وي، دا به یو طرف ته‌کېږي او هغه قوتونه چې د دې‌کارونو پر ضد وي هغه به بلې خواته کېږي. هغې دا وویل چې دغه اوسنی سیاسي ترینډ دا په یو ملک‌کې هم محدود نه پاتې‌کېږي او ګاونډیان ضرور یو پر بل تاثیرکوي، دا اغېز په اسلامي ټولنوکې حتمي یو پر بل موجود وي او هغه ضد ترینډونه چې دي، حتماً به یو پر بل تاثیر ولري. هغې دا وویل چې‌کېدای شي، چې دغه قوتونه چې په پاکستان‌کې دي، په افغانستان‌کې دي، په ایران‌کې دي، په مرکزي اسیا کې دي، داسې وخت به راځي چې دوی به یو بل ته اوږه ورکوي. او د یو او بل د اوږې ورکولو پرته بله چاره هم نه لري.

دویمه خبره هغې داسې وکړه، چې پس له دې زموږ په حوزه‌کې باید حکومتونه د جنګ جګړو پر ځای د خلکو رایې ته رجوع وکړي، ځکه چې رایې دوی ته مشروعیت ورکوي. وسلې او یا وژونکي راکټونه قوت نه دی، لکه چې وایي، قوت حق دی. دې وویل: چې زموږ‌ګوند عقیده لري، چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حق اصـــلي قـدرت دی او بس. هغې وويـل چې هره ټولنه کې بـايد خلـک سياسي، اقتصادي، کلتوري او اجتماعي او مذهبي ازادي ولري، که دغه ازادي ونه لري او ازادي ترېنه د ايډيالوژۍ او ګوند په نامه اخيســتل کېږي، نو دا جنجالونه نه ختمېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکني

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعصبهای قومی، نژادی و زبانی خطری به وحدت ملی و تمامیت ارضی افغانستان

دا لیکنه د (وفا) جریدې د شپږم کال په (۲۱-۲٤)مې گڼه کې د (۱۳۷٦ل) کال د چنگاښ میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

تعصبهای بی مفهوم را در افغانستان کیها و چرا دامن زدند؟

خوانندگان گرامی!

افغانستان در جریان نزده سال اخیر تباهیها و بربادیهای بس بزرگی دید؛ افغانها با یک تراژیدی ملی مواجه گشتند، نهادهای سیاسی، اقتصادی، اداری، فرهنگی و نظامی افغانستان همه برباد شدند. روابط اجتماعی و عنعنه پی جامعه افغانی از هم کمبخت. تعصبهای گوناگون قومی، زبانی، نژادی، مذهبی و منطقه یی دامنگیر افغانها شدند، اما با انهم قشر چیزفهم افغان به عوامل بربادی کشور شان و همچنان بیماری تعصبها، که وجود افغانستان و هویت ملی-سیاسی افغانها را به نابودی مواجه ساخته است. کمتر توجه نشان داده اند.

به منظور جلب توجه، قشر درسخوانده و موثر افغان (که تحلیل غیر جانبدارانه و واقعی جامعه شان را به پیش کشیده میتوانند) به عواقب خطرناک تعصبهای بی جا و بی مفهوم اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد سال پار نامه یی را در جریده وفا به نشر سپرد، که متن ان جنین بود:

افغانان عزیز!

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به همه شما اشکار است که همه اقوام ساکن درکشور مانند: پښتونها، تاجکها، ازبکها، ترکمنها، بلوچها، نورستانیها، پشه ییهای و همینسان گروهای مذهبی اهل تسنن و تشیع از سده ها به اینسو در روستاها، دهکده ها و شهرهای افغانستان به حیث افغانهای وطندوست و مسلمان با هم یکجا زیسته اند و اکنون نیز میزیند.

اقوام ساکن درکشور با هم رشته های خویشاوندی استوار ساخته اند و همیشه در غمها و رنجهای همدگر شان فعالانه سهم گرفته اند، این گونه روابط به گونه گسست ناپذیر تاهنوز در بین مردم ما مشاهده میشوند.

به فضل خداوند بزرگ و کاردانی دانش و گزینش روشهای خردمندانه بزرگان قومی و علمای دینی و مذهبی ما، در طول تاریخ پر افتخارکشور رخداد نامیمونی برسر مسایل مذهبی، قومی، زبانی و منطقه یی در بین افغانها به وقوع نه پیوسته است. رخدادی راکه باعث جنگها بین اقوام و فرق مذهبی شده باشد، سراغ نمیتوانست کرد.

تاریخ پر شکوه کشور گواه این واقعیت است که تمام اقوام ساکن در شکور در برابر هرگونه انحصار و دکتاتوری شانه با شانه رزمیده اند و تمام اقوام یک جایی و با همکاری دوستانه شان در برابر رژیمهای دست نشانده و نیروهای متجاوز اجنبی به پاخاسته اند.

افغانهای میهندوست و مسلمان در سول تاریخ در دفاع از تمامیت ارضی و ازادیکشور خود قربانیهای فراوان مالی و جانی داده اند و میدهند. بهترین نمونه این گونه فداکاریها و جانبازیها جهاد و مقاومت مشترک تمام اقوام افغان در برابر دکتاتوری د انحصارکمونستی و تجاوز نیروهای ارتش سرخ شوروی بود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به شما اشکار است که دوستان و دشمنان افغانستان همسان و پیوسته تلاش میورزند تا در میان اقوام با هم برادر افغان تعصـــبهای قومی، نژادی، مذهبی، ایدیولوژیک و گروهی را دامن زنند. درزهای را در بین شـان ایجادکنند و با از هم و با از هم جداکردن شان بر انها حکمروایی کنند.

کشـور های بیگانه برای پیاده نمودن سیاسـتها و برنامه های نادرسـت شـان شـماری از افغانها را اسـتخدام کرده اند و این اسـتخدام شـده گان انگشـت شـمار تلاش میورزند تا در بین اقوام با هم برادر افغان اتش تعصـبهای زبانی، منطقه یی، مذهبی، ایدیولوژیک و گرهی با فروزند و اقوام باهم برادر افغان را زیر تاثیر سـوء تبلیغ شـان قرار دهند و اتش تعصـبها را شـعله ور تر سـازند. میگویند درمان هر بیماری در افغاز اســان مینماید، اگر در اغاز به درمان بیماری پرداخشــته نشــود ویروســهای بیماری در وجود پراگنده میشــوند نیروهای دفاعی بدن راکمزور میسازد و بالاخره بیمار را از بین میبرد.

تا هم اکنون درکشـور ما مکروبهای تعصـب و بدبینی در مراحل ابتدایی شـان قرار دارند و تا هنوز به اقوام و توده های وسیع جامعه سرایت نکرده اند. در این حالت ابتدایی جلوگیری از انتشار مکروبهای این بیماری اجتماعی دشوار به نظر نمیرسد، اما اگر یکبار ویروسهای آن به توده های وسیع مردم سرایت کردند، شـــکل واگیر و بایی را به خود خواهدگرفت. از عواقب وخیم این بیماری اجتماعی هر افغان باشعور خوبتر اطلاع دارد.

اگر فرزندان دلســوز افغان و افغانهای واقعی ســر از امروز برای جلوگیری تعصـبها، بدبینیها وگرایشـهای منفی گامهای عملی برندارند و مکروبهای این بیماری اجتماعی را به فزونی و انتشــار بگذارند در نتیجه چنین غفلت نابخشوندی آن روز دور نخواهد بودکه این وبا از وارسی خارج خواهد شد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و همه افغانها به بیماری خطرناک تعصــب و بدبینی مبتلا خواهندگردید، در آن صــورت هیچکســی توان علاج آن رانخواهد داشــت، حضــرت ســعدی میفرماید:

سرچشمه بایدگرفتن به میل

چه پرشد نشایدگذشتن به فیل

بایستی یاداور شدکه جلوگیری این بیماری خطرناک اجتماعی از قدرت یک شــخص، یک موســســه و یک گروه بالاتر اســت. جلوگیری این بیماری واگیر نیاز به کار و فعالیت دســـــته جمعی همه افغانهای بادرک دارد. بنا برهمین نیازمندی اتحادیه نویسنده گان افغانستان از همه افغانهای با احساس و دراک صــمیمانه ارزو میبردکه غرض جلوگیری از انتشــار تعصــب، بدبینی و نفرت بین اقوام باهم برادر به مجادله مشــترک بپردازند و پیش از پیش اقوام و توده های وسیع ملت افغان را از این بیماری وقایه نمایند.

اتحادیه نویســندگان افغانســتان ازاد از همه افغانهای بادرد صــمیمانه تقاضــا میکندکه در این راســتا به تلاشــهای همه جانبه علمی و عملی دســت یازند. کنفرانســـهای دایر نمایند با رســـانه های گروهی به گفت و شـــنود بپردازند، نبشته ها تهیه ببنند، جوانب گوناگون این بیماری را بررسی نمایند وبه منظور اگاهی مردم افغانستان غرض نشر به جریده وفا بفرستند. (یادداشت: جریده وفا برنامه ویژه نشــراتی دارد، بر اســاس این برنامه جریده از تاخت و تاز بر فرد، افراد، قوم وگروهای زبانی، مذهبی، حزبی و تنظیمی جداً پرهیز میکند.) از هممیهنان عزیز و گرامی احترامانه امیداوریم که با نظرداشـــت به برنامه نشــراتی جریده وفا به پرســـشــهای زیرین ما جواب علیم ارائیه فرموده برما منت گذارند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرسش نخست: عوامل اساسی تعصبهای قومی، زبانی، مذهبی، گروهی و ایدیولژیک را چگونه ارزیابی میدارید و در باره به بحث علمی بپردازید؟

پرسش دوم: درحالی‌که وجود افغانستان به خطر جدی مواجه است و همه افغانها در یک حالت غم انگیز تحمیل شده زنده‌گی میکنند در چنین حالت خطرناک به جای حال و اینده بحثی برماضی و انگشت‌گذاری به تعصبهای دیرینه ناسزا گفتن به شماری از اقوام چه سودی برای افغانها خواهد داشت. ایا گفته ها و نبشته های این‌گونه اشخاص نفرتی را در بین افغانها ایجاد نمیکند و اینده افغانستان و افغانها را به خطر جدی مواجه نمیسازد؟

پرسش سوم: در شرایط‌کنونی افغانستان از لحاظ مادی و معنوی به تباهی مواجه است، تمام نهادهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی افغانستان از بین رفته اند، شما در شرایط موجود تعصبهای قومی، نژادی، زبانی، مذهبی، منطقه یی و ایدیو لوژیک را چگونه ارزیابی میکنید؟

پرسش چهارم: تمام سیاستهای داخلی و خارجی یک‌کشور مستقل را پارلمان انتخاب منظور مینماید و حکومت مشروع آن را عملی میسازد و قوه قضائیه مستقل از ان نگاهبانی مینماید. اکنون در افغانستان این سه اورگان موجود نیستند، ایا شما درکشور جز از زور تفنگ اداره قانونی دگری را سراغ‌کرده میتوانید، که در پهلوی مسایل دیگر به مسایل قومی، زبانی، مذهبی، گروهی و ایدیولژیک حیثیت قانونی و جنبه عملی داده بتواند؟

پرسش پنجم: برای جلوگیری از تعصب، نفرت، بدبینی، گرایشهای منفی و بیماریهای اجتماعی، شما چگونه تجاویز علمی و عملی به پیش میکشید، لطفاً تجاویز خود راگسترده تر ارائیه نمایید؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما باور کامل داریم که فرزندان بادرد و با درک افغانستان به پرسشهای ما پاسخهای علمی و عملی ارائیه خواهند کرد و در مبارزه جلوگیری از گسترش بیماری اجتماعی تعصب با اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد یاری خواهند رساند. با احترام.

جریده وفا در راه مجادله با تعصبها از افغانهای واقعی چندین بار تقاضا کرده، تا اندیشه ها و مصاحبه ها به زبانهای پشتو و دری بفرستند و در این مبارزه سهم فعال بگیرند.

ما بارومند استیم که قشر درس خوانده و بادرک افغانها بیشتر از دیگران به علت و معلول عواقب خطیر تعصبها بین اقوام و بربادی کشور شان خوبتر اگاهی دارند. و این قشر باشعور برضد پخش تعصبها میان اقوام و جلوگیری این بیماری مدهش و خطرناک صرف مساعی همه جانبه علمی و عملی خواهد کرد. جای شک نیست که از نظر اعضای اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد نیست، انعده کشورهای خارجی و گروهای افغانی، تنظیم ها و احزاب و افراد پنهان نیستند که از درازمدت به گونه پاسبان منافع خارجیان و یا هم غیر شعوری در بین اقوام تعصبها دامن میزنند، اب را گل الود میسازند و ماهی شکار میکنند و یا هم برای خودشان خواهان شهرت کاذب استند.

پژوهش پیرامون این معضله خطیر، دریافت عوامل اساسی مساله و نظرداشت به عواقب وخیم ان از مسولیتهای ملی افغانها متعهد و معتقد به وحدت ملی افغانستان شمرده میشود. افغانهای معتهد وظیفه دارند تا در باره عوامل این بیماری خطرناک پژوهشهای بیطرفانه، علمی و عینی به فرجام رسانند و از مضار این بیماری هممیهنان شان را هم اگاه سازند و هم نجات دهند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چنان‌که گفته امد به تاســی از همین ارزومندی بود که جریده وفا از راه پخش پیام اتحادیه نوسینده‌گان افغانستان ازاد در جریده، فرستادن نامه ها و ارتباط تلفونی از هممیهنان خواســت تا در را همبارزه باتعصــبهای بی مفهوم با این کانون فرهنگی (اتحادیه نویسنده‌گان افغانستان ازاد) همنوا و همصدا شود.

در این سلسله تنی چند نبشته های شان را به جریده فرستادن‌که در وقت اش به نشر رسیدند. شایسته به یاد اوری است‌که قشر درس خوانده و چیز فهم با دلگرمی بایســته به این موضــوع علاقمندی نشــان ندادند، کم علاقه‌گی به موضــوع عوامل زیادی دارند، ولی من نهایت‌کوتاه به چند عامل اســاســی اشاره میکنم:

ــ شماری از هممیهنان ما متوجه عواقب پخش تعصبها نیستند و نمی فهمید که اثرات زیانبار آن چی بلایی بر جامعه ما نازل خواهد‌کرد؟

ــ شماری میفهمند ولی این مساله را فروگذاشت میکنند و باورمند استند‌که بحث و تجسس پیرامون موضوع باعث فزونی تعصبها خواهد‌گردید، درباره سکومت را مرجع میپندارند.

ــ به انظار شماری این مساله بی اهمیت جلوگیر میشود و نمیخواهد به این موضوع پیس پا افتاده وقت قیمتی شان را ضایع‌کنند.

ــ شماری صلاحیت بحث و مشاجره زبانی را دارند اما از تحلیل علمی و عینی عاجز استند.

ــ شماری دیگری دشنام دادن، سبک شمردن، عقده‌گشاییهای شخصی، تحقیر و توهین دیگران را تحلیل علمی تلقی میکنند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عوامل بیش از این خواهند بود، اما واقعیت اساسی این است که اگر بار بالا اثر بی پروایهای افغانهای متعهد این گونه تعصبهای بیجا و بی مفهوم به توده های وسیع مردم سرایت کنند، در گام نخست وحدت ملی موجود بین اقوام برادر افغان به نبردهای خونین داخلی مبدل میگردد و در گام دوم همین خانه جنگیها و نفرت در بین مردم هویت سیاسی و وجود افغانستان را از بین خواهد برد. اگر خدا(ج) ناخواسته افغانها و افغانستان به این مرحله خطرناک رسیدند، در انصورت دانش وکار و پیکار بی وقت افغانهای با دانش و با فهم هیچ سودی نخواهد داشت. عدم فهیمده نمیتوانند، که افغانهای کارشناس و دلسوز به افغانستان (!) با استفاده از دانش، تجارت و اندوخته های علمی شان، کار و مبارزه خود را پس از فرارسی این مرحله خطیر میاغازند و یا این که انها گنجینه های تجارت و دانش شان را با خود به گور میبرند در هر دو صورت سودی برای افغانها و افغانستان نخواهد داشت.

دکتاتوری تک حزبی کمونیستی، انحصار سیاسی، تجاوز نیروهای اجنبی، دسایس داخلی و خارجی، نبردهای خونین داخلی و عملیه مقاومت، رخدادهای نیستند که تنها افغانها و افغانستان به ان مواجه شده اند، بل در جریان تاریخ، ملل وکشورهای دیگر نیز با این گونه رخدادها مواجه شده اند و ان را پشت سر گذاشته اند.

سزاوار به یاداوری است که ملل گوناگون در برابری چنین رویدادها واکنشهای از هم متفاوتی از خود نشان داده اند. در مللی که روحیه عشق با ازادی و مخالفت با دکتاتوری، انحصار و مقاومت در برابر اجنبیان ضعیت باشد، این گونه ملتها، همیش ازادی و هویت تاریخی و ملی میهن شان را از دست داده اند وملتهای نیرومند انان را بلعیده اند. اما بالمقابل در ملل که احساس ملی با نیرومندی زنده باشد و از روحیه سرشار ازادیخواهی و ازاد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

منشـی برخوردار باشــند. این‌گونه ملتها گاهی هم به انحصــار ســیاســی، دکتاتوری، تبعیض و به تسـلط بیگانه‌گان و دست نشـانده های شـان‌گردند نمینهند و تافرجام‌کار به مقاومت شان ادامه میدهند.

قشـر درسـخوانده، ملتهای زنده نیز فعال، نیرومند، زنده و متحده میباشـد. انها مسایل ملی و بین المللی شان را به تحلیل مینشینند. مردم شان راکه چه باید بکنند و از چه بپرهیزند، آگاه میســازند، در حالت جنگ و صــلح ملت شان را رهنمایی میکنند.

برعکس کارکردهای مشـتر قشـر درسـخوانده، ملل وکشـورهای دیگر، در افغانستان نسبت به قشر درسخواخنده، ملی و توده های وسیع آن رسالت، ملی- اسلامی و تاریخی شان را به جا اورده است. توده های بادست خالی در سراسرکشور به پا خاستند، قیام خود به خودی را سازمان داند، در برابر دکتاتوری کمونیسـتی، انحصـار سـیاسـی تک حزبی، یورش نیروهای ارتش سـرخ شـوروی و همینسـان در برابر سـیاسـتهای خصـمانه، تفرقه بانداز و حکومت‌کن- با هم یکجا شـده اند و بخاطر رضـا خداوند بزرگ و نجات میهن و نوامیس ملی هرگونه تشـدد و وحشـت های دلخراش را تحمل‌کرده اند و به برکت قربانیهای فراوان مالی و جانی شان‌کشور به نوامیس ملی را از این افت بزرگ تحمیلی نگاهداری‌کرده اند.

به تاسـف باید یاداور شـوم‌که در تراژیدی جاری افغانها، قشـر درسـخوانده کشـور چنان‌که بایسته مینمود به‌کار و پیکار فراخور حال شـان نپرداختند، بل معکوس ان در بین اقوام باهم برادر افغانستان در پخش تعصبها عملی منفی و خطرناکی را به سر رساندند و به این عمل نشایسته تا اکنون هم ادامه میدهند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

در تمام مسایل افغانستان، ارزیابی کارکردها و اعمال منفی و مثبت قشر درسخوانده موضوع بزرگ است و نیازمند بحث طویل، برعلاوه مسایل دیگر مسله تعصبات خود با نظرداشت به ویژه گیهای طبیعی انسان و ارزش های قبیله یی، نژادی، زبانی، منطقه یی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی، سیاسی، اقتصادی و اموزش جامعه ویژه، جوانب و جهت های از حد زیاد دارند. و گنجانیدن این موضوع بزرگ به وپیچیده در یک رساله ای کوچک کار دشوار به نظر میاید. من ارزشیابی مفصل این موضوع مهم علمی را به دانشمندان معتهد افغان واگذار میشوم، تا دانشمندان معتهد ما پیرامون مسله تعصبها به پژوهشهای گسترده بپردازند و به برکت پژوهشها و تحلیل های ارزشمند شان ذهنیت های هممیهنان شان را روشن نمایند. در مختصر نبشته، تنها تعصبهای به بررسی گرفته میشوندکه از سوی شماری ازگروهای سیاسی و مذهبی، تنظیمها، احزاب و شماری از افراد به میان امده اند و به آن دامن زده میشود.

جامعه عنعنه یی:

جامعه عقب مانده افغانی در بخشهای اموزش و پرورش، اقتصاد، سیاست و نهادهای اجتماعی دگر شکل ایدیالی از خود نداشت، بل مانند سایر رژیمهای عقبمانده تمام اختیار کشوری و لشکری تنها در دست خانواده های مطلق العنان و خودسر شاهی قرار داشت و این خانواده های خودسر از افراد و اشخاص، شخصیتها میساختندکه در جامعه و توده های وسیع آن پایه و مایه یی نمیداشتند، و منافع دربار را نسبت به منافع افغانها و افغانستان مهمتر میشمردند و وفاداری شان را به دربار ثابت میساختند. حیثیت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در افانستان به دربار بسته گی داشت و ماشین شخصیت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سازی بیروکراتیک را در دربار گذاشته بودند. کسی که در قالبهای این ماشین جور میامد در یک شب، شخصیت بیروکراتیک ازش ساخته میشد و اگر شخصی به مزاج دربار سازگار نمیبود در یک شب از این گونه شخصیت بیروکراتیک محروه میگشت و تات مدتها در گمنامی به سر میبرد.

دربار خودسر قصداً از تبارز شخصیتهای ملی و محلی جلوگیری میکرد، به احزاب سیاسی مستقل اجازه فعالیت داده نمیشد، شعور سیاسی مردم را به رشد و بالنده گی نمیگذاشت، مردم کشور ما به حیث تبعه افغان در امور سیاسی کشور شان نمیتوانستند سهیم شوند.

از ساختار عنعنه یی، اجتماعی و سیاسی افغانستان بر میاید که در واقعیت این کشور مجموعه ایست گروهای نژادی، قومی، زبانی، قبایل و عشایر و هرق مذهبی که تا دوران امیر عبدالرحمن خان (۱۹۰۱ – ۱۸۸۰م) سیستم واحد مرکزی، دولت ملی معاصر را نداشت، بل بخشهای زیاد کشور از سوی اعضای خانواده شاهی، اشخاص وفادار به دربار و شماری از سران قومی محلی اداره میگردیدند. همسان با دربار های خودسر خاور زمین، دربار افغانستان نیز به خاطر نگاهداشت حکمرانی خود از مخالفتها و رقابتهای قومی، نژادی، زبانی و مذهبی استفاده سوء میکرد.

هرگاهی که گروه قومی، یا مرد سرشناس و روشناسی از محل و یا قبیله یی از دربار بغاوت میکرد و یا به جانبداری از شهزاده، دگر مورد سوء ظن قرار میگرفت، دربار به زودترین فرصت اقوام، گروهای نسب و اشخاص مخالف انان را در برابرشان اماده مقابله میساخت از انها پشتیبانی میکرد و یکی را توسط دگری از پا درمیاورد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در تاریخ سیاسی افغانستان سودجویی از این‌گونه سیاستها مثالهای فراوانی دارد، در شماری از اقوام و قبایل این‌گونه مخالفتها و دشمني های باز مانده از پیش، تاهنوز هم به مشاعده میرسند. ولی با ان هم در جامعه عنعنه یی افغانستان، ارزشهای مذهبی و ملی ریشه های ژرفی داشتند. روابط درونی و همه مسایل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مردم در همه واحدها، از واحد کوچک خانواده‌گرفته تا دربار با نظرداشت به اصاول دین مبین اسلام و عنعنه های ملی مردم به پیش میرفتند.

به مقایسه جوامع کشورهای اسلامی دگر در زنده‌گی اجتماعی افغانها ارزشهای اسلامی و عنعنه های برقرار ساخته بود. از زما احمدشاه بابا تا دوران شا هسابق در نیروهای ارتش پشتونها در اکثریت بودند، اما در موسسات و اداره دولتی و حکومتی دری زبانان اکثریت داشتند. از همین جا بودکه در دوران شاه تا حدی از تعصبهای قومی، زبانی، مذهبی و منطقه یی جلوگیری میشد، اما با انهم در دوران ده ساله قانون اساسی شاه، شماری از گروههای تعصبهای‌گوناگون را دامن زدند و در این راستا به‌کار های اشکار و پنهان دست بازیدند. پس ازکودتا ۷ ثور ۱۳۵۷ خورشیدی این‌گونه تعصبهای بی مفهوم‌گسترده‌گی بیشتری دریافت داشتند و شماری از گروههای مذهبی ملی و افراد شعوری و یا غیر شعوری زیر تاثیر این تعصبهای خطرناک قرارگرفتند. رشد این‌گرایش منفی بهانه یی به دست تعصبگران داد و تا هم اکنون شماری از اشخاص وگروهها مبتلا به بیماری تعصب استند (در بخشهای پسین رساله در باره به تفصیل سخن خواهم گفت).

۳- با وصف آن‌که در دوران شاه در سیاستهای داخلی و خارجی، برنامه های اقتصادی و مسایل اجتماعی کمبودهای به چشم میخوردند، اما با وجود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

این همه کمبودها تمام امور سیاسی، برنامه های اقتصادی و روابط بین حکومت و مردم، روابط دربار با مردم همگون با ارزشهای اسلامی، رسوم ملی و سیاستهای ارتقایی دربار به پیش میرفتند.

در سرارکشور صلح و امنیت برقرار بود، تمام نهادها و موسسات دولتی همسان با شرایط عینی افغانستان در بخشهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، اداری، اموزشی و علمی برنامه های انکشافی دولت را عملی میساختند.

افغانها از هویت و شخصیت دربار و درباریان، سران محلی و قومی، خوانواده های مذهبی و روحانی، کارمندان عالیرتبه دولتی و افسران ارتش، دانشمندان نامدار و متخصصین آگاهی داشتند و هر شخص بر اساس هویت ویژه اش در جامعه جایگاه شناخت داشت، همینسان برای گردانندگی همه بی نهادها و موسسات دولتی قوانین ویژه موجود بودند و کارکردهای این همه موسسات و نهادها بر اساس ان سازمان میبافت.

صلاحیتها، مسوولیتها، ترفیع و تقاعد همه اعضای موسسات دولتی بر اساس قانون تغییر میگردید و به منصه اجرا گذاشته میشد. بر اساس تحصیل، وفاداری به دربار، استعداد و رتبه های کارمندان، مردم میفهمیدند که کسب اعضای کابینه خواهند گردید.

و پس از این کابینه که کاسه دگری را خواهد ساخت کی در کابینه شامل خواهد بود، نخست وزیر، کی معاون نخصت وزیر، کی وزیر، کی معین، کی سفیر، کی قونسل، کی رئیی خواهد بود؟ و کدام یک از افسران رتبه دگروالی به رتبه جنرالی خواهد رفت. در جنرالها کی به سمت جنرالی میرسد و از جنرالهای اردوی افغانستان کی وزیر دفاع خواهد بود؟ به همین ترتیب در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخشهای کشوری و لشکری برای تقرر و انفکاک ترفیع و تقاعد دساتیر و لوایحی موجود بودند، حدود صلاحیتها را از شاه گرفته تا رییس قانون تعیین میکرد.

اما سردار محمد داود خان بر خلاف سیاستهای ارتقایی دوران شاهی سیاستهای انقلابی پردامت و رژیم شاهی برچیده شد. نخصتین روزهای جمهوریت و سیاستهای داخلی و خارجی و برنامه های موسسات کشور و لشکری (چرخش انقلابی)) رو گشت.

در بخشهای کشوری و لشکری شماری از اعضای گروه پرچم چپیهای دگر، دوستان شخصی ریئش جمهور و وزرایش پست های مهمی را به چنگ اوردند. به اتهام مخالفت با رژیم جمهوری شماری از افغانها گرفتار گردیدند، به زندانها کشانده شدند، شماری را توهین کردند، لت و کوب نمودند، بستند و کشتند. در بخشهای لشکری و کشوری افغانستان به افسران پاین رتبه و اشخاص ناشناخته و بی تجربه ملکی پستهای جنرالی، وزارتخانه ها، سفارتها و ولایت ها سپرده شدند.

جای شک نیست که سردارمحمد داود شخصیت ملی و شیفته پیشرفتهای اقتصادی افغانستان بود، اما بادریغ باید گفت که حالت رنجور و درداور حاکم امروز بر کشور را باید ناشی از حرکت انقلابی همین شخص دانست. از این حرکت او در اغاز گروههای خلق– پرچم سو استفاده کردند و امروز روسیه، ایران، پاکستان، عربستان سعودی، ازبکستان و تاجکستان از ان سود جویی ناجایز مینمایند.

رژیم جمهوری او راه و روش عنعنه بی دوران پادشاه را به جایش گذاشت و از لحاظ سیاسی و اقتصادی به اتحاد شوروی سابق نزدیک شد. تمام

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیتهای سیاسی ممنوع قرار داده شدند. شبکه های جاسوسی گسترش یافتند، شان بیشتر گردید.

بر اساس طبقاتی چپیها و جاسوسی همین نیروهای چپ گرا محمد هاشم میوندوال صدراعظم اسبق شماری از جنرالها و افسران پاین رتبه اردو به اتهام کودتای خود ساخته گرفتار گردیدند در شکنجه گاهها شکنجه شدند و شماری را به شمول میوندوال کشتند.

گسترش شبکه های خبر چینی و جاسوسی، سپردن اختیار اداره به چپیها، ازار رسانی و تعقیبهای بی جا، گرفتاری افغانها به اتهامهای گوناگون، زدن، بستن و کشتن انان نفرتی را در دلهای مردم جامعه عنعنی افغانستان در برابر سردار و همراهان ایجاد کرد.

در روز اول اعلام جمهوری سردار محمد داود خان، تمام قوانین و لوایح دوران شاهی، درباره تعیین حدود صلاحیتها، تقرر و ترفیع و تقاعد از بین برداشته شدند و خرد ضابطان به جنرالی بالا رفتند. رفقای کودتاچی رئیس جمهوری به وزارتها رسیدند. ور فقای شخصی و حزبی وزراکرسیهای معینها، سفرا و روسا را صاحب گشتند.

در تاریخ افغانستان دوران جمهوری سردار نخستین رخداد نامیمونی بوکه بر اساس سیاست گجسته انقلابی آن، تقدس و تسلسل قوانین کشوری و لشکری از هم پاشید، در یک شب زیر دستان بالا دستان گردیدند و در نتیجه ان از یک سو تعصب و بدبینی را در دلهای افسران ارشد اردو و مامورین عالیرتبه، دولت علیه سردار محمد داود خان و رفقای کودتاچی او رو به افزایش گذاشت و از سوی دیگر این کودتا نخستین رویداد بودکه ذهنیت منفی را در بین ارتشیان و مامورین دولت پخش کرد و ان این که انها

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریافتند که از برکت کودتای یک شـــبه افســـر پاین رتبه به وزارت و جنرالی رسـیده میتواند و همین دلیل بود که افسـران و مامورین پاین رتبه پس از ان به کسـب تجارب و اندوخته های فنی و مسـلکی نپرداختند و به جای اموزش و پرورش بیشـتر در مسـلک شـان، به عضـویت احزاب روی اوردند و به ایجاد سـلسـله های رفاقت با وزرا توجه کردند و انتظار به کودتای دیگر را مرجح پنداشتند.

بالاثر همین سـیاسـت شـوم و بد فرجام سـلسـله کودتاها و خانه جنگیها در افغانسـتان اغاز گردیدند و تا هم اکنون هیچ کسـی در باره خود گروه و تنظیم اش درست اندیشیده نمیتواند و از ارزشیابی ان عاجز میماند و نمیداندکه او کی اســـت، چه کرده میتواند، چی کاری را به چه اندزه و چگونه انجام داده میتواند. به فضـل خداوند(ج) بزرگ امرو هر یک خود را کمتر از سیر ورود نمیکند و هرکس سنگ وزنینتر را وزنش را در پله ترازو برای خود میگذارد و بسـیاریهای خود را مسـتحق رتب بالای میدانند. اکنون شـماری در ارگ نشـته اند و شـماری دیگر به امید رسـیدن به ارگ به جنگ و سـتیزه جویی میپردازد. به چوکی پاینتر از نخست وزیر قناعت نمینمایند و شماری هم کار پاینتر از وازرت و سـفارت را توهین به خود تلقی میکند. سـران گروهای جنگی، تفنگداران، رتبه جنرالی را میراث ازلی شان میدانند.

مرحله چپیها:

پس از جنـگ جهـانی دوم ایـدیولوژي چـپ بـه گروه کوچکی از قشـــر درسـخوانده جامعه افغانی راه یافته بود. اما اندیشـه های چپ کمونیسـتی و سـوسـیالیسـتی مسـکوگرا، چین گرا و چیگوارا گرا در اغاز این سـالهای دهه قانون اسـاسـی، احزاب و گروهای حزب دموکراتیک خلق و شـغله جاوید را

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکل داد. دیری نگذشت که حزب دموکراتیک خلق افغانستان به گروهای خلق، پرچم و ستم ملی از هم پاشید و شغله جاوید هم به گروهای کوچکی تقسیم شد و در گروهای دیگر چپی نیز انشعاب های رونما گشتند.

در این دوران گروها و احزاب مذهبي، سیاسي و ملی نیز قد برافراشتند، با وصف ان که قانون احزاب نافذ نه شده بود، اما احزابه وگروها به کاریشان ادامه میدادند. کادر رهبری و هر گروه معلوم بود، گروها نشریه ها داشتند، هر گروه و حزب ازادانه مرامنامه و اساسنامه خود را پخش و نشر میکرد. و هر گروه و حزب در بخش های لشکری و کشوری به جلب و جذب میپرداخت.

در اغاز این روزهای پیدایی و چهره گشودن گروهها و احزاب چپگرا، پرسشهای در اذهان انهایی سر بالا کردندکه از ساختار عنعنه یی و مذهبی جامعه افغانی و روابط اجتماعی افغانها اگاهی کامل داشتند. شماری از پرسشها این گونه بودند:

ـــ ایا کادر رهبری و اعضای گروهای چپگرا به ارزشیابی عنعنه های افغانی و ارزش های مذهبی این جامعه پرداخته اند.

ـــ ایا این ها از سویه اموزشی و سیاسی مردم جامعه شان و همینسان روابط اجتماعی و اقتصادی مردم این کشور اگاهی دارند، و یا این که مخض اثار تبلیغاتی و نظریه های وارد شده کشورهای سوسیالیستی و احزاب کمونیستی را به خوانش گرفته اند و همانند به شرایط دیگران به کشور، جامعه و مردم خود حساب میکنند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ایا در جامعه عنعنوی، قبیله یی، نیمه قبیله یی، شهری و نیمه شهری، کوچی و نیمه کوچی، مانند افغانستان واقعاً اقشار، و نیروهای سرمایه دار و کارگر، فیودال و بزرگر، مرتجع و انقلابی، عنعنه پرست و روشنفکر استثمارگر و زیر استثمار، جیره خواران، امپریالیزم و ضد امپریالیزم وجود دارد و یا این همه اندیشه های خیالی و تقلیدی اند؟ اگر انها از شرایط جامعه افغانی اگاهی میداشتند، لابد ایشان احزاب و گروهای شان را همسان به شرایط داخلی و خارجی کشور و جامعه اعیار میساختند و یا هم به تاسیس اینگونه احزاب افراطی دل نمیبستند، در هر دو صورت افغانها از شر چپیها نجات می یافتند. افغانها تجربه کردند که مفاهم و برنامه های ایدیولوژی چپ با ارزشها و عنعنه های جامعه افغانی تضاد ژرف و مستقیمی داشت.

افغانها به خداوند یکتا و ارزشهای اسلامی باور کامل دارند و ارزشهای اخلاقی و عنعنی پدرانشان را ارج مینهند، اما بر عکس ایدیولوژي چپ معتقد به ماده، ارزشهای مذهبی را زیر نام عادات ارتجاعی نا مطلوب میپنداشت، عنعنه ها و اخلاق ملی را بیهوده و خرافی میدانست.

افغانها میهن شان را میراث پدری و زن را ناموس میپندارند، دفاع از ناموس و قربانی در این راه را وظیفه ملی و اسلامی شان میدانند.

چپیها میهندوستان را نشنلستهای تنگنظر میدانستند، زمینهای پدری مردم را به جبر و زور از ایشان میگرفتند و ارج نهی به ناموس (زن) را به نامه اندیشه های فرسوده، فیودالی رد میکردند. افغانها به سران قوم، موسفیدان، شخصیتهای مذهبی و روحانی و سران کشور احترام میگذارند، اما در برابر ان چپیها سران قومی و محلی را زیر نامه فیودالها، موسفیدان را افریده شده

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

گان بی اهمیت، شخصیتهای روحانی و مذهبی را مرتجع و سران کشور را استثمارگران و جیره خواران امپریالیزم میشمردند.

افغانها از هرگونه دیکتاتوری، انحصارو ظلم، ازار رسانی، دست نشاندگی وسیطره، بیگانه گان بیزار استند و در برابر همه ان از خود واکنش نشان میدهند. از سوی دیگر در ایدیولوژی چپیها دیکتاتوری کارگری و انحصار بر مسایل اقتصادی، اجتماعی اموزشی وفرهنگی جایگاه خاص دارد و دولت چپگرا هرگونه ظلم و استبداد را زیر نام ((دیکتاتوری اکثریت)) مجاز میپندارد. همین نیروهای چپ هرگونه کورنش و چاکر صفتی به کشورهای حمایتگر و پشتیبان از خود را، برابری جلوه میدادند و مداخله مستقیم انها راه پشتیبانی کشورهای برادر نام میگذاشتند. در شماری ازکشورها به شمول افغانستان نیروهای و گروههای چپ به قدرت رسیدند. حکومت های چپگرا در این کشورها برای سرکوب و نابودی ارزشهای ملی، محلی و مذهبی و عنعنه ها نهایت کشیدند. ارزشها، عنعنه ها و معیار های اخلاقی مردم کشورهای شان را تضعیف نمودند، اما از بین برده نتوانستند. از سوی دیگر احزاب و حکومت های سوسیالیستی وکمونیستی در بدل عنعنه ها و معیار های اخلاقی سنتی، چیز را بنام عنعنه ها، معیار های اخلاقی و ارزشهای سوسیالیستی وکمونیستی به مردم شان داده نتوانستند و در نتیجه ان شماری زیاد از نسل جوان این گونه جوامع در خلا اخلاقی به سر بردند.

انها رسوم و عنعنه های پسندیده ارزشهای مذهبی و معیار های اخلاقی جوامع شان را -که از سده ها مورد پذیرش مردم بودند- شکل و صورت منفی دادن و بسی مفاهیم ارزنده و مثبت را از دیدگاه منفی مینگریستند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به گونه مثال: ازادی مردم، استقلال میهن، رژیم گزیده شده از سوی مردم و استوار به پایه های دموکراسی، مفاهیم پذیرفته شده سیاسی اند که شماری زیاد از انسانها برای به دست اوردن ان در طول سده ها قربانی های فراوانی داده اند و به حیث یک میراث خجسته به اینده گان از خود به جاگذاشته اند.

در عمل تمام مفاهیم سیاسی، ایدیولوژي کمونیستی به اساس های دشمنی طبقاتی و زیر نام کارگر به پایه های دیکتاتوری تک حزبی استوار بودند، اما با انهم رژیمها و احزاب کمونیستی برای بازی دادن مردم در قوانین اساسی شان، ازادی استقلال، دموکراسی و مفاهیم سیاسی دیگر را همسان به میل شان تعریف و تشریح کرده بودند. ازادی مردم را به اساس اکثریت تعریف میکردند، تنها به کارگران و زحمت کشان اکثریت گفته میشود و صلاحیت ازادی اکثریت محدود به حزب کمونیستی شناخته میشود و این حق را رهبری حزب کاریگری به خود میداد که کی را ازادی بدهد و کی را از ازادی محروم بسازد. از سوی دیگر ارگان های نشراتی دولتی همه زیر سانسور حزب کمونیست قرارداشتند و شبکه های جاسوسی و خبرچینی دولت، انان راکه خواهان ازادی واقعی بودند، زیری نظر شان نگاه میداشتند و همین شبکه ها بدترین جزاها را به همین ازادی دوستان واقعی میدادند، اگر چه در قوانین کمونیستی همه کشور های کمونیستی و احزاب کمونیست ازاد و خود مختار تعریف میشدند، اما واقعیت به گونه دیگری بود، زیرا تمام کشورهای اروپای شرقی از سوی احزاب کمونیستی شبکه های جاسوسی این کشورها و نیروهای ارزتش سرخ به مسکو وابسته گی داشتند و این کشور ها شکل مستعمره اتحاد شوروی را به خود اختیار کرده بودند و برای افغانستان نیز مسکو برنامه همگون به کشورهای اروپای شرقی در نظر داشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

همینسـان در اثار سیاسی کمونیستی واژه دموکراتیک از حد زیاد استعمال میشـد، نزد حکومتها و احزاب کمونیستی واژه دموکراتیک نمودگار اکثریت بود و اینان تنها کارگران وزحمتکشان را در یک کشور اکثریت میشمردند و زیر نام همین اکثریت احزاب کمونیستی خودها را نمایندهگان اکثریت وانمود میسـاختند. چنانکه در جایی از این نبشـته گفته امد، در جامعه افغانی مبارزه طبقاتی بین طبقه های بالا و پایین، سـرمایه دار و کارگر، بزرگر و فیودال وجود نداشـت، بلکه عکس ایدیولوژی کمونیسـتی، جامعه افغانی دارای ویژه گیهای مشخص اقتصادی، اجتماعی و سیاسی همگون به ساختار خود بود، از اغاز تا فرجام دوران چپگرایان یکی از گروههای چپ نتوانسـت در باره سـاختار و ویژهگیهای روابط اجتماعی، جامعه افغانی اثری بنویسـد و به پیشـگاه مردم تقدیم نماید. شـماری از گروه های چپی مفاهیم طبقاتی را از اتحاد شـوروی و شـماری از چین و شـماری هم ازکشـورهای دیگری کمونیسـتی به شـیوه های غیر علمی تقلید مینمودند و بر اسـاس همین تقلید کتاب انها مبارزه طبقاتی و وجود طبقه های خیالی را در افغانسـتان نیز یک واقعیت میدانستند. چپی ها فکر میکردندکه اندیشه های طبقاتی انها را مردم افغانسـتان خواهند پذیرفت و به سـاختار اجتماعی و روابط اجتماعی افغانها اثری خواهد داشـت. چون در افغانسـتان طبقه ها و مبارزه طبقاتی موجود نبودند، عکس ان سـاختار و روابط اجتماعی ویژه افغانها بر سـاختار و کارکردهای این گروهها اثر ژرفی داشـت و در واقعیت جای طبقه های اجتماعی را گروههای قومی و گروهی گرفت، به جای مبارزه طبقاتی بین گروههای زبانی و قومی مخالفت و تعصبهای گوناگون به میان امدند. به همه گان روشن است که شمار زیادی از بستهگان گروه خلق پشتونهای روستایی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بودند، اکثریت اعضای گروه پرچم را شهر نشینان تشکیل میداد، در شعله جاوید هزاره ها و شیعه ها و در ستم ملی تاجیکها اکثریت داشتند.

با وصف انکه گروههای چپ از روی کتابهای چاپ شده از سوی احزاب کمونست اتحاد شوروی، چین و سایر کشورها به گونه تقلیدی از طبقه ها و مبارزه طبقاتی خیالی سخن میگفتند، سرمایه داران و فیودالان خیالی، ارتجاع بین المللی و امپریالیزم جهانخوار را دشنام میدادند، شماری از این ها اتحاد شوروی را بنام ریوژنست وعده دگری چین را به نام عظمت طلب ناسزا میگفتند، افزون از این شعارهای میان تهی و گرفته شده از اندیشه ها و کتابهای دیگران در واقعیت مبارزه اساسی در بین این همه گروههای چپی در جریان بود. سران و اعضای این گروهها بر ضد شخصیتها، خانواده ها حتی قوم یک دیگر به تبلیغ سوء و شایعه پراگنی میپرداختند، بر اساس همین تبلیغ سوء (ی) این گروهها به تعصب های قومی، نژادی و زبانی دامن زده میشد و تعصبها پخش میگردیدند و روز تا روز به گسترده گی ان فزوده میشد.

چپیها ارزشهای ملی و مذهبی، عنعنه های پسندیده مردم و معیار های اخلاقی جامعه افغانی را به نام معیار ها و ارزشهای فیودالی و ارتجاعی زیر پا کردند، و به نام ایدیولوژی (وارد شده) مترقی مبارزه یی برضد یک دیگر و یا به اصطلاح جنگ همه گان را برضد همه گان اعلان داشتند.

دوران پیدایی گروههای چپگرا در تاریخ افغانستان، نخستین مرحله یی بود که معیار های پذیرفته شده اخلاقی افغانها با شعارهای پوچ ایدیولوژیهای وارده شده چپیها در تضاد واقع شدند. هم درین مرحله هر حزب و گروه برضد یکدیگر به تهمت بستن ها، تعصب پراگنیها، شخصیت کشی ها (Character Assassination)، ساختن اسناد جعلی و توام با ان توهین قوم ها،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـران، نکوهش معیارها و ارزشـهای ملی اغازکرد وکارکردهای این گروهها گواهی دهنده ان بودکه انها به ازادی، هویت ملی و تمامیت کشــور ارزشــی قایل نیســتند. همه میدانندکه گروههای خلق و پرچم هر دو طرفدار اتحاد شــوروی بودند، اما بنا به شــماری از عوامل داخلی و خارجی مخالفت بین اینان تا سـرحد رسـیده بودکه وابسـته گان گروه خلق سـرگروه پرچم را بنام جنرال زاده، جاسـوس دربار و شـارلتان شـهری میکوبیدند و اعضـای گروه پرچم علیه سران گروه خلق به تبلیغ میپرداختند و انان را بنام های جاسوسان امریکا، فاشـیسـت ها و بی فرهنگ یاد میکردند. گروههای شـعله جاوید و ستم ملی پاچاهی افغانسـتان را به بشـتونها منسـوب میدانسـتند، پشـتونها را مردم عقب مانده میشـمردند و به زعم انان پشـتونها، اقوام دیگری سـاکن در افغانستان را به زور با خود یکجا ساخته اند، قدرت سیاسی و اقتصادی اقوام دیگر در دســت پشــتونها اســت. و پشــتون ها به جبر و زور بر دیگران حکومت میکنند. عامل اسـاسـی سـتم ملی در افغانسـتان پشـتونها اسـتند، افغانسـتان را پشـتونهای عقب مانده، عقب نگهداشته است. رهای از قدرت و نفوذ پشــتونها را این گروها وظیفه مشــترک اقوام غیر پشــتون وانمود میکردند. خلق - پرچم وگروه ســتم ملی که از موالد خلق و پرچم بود از اتحاد شــوروی و شــعله جاوید از چین پیروی و طرفداری میکردند. اتحاد شـوروی و چین هر دو بر اسـاس ایدیولوژی کمونیسـتی به طبقه ها و مبارزه طبقاتی تاکید میکردند وگروههای پیروی این دوکشــور طبقه های خیالی و مبارزه طبقاتی را در افغانســتان یک واقعیت میانگاشــتند و مانند اتحادی شوروی و چین امریکا را به حیث سردمدار ارتجاع و امپریالیزم، دشمن همه نیروهای مترقی در سراسر جهان میدانستند، همه گروههای چپ دشـمنی و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناسازگاری با امریکا، غرب و شماری از کشورهای اسلامی را رکن اساسی مبارزه ایدیولوژیکی شان بشمار میاوردند.

افزون از برخی نکات مشترک گروههای خلق، پرچم، ستم ملی و شعله جاوید بین هم مخالفتهای شدید و جریفه داشتند و اختلاف بین این گروهها ناشی از ناسازگاری بین احزاب و حکومت های شوروی و چین بود. همسان با اتحاد شوروی گروههای، خلق - پرچم، چین و همراهانش را بنام عظمت طلبان میکوبیدند و شعله جاوید هم به پیروی از چین اتحاد شوروی و احزاب و کشورهای پیروی ان را بنام رویژنستها ضربه میزدند و دشنام میدادند. در اثر مخالفتهای اتحاد شوروی و چین گروههای خلق - پرچم، ستم ملی و شعله جاوید تشنه خون یکدیگر کشته بودند و به اصطلاح مریدان پیشتر از پیروان شان به هوا میپریدند، نسبت به مدعیان، گواهان بسیار چست بودند. اگر در سطحه بین المللی کشوری دوست اتحاد شوروی میبود، سران ان کشور نور چشم خلقی ها و پرچمی ها میبودند و مخالفان اتحاد شوروی را بیشتر و پیشتر از شوروی خلق - پرچم و موالیدش نکوهش میکردند. شعله جاوید نیز در راه نشان دادن وفاداری به چین از گروههای کمونیستی وابسته به چین، جلوتر میتاخت و چین را پشتیبان و رهایی بخش همه ملل محکوم میشناخت و ستم ملی نیز در راه دفاع از پشتیبان خارجی خود از دیگران پسماند نبود.

کوتاه این که خلق– پرچم، شعله جاوید و ستم ملی به دشمنی همه یی جهان و دشمنی طبقاتی خیالی در افغانستان کمر بسته بودند و این گروهها در داخل کشور بازار دشمنی های خارجی و داخلی را گرم نگاهداشته بودند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیوســت با انفاذ قانون اســاســی شــماری از گروههای ملی و مذهبی - بدون داشــتن آگاهی کامل در باره موقعیت ســتراتیژیک کشــور، ســاختار اجتماعی مردم و همینسـان ویژگیهای سیاسی، اقتصـادی و اجتماعی جامعه، ارزشـهای ملی، مذهبی و عنعنه یی - وارد میدان ســیاســت شــدند، اینان نیز احزاب و برنامه های شــان را با شــرایط جامعه افغانی همگون نســاختند، بل پس از تشـکیل گروههای شـان برضـد نیروهای چپ به مبارزه اغاز نمودند. اما در عمل دیده میشــد که انها به جای نظرداشــت با معیارها و ارزشــهای ملی، همسان با معیارهای نیروهای چپ با بازی سیاسی ادامه دادند.

شماری از دانشمندان علوم سیاسی به این باور استند که در ظاهر امر اندیشه ها و دیدگاهای راســت و چپ مخالف یکدیگر چهره مینمایانند، اما از نقطه نگاه ایدیولوژیکی، این دو اندیشه افراطی در بسی موارد با هم همسویی دارد و ویژه گیهای مشترکی دریافت مینمایند.

بر اساس همین اندیشه و یاورمندی دانشمندان، در افغانستان نیروهای چپ و راســت از ایدیولوژیهای مشــخص شــان پیروی میکردند و اشــکار را ایدیالوژیهای هر دو گروه (راســت و چپ) مخالف به همدیگر به نظر میرســیدند. اما در واقعیت ایدیالوژیهای نیروهای چپ و راســت مایه یی از شـرایط درونی جامعه افغانی نداشـتند و از خارج وارد گردیده بودند. هر دو اندیشــه پشــتیبانان خارجی داشــتند، راســتی ها و چپی ها متکی به خارجیان بودند به هردو گروه اثار سیاسـی برون از مرزهای کشـور اماده میشـدند و به داخل کشـور ما سـر ازیر میگردیدند. هر دو گروه بر اسـاس تیوریهای بازتاب یافته در این اثار جامعه شــان را تحلیل و ارزشــیابی مینمودند و به ان عمل میکردند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسپلین شدید حزبی جز برنامه های هر دوگروه بود. در هر دوگروه، پس از سپری نمودن یک مرحله ازمایشی، وابسته‌گان شان را عضو اصلی حزب میساختند. این گروهها به داشتن رهبری کل اختیار در باه یافتن غرب فرمانبرداری وابسته‌گان از دستور های رهبری حزب، مبارزه قهر امیز و به قدرت رسیدن به زور تفنگ باور داشتند.

هر دوگروه خواستار دکتاتوری تک حزبی و انحصار سیاسی بودند؛ هر دو گره اماده پذیرش اندیشه حزب، گروه و شخص مخالف نبودند. هر دوگروه مخالفان شان را تهدید مینمودند. اتهامهای گوناگون ناروا به انها میبستند؛ مخالفان شان را بدنام و توهین میکردند و نابود میساختند.

هر دوگروه همگون با ایدیولوژیهای شان برای جامعه افغانی برنامه های ویژه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و اموزشی داشتند. گروههای راست و چپ میخواستند از واحد کوچک خانواده گرفته تا واحد بزرگتر ملی همه واحدهای جامعه را و همینسان کارکردهای به نام اداره دولت در بخشهای کشوری و لشکری را از پاین تا بالا زیر نظر احزاب وگروههای شان وارسی نمایند. وضع سیاستهای روابط خارجی و به منصه اجراگذاشتن ان را حق گروههای شان میدانستند. با مداخله احزاب وگروهها دیگر و شخصیتهای افغان در امور داخلی و خارجی افغانستان هر دوگروه مخالفت یکسان تا درجه حساسیت از خود نشان میدادند.

به مرزهای جغرافی، هویت تاریخ و سیاسی افغانستان و حیثیت ملی افغانها هر دو ارزشی قایل نبودند، هر دو با اندیشه های ملی افغانها خصومت شدید میورزیدند، هر دوگروه افغانها وگرههای میهندوست و لمیگرا راکه به نگاهداشت هویت ملی و سیاسی افغانستان و حیثیت ملی افغانها پافشاری

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینمودند، دشمنان درجه یک خود به شمار میاوردند و هر دو همسان به انها ضربه میزدند.

در این مرحله شماری از افراد و اشخاص نظریه های ملی را به پیش کشیدند، احزاب و گروههای ملی را سروسامان بخشیدند، ولی انها نیز نتوانستند نظریه جامع ملی را به پیشگاه توده های وسیع ملت تقدیم کنند و ان را در تمام احدهای گوناگون ملت پیاده بسازند، لابد سر را ه این گروهها نیز دشواریهایی موجود بودند که من از دشواریهای زیاد به اشاره به یکی دوی ان بسنده میشو:

۱- دربار خودسد بزرگی در راه ترویج اندیشه های ملی بود. دربار در افغانستان خودش را مکرز وحدت ملی و پاسدار هویت ملی افغانستان وانمود میساخت، دربار به هیچ نیروی ملی و شخص ملی در راس یک گروه ملی اجازه فعالیت نمیداد، شخصیت ملی و حزب ملی را رقیبش میپنداشت؛ دربار حزب ملی و شخصیت ملی را خطر عاجل به دربار میدانست. دربار به مردم افغانستان نظریه و روحیه ملی داده نتوانست، اما در برابر این ناتوانی خود به دیگران نیز اجازه نمیداد که حزب و گروه ملی را سازمان بدهند و یا شخصیتهای مستقل ملی رشد یابند و نیرومند شوند و به فعالیتهای ازادانه، سیاسی در یک دایره ملی بپردازند. بنابر همین دلایل در کشور ما جز از دربار و درباریانو تنی چند از بیروکراتها در تمام کشور شخصیت ملی سر بالا کرده نتوانست که وجود ان قابل پذیرش به همه یی اقوام ساکن در کشور باشد و بدون دربار و بسته گان ان هویت سیاسی و تاریخی افغانستان حیثیت ملی افغانها پاسداری شود. با دریغ فراوان بایستی گفت که پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـ. ش تا امروز در افغانستان خلای زعامت ملی به میان امده

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

است و این خلا، مساله اساسی در پخش تعصبهای گوناگون و حالت غم انگیز امروزین به شمار میرود.

۲- در افغانستان اقوام، نژادها، گروههای زبانی گوناگون با عنعنه های محلی شان میزیند، در کشور ما جز از دربار شخصیت، موسسه و حزب ملی دیگر وجود نداشت که توده های وسیع ملت دور ان گزد ایند و سیاست ملی را تجربه کنند.

باوصف آن که شماری از شخصیتهای ملی در سازماندهی گروههای ملی مصاعیی به خرچ دادند اما کار شان از ساحه یک نژاد، گروه قومی و زبانی ویژه و منطقه بخصوص پا فراتر گذاشته نتوانست و راهی به سوی ملت نگشود. این گونه گروهها و احزاب پیچیدن در مسایل قومی، زبانی، منطقه یی و فرهنگی را سیاست ملی نام دادند.

عوامل داخلی و خارجی تعصبها:

همانسان که در جایی از این رساله به ان اشاره شد، پس از کودتای ثور سال ۱۳۵۷ هجری شمسی حزب دموکراتیک خلق افغانستان به پیروی از ایدیولوژي و سیاستهای اتحاد شوروی باچشمان بسته و در عالم خیال به نماینده گی از روشنفکران مترقی، بزرگران، زحمتکشان و کارگران افغانستان برضد تمام نیروها، گروهها و اقشار سیاسی و اجتماعی این کشور مبارزه خیالی طبقاتیش را اعلام داشت، به تمام شخصیتهای نامدار و نیروها، گروهها و اقشار به نامهای گوناگون منافی اخلاق افغانی و اسلامی ضربه های کاری وارد اورد ، گروههای مذهبی را به نام مرتجعین نروهای ملی را به نام کوتاه نظران گروههای چپ طرفدار چین را به نام عظمت طلبان، سران قومها را به نام فیودالان استثمارگر، بیروکراتهای نامور را زیر نام طرفداران رژیم پیشین

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و در سخوانده‌گان مخالف انحصار سیاسی، دیکتاتوری تک حزبی و نفوذ شوروی در افغانستان را به نام غربزده‌گان و جاسوسان ارتجاع و امپریالیزم میکوبیدندکه در نتیجه این همه برخوردها و اعمال مردم افغانستان در برابر کمونیزم نفرت، و تعصب پیدکردند و به قیام خود به خودی مجبور گردیدند.

یکی از متخصصان انقلابها میگوید: بالاخره هر انقلاب فرزندان انقلابی خود را میخورد، نظر این دانشمند درباره‌گروه پرچم و همینسان گره خلق صادق مینماید.

حزب دموکراتیک خلق افغانستان همراه با سایر گروههای سیاسی- اجتماعی کشور و پیش از همه به خوردن پرچمیها اغازکرد و پس از ان فرزندان انقلابیش نورمحمد تره‌کی و بسته‌گان نزدیک وی را خورد.

در قدم نخست گروه خلق، کادر رهبری و پرچم را از سیاست عملی دور ساخت، شماری از پرچمیها را به نامه دسیسه‌کاران ضد انقلاب گرفتار کردند و راهی زندانها ساختند و شماری دگر شان را اشکار و پنهار نابود ساختند و دست پرچمیهای شناخته شده را از کار در ارگانها گرفت و دسته یی از پرچمیها خود شان را زیر چترگروه خلق پنهان کردند. گروه خلق نیز به دسته های حفیظ الله امین و نورمحمد تره‌کی تقسیم گشت و در اندک مدتی نورمحمد تره‌کی و همراهانش به سرنوشت بدتری از پرچمیها رو به رو شدند. در فرجام نیروهای ارتش سرخ وکادر رهبری پرچم بساط فرزند دگر ((انقلاب)) ثور حفیظ الله امین و همراهانش را برچیدند و در یک شب همه شان را از بین بردند. با تجاوز نیروهای نظامی اتحاد شوروی به خاک افغانستان و سپردن قدرت سیاسی به پرچمیها- به اصطلاح گره پرچم- مرحله نوین انقلاب اغاز یافت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیکتاتوری، انحصار سیاسی، مبازره طبقاتی خیالی، اعلان جنگ اجتماعی و سیاسی، یورش نیروهای نظامی اتحاد شوروی، تباهی و بربادی افغانستان، کشتار بیرحمانه توده های وسیع مردم و ایدیولوژي وارد شده حزب دموکراتیک خلق افغانستان اگر از یک سو باعث نفرت و سر بالاکردن طوفانی از تعصبها در دل افغانها گردید، از سوی دیگر مساله افغانستان را به میدان جنگ داخلی مداخله بیگانه گان و تعصبهای ایدیولوژیک، حزبی، قومی، نژادی، زبانی، مذهبی و منطقه یی مبدل ساخت، که در نتیجه ان ملت ازادی دوست افغان را با تاریخ کهن و تابناکش به دستهای عرب و عجم پارچه پارچه کرد.

درکار پارچه سازی ملت افغان و مصاب نمودن ان به بیماری تعصبها شماری از شبکه های جاسوسی کشور های خارجی و گروههای طرفدار انها دست دراز داشتند و تا هم اکنون این شبکه ها به وسیله نیروهای تشنه قدرت و افراطی به اشت خطرناک تعصبها دامن میزنند و تنی چندی از خود خواهان را به حیث مهره های شطرنج استعمال مینمایند.

شماری از افغانها میپرسند که گروههای خلق و پرچم هر دو طرفدار اتحاد شوروی بودند، هر دو با اتحاد شوروی بسته گی ایدیولوژیک و سیاسی داشتند و الهام بخش انها همین کشور بود، پس چرا انها با هم مخالف بودند؟

عده از دانشمندان به عوامل مخالفتها اشاره های فراوانی داشته اند، اما از جمله این همه عوامل، شرایط جامعه افغانی و سیاست ((تفرقه انداز و حکومت کن)) اتحاد شوروی عوامل نزدیک به واقعیت خواهند بود.

۱- همانسان که درجای با ان اشاره رفت، به جای اثرگذاری ایدیولوژي چپی بر جامعه افغانی، شرایط و واقعیت های اینی جامعه افغانی به ترکیب،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افراد و کادر رهبری، گروههای خلق و پرچم اثر ژرفی داشــت. عکس نظریه پردازی و تحلیل های دانشــمندان اتحاد شــوروی در جامعه عنعنه یی افغانی بجای طبقه های فیودال، سرمایه دار و کارگر، اقشار قبیله یی، نیمه قبیله یی، اطرافی، نیمه اطرافی، شــهری و نیمه شــهری متشــکل از اقوام، قبایل و گروههای نژادی و زبانی و روابط اینی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی موجود بین این اقشار واقعیت های انکار ناپذیر بودند. بنا بر وجود همین واقعیت ها خلقی های پشتون اطرافی و پرچمی های شهری با هم انشعاب کرده اند و پس از کودتای ثور تقسیم چوکی ها به بنیاد همین مناسبت صورت گرفت و حتی پس از کودتا دیده میشد که پشتون های اطرافی به وزیر و یا مامور عالی رتبه ملکی و نظامی منطقه شــان رفت و رو داشــته اند و به مســایل شــان از مجاری ان ها رسیده گی میکردند و به ندرت دیده میشد که مردم یک منطقه به شــمول اعضــای حزبی همان منطقه به وزیر یا مامور عالی رتبه ملکی و نظامی مربوط به منطقه دیگر مراجعه نمایند.

۲- به اساس وصول و رهنمود های سنترالیزم (Centralism) دیموکراتیک لینن، تمام ارگان های دولتی اتحاد شوروی و بوابط احزاب کمونست طرفدار مسکو، کشورهای دیگر از راه حزب کمونیست اتحاد شوروی به منشی عمومی حزب کمونیست اتحاد شوروی بسته گی پیداکرده بودند و ستالین انعده احزاب کمونیست راکه به اتحاد شوروی بسته گی نداشتند، از دشمن اتحاد شوروی بشمار میاورد. در دوران ستالین، مارشال تیتو در یوگوسلاویا و ماوتیسی دونگ رهبری حزب کمونیســت چین خلاف اندیشــه مرکزیت دموکراتیک به اساس شرایط عینی جوامع شان سیاست های ویژه کمونیستی را در کشــور های خود به راه انداخه اند و راه های مســتقل را بر گزیدند. گزینش اینگونه شکرده ها از سوی احزاب کمونیست این دو کشور موجب

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خشم رهبری شوروی گردید و ماشین بزرگ تبلیغاتی اتحاد شوروی احزاب مستقل کمونیستی را بنام ریوژونیستها نکوهش میکرد، مارشال تیتو را اجیر امپریالیزم و موتیسی دونگ را بنام عظمت طلب میکوبید و تا فرجام کار، احزاب مستقل کمونیست را از دشمنان طبقاتی خطرناکتر میشمرد. تمام رهبران اتحادی شوروی از لینن تا گورباچوف به احزاب کمونیست بسته با مسکو اجازه فعالیت ازادانه و مستقل نمیداند. سزاوار گفتن است که در دستگاه اتحاد شوروی ماموریت جلب - احزاب کمونیست کشورهای دیگر - به اطاعت مرکزیت حزب کمونیست اتحاد شوروی به سازمان جاسوسی ان کشور (KGB) سپرده شده بود. این سازمان در کشورهای سراسر جهان فعالیت میکرد و به تناسب افراد بسته به ایدلوژی حزب کمونست اتحاد شوروی در هر کشور از شرایط عینی همان کشور شناخت بهتر داشت، معلومات دست اول گرداوری میکرد و از مسایل کشورها با اخبر بود.

واقعیت این است که برای اتحاد شوروی موقعیت ستراتیژیک افغانستان اهمیت داشت و مساله وارسی این کشور ستراتیژیک را به سازمان جاسوسی K.G.B سپرده و K.G.B برای وارسی افغانستان از راههای گوناگونی سود میبرد. شبکه K.G.B در افغانستان از ساختار اجتماعی، اقتصادی و سیاسی این کشور همینسان ترکیب قومی و نژادی ملت افغان و نبود طبقات در آن آگاه بود و به این اصل نیز پی برده بود که در جامعه عنعنه یی و مذهبی افغانستان به راه انداخیتن و به ثمر رساندن انقلاب توسط حزب کار دشوار است. بنا بر ان این شبکه راه و چاره اساسی و عملی را برای وارسی افغانستان سنجید. به وسیله افراد و سازمانهای حزب دموکراتیک خلق و موالید ان از سیاستهای اتحاد شوروی پشتیبانی میگردید، ایدیولوژی کمونیستی را پخش میکرد، مخالفین اتحاد شوروی را شناسایی مینمود و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبلیغ برضد شماری از کشورهای اسلامی و غربی را سازمان میداد، اما تمرکز تمام نیروهای این سـازمان- به اردوی افغانسـتان و انجام کودتا به وسـیله نیروهای نظامی بود.

K.G.B تجربه داشت احزابی که به وسیله شبکه های خود شان موفقیتهای به دست اورده بودند و به موفقیت رسیده بودند، انها از اطاعت مرکزیت اتحاد شـوروی سـرباز میزدند و از براورده سـازی ارمانهای سـیاسـتهای شـوروی بغاوت میکردند. به خاطر جلوگیری سـرکشـی گروههای خلق و پرچم از اطاعت اتحاد شوروی K.G.B این دو گروه را ضعیف نگاه میداشت و برای ضـعیف نگاه داشـتن این گروهها از دامن زدن به تعصـبهای قومی، نژادی و زبانی به به حیث وسیله اساسی سود میجست.

اگر چه در کار به سر رسانی کودتای ثور سال ۱۳۵۷ هجری شمسی سهم افسران پشتون بارز بود، اما قبایل ساکن در جنوب کشور ساختار ویژه قبیله یی و فزیکی دارند، روان اجتماعی و قبیله یی این قبایل با سـلطه اجنبیان سـازگار نیسـت، در دوران سـلطه کمونستها در مناطق پشـتون نشـین کشـور برضـد رژیم خلق جنگها شـدت بیشـتر داشـتند، اسـلحه و وسـایل جنگی به مناطق دیگر افغانستان از راههای مناطق جنوبی کشور سر ازیر میشدند.

اکثریت افسـران پشـتون در ارتش افغانسـتان، نشـین و عملیه جریان انتقال سـلاح و مهمات از مناطق پښـتون نشـین عواملی بودند که K.G.B را مجبور میسـاخت که پس از کودتا حزب خلق را در قدرت نگه دارد، پشـتون را به پښتون دفع و نابود سازد. روستاها و شهرهای مناطق پشتون نیشین را توسط انها تارومار، قتل عام و بمباردمان نمایند، گرفتن و بسـتن و کشـتن را در سراسر مناطق گسترش بدهد و در نتیجه ان حزب خلق را به سطح داخلی و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خارجی بدنام سازد و در فرجام امد نیروهای ارتش سرخ و به قدرت رساندن گروه پرچم را زمینه سازی کند.

پس از تجاوز نیروهای ارتش سـرخ به خاک افغانسـتان اثار و مواد تبلیغاتی فراوانی از ماسکو و تاشکند به کشور ما سر ازیر میشدند و از جمهوریهای اسیای مرکزی به ویژه ازبکستان و تاجکستان رفت و امد ازبکها و تاجکها به افغانسـتان افزایش یافت در این اثار و کتابهای تبلیغاتی همراه با نکوهش حفیظ الله امین، پشتونها را نیز به حیث قوم عقبماند و بی فرهنگ میکوبیدند و به اقوام دیگر توصـیه میگردید که قیادت سیاسی پشتونهای عقبمانده را خاتمه دهند.

تاجکها و ازبکهای امده از سیای مرکزی اشکاراً میگفتند که شمار ازبکها و تاجکها نسبت به پشتونها در افغانستان بیشتر است و این اکثریت حق دارد بالای اقلیت پشتونها حکومت نماید. این گونه اثار زهراگین تبلیغاتی از سوی پرچمیها و شـمار دیگری از گروههای چپی به گوشـه های گوناگون کشـور فرسـتاده میشـدند. رژیم پرچمیها شـماری از افراد متعصـب را برای تبلیغ و دامن زدن به تعصـبهای قومی نژادی و زبانی اسـتخدام کرده بودند، این گروه تعصبها را در کشور به مرحله حادش رساند و بالاخره خلقیها به نام پشتونها، پرچم، شعله جاوید و ستم ملی به نامه ازبکها، تاجکها و هزاره ها اشکاراً به میدان امدند و تعصبهای اینان شماری از احزاب مذهبی، سیاسی و گروههای ملی و درسخوانده را شعوری یا غیر شعوری زیر تاثیر قرار ادند. گرایشـای منفی شـعوری و غیر شـعوری افراد اشـخاص، احزاب و گروهها خطری به هویت ملی افغانستان متحد ایجاد مینمایند و اقوام باهم برادر این کشور را به سوی یک جنگ داخلی و خانه جنگی میکشاند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سده بیستم ازمونگاه بزرگ رژیمهای سیاسی و اقتصادی گوناگون بود، رژیمهای سیاسی: شاهی، جمهوری، نظامی، ایدولوژیکی، سوسیالستی، کمونستی، مذهبی فاشستی و دموکراسی همه در این ازمونگاه ازمایش گردیدند، اکنون نتایج مثبت و منفی این همه ازمایش ها به پیشگاه همگان قرار دارند.

در اغاز سده بیستم به ویژه پس از جنگ جهانی دوم در مناطق مختلف جهان در برابر استعمارگران، تجاوزگران، خودکامگان و تحلیلگران داخلی و خارجی، رژیم های خودسر، دیکتاتور و مطلق العنان مقاومت های سیاسی بیش ملی و مبارزات صلح امیز و مسلحانه و نهضت های سیاسی زیر نامهای گوناگون بخاطر دموکراسی و ازادی به میان امدند و تا حال در شمار از جوامع، مقاومت های مسلحانه و نهضت های سیاسی ادامه دارند. شماری از نهضت ها و مقاومت های مسلحانه در سده بیستم به هدف شان رسیدند و شماری ناکام گردیدند. چرا شماری موفق و شماری هم به ناکامی مواجع شدند؟

پاسخ به این پرسش رابطه مستقیم به شرایط مشخص داخلی و خارجی هر مقاوم و نهضت دارند. نهضت ها و مقاومت های که اهداف روشن داشتند و اهداف این نهضت ها و مقاومت ها با خواسته ها، اهداف و ارزش های جوامع شان و همینسان با شعور سیاسی مردم شان همگون بودند و در راس نهضت و مقاومت زعامت واحد ملی- فردی و یا دسته جمعی قرار داشت و این زعامت همسان با شرایط عینی جامعه خود سیاستهای داخلی و خارجی نهضت و یا مقاومت شان را سامان بخشید، نهضت و مقاومت را در روشنی همین سیاستهای گزیده خود انسجام داد که در نتیجه ان مردم این جوامع به خاطر منافع ملی شان از زعامت این مقاومتها و نهضتها پشتیبانی کردند،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهضتها و مقاومتهای شان را به کامیابی رسانیدند. همینسان زعامتهای ملی و طرف اعتماد مردم برای ایجاد رشته های وحدت ملی، برابری و تقویه روحیه ملی بین گروههای گوناگون جوامع شان روز و شب کار کردند و جوامع شان را به سوی اهداف ملی سوق دادند و برای مردم شان وسایل مادی و معنوی زنده گی ارام و خوشحال فراهم اوردند. اما عکس ان نهضتها و مقاومتهای که اهداف روشن نداشتند و زعامتها، نهضتها و مقاومتها به جای منافع ملی به منافع شخصی، خانواده گی، قومی، نژادی، مذهبی و منطقه یی بیشتر توجه میکردند، همسان با شرایط داخلی و خارجی کشورهای شان سیاستها و برنامه های سالم داخلی و خارجی نداشتند، باگذشت زمان این گونه نهضتهای سیاسی و مقاومتهای مسلحانه پشتیبانی مردم شان را از دست دادند و در نتیجه ناکام شدند و پس از اندک مدتی به گودال گمنامی فرو رفتند.

شماری از متخصصان جامعه افغانی باورمند استندکه شرایط، ساختار و روابط قبیله یی و اتنیکی افغانها به تناسب سایر اقوام و گروههای اتنیکی در اسیا دوام بیشتر داشته، دیر پا به نظر میرسند فروپاشی ساختار قبیله یی و اتنیکی کهن و همینسان درهم شکستن روحیه روحیه قبیله یی و اتنیکی مانند وفاداری به خون و زادگاه، در بین افغانها در اینده نزدیک میسر نخواهد بود.

به گفته نظریه پردازان جامعه افغانی اقوام ساکن در افغانستان با اندک تفاوتی در شرایط همگون اقتصادی در دهکده ها و روستاها باهم یکجا زنده گی میکنند.

همنژادان و همزبانان اقوام و گروههای اتنیکی ساکن در افغانستان در پاکستان، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان و ایران نیز موجود استند، اما این

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

گروههای اتنیکی و قبایل هویت ملی ویژه شـان را دارند و اتباع کشـورهای خود به شمار میایند.

بر اساس ساختار قبیله یی و منطقه یی جامعه افغانی به مناطق گوناگون، اقوام، قبایل، عشـایر و خانواده های بزرگ و کوچک بخشـبندی شـده اند، روابط میان همه واحدها از خانواده گرفته تا منطقه به رقابتها و مخالفتهای درونی استوار استند و در اثر شماری از رخدادها گاهی رقابتهای درونی به دشمنی میکشند.

هر گاه منطقه یی منطقه دیگری را، تباری، تبار دیگر را، قبیله عشـیره و خانواده یی قبیله، عشـیره و خانواده دیگری راتهدید کند، در یک چنین شـرایط اعضـای واحد ویژه در برابر این گونه خطر متوجه به واحد با هم گرد میایند و یک جا مقاومت میکنند، اما زمانی خطر نابود شـد. تمام واحهای منطقه یی و قبیله یی از هم جدا میشوند و به مخالفتها و رقابتهای درونی شان ادامه میدهند.

در روان اجتماعی افغانها ویژه گیهای دوسـتی و دشـمنی افراطی به مشـاهده میرسند. انها در برابر دشمن شناخته شده سختتر از پولاد و در برابر دوست نرمتر از موم استند، در مقابله با دشمن از جان شان میگذرند و سرخم کردن در میدان مقابله را ننگ میدانند.

افغانها دوستی را گرامی میدارند و به خاطر دوستی از جان شان میگذرند اما دوسـتی را نمیمانند. در طول تاریخ افغانها به دشـمن شـناخته شـده شـان شکست داده اند، اما از سوی دشمنان پنهانی که در لباس دوست پیش میایند به شکستهای فراوان رو به رو شده اند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بایستی به تاسف یاد اوری کرد که کشورهای پاکستان، ایران، عربستان سعودی، امریکا و شماری از کشورهای غربی و شبکه های جاسوسی شان در لباس ((دوستان)) سیاستهای شبکه جاسوسی کشور ((دشمن)) اتحاد شوروی ((تفرقه بانداز و حکومت کن)) ار گام به گام تعقیب کردند. انها نیز افغانستان را قصداً از زعامت ملی واحد و انسجام نظامی– سیاسی واحد محروم ساختند و این شیوه را از اغاز جهاد تا امروز ادامه میدهند.

در اغاز پاکستان و شبکه جاسوسی ان برضد رژیم خلق - پرچم و تجاوز نیروهای شوروی به خاطر نگهداشت منافع ملی پاکستان برنامه ریزی کرد و از اغاز تا امروز مسایل سیاسی، نظامی، اقتصادی و امور مهاجرین را در دست خود نگاهداشت. شبکه های این کشور طبق میل شان برای افغانها احزاب ساختند. و برای این گروهها شناخت بین المللی کس کردند، انها را تسلیح و تمویل نمودند و به گرده افغانها تحمیل کردند. شبکه های جاسوسی با این کار شان نه تنها افغانها را از زعامت واحد ملی محروم کردند، بل جامعه افغانی را به مصیبتهای ایدلوژیکی اغشته نمودند. با وصف انکه احزاب و تنظیمها برای افغانها بر اساس اندیشه های وسیع اسلامی ساخته شده بودند، اما عکس این اندیشه وسیع، بنا به روابط، ساختار و واقعیتهای قبیله و اتنیکی جامعه افغانی این احزاب و تنظیمهای ساخته شده شکل محلی اختیار کردند و به گروههای نژادی، تباری و منطقه یی تقسیم گردیدند.

از ساختار تنظیمها و احزاب جهادی این واقعیت اشکار میشود که رهبر هر تنظیم و حزب، مردم منطقه و گروه نژادی خود را بیشتر از دیگران دور خود گرد اورده بود. اکثریت اعضا و قوماندانهای هر حزب و تنظیم را مردمانی میساخت که رهبر حزب و یا تنظیم با انها ارتباط اتنیکی و منطقه یی داشت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به گونه مثال اکثریت اعضـــا و قوماندانهای دو حزب اســـلامی، محاذ ملی، جبهه نجات ملی، حرکت انقلاب اســلامی و اتحاد اســلامی انانی بودندکه به مناطق پشـــتو زبانام ارتباط داشـــتند و از جمعیت اســـلامی به مناطق تاجک نیشـــین. اکنون نهضـــت اســـلامی طلبه در مناطق پشـــتو زبان اکثریت دارند. باتاسـف فراوان بایسـتی یاد اور شـدکه سـیاسـت ((تفرقه بانداز و حکومت کن)) احزاب و تنظیمهای ســاخته شــده را نه تنها به گروههای قومی، نژادی، منطقه یی و زبانی بخشـــبندی کرد، بل همین ســـیاســـت بین همه یی گروهها تختم کینه، نفرت و تعصـــب کاشـــت، زمینه مخالفتها و دشـــمنی ها را فراهم نمود، گلوی یکی را توســـط دیگر فشـــرد و تاهم اکنون زیر نامهای پشـــتون، تاجک و ازبک خون افغان میریزد. شـــاه ســـابق ایران محمد رضـــا پهلوی به خودش لقب (اریا مهر) داده بود، خود را نه تنها شـــاه ایران، بلکه شـــهنشـــاه منطقه میدانست و زیر نام شهنشاه اریا مهر خواب زنده نمودند، امپراطوری کهن ایران را میدید. در دوران پاچاهی ان افغانســـتان را بنام ((خراســـان)) بخش از ایران میشـمردند. شـخصـیت های برجسته، دانشمندان، شاعران و نویســـنده گان افغان را ایرانی میگفتند. در دوران او گروهی کوچکی از افغان ها را بمنظور به پیش کشیدند نام خراسان به جای افغانستان، استخدام کرده بودند. پس از پیروزی ((انقلاب اسـلامی)) در ایران، افغانها باور نداشـتندکه جمهوری اسـلامی ایران به سـیاسـت های ((شـهنشـاه اریا مهر)) ادامه خواهد داد و مانند شهنشاه افغانستان را بنام خراسان یاد خواهدکرد، گروه مامور به خراســـان گرایی دوران شـــاه راکمک های مالی خواهد رســـاند و یا هم شخصیت ها، شاعران، نویسنده گان و دانشمندان افغان را منسوب به ایران خواهد ســاخت؟ شــواهد و اســناد فراوان بدســترس قرار داردکه جمهوری اســـلامی از اغاز اســـتقرار اش تا امروز مانند رژیم ((شـــهنشـــاه اریا مهر))

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـخصـیت های تاریخی دانشـمندان، شـاعران و نویسـنده گان مربوط به افغانسـتان را به ایران منسـوب میدارد و این رژیم همگون با رژیم پاچاهی سـابق هویت ملی و تاریخی افغانسـتان را از ته دل نپذیرفته اسـت و دوباره سـازی امپراطوری ایران کوهن را به خواب میبیند. از اغاز جهاد افغانها سیاست های جمهوری اسلامی ایران در قبال مسایل افغانستان آگاهی کامل دارند. جمهوری اسلامی ایران در اغاز جهاد از مجاری شبکه های جاسوسی خود (اطلاعات) طبق میل اش شـیعه یان افغانسـتان هشـت گروه اهل تشـیع ساخت و این گروهها را به مناطق شیعه نیشین افغانستان فرستاد. این گروهها در نخستین گام به قتل شخصیت های دست یازیدند، که روحیه ملی و میهنی داشـتند و خود را افغان میدانسـتد. شـماری که از چنگ این گروهها رهایی میافتند، فرار را با قرار ترجیح میدادند. جمهوری اسلامی ایران در افغانستان مسـله یی فیصـده های نفوس تشـیع او تسـنن را دامن زد و زیر نام دفاع از حقوق شیعه ییان از این ادعا پشـتیبانی کرد و در گروههای اهل تسنن با انانی معاونت مالی و نظامی میکرد که از تنظیمهای شـان انشـعاب کرده بودند. همینسان جمهوری اسلام ایران زیر نام اتحاد کشور های فارسی زبان: ایران، تاجکسـتان و افغانسـتان از جمعیت اسـلامی پشـتیبانی نمود و اکنون به تمام نیروی به گروههای تاجک، ازبک و شـیعه ییان کمک های مالی و نظامی میدهد و در راه تحمیل این گروهها به مردم افغانسـتان مبارزه میکنند. افغانها آگاهی دارند که جمهوری اسـلامی ایران در افغانسـتان به اتش تعصـب های نژادی، زبانی، مذهبی و منطقه یی دامن میزنند و بخاطر منافع ملی کشـور خود گروههای سـیاسـی و مذهبی افغان را یکی بر ضـد دیگری اسـتعمال مینماید.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

از این واقعیت نمیتوان چشم پوشی کرد که جمهوری اسلامی ایران آب را گل الود میسازد و به صید ماهی میپردازد. به طول کشیدن جنگ های داخلی در افغانستان به سود ایران تمام میشد. زیرا جنگ در افغانستان تمام امکانات تمدید پایپ لاین ها و بازرگانی به اسیایی مرکزی را برای ایران اماده میسازد. و ایران حیثیت حلقه وصل جمهوری های اسیای میانه با کشور های دیگر را به خود میگیرد و جریان تبادله کالا ها از راه های افغانستان تا سال ها مسدود میماند. اماکن مقدس مسلمانان مانند مکه مکرمه و مدینه منوره در سرزمین عربستان سعودی موقعیت دارند. مسلمانان سراسرگیتی در پنج وقت نماز شان به سوی مکه مکرمه روی میاورند، و سال یک بار مسلمانان بنظور ادای فریضه حج به این سرزمین میایند افزون از خانه خداوند(ج) ارمگاه پیغمبر بزرگ اسلام حضرت محمد(ص) نیز در عربستان است. بنا بر موجودیت اماکن مقدس در سرزمین عربستان، مسلمانان سراسر جهان ارزومند استند که خانواده شاهی اهل سعود، بالاتر و دور از هرگونه تعصب و تفرقه، وظیفه اسلامی خود را در راه تامین برادری و اتحاد اسلامی به سر رساند و دارای های عربستان سعودی را بجای سرمایه های شخصی شهزاده ها برای پیشرفت کشورهای عقب مانده اسلامی به مصرف برسانند، اما در عمل دیده میشود که مقام های مسول عربستان سعودی بجای استحکام وحدت بین فرق مذهبی برای پخش فرهنگ عرب و نفوذ سیاسی عربستان سعودی مبارزه میکنند. به قوت پترو- دالر اندیشه های مذهبی وهابی را بر مسلمانان تحمیل مینماید، گزینش اینگونه سیاست ها از سوی حکومت سعودی در بیشترین کشورها بجای وحدت تفرقه، نفاق و اختلاف بین فرق مذهبی ایجاد کرده است.

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخ اسلام شاهد این واقعیت است که به تناسب اکثر جوامع اسلامی افغانها در راه پخش و ترویج دین اسلام کار های ستودنی به فرجام رسانده اند. نیاکان مسلمانان امروزی هند، پاکستان و بنگله دیش در اثر تبلیغ و کار خسته گی ناپذیر، شخصیت های علمی و روحانیون نامدار افغان به دین مقدس اسلام مشرف شده اند. افغانها به چشم سر مشاهده میکردندکه در دوران جهاد شیخ ها و حکومت عربستان سعودی بجای این که در راه وحدت ملی و به پیش کشیدن زعامت واحد ملی افغانها کاری نماید، به انان پول و کمک های نظامی میدادند که اماده پذیرش اندیشه های وهابی و فرهنگ عرب بودند و در راه تحمیل و پخش نفوذ عربستان سعودی کار میکردند. تنظیم های عرب گرایی ساخت پاکستان بخش از پول های عربستان را به خاطر پخش نفوذ سیاسی و فرهنگ آن کشور در بین افغانها به تاسیس و گشودن مدارس عربی مصرف مینمودند. گروهای مذهبی متکی به کمک های عربستان سعودی و شیخ ها برای از بین بردن موسسه های اجتماعی و ملی و عنعنه های ملی - اسلامی افغانها کمر بسته اند و در واقعیت امر این گروهها و مدارس شان زیر نام ((مذهب)) برای پخش فرهنگ و موسسه های عرب و نفوذ سیاسی عربستان سعودی راه هموار مینمایند. در عمل دیده میشود که سیاست های حکومت سعودی خطر جدی برای موسسه های ملی - اسلامی افغانستان به شمار میروند. این سیاست راه را برای مداخله و رقابت ایران در افغانستان هموار میسازد و این اندیشه پاکستان را نیرومند میسازند که گویا بین کشور های اسلامی مرزی موجود نیست و در فرجام زیر نام مذهب زمینه را برای تسلط پاکستان اماده میسازد. در حقیقت افغانستان اکنون به شمال و جنوب بخش بندی شده است، در شمال کشور حاکمیت جبهه متحد اسلامی است، جمعیت اسلامی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنبش ملی– اسلامی، وحدت اسلامی و یکی دوگروه دیگر این جبهه را به میان اورده است و در جنوب طالبان تسلط دارند. شمال و جنوب کشور با هم روابط اقتصادی، سیاسی و نظامی ندارند، بل هر دو بخش کشور از راه کمک های نظامی و اقتصادی کشور های بیگانه تمویل میشوند و اجنبیان تنها بخاطر منافع ملی شان از شمال و جنوب پشتیبانی مینمایند. روسیه، ایران، ازبکستان، تاجکستان و هند حمایت از شمال میکنند. پاکستان، عربستان سعودی و امریکا از جنوب پشتیبانی میدارند. کشورهای مداخله گرگروههای مورد حمایت شان را بخاطر منافع ویژه ملی شان به جنگ و خونریزی تشویق میدارند و انان از دور نظاره میکنند. گروههای تشنه قدرت، خود خواه و باورمند به تعصب های گوناگون برادران افغان شاه را میکشند، وادار به اواره گی میدارند، خانه مشترک خود (افغانستان) را بسوی نابودی میکشانند و به اشاره اجنبیان ازادی، تمامیت ارضی، هویت ملی و وحدت ملی کشور و مردم ان را از بین میبرند.

چه باید کرد؟

این پرسش کوچک به مداخله گران خارجی، دیوانه گان قدرت، خود خواهان، و بیماران مبتلا به بیماری تعصب مخاطب نیست و نه دلایل برای مخاطب کردن به انها وجود دارند. اکنون به کلی برملا گشته است که شبکه جاسوسی هر کشور وظیفه دارد که تمامیت کشورش را نگاه دارد از مداخله کشور های خارجی جلوگیری نماید، از منافع ملی کشور خود دفاع نماید، سیاست های داخلی و خارجی کشورش را عملی سازد، نفوذش را در کشور های دیگر گسترش دهد، احزاب گروهها و اشخاص این کشورها را بمنظور تامین منافع ملی کشور خود استخدام نماید. این شبکه ها پایبند به کدام اصل نمیباشند. پرواگیر مذهب، حقوق همجواری و حقوق بشری نیستند. نصیحت پدرانه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسی را گوش نمیکنند، انتقاد، ناله و فریاد و زاری کسی به اینگونه شبکه ها پشیزی ارزش ندارد، شبکه ها در دوران به سر رساندن وظیفه شان هر گونه دشواری ها، تگ و دوها و حتی مرگ را افتخار ملی بشمار میاورند. زمانی شبکه های جاسوسی کشورهای مداخله گر، دیوانه های قدرت را دریابند به استخدام انها دست میازنند، زیرا این دیوانه ها به بهای نهایت ارزان برای دیگران به حیث سپاهی اجیر استخدام میشوند. منافع ملی کشورهای شان را نهایت ارزان بفروش میرساند برای منافع ملی دیگران خدمت مینمایند، برای خشنودی دیگران مردم شان را به قتل میرسانند، به دست خودشان استقلال، تمامیت ارضی، وحدت ملی و هویت ملی کشورهای شان را از بین میبرند. در یک چنین شرایط پس چرا شبکه های کشورهای خارجی برای نگاهداشت منافع ملی و گسترش نفوذ کشورهای شان به اینگونه استخدام کم بها دست نیازند. از نظر روانشناختی سیاسی دیوانه گان قدرت واقعاً دیوانه میباشند، سخن گفتن به دیوانه و توقع پذیرش سخن از دیوانه بی معنی به نظر میرسند و نتیجه یی بار نمیاورد. منیت و خودخواهی نیز بیماری روانی است، اینگونه افراد و اشخاص خودشان را ارزیابی کرده نمیتوانند و نمی فهمند که برای چه افریده شده اند، برای به سر رسانی چه کاری استعداد دارند و اجرای کدام کار از او پوره نیست؟ اما برعکس او خود را همه کار میداند، دانای همگان و مستحق همه مقام ها، روش هایش را قابل پذیرش و تقلید دیگران به شمار میاورد و در هیچ کار و مسله به کسی تن در نمیدهد. چنان که درجای از این نبشته به آن اشاره رفت، پس از کودتای سردارمحمد داودخان تسلسل رهبری و مقام ها از هم گسیخت، اکنون بیماران روانی خود خواهی و منیت خودشان را مستحق رهبری و مقام های صدارت و وزارت میدانند و مقام های کمتر از رهبری، صدارت و زارت را کسر شان و توهین به خود تلقی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکنند، اشــخاص مصــاب به بیماری خودخواهی و منیت تعمیر شــان را در تخریب دیگران جســتجو میکنند و یا به بیان دیگر زندگی شــان را در مرگ دیگران میبینند، دیگران را ســبک میشــمارند، جز از خود دیگری را دیده نمیتوانند و بالاخر اماده به پذیرش واقعیت ها نمیباشند.

شــماری از افغان ها بر اســاس برتری جوی قومی، نژادی، زبانی و مذهبی، شــماری دیگری بنا بر ارزو های به قدرت رســیدن و در قدرت ماندن، عده یی برای کســب امتیاز های گوناگون د ســته ای زیر تاثیر تبلیغ بیگانه گان و یا هم به خاطر شهرت کاذب و شماری هم با نظرداشت به منافع خانواده گی و شــخصــی و یا هم پابندی به اصــول گروهی و اندیشــه شــکار تعصــب های گوناگون گردیده اند. شــماری با تعصــب خو گرده اند و تعصــب جز فطرت شــان گردیده اســت. بیماران مبتلا به تعصــب های گوناگون به واقعیت های عینی جامع افغانی از عینک های متعصب شان مینگرند، تعصب را پیشه کرده اند و به تعصــب ها دامن میزنند، از پیدایی و گســترش نفرت بین مردمان نه تنها لذبت میبرند، بل کارکردها و گرایش های منفی شــان را خدمت صــادقانه و راستین به مردم و جامعه میپندارند (!).

در باره متعصبین شعوری، بیت زیرین رحمان بابا سادق مینمایند:

که هزار نصیحتونه ورته وکړم

هغه خدای بې لارې کړي په لار نه شو

در واقعیت پرسش کوچک مطرح شده در اغاز این گفتار به انهای راجع است که بصورت غیر شعوری درگیر گرایش های منفی تعصب های گوناگون شده اند و یا به ان شــماری از افغان های راســتین و متعهد که افغانســتان را خانه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشـــترک همه افغانها میدانند و افغانســتان را برای همه افغانها میخواخند. ما موضوع تعصب را با افغانهای مطرح میسازم که غیر شعوری راه تعصب ها را گزیده اند:

۱– به اســاس رهنمود های دین مقدس اســلام انانی، به خداوند یکتا نزدیک اند که صاحب تقوا باشند. رهنود های دین اسلام گواهی میدهند که عرب بر عجم و عجم بر عرب برتری ندارد، ایا یک افغان راســتین گفته میتواند که عکس ارشاد دین مقدس اسلام - پشتونها بر تاجک ها، تاجک ها بر پشتون ها برتری دارند؟ ایا در بین شما کسی پیش از تولد اش درخواست کرده بود که مرا در خانواده پشتون یا تاجک، ازبک، هزاره، بلوچ، پشه یی، نورستان، شیعه و یا سنی پیدا کن؟ این امر تنها در اختیار افریدگار جهان است که کی را در کدام خانواده، قبیله، منطقه، نژاد و قوم پیدا نماید و هیچ کس درخواســت پیدایی اش را در خانواده تاجک، پشــتون، ازبک، هزاره و نورســتانی عرضــه نداشته است و نه هم در اینده چنین امکانی میسر است. ایا زیر تاثیر اندیشه ها و گرایش های منفی تعصــب، قومی، نژادی و زبانی را سبک شمردن و به ان ناســزا گرفتن مخالفت به اوامر خداوندی نیســت؟ ایا ایســتادن در برابر فیصــله ها ازلی و عوامل پروردگار یکتا گناه بزرگ نیســت و ایا در بین خود کسی را سراغ کرده میتوانید که توانمندی عوض کردن فیصله ازلی خداوندی را داشــته باشــد؟ شــما خود میفهمید که هیچ کســی تا هنوز موفق به انجام این کار نشده است و نه در اینده کسی اختیار ان را دارد. ایا شما به تعصب خود راه مخالفت با اسـلام را میگزینید؟ اگر واقعاً نمیگزینید پس چرا به حیث یک مسلمان واقعی و راستین با فیصله های ازلی افریده گار مخالفت می ورزید و چرا بار بزرگ گناهان را بدوش میکشید؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲– تجارب و پژوهش های مستند علوم سیاسی تمام اندیشه های کهن نژاد پرستی و برتری یک نژاد بر نژاد دیگر را یکسره باطل ثابت ساخته است و امروز هیچ دانشمندی این اندیشه غیر علمی را که گویا این نژاد بر ان دیگری و این زبان بر زبان دیگری و این قوم بر قومی دیگری از لحاظ تاریخ و فرهنگ بهتر و یا پستر است نمیپذیرد. بشر شناسان ناموری که در شماری از جوامع افریقا به پژوهش پرداخته اند، میگویند: قبایل که در جنگلهای افریقا زنده میکنند از خود زبانها و فرهنگ های ویژیی دارند و زبان هر قبیله برای مفاهمه بین افراد قبیله و زنده گی اجتماعی انان بسنده به نظر میرسند، گروههای زبانی هر جامعه در درون باورها و فرهنگ شان زندگی خوشی را بسر میکنند. هیچ دانشمندی به باورمندی گفته نخواهد توانست که زبانهای قبایل باشنده جنگهای افریقا از زبان های کشورهای اروپایی پست و بیکاره اند و یا هم باور ها و فرهنگ اینان از باور ها و فرهنگ های مردمان دیگر کم ارزش اند. در افغانستان غیر از مردمان شهری و شماری از کوچیها باقی همه ی مردم و توده های ان در شرایط مشابه اقتصاد زراعتی زندگی مینمایند و به اساس همین زنده گی همسان تعصب های زبانی، قومی، نژادی و مذهبی بین توده ها به هیچ برابر اند و اینها تا هنوز هم در دایره ارزشهای پسندیده مذهبی، عنعنه یی و معیار های اخلاقی خود زندگی دارند، به اساس رشته های همسایه گی، انها با هم روابط باهمی و همکاری های متقابل دارند و از همین جاست که تا هنوز تعصب های بی جا و بی مفهوم در بین این توده ها راه نیافته است. در درازنای تاریخ شماری از دانشمندان، قوم ها، پیشوایان مذهبی و دیکتاتوران در مقاطع ویژه زمانی دعوه برطری نژادی، زبانی، مذهبی، ایدیولوژیکی و فرهنگی نموده اند. دعوه برطری جویی مذهبی کلیسای مسیحی، دعوه نازیزم المان و فاشیزم ایتالیا و کمونیزم اتحاد شوروی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و یا هم دعوه سفید پوستان–که رسانیدن روشهای مذهبی، فرهنگی، اقتصادی و اموزشی شان را به ملت های دیگر فریضه خود میدانند– مثالهای روشنی از اینگونه برتری جویها بشمار میروند. اینگونه ادعا های غیر علمی مرگ ملیون ها انسان را به بار اورد و ملیون های دیگر را معیوب و اواره کرد. دانشمندان زیادکشته شده اند، شهرهای اباد و مراکز مدنیتها نابود گشتند. همینسان اگر در افغانستان قومی ادعای برتری قومی را به پیش‌کشد، دیگری هم مدعی برتری جویی فرهنگی، نژادی و زبانی شود و ان سوم معتقد به برتری جویی مذهبی، گروهی و ایدیولوژیکی باشد، پس در چنین یک شرایط اینگونه ادعا ها با دعوی برتری جویی کلیسای مذهبی، سفید پوستان وکمونستاها چه تفاوتی خواهد داشت.

همانسان‌که اندیشه ها، انگاره ها و دعاوی شماری از دانشمندان، نژاد پرستان‌کلیسا و دیکتاتوران، غر علمی، غیر منطقی از آب به در امدند، بدون شک اندیش ههای ان شمار افغانها نیز غیر علمی و غیر منطقی به نظر میرسندکه دعوه برتری جویی دارند. در جهان متمدن و پیشرفته امر وزین این‌گونه اندیشه های‌کهنه و فرسوده بازار ندارند.

اما اگر با وصف انهم شماری باکژاندیشی وگرایش منفی برتری جویی زبان، فرهنگ شهری، زنده‌گی بهتر، دانش، شعور سیاسی و داشته های مادی و معنوی شان را به رخ دیگران به پیش میکشند و از روی تعصب دیگران را دست‌کم میگیرند و تحقیر میکنند. این‌گونه‌کژ اندیشان باید بدانند و اگاه باشندکه به تناسب زبانها، فرهنگهای شهری و دانشمندان با اندوخته های فراوان علمی موجود استند، اگر ما فرض‌کنیم مردم این‌کشورهای پیشرفته بیایند و به متعصبین‌کشور ما بگویندکه زبان شما نسبت به زبان ما عقبمانده است و شما زبان عقبمانده مادری خود را بگذارید و زبان ما را از خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سازید و فرهنگ شهری و پیشرفته ما تا حدی عقب افتاده است که به اساس معیارهای فرهنگی، شـــما بی فرهنگ جلوه میکنید؛ یا این که ســـطح دانش و شعور سیاسی شما تا حدی نازلتر است که در بین مردم خود به انتشار نفرت و تعصـــبها دامن میزنید، مردم و کشـــور خود را تباه نمودید جنگها را در بین شان شمله ور ساختید، ایا به شنیدن این گونه سخنان عکس العمل کژاندیشان و منفی گرایان چه خواهد بود؟

ایا این گونه اشخاص از زبان شان خواهند گذشت و ایا اینان واقعاً بی فرهنگ بی دانش و ... اســتند. ایا این گونه اشــخاص چنین ســخنان را تحقیری برای خود شـــان تلقی نخواهند کرد؟ اگر اینان به راســـتی عقبمانده اند پس چرا واقعیتهـای جوامع پیشـــرفتـه را رنـگ توهین و تحقیر میـدهنـد و این گونـه اشـــخاص حق ندارند مردم جوامع پیشـــرفته را به نامهای امپریالســـتهای فرهنگی، عظمت طلبان، متعصـبین و مداخله گر بکوبند، اگر اینان راسـتی هم زبان، فرهنگ، دانش و شـعور سـیاسـی شـان را به مقیاس کشـورهای پیشـرفته پس رفته و عقبمانده میپذیرند و خودشـــان را نســـبت به انها کهتر احســـاس میکنند دو صـــورت پذیرش این اندیشـــه حق نخواهند داشـــت زبان، فرهنگ، دانش و شعور سیاسی... قوم دیگری را به نظر حقارت ببینند، اما اگر عکس ان این گونه اشخاص کژاندیش و منفی گرا در برابر مردم جوامع پیشرفته خود شـان را کهتر احسـاس نمیکنند، در ان صـورت این گونه اشـخاص باز هم حق ندارند که به زبان، فرهنگ و شـعور سـیاسـی قوم دیگر را دست کم بگیرند و اهانتی در برابرش روا بدارند.

ما در تمام جهان کشوری را سراغ نخواهیم توانست که همه یی باشنده گان ان همزبان، همفرهنگ و همنژاد باشند؛ عکس ان همه کشورهای روی زمین از مذاهب، اقوام، نژادها و گروههای زبانی گوناگون مردم در هر کشـــور به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت مشخصی شهرت دارند و مردم کشورهای دیگر انان را به نام همان ملت مشخص میشناسد؛ به گونه مثال در پاکستان، پنجابیها، سرایکی زبان، هندکو زبانان، سندیها، پشتونها، بلوچها و کشمیری ها و اقوام گوناگون دیگر زنده گی مینمایند که هر یکی از این اقوام زبان علیحده و فرهنگ جداگانه یی دارند، اما مشتکر زنده گی میکنند، پاکستان کشور مشترک شان است و تمام این گروههای نژادی وزبانی بنام ملت پاکستانی یاد میشود. همینسان در کشور همسایه دیگر افغانستان - ایران - پارسیها، اذریها، کردها، ترکمنها، بختیارها، عرب، ارمنیها، بلوچ و بسی اقوام و گروههای زبانی دیگر میزیند، اما این هم اقوام به نام ملت ایرانی، ایران را کشور تاریخی خود میدانند.

هممانند به همسایه گانش و کشورهای دیگر جهان در افغانستان نیز پشتونها، تاجیکها، هزاره ها، ازبکها، ترکمنها، نورستانیها، بلوچها، پشه یی هاو دیگران از سده ها به اینسو زنده گی مشترک دارند، مردم کشور ما هم به گروههای زبانی و نژادی گوناگون تقسیم گشته اند. اما در درازنای تاریخ همه شان به نام ملت افغان نامیده شده اند و اکنون مردم کشورهای دیگر باشنده گان این سرزمین را به نام افغان میشناسد و کشورشان افغانستان مینامند.

در کشور ما اقوام و قبایلی زیر نامهای پشتون، تاجک، ازبک، ترکمن، بلوچ، هزاره و نورستانی موجود استند، وجود فزیکی و مناطق مشخص شان واقعیتهای انکار ناپذیر اند و از وجود اینها هیچکسی انکار کرده نمیتواند، اما در پهلوی ان از این حقیقت نیز نیمتوانست چشم پوشید که در این بخش اسیای مرکزی از سده ها به اینسو کشوری به نام افغانستان وجود دارد و این کشور دارای جغرافیای سیاسی، مردم، حکومت و هویت ویژه است و افغانستان خانه مشترک همه یی باشنده گان ان است. هر باشنده این سرزمین

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان نامیده میشود. در کشور افغانها (افغانستان) پشتونستان، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان، بلوچستان، هزارستان و ((ستان)) دیگری وجود ندارد ونه هم در افغانستان بجای ملت واحد افغان، ملتهای پشتون، تاجیک، ازبک، هزاره، بلوچ و نورستانی موجود استند. ولی با انهم اگر در بین گروههای نژادی وزبانی افغانستان گروهی و یا کسی خواستار ((ستان)) جداگانه یی باشد اینان میتوانند به رضا و رغبت افغانها خارج از حدود جغرافی امرزوین افغانستان، برای شان پشتونستان بسازند، به تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان، بلوچستان و ایران نیز رفته میتوانند. نشان این کشور ها را میخواهند افغانها میتوانند نقشه های مکمل این کشور ها را در اختیار شان بگذارند و اگر نیازی به بدرقه دارند، افغانها اماده بدرقه به انها نیز استند. قضاوت را به شما واگذار نموده، می پرسیم که در شرایط خطرناک کنونی نجات افغانستان و نگاهداشت هویت ملی افغانها حایز اهمیت است و یا پیچیدن در تعصبهای بی مفهوم؟ هر افغان این واقعیت را میدانند که در شرایط دشوار و خطیر کنونی نجات افغانستان و تامین صلح در این کشور جنگزده مسایله ایست که در راس همه مسایل قرار دارد. تامین صلح نیاز به کار عملی و سازنده دارد، به نفرت پراگنی، دامن زدن به تعصب ها و تکیه به گفتار های میان تهی نیمواند صلح را تامین کرد.

زمانی مساعی مشترک افغانها صلح را تامین نمود پس از ان زیر نظارت ملل متحد و موسسات بیطرف دیگر انتخابات ازاد صورت خواهند گرفت و افغانها به میل شان به پارلمان وکلای شان را انتخاب خواهند نمود و همین وکلا به حیث قوه مقننه به حکومت رای خواهند داد، قوانین را تصویب خواهند نمود و بر مسایل داخلی و خارجی افغانستان بحث خواهندکرد و راه حل را به مسایل و دشواری ها جستجو خواهندکرد. اگر فرض کنیم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساله گروههای نژادی، زبانی و قومی به ولسی جرگه کشور راجع شد و ولسی جرگه مساله را جدی و مهم تلقی نموده پذیرفت بحث همه جانبه بر موضوع صورت خواهد گرفت، فیصله ها به عمل خواهند امد و پس از ان به مقام ها و مراجع قانونی سپرده خواهند شد. اگر ولسی جرگه فیصله نمود که در کشور سر از نو احصایه گرفته شود، در ان صورت به اساس فیصله ولسی جرگه احصایه گیری صورت خواهد گرفت و شماری اصلی همه اقوام و قبایل معلوم خواهد شد و ان را فیصله حل مسله به حکومت سپرده میشود و قوه اجرایه فیصله پارلمان را عملی خواهد ساخت. اگر فیصله حیثیت قانونی داشت در ان صورت قوه قضایه افغانستان حق خواهد داشت عملی شدن فیصله را نظارت نماید. ملتهای ازاد و متمدن جهان مسایل شان را مانند افغانها توسط توپ، تانک و تفنگ فیصله نمی نمایند، نه مانند افغانها برای حل مسایل شان نیروهای جنگی را وارد میدان مصاف دهی میکنند و نه هم همسان به افغانها با سخنان پوچ، لکچر های بی مایه، تعصب ها و عقده گشایهای بیجا وقت شان را ضایع میسازند، بل تمام ملت های متمدن برای حل مسایل کشوری و ملی پارلمان های شان را مراکز اساسی میدانند و بس. در ارتباط به بیش بودن و کمبودن شماری اقوام افغانستان مشاجره یی را به گونه مثال در این بخش تقدیم میدارم:

در ماه مارچ سال ۱۹۹۵م در اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازا به دفترم شماری از افغانها امدند. انها تا هنوز پیاله های چای گذشته شده از روی میز را نه برداشته بودند که افغانهای دیگری نیز امدند. در اطاق جایی برای نشستن نماند، همه گان نام خدا(ج) درسخوانده و اموزش دیده بودند، همگون به عادت همیشگی بحث پیرامون مسله افغانستان اغاز گشت و در لحظه یی مسله بیش بودن و کمبودن اقوام ساکن در افغانستان موضوع بحث

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شد و در چند دقیقه یی طوفانی از تعصب ها و عقده ها سر بالا کرد و مسله شکل جدی و حادی را به خود گرفت. سخنگوی یک گروه گفت: احصایه های رژیم پیشین، ملل متحد و سایر کشورها همه تایید میدارند که شماری قوم ما در افغانستان زیاد است. شماری اقلیت های افغانستان نیز در این احصایه ها نشان داده شده است و احصایه یی را نمیتوان سراغ کرد که شماری قوم شما را بیش از ما نشان بدهد. سخنگوی گروه دیگر به او چنین پاسخ ارایه داشت: تا هم اکنون شما حکومت مینمودید همه چیز در دست شما بود. در چنین احصایه های نادرست قصدی، شماری قوم شما زیاد نشان داده شده است و از ما کم. ما احصایه های نادرست دوران حکومت شما را نمیپذیریم. سخنگوی اولی دفاعیه اش را اینگونه اغاز کرد: در واقعیت شما در افغانستان حکومت مینمودید، در اداره دولت زبان شما حاکمیت داشت، پوهنتون کابل، تمام مدارس کابل و موسسات ما همه در درست شما بود و توسط شما اداره میگشت و همه اعضای دربار به زبان شما تکلم میکردند و نسبت به ما به شما نزدیکتر بودند. سخنگوی اولی دفاعیه اش را تمام نکرده بود که سخنگوی دومی سخن او را برید و اینگونه به گفتارش ادامه داد: شما جز از خوشال و رحمان نی شاعری دارید و نه هم نویسنده یی. ولی در زبان ما اندوخته های علمی دانشمندان سراسر گیتی یافت میشود، هزاران هزار دانشمند، شاعر و نویسنده داریم. زبان شما نهایت عقبماند است، ذخیره علمی ندارد کورس های ناقص تحمیلی پشتو نمودگار خوبی از شیوه های اموزشی زبان تان را به پیش کشید. پس از این، مشاجره و بحث داغتر گردید و نزدیک بود هر دو با هم لت و کوب بپردازند، در این میان دو تن از حاضرین به حیث میانجی داخل مباحثه شدند هر دو قلم و کاغذ گرفتند، یکی از سخنگوی اولی پرسید: قوم شما چند فیصد نفوس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان را میسازد، سخنگوی در پاسخ اش گفت: ما شصت و پنج فیصد استم. سخنگوی دومی بیدون مقدمه جواب داد؛ ما اقوام دیگر هفتاد فیصد استم. پس از این میانجیگران به هردو زبان (پشتو- دری) شخصت و پنج فیصد و هفتاد فیصد را روی کاغذ نوشتند و میانجیگران این فیصله ها را تاید نموده امضا کردند، کاغذ ها را به سخنگویان تحویل دادند و پس از تحویل دادن کاغذ ها به هردو گفتند: ما سخنان هر دو تان را تایید کردیم، ان را امضا نمودیم، شما هر دو تابید نامه های ما را گرفته موضوع را به افغانها مطرح بسازید، نظر خودها را به انها در میان گذارید و نظرهای انان را نیز بشنوید و خود ها را آگاه سازید که کیها با این تاید نامه ها همسویی نشان میدهند و کیها نشان نمیدهند؟ در فرجام ما را هم با خبر سازید که به چه تعداد افغانها، سخنان شما را گوش دادند و چه تعداد حتی دلچسپی به موضوع نشان ندادند. به این ترتیب میانجیگران از تصادم فزیکی در مشاجره جلوگیری کردند. همسان به این مشاجره از بحث های افغان های درسخوانده این نتیجه به دست میاید که ما در بحث های خود مسایل مهم را از غیر مهم تمیز نمیکنیم و به تفاوت میان مسایل حاد و جدی امروزی و مسایل بعدی قایل نیستم و در اقامه دلایل خود بجای واقعیت ها به شعارهای میان تهی، تبلیغ پوچ، عقده گشایی های شخصی، تعصبهای بی مفهوم تکیه نموده به ان ارزش میدهم. مشاجره که در اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد صورت گرفته بود، در اغاز بحث بر سر مسله امروزی افغانستان اغاز شد، سخنگویان هر دو از شرایط حاکم و وضع ناگوار کنونی کشور سخنگ می گفتند و موضوع خطرهای متوجه به افغانستان را مطرح ساختند، اما بجای این که تا پایان بحث مسایل کنونی افغانها و افغانستان را با نظرداشت به شرایط امروز به بررسی بگیرند، برای نجات و بیرون رفت از بحران هول انگیز طرحی و یا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشنهاد عملی و مثبتی را ارایه بدارند، در چند لحضه موضوع از مسیر اصلی اش انحراف نمود. و مباحثه از مساله مهم افغان و افغانستان به سوی مسله غیر مهم بیش و کمبودن اقوام رخ بدل کرد. بجای مسایل حاد و امروزی به مسایل مربوط به گذشته ها چسپیدند. که همه یی ان بی مورد بودند و به مسله امروزی افغانستان هیچ پیوندی نداشتند و نه هم تاثیری مثبتی بر مسایل پیشروی مردم ما میگذاشت. پر واضح است که هر دو فراوان عقده گشایی کردند، به تعصب ها دامن زدند و به اصطلاح پر شان را خوب خالی نمودند و مانند مباحثه ها و نشست های دیگر در این بحث هم مهم و غیر مهم با هم امیخته شد، تاخت و تاز های زبانی فراوان صورت گرفتند، با وصف این که سخنگویان هر دو عضویت کدام گروه را نداشتند و هر دو شان خودها را ازاد و بی طرف میدانستند، اما در مشاجره های لفظی چنان بر یکدیگر تاختند که ادمی گمان می برد که هر دو عضوی طبیعی گروهای زبانی شان چشم به جهان گشوده اند. در دوران مشاجره سخنگوی اولی دفاع از پشتو زبانان، گروههای پشتو زبان و سران این گروهها را وظیفه اساسی خود میشمرد و از برخورد دومی چنین پدیدار میگشت که از نسل های عضو گروههای حامی دری زبانان و سایر زبان ها به دنیا امده است، قربانی برای این گروهها و سران ان را ثواب دنیا و اخرت میپنداشت. هر یک از این ها ادعا داشتند که بی طرف استند و ازادانه داوری مینمایند. اما ما میدیدم که داوری های انان از گرایش های منفی ایشان مایه میگرفت هر یک استدلال مینمود که گروهها و سران مورد نظرش کوتاهی و گناهی ندارند، سیاه روزی و نگونبختی امروزی مردم افغانستان از سوی گروهها و سران طرف مقابل بالای مردم افغانستان تحمیل گردیده است. این درسخوانده گان ((بی طرف و دارای قضاوت ازاد)) تا فرجام درک نه کردند که اینان نه قضاوت ازاد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینمایند و نه هم بی طرف استند. بل تا حدی زیر تاثیر گرایش های منفی متعصبین قرارداشتند، که حتی تعصب زبانی را به حیث یک واقعیت میپذیرفتند و دفاع از این واقعیت را وظیفه راستین شان میشمردند. هر دوی نمیفهمیدند که اقوام با هم برادر افغانتسان فرصتی و نیازی به تعصب ها و بیانیه های درسخوانده گان - زیر تاثیر متعصبین - ندارند و نه هم به این مشاجره های بی مفهوم وقت گرانبهای شان را ضایع میسازند. هر دو درک کرده نمیتوانستند که مردم کشور ما افغانستان را خانه مشترک شان میدانند تمام شان برای ازادی و استقلال افغانستان قربانی میدهند و تمام اقوام ساکن در افغانستان برای ازادی کشور رسالت تایخی شان را به جا نموده، در اینده نیز این رسالت را به دوش خواهند داشت. اکنون توده های وسیع مردم ما اشخاص و گروههای را خوبتر میشناسند که به خاطر اهداف گوناگون شوم شان در بین اقوام با هم برادر افغان تعصب های قومی، نژادی، زبانی و مذهبی دامن میزنند و به نفرت پراکنی میپردازند و برای پیشبرد اغراض گروه شان جنگ را در بین مردم شعله ور میسازند. افغانها آگاهی دارند که به اساس توطیه ها و دسیسه های دیوانه گان قدرت او اجنبیان تمامیت افغانستان وحدت ملی افغانها با خطر مواجه است، اجنبی های مداخله گر و نیروهای جنگ افروز تمامیت ارضی و استقلال افغانستان و حدت ملی مردم اش را نابود میسازند. مردم افغانستان باوری راسخ دارند اگر افغانستان استوار و به پای اش استاده باشد، افغانها نیز به حیث یک ملت با هویت سربلند خواهند زیست، اگر خدای ناخواسته افغانستان استقلال و تمامیت ارضی اش را از دست میدهد، با پروپاشی افغانستان، ملت ما نیز به گودال نابودی سقوط خواهدکرد. اقوام سازنده این ملت بحیث مردم بی هویت، بی حیثیت، اواره و در به در خواهند گشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مردم افغانســـتان پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـــــ.ش تجارب تلخی - از بی هویتی، بی وطنی و اواره گی و تحقیر - دارند و اکنون نیز با چنین زنده گی و ســرنوشــت غم انگیز رو برو اســتند. اکنون تمام اقوام ســاکن درکشــور این واقعیت را به خوبی درک کرده اند که پس از کودتای ثور تمام جنگ ها از ســـوی اجیران نیرو های خارجی بر مردم ما تحمیل گردیده اند، تمام اقوام یکسان صدمه دیده اند و خساره مند شده اند. همسان باکشتار ها و تباهی رو به رو گشته اند و یکسـان از تسـهیلات زندگی انسـانی محروم گشته اند و همین نیروهای جیره خوار بیگانه پرســـت میهن را به ویرانه و زنده گی مردم انرا به زنده گی قبیله یی و بدوی مبدل کرده اند. مردم کشـــور ما میفهمند که تجزیه کشور شان - افغانستان– به سود هیچ قوم، نژاد و گروه زبانی نیست، زیرا در صورت تجزیه هر قوم زیر سلطه جنگ افروزان مسلط بر منطقه شان زنده گی خواهدکرد و یا با ملوک الطوایفی خطرناکی رو به رو خواهند گشت و یا هم زنجیر های غلامی همسایه گان را به گردن خواهند داشت. به جز از دیوانه گان قدرت، تمام اقوام افغانسـتان از این واقعیت آگاهی بهتر دارد که در کشور شان، یک قوم، یک نژاد، یک گروهی زبانی، یک منطقه، یک حزب و یک گروه مذهبی بر گروههای زبانی، مذهبی و نژادی دیگر به زور ســر نیزه حکومت کرده نمیتواند و نه هم حکومت زور ماندگار اســـت و نه هم قابل تحمل. افغانها این را هم درک کرده اند که هیچ گروه زبانی، نژادی و مذهبی به تنهایی جلو مداخله های خارجی را گرفته نمیتواند، نه توان اعاده صـــلح و امنیت ســـراســـری درکشـــوری را خواهد داشـــت، نه برای برقراری رژیم پذیرفتنی همه افغانها راه هموار ســـاخته میتواند و نه هم برای باز ســـازی و پیشرفتی کار کرده خواهد توانست، بل من باور دارم که اتحاد همبستگی کار متحدانه همه اقوام ســاکن در افغانســتان میتوان جلو مداخله های خارجیان را

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بگیرد، صـــلح و امنیت را اعاده نماید، رژیم قابل به پذیرش افغانها را برقرار سـازد و بالاخره کشـور شـان را اباد و مردم ان را شـادمان سـازد. اما برای فراهم نمودن چنین زمینه ها شـرط اول و اسـاسـی نابودکردند بلای تعصـب است و تا زمانی این بلای بزرگ نابود نشود، تا ان زمان اعاده صلح و امنیت در افغانستان کار دشوار خواهد بود. اگثر صلح و امنیت تامین نشوند حالت مرار تباری فردی و اجتماعی کنونی افغانها خاتمه پذیر نیســـت، نجات و نگهداشـت اسـتقلال و ازادی افغانسـتان، اعاده هویت ملی افغانها، تشـکیل حکومت قابل قبول به افغانها و تامین عدالت اجتماعی در سـراسـر کشـور مسـایل دشـوار دیگری اندکه ما همه با ان روبرو اسـتیم. در فرجام اضـافه میکنم که پرسـش کوچک: چه بایدکرد؟ را بایسـتی به افغانهای راجع کردکه وظیفه و فریضــه ملی - جلوگیری از پخش نفرت و تعصــبهای گوناگون و نابودی این بلا را - بدوش دارند. همانسـان که افغانها در بسـی مراحل خطیر رسـالت تاریخی شـان را در برابر میهن شـان به سـر رسـانده اند، اکنون نیز بایسـتی افغانها برای جلوگیری از پخش تعصـب ها رسـالت ملی شـان را بجا اوردند. همه افغانها در عمل مشـــاهده کردند که پس از کودتای ثور ســـال ۱۳۵۷ هــــ.ش ((دوستان)) و دشمنان شان به تعصب های قومی، نژادی، منطقه یی، زبانی، مذهبی و گسترش نفرت در بین توده های وسیع ملت و در راه امحای هویت ملی افغانسـتان یکسـان کار کرده اند و اکنون هم به این کار ناشـایسـته شـان ادامه میدهند. افغانها میفهمندکه گروههای خلق و پرچم با استفاده از شعار ایدیولوژیکی: ((کارگر وطن ندارد)) همه شخصیتهای ملی، اقشار اجتماعی و گروههای سیاسی راکه مخالف سلطه یی کمونیزم و اتحاد شـوروی در افغانسـتان بودند، زیر نامهای گوناگون - نشـنلسـت های تنگ نظر، عظمت طلبان، غرب زده ها، خراب کاران، اشـــرار، مرتجعان، ضـــد:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((برادر بزرگ اتحاد شوروی)) - دستگیر کردند، شکنجه نمودند و به فرار ازکشور مجبور ساختند. شماری ازکشورها و همسایه‌گان ما هم از سیاستهای اتحاد شوروی در زمینه پیروی‌کردند و به اساس شعار: ((حکومت اسلامی مرزرها را نمیشناسد))– سران اقوام، اعضای ولسی جرگه، مشرانو جرگه، ماموران عالیرتبه ملکی و نظامی و درسخوانده‌گان -که به پاکستان و ایران پناه اورده بودند– به وسیله‌گروههای افراطی مذهبی - ساخت همین‌کشورها - زیر نامهای‌کمونیست ها، دستوری ها، جاسوسان، خراب کاران، غرب زده‌گان، ملی‌گرایان، ملحدان، مشرکان، مسلمانان نیمچه و مخالفان اسلام و حکومت اسلامی در افغانستان، متهم میشدند، شماری از افغانهای دانشمند و چیز فهم به همکاری شبکه های جاسوسی کشورهای همسایه ربوده شدند، شکنجه‌گردیدند و ترور شدند. شعار بیشتری از اینگونه اشخاص از ترس ترور وکشته شدن به‌کشور های دیگر رفتند و در ان جاها مجبور به پناه‌گیری شدند. در نتیجه همین قشر ملی و چیز فهم قصداً از سهم‌گیری در امور سیاسی مربوط به‌کشور شان محروم ساخته شد. کشورهای همسایه ما هم مانند با اتحاد شوروی از دانشمندان و شخصیتهای ملی در حراس بودند، انها می اندیشیدند تاز مان قشر ملی و روشنفکر از سهم فعال در امور سیاسی‌کشور شان محروم ساخته نشود و نیروی ملی افغانها به شکست مواجه نگرد، تا ان زمان تسلط بر افغانستان و تحمیل رژیم بر این‌کشور مشکل به نظر میرسد. برای تامین این هدف کشورهای همسایه - برای پراگنده سازی و شکستن نیروهای ملی - به گروههای افراطی اختیار کامل دادند و نیروهای افراطی به شدت هر چه تمامتر به نیروهای ملی انحصار مطلق سیاسی، دیکتاتوری و اختناق سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تحمیل نمودند وبرای نابودی موسسات اجتماعی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرهنگی عنعنه یی افغانســـتان، هویت ملی و افتخارات تاریخی افغانها کمر بستند و این عملیه تا هنوز به شدت جریان دارد.

از اغاز دوران جهاد گروههای افراطی دهنها را قفل زدند، کسی که نام هویت ملی، افغانستان، افغان، استقلال افغانستان را به لب میاورد از سوی افراطیون مباح الدم و اجب القتل شناخته میشود و اکنون نیز نیروها و شخصیت های ملی با همین سرنوشت خطرناک رو به رو استند. تا زمانی افغانهای متعهد مردم کشـــور شـــان را به ارزش های مذهبی، معیار های پســـندیده جامعه ما متوجه نســازند و پهلوهای مضــر و ضــد افغانی ایدیولوژیهای وارد شــده را نشـــان دهی نکنند و پیرامون تعصـــبهای موجود در جامعه ما به پژوهش نپردازند و برای زدودن این تعصـــبها کاری عملی و جدی نکنند، تا ان وقت دســـایس داخلی و خارجی - تفرقه بنداز و حکومت کن- برای از بین بردن هویت ملی افغانها و ازادی افغانستان کما کان ادامه خواهند داشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسکو د مجاهدینو غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړ

دا لیکنه د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۲)یمه گڼه کې د (۱۳۷۰ل)کال د قوس میاشتې پر (۲)یمه نېټه خپره شوې ده.

مســکو ته د افغانانو هیئت د تگ څخه ترمخه د مســکو او افغاني هیئت په موضوع خبرې روانې وې. بي بي سي او د امریکا غږ راډیوگانو ورته غاښونه تېره کړي وو، مرکې او تبصــرې روانې وې، د اخبارونو لپاره په زړه پورې موضـوع وه،که دوه افغانان به سره کېناسـتل، نو په خبروکې به مسکو ته د افغاني هیئت موضوع حتماً مطرح کېده.

وایي: ډېرې خولې او ډېرې خبرې. موږ هم د هر چا د گونـدي دریځ یا د شخصي موقف له مخې خبره کوله. غوږ نیول ښه کار دی، خو په خبروکې د چا خبره اهمیت لري (یا اهمینت ورکړل شوی دی) یا د چا خبره په واقعیتونو او منطق ولاړه ده. د دوی ترمنځ فرق کول له ټولو څخه ډېر ښه کار دی.

وایي: خبره د خبرو پیداکېږي. څه وخت چې مســکو ته د افغاني هیئت د لېږلو خبر د خبر بازارگرم کړ، په خپله جناب مجددي صـــاحب د هیئت د مشــرتوب کاندید و، ډېرو خلکو دا منلې وه چې محترم مجددي صــاحب د افغان عبوري حکومت جمهور رییس دی، دوی به حتماً د هیئت مشـــرتوب پر غاړه لري. وروسته گنگوسی خپور شو چې د محترم مجددي صاحب د مشــرتوب ســره په لوړه ســطحه مخالفت کېږي او نورو هم مخالفت ته ملا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتړله، محترم مجددي د پورته اوكښتــه مخالفتونو ترمنځ راګير شــو، بيا څه وشو؟ موږ ترينه خبر نه شو، خو خلک ترېنه خبر دي. هغوی وايي چې محترم مجددي صــاحب امريکا ته تللی دی. ولې ولاړ؟ د څه لپاره ولاړ؟ څه وخت چې تشـريف راوړي پوښــتنه به ورڅخه وکړو. ډېرې پټې خبرې وشــوې، اما ورونو پاکســتانيانو، عربو، ايرانيانو او اخبار والاوو ته ښــکاره وي. د اخبار والاوو کور دې ودان وي او بي بي سي او د امريکا غږ راډيوګانې دې ژوندۍ او ګړندۍ وي چې بې چاره افغانان يې خبرول.

د دې پټو خبرو په نتيجه کې د مشـرتوب پټکی محترم رباني صـاحب ته وتړل شو. له ډېرو د خولې څخه مې د خوشال خان شعر واورېد: چې دستار تړي هزار دي - د دستار سړي په شمار دي. د دستار په شمېرل شويو خلکو کې د محترم رباني صــاحب په دســتار تړلو او د هيئت په ترکيب او لېږلو ډېرې خبرې وشــوې، پـه ټولو خبرو کول ډېر وخت نيســي او ځينې خبرې د ((سياسـت ممنوع)) علاقه ده او موږ حق نه لرو چې په ممنوع علاقه کې ګام کېږدو.

له ډېرو خبرو څخه ډېرې لږې خبرې ستاسو حضور ته وړاندې کېږي. پام مو وي چې دا زموږ خبرې نه دي، موږ اورېدلې دي، محض اورېدلې خبرې درته وايو:

ځينو وويل: ((د مجاهدينو دغه هيئت چې شــوروي اتحاد ته روان دی، د اســلام، افغان ولس او بشــريت د دښــمنانو د کور خواته خوځېږي او د افغانستان د جهاد په تاريخ کې يوه توره پاڼه ده.)).

د ځينو له خوا وويل شــول: ((د مســکو او مجاهدينو د هيئت ترمنځ دغه خبرې يوازې نمايشــي بڼه لري او موږ به هېڅکله په نمايشــي خبرو کې برخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وانه خلو او موږ د خبرو د ځای ((مسکو) سره مخالف یو، دغه هیئت څه اجنډا نه لري.))

د ځینو په قول: ((دغه هیئت د چا نمایندګي کوي؟ په هیئت کې د افغانستان ډېر قشرونه ګډون نه لري، د افغانستان کشاله په پاکستان کې د اووه ګوندونو او په ایران کې د اته ګروپونو انحصار نه دی، په دې هیئت کې ټولو اقشارو ته نمایندګي ورکول ضروري خبره ده.))

د ځینو پېشنهاد و: موږ د تخصص په نړۍ کې اوسېږو په هیئت کې یو متخصص په نظر نه راځي. دوی د روسانو سره خبرې کوي او روسان د افغانستان په ټولو اړخونو متخصصین لري. هیئت باید سیاسي، اقتصادي او نظامي متخصصین له ځان سره ولري.

د ځینو په نظر: افغانانو تل دعوه کړې چې د افغانستان د رواني کشالې دوه طرفه دي، چې د یوې خوا افغان مجاهدین دي او له بلې خوا روسان. روسانو افغانانو ته دعوت ورکړی دی، افغانان باید مسکو ته ولاړ شي او خپلې غوښتنې دې په مېز ورته کېږدي. د نجیب د حکومت غړي نه دي بلل شوي اوس د افغانانو کار دی چې سیاسي رکود له منځه یوسي.

یو لس کسیز هیئت سعودي عربستان ته او له هغه ځایه مسکو ته ولاړ. خبرې پیل شوې او د خبرو په دوران کې د ځینو خلکو سره وېره پیدا شوه چې ګوندې د روسانو او افغنانو ترمنځ مذاکره د سقوط سره مخامخ شي. ځینو د سقوط لپاره دعاکوله او ځینو د پرمختګ لپاره. خبرې اوږدې شوې او له دغو خبرو څخه د سقوط او پرمختګ دواړو بوی راتلو. بالاخره اازه خپره شوه چې د افغاني هیئت او روسانو ترمنځ اته ماده ییزه اعلامیه لاسلیک شوه، د اعلامیې متن کټ مټ ستاسو حضور ته وړاندې کېږي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلامیه مشترک هیات مجاهدین و اتحاد شوروی

مورخه ۱۰/۱۱/۱۹۹۱

ماده اول: تقبیح دستور غیر قانونی اعزام سیاه شوروی به افغانستان و شرکت این کشور د جنگی که رنجها و دردهای بیشماری را به ملت مسلمان افغانستان تحمیل نموده و هنوز هم بر آن میافزاید، تائید شده است.

ماده دوم: طرفین لزوم انتقال تمام صلاحیت های دولتی را در افغانستان به حکومت انتقالی اسلامی تایید کرده اند.

ماده سوم: هیات مجاهدین بیان کرده است که ظرف دو سال پس از انتقال قدرت از رژیم کابل به حکومت انتقالی انتخابات سرتاسری در افغانستان به همکاری سازمان کنفرانس اسلامی و سازمان ملل متحد براه انداخته میشود.

ماده چهارم: رد تمام قراردادهائیکه میان شوروی و حکومت متکی به حمایت آن در کابل از (۱۹۷۸م)- تا انتقال صلاحیت های دولتی به حکومت اسلامی انتقالی عقد گردید است، مربوط به فیصله حکومت انتقالی است.

ماده پنجم: در مورد ازادی اسراء طرفین اتفاق نموده اند تا از هیچگونه مساعی در ین مورد دریغ نورزند، مجاهدین جهت ارزومندی به صلح، اقدام به رهائی اولین گروپ اسیران شوروی در اول جنوری (۱۹۹۲) خواهند نمود، کمیسیون مشترک در مورد ازادی اسرای طرفین ترتیبات مناسب و عملی را اتخاذ خواهند نمود.

ماده ششم: جانب شوروی موافقت میکند که قبل از جنوری (۱۹۹۲) تمام اکمالات نظامی وسایل حربی، مواد سوخت و وسایط جنگی خود را به رژیم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل قطع نماید و جهت کاهش قطعی پرسونل نظامی و منبعد احضار همه آنها از افغانستان اقدام نماید.

ماده هفتم: اتحاد شوروی در مساعی مشترک، جهت اعبتار مجدد ویرانیهای ناشی از جنگ حتماً شرکت میکند.

ماده هشتم: جهت پیگیری مندرجات این علامیه و مذاکرات بعدی هیات مشترکی در خلال یکماه تشکیل میگردد.

د اعلامیې له متن څخه څرګندېږي چې روسانو د افغانانو د ((موقت اسلامي حکومت)) او نورو پیشنهادونه منلي دي. څه وخت چې د راتګ وروسته محترم رباني صاحب په اسلام اباد کې د اخبار والاوو پوښتنو ته ځوابونه ورکول، هغه د یوې پوښتنې په ځواب کې وویل چې د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پنځه فقره ییز پیشنهاد دا غوښتنه چې افغانان دې خپل ترمنځ خبرې وکړي له منځه تللې ده، اما هم په دغه ورځ د پاکستان د باندنیو چارو وزارت عمومي سکرتر محترم ذکي ویلي دي چې د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پیشنهاد سره سم به افغانان خپل منځي خبرو ته دوام ورکوي او داسې نور.

په یو اخبار کې د دواړو خبرونو په لوست ماته د ملا نصرالدین، د هغه د ښځې او پیشو مشهوره کیسه را په یاد شوه:

وایي، ملا نصرالدین یو چارک غوښه کور ته ولېږله چې ملا صاحب یې نوش جان کړي. د ملا د ښځې مېلمنې راغلې، غوښه یې هغوی ته پخه کړه. ملا صاحب کور ته راغی، اشتها یې برابره وه، ښځې ته یې وویل چې غوښه راوړه. ښځې یې بهانه وکړه چې غوښه پیشو وخوړله. ملا صاحب په قهر شو، پیشو یې ونیوله او په تله کې یې واچوله پیشو پوره یو چارک وختله، ملا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

صــاحب خپلې ښــځې ته وويل: که دا پيشــو وي، نو يو چارک غوښــه چېرته ولاړه او که دا يو چارک غوښه وي نو پيشوچېرته ولاړه.

که روغه جوړه د مســـکو د اعلامیې پر اســـاس کېږي، نو د ملګرو ملتونو د ســرمنشــي پيشــنهاد چېرته ولاړ او که د هغه پيشــنهاد په خپل ځای وي، نو د مسکو اعلاميه چېرته ځي.

موږ تلـه نـه لرو، تلـه د نورو پـه لاس کې ده، موږ بـه تر هغې منتظر يو چې د ملګرو ملتونو د ســرمنشــي پيشــنهاد او د مســکو اعلاميه راته وتلي او موږ ورباندې پوه کړي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې ستونزې

دا ليکنه د (ازاد افغانستان) جريدې د لومړي کال په (۱) ګڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د وري مياشت کې خپره شوې ده.

د ۱۹۸۳ کال د منې په موسم کې د تعليميافته افغانانو فعاله برخې اخيستو خبرې پيل شوې او په دې ارتباط ښاغلو: دوکتور غازي عالم، حکيم تڼيوال او د ښاغلي جبار ثابت په کور کې غونډه وکړه او هم په دې لومړۍ غونډه کې ښاغلي ثابت د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې The writers union of free Afghanistan (WUFA) په نوم وړانديز وکړ او دغه نوم ومنل شو. ما له دې غونډې وروسته د پېښور پوهنتون د اريا سټډي سنټر د محقق ښاغلي عبدالله جان خليل سره مشوره وکړه او هغه نه يوازې د ټولنې د جوړېدو تود هرکلی وکړ، بلکې د ټولنې د مرامنامې د ليکلو د عملي ګامونو د اخيستو دنده يې هم پر غاړه واخيسته. تر دې وروسته په پرله پسې غونډو کې په اقتصادي، سياسي او اجتماعي ستونزو خبرې رواني وې، دغو غونډو د ۱۹۸۵م کال د مارچ د مياشتې تر يوويشتمې نېټې پورې يو او بل ځای کې دوام درلود او د مارچ پر يوويشتمه نېټه چې د افغانستان د لمريز کال له لومړۍ ورځې سره سمون خوري زما په کور کې د وفا افتتاح وشوه. د وفا تر تاسيس مخکې تقريباً د يونيم کال په موده کې له ځينو تعليميافته افغانانو سره تماسونه ونيول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـــول، ډېر شـــمېر افغانانو د وفا د جوړېدو ســـتاينه وکړه او د لومړيتوب او همکارۍ وعدې يې هم کړې دي، اما ډېرو افغانانو په يوه او بله پلمه د وفا له غړيتوب او همکارۍ څخه ډډه وکړه او د دغو افغانانو له جملې څخه ښاغليو دوکتور نادرخان، دوکتور احمد يوسف نورســتاني، حکيم تنيوال، ډاکتر زين العابدين ممتاز، انجنير اصـــف ارام، جګړن نصـــرالله ســـاپی، محمد نســـيم ستانيزی، عبدالحی ورشان، عبدالعظيم نيازی، عبدالله سمندر غوريانی او ما د وفا غړيتوب ومانه او د وفا د بنسټ ايښودونکو غړو د اتحاديې له اساسنامې سره سم مو اداري او عملي پرسونل وټاکه. په لومړۍ رسمي غونډه کې د وفا د مشرتابه لپاره د ښاغلي دوکتور حيدرخان په نوم چې کابل پوهنتون پخوانی رييس و، عمومي موافقه وشـــوه او ټولو له هغه څخه د وفا د مشـــرتابه هيله وکړه. ښـــاغلي دوکتور حيدرخان د ځينو شـــخصـــي معذرو له امله د وفا مشـــرتوب ونه مانه او ورروســـته له ما څخه د ځينو دلايلو له مخې چې ما د پېښـــور په اســـلاميه کالج او پېښـــور پوهنتون کې تعليم کړی و، زما د دورې محصـــلين د پاکســـتان لوړو مقاماتو ته رســـبدلي وو او ما له دوی ســـره د محصـــلۍ له دورې راهيســـې پېژندګلوي درلوده، د وفا د مشـــرتابه غوښـــتنه وشـوه او ما د دوی غوښـتنه ومنله. د وفا له پيله تر پايه د وفا په تاريخچه کې د وفا د ټولو غړو او اداري پرسونل لنډې سوانح نشر شوي دي او لکه څنګه چې په دغه نشـــر شـــوې تاريخچه کې راغلي دي د ۱۹۸٤ کال څخه تر ۱۹۹۸ م کال پورې د وفا ځينې غړی د ځينو معذيرو له امله د وفا څخه تللي او د دوی پر ځای ډېر نوي غړي راغلي او تللي دي او دې پروســـې تر پايه دوام درلود. اما د وفا د پرمختګ او وفا ته د موســـســـې د بڼې ورکولو څخه دا واقعيت په خپله اثبات ته رســـبدلی چې ددې ټولنې هر غړي په خپله ورسپارل شوې دنده کې په خپل توان سره هلې ځلې کړې، هر يو د يو متعهد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان په حيث خپله دنده ترســـره کړې ده او هر يو د وفا لپاره له وياړه ډک خدمتونه کړي او هم د دې متعهدو غړو انفرادي او دســته جمعي هلو ځلو او خدمتونو په برکت د وفا موســـــه د خپلې مرامنامې ســره ســـمه تر پايه (افغانستان او افغانانو) په خدمت کې ثابت قدمه پاتې شوه او د هېچا د فشار، ګواښ، تهديد، پروپاګند، ســپکاوي او تور په مقابل کې يې ســر ټيټ نه کړ. د وفا له جوړېدو مخکې او وروســـته په مختلفو غونډو کې د وفا په مختلفو ســتونزو هر اړخيز بحثونه کېدل چې د دغو ټولو بحثونو له جملې څخه ځينې مهم نکات په لاندې ډول خلاصه کېدی شي:

د وفا تر جوړېدو مخکې هم د وفا بنســـټ ايښــودونکو غړو ته له يوې خوا څخه د کمونيســتي او مذهبي افراطي ډلو او له بلې خوا د وفا د اهدافو ترمنځ ژور تضـاد پوره څرګند و. هغوی پوهېدل چې د اتحادي اهدافو د افغانسـتان له ازادۍ، د ځمکې تماميت، خپلواکي، دموکراسـي، اجتماعي عدالت، د بشـر د حقوقو، د افغانانو په خوښه د ټاکل شوي حکومت او د افغانستان په داخلي چارو کې د نه مداخلې د اساساتو څخه سرچينه اخيستله او معکوس د چپيانو او افراطي مذهبي ډلو اهداف د ايډيالوژيو، يو ګوندي حکومت، ســـياســـي انحصار او د ديکتاتورۍ د تحميل او پرديو ته د خدمت، د افغانستان تاريخي، ملي او سـياسـي هويت له منځه وړو او د افغانانو د مرګ ژوبلې پر اسـاسـاتو ولاړ و. د وفا غړي پر دې هم پوهېدل چې د کابل د تحميل شــوي رژيم تر شاه د شوروي اتحاد سور پوځ او ټول شوروي پلوه کمونيستي بلاک ولاړ و او همدا شـــان د افغانانو په نوم د افراطي مذهبي ډلو تر شـــاه د پاکســـتان، سعودي عربستان، ايران او د ځينو نورو هېوادونو جاسوسي شبکې او ځينې افراطي مذهبي ډلې ولاړې وې. لويديزو او نورو هېوادونو او په خپله امريکې يوازې د پاکســتان له لارې د افغانانو له ملي مقاومت ســره مرســته کوله او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان نظامي شبکې او حکومتي ادارو د لویدیز امریکې او نورو هېوادونو مرستې یوازې هغو ګوندونو او تنظیمونو ته ورکولې چې پاکستان جوړې کړې وې، پاکستان مسلح کړې وې او پاکستان ورته رسمیت ورکړی و. ایران او سعودي عربستان هم خپلو مشخصو پلوي افغاني ډلو ته مرستې ورکولې او دغو دربوارو هېوادونو خپلو افراطي مذهبي ډلو ته د راتلونکي افغانستان سیاسي واکي ورکول غوښتل. موږ ټولو ته معلومه ده چې د افغانستان دننه او دباندې چپیانو او ښي لاسیانو دوارو د خپلو خارجي پلویانو په مرسته د افغانستان ملي تعلیمیافته شخصیتونه په خپلو افراطي مېچونو کې دلول او هغو افغانانو چې افغانستان یې د افغانانو لپاره غوښت، هېڅ ملاتړ نه درلود او تراوسه هم ملاتړ نه لري.

د وفا غړو په رښو سترګو لیدل چې د کابل رژیم غیر حزبي تعلیمیافته افغانان د مترقي ایډیالوژي پر ضد، د مترقي رژیم پرضد، د مترقي رهبري پر ضد، د مترقي ګوند پر ضد، د مترقي ګوندونو او نهضتونو په سرکې ولاړ د شوروي اتحاد پر ضد، د مرتجعینو او فیوډالانو په نوم، د سرمایه دارانو او مرتجع رژیم د بقایاوو په نوم، د تنګنظره او عظمت طلبه نشنلستانو په نوم، د غرب زاده ګانو او جاسوسانو په نوم او همدا شان د بې شمېره تورونو په تور یې نیول چې د دوی له جملې څخه ځینې د شکنجو لاندې مړه شول، ځینې چارماري شول، ځینې مات ګوډ او په رواني ناروغۍ اخته له زندانونو څخه راووتل او لوی شمېر یې له خپل وطن څخه تېښتې ته مجبور کړل. پاکستان ته د راغلیو تعلیمیافته افغانانو ډلې په درې کټګوریو وېشل کېدای شي.

لومړۍ کټګوري هغه تعلیمیافته افغانان و، چا چې تر هجرت دمخه په افغانستان کې د یو یا بل ګوند او تنظیم غړیتوب ترلاسه کړی و، دغو غړو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانانو د راتګ سره سم د لاسه د خپلو ګوندونو او تنظيمونو مرکزونو کې حاضري ورکړه او ژر يې خپل ګوندي او تنظيمي فعاليتونه پيل کړل.

دويمه کټګوري پاکستان محض د انتظار خانې په حيث استعمالول غوښتل. دوی پاکستان ته تر راتګ دمخه په افغانستان کې فيصله کړې وه چې دوی به په پاکستان کې تر هغې اوسېږي، څو چې د لويديزو هېوادونو، امريکې او نورو وېزې ترلاسه کړي او له پاکستان څخه پښې سپکې کړي.

درېيمه کټګوري هغه تعليميافته افغانان و، څوک چې په پاکستان کې اوسېدل او په خپل ملي مقاومت کې فعاله رول لوبول غوښتل. د دوی شمېر زيات و، اما همدا لوی شمېره کټګوري د کوربه هېواد د نظامي شبکې په مرسته د افغانانو په نوم د افراطي مذهبي ډلو د انحصار او ديکتاتورۍ له ناتار سره مخامخ شول او د رحمان بابا دا شعر:

په سبب د ظالمانو حاکمانو

کور، ګور او پېښور درېواړه يو دي

پر درېيمې کټګورۍ ښخي صدق کاوه. د دې غير حزبي او تنظيمي تعليميافته افغانانو لپاره پېښور واقعاً د تهديدونو، ګواښونو، ډارولو، تښتولو او د ترور مرکز وګرځېد، د ځينو لپاره پېښور ګور شو او ډېرو له ډاره له پاکستان څخه پښې سپکې کړې او نورو هېوادونو ته وتښتېدل. له بده مرغه دلته د نظامي شبکې نازولو افراطي ډلو په خپلو ورونو افغانانو هغه زړه دردونکی او بوږنوونکی ناتار راکښته کړ، چې حتا يو مهذب دښمن يې هم په بل دښمن نه کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وفا غړو ته پوره څرګنده وه، چې د پېښــــور په تروریســــتي ماحول کې په راتلونکي افغانستان کې د دموکراسۍ، د بشر د حقوقو او خپلواک افغانستان، د افغانانو لپاره اواز پورته کول او د مســلطو شــویو ډلو ســیاســي انحصــار یو ګوندي دیکتاتوري، ســیاســي او مذهبي افراط، تبعیض، لاســپوڅي او خارجي مداخله ګر غندل، د افراطي ایډیالوژیو د وژلو د ساتول لاندې په خپله د خپلو سرونو ایښودلو پرته بله هېڅ معنا نه درلودله. د ژوند او ژوندي پاتې کېدو د غریزو له مخې هر انســـان له مرګ څخه ډارېږي او څوک چې له مرګ څخه نه ډارېدو لافې وهي د روحیاتو د پوهانو په نظر یا دغه شـــخص د روحي ناروغۍ خطرناک پړاو ته رســـېدلی دی او یا یې د کومې پېښـــې له امله خپل ټول نورمال انساني خصوصیات له لاسه ورکړي دي. د وفا ټول غړي نورمال انســانان و او زما په شــمول موږ ټول له مرګ څخه ډارېدلو او په خپله زه خو له ډاره په کندو کې ناست وم. وایي:

که ګور ګران دی د ځلمو ناکام دی

د پېښــــور په تروریســــتي ماحول کې د ډېر ډار باوجود د وفا غړو د لوی خدای(ج) په اســــره د افغان او افغانســــتان خدمت ته ملاوې وتړلې او خپل فعالیتونه یې پیل کړل.

اقتصادي ستونزې:

تر جوړېدو مخکې او وروسته د وفا د اقتصـادي معضـلې د حل په اړوند ډېر وړاندیزونه وشـــول او په یوه غونډه کې د وفا غړو فیصـــله وکړه چې د وفا ابتدایي لګښتونه په خپله د وفا غړي ورکوي او دوی به په خپلو لګښتونو وفا ته حرکت ورکوي. د دې پرېکړې له مخې ښـــاغلو دوکتور احمد یوســـف نورســتاني، حکیم تنیوال او ما د وفا د ابتدایي مصــرف لپاره ۲۵ زره کلدارې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې، چې په دغو پیسو د انګریزي لومړۍ مجله The wufa چاپ کړي او د دفتر کرایه ورکړي. د وفا لپاره د دفتر د پیداکېدو کار ښاغلو عبدالحی ورشان او نور محمد اکبر ته - چې په بابا شهرت لري- وسپارل شو او د انګریزي مجلې د چاپ کېدو وظیفه ښاغلي محمد نسیم ستانیزي ته ورکړل شوه. د څو ورځو ترکوښښ وروسته ښاغلو ورشان او بابا پېښور پوهنتون ته نږدې په شاهین ټاون کې یو وړوکی کور پیداکړ او د میاشتې په دوه زره کلدارو په کرایه ونیول شو. ښاغلو ورشان او بابا د دفتر د صفایۍ لپاره ملاوې وتړلې او پوره اته ورځې یې د صفایي او رنګمالۍ کار دوام وکړ او هغه کور چې په لومړۍ ورځ محض ډېران ښکارېده په اتمه ورځ یې بنه بېخي بدله شوه او د خرابۍ پر ځای یو پاک او سوتره کور ترې جوړ شو. د دفتر تر نیولو وروسته د دفتر د مېز او څوکۍ مسله راپورته شوه. که له بازار څخه مو په خپلو پیسو مېزونه او څوکۍ اخیستې، نو بیا خو د کور د کرایې او مجلې د چاپېدو لپاره پیسې نه پاتې کېدې، د مېز او څوکۍ پرځای مو څو دانې پوزې واخیستل او دغه پوزکې مو په دفتر کې اوار کړل او پر دغو پوزکیو د وفا کارونه پیل شول. یوه ورځ ښاغلي دوست محمد ارباب زمونږ دفتر ته راغی هغه چې د دفتر دغه بد حالت ولید، لاړ او له بازار څخه یې د وفا د دفتر لپاره په لس زره کلدارو اوه مېزونه، اوه څوکۍ واخیستې او لس زره کلدارې یې نغدې دفتر ته ورکړې. د دفتر لپاره د انګریزي ټایپ رایټر ښاغلي محمد ګیلاني واخیست او په پېښور کې د امریکې USIS مشر ښاغلي جان ډېکسن وفا ته د میاشتې یو زر کلدارې ومنلې. د انګریزي مجلې مدیر ښاغلي احمد یوسف نورستاني مجلې مضمونونه ښاغلي محمد نسیم ستانیزي ته وسپارل او ستانیزی لاهور ته روان شو. څلور ورځې وروسته ښاغلي ستانیزي په تلیفون کې وویل چې د هغه څخه د مجلې د چاپېدو ټولې پیسې کیسه بر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهلي او پر ســبا يې پېښــور ته راغی. خدای(ج) شــاهد دی چې د مجلې د چاپېدو د پيسو په ورکېدو ټول غړي په ذهني تشويش اخته شول. دوه ورځې وروســته زما لور ته د خپل کالج په ادرس ســکالرشــيپ راغی، د دغه ســکالرشيپ ټولې پيسې مې ښــاغلي ستانيزي ته ورکړې، واپس لاړ او يوه اوونۍ وروســته يې د وفا انګريزي مجله له لاهور څخه راوړله. دغه لومړۍ مجله په پاکســتان او نورو هېوادونو کې هغه ټولو اشــخاصــو، موســســو، د خېرونو موســسو، سفارتونو، وزارتونو، پارلمانونو، کتابخانو او پوهنتونونو ته - چې يا د افغانســتان له مســلې ســره علاقه درلوده او يا يې د افغانســتان په کشــاله خبرول ضــروري و– ولېږل شــوه او د دغې مجلې په اړوند د ډېرو افغاني او خارجي پوهانو له خوا د وفا د مجلې د علمي څېړنو تود هرکلی وشو او يو شمېر پوهانو په مجله کې د ګډون، له مجلې سره د مادي مرستې او د مجلې لپاره د علمي مضــمونونو د ليکلو وعدې وکړې او دغه وعدې په عمل کې پياده هم شوې.

د افغان مهاجرينو کمېشنر ښاغلي رستم شاه د صوبه سرحد له ګورنر جنرال فضــل حق څخه د وفا د غړو لپاره د ملاقات وخت واخيســت، د ۱۹۸۵م کال د اپريل پر څلورويشــتمه نېټه د ګورنر ملاقات ته ورغلو او هغه ته مو په پاکستان کې د تعليميافته قشر تکليفونه او د وفا اقتصادي ستونزې په تفصيل بيان کړې او د نيم ساعت ملاقات وخت تر درې ساعتونو پورې اوږد شو. د ملاقات په پای کې ښــاغلي ګورنر د وفا د راجســتر کېدو، افغان مهاجرينو د کمېشــنرۍ له خوا د وفا هر غړي ته د مياشــتې د دوه زرو کلدارو معاش او د ګورنر له فنډ څخه وفا ته د دوه لکو کلدارو د مرستې امر وکړ. د ګورنر د فنډ په دفتر کې تليفون ولګېد او د انګليســي مجله Wufa او په پښــتو– دري ژبو مجله خپلواکي درې مياشتنۍ شوې او د فتر، مجلو او پوستي لګښتونو لپاره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بودجه او موده وټاکل شــوه. بیا هم د دغو ټولو لګښــتونو لپاره دوه لکه کلداري ډیرې لږې پیسې وې. د وفا ځینو غړو په خارجي موسسوکې دکار په مقابل کې معاشونه اخیستل، د موسسو له کارونو وروسته به وفا ته راتلل او د وفا دکار په مقابل کې یې دکمېشنرۍ څخه دوه زره کلدراې اخیستې. ماته د ملي–اسلامي محاذ مشر جناب پیر ګیلاني صاحب دکور دکرایې، دکور د لګښت او د ماشومانو د مکتبونو د فیسونو لپاره د میاشتې لس زره کلدارې راکولې، چې زما د دریو بچو د ســکالرشــیپونو او دکمېشــنرۍ د دوه زره کلدارو سره د میاشتې پنځلس زره کلدارې کېدلې. د وفا ځینې غړي به سهار دفتر ته راتلل او تر مازیګر پورې به یې کار کاوه. د دوی ټول معاش د افغان کمېشــنرۍ څخه دوه زره کلدارې وې او بل هېڅ مدرک یې نه درلود. په دغه وخت کې لس کلدارې په یو امریکایي ډالر بدلېدې. د وفا اســاســي اقتصــادي ستونزه د دفتر چلول و او مجلو د چاپېدو او د یو شمېر غړو د معاش لږوالی و. په پرله پســې غونډوکې د اقتصــادي ســتونزې د حل په لارو چارو خبرې وشـــوې او بالاخره د ځینو غړو څخه هیله وشـــوه چې هغوی دې له خپلو روابطو او پیژندګلوۍ څخه په اســتفاده د ځینو پاکســتاني او خارجي موســسو سره تماسونه ونیسي او یوازې له هغو موسسو څخه دې مالي مرستې واخلي، کومې موسسې چې د وفا له اهدافو سره سمې وفا ته بې قید او شرطه مرستې ورکول غواړي. په لومړۍ مرحله کې ښــاغلي حکیم تنیوال او دوکتور احمد یوسـف نورسـتاني د وفا له رسـمي مکتوب سـره په اسـلام اباد کې د سـعودي عربسـتان سـفارت ته ولاړل، د سـفارت غړو ورسـره ملاقات ونه کړ، واپس پېښــور ته راغلل. په ۱۹۸۶ کال کې ښــاغلو حکیم تنیوال او دوکتور احمد یوســـف نورســـتاني د امریکایانو او جرمنیانو او ما په پېښـــورکې له افغان کمېشنرۍ سره تماسونه ونیول. افغانستان شناس فقید پروفیسور لویي دوپري

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغه مېرمن نينسـي دوپري هم وفا ته د مالي مرسـتو د راجلبولو لپاره له خپل نفوذ څخه اسـتفاده وکړه او د دغو ګډو هلو ځلو په نتيجه کې لومړی (USIS) United states information service او د Freedom house له لارې په واشنګټن کې (NED) National Endoment for Democra وروسته German Agency for Technical cooperation (GTZ) او په بن کې Konrad Adenauer foundation، په پېښور کې د افغان مهاجرينو کمېشنرۍ او وروسته د ډنمارک چرچ ائيډ او ايشـيا فاونډېشـن دکتابونو، مجلو او اخبار د چاپېدو، د دفتر او کتابخانې د ضروریاتو د پوره کولو او د وفا د پرسونل د معاشونو لپاره د وفا مشـخصـه پروژه تمويلوله. د ۱۹۸۸ کال په پای کې ښـاغلی حکيم تنيوال المان ته ولاړ او هلته يې دکونارد ادناور فونډېشـن له موسـسې سره د وفا د ځينو پروژو د تمويل برسـېره وفا ته د دغې موسـسـې له خوا د دوه جاپاني Pajero جيپونو په ورکولو قرارداد هم لاسليک وشو او دغه دواړو موټرې په راتلونکو دوو کلونو کې وفا ته وسپارل شوې. وفا ته مالي او تخنيکي مرستو پرله پسـې دوام نه درلود، بلکې د ۱۹۸۶ کال څخه تر ۱۹۹۲ کال پورې د هرې موسـسې سره نوی قرارداد لاسـليک کېده. کله به يوې موسـسې خپله مرسـته د تېر کال په حالت سـاتله، کله به يوې موسـسې د تېر کال په تناسب لږوالی راوسـت او کله به يوې موسـسـې د مرسـتې ورکولو څخه معذرت وغوښت. لومړی GTZ ، وروسته ايشيا فونډېشن، بيا USIS او په ۱۹۹۲ کال کې د نجيب الله د رژيم له سـقوط سـره سـم د لاسـه Konrad Adenauer foundation خپلې ټولې مرسـتې قطع کړې. تر دې وروسـته د ډنمارک چرچ ائيډ او وروسـتې د افغان مهاجرينو کمېشنرۍ د خپلو مالي مرستو د قطع کېدو مکتوبونه راولېږل او يوازې د NED موسـسـه دکتابونو د چاپولو د پروژې مالي مرستو ته تراوسه دوام ورکوي او نورې ټولې مرستې قطع شوې دي. د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجیب الله د رژیم تر سـقوط وروسـته او د مجاهدینو له راتگ سـره ډېرو موسـسـو وفا ته مکتوبونه راولېږل چې د دغو مکتوبونو له جملې څخه د یو مکتوب په متن کې راغلي وو: ((... اوس په افغانسـتان کې سـتاسـو خپل حکومت منځته راغلی دی. تر دې وروسـته موږ له وفا سـره مالي مرستې نه شـو کولای. تاسـو د وفا د فعالیتونو لپاره د خپل حکومت څخه مالي مرستې واخلئ او د وفا ګټورو فعالیتونو ته دوام ورکړئ...)).

د دغه مکتوب د متن پر لوستلو خندا راغله، اما د دغې موسسې چلوونکي مې ګرم نه کړل، ځکه چې هغوی د افغانانو په نوم د مجاهدینو ډلو په ترکیب او اهدافو نه پوهېدل او پر دې هم خبر نه و، چې د افغانانو د ډلو مشـران د افغانسـتان او افغان پرځای یوازې د خپل مشـرتابه، خپلو ایډیالوژیو، خپلو ګوندونو او د خپل سیاسي قدرت پر لانجه اخته دي او یوازې د خپلو نږدې ملګرو د امتیازونو تر حده فکر کولای شي او بس.

د دغو موسـسـو د مالي مرستو د قطع کېدو په نتیجه کې د وفا سیمینارونو فعالیتونه په ټپه ودرېدل، د انګلیسي او پښتو- دري دوه مجلې بندې شوې او د وفا یو شمېر غړي او پرسونل رخصت شول، یوې او بلې خواته ولاړل. د مجاهدینو حکومت له راتګ سره وفا یو ځل بیا د سخت اقتصادي بحران سره مخامخ شو، خپل دوه جاپاني پجیرو جیپونه یې خرڅ کړل چې د دوی د خرڅلاو په پیسـو دفتر او اخبار وچلوي. په دې بحراني حالت کې حاجي حیات الله او قوماندان عبدالحق هم د اخبار د چلولو لپاره مالي مرستې وکړې.

ستونزې– که د ستونزو بهیر:

په خپله دیکتاتوري او سیاسي انحصار لویه بلا ده. ته به په خپل پلرني وطن کې له خپلو خپلوانو او وطندارانو سـره یوځای مرې، کور او وطن به دې تباه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي، په بلا اقتصادي، سیاسي، اجتماعي او رواني ستونزوکې به راښکېل يې، په بلا عذابونو به اخته يې، خو بیا به هم د دیکتاتور د سیاسي انحصار له ډاره له خپل ځان، د خپلوانو او وطندارانو د ستونزو او عذابونو په هکله یوه رښتیا خبره هم نه شي کولای. یا به د دیکتاتور او انحصارګر چاپلوسي کوې، یا به غلی کېنې، اوکه د هېواد د یوه تبعه په حیث رښتیا وایې او د خپل هېواد او هېوادوالو لپاره اواز پورته کوې، نو بیا ته پوه شه او د دیکتاتور خطرناک غضب! وفا له لومړۍ ورځې څخه د خپلواک افغانستان او ملي برم لرونکي افغان او دموکراسي او د بشر حقوقو لپاره او همدا شاه په هېواکې د هر ډول دیکتاتورۍ، سیاسي انحصار او تبعیض پر ضد اواز پورته کړ، هم له دغې ورځې څخه وفا ته د افراطي چپ او ښي ډلو له خوا او هم تش په نوم د ملي ګرایانو له خوا بلا ستونزې او عذابونه ور په غاړه شول او تر پایه د وفا پرضد، د وفا د غړو پر ضد او په مشخص ډول زما پر ضد دکرکټر وژنې Character Assassition عملیې دوام وکړ، شاید چې د افغانستان د مطالعاتو مرکز پر ضد هم دوام وکړي. د وفا، د وفا د غړو او زما پر ضد دکرکټر وژنې عملیې افراطي ډلو ته او تش په نوم ځینو ملي ګرایانو ته جلا جلا مفهوم درلود او دغې عملیې د افراطي ډلو د سیاسي انحصار او له دیکتاتورۍ څخه او تش په نوم د ځینو ملي ګرایانو د شخصي عقدو، خودخواهیو او بې ځایه شخصي رقابتونو څخه سرچینه اخیستله. افغانانو ته په عمل کې اثبات شوې چې چپې او ښي افراطي ایډیالوژیکانې په ډېرو سیاسي برخوکې یوه له بلې سره ډېر ورته والی لري. چپي ایډیالوژي دکارګرو د دیکتاتورۍ په نوم د افغانستان د خلکو ټول سیاسي، اقتصادي، کلتوري، اجتماعي، تعلیمي، نظامي او مذهبي ژوند تر خپل سیاسي کنټرول لاندې راوست او د دغې ایډیالوژۍ پلویانو نه د افغانستان دننه د نورو سیاسي او اجتماعي ډلو وجود مانه او نه د سوشیالستي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادونو ترمنځ د ملي سرحدي پولو ښلتون ته قايل و. همدا شان د مذهب په نوم د افراطي مذهبي ايډيالوژيو پلويانو په افغانستان کې يو ګونديز سياسي انحصار غوښت او د دې ايډيالوژۍ پلويانو هم زموږ په هېواد کې نورو سياسي او اجتماعي ډلو ته د فعاليت اجازه نه ورکوي او نه د اسلامي هېوادونو ترمنځ سياسي پولې په رسميت پېژني. موږ د چپي ايډيالوژۍ د پلويانو په ټولو قالبي شعارونو نه ګرېږو ځکه چې د دغې ايډيالوژۍ د پلويانو ټول غير اخلاقي، غير افغاني او غير انساني اعمال افغانانو ته څرګند دي. څوک چې د دغې ايډيالوژۍ پلوي نه و، هغه د چپيانو په اصطلاح طبقاتي دښمن مرتجع، فيوډال، سرمايه دار، عظمت طلبه، تنګنظره، د ارتجاع او امپرياليزم نوکر او د مترقي ايډيالوژۍ ضد ګڼل کېده. چې وفا، د وفا غړي او په مشخص ډول زه هم له دغو بلا شعارونو څخه بري نه وم. د چپي ايډيالوژۍ د سلګونو شعارونو له مخې د وفا موسسه د ارتجاع او امپرياليزم يوه شبکه ګڼل کېده او د دې موسسې ټولو کارکوونکو په سلګونو عيبونه درلودل او ټول فعاليتونه يې د (مترقي ايډيالوژي) پرځای د ارتجاع او امپرياليزم په خدمت کې و. سره له دې چې د وفا غړو د مجاهدينو سره د يو سنګر څخه يو ځای د کابل د رژيم او شوروي اتحاد پرضد قلمي مبارزه کوله خو بيا هم افراطي مذهبي ډلو د مذهب په نوم د سياسي انحصار او يو ګونديزې ديکتاتورۍ له امله د وفا موسسه او د دې موسسې غړي معاف نه کړل، بلکې له پيله تر پايه يې د دې موسسې او د موسسې د غړو د بدنامولو، تهديد، کرکتر وژنې او ترور پسې ملا تړلې وه. وفا يې پاکستاني مقاماتو او اسلامي او غير اسلامي سفارتونو او سياسي ارګانونو ته د کمونستانو، خاديانو، ملحدانو او نشنلستانو جاله معرفي کړه او د دې موسسې ځينو غړو ته (زه يې په سر کې وم) د خلقيانو، پرچميانو، شعله يانو، ستميانو، افغان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملتانو، خادیانو، ملحدانو او نیمچه مسلمانانو القاب ورکړل شول او موږ یې واجب القتل او مباح الدم وګڼلو. د دغو ډلو مشرانو د خپلو ګوندونو غړو ته حکم وکړ چې د دوی به د وفا نشرات نه لولي، د وفا د دفتر او د دې دفتر له غړو سره به تماس نه نیسي، بلکې د وفا غړي به خپل واقعي دښمنان ګڼي او د دښمن پرضد هر عمل د ثواب کار دی. د عملي سیاسي په دې فورموله چې په سیاسي چارو کې ابدي دوست او ابدي دښمن نه شته، افراطي ډلې ډېرې ښې پوهېږي. د دوی پروپاګندي د دوی له سیاسي اړیکو سره ژورې رېښې لري او د دوی لپاره اساسي معیار د دوی سیاسي روابط دي. که له یو هېواد سره د افراطي ډلې روابط خراب وي، نو بیا دغه ډله خپل ټول مخالفین ((مخالف حکومت)) ته منسوبوي او خپل مخالفین د مخالف حکومت د جاسوسانو په تور ټکوي او که له یو هېواد سره یې سیاسي روابط ښه وي، نو دوی هېڅکله خپل مخالفین د ((دوست حکومت)) د جاسوسي شبکو پورې نه تړي او نه وربانديې د دوست حکومت په ارتباط تور لګوي. د وفا په اړوند افراطي ډلو د دغې پالیسۍ څخه استفاده کوله. د جوړېدو څخه وروسته تر څو کالو پورې وفا او د وفا غړي یوازې د چپي ایډیالوژۍ په تور ټکول کېدل او په ابتداکې د امریکې او نورو هېوادونو شبکو ته نه منسوبېدل او د وخت په تېرېدو او د دوی د روابطو د خرابېدو په نتیجه کې وفا او د وفا غړي وروسته د امریکې او نورو شبکو پورې هم وتړل شول. لکه چې مخکې ورته اشاره وشوه د وفا غړي د چپیانو او افراطي ډلو ترمنځ د مشابه سیاسي فعالیتونو پر عواقبو پوره پوهېدل، د سیاسي انحصار او دیکتاتورۍ پر ضد وفا ته د پېښېدونکو خطرناکو عواقبو په باره کې پوره متوجه وو او ټولو خطرې یې پر ځانونو هم منلې وې، اما د وفا غړو د وفا پر ضد د ملي ګرا اشخاصو له خوا ضربو ته ډېره لږه پاملرنه کړې وه او دې لږې پاملرنې یا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطفهمۍ څه وجوهات هم درلودل. د افغانستان د سیاسي شرایطو په لحاظ د وفا او د دغو ملي ګرا اشخاصو ترمنځ اهداف مشترک و. موږ او دوی په یوه کښتۍ کې ناست وو او زموږ کښتۍ پر یو لوري حرکت کاوه. لکه چې وايي: ((په یو ګل نه پسرلی کېږي.)) همدغه شان د وفا موسسه د چپیانو او ښي لاسیانو د ډېرو نشراتو په مقابل کې د نشت برابر وه. د وفا غړو فکر کاوه که چېرې یوازې د وفا پرځای د افغانستان د باندې ملي خپرونې زیاتېږي، هومره به معتدله ملي نهضت قوت مومي او همدغه ملي قوت به خپلواک افغانستان په خپلو پښو ودروي او د افغانانو تاریخي هویت او برم به اعاده کوي، لکه چې مخکې ورته اشاره وشوه، ملي قواوو د چپیانو او ښي لاسیانو غوندې هېڅ باندنی ملاتړ نه درلود، دوی یوازې په خپلو افغانانو په یو داسې ملت چې اجتماعي جوړښت او اجتماعي روحیاتو پر لحاظ د باندنیو د لاسپوڅو او د باندنیو له تحمیل څخه کرکه کوي. اتکاکوله او دې قواوو ته راټولېدل او منسجم کېدل، له ټولو څخه زیات ضروري کار ګڼل کېده. له بده مرغه په عملي ډګر کې خبره سرچپه غوندې شوه. لکه څنګه چې وفا دغو ملي ګرایانو ته اوږه ورکړې وه، دوی د وفا د غړو او په مشخص ډول زما د توقع خلاق همدغو اشخاصو د وفا او ما پسې د خپلو شخصي عقدو ګوډي راخلاص کړل، چې په دوی کې ځینو د شخصي عقدو له امله، ځینو د شخصي تخریبي رقابت، ځینو د نورو په لمسون او ځینو له نورو څخه دا د اجورې په مقابل کې د وفا د تخریب او زما د کرکتر وژنې پروپاګنده پیل کړه. که د وفا له پیله تر اوسه په ټولو تورونو، پروپاګندو، تخریب، غیبت او تخریش وګړېږم شاید چې یو لوی کتاب ترې جوړ شي. دلته د دغو ټولو له جملې څخه یو څو یې د نمونې په توګه وړاندې کېږي او له دې نمونې څخه لوستونکي د ټولو په باره کې اټکل کولای شي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ځينو ويل: که مربي لرې نو مربع به خورې. امين په پاکستان کې مربيان لري، نو ځکه ورته د وفا د چلولو اجازه او د وفا لپاره مالي مرستې ورکول کېږي.
- ځينو ويل: په ټوله وفا کې يو ليکوال او شاعر نه شته. دوی د ليکوالو د ټولنې په نوم د ټولو واقعي ليکوالو او شاعرانو مخه نيولې ده، د واقعي ليکوالو او شاعرانو په سر پيسې اخلي او امين دغه ټولې پيسې په خپل جيب کې اچوي او واقعي ليکوالو او شاعرانو ته يوه پيسه نه ورکوي.
- ځينو ويل: وفا د امين تجارتي مغازه ده. هغه په دې شخصي مغازه کې بلا پيسې وګټلې. هغه اوس مليونر دی او په مليونونو پيسې يې د پاکستان او په مشخص ډول د لاهور او په نورو خارجي بانکونو کې پرتې دي. هغه اوس دومره پيسې لري چې د هغه څو نسلونه به ورباندې عيش وکړي.
- ځينو ويل: له موږ سره پاخه اسناد شته، چې امين د پاکستان د نظامي شبکې پوخ جاسوس دی. همدغې شبکې وفا جوړه کړې ده، دغه شبکه ورته پيسې ورکوي او همدغه شبکه د امين او د هغه د راز شريکو ملګرو په واسطه د واقعي ملتپاله افغانانو مخنيوی کوي او بلاخره امين او د هغه ملګري د افغانستان د سياست پر ګدۍ کېنول غواړي.
- د ځينو: په نظر امين د پاکستان د نظامي شبکې څخه علاوه د امريکا او جرمني د شبکو غړی هم دی. همدغه شبکې له وفا سره ډېرې مالي مرستې کوي چې د دغو مرستو ډېره برخه امين په خپل جيب کې اچوي او څه نا څه په راز کې شريکو همکارانو ته هم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوي. دغه دواړه شبکې د پاکستان د نظامي شبکې سره یوځای امین او د هغه راز شـریکو ملګرو ته په راتلونکي افغانســتان کې یو مهم سیاسي رول ورکول غواړي.

- د ځینو: په نظر وفا د فساد جاله ده، هر څوک چې د وفا غونډې په یوه بـدنـام ځای کې کـار کوي، دوی هم پـه دغـه بـدنـام ځـای کې بدنامیږي. د وفا د وجود نه د وفا ړنګیدل د افغانانو په ګټه ده. د وفا ((نیک نام)) غړي دې وفا پریږدي او د دغه بدنام ځای په ړنګیدو کې دې فعال رول ولوبوي.
- د ځینو: په نظر وفا د فاشـستانو مرکز و او په دې کې پښتـانه راټول شوي دي. دغه فاشسان د افغان په پلمه یوازې د پښتونیزم فاشیزم ته خدمت کوي او هر څوک چې له دې فاشیستي مرکز سره تماس نیسي او یا ورسره همکاري کوي، په واقعیت کې دغه ډول اشخاص د پښتنو فاشیزم تقویه کوي.
- ځینو ویل: په ډېرو دري ژبو نشراتو کې پښتو هېڅ نه شته. برعکس وفا محض د دري ژبو د خوشالولو لپاره د پښتو په تناسب په دري ژبه ډېرې خپرونې کوي. که د وفا غړي په رښـــتیا پښتـــانه وي، نو دوی دې د دري ژبو د نشـراتو په شـان د وفا په پښتـو کې دري ته هېڅ نه ورکوي او ډېرې خپرونې دې یوازې په پښتـو کوي، فلهذا د وفا دغه چاپلوسانه پالیسي د غندلو وړ ده.
- ځینو ویل: د وفا نشرتي پالیسي د بلیک میلنګ پر اساس د پیسو پر محور ګرځي او کومه مشخصه هدفمنده پالیسي نه لري. څوک چې ورته پیسـې ور نه کړي، وفا دغه شـخص، اشـخاص، تنظیم، ګوند او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په خپلو نشـراتو کې غندي او څه وخت چې له دغو غندل شویو څخه پیسې ترلاسه کړي، بیا یې په بله نشریه کې صفت کوي.

– ځیني وایي: امین اســترالیا ته تبنـــتېدلی او له دې وروســـته هغه د افغانســتان او افغانانو په چارو کې د ویلو، کولو او برخې د اخیســتو هېڅ حق نه لري. د افغانســـتان په چارو کې هغه افغانان چې په افغانسـتان، پاکسـتان او ایران کې نه اوسېږي، د افغانسـتان په چارو کې د ویلو، کولو او برخې اخیســـتو لـه حق څخه محروم دي، او داسې نور...

نوټ: باور وکړئ چې د پورتنیو څو مثالونو برسېره د وفا او په مشخص ډول زما په باره کې داســـې کرکتر وژونکې خبرې شـــوې دي، چې نه یې یو افغان کوي، نه مسلمان او نه انسان، بلکې په اورېدو یې هم سړی شرمېږي. شاید چې د ځینو لوستونکو په ذهنونو کې دا پوښتنې راپورته شي چې ایا زه له دغو اشـخاصـو ډارېدم او که یا د دوی خبرې رښـتیا وې؟که رښـتیا نه وې، نو ما ولې د دغو اشـخاصـو کرکټر وژونکو تورونو ته ځوابونه دي ورکړي او یا یې نه ورکوم؟ دلته د ښاغلو لوستونکو دې پوښتنو ته ډېر لنډ ځوابونه ورکول کېږي:

اول: خبره د ډار نه ده، بلکې واقعیت دا دی چې د وفا بنســټ ایښـــودونکو غړو څه فیصلې کړې وې او د دې موسسې ټولو غړو خپلې فیصلې منلې وې او تر پایه د دغو فیصـــلو درناوی کېده. د ډېرو فیصـــلو له جملې څخه ځینې فیصلې چې د لوستونکو پوښتنو ته په خپله ځوابونه وایي دا وې:

الف– وفا یوه موسسه ده او دا موسسه به د انساني، مذهبي او افغاني اخلاقو او ارزښـــتونو په رڼا کې د خپلو ټاکلو اهدافو پر لور درانه ګامونه اخلي او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅوک دا موسسه او د دې موسسې خپرونې له خپلې شخصي خوښې ناخوښې او عقيدې لپاره نه شي استعمالولی.

ب- وفا به د افغانانو ترمنځ د قامي، ژبني، نژادي، مذهبي او سيمه ييزو تعصباتو د راپارولو څخه جدي ډډه کوي او همدا شان هغه ليکنې چې په هغو کې د يو شخص يا اشخاصو کرکټر وژنه شوې وي، يا يوه ډله يا ډلې په نومونو غندل شوې وي او بېځايه او بې نتيجې مشاجرې ترېنه جوړېږي، نه خپروي.

ج- ځينې اشخاص به قصداً په وفا يا د وفا پر غړو داسې تورونه لګوي چې وفا د خپلو ټاکل شويو اهدافو څخه بې لارې کړي او په نتيجه کې وفا په مشاجرو او ناندريو کې بوخته وساتي او د وفا د خپرونو څخه کنځلنامې جوړې کړي، نو په دې صورت کې د مشاجرو، ناندريو او کنځلنامو پر ځای د وفا د غړو لپاره خاموشي بهترينه پاليسي ده.

دويم: لکه چې مخکې ورته اشاره وشوه، د وفا او زما پر ضد د کرکټر وژنې عمليې د ځينو د شخصي عقدو، ځينو د نورو په لمسون، ځينو د نورو څخه د اجورې په مقابل کې، ځينو د بې ځايه رقابت او د ځينو د عادتونو څخه سرچينه اخيسته او دغه ټول اشخاص او د دغو اشخاصو پټ او ښکاره نيتونه هم معلوم و. د هر انسان په وجود کې د پلې رګونه دي او د هېچا په وجود کې د پلو پر ځای د پولادو رګونه نه شته، نو زما په وجود کې هم د پولادو رګونه نه شته. هر څوک د تعميري تنقيد او کرکټر وژنې ترمنځ توپير کولای شي. هر څوک د کرکټر وژنې په ناوړې عمليې خفه کېږي. ځينې د جګړو او تاويلو ماويلو څخه خوند اخلي او ځينې په سړه سينه خپل وخت تېروي. وايي: سل کاله وروسته مې خپل بدل واخيست، خو بيا هم مې تادي وکړه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا تجزیه افغانستان امکان پذیر است؟

دا لیکنه د (ازاد افغانســـتان) جریدې د لومړي کال په (۲)یمه ګڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د غويي میاشت کې خپره شوې ده.

افغانستان موقعیت حساس جغرافي دارد، بنا بر همین حساس بودن موقعیت جغرافی و ستراتیژیک آن کشور های دخیل مجبور میشوند پیرامون تقسیم افغانستان نیز به ارزیابی بپردازد، در شمال افغانستان،کشور های تاجکستان، ازبکستان او ترکمنستان موقعیت دارد، در غرب با ایران، در جنوب و شرق با پاکســـتان و در شـــمال شـــرق با چین هم مرز میباشـــند. جز از چین همه همسایه گان با مردمان ساکن در افغانستان مشترکات، اتنیک و زبانی دارند. اقوام ساکن در افغانستان از صده ها با اینسو درکشور شان زندگی مشترک میکنند. موقعیت حساس جغرافی افغانستان و داشتن مشترکات نژادی و زبانی با همسایه گان به هیچ کشور همسایه اجازه نخواهد دادکه افغانستان ساحه نفوذ یکی از همسایه گان آن باشد و یا هم تحت تسلط مستقیم و غیر مستقیم یکی از آنها قرار گیرد.

کشور های کوچکی که در همسایه گی افغانستان واقع استند، توان نفوذ و تسلط را ندارند، اما اگر از دو همسایه بزرگ افغانستان: ایران و پاکستان یکی هم خواهان تسلط و نفوذ باشد، همسایه بزرگ دیگری مانع این کار میشود و بر ضد آن ایستاده گی میکند. از سوی دیگر چون کشورهای همسایه شمالی افغانستان از دوران روسیه تزاری تا پروفاشی اتحادی شوروی تجارب تلخ محکومیت را پشت سر گذاشته، طعم زهراگین آن را چشیده اند، از همین سبب در منطقه با سیاست سلطه جویی و سعت طلبی هر کشور بزرگ یا برادر بزرگ Big broher از خود حساسیت نشان میدهند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها نیز در این خصوصیت - حساسیت در برابر برادر بزرگ- باکشور های کوچک همسایه شمالی خود وجوهات مشترکی دارند. افزون بر آن تمام همسایه‌گان افغانستان مسلمان استند و یکی از اینها با نام مذهب افغانستان را زیر سطره خود اورده نمی توانند - اگر یکی از برادران بزرگ بخواهد، زیر نام مذهب در افغانستان نفوذ و سلطه خود را وسعت و استحکام بخشد- ان دیگری ممانعت میکند، زیرا هر دو مسلمان استند و در مسلمان بودن یکی از دیگری خود راکم نمی داند. اکنون بحران افغانستان از چوکات مذهب پا فراتر گذشته است و تنها در سطح سیاسی مطرح است. یکی از جمهوری های اسلامی بخاطر نگهداشت منافع ملی خود به همراهی هند و روسیه از ایتلاف شمال پشتیبانی میکند، جمهوری اسلامی دیگر برای حفظ منافع ملی خودش همراه با عربستان سعودی و شماری ازکشورهای اسلامی وکشورهای غربی از اداره‌کنونی کابل حمایت می نماید. قبول میکنم، معجزه میشود و تمام‌کشورهای همسایه با وجود مقاومت شدید افغانها علی الرغم تمام قوانین بین المللی، اصول پذیرفته شده ملل متحد و عکس العمل های شدیدکشورهای منطقه و جهان به تقسیم افغانستان موفق میشوند و بین هم با موافقه میرسند، پیش از همه اینان مجبور میشوند جغرافیه و دموگرافی افغانستان را مطالعه نمایند. جغرافیه و دموگرافی به اینها نشان میدهد که در افغانستان تمام اقوام با هم یکجا میزنند. در اکثر مناطق افغانستان قوم مشخص زندگی نمیکند پس از مطالعه دموگرافی و جغرافیه انها مجبور میشوند افغانستان را بر اساس مناطق بین هم تقسیم نمایند.

در این صورت هندوکش را بین شمال و جنوب افغانستان مرز قرار میدهند، اگر اینها افغانستان را بر اساس مناطق تقسیم میکند، در چنین حالت اقلیت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

های قومی که در هر دو طرف هندوکش زندگی میکنند، در مناطق شـــان می مانند و یا اینکه با اکثریت های قومی شـــان در دو طرف هندوکش یکجا میشـــوند؟ اقلیت های قومی میفهمند که در صـــورت ماندن با اکثریت های قومی دیگر برای همیش زیر تاثیر اکثریت خواهند بود و با گذشت زمان اقوام کوچک هویت شان را از دست میدهند. فرض میکنم، اقوام افغانستان فیصله مینمایند که جهت پیوستن با اکثریت شـان با مناطق اصـلی شـان میروند. بر اسـاس همین فیصـله پشـتون های سـاکن در افغانسـتان مرکزی و شـمالی به جنوب هندوکش می یایند و تاجکی ها، هزاره ها، ازبک ها و ترکمن های ساکن در جنوب به شمال و افغانستان مرکزی میروند، رفتن از یک منطقه به منطقه یی دیگری کار اسانی نیست، بل جار و جنجال های فراوان اجتماعی، فرهنگی، اقتصـادی و سـیاسـی و راوانی را با وجود میاورد. ایا مردم شـمال افغانسـتان مانند گذشـته ها خان نیشـین های تاجکی ها، ازبک ها و ترکمن ها تقسیم میشوند و یا این که در آنسوی آمو دریا با جمهوری های تاجکستان، ازبکســتان و ترکمنســتان یکجا میشــوند. در هر دو صــورت مســله تعین سرحدات سر بالا میکند. مرزهای سرزمین های زیر سطره خانهای مستقل چگونه تعین خواهند گردید؟ اگر با جمهوریهای اســیای مرکزی یکجا میشوند، جمهوری های در شمال افغانستان چگونه سرحدات شان را تعین میدارند. در شــمال افغانســتان تاجک، ازبک، ترکمن، هزاره و عرب (اقلیتی است عرب ها نیز در شـمال افغانسـتان زندگی میکنند) با هم امیخته میزیند. اینان نیز با مناطقی میروند که اکثریت قومی شان در آن زندگی میکند و یا این که در محله های مسـکونی فعلی شـان می مانند؟ در افغانسـتان مرکزی هزاره های شـیعه و سـنی با هم یکجا زندگی میکنند و یا از هم جدا میشـوند. هزاره های شــیعه حکومت مســتقل میســازد و یا با ایران یکجا میشــوند؟ اگر اینها

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت مستقل میسازند عاید ملی این حکومت در مناطق کوهستانی چه خواهد بود؟ از سوی دیگر مناطق هزاره جات از چهار طرف توسط سنی ها احاطه شده است و با ایران مرز مشترکی ندارند. اگر هزاره ها با ایران یکجا میشوند، در انصورت ایران با هزاره جات تنها ارتباط هوایی خواهد داشت و یا این که ایران برای یکجا نمودن هزاره جات با خود، سنی های مناطق غربی افغانستان را هم با خود مدغم خواهند ساخت و از این راه با هزاره جات مرزهای مشترک ایجاد خواهد کرد. در مناطق غربی افغانستان اکثریت از پشتونهای است که زبان شان را از دست داده اند و به زبان دری حرف میزنند. ایا پشتونهای دری زبان از خود حکومت مستقل خواهند ساخت و یا این که زیر اثر حکومت ایران زندگی اختیار میکنند و یا هم با مناطق دیگر پشتون نیشین میروند؟ در جنوب افغانستان از هم گسستن پشتونها، بلوچها، پشه یی ها و نورستانی ها چگونه صورت خواهد پذیرفت. پشتونهای افغانستان به گونه مستقل خواهند زیست و افغانستان مستقل خودشان را خواهد ساخت و یا اینکه زیر نام پښتونستان یا پښتونخوا با پښتون های سرحد، بلوچستان و مناطق قبایل ازاد یکجا میشوند. اینگونه افغانستان، پښتونستان و پښتونخواهی با وجود امده با پاکستان یکجا خواهد ماند یا نه؟ بلوچهای افغانستان با بلوچهای پاکستان و ایران یکجا خواهد شد و بلوچستانی را خواهند ساخت و یا این که خان نیشنی مستقلی را تشکیل میدهند؟ پشه یی ها و نورستانی های افغانستان دولت مستقلی خواهند ساخت و یا با حوزه فرهنگی خودشان -که تا دره های کشمیر امتداد دارد- یکجا میشوند. پس از تقسیم افغانستان ایران و پاکستان مرزهای شان را چگونه تعین خواهند نمود؟ مسله نقل و انتقال این همه اقوام ساکن در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانســتان چگونه انجام خواهد پذیرفت و موضـوع معاوضـه جایدادها و دشواری های ناشی از این تقسیم چه سان حل و فصل خواهند گردید؟

ما فرض میکنم که پشــتونها با پشــتونها، تاجک ها با تاجکان، ازبک ها با ازبکان، ترکمنها با ترکمنان، نورستانی ها و پشه یی ها با واحد های فرهنگی شان پیوستند، کشورهای همسایه نیز سرحدات شان را تعین کردند و این معجزه نیز به خیر و خیریت ســرو ســامان پذیرفت، پس از ان کشــورهای همسایه افغانستان پیرامون ابیات زیرین علامه محمد اقبال لاهوری نیز خوبتر بااندیشند:

اسیا یک پیکر آب و گل است

ملت افغان در آن پیکر دل است

از گشاد او گشاد اسیا

از فساد او فساد اسیا

اگر پیشگویی نابغه شرق علامه محمد اقبال لاهوری درست باشد، فساد - را که همسایه گان افغانستان بنا بر خواسته های ملی شان با تقسیم و جدایی اقوام افغانستان در قلب اسیا اغازکرده اند– اثر های ناگوار این فساد بیشتر از پیش متوجه کشورهای همسایه افغانستان است، درکشورهای همسایه افغانســتان نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زندگی میکنند. ایا پشــتونها، بلوچها، ســندی ها و پنجابی ها در پاکســتان واحد زندگی خواهدکرد و یا اینکه زیر نامهای افغانســتان (یا پښتونســتان)، بلوچســتان، ســند، دیش و پنجابستان کشورهای جداگانه میسازند؟ مسله اهل تشیع و تسنن در پاکستان چگونه حل خواهد شد؟ ایا پارسی ها، ازری ها، کرد ها، ترکمن ها، عرب ها

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و بلوچهای ایران با هم یکجا در ایران زندگی خواهد نمود و یا انیکه ازری ها با ازربایجان، کردها با کردستان، عرب ها با عرب، ترکمن ها با ترکمنستان و بلوچها با بلوچستان می پیوندند و تنها پارسی ها درکشور بنام ایران باقی می مانند؟

در ایران نیز مسله شیعه و سنی چگونه حل خواهد شد؟ در جمهوری های اسیای مرکزی نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زیست دارند. ایا این همه اقوام و فرق مذهبی در جمهوری های مسکونی شان می مانند و یا اینکه بر اساس بخشبندی اقوام مرزهای شان را سر از نو تعین میدارند.

فسادکه از قلب اسیا (افغانستان) سر بر اورده است به قول علامه اقبال فساد تمام اسیا است و این فساد تنها به همسایه گان افغانستان محدود نمی ماند، بلکه این فساد در شرق تا اندونیزیا، در غرب تا ترکیه و الجزایر و در شمال تا جمهوری های فدراسیون روسیه پخش خواهدگردید. از سوی دیگر در جوامع شرقی مذهب موضوع نهایت جدی بشمار میاید، مردمان یک نژاد نیز بر اساس مذهب از همدیگر جدا شده اند، مردمان یک نژاد نیز تصرف مذهبی یکدیگر را قبول ندارند و اکنون نیز بین مردمان یک نژاد نزاعهای مذهبی در جریان است. در اسیا اقوام زیادی موجود استندکه از نگاه نژاد و زبان یکی اند اما مذاهب شان از همدیگر فرق میکنند، به گونه مثال مردمان پنجاب پاکستان و پنجاب هند از یک تبار اند و زبان واحدی دارند، اما پنجابیهای پاکستان مسلمان استند و پنجابیهای هندوستان سک و هندو. همینسان بنگالی های، بنگله دیش و بنگالی های، بنگال هندوستان از یک نژاد استند و زبان شان نیز مشترک است، اما بنگالی های هندوستان هندو و بنگالی های بنگله دیش مسلمان. در چنین حالت اقوام واحد ولی دارنده مذاهب جداگانه با هم یکجا زیست خواهندکرد و یا اینکه بر اساس

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب کشورهای جداگانه میسازند. اگر زیر نام قومی گردهم جمع میشوند، در ان صورت در مذاهب این قوم کدام یک آن را رسمی اعلان خواهند کرد و یا با تمام مذاهب رسمیات خواهند داد و یا اینکه به یکی از مذاهب اجازه مداخله در مسایل سیاسی نمیدهد و یا هم بر اساس مذاهب دولتهای جداگانه میسازند؟ ایا پس از تقسیم افغانستان و پایان یافتن عملیه دور و دراز تعین مرزهای کشورهای از هم پاشیده پیشین و نو برخاسته بر اساس نژاد و مذهب، جنگ و خونریزی نخواهد پذیرفت؟ در بین اقوام و مذاهب جنگها رخ نخواهد داد؟ جلو این تراژیدی بزرگ انسانی را کی ها خواهند گرفت؟ ابر قدرت ها و یا نیروهای نظامی زمینی، هوایی و دریایی شان تقسیم افغانستان فساد بزرگ خواهد بود که کشور های بزرگ جهان در کاری جلوگیری از پخش و نشر آن عاجز خواهند ماند.

باری اگر قومی اراده با هم یکجا زیستند را از خود نشان دهند و یا هم اقوام یک کشور بخواهند از هم جدا شوند، اینگونه اقوام یا مانند جرمنی دیوار مستحکم برلین را در یک شب ویران مینمایند و یا هم مانند چکوسلواکیا دو گروه قومی ان کشور بر اساس رای مردم کشور واحد را زیر نامهای دو کشور مستقل چکوسلواکیها از هم جدا میکنند و یا هم مانند مردم یوگوسلاویا که کشور شان را به جنگ و زورگویی تقسیم میکنند کشورهای جدیدی را بر اساس قوم و مذهب میسازند. اگر کشورهای همسایه افغانستان به پیشگویی علامه اقبال محض به حیث یک شعر مینگرند، در آن صورت حکایت زیرین چینایی ها را نیز به دقت بخوانند:

((میگویند تاجر از افریقا بار اول به چین میرفت، تاجر میخواست تحفه به شهزاده چین با خود ببرد. او با تاجر دیگری افریقایی -که به چین رفته بود، شهزاده را ملاقات کرده بود و از ذوق اش آگاهی داشت– پیرامون تحفه به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشــوره پرداخت. تاجر معرفت داشــته با شــهزاده چینی، گفت: ((در منزل شهزاده تصاویر بزرگی از اژدها نصب شده اند و شهزاده با این تصاویر عشق مفرد دارد.)) تاجر اژدهای بزرگی دریافت نمود و آن را با خود برد، تا تحفه گونه تقدیم شــهزاده نماید. تاجر با دیدن تصــاویر بزرگ و گوناگون اژدها در قصـر شـاهی و تحفه اورده خود نهایت خوش بود. وقت شـهزاده چینی برای دیدن تحفه تاجر افریقایی امد و با اژدهای بزرگی رو برو شـد. از دیدن اژدها با شـهزاده ضـعف طاری گشـت و بی حال شـد. تمام اهل دربار تاجر را مورد عتاب و سـرزنشـی قراردادند و به او گفتند: ((شـهزاده ما با تصـاویر اژدهای عشـق میروزد و شـما اژدهای زنده را به او اورده اید)). اگر همســایه گان ما اراده دارند اژدهای اصـلی برخاسته از قلب اسیا (افغانستان) را به چشـم سر مشــاهده کنند و از بازی کردن را با آن خوش شــان میاید، اغاز نمایند و این عملیه را نیز در معارض ازمون قرار دهند اگر از دیدن اژدهای اصــلی مواجه به ضـعف شـدند و یا خود شـان در این اتش سـوختند، باز نگویند، که کسـی به انها هوشدار نداده بود؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان از خم و پیچ خطرناک تاریخ میگذرد

دا لیکنه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۳-۳٤) مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د وري میاشتې پر (۲۵) مه نېټه خپره شوې ده.

تاریخ نویسان نامدار افغانستان را بر اساس موقعیت حساس جغرافی، سیاسی و ستراتیژیک آن از مناطق بسیار پُر ارزش اسیای مرکزی وانمود میسازند و این کشور را گذرگاه فاتحان و کشور کشایان؛ دروازه شبه قاره هند؛ حلقه اتصال کشورهای منطقه و ظرف ذوب اقوام گوناگون نام داده اند.

هیچ فردی از افراد یک جامعه مادرزاد ترسو و یا هم دلاور به دنیا چشم نمیگشاید، بل هر یکی از این افراد در نتیجه عوامل و عملیه های پیچیده اجتماعی و ارزشهای حاکم بر جامعه شان ویژه گیهای ترس و دلاوری راکسب مینمایند. موقعیت حساس و ستراتیژیک افغانستان و روحیه قربانی افغانها با هم روابط گسست ناپذیری دارند. افغانها روحیه قربانی را از موقعیت ستراتیژیک کشور و ارزشهای عنعنی و تاریخی شان اموخته اند.

در طول قرون متمادی کشور کشایان و فاتحان زیادی بر افغانستان یورش اورده اند، ولی با مقاومت بی مانند مردمان این سرزمین مواجه شده اند و با هر یورش حمله اوران قهرمانانه مقابله نموده اند و در نتیجه این گونه یورشهای اجنبیان و مقابله های افغانها و عشق فراوان با ازادی روحیه قربانی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

را در ایشان پرورانیده است. موقعیت ستراتیژیک افغانستان اتحاد شوروی را به سوی خودکشاند اما روحیه قربانی و ازادمنشی افغانها یورش این‌کشور را به عقب زد. یورش اتحاد شوروی و کارکردهای حکومت دست نشانده آن ویرانیها و خرابیها فراوانی را از خود به جا گذاشت.

در دوران سلطه خونین چارده ساله‌کمونستها، خلقیها و پرچمیها تمام اقشار اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مذهبی و فرهنگی‌کشور خود را دشمنان طبقاتی شان میپنداشتند و با انا به دشمنی و ستیزه پرداختند. حزب دموکراتیک برای خوشنودی بیگانه‌گان و زمینه سازی برای حکومت انان، افغانهای خود را زیر نامهای مرتجعین، فیودالان، سرمایه داران، نشنلستهای تنگ نظر و عظمت طلب، جواسیس، جبره خواران امپریالیزم، ضد انقلاب و ضد شوروی‌گرفتار و شکنجه نمودند و نیست و نابودکردند. خانه ها را ویران نمودند باکشتارهای بیحد و حصر شان لشکری از یتیمان و بیوه‌گان را درکشور به وجود اوردند. ارزشهای ملی و مذهبی را عنعنه های فرسوده و پیش پا افتاد و انمود ساختند و بستهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی افغانستان را از تهداب در هم و برهم نمودند.

در دوران زمامداری مرارت بار و خونین‌کمونستها افغانها افزون از تحمل زیانهای مادی و معنوی فراوانی بالاثر دسایس و تفرقه افکنی، دستگاهای جاسوسی،کی. جی. بی، اکسا،کام، خاد و وار در بین اقوام با هم برادر افغان تعصبات ملی لسانی، مذهبی و حتی منطقه یی را دامن زدند و اقشار متعصبی را برای پیشبرد. این‌گونه برنامه های ضد ملی و ضد میهنی به‌کار گماشتند.

با تاسف بایستی یاد اور شدکه بقایای شبکه های یاد شده و شماری ازکوته اندیشان متعصب همراه باگروهی از بیسواد هنوز هم به تعصبات گوناگونی

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دست میزنند و ارزومند استند افغانهای با هم برادر را زیر نامهای گوناگون از هم جدا سازند و دشواریهای را در راه اعاده صلح به این کشور جنگزده به وجود اورند.

در دوران چارده سال سلطه فلاکتبار شان، کمونستها شعار میدادند: کارگران وطن ندارند. نگاهدای عفت و عصمت زن ناشی از اخلاق فیودالی است، فیودالان دشمنان مردم و استثمارگر اند. این گونه شعار های میان تهی در واقعیت امر مبارزه یی بود با ارزشهای جامعه افغانی، انها کوشش میکردند با چنین تلاشهای شهای ارزشهایی ملی راکم ارزش جلوه دهند ارزشهایی که افغانها در طول تاریخ برای حفظ و نگهداشت آن قربانیهای فراوان داده بودند، مانند: ملکیت خصصوی، ناموس و عشق با میهن.

در این دوران تمام قهرمانان ملی کشور به نام فیودالها کوبیده شدندو بر تمام قربانیها و جانبازیهای آنان در راه حفظ تمامیت میهن و نشر و اشاعه اسلام خط بطلان کشیده شد. جنگ داخلی در کشور اغاز گردید، میلیونها افغان مجبور به فرار از میهن دشند و هزاران هزار انسان میهن دوست اواره دیار بیگانه و در دام عرب و عجم افتادند. تمام خرابیها، ویرانیها، در به دریها و اواره گیها محض برای این بر کشور و مردم آن تحمیل گردیدند تا گروه حلق- پرچم از ((افغانستان کشور سوسیالستی)) بسازند.

همزمان با وقوع رخداد کودتای کمونستی، در حالی که تمام قدرت سیاسی، نظامی و اقتصادی کشور به دسترس کمونستها و حزب حاکم شان قرار گرفت، اما با آن هم افغانها برای حفظ حیثیت ملی، میهنی و اسلامی شان علیه سلطه گروه خلق- پرچم شوویدند و به مقاومت خود به خودی اغاز کردند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقاومت افغانستان شمول افغانها رژیم کمونستی را به نابودی و در هم کوبی نزدیک ساخته بود که در اواخر سال ۱۹۹م نیروهای ارتش سرخ بر کشور هجوم اوردند و این هجوم مقاومت افغانها را رنگ و رخ تازه یی بخشـــید. مقاومت روز تا روز شـــدت اختیار میکرد و نیرومند تر میگردید، در یک چنین شـرایط افغانها در مقابله با نیروهای مجهز با عصـری ترین سـلاحهای روز، نیازی به کمکهای و پشـتیبانی سـیاسـی، اقتصـادی و نظامی احسـاس کردند.

هجوم نیروهای ارتش سرخ اتحاد شوروی بر افغانستان، افغانها را با شماری از کشــورهای خارجی نزدیک ســاختند، زیرا این کشــورها نیز مانند افغانها خواهان سقوط رژیم کمونستی و شکست نیروهای ارتش سرخ در افغانستان بودند. در این نقطه افغانها با شـماری از کشـورهای خارجی اهداف مشـترکی داشــتند. برای تامین این هدف مشــترک ضــد اتحاد شــوروی افغانها روحیه قربانی و جانبازی و کشورهای خارجی امکانات اقتصادی و سیاسی و نظامی در اختیار داشتند.

افزون از یک هدف مشــترک که همانا جبهه گیری ضــد شــوروی بود، در بخشهای دیگر اهداف افغانها و خارجیها کمک دهنده از هم تفاوتهایی نشان میدادند. هدف افغانها ازادی افغانســتان و فروپاشــی رژیم کمونســتی بود و برای براورده شــدن این هدف از هیچگونه قربانی دریغ نمیکردند و با ایمان راســخ در این راه ایســتایی مینمودند و امیدوار بودند که نیروهای تجاوزگر اجنبی مواجه به شکست خواهند شد و رژیم دست نشانده نیز سقوط خواهد کرد و انها خواهند توانســت حکومت دلخواه شــان را در کشــور اســتقرار بخشند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

با براورده شـــدن این مامول میلیونها اواره دوباره به میهن شـــان برگشـــت خواهندکرد و به همکاری کشــورهای دوســـت و ملل متحد بازســازی افغانســتان ویران شـــده اغاز خواهدگردید. مجرمین جنگ به پنجه قانون سپرده خواهند شد؛ خساره جنگ از اتحاد شـوروی گرفته خواهد شد. از وارثان شهدا و مجاهدین راه ازادی گرامیداشتی به سطح ملی صورت خواهند گرفت، اقوام با هم برادر افغان در فضای مصوونیت، برادری و برابری با هم زنده گی شان را از سر اغاز خواهندکرد و باکشورهای خارجی نیز روابط شان را بر اساس معاونت و مخالفت در دوران جهاد عیار خواهند ساخت.

اما بر عکس شـــماری ازکشـــورهای کمک دهنده دوران جهاد اهداف ویژه ملی خودشـــان را نیز داشـــتند، امریکا میخواســـت رقیب ســرســختش اتحاد شـــوروی را - که در دوران جنگ ســـرد در راس بلاک کمونســـتی موقعیت داشـــت– در افغانســـتان چنان درگیر وبال پیچ نمایدکه بالاخره از پا بافتد و انتقام شـــکســـت در جنگ ویتنام را ازش بگیرد. چین نیز اهدافی داشـــت و میخواست باگرفتاری اتحاد شوروی در افغانستان، از محاصره آن کشور و ســیاســت توســعه طلبی آن رهایی یابد، بنا بر همین علل افغانها را در جهاد کمک کرد.

شـــماری ازکشـــورهای غربی و عربی بالاثر این حادثه چاههای پترول شـــرق میانه را مواجه با خطر دیدند و همچنان مشـــاهده کردندکه بیلانس نظامی، سیاسی و اقتصادی در جهان برهم خورد بنا برآن درکنار افغانها قرارگرفتند. کشـورها، احزاب، موسسات و اشخاص گوناگون، جنگ افغان– شوروی را نامهای جنگ کفر و اســـلام، نبرد برای ازادی و مبارزه میان دموکراســـی و دیکتاتوری قلمداد میکردند، شـماری آن را مقاومت ملی و یا نهضت ازادی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام میگذاشــتند اما هر یکی از این نیروها بر اســاس نظرها و اهداف ویژه ملی شان از افغانها حمایت و پشتیبانی میکردند.

کشــــورهای کمک دهنده پاکســـتان را در خط مقدم جبهه جلوگیری از نفوذ اتحاد شــوروی میپنداشــتند. بنا بر گفته جنرال ضـیاءالحق افغانها نه تنها برای ازادی خود شـــان میرزمیدند، بل از کشـــور همســـایه نیز دفاع مینمودند. در اغازین روزهای جهاد افغانها یقین کامل داشتند که انها به حمایت و پشتیبانی همســـایه گان شـــان زیر قوماندە واحد و منســـجم مبارزه میکنند و کمکهای نظامی کشورهای دوست نیز مانند نهضتهای ازادیبخش سایر نقاط جهان، با رهبری واحـد افغـانهـا صـــورت خواهنـد پـذیرفـت. در این مورد میتوان از مقاومت مردمان کمبودیا به گونه مثال یاد کرد.

جریان مقاومت مردمان کمبودیا و افغانها با هم همگونیها و ویژه گیهای مشـابه داشـتند. رشـد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افغانستان و کمبودیا در مراحل همگونی قرار داشـــت در هر دو کشـــور ارزشـــهای مذهبی و عنعنات ملی ریشــه های عمیق دارند، افغانها مســلمانان راســتین و کمبودایان بودایان راسخ العقیده استند. سیستم شاهی در هر دو کشور موسسه قابل پذیرش به همه گان است.

همسایه گان افغانستان مسلمانان و همسایه گان کمبودیا بوداییان اند. در دهه هفتاد ســـده روان میلادی حزب دموکراتیک خلق در افغانســـتان و خمرهای سرخ Khmer Rouge در کمبودیا به کودتاهای نظامی دست یازیدند. مردمان هر دو کشـــور بر ضـــد کمونســـتها قیام مســـلحانه نمودند. هر دو کشـــور در معرض تجاوز نیروهای کشورهای همسایه شان قرار گرفتند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد شـــوروی بر افغانســـتان تجاوز نظـامی نمود، جنـاح خلق حزب دموکراتیک را به زور سبکدوش و جناح پرچم را به قدرت رساند. همینسان ویتنـام بر کمبودیا هجوم اورد یـک گروه حزب را بـه جـای گروه دیگر آن برااریکه قدرت نشاند.

با تجاوز نیروهای شـوروی بر افغانسـتان و تجاوز نیروهای ویتنام بر کمبود، مقاومت در هر دو کشور شکل سراسری و کشوری را به خود گرفت. پنج میلیون اواره افغان به کشـــورهای ایران و پاکســـتان پناه بردند و پناه گزینان کمبودیایی در کشور مجاورش تایلیند پناه گرفتند.

حکومت تایلند به اواره گان کمبودیایی پناه داد ولی ســـازماندهی کارهای مهاجرین را به UNHCR سپرد. همچنان در مسایل داخلی گروههای مقاومت که برضد ویتنام و رژیم کمونست میرزمیدند از هرگونه مداخله احتراز نمود. در راس سه گروه مقاومت کمبودیایی شهزاده سهانوک پادشاه سابق کمبودیا قرار گرفت و هر ســه گروه او را بـه حیث رهبر شـــان پذیرفتند. زیرا او شـخصـیت شـناخته شـده ملی و بین المللی بود و تمام کمکهای اقتصـادی و نظامی از مجاری یی که به رهبری شـهزاده سـهانوک منتهی میشـد، صـورت میپذیرفت. بر اســاس موجودیت زعامت واحد قومنده و تلاشـــهای پیگیر و ســودمند ملل متحد، مقاومت مردم و کشــور جنگ زده کمبودیا بالاخره در سـال ۱۹۹۲م به پیروزی رسـید و زیر رهبری شـهزاده سـهانوک در کشـور کمبودیا صلح و امنیت تامین شد و عملیه باز سازی ان کشور اغاز گردید. بر عکس پالیســـی عدم مداخله تایلندی ها در امور گروههای مقاومت کمبودیا ســازماندهی تمام امور مهاجرین او مجاهدین افغان با امر جنرال ضـــیاءالحق رهبر نظامی پاکســتان به حکومت نظامی جمهوری اســلامی پاکســتان تعلق گرفت. بر اســاس امر رهبری نظامی این کشــور، مســایل اقتصــادی و نظامی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدین افغان را شـبکه نظامی ای اس ای و مسـایل سیاسـی گروههای مقاومت افغان را وزارت خارجه پاکسـتان رهبری میکردند و سـازماندهی مسایل مهاجرین به کمیشنری های مهاجرین افغان سپرده شدند.

یک شـخص مسـول نظامی همان وقت میگفت: ((دوسیه سهم گرفتن فعال محمد ظاهر شاه پاچا سابق افغانستان، در جهاد این کشور بسته شد)) افغانها از رهبری واحد و قوه واحد محروم نگاهداشته شدند. مجاهدین و مهاجرین افغان به چندین گروه تقسـیم شـدند. تمام کمک های نظامی، سـیاسـی و اقتصادی با مهاجرین و مجاهدین به جای خود افغانها توسط پاکستان صورت میپذیرفت. (در باره این داستان دراز شـخص موظف همان وقت ای اس ای دگروال محمد یوسـف در کتابهایش Silent soldier و Bear Trap سـخنهای جالبی دارد. او بر پهلو های گوناگون جهاد روشـنی می افگند و قصـه های جالب و خواندنی ان دوران را محفوظ میدارد). شـک نیسـت که تراژیدی ملی افغانها از ارزیابی نادرسـت و انالوژی اتحادی شـوروی اغاز یافت اما شماری از کشورهای همسایه نیز درباره جامعه افغانی ارزیابی های نادرستی داشـتند و دارند و داسـتان غم انگیز افغانها را غم انگیزتر و طولانی تر ساختند. اتحادی شوروی و کشورهای مسلمان همجوار افغانستان پالیسی ها و ارزیابیها نادرسـت و دور از واقعیت شـان راکماکان ادامه میدادند و اهداف شاه در تعقیب چنین پالیسی ها با هم یکسانی داشتند. اتحاد شوروی میخواسـت هویت مسـتقل افغانسـتان را محوه و نابود سـازد و بالاخره این کشور را هضم نماید. شوروی های ایدیولوژی کمونستی و کارگر شان چراغ جادویی میپنداشتند که در راه رسیدن به این هدف از ان کار گیرند. شـوروی ها در افغانسـتان حزب دموکراتیک را بنیاد گذاری نمودند، حزب را به ایدیولوژی کارگری مجهز سـاختند و فکر میکردند که به قدرت رسـاندن این

(c) ketabton.com: The Digital Library

حزب به زودی افغانستان را ان خود خواهند ساخت. شورویها در ارزیابی نادرست شان ناکام ماندند، زیرا آنها نمیفهمیدند و یا اینکه خود خوا را نمیفهماندند–که در جامعه مساوات طلب، مسلمان و ضد رژیم دست نشانده و ضد حاکمیت اجنبی ها، ایدیولوژی کمونستی–که با مذهب اشتی ناپذیر است - حاکمیت دست نشاندگان و حکمفرمای خارجیان - جای موجود نیست. شوروی ها بسیا دیر با ارزیابی نادرست شان متوجه گردید، و ان زمانی بود که هیچ گونه تلاش سودی نداشت و بسیار ناوقت شده بود. شوروی ها بر اساس همین ارزیابی نادرست شان در افغانستان با شکست مواجه گردیدند و امپراطوری بزرگ شوروی از هم پاشید، اما در نتیجه همین ارزیابی های نادرست شوروی ها، افغانستان با ماتم سرا مبدل گشت و افغانها تا امروز در شراره های اتش میسوزند که روسها افروخته اند. به تاسف فراوان باید یاد اور شد که کشورهای برادر همسایه نیز از تراژیدی ملی افغانها به سود کشورهای شان سود بردند. اینان نیز واقعیت های مشخص تاریخی، اجتماعی و سیاسی جامعه افغانی را درک نکردند، بل با نظرداشت به منافع کشورهای خود شان به مسله افغانستان برخورد نمودند. کشورهای همسایه عقاید مشترک دینی و مذهبی با افغانها را وسیله نمودند و به این وسیله به امحا و نابودی هویت افغانستان پرداختند، مطابق به میل شان تنظیم ها و احزاب را از مهاجرین افغان سازمان دادند، رهبران و قوماندانان تنظیمها را محافل حاکمه این کشورها گزیدند. و همگون با خواسته های شان گروههای را تسلیح و تجهیز نمودند که خود ساخته این کشورها بودند و تنها همین گروهها را رسمیت بخشیدند بر اساس برنامه ها و پالیسی های ریخته شده در کشورهای همجوار شماری از گروهها، عناصر ملی افغان را - که نماینده گی از توده های وسیع اعتدال، پسند مردم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانســـتان میکردند- زیر نامهای کمونســـت، خلقی، پرچمی، جاســـوس، دستوری، خرابکار، نشنلست، غرب زده، ملحد، مشرک، نیمچه مسلمان، مخالفت حکومت اسلامی در افغانستان و صدها نام دیگر متهم کردند و مهر زدند، به همکاری و عملیات مشترک شبکه های ویژه کشورهای همسایه شکنجه و ترور شدند. و شماری را چنان ترساندندکه مجبور به فرار شوند و در کشورهای دیگر پناه بگیرند. اکثریت قاطع افغانهای اعتدال پسند را از گرفتن سهم فعال در مسایل کشور شان محروم ساختند. انحصار مطلق، دیکتاتوری و اختناق بر افغانها تحمیل گردید. مسایل ملی، گذشته تاریخی، هویت و فرهنگ ملی، موسسات اجتماعی، سیاسی و عنعنی افغانستان زیر سانسور قرار گرفتند. از سلطان بزرگ غزنه سلطان محمود بت شکن گرفته، تا فاتح پانی پت احمدشاه درانی و قهرمانان دیگر اسلام و افغانستان -که کارنامه های فراموش ناشدنی از خود به یادگار گذشته بودند- نامهای گرامی همه شـــان به زباله دان تاریخ تحویل داده شـــد. به حیث یک دولت State مستقل و ازاد، عناصر اساسی و ترکیبی افغانستان مانند: حدود جغرافیایی، Geographical bounderies، مردم People، حکومت Government، حاکمیت ملی Sovereignty آن از یاد برده شـــدند. افکار و فعالیت های ناهمگون با سطح افغانستان به مشاهده رسیدند و اغاز یافتند. شماری از روز اول شعار : ((هر ملک، ملک ما ست که ملک خدای ماست)) سر دادند و موزه های منزل دور و دراز جهان گیری را به پا نموده، به ســـفر طولانی اغاز کردند. اینان همســـان ما ایدیولوژیهای افاقی و بین المللی شـــان به ارزوی از بین برداشتند، سرحدات بین کشورهای اسلامی، فعالیت ها و وسعت نظری شان را به ســـرحدات کشـــور کوچک افغانســـتان محدود نمی ســـاختند و بجای مسلمان افغان در تلاش و جستجوی ((مسلمان ناب)) بر امدند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

از سوی دیگر به شماری تنها خودشان، به شماری تنها خانواده شان را به بازی ها تنها گروه و قوم شان، به شماری تنها محل و منطقه شان به بازی ها تنها نژاد و زبان به شماری تنها فرقه مذهبی شان با بازی ها ایدیولوژی، حزب و رهبر حزب شان افغانستان جلوگیر میشد. بر اساس برهمی و درهمی افکار و فعالیت های ناهمگون بالا و پایین دولت افغانستان مفهومش را از دست داد و بر افغانستان بیچاره قصه فیل و نابینایان صورت گرفت، میگویند: روزی چهار تن از نابینایان به منظور معلوم کردن وجود فیل نزدیک فیلی امدند. یکی از این چهار دستش را بر پای فیل گذاشت او فیل را حیوانی مانند پای تصور کرد. دومی دم آن را به دست گرفت او میاندیشند که فیل چیزی مانند دم خواهد بود. سومی خرتمش را لمس کرد و فکر نمود که تمام وجود فیل همین خرتوم است، چهارمی بر یک پهلوی آن دستش را گذاشت، در تصور او همان یک پهلوی فیل تمام وجود فیل بود. هر چهار شان در باره وجود فیل تصور خودی شان را در اذهان خود ساختند ولی هر چهار شان وجود فیل را ندیدند.

کشورهای همسایه، با رهبران و قوماندانان گروههای مختلف تنظیمی چنین کردند، بر هر یک از رهبران و هر قوماندان و هر عضو این گروهها پیرامون وجود افغانستان تصور های جداگانه یی دادند. هر یکی از اینها را به واقعیت و حقانیت تصور های داده شده تلقین کردند. باواگذاری، پول، اسلحه، مقام و امتیازات دیگر عملیه فکر و عمل درباره افغانستان ازاد از میان برداشته شد و پالیسی تفرقه افگنی اتحادی شوروی تعقیب گردید. اتش نفاق و بدبینی بین افغانها مشتعل گردید، جنگ همه گان بر ضد همه اغاز یافت. یکی گلوی دیگری را میفشرد، افزون بر جهاد ضد کمونیزم، زد و خوردهای درونی میان تنظیمها نیز به شدت ادامه داشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسـانی که درباره دولت مسـتقل افغانسـتان میاندیشـیدند و یا از افغانسـتان صـاحب نام و نشـان با داشـتن هویت ملی و ازاد حرفی بر لب میاوردند، نخسـت به نام نشـنلسـت تهمت باران میگردیدند و پس از آن محکوم به خواب ابدی بگشتند.

پس از سقوط رژیم کمونستی کابل، همسایه گان افغانستان بر اساس پالیسی ((داد و گرفت)) به گروههای مسلح امتیازات بیحد و حصری دادند و اینهم به خاطری که افغانستان را تحت سیطره و نفوذ شان نگاه دارند، برنامه ها و اهداف کشورهای همسایه درباره افغانستان از مردم پوشیده نیست. همگون با سـیاسـت عملی، انان که امتیاز میدهند، در برابر این گونه امتیازها از امتیاز گیرنده خواهشـاتی نیز میداشته باشـند.کشـور های همسـایه امتیاز میدادند و گروههای مسـلح در مقابل امتیازات عملیه فکر ملی و اندیشـه های پیرامون افغانستان مستقل و با هویت راخنثی مینمودند.

در نتیجه امتیازات بی حد و اندازه همسایه گان و رقابتهای درونی گروههای مسلح به جای حفظ و نگهداشت منافع ملی افغانستان و روحیه نگاهداشت منافع ملی کشـورهای همسـایه را از خود سـاختند. اگر یکی از این گروهها به هویت ملی و حیثیت ازاد افغانستان میاندیشید، نه تنها امتیازهای را از دست میداد، بل اشخاص مسوول این گروه با خطرات فراوانی مواجه میگشتند. از ترس محروم شـدن از امتیازات فراوان و خطرهای گوناگون یکی از گروهها - چنان که به یک افغان لازم اسـت– جرئت فکر و عمل افغانسـتان ازاد و صاحب هویت ملی راکرده نتوانست.

تصـویر بالاییی روابط گروههای مسـلح و جنگجو باکشـورهای همسـایه و هحمایتگران شـان، حکایت تبر و درخت را در حافظه هر انسـان تداعی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینماید. اورده اند: ((درختی که تازه توسط تبر قطع شده بود به تبر گفت: اگر دسته ات از چوب من نمیبود، تو هیچگاه به قطع نمودنم موفق نمیشدی.))

با دریغ فراوان بایستی یاد اور شد که از دوران زمامداری کمونستها تا این دم، افغانها شکل تبر دسته خارجیها را به خود گرفته اند و هویت ملی کشور شان را از ریشه نابود میسازند. انسانان با ضمیر به این واقعیت اعتراف میکنند که در عملیه پروپاشی امپراتوری کمونستی، رهایی توده های وسیع و ملیونی محکوم کشورهای بلاک کمونستی از پنجه های خونین ارتش سرخ، جلوگیری از جنگ اتومی و حفظ برتری کشورهای غرب در برابر بلاک کمونستی، افغانها نسبت به هر ملت دیگر دنیا بیشتر قربانی دادند و این عملیه با فداکاری و ریختاندن خونهای سرخ و گرم هزاران هزار افغان ارزان و اسان به پیروزی رسید. سوگمندانه باید گفت که پس از خروج نیروهای ارتش سرخ از دلچسپی امریکا و کشورهای همپیمانش کاسته شد و افغانهای به ماتم نشسته را به کشورهای همسایه به گروها مسلح تنها رها کردند، که همه این گروهها تا دندان با سلاحهای غربی مسلح بودند.

امریکا و همپیمانانش که داد از علمبرداری صلح، دموکراسی و حقوق بشر میزنند، پس از براورده شدن اهداف شان، برای رفتن از صحنه بهانه ساده یی را به پیش کشیده، گفتند: ((افغانها یک قوم جنگجو است، همه وقته به جنگهای درونی مصروف میباشند. افغانها تنها در مقابل هجوم نیروهای خارجی با هم متحد میشوند و پس از رفع خطر خارجی دوباره به جنگهای درونی و داخلی میپردازند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها برضـد تجاوز نیروهای شـوروی به جان یک دیگر شـان افتادند. تامین صلح در این ملت جنگجوکار دشورایست. انها بایستی به حال طبیعی شان گذاشـته شـوند، هرگروهی که غالب شـد، از راه زور صـلح را برقرار خواهد کرد.))

شماری ازکشورها به شمول امریکا برای اعاده صلح در افغانستان به حرف Lip Service اکتفاکردند. امریکا پیتر تامســن را به حیث ســفیر موقت برای گروههای جهادی فرســتاد. به تاریخ اول جنوری ســال ۱۹۹۲م روســیه و امریکا موافقه‌کردندکه پس از آن با رژیم کابل و گروههای جهادی‌کمکی نمیکنند. اما در موضوع به وجود امدن حکومت موقت در افغانستان چیزی نگفتند. تا اواخر سال ۱۹۹۱م اکثریت قاطع افغانها امید داشتندکه تامسن از طریق به میان امدن یک حکومت موقت راههای تامین ســلح، دموکراســی و بازســازی را در افغانســتان اماده خواهد ســاخت. اما برعکس از ســخنان و مصــاحبه های او برمیامد، که امریکا با خروج نیروهای شــوروی و ســقوط رژیم‌کمونستی تنها بینی خمیری برای خود میسازد و خود را از سحنه خارج مینماید.

در این مرحله حســاس افغانها با این پرســش ســهمناکی روبرو شــدند: مبادا شـطرنج باز، یکه تاز میدان سیاسـت جهان (امریکا) افغانها و افغانسـتان را به کشور همسایه اش– در مقابل خدماتش– تحفه ننموده باشد؟

افزون بر آن پیرامون مواقف‌کشــورهای غربی و امریکا در قبال مســاله افغانستان پرسشهای‌گوناگونی در ذهن افغانها سر بالاکردند. بعضیها سوالی را مطرح میکردندکه ایا ســیاســت‌کشــورهای غربی تنها و تنها به منافع ملی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شان استوار است و یا این‌که منافع و مصالح کشورهای دیگری را زیر نظر دارند؟

به ارتباط معضله های افغانستان و کویت به این پرسش همیشه چنین پاسخی ارائه میگردید: افغانها با اتحاد شوروی سردمدار جهان کمونیزم دست و پنجه نرم کردند. قربانیهای بزرگی را کسانی که درباره دولت مستقل افغانستان میاندیشیدند و یا از افغانستان صاحب نام و نشان با داشتن هویت ملی و ازاد حرفی بر لب میاوردند، نخست به نام نشنلست تهمت باران میگردیدند و پس از آن محکوم به خواب ابدی بگشتنند.

پس از سقوط رژیم کمونستی کابل، همسایه‌گان افغانستان بر اساس پالیسی ((دادو گرفت)) به گروههای مسلح امتیازات بیحد و حصری دادند و اینهم به خاطری که افغانستان را تحت سیطره و نفوذ شان نگاه دارند، برنامه ها و اهداف کشورهای همسایه درباره افغانستان از مردم پوشیده نیست. همگون با سیاست عملی، انان که امتیاز میدهند، در برابر این گونه امتیازها از امتیاز گیرنده خواهشاتی نیز میداشته باشند.کشور های همسایه امتیاز میدادند و گروههای مسلح در مقابل امتیازات عملیه فکر ملی و اندیشه های پیرامون افغانستان مستقل و با هویت راخنثی مینمودند.

در نتیجه امتیازات بی حد و اندازه همسایه‌گان و رقابتهای درونی گروههای مسلح به جای حفظ و نگهداشت منافع ملی افغانستان و روحیه نگاهداشت منافع ملی کشورهای همسایه را از خود ساختند. اگر یکی از این گروهها به هویت ملی و حیثیت ازاد افغانستان میاندیشید، نه تنها امتیازهای را از دست میداد، بل اشخاص مسوول این گروه با خطرات فراوانی مواجه میگشتند. از ترس محروم شدن از امتیازات فراوان و خطرهای گوناگون یکی از گروهها -

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چنان که به یک افغان لازم است- جرئت فکر و عمل افغانستان ازاد و صاحب هویت ملی را کرده نتوانست.

تصویر بالایی روابط گروههای مسلح و جنگجو با کشورهای همسایه و هحمایتگران شان، حکایت تبر و درخت را در حافظه هر انسان تداعی مینماید. اورده اند: ((درختی که تازه توسط تبر قطع شده بود به تبر گفت: اگر دسته ات از چوب من نمیبود، تو هیچگاه به قطع نمودنم موفق نمیشدی.))

با دریغ فراوان بایستی یاد اور شد که از دوران زمامداری کمونستها تا این دم، افغانها شکل تبر دسته خارجیها را به خود گرفته اند و هویت ملی کشور شان را از ریشه نابود میسازند. انسانان با ضمیر به این واقعیت اعتراف میکنند که در عملیه پروپاشی امپراتوری کمونستی، رهایی توده های وسیع و ملیونی محکوم کشورهای بلاک کمونستی از پنجه های خونین ارتش سرخ، جلوگیری از جنگ اتومی و حفظ برتری کشورهای غرب در برابر بلاک کمونستی، افغانها نسبت به هر ملت دیگر دنیا بیشتر قربانی دادند و این عملیه با فداکاری و ریختاندن خونهای سرخ و گرم هزاران هزار افغان ارزان و اسان به پیروزی رسید. سوگمندانه باید گفت که پس از خروج نیروهای ارتش سرخ از دلچسپی امریکا و کشورهای همپیمانش کاسته شد و افغانهای به ماتم نشسته را به کشورهای همسایه به گروها مسلح تنها رها کردند، که همه این گروهها تا دندان با سلاحهای غربی مسلح بودند.

امریکا و همپیمانانش که داد از علمبرداری صلح، دموکراسی و حقوق بشر میزنند، پس از براورده شدن اهداف شان، برای رفتن از صحنه بهانه ساده یی را به پیش کشیده، گفتند: ((افغانها یک قوم جنگجو است، همه وقته به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنگهای درونی مصـــروف میباشـــند. افغانها تنها در مقابل هجوم نیروهای خارجی با هم متحد میشـــوند و پس از رفع خطر خارجی دوباره به جنگهای درونی و داخلی میپردازند.

افغانها برضـد تجاوز نیروهای شوروی به جان یک دیگر شـان افتادند. تامین صلح در این ملت جنگجوکار دشوارایست. انها بایستی به حال طبیعی شان گذاشته شـوند، هر گروهی که غالب شـد، از راه زور صـلح را برقرار خواهد کرد.))

شماری ازکشورها به شمول امریکا برای اعاده صلح در افغانستان به حرف Lip Service اکتفا کردند. امریکا پیتر تامســن را به حیث ســفیر موقت برای گروههای جهادی فرســتاد. به تاریخ اول جنوری ســال ۱۹۹۲م روســیه و امریکا موافقه کردند که پس از آن با رژیم کابل و گروههای جهادی کمکی نمیکنند. اما در موضوع به وجود امدن حکومت موقت در افغانستان چیزی نگفتند. تا اواخر سال ۱۹۹۱م اکثریت قاطع افغانها امید داشتند که تامسن از طریق به میان امدن یک حکومت موقت راههای تامین ســلح، دموکراســی و بازســازی را در افغانســتان اماده خواهد ســاخت. اما برعکس از ســخنان و مصــاحبه های او برمیامد، که امریکا با خروج نیروهای شــوروی و ســقوط رژیم کمونستی تنها بینی خمیری برای خود میسازد و خود را از سحنه خارج مینماید.

در این مرحله حســاس افغانها با این پرســش ســهمناکی روبرو شــدند: مبادا شـطرنج باز، یکه تاز میدان سیاست جهان (امریکا) افغانها و افغانستان را به کشور همسایه اش- در مقابل خدماتش- تحفه ننموده باشد؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افزون بر آن پیرامون مواقف کشـــورهای غربی و امریکا در قبال مســـاله افغانستان پرسشهای گوناگونی در ذهن افغانها سر بالا کردند. بعضیها سوالی را مطرح میکردندکه ایا سیاسـت کشـورهای غربی تنها و تنها به منافع ملی شان استوار است و یا این که منافع و مصالح کشورهای دیگری را زیر نظر دارند؟

به ارتباط معضله های افغانستان و کویت به این پرسش همیشه چنین پاسخی ارائه میگردید: افغانها با اتحاد شــوروی ســردمدار جهان کمونیزم دســت و پنجه نرم کردند. قربانیهای بزرگی را قبولدار شـــدند. در عملیه فروپاشـــی امپراتوری اتحاد شــوروی موثریت شــان راثابت ســاختند، ولی با دریغ باید گفت که در کشور افغانها چاههای نفت نبودند، امریکا و کشورهای غربی در افغانســتان به اصــطلاح دالر ســاخته نمیتوانســتند، اما بالمقابل کویت که با کمونیزم دست پنجه نرم نکرده بود و حتی بینی یکی از اتباع آن خون نشده بود، اما چون چاههای نفت داشت و منافع امریکا و کشورهای غربی با این چاهها گره خورده بود، غربیها محض بر اساس نداشتن منافع مادی افغانهای آغشته به خون را تنها گذاشتند و به خاطر نگهداشت چاههای نفت کویت هزاران هزار جوان و دختر را به دشــتهای ســوزان کویت روان کردند و بدین سان منافع مادی خود را محفوظ نگه داشتند.

شـــماری از افغانها در برابر این گونه بهانه تراشـــیهای غربیها که: ((افغانها جنگجو و ســتیزه گر اســتند)) میگفتند: ((ایا غربیها نمیدانندکه اقوام با هم برادروار زنده گی نمیکردند؟ و ایا پیش از کودتای کمونســتی افغانســتان در اسیا نمونه صلح و امنیت نبود؟ ایا افغانستان مستقل دموکراسی و شوراهای انتخابی نداشت؟ ایا افغانها قربانی جنگ سرد بین غرب و شرق نشدند؟ ایا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

گروههای مسلط و حاکم بر افغانستان به کمکهای اقتصادی و نظامی کشورهای غربی و امریکا به وجود نیامده اند؟))

ایا شبکه های جاسوسی، دپلوماتها، موسسات خیریه و حتی ژورنالستهای این کشورها از رهبران و قوماندانان این گروههای مسلح حمایت نکردند و از بعضیها ببر کاغذی نساختند؟ ایا اینها در افغانستان به تعصبات قومی، لسانی، نژادی و ایدلوژیک دامن نزدند؟ ایا پرسونل همین کشورها به گروههای مسلح افغانی اموزش و پرورش نظامی ندادند؟ ایا به اسلحه همین کشورها تا حال افغانهای بیدفاع و اطفال معصوم کشته نمیشوند؟

ایا اینها تا امروز گروههای را به رسمیت نمیشناسد که به عوض افغانها کشورهای همسایه افغانستان به ایشان معرفی داشته بودند و امروز به زور سرنیزه بر افغانستان و افغانها مسلط استند. پرسش مهمتر از همه این که چرا امریکا و کشورهای غربی از اغاز جهاد تا امروز از گروههای حمایت نکردند، که به استقلال و تمامیت افغانستان اعتقاد راسخ دارند، به حقوق بشری، دموکراسی و ازدی مجادله میکنند؟

فرضاً اگر رژیم نظامی پاکستان بر اساس اجندای مشخص اینده اش در افغانستان، به زعامت واحد سیاسی طرف قبول افغانها اجازه نمیداد، امریکا میتوانست جنرال ضیاءالحق را به دو دلیل عمده زیرین وادار بسازد که زعامت واحد سیاسی افغانها را بپذیرد: ((نخست این که پس از افغانستان، پاکستان با خطر عاجل نیروهای سرخ مواجه بود و دوم این که تنها و تنها کشورهای غربی بودند که برای جلوگیری از پیشرفت ارتش سرخ کمکهای اقتصادی و نظامی را در اختیار داشتند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بایستی یاد اور شد که در رابطه به جهاد افغانها داستان روابط پاسکتان با کشورهای غربی نهایت پیچیده و سری و قابل به تحقیق فراوان و دقیق تواند بود، اما به اختصار میتوان گفت که در دوران جهاد و قربانی افغانها، بسیاری از کشورها برای گرفتن ماهی آب را گل الود نمودند و برعکس ضرب المثل معروف ((چیزی را که میکاری آن را درو خواهی کرد)) (As، you sow، so you reap) امریکا و کشورهای همکار آن در افغانستان فراوان کشت کردند، اینها رفتند و کار شاقه درو انها را به دوش افغانهای بیچاره گذاشتند.

در اپریل ۱۹۹۲ تلاشهای صلحجویانه نماینده خاص منشی عمومی ملل متحد برای افغانستان در اثر کودتا و ائتلاف شاخه یی از پرچمیها، جمعیت اسلامی، شورای نظار، جنبش ملی- اسلامی و حزب وحدت سبوتاژ گردیده، افغانها از دیکتاتوری کمونستی رهایی یافتند، اما بیدرنگ شکار دیکتاتوری سیاه دگری شدند.

با تحمیل دیکتاتوری قومی خلاق تمام ارزشهای ملی و اسلامی و ارزوهای مردم افغانستان بازار چور، چپاول، غارت، عصمت دزی، ادم ربایی، غصب داراییهای عامه و خصوصی گرم گردید و بالاثر درگیریها و جنگهای قدرت طلبی، مداخله های خارجی فزونی گرفت، بر شمار اواره گان افزوده شد و جریان دیگری از داستانهای المناک زندگی غم انگیز افغانهای به ماتم نشسته آغاز گردید.

تجارب تلخ چند سال اخیر در عمل به اثبات رساند که گروههای انحصار طلب مسلح زیر چتر ایدیولوژیهای ویژه شان تنها و تنها خود و گروههای شان را بر افغانها تحمیل مینمایند. انان هویت ملی و تمامیت ارضی افغانستان را با خطر جدی مواجه ساخته اند، میهن و ناموس افغانها را به بازی گرفته اند

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بر افغانیت و حقوق بشری افغانها تمسخر میکنند. عدالت اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بین اقوام با هم برادر افغان را دست کم میگیرند، بقای سیاسی شان را تنها و تنها درجنگ، ستیزه جویی و ایجاد نفرت و تفرقه افگنی بین اقوام افغانی جستجو مینمایند.

برزخهای خونین افغانها به جای مرهم نمک میپاشند، ناموس وطن شان را مجبور به ترک میهن و اواره دیار بیگانه میکنند و سرهای بلند افغانها را به در بیگانه گان خم میسازند. نام بردن از افغان و افغانستان راگناه بزرگ تلقی میدارند، اندیشه ملی راگناه بزرگ میپندارند و برای خوشی دیگران سرهای برادران افغان شان را میبرند.

اینان در بین افغانها چنان ترس و رعبی را پخش میدارند، که کسی جرئت گرفتن نام افغانستان مستقل، ازاد و با هویت ملی راکرده نتواند.

افغانها سخنان کتابی زیادی شنیدند. حزب دموکراتیک خلق در باره طبقات اجتماعی، ماده گرایی و دیکتاتوری کارگری، کارگر وطن ندارد، رژیم کارگری به سرحدات ملی کشورها معتقد نیست، جنبش بین المللی کارگری به سرد مداری برادر بزرگ شوروی بر تمام جهان غلبه حاصل میکند، شعار های فراوان دادند. اما اینها فراموش کرده بودند که در جامعه مسلمان، مساوات طلب و ضد سلطه اجنبی برای ترویج ایدیولوژی کمونستی جای پای وجود ندارد، انها درک کرده نتوانستند که افغانها با هویت ملی و افغانستان ازاد و مستقل از حد زیاد علاقه دارند و در این جامعه عنعنه یی هر فردی از جامعه بر اساس تاریخچه خانواده و همینسان حیثیت و مقام خانواده او در هر ارشی اجتماعی ارزیابی میشود و چهره شناخته شده خانواده به حیث زعیم کشور مورد پذیرش قرار میگیرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جای شـک نیسـت که با سـقوط رژیم کمونسـتی و روی کار آمدن نیروهای جهادی و تنظیمی فکتور بیدینی کمونیزم از میان برداشـته شـد، اما با وجود سلطه گروههای اسلامی در جامعه افغانی فکتورهای حساسیت با دیکتاتوری، انحصـار، جیره خواری و حاکمیت اجنبی و همینسـان عشـق با میهن و نبود زعامت ملی تا هنوز هم پا بر جا و محسـوس اسـت. وجود این فکتورها با ساختار اجتماعی و روان افغانها همسویی نشان نمیدهد. بر اساس واقعیتهای موجود در جامعه افغانی تا زمانی این فکتور ها وجود داشـته باشـند، تا آن وقت در افغانستان چانس اعاده صلح و امنیت از نظرها دور خواهد بود.

به همه گان اشکار است که جامعه افغانی به تناسب کشورهای اسلامی دیگر اکثریت بزرگی از مسـلمانان حنفی مذهب دارد و در درازنای تاریخ این کشور، مسلمانان سنی و اهل تشیع با هم در صلح و صفا زنده گی کرده اند. مادران شماری از شهزاده گان افغانستان اهل تشیع بودند و چون درانیها به شـماری از شـخصـیتهای نامدار مردم اهل تشـیع نیز القاب سـرداری تفویض گردیده بود.

این هم یک واقعیت تاریخی اسـت که افغانها در راه اشـاعه و ترویج دین مبین اسـلام نسـبت به هر ملت دیگر بیشـترینه قربانیها را متحمل گشـته اند. نیاکان توده های ملیونی مسلمانان هند، بنگه دیش و پاکستان بالاثر تلاشهای مداوم علما صـوفیا و اندیشـمندان اسـلامی افغان به دین مقدس اسـلام مشـرف گشـته اند. اما همسـایه گان ما به مشـخصـات ویژه اسـلامی افغانها نیز خود شـان را آگاه ساخته اند.

جامعه اسـلامی افغانی نه مانند جامعه ایرانی سـلسـله مراتب مذهبی دارد و نه افغانستان مانند پاکستان بالاثر رقابتها، کشمکشها و خونریزیها بین مسلمانان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و جوامع هند و سـکهـــ به میان امده اسـت و نه جامعه افغانی چون جوامع کشـورهای اسـیای مرکزی دوران طولانی رقابت مذهبی با عیسویت راپشت سرگذاشته است و همینسان افغانستان مانند جمهوریهای اسیای میانه مدت زمان زیادی را زیر سلطه کمونستهای اتحاد شوروی سپری کرده است.

همه گان میدانند که تراژیدی در حال جریان افغانســتان بعدهای داخلی و خارجی دارد، اما در این داســتان المناک به جای عوامل داخلی، عوامل خارجی نیزومند تر و چشــمگیر تر اند. این همه مشــکلات و دشــواریهای جمعی و فردی افغانها از منافع متکی بر اهداف ملی کشورهای دور و نزدیک ذیدخل در این تراژیدی ناشی میشوند.

داستان غم انگیز تراژیدی افغانها از سوی اتحاد شـوروی و گروههای خلق-پرچم اغاز یافت و توسط کشورهای دیگر همسایه، تنظیمها و احزاب ساخت شـان تا هنوز هم به شـدت تمام ادامه دارد. کشـور های ذیدخل در مسـاله افغانســتان تنها بر اســاس منافع ملی شــان ســاخته گروههای گوناگون را سازماندهی کردند، این گروهها را به ایدیولوژیهای سیاسی اراستند. امتیازات فراوان اقتصـادی، سیاسـی و نظامی را در اختیار شـان گذاشتند، گروهها را به روحیه مخالفت و دشـمنی بین هم و مانع شـدن به قدرت رسیدن یک دیگر اموزش و پرورش دادند.

امروز برای رهبران، قوماندانان و اعضــایاین گروهها خارج از چهارچوب مشــخص ایدیولوژی شــان، پذیرفتن واقعیتهای موجود در جامعه افغانی؛ مشاهده تراژیدی امروزین کشور و مردم مظلوم آن، از دست دادن امتیازات نظامی، سیاسـی و اقتصـادی، از بین بردن روحیه جنگی، اندیشـیدن پیرامون

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

صـــلح و ابادی رضـــامند گشـــتن به موقف کمتر از امارت حزبی کار نهایت دشورا مینماید.

راههای حل:

در بخشهای گذشته نظر گذرایی داشتیم بر عوامل داخلی و خارجی تراژیدی ملی افغانستان اکنون با پرسش درشتی روبرو استیم که ایا راه برون رفت از این بحران نهایت هولناک، غم انگیز و در عین حال پیچیده وجود دارد؟

چنان که اشکار است در پاسخ به این پرسش شاید از سوی اشخاص مختلف نظرهای گوناگون ارائه شــود و در نظرها شــاید وجوه مشــترک و یا از هم متفاوتی به مشـاهده خواهد رسـید، اما هر افغان به حیث تبعه این کشـور حق دارد که درباره راه حلهای این مشـــکل و دریافت راههای برون رفت از این بحران باندیشـــد و درباره ابعاد داخلی و خارجی بحران نظر بدهد، راههای حل را نشان دهد.

راههای حل خارجی:

اگر کشور های ذیدخل، هر یک شان میخواهند به مساله افغانستان از زوایای منافع ملی شـان نگاه کنند و این مسـاله را بر اسـاس منافع ملی خود شـان حل مینمایند در این صـورت تمام این کشـورهای دخیل با شـماری از پروسـشـهای اساسی رو به رو میشوند.

پرسش اول:

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا منافع ملی تمام کشـــورهای ذیدخل در بحران افغانســـتان، با هم همگونی دارند؟ اگر منافع ملی شــان همســان اســتند پس چرا بین هم جو نمایند و حل واحد سیاسی را به پیش نمیکشند؟

اگر چه کشــورهای ذیدخل ظاهراً از روابط حســنه دپلوماتیک بین شــان حرف میزنند و بر تراژیدی افغانها یکســان اشــک میریزند، اما اهداف شــان را همه گان میدانند. به افغانها در عمل ثابت شـــده اســـت، که اهداف و منافع کشــورهای ذیدخل در مســاله افغانســتان از هم دیگر در مباینت قرار دارند و علت اســاســی همین تواند بود که گروههای ســاخت همین کشــورها محض به خاطر به ســر رســانی اهداف و حفظ منافع کشــور حامی شــان با یک دیگر به جنگ و ســتیزه میپردازند و کشــورهای ذیدخل نیز تنها گروه مورد نظرش را از لحاظ سیاسی، اقتصادی و نظامی حمایت میکند.

افغانها تمام گروههای جنگی اشــکار و پنهان کشــورهای ذیدخل در افغانســتن را میشـــناســـد و میفهمند که کیها، کیانند و کی به نام افغان، افغانهای دیگر را میکشند و کیها به منظور نگهداشت قدرتش به جای افغانستان ازاد و مستقل، برای حفظ منافع ملی کشورهای ذیدخل راه هموار میکنند و تلاش میورزند.

پرسش دوم:

اگر منافع کشورهای ذیدخل در افغانستان از هم فرق میکنند و هر یک از این کشــورهای برای نگهداشــت منافع خود گروهها ســاخته اند. ایا هر یک از این کشـــورها برای رســـانیدن به قدرت گروه مورد نظرش تلاش نکرده اســـت، و اکنون نیز به چنین تلاشها نپرداخته اند؟

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

واضح است که هر یک از این کشورها به تلاش پرداخته اند و اکنون نیز برای رسیدن به هدف مصروف همین کار استند.

ایا از تلاشهای انها نتیجه مثبتی به دست امده است، اشکار است اگر تلاش یکی از اینها نتیجه مثبتی میداد، اکنون بایستی در تمام افغانستان حکومت گروه مورد نظر همان کشور میبود و تمام افغانستان را باید زیر تصرفش میداشت.

پرسش سوم:

تا جایی که معلوم است، تلاشهای یک کشور نیز نتیجه مثبتی نداده است، ایا در کشورهای دخیل یک کشور هم اماده آن است که نیروهای نظامی خود را به افغانستان بفرستند و این کشور را به زور فتح نماید، و تمام کشور را زیر تسلط خود بیاورد؛ تنها دوستان و گروه مورد نظرش را در افغانستان به قدرت برساند؛ ایا اتحاد شوروی به این کار دست نزد، و تجربه اتحاد شوروی چه نتیجه یی به دست داد؟ نتیجه آن به همه یی کشورهای دخیل در قضیه روشن است، به تفصیل و بیان اضافی نیازی ندارد.

این همه تلاشهای کشورهای دخیل برای گروههای مورد نظر شان به ناکامی انجامیده است و یکی از اینها به تجاوز بر افغانستان دل خوش نمیکنند، در این صورت به کشورهای دخیل چهار راه باقی میماند و اینان بایستی پیرامون این راهها خوبتر باندیشند.

یا تجارت ناکام دیرینه و پیشینه شان را تکرار خواهند نمود و یا افغانستان را در بین شان تقسیم خواهندکرد یا افغانستان را در حالت ملوک الطوایفی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

میگذارند و یا هم افغانها را خواهند گذاشت که زیر نگرانی ملل متحد به حل مشکل خود بپردازند.

تجربه پیشینه و ناکام:

اگر کشورهای دخیل بار دیگر به تجربه ناکام پیشینه شان کمر بسته باشند که آنهم جور امد و متفق ساختن گروههای مسلح است- و قدرت سیاسی افغانستان را تنها به همین گروهها محدود مینمایند- پس در راه موفقیت نسخه های پیشین شان بایستی بر چند نکته دیگری نیز فکر کنند و این نکات جدید شروطی نیز دارند.

ـــ هر یک از کشورهای دخیل باید از منافع ملی شان بگذرند و مانند برادر بایستی فیصله کنند: ((ما کشورهای برادر فیصله میکنیم، که دوست هر یک ما دوست همه ماست ما اختلاف سیاسی، ایدیولوژیک و مذهبی را بین هم کنار میگذاریم و سر امروز با دوستان هر یک ما، مانند دوستان خود روش دوستانه اختیار میکنیم؛ ما سر از امروز در افغانستان از حمایت و پشتیبانی گروههای مذهبی، اتنیک، زبانی و قوم ویژه زیر نامهای گوناگون دست میکشیم و به عزم راستین قدرت سیاسی افغانستان را به دوستان خود محدود میداریم.)) اگر کشورهای دخیل در مسایل افغانستان حاضر به از خودگذری استند و میتوانند از منافع شان بگذرند و افغانها این معجزه را در عمل مشاهده کنند سر از همین اکنون مژده صلح سراسری در افغانستان به انها داده میشود و افغانها به این از خودگذری انها سر احترام فرود میاورند.

اگر کشورهای ذیدخل حاضر به چنین قربانی نیستند و صرف در حرف قدرت سیاسی افغانستان را بین دوستان و همبسته گان شان محدود میسازند و مردم افغانستان را از حق تعیین سرنوشتش محروم مینمایند و تنها بر اساس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

منافع ملی شان در آمد و شد استند و بالا و پایین میدوند. در چنین صورت حال مصلحت مینماید، که اینان به جاهای شان ارام بنشینند و بر این تجربه پیشین ناکام نه من بعد وقت خود شان را و نه هم از افغانهای مظلوم و بیچاره را ضایع نمایند. نسخه های به ازمون گرفته شده پیشین نه سودی رسانده میتواند و نه هم به درد سر اضافی افغانها میارزد: ((ازموده را ازمودن خطا است)).

ایا همبسته گان و دوستان انها چندین بار با هم اتحاد نکردند و حکومتهای موقتی نساختند؟ ایا در حضور فرستاده گان سران همین کشورها در پشاور، اسلام اباد و جلال اباد قراردادها نبستند؟ ایا در حضور نمایندگان کشورهای و گردهماییهای یاد شده به گروههای همبسته و دوست شان چوکی و مقام تعیین نگردید؟ پس چرا با هم جور نیامدند، نتیجه آن چه شد؟ چنان که مشهود است نتیجه آن بیش از طولانی شدن بحران المناک و اندوهبار افغانها چیزی دیگری نبود.

تقسیم افغانستان:

افغانستان موقعیت حساس جغرافی دارد بنا بر همین حساس بودن موقعیت جغرافی و ستراتیژیک کشورهای دخیل مجبور میشوند پیرامون تقسیم افغانستان نیز به ارزیابی بپردازند در شمال افغانستان، کشورهای تاجکستان، ازبکستانو ترکمنستان موقعیت دارند؛ در غرب با ایران، در جنوب و شرق با پاکستان و در شمال شرق با چین همرز میباشد.

جز از چین همه همسایه گان بامردمان ساکن در افغانستان مشترکات، اتنیک و زبانی دارند. اقوام ساکن در افغانستان از سده ها به اینسو درکشور شان زنده گی مشترک میکنند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقعیت حساس جغرافی افغانستان و داشتن مشترکات نژادی و زبانی با همسایه‌گان به هیچ‌کشور همسایه اجازه نخواهد داد‌که افغانستان ساحه نفوذ یکی از همسایه‌گان آن باشد و یا هم تحت تسلط مستقیم و غیر مستقیم یکی از انها قرار گیرد.

کشورهای‌کوچکی‌که در همسایه‌گی افغانستان واقع استند، توان نفوذ و تسلط را ندارند، اما اگر از دو همسایه بزرگ افغانستان: ایران و پاکستان یکی هم خواهان تسلط و نفوذ باشد، همسایه بزرگ دیگری مانع این‌کار میشود و برضد ان ایستاده‌گی میکند. از سوی دیگر چون‌کشورهای همسایه شمالی افغانستان از دوران روسیه تزاری تا فروپاشی اتحاد شوروی تجارب تلخ محکومیت را پشت سر گذاشته و طعم زهر اگین ان را چشیده اند، از همین سبب در منطقه با سیاست سلطه جویی و وسعت طلبی هر کشور بزرگ یا برادر بزرگ Big brother از خود حساسیت نشان میدهند، افغانها نیز در این خصوصیت– حساسیت در برابر برادر بزرگ– با کشورهای‌کوچک همسایه شمالی خود وجوه مشترکی دارند.

افزون بر آن تمام همسایه‌گان افغانستان مسلمان استند و یکی از اینها به نام مذهب افغانستان را زیر سیطره خود اورده نمیتوانند - اگر یکی از برادر ان بزرگ بخواهد، زیر نام مذهب در افغانستان نفوذ و سلطه خود را وسعت و استحکام بخشد– آن دیگری ممانعت میکند، زیرا هر دو مسلمان استند و در مسلمان بودن یکی از دیگری خود راکم نمیداند. اکنون بحران افغانستان از چوکات مذهب پا فراتر گذاشته است تنها در سلطح سیاسی مطرح است، زیرا یکی از جمهوریهای اسلامی به خاطر نگهداشت منافع ملی خود به همراهی هند و روسیه از اداره‌کابل پشتیبانی میکند؛ جمهوری اسلامی دیگر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

برای حفظ منافع ملی خودش همراه با عربستان سعودی و شماری از کشورهای اسلامی و کشورهای غربی از مخالفین اداره کابل حمایت مینماید.

قبول میکنیم، معجزه یی میشود تمام کشورهای همسایه باوجود مقاومت شدید افغانها و علیرغم تمام قوانین بین المللی، اصول پذیرفته شده ملل متحد و عکس العملهای شدید کشورهای منطقه و جهان به تقسیم افغانستان مفق میشوند و بین هم به موافقه میرسند. پیش از همه اینان مجبور میشوند جغرافیا و دموگرافی به اینها نشان میدهد که در افغانستان تمام اقوام با هم یک جا میزیند. در اکثر مناطق افغانستان قوم مشخصی زنده گی نمیکند پس از مطالعه دموگرافی و جغرافیا انها مجبور میشوند افغانستان را بر اساس مناطق بین هم تقسیم نمایند. در این صورت هندوکش را بین شمال و جنوب افغانستان مرز قرار میدهند، اگر اینها افغانستان را بر اساس مناطق تقسیم میکنند. در چنین حالتی اقلیتهای قوسیی که در هر دو طرف هندوکش زنده گی میکنند، در مناطق شان میمانند و یا این که با اکثریتهای قومی شان در دو طرف هنندوکش یک جا میشوند؟

اقلیتهای قومی میفهمند که در صورت ماندن با اکثریتهای قومی دیگر برای همیش زیر تاثیر اکثریت خواهند بود و یا گذشت زمان اقوام کوچک هویت شان را از دست میدهند. فرض میکنیم، اقوام افغانستان فیصله مینمایند که جهت پیوستن باکثریت شان به مناطق اصلی شان میروند. بر اساس همین فیصله پشتونهای ساکن در افغانستان مرکزی و شمالی به جنوب هندوکش میایند و تاجیکها، هزاره ها، ازبکها و ترکمنهای ساکن در جنوب به شمال افغانستان مرکزی میروند، رفتن از یک منطقه به منطقه دیگری کار اسانی نیست، بل جار و جنجالهای فراوان اجتماعی، کلتوری، اقتصادی و سیاسی و روانی را به وجود میاورد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا در شـــمال افغانســـتان به نامهای تاجیکها، ازبکها و ترکمنها خانیهای کوچکی ســاخته میشــوند و یا این‌که در ان ســوی آمو دریا با جمهوریهای، تاجکســتان، ازبکســتان و ترکمنســتان یک جا میشــوند. در هر دو صــورت مســاله تعیین ســرحدات ســربالا میکند. مرزهای ســر زمینهای زیر ســیطره خانهای مســـتقل چگونه تعیین خواهند گردید؟ اگر با جمهوریهای اســـیای مرکزی یک جا میشوند، جمهوریهای در شمال افغانستان چگونه سرحدات شان تعیین میدارند.

در شـــمال افغانســـتان نیز تاجک، ازبک، ترکمن، هزاره و عرب (اقلیتی از عربها نیز در شمال افغانستان زنده‌گی میکند) با هم امیخته میزیند. اینان نیز به مناطقی خواهند رفت که اکثریت قومی شان در ان زنده‌گی میکند و یا این که در محله های مسکونی فعلی شـان میمانند؟ در افغانسـتان مرکزی هزاره های شـیعه و سـنی با هم یک جا زنده‌گی میکنند و یا از هم جدا میشـوند. هزاره های شیعه حکومت مستقل میسازند و یا با ایران یک جا میشوند؟ اگر اینها حکومت مسـتقل میسـازند عاید ملی این حکومت در مناطق‌کوهسـتانی چه خواهد بود؟ از ســوی دیگر مناطق هزاره جات از چهار طرف توســط سنیها احاطه شده است و با ایران مرز مشترکی ندارند.

اگر هزاره ها با ایران یک جا میشوند، در آن صورت ایران با هزاره جات تنها ارتباط هوایی خواهدا داشـــت و یا این که ایران برای یک جا نمودن هزاره جات با خود، ســنیهای مناطق غربی افغانســتان را هم با خود مدغم خواهند ساخت و از این راه با هزاره جات مرزهای مشترک ایجاد خواهد کرد.

در مناطق غربی افغانســتان اکثریت از پشــتونهای اســت که زبان شــان را از دست داده اند و به زبان دری حرف میزنند، ایا پشتونهای دری زبان از خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت مستقلی خواهند ساخته و یا این‌که زیر اثر حکومت ایران زنده‌گی اختیار میکنند و یا هم به مناطق دیگر پشتون نشین میروند؟

در جنوب افغانستان از هم‌گسستن پشتونها، بلوچها، پشه ییها و نورستانیها چگونه صورت خواهد پذیرفت. پشتونهای افغانستان به‌گونه مستقل خواهند زیست و افغانستان مستقل خواهند زیست و افغانستان مستقل خود شان را خواهد ساخت و یا این‌که زیر نام پښتونستان یا پښتونخوا با پشتونهای سرحد، بلوچستان و مناطق قبایل ازاد یک جا میشوند. این افغانستان پښتونستان و پښتونخوایی به وجود امده یا پاکستان یک جا خواهد ماند یا نی؟

بلوچهای افغانستان با بلوچیهای پاکستان و ایران یکجا خواهد شد و بلوچستانی را خواهند ساخته و یا اینکه خانی مستقلی را تشکیل میدهند؟ پشه ییها و نورستانیهای افغانستان دولت مستقل خواهند ساخت و یا با حوزه فرهنگی خود شان- که تا دره های کشمیر امتداد دارد- یکجا میشوند.

پس از تقسیم افغانستان ایران و پاکستان مرزهای شان را چگونه تعیین خواهند نمود؟ مساله نقل و انتقال این همه اقوام ساکن در افغانستان چگونه انجام خواهد پذیرفت و موضوع معاوضه جایدادها و دشواریهای ناشی از این تقسیم چه سان حل و فصل خواهند گردید؟

ما فرض میکنم‌که پشتونها با پشتونها، تاجیکها با تاجیکان، ازبکها با ازبکان، ترکمنها با ترکمنان، نورستانیها و پشه ییها با واحدهای فرهنگی شان پیوستند کشورهای همسایه نیز سرحدات شان را تعیین‌کردند و این معجزه نیز به خیر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و خیریت ســرو ســامان پذیرفت پس از آن کشــورهای همســایه افغانســتان پیرامون ابیات زیرین علامه محمد اقبال لاهوری نیز خوبتر باندیشند:

اسیا یک پیکر آب و گل است

ملت افغان در آن پیکر دل است

از گشاد او گشاد اسیا

از فساد او فساد اسیا

اگر پیشگویی نابغه شرق علامه محمد اقبال لاهوری درست باشد، فساد - را که همســایه گان افغانســتان بنا بر خواســته های ملی شــان با تقســیم و جدایی اقوام افغانســتان در قلب اسیا اغاز کرده اند– اثر های ناگوار این فســاد بیشــتر از پیش متوجه کشــورهای همســایه افغانســتان اســت، در کشــورهای همســایه افغانستان نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زندگی میکنند.

ایا پشتونها، بلوچها، سندی ها و پنجابی ها در پاکستان واحد زندگی خواهد کرد و یا اینکه زیر نامهای افغانستان (یا پښتونستان)، بلوچستان، سند، دیش و پنجابســتان کشــورهای جداگانه میســازند؟ مســله اهل تشــیع و تســنن در پاکســتان چگونه حل خواهد شــد؟ ایا پارسی ها، ازری ها، کرد ها، ترکمن ها، عرب ها و بلوچهای ایران با هم یکجا در ایران زندگی خواهد نمود و یا انیکه ازری ها با ازربایجان، کردها با کردســـتان، عرب ها با عرب، ترکمن ها با ترکمنســتان و بلوچها با بلوچســتان می پیوندند و تنها پارســی ها در کشــور بنام ایران باقی می مانند؟

در ایران نیز مســله شــیعه و ســنی چگونه حل خواهد شــد؟ در جمهوری های اســـیای مرکزی نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زیســـت دارند. ایا این همه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقوام و فرق مذهبی در جمهوری های مسکونی شان می مانند و یا اینکه بر اساس بخشبندی اقوام مرزهای شان را سر از نو تعین میدارند.

فسادکه از قلب اسیا (افغانستان) سر بر اورده است به قول علامه اقبال فساد تمام اسیا است و این فساد تنها به همسایه گان افغانستان محدود نمی ماند، بلکه این فساد در شرق تا اندونیزیا، در غرب تا ترکیه و الجزایر و در شمال تا جمهوری های فدراسیون روسیه پخش خواهدگردید. از سوی دیگر در جوامع شرقی مذهب موضوع نهایت جدی بشمار میاید، مردمان یک نژاد نیز بر اساس مذهب از همدیگر جدا شده اند، مردمان یک نژاد نیز تصرف مذهبی یکدیگر را قبول ندارند و اکنون نیز بین مردمان یک نژاد نزاعهای مذهبی در جریان است. در اسیا اقوام زیادی موجود استندکه از نگاه نژاد و زبان یکی اند اما مذاهب شان از همدیگر فرق میکنند، به گونه مثال مردمان پنجاب پاکستان و پنجاب هند از یک تبار اند و زبان واحدی دارند، اما پنجابیهای پاکستان مسلمان استند و پنجابیهای هندوستان سک و هندو. همینسان بنگالی های، بنگله دیش و بنگالی های، بنگال هندوستان از یک نژاد استند و زبان شان نیز مشترک است، اما بنگالی های هندوستان هندو و بنگالی های بنگله دیش مسلمان. در چنین حالت اقوام واحد ولی دارنده مذاهب جداگانه با هم یکجا زیست خواهندکرد و یا اینکه بر اساس مذهب کشورهای جداگانه میسازند؟

ایا پس از تقسیم افغانستان و پایان یافتن عملیه دور و دراز تعیین مرزهای کشورهای از هم پاشیده پیشین و نو برخاسته یی بر اساس نژاد و مهذب، جنگ و خونریزی صورت نخواهد پذیرفت؟ در بین اقوام و مذاهیت جنگها رخ نخواهد داد؟ جلو این تراژیدی در رگ انسانی راکیها خواهندگرفت؟ ابر قدرتها و یا هم نیروهای نظامی زمینی، هوایی و دریایی شان. تقسیم افانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فســاد بزرگی خواهد بود که کشــورهای بزرگ جهان در کار جلوگیر از پخش و نشر آن عاجز خواهند ماند.

باری اگر قومی اراده با هم یک جا زیستن را از خود نشان دهد و یا هم اقوام یک کشــور بخواهند از هم جدا شــوند، این گونه اقوام یا مانند جرمنی دیوار مستحکم برلین را در یک شب و یران مینمایند ویا هم مانند چکوسلواکیا دو گروه قومی آن کشــور بر اســاس رای مردم کشــور واحد را زیر نامهای دو کشــور مســتقل چک و ســلواکیا از هم جدا میکنند و یا هم مانند مردم یوگوسلاویا که کشور شان را به جنگ و زورگویی تقسیم میکنند کشورهای جدیدی را بر اساس قوم و مذهب میسازند.

اگر کشــورهای همســایه افغانســتان به پیشــگویی علامه اقبال محض به حیث یک شــعر مینگرند، در آن صــورت حکایت زیرین چینایی ها را نیز به دقت بخوانند: ((میگویند تاجر از افریقا بار اول به چین میرفت، تاجر میخواســت تحفه به شــهزاده چین با خود ببرد. او با تاجر دیگری افریقایی -که به چین رفته بود، شــهزاده را ملاقات کرده بود و از ذوق اش اگاهی داشــت– پیرامون تحفه به مشــوره پرداخت. تاجر معرفت داشــته با شــهزاده چینی، گفت: ((در منزل شهزاده تصاویر بزرگی از اژدها نصب شده اند و شهزاده با این تصاویر عشق مفرد دارد.))

تاجر اژدهای بزرگی دریافت نمود و آن را با خود برد، تا تحفه گونه تقدیم شهزاده نماید. تاجر با دیدن تصاویر بزرگ و گوناگون اژدها در قصر شاهی و تحفه اورده خود نهایت خوش بود. وقت شــهزاده چینی برای دیدن تحفه تاجر افریقایی امد و با اژدهای بزرگی رو برو شــد. از دیدن اژدها با شــهزاده ضــعف طاری گشــت و بی حال شــد. تمام اهل دربار تاجر را مورد عتاب و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرزنشی قراردادند و به او گفتند: ((شهزاده ما با تصاویر اژدهای عشق میروزد و شما اژدهای زنده را به او اورده اید)). اگر همسایه گان ما اراده دارند اژدهای اصلی برخاسته از قلب اسیا (افغانستان) را به چشم سر مشاهده کنند و از بازی کردن را با آن خوش شان میاید، اغاز نمایند و این عملیه را نیز در معارض ازمون قرار دهند اگر از دیدن اژدهای اصلی مواجه به ضعف شدند و یا خود شان در این اتش سوختند، باز نگویند، که کسی به انها هوشدار نداده بود؟

افغانها را به حال شان گذاشتن:

افغانها را به حال خود شان گذاشتن با این پرسش ارتباط عمیقی دارد، که ایا معضله افغانستان منطقه یی است و یا هم بین المللی؟ در ارتباط به همین پرسش کشورهای دخیل و اکثریت بزرگ افغانها -که خاهان حل بین المللی معضله جاری افغانستان اند– به دو دسته تقسیم شده اند:

مواقف اتحاد شوروی و روسیه:

افغانها به یاد خواهند داشت که در نخستین روز کودتای ثور، رژیم خلق - پرچم و اتحاد شوروی معضله افغانستان را مساله داخلی افغانها وانمود کردند و هر دو به کشورهای خارجی توصیه نمودند که از مداخله در ((امور داخلی افغانها)) بپرهیزند پس از تجاوز نیروهای نظامی شوروی بر افغانستان، نیز رژیم خلق– پرچم و اتحاد شوروی هر دو با مطرح ساختن مساله به اصطلاح اینها ((داخلی افغانها)) در ملل متحد و شورای امنیت سخت مخالفت کردند. امریکا، کشورهای غربی و همسایه گان افغانستان را همیش به عنوان مداخله گران تقبیح مینمودند، بر پهلوی داخلی مساله افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیشتر تاکید میورزیدند فیصله های شورای امنیت و مجمع عمومی ملل متحد را مداخله در امور افغانستان میپنداشتند. موسسات کمکهای بشری ملل متحد و کشورهای غربی و متخصصین مسایل افغانستان را باداشتن بسته گی باشبکه های جاسوسی غرب متهم میکردند و حتی به ارمکورای فقیدکه به وضع حقوق بشری در افغانستان را به ملل متحده گزارش میداد تهمت میبستند - که گویی او عضویتحزب نازی المان را داشت– تا دیر زمانی اتحادی شوروی از حیثیت منطقه یی و بین المللی مساله افغانستان گریز میکرد اما بالاخره مجبور شد که حیثیت بین المللی این مساله را بپذیرد، با ملل متحد و ایالات متحده امریکا موافقه کرد که نیروهای خود را از افغانستان خارج سازد و از طرفداری رژیم کابل دست بردارد.

همزمان با فروپاشی اتحاد شوروی، تمام کادرهای حزب کمونست در روسیه و جمهوریهای دیگر در همان یک شب لباسهای سرخ کمونستی شان را عوض نموده، قباهای ایدیولوژیهای ملی، دموکراسی، ازادی و حقوق بشر را در بر کردند و در یک شب چنان ضد کمونیزم شدند، که گویی این علبمرداران ازادی و دموکراسی مادرزاد ضد کمونیزم به دنیا امده اند و این غمخواران حقوق بشر عمری را برضد دیکتاتوری کمونستی سپری کرده اند. مردمان زیادی دوباره سیستمهای سیاسی و ایدیولوژیک روسیه تزاری و اتحاد شوروی معلومات فراوانی دارند و میفهمندکه در هر دو سیستم، روسها و اقوام زیر تسلط شان به زور سر نیزه از نعمتهای ازادی، حقوق بشری اندیشه ملی محروم نگه داشته شده بودند. پس چه معجزه یی به وقوع پیوست که کمونستهای تلقین شده دیروزی در یک شب دموکرات و هوا خواه دموکراسی، ازادی حقوق بشر شدند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعیت امر این است که هیچ معجزه یی صورت نپذیرفته است، بلکه زمانی کرملین با این واقعیت روبر شد که در شرایط پیشرفته کنونی تکنالوژی معاصر نمیتواند، امپراتوری بزرگ شوروی را زیر چترکمونیزم نگه دارد. کرملین درک کرده بود که سیستم ایدیولوژیکی کمونستی با تخنیک، اقتصاد و تولید جهان غرب همسری کرده نمیتواند و بسیار عقب مانده است، بنا بر آن کرملین بالاثر فشارهای داخلی و زیانهای ناشی از جنگهای افغانستان و ناتوانی در رقابت باکشورهای خارجی مجبور گردید تا سیاستش را عوض نماید.

اکنون شماری از افغانها میپرسند در صورتی که اتحاد شوروی از هم پاشیده است، پس چرا روسیه و شماری از جمهوریهای همبسته به آن در امور داخلی افغانستان مداخله میکنند؟

پاسخ به این پرسش به بحث درازی نیاز دارد و میتوان آن را در تسلسل روشهای سیاسی و ایدیولوژیک روسیه تزاری و اتحادی شوروی جستجو کرد، این روشهای سیاسی و ایدیولوژیک را رهبران امروزین روسیه ازگذشته به ارث برده اند این موضوع به بحث طویلی نیاز دارد اما میتوان آن را به اختصار در نکات زیرین بیان داشت:

۱- گروهی که امروز در راس قدرت سیاسی روسیه قرار دارند، بقایای سیستمهای توسعه طلب روسیه تزاری و اتحاد شوروی است و روشهای سیاسی و ایدیولوژیک از همان سیستمهای پیشین را به ارث برده اند. هر دو سیستم به دیکتاتوری استوار بودند. در دسیسه بازی، کشتن و بستن، استفاده از هر وسیله ناجایز، تجاوز برکشورهای دیگر و محکوم نمودن ملتها، پیشینه درازی دارند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

در هر دو سیستم گروه حاکم، به حکمروایی و مردم به پذیرش حکم روسها به حکومت داری و واقوام دیگر به اطاعت روسها عادت و تلقین شده اند.

با وصف فروپاشی اتحاد شوروی سابق، کادرهای حزبی کمونستها، ارگانهای دولتی پیشین، سیستم دولتی پیشین، طرز حکومتداری پیشین همه به جا مانده اند. به شمول جمهوریهای اسیای مرکزی در اکثر جمهوریها نیروهای نظامی روسیه اقامت دارند. قدرت دولتی جمهوریها در دست کمونستهاست.

کارهای دولتی بر اساس سیستم اداری اتحاد شوروی سابق اجرا میگردند، بر اساس پلانهای مرکزی ساختن نهادها اکنون نیز سکتورهای تولیدی و اقتصادی شماری از جمهوریها با روسیه بسته گی دارند. در هر جمهوریت تعدادکثیری از روسها سکونت دارند، زبان رسمی و اموزشی پاره یی از جمهوریتها هنوز هم زبان روسی است و فرهنگ روس بر بخشهای گوناگون زنده گی شمار زیادی از جمهوریتها تسلط کامل دارد.

۲- از موقفهای سیاسی گروه بر سر اقتدار در روسیه و احزاب ملی و کمونست این جمهوریت اشکارا بر ملا میگردد که روسها تا هنوز هم فروپاشی امپراتوری اتحاد شوروی سابق، ازادی و هویت ملی جمهوریهای اتحاد شوروی را از ته دل قبول ندارند.

در اغاز شماری از جمهوریتهای اتحاد شوروی سابق زیر چتر دولتهای ازاد مشترک المنافع Commonwealth of Sovereign State باجمهوریت روسیه بسته گی پیداکردند. رهبر حزب ملی افراطی روسیه چندین بار گفته است، که حزب وی نه تنها امپراتوری روسیه تزاری را دوباره احیا و بازسازی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواهد کرد، بل کوشش خواهد نمود که برنامه های عملی ناشده زار روس را در اروپا و اسیا عملی خواهد کرد.

رهبر حزب کمونســت روســیه پس از پیروزی در انتخابات پارلمانی اعلام داشــت که حزب وی مســاله احیای اتحاد جمهوریتها اتحاد شــوروی از هم پاشــیده را دوباره به پارلمان روســیه پنیش خواهد کرد و پس از دادن صــبغه قانونی به این کار، حزب کمونســت روســیه فعالیتش را درباره احیای اتحاد شوروی خواهد گرفت.

افزون بر آن گروه بر ســر اقتدار نیز ارزو دارد تا در یک چوکات ســیاســی نوین، جمهوریهای اتحاد شوروی سابق را در فدراسیون روسیه بزرگ گردهم اورنـد، خفـه نمودن جنبش رهـایی بخش مردم چیچنیـا و یـک جـا نمودن جمهوریت بیلاروس با روسیه ما در حرکتهای نمایانی در راه اعاده امپراتوری روسیه شمرده میشوند.

۳- همان گونه که در جایی بیش از این به آن اشـاره رفت، حاکمان روسـیه به پیروزی از سیاست زارها و اتحاد شوروی سابق جمهوریهای اسیای مرکزی را جز قلمرو تاریخی کشور شان میشمردند و بر اساس تسلسل این سیاست به ارث برده نه تنها دفا ع از این جمهوریها را وجیبه ملی خود میشــمارد، بل به حیث برادر بزرگ به بهانه خطر به این جمهوریها مداخله در امور داخلی کشـورهای همسـایه را نیز به خود مجاز میدادند. روسـها در کشـور همسـایه افغانســتان بـه خاطر اهداف گوناگون بـه مداخلـه دوام میدهند، بـه پیروی ســتراتیژیک دریافت فرصــت مناســب برای تحکیم تســلط ســیاســی بر جمهوریهای اسـیای مرکزی روسـها امریکا، کشـورهای غربی و جمهوریهای دیگر را قانع ساخته اند، که روسیه نیز در بخش جلوگیری از تروریزم، قاچاق

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مواد مخدر و پیشروی گروههای افراطی مذهبی و گروههای ملی با انها موقف همسان دارند و در این راه به سطح بین المللی و منطقه یی با این کشورها به هر گونه همکاری اماده است. روسها امریکا و کشورهای غربی را میترسانند که اگر نیروهای نظامی روسیه از جمهوریهای جنوبی اتحاد شوروی سابق دفاع نکنند و در اسیای مرکزی به موجودیتش خاتمه دهند و از نفوذ گروههای افراطی مذهبی در داخل افغانستان جلوگیری ننماید پس در ان صورت گروههای افراطی شماری از کشورهای اسلامی به ویژه افغانستان در جمهوریهای اسیای مرکزی نفوذ میکنند؛ مردمان این جمهوریها را علیه رژیمهای مسلط شان تحریک مینمایند و مانند تاجکستان و چیچنیا تمام منطقه را به بحران سیاسی مواجه میسازند.

چنان که بر همه گان معلوم است روسیه تزاری و اتحاد شوروی از کهنگاهان با افغانستان روابط داشتند اما پس از تجاوز نظامی آن کشور شمار زیادی از کارمندان نظامی و ملکی آن کشور به افغانستان امدند و همزمان با فعالیتهای همه جانبه کی.جی.بی تجارت روسها درباره افغانستان و افغانها به پخته گی رسیدند.

روسها افزون از کادرهای کمونستی، درباره سران و قوماندانان گروههای جهادی و شخصیتهای سیاسی و اجتماعی و قبیله یی و محلی افغانستان نیز معلومات کافی کسب کرده اند. انان بنا بر همین معلومات شان میدانندکه در افغانستان کی کیست؟ (Who is who?).

روسها در افغانستان یک مشت افغانان اجیر خصلتی را میشناسندکه به خاطر هوس قدرت شخصی و گروهی شان و همینسان به خاطر چوکی، حکمرانی و منافع شخصی و خانواده گی و تعصبات نژادی و زبانی خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـان و وطن شـان را بسـیار رایگان میفروشـند. اکنون روسـها هم با اینگونه اشخاص مصروف داد و ستد استند.

روسها این واقعیت را درک کرده اند که با به وجود امدن حکومت منتخب به اراده مردم در افغانستان صلح و امنیت به این کشور راه میيابد. پس از اعاده صلح و امنیت کار بازسازی افغانستان اغاز میگردد وپیهم با اغاز این عملیه پرسشی در ذهن هر افغان سر بالا میکند، که کشور شان را کیها ویران کرده است؟ با به میان امدن این پرسش، حکومت منتخب افغانها مجبور میشود که خسـاره زیانهای ناشـی از جنگ را از وارث اصـلی اتحاد شـوروی (روسـیه) بخواهد.

این خسـارات: کشـتارها و معیوبیتها، تکالیف جسـمی و روانی افغانها، ویرانی و بربادی دهکده ها، روستاها، شهرها، تباهی محیط زیست، حیوانات اهلی ووحشـــی و تاراج داراییهای معنوی و مادی افغانها را در بر میگیرد. در این صـــورت روســـها به این منطق ســـاده- که روســـیه اتحاد شـــوروی نیســـت- حکومت قانونی افغانستان را قانع ساخته نمیتواند همه افغانها آگاهی دارند که نیروهای نظامی و افراد ملکی روسها به افغانستان امده بودند و همین روسها افغانستان را با تراژیدی بی پایان مواجه ساخته اند.

اکنون بســـیاری از افغانها میگویند: ((اتحاد شـــوروی به روســـیه امپراتوری بزرگی را همراه با داراییهای فراوان مادی و معنوی به میراث گذاشـت، اما به افغانها چه داد، تباهی و بربادی بزرگ و بس .))

بر اساس قوانین قابل پذیرش بین المللی هر حکومت قانونی افغانستان میتواند ازکشـور متجاوز خسـاره جنگ تحصـیل کرده بر افغانها را بخواهد. اکنون از جنگ دوم جهانی پنجاه سـال گذشـته اسـت، در مدت پنجاه سـال در جاپان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چندین حکومت بر سر اقتدار امدند و سقوط کردند، اما امروز هم مردمان چین، کوریا و کشورهای بحر ارام از جاپان تقاضای جبران خساره و عفو جنگ تحصیل کرده از سوی ان کشور را مینمایند.

حکومت فدرالی المان پس از جنگ جهانی دوم خساره جنگ تحصیل کرده جرمنی مازی را پرداخت، جاپان نیز پیرامون مساله خواستن معافی و پرداخت زیانهای ناشی از جنگ به فکر جدی اغاز نمده است.

در ارتباط به روسیه و افغانستان پرسش اساسی را بایستی این گونه مطرح کرد- جنگی که در شرایط کنونی بر سر قدرت در افغانستان ادامه دارد به سود روسیه است و یا به زیان آن؟ اگر مساله زیان را برای مدتی یک سو میگذاریم و تحویل انکشاف بعدی اوضاع مینمایم، اگر در شرایط فعلی مساله سود و زیان را باهم مقایسه کنیم، در نتیجه آن گفته شده میتواند که جنگهای درون گروهی جاری افغانها به سود روسیه تمام میشود، دلایل و عوامل این سود رسانی با یک دیگر ارتباط منطقی دارند.

چنان که پیش از این در جایی به آن اشاره رفت، روسها در باره تمام گروههای مذهبی، سیاسی و اجتماعی افغانها و همینسان پیرامون مشران آن تجارب فراوان و معلومات پنهان و اشکار به دسترس دارند. روسها بر اساس همین معلومات و تجارب خوبتر میفهمند که در شرایط فعلی افغانستان یک گروپ نژادي و یا هم گروه جنگ افروز نظامی بر گروههای دیگر نظامی، جنگ افروز نژادی و زبانی به زور و جبر حکومت کرده نمیتواند از سوی دیگر روسها درباره ویژه گیهای شماری از سران گروههای جنگ طلب و جنگ افروز معلومات کافی دارند و روان شماری از گروههای جنگ افروز نظامی را نیر میفهمند که انان در هوس قدرت چنان غرق اند که برای تسلط

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زبانی و نژادی شـــان تا اخرین رعق میجنگند و برای پیشـــبرد جنگ طولانی کمر بســـته کرده اند، روســـها با اســـتفاده از ویژه گی هوس قدرت گروههای جنگ طلب میخواهند جنگ جاری در افغانســـتان تا زمانی ادامه پیدا کند تا روسها به اهداف شان برسند.

اهداف روسها در افغانستان و جمهوریهای اسیای مرکزی کاملاً مشهود اند، پس از فروپاشی اتحاد شوروی روسیه اصرار میورزد تفهیم نماید که ((روسیه اتحاد شوروی نیست و مسوولیتهای تباهی، بربادی و کشتار ها در افغانستان به روسـیه ارتباطی ندارند.)) ایا یک حکومت قانونی و منتخب در افغانسـتان جرئت ان را خواهد داشـت، که بگوید: ((روسـیه اتحاد شـوروی نیسـت.)) هرگز نی!

زیرا این یک مساله ملی است و جز از پارلمان منتخب ملت کسی دیگری در باره ان حق فیصـــله را نخواهد داشـــت. حکومت منتخب قانونی درک کرده میتواند که روسها به خانه افغانها تجاوز کرده اند، افغانها را در خانه خود شان کشته، زخمی و معیوب ساخته اند، مجبور به ترک خانه و کاشانه نموده اند و خانه شـــان را تباه و برباد نموده اند. روســـها از اداره کابل در مقابل مقدار اندک از جنگ افزارها و چاپ و ارســـال بانکنوت ها فتوه: ((روســـیه اتحاد شوروی نیست)) و یا به سخن دیگر مسولیت پرداخت خساره جنگ بدوش روســـها نیســـت)) را بســـیار ارزان و بهای ناچیز بدســـت میاورند، روســـها ارزومند اســـتند که گروهای جنگ افروز و جنگ طلب تا اندازه به کشـــتار ها، جنگ ویرانکاری بپردازد و افغانســـتان را پارچه پارچه نمایند که افغانها و جهان فجایع روســـها را فراموش کنند و به تعبیر به جای کفنکش امروزی به کفنکش دیروزه دعا نمایند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وجود گروههای افراطی مذهبی در افغانستان و جنگهای قدرت طلبی جاری در این کشور دلیل منطقی و نمونه خوبی برای روسها گردیده است.

روسها به امریکا و کشورهای غربی دلیلی را به پیش میکشند که در شرایط امروزی به تناسب گروههای مذهبی افراطی، روسیه و جمهوریهای دوست آن کشور به نفع امریکا و کشورهای غربی اند، تنها روسیه و نیروهای نظامی مستقر آن در جمهوریهای جنوب میتوانند در برابر نفوذ و ویرانگریهای گروههای مذهبی افغانستان - به داخل این جمهوریهای ایستاده گی نمایند از سوی دیگر در جمهوریهای جنوب به رژیمهای مسلط و مردمان این جمهوریها حالات ناگوار و نامیمون و گجسته در افغانستان را به گونه نمونه و مثال میاورند، و انها را میترسانند که اگر روسها مانند افغانستان از جمهوریهای اسیای میانه نیروهایش را خارج سازد، از رژیمهای مسلط در این جمهوریها و مرزهای ان دفاع نکند در نتیجه نا ارامیهایی مانند افغانستان در این جمهوریها نیز رخ خواهند داد؛ حکومتهای مرکزی از بین خواهند رفت و جنگ همه برضد همه اغاز خواهد شد و گروههای مذهبی سیاسی، نژادی و زبانی تا زمانی با هم به ستیزه گری و جنگ خواهند پرداخت، تا وضع داخلی جمهوریها بد تر و خرابتر از افغانستان شود.

به یک سخن جنگ جاری قدرت طلبی و سیطره جویی در افغانستان روسها را از پرداخت غرامات جنگی باز نگه میدارد؛ کشورهای غربی و امریکا را در برابر قضایای افغانستان بی تفاوت میسازد به جمهوریهای جنوبی اتحاد شوروی سابق وضع افغانستان مثال اورده میشود و انان را به ان میترسانند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

با استفاده از بی تفاوتی امریکا وکشورهای غربی در قبال قضایای افغانستان در واقعیت روســـها از نفوذ این‌کشـــور ها در این منطقه جلوگیری مینماید. جمهوری اسلامی ایران و هند را در این برنامه با خود همراه ساخته است.

از برکت کارکردهای اداره کابل در همراهی با ایران و هند، روســـها برای دوباره سازی روسیه و به پا ایستایی اقتصادی و تخنیکی و بالاخره بازسازی خود و تبارز یک‌کشـــور نیرومند فرصـــتهای لازم‌کمایی میکند و همدرین فرصـت‌کافی روسـیه برای رسـیدن به اهدافش شـانس های مناسـب بدسـت میاورد. اکنون خوانندهگان عزیز خود قضـــاوت فرماید‌که جنگهای جاری قدرت خواهی در افغانستان به سود روسیه است یا به زبان ان و هم‌که چرا روسها تامین صلح در افغانستان را به ضرر شان میپندارند و هم‌کیها اندکه در شرایط فعلی به روسها به جای زیان فایده میرسانند؟ پیش از ارایه پاسخ به این پرسشها بایستی از واقعیت خودخواه را آگاه ساخت‌که روسیه تزاری و اتحاد شوروی با مردمان اسیایی پیشینه دراز اشنایی و تجارب پخته و دیرینه درباره این توده ها داشتند و این همه شناختها و تجارب را روسیه‌کنونی از اسلافش به ارث برده است. روسیه به حیث وارث اصلی روسیه تزاری و اتحاد شـــوروی بازیگر ماهر بازیهای شـــطرنج ســـیاســـی اســـت، فهمیدن به چالهای این بازیکر و ان را شکست دادن‌کار اسانی نیست.

روسیه در حرف خواهان حل قضایای افغانستان از مجاری هیئت صلح ملل متحده اســـت، اما در عمل جنگ ویرانگر و بربادکن در افغانســـتان را دامن میزند. ارزومندیم‌که این بازیگر ماهر از اداره‌کابل به حیث مهره شـــطرنج استفاده نکند!

موقف جمهوری اسلامی ایران:

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقف جمهوری اسلامی ایران در رابطه به قضایا و بحران افغانستان از تاریخ کهن و رقابتهای منطقه یی و بین المللی این کشور مایه میگیرد.

ایرانیها در مجموع ملت وطندوستی اند، با میهن شان عشق میورزند برای همیش به امپراتوری کهن و تاریخ دیرین سال آن و ایرانی بودن شان مباهات میکنند.

بنا بر داشتن همین روحیه در دوران پادشاهی محمد رضا شاه پهلوی درباره امپراتوری کهن ایران، فرهنگ ایرانی و اتحاد اقوام فارسی زبان بحثهای گرمی صورت میپذیرفت، در نبشته ها و اثار شماری از دانشمندان و نویسنده گان آن وقت ایران، افغانستان زیر نام خراسان جز امپراتوری ایران میشمرده شده است، دانشمندان، علما و نخبه گان افغانی، ایرانی معرفی گردیده اند.

از برگزاری مراسم تاجپوشی شاهنشاهی، محمد رضا شاه پهلوی چنین استنباط میگردید که رژیم شاهی ان وقت ایران خوابهای احیای دوباره امپراتوی ایران رامیدید، از نبشته ها و بیانیه های بعضیها هویدا بودکه ایران از سده های متمادی هویت ملی افغانستان ازاد و مستقل را از ته دل نپذیرفته است.

همدرین دوران به تشویق و حمایت ایران گروهی کوچکی در افغانستان سازماندهی شد و این گروه نیز در افغانستان مساله ((خراسان)) را دامن میزد. این مساله را گرم مساخت و تبلیغ میگردد و این گروه به جای افغانستان از نام ((خراسان)) حظ میبرد و اکنون نیز همان گروه به فعالیتهای ناکامش کماکان ادامه میدهد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در دوران جهاد شـــمار زیادی از افغانها به جمهوری اســـلامی ایران هجرت کردند، مردم ایران و حکومت ان تا حد توان شـان با این مهاجرین کمکها نیز کردند اما در ارتباط به جهاد افغانســـتان، جمهوری اســـلامی ایران نیز مانند رژیم نظامی پاکســـتان (پاکســـتان هفت گروه تنظیمی ســـنیها را ســـاخت و سازماندهی کرد) تنها از شیعیان افغانستان هشت گروه مسلح جهادی ساخت و این گروهها را به ایدیولوژی انقلاب اسلامی ایران و سلاحهای ایرانی مجهز ساخت.

ایرانیها همین گروههای اهل تشـیع افغانســـتان را به خاطر تحکیم حوزه های نفوذ ایران در افغانستان به مناطق شیعه نشین افغانستان فرستادند.

گروههای اهل تشـیع طرفدار ایران در مناطق شـــان همزمان با جهاد، افراد و اشخاصی که نظر ملی داشتند و یا سران قوم بودند همه شان را یکی پی دیگر نیست و نابود ساختند، مسایلی تبعیضی را دامن زدند و احصائیه های را به پیش کشیدند که شمار اهل تشیع افغانستان در آن از انچه است چندین برابر افزونتر نشـــان داده شـــده بود. تمام خواســـته های این گروههای از ســـوی جمهوری اسلامی ایران قاطعانه حمایت میشد.

به تاریخ ۱۶ اپریل سال ۱۹۹۲م حکومت ائتلافی اقلیتها بر ضد قوم اکثریتی افغانستان در کابل تشکیل گردید و شـمارهای زیرینی را به پیش کشیدند. ((قدرت پښتونها برای ابد در افغانستان خاتمه یافت به خراسان خوش امدید.)) بالاثر این شـــعارها و شـــمارهای همانند به آن افغانســـتان در چهار راهی خطرناک جنگهای قومی و زبانی قرار گرفت. همدرین اثنا جمهوری اسـلامی ایران افزون از حمایت و پشتیبانی اهل تشیع، با رهبر گروه جمعیت اسلامی، اتحادیه کشورهای فارسی زبان ایران، تاجکستان و افغانستان را نیز ساخت و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلام داشت، با پخش و نشر خبر به وجود امدن این اتحادیه و پیرامون سیاستهای یک جانبه جمهوری اسلامی ایران در اذهان شمار زیادی از افغانها شکوک و پرسشهای فراوانی سربالا کردند.

ایا انقلاب جمهوری اسلامی ایران برای تمام مسلمانان است یا این‌که تنها مسلمانان شیعی مذهب را دربر میگیرد؟ اگر انقلابیست برای تمام مسلمانها پس چرا جمهوری اسلامی ایران در دوران جهاد افغانستان تنها هشت‌گروه جهادی اهل تشیع را سازماندهی‌کرد و از خواسته های انان حمایت نمود و کمر شان را بست؟ در حالی‌که در افغانستان سنیها اکثریت دارند، شمار زیادی از اهل تسنن نیز به ایران مهاجرت نموده بودند اما بالمقابل حتی یک گروه جهادی از سنیها را سازماندهی نکرد. ایا از اغاز سیاست جمهوری اسلامی ایران در برابر افغانستان یک طرفه نبود؟ ایا روال سیاست جمهوری اسلامی بین سنیان و شیعیان افغانستان تفرقه تخریش، بدبینی و نفاق ایجاد نمیکند و باعث رقابتهای ذات البینی گروهها نمیگردد؟

ایا رقابتهای‌کشورهای سنی مذهب دیگر در افغانستان و به میان امدن جنبش طالبان عکس العمل سیاستهای یک جانبه جمهوری اسلامی ایران نیست؟

از سده های متمادی افغانستان به حیث یک‌کشور مستقل و ازاد و دارای هویت ملی روی نقشه‌گیتی عرض وجودکرده است و ملتی به نام افغان در ان زنده‌گی میکند، که خانه مشترک گروههای گوناگون لسانی و قومی است و به سطح بین المللی به حیث کشور مستقل افغانها شناخته شده است.

ایا افغانستان تنها به دری زبانان تعلق دارد؟ ایا شمول افغانستان در اتحادیه سه‌گانه‌کشورهای فارسی زبان ایران، افغانستان و تاجکستان‌کدام جواز منطقی دارد؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر افغانســتان که زادگاه اقوام و گوینده گان زبانهای گوناگون اســت تنها به فارسی زبانان تعلق دارد، ایا در نتیجه این گونه سیاست یک جانبه گوینده گان زبانهای دیگر در افغانستان از ازادی کشور شان و همینسان هویت ملی شان محروم ساخته نمیشود؟ ایا افغانها اجازه خواهد داد که گروهی کشور شان را به ایران، گروهی دیگری به پاکســتان ســومی به تاجکســتان، چهارمی به ترکمنستان و پنجمی به ازبکستان مانند سقاطمیت ببخشند.

ایا حمایت وپشــتیبانی جمهوری اســلامی ایران از اداره کابل تداوم ســیاســت اتحاد کشورهای فارسی زبان نیست؟

هر جنبش انقلابی مانند انقلاب اســلامی ایران در چارچوب یک ایدیولوژی مشخص، برنامه های ویژه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی میداشته باشد و به شــیوه انقلابی تلاش برای عملی ســاختن برنامه ها نیز صــورت میگیرد. اگر بخشــهای از ســیاســت داخلی و خارجی رژیم گذشــته به ســود رژیم انقلابی باشد آن بخشها را همگون با ایدیولوژي خود رنگ میدهد و بخشهای که به سود ان نباشد، رژیم انقلابی در ان تغییری وارد میاورد. انقلاب ایدیولوژیکی در ســرحدات همان کشــور محصــور باقی نمیماند، بل نهضــتهای انقلابی از مرزهای همان کشــور مشــخص پا فراتر میگذارد و در بین گروههای مشــابه مذهبی، ایدیولوژیک، قومی، نژادی و زبانی ساکن در کشور های همجوار نیز سرایت مینماید.

با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران به شماری از سیاستهای کهن رنگ جدید داده شــدند و ســیاســتهای نو نیز به پیش کشــیده شــدند؛ بر اســاس همین ســیاســتهای نو بین شــماری از کشــورهای عربی، غربی و ایران مخالفتها و رقابتها رونما گشــتند. ایرانیها کارمندان ســفارت امریکا را گروگان گرفتند،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا در ایران نفوذ سیاسی و منافع اقتصادی خودش را از دست داد، خطر صـدور انقلاب ایران به شـماری ازکشـورهای عربی وکشـورهای دیگرکه نفوس شیعی داشتند– پیشتر و بیشتر از پیش مشهودگردید. د

در منطقه حســاس شــرق میانه ایران با شــماری از رژیمهای عربی رقابت، مخالفت و دشــمنی اغازکرد. و در تمام منطقه بیلانس منافع اقتصــادی و مساله نفوذ سیاسی امریکا و غرب با خطرات جدی مواجه گشت.

از اغازین روزهای پیروزی انقلاب اســلامی، ایارن از یک ســو با امریکا و کشـورهای غربی و از جانبی هم با رژیمهای دوسـت غرب، مانند: عربسـتان سعود،کشـورهای خلیج ترکیه، پاکسـتان و مصـر اشکار و پنهان به رقابت و مخالفت مصــروف اســت و بر اســاس همین مخالفتها و رقابتها، جمهوری اسـلامی ایران به فعالیتهای صـلح ملل متحد در افغانسـتان نیز به دیده شـک مینگرد.

بایستی قبول کردکه جمهوری اسلامی ایران با نظرداشت به شرایط داخلی و خارجی قضـیه افغانسـتان با مشـکل بزرگ سیاسی Political dilemma مواجه ساخته است. ایران خود میداندکه در جامعه سنی مذهب افغانستان به قدرت رسیدن شیعیانکمتر و حتی هیچ شانسی ندارد، اگر ایران در افغانستان برای به قدرت رسیدن اهل تشیع به مبارزه میپردازد، در این صورت اکثریت اهل تسـنن افغانسـتان و همزمان به انکشـورهای سـنی مذهب جهان در مقابل جمهوری اسـلامی ایران میرسـد اگر از حقوق اهل تشـیع دفاع میکند، ایران میفهمد ه تا هم اکنون در افغانسـتان برای پذیرش و حفاظت و تفویض حقوق کدام مرجعی موجود نیست فرض کنیم در افغانستان حکومت و مرجع قانونی به میان میاید در ان صـورت بر مسـاله اقوام و فرق مذهبی موضـوع داخلی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشــور اســت و حکومت قانونی کشــور ازاد و مســتقل گاهی هم به کشــور دیگری اجازه نمیدهد که در امور داخلی ان کشور مداخله نماید.

اگر حکومت قانونی افغانســتان با جمهوری اســلامی بپذیرد که مســاله حقوق اهل تشیع افغانســتان را بر اســاس ســلســله مراتب مذهبی امام بپذیرد، در ان صــورت حکومت افغانســتان نیز حق خواهد داشــت، از حقوق اهل تســنن ساکن در ایران از جمهوری اسلامی ایران بپرسد. در نتیجه سیاست متکی بر حقوق فرق مذهبی نه تنها مناسبات برادران شیعی و سنی ساکن در افغانسان را به دل بدی و کدورت مبدل میســازد، بل باعث جار و جنجالها و مخالفتهای مزیدی بین کشورهای سنی مذهب و جمهوری اسلامی ایران نیز میگردد.

شکی نیست که دری زبانان باشنده گان افغانستان اند، دری زبان افغانهاست، و مانند زبان پشتو حیثیت رسمی دارد و زبان اموزش و پرورش است.

در پهلوی ان از این واقعیت نیز نمیتوان چشــم پوشــید که در افغانســتان، یک جا با دری زبانان پشــتونها، ازبکها، ترکمنها، بلوچها، نورســتانیها و گروههای لســانی دیگری نیز زنده گی میکنند و از قرون متمادی افغانســتان خانه مشترک همه اقوام و گروههای لسانی بوده است. ایا یک گروه لسانی میتواند ان دعوه یی کند و یا افغانســتان را به یک گروه زبانی منســوب دارد. این جرئت را جز از گروه لســانی جمعیت اســلامی هیچ گروه دیگری کرده نمیتواند.

ایا اتحاد کشــور های فارســی زبان از یک ســو، و اهداف گســترده انقلاب اسلامی از سوی دیگر دو رخ متضاد سیاستهای جمهوری اسلامی ایران را بر ملا نمیسازند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

از این واقعیت نمیتوان انکارکرد که شـــرایط داخلی افغانســـتان، اهداف گسـترده انقلاب اسـلامی و سـیاسـت اتحادکشـور فارسـی زبان، جمهوری اسلامی ایران را با تضاد عمیق رو به رو ساخته است.

اگر جمهوری اسلامی ایران بر اساس سیاست اتحادکشور های فارسی زبان در افغانســتان تنها به حاکمیت جمعیت اســلامی اصــرار میورزد. در راه استحکام و نجات ان میکوشـد به همان اندازه پیرامون انقلاب اسلامی ایران در اذهان مردم شکوک سر بالا میکنند و همزمان با ان این شک افغانها -که جمهوری اســلامی ایران مانند رژیم شـــاهی ایران را هویت ملی و حیثیت مستقل افغانها از ته دل قبول نمیکند– به یقین مبدل میشود و روابط برادرانه و همســایه گی نیک بین افغانســتان و جمهوری اســلامی ایران به مخالفتها و جار و جنجالها مبدل میگردد و کشـورهای خارجی دیگر نیز به این دشـمنیها و جنجالهای این دوکشور اسلامی دامن خواهند زد و این دوکشور برادر را برای همیشه در دشمنی نگاه خواهند داشت.

اکنون بر اســاس تضــاد، واقعیتهای داخلی افغانســتان از یک ســو ســیاســتهای منافع ملی ایران از سوی دیگر برای جمهوری اسلامی ایران دو راه باز است:

نخســت این که جمهوری اســلامی ایران هویت ملی افغانســـتان را از ته دل میپذیرد؛ حیثیت بین المللی مســـاله افغانســـتان را تســـلیم میدارد و به حل سیاسی مساله افغانستان زیر سرپرستی ملل متحد به نفع افغانها گردن مینهد؛ از طرفداری جمعیت اســلامی و شــیعیان دســت بردار میشــود؛ دوم این که جمهوری اسلامی ایران بر اساس سیاستهای متضادش به حل منطقه یی قضیه افغانستان و هم به این اندیشه که افغانها به حال شان گذاشته شوند، اصرار خواهد ورزید.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقف حکومت کنونی پاکستان:

بایستی بدانیم که سیاست حکومت پاکستان به ارتباط افغانستان به خانم بوتو صدراعظم کنونی از رژیم نظامی سابق پاکستان به میراث رسیده است. از سوی دیگر این سیاست به میراث رسیده به امروزیان، با ماضی، حال و اینده پاکستان به ارتباط مساله افغانستان قبلاً سخنانی گفته شده است. اکنون پس از نظر گذرایی به ماضی و حال پاکستان مسایل زیرین را زیر بحث قرار میدهیم:

۱- ایا حکومت بینظیر بوتو توان ان را دارد که در سیاست رژیم نظامی گذشته در رابطه به مساله افغانستان تغییری وارد اورد؟

۲- ایا بینظیر بوتو در صورت وارد اوردن تغییر و یا تبدیل نکردن سیاست رژیم نظامی با مشکلات رو به رو است یا نی؟

از لحاظ ماضی پاکستان امتزاجیست از عنعنه ها، ارزشها و موسسات مذهبی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی سه دوره اسلامی و سلطه دوران هند بریتانوی British India اکنون نیز اثرات این سه دوره مشخص بر زنده گی مردمان این کشور مشهود است.

در مناطق مختلف هندوستان کهن مردمان مختلف ساکن بودند که با داشتن زنده گی مشخص، اقتصادی، دارای موسسات و نظریات مشخص مذهبی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نیز بودند و همسان با ماحول environment هندی همان وقت این همه نظریه ها، موسسات و عقاید گونه های محافظه کارانه یی Conservative از خود کرده بودند. جامعه ان وقت هند بر اساس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقاید مذهبی هندوها از روی فرقه های ارثی مذهبی Caste system به چهار فرقه بالایی پایانی تقسیم شده بودند.

برعکس محافه کاری Conservatism هندوییزم، اســـلام از لحاظ معنوی و اجتماعی دین فعال Dynamic اســـت. و این دین فعال بار نخســـت در زمان ســـلطان محمود غزنوی با فرهنگ محافظه کار هند رو به رو گشـــت و تا دوران احمدشاه درانی در درازنای هشتصد سال بالاثر تبلیغ علمای دینی و صوفیای افغانستان و اسیای مرکز در هند گسترش یافت.

علت اساسی گسترش اسلام در هند را میتوان در تضادهای درونی طبقاتی اجتماعی ان وقت هند جستسو کرد. اسلام تفاوتهای مذهبی بین فرق مذهبی بالایی و پایانی را از بین برد، بر اساس روحیه مساوات اسلامی از همه بیشتر فرق پایانی مذهبی به دین مقدس اســـلام روی اوردند، انها مانند ترکها مغل و افغانها پشتوانه استوار تاریخی نداشتند ایشان مجبور بودند در مقابل هندوها به هویت قومی شـــان زیر نام هویت اســـلامی رنگ مذهبی بدهند و خودها را به نام ملت مسلمان معرفی کنند.

انگلیسها قدرت سیاسی را از مسلمانها گرفتند و در دوران حکومت انکیسها اداره، اموزش و پرورش، اقتصاد، سیاست و نظام ارتشی هند همه رنگ غربی یافتند در این دوران فضـــای صـــلح امیز زنده گی بین مســـلمانان و هندوها به رقابتهای مذهبی، نفرت و مخالفتها مبدل گشـــتند و این مخالفتها راهی به فسادها وکشت و خو ن و جنگهای مذهبی بازکرد و در نتیجه همین جنگها، فسادها وکشتارها پاکستان عرض وجودکرد. در سال ۱۹٤۷م شبه قاره به دوکشـــور پاکســـتان و هند تقســـیم گردید با وصـــف ازادی و جدایی از هم، کشـیده گیها و مخالفتها و رقابتهای تاریخی و مذهبی بین این دوکشـور هنوز

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم به جایش باقیست. بنا بر همین دشمنیها پاکستان و هند در سالهای ۱۹۴۸م، ۱۹۶۵م و ۱۹۷۱ م دو بار بر مساله کشمیر و بار اخیر بر معضله پاکستان شرقی با هم جنگیدند، در جنگ اخری پاکستان شرقی از پاکستان غربی جدا گردید و کشور ازاد و مستقلی به نام بنگله دیش اعلام گردید.

از مطالعه تاریخ سیاسی مشترک پاک و هند Pak–Indian معلوم میگردد که با وصف ازادی پاکستان همان گونه که - ایران هویت ملی افغانستان را از ته دل قبول نکرده است– هندوستان نیز هویت ملی پاکستان را از ته دل قبول ندارد.

پس از تقسیم، بخشهای شرقی و غربی پاکستان در مرزهای شرقی و غربی هندوستان موقعیت داشتند این دو بخش از همدیگر خیلی دور افتاده بودند و از یک دیگر کافی بعد مسافه داشتند. افزون از این که این دو بخش زیر تهدید هند واقع بودند، به تهدید فعالیتهای کمونستی چین ان وقت و اتحاد شوروی نیز مواجه بودند. پس از تقسیم حکمداران پاکستان برای نگهداشت مرزهای جغرافیایی هر دو بخش و داشتن هویت مستقل از هندوستان به تلاش پرداختند. نگهداشت مرزهای جغرافیایی دور و دراز هر دو بخش پاکستان به نیروهای نظامی و ارتش نیرومند نیاز داشت و این ارتش اموزش دیده نیازمند صلاحها، مهمات و کمکهای اقتصادی نیز بود.

جنگ سرد در جریان بود و در دوران جنگ سرد هندوستان به اتحادی شوروی و پاکستان به امریکا نزدیک گردیدند. در دوران جنگ سرد، امریکا و کشورهای غربی برای جلوگیری از نفوذ اتحاد شوروی و چین به موقعیت ستراتیژیک جغرافیایی و هویت اسلامی پاکستان نیاز داشتند و پاکستان محتاج سلاحها، مهمات دفاعی و کمکهای اقتصادی و سیاسی امریکا و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

غربیها بود. همدرین وقت در مرزهای هند و چین درگیریها صورت گرفتند، روابط اتحاد شوروی و چین خراب گردیدند و اتحاد شوروی در مقابل چین از هندوستان پشتیبانی کرد. در اسیایی جنوبی بین هند و چین رقابتهای سرد مداری وپخش نفوذ اغاز گردید و در خلال این رقابتها بین این دوکشور رقابتهای ازدیاد در تولید اسلحه نیز اغاز گردید، هند در مقابل چین نیروهای نظامی خود را افزایش داد و سلاحهای معاصر نیز تولیدکرد و همینسان از اتحاد شوروی نیز به دست اورد. پاکستان در مقابل هند نیروهای نظامی اش را ازدیاد بخشید ازکشورهای غربی و امریکا سلاح پیشرفته معاصر به دست اورد که در نتیجه آن دفاع از مرزهای جغرافی و ایدیولوژیک پاکستان و هویت آن در وجود ارتش اینکشور تبارزکرد و همین علت بودکه در تاریخ کوتاه به میان امدن پاکستان نیروهای نظامی اینکشور به بهانه اشفته حالی سیاسی در درونکشور سه کودتای نظامی انجام دادند و حکومت درازی کردند امروز نیز در امور نظامی و سیاسی اینکشور ارتش دست درازی دارد.

چنانکه پیش از این در جایی به ان اشاره رفت در اثر درگیریها اختلافها بین هندوها و مسلمانان در درون جامعه هند، مسلمانان شبه قاره هند نیازمندی یککشور جداگانه یی را احساس کردند و براساس همین احساس نظریه دو ملت Two nations به پیشکشیده شد. طبق نظریه طرفداران این اندیشه، در هندوستان دو ملتی زیر نامهای هندو و مسلمان زنده گی دارند، مذاهب، تاریخ سیاسی و زنده گی اجتماعی این دو ملت از همدیگر تفاوتهای دارند و مسلمانان هند به حیث یک ملت جداگانه حق ساختارکشور جداگانه یی دارند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

این اندیشه از بین قشر درسخوانده مسلمانان هند سر بالاکرد. قشر درسخوانده از آن حمایت کرد شخصیتها و روشنفکران نامور مسلمان مانند علامه اقبال و محمد علی جناه در راس اندیشه گران قرار گرفتند.

حزب مسلم لیگ Muslim league party به رهبری محمد علی جناح بانی پاکستان این اندیشه را به جنبش کشور جداگانه به نامه پاکستان مبدل ساخت. در این دوران شماری از گروههای اسلامی از مسلم لیگ جانبداری کردند و برخی مخالف آن بودند، در شمار مخالفین حزب جماعت اسلامی به رهبری مرحوم مودودی نیز شامل بود.

پس از تاسیس پاکستان، این کشور موسسات اجرائیه Executive judiciary اداری، نظامی، اموزشی و پرورشی، مطبوعاتی و دیگر را از سیستم سیاسی British India به ارث برد و محمد علی جناح بانی پاکستان در خطابش به کمیسیون قانون ساز Constituent assembly نخستین قانون اساسی این کشور گفت: ((پاکستان دولت روحانیون Theocratic state نیست و پس از این مسلمانها به مساجد، هندوها به درمسالها و سکها به گوردواره ها، عیساییها به کلیساها خواهند رفت او به ازادی تمام مذاهب تاکید کرد.

یکسال پس از تاسیس پاکستان، محمد علی جناح وفات کرد، در دوران زنده گی وی مسایل هویت پاکستان و سیستم سیاسی ان حل نگردیدند و از وفات او تا هم اکنون به موضوعات ((هویت)) پاکستان و سیستم سیاسی او تبصره های جداگانه ادامه دارد.

میگویند هندوستان مهد مذاهب گوناگون است، اما حزب سیاسی هند کانگرس Indian congress party صبغه مذهبی نداشت و پس از ازادی، هندوستان به حیث دولت غیر مذهبی Secular state اعلام گردید. اما

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

برعکس پاکستان که برای مسلمانان هند به حیث دولت جداگانه عرض وجود کرده بود از انتخاب نام جمهوریت اسلامی Islamic republic راه دیگری نداشت.

به خاطر این که هویت پاکستان را از هند جدا نگه دارند از جدایی اقوام مختلف از پاکستان جلوگیری نمایند، پاکستان را به جهان اسلام نزدیک سازند، به این کشور به جای هویت ملی، هویت اسلامی دادند و برای تثبیت این هویت پاکستان را وارث اصلی دوران اسلامی هند و به حیث بخش جدایی ناپذیر جهان اسلام معرفی داشتند. شخصیتهای نامور افغانستان، اسیای مرکزی و جهان اسلام را محض به حیث قرمانان مسلمانان به گونه قهرمانان پاکستان پذیرفتند.

پاکستانیها برای بقای کشور شان مجبور استند به جای هویت ملی از هویت اسلامی ان پشتیبانی نمایند تا اخر به این پشتیبانی پابندی نشان دهند.

پاکستانیها این واقعیت راکاملاً درک کرده اند اگر انها به جای هویت اسلامی به ایدیولوژی ملی و هویت ملی پاکستان روی میاورند، در این صورت در اذهان اقوامی که با اقوام ساکن در هند روابط نژادی و زبانی دارند پرسشی سر بالا خواهدکرد که ((ما چرا از هندوستان جدا شدیم؟)) و اقوام دیگر پاکستان خواهدگفت که ((ما چرا در پاکستان میمانیم؟)) و این هر دو پرسش وجود پاکستان را با خطر مواجه میسازد.

جای شک نیست که با نظرداشت به گذشته و شرایط امرزوی ((هویت)) اسلامی محور اساسی برای اتصال اقوام گوناگون پاکستان است و بقای این کشور را بایستی در هویت اسلامی ان جستجو کرد، اما در این نیز شکی نیست که در پاکستان نیز مانند شماری از کشورهای اسلامی پیرامون مودل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هویت اسـلامی آن کدام تعریف و نظر جامعی که برای تمام موسـسـات عنعنه یی - مذهبی Traditional religious، مذهبی - سیاسی Political religo احزاب، گروهها و فرق یکسـان قابل قبول باشـد تاکنون به میان نیامده اسـت، بلکه از زمان ((تصـور پاکسـتان)) تا هم اکنون تمام موسـسـات سـیاسـی، عنعنه یی– مذهبی، مذهبی - سـیاسـی، فرق مذهبی، احزاب و گروههای پاکسـتان درباره ((هویت اسلامی)) و مودل اسلامی ان کشور تعریفهای جداگانه و نظریه های از هم متفاوت دارند.

این گونه نظریه ها و تعریفها چیز تازه یی نیسـت، بل این گونه نظریه های متفاوت پیش از تاسـیس پاکسـتان نیز وجود داشـتند و شـماری از احزاب و گروههای مذهبی به پذیرش– تصـور پاکسـتان علاقه اقبال و نهضـت پاکسـتان محمد علی جناح– اماده گی نداشـتند و برای ایشـان تصـور پاکسـتان علامه اقبال و پاکسـتان محمد علی جناح ((تصـور واقعی اسـلامی)) و ((هویت اسـلامی پاکسـتان)) معلوم نمیشـدند و جوه مخالفتهای بر ضـد ان اشـکار بودند، با وصـف ان که علامه محمد اقبال مفکر و شـاعر بزرگ جهان اسـلام بود و محمد علی جناح بانی پاکستان شخصیت نامور، قانوندان و سیاستمدا مسلمانان هند بود.

یک وجه مخالفت این تواند بودکه این دو شـخصـیت بزرگ به جای مدرسـه در موسسات علمی مشهور اروپا درس خوانده بودند.

به این دو شخصیت بزرگ ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) اشکار بود به هر دو اصول واقعی اسلام و تاریخ سیاست و حکومت اسلام نیز معلوم بود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر دو هویت اسلامی و مودل حکومت اسلامی کشور جداگانه مسلمانان را در چوکات ویژه گیهای مشترک محافظه کاری conservatism مسلمانان شبه قاره هند، قوت فعال ومتحرک اسلام و پیشرفتهای جهان غرب میدیدند.

هر دوی شان مخالف تنبلی و محافظه کاری بودند، هر دو در مسلمانان شبه قاره خواهان زنده نمودن قوت اسلام متحرک و فعال بودند و بر اساس قوت متحرک و فعال اسلام و پیشرفتهای علمی عربی پیشرفت مادی و معنوی اسلام را میخواستند. انها هر دو درکشور جداگانه مسلمانان (پاکستان) با قدرت و انحصار دولت مذهبیون theocratic state مخالفت میکردند و به ساختار جمهوریت اسلامی مردم، برای مردم و به رای مردم اصرار میورزیدند.

پس از وفات محمد علی جناح بانی پاکستان بر سر ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) پاکستان بین مدرسه religious school و مکتب school یا هم قشر درسخوانده و علمای مذهبی تبصره ها و مشاجره ها فزونی گرفتند.

احزابی که از قشر درسخوانده تشکیل یافته بودند از ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) علامه محمد اقبال و محمد علی جناح بانی پاکستان شروع به دفاع کردند، اما بالمقابل قشر مذهبی چون گذشته بر این گونه ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) به اعتراض پرداختند.

این گونه مشاجره ها، مخالفتها و جار و جنجالها زمینه یی برای کودتای نظامی فیلد مارشال محمد ایوب خان فراهم ساخت، وی زیر نام جلوگیری از هرج و مرج سیاسی در پاکستان تمام فعالیتهای سیاسی را در این کشور

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ممنوع قرار داد و در دوران حکومتش به انکشـــاف و پیشــرفت اقتصــاد پاکستان به عملیه صنعتی شدن و نیرومندی نیروهای مسلح روی اورد.

با وصــف آن‌که مرحوم ایوب خان به قشــر درســخوانده نزدیک بود، لیکن دیکتاتوری نظامی او و همینســان و جلوگیری از فعالیتهای احزاب ســیاســی، قشــر درسخوانده را برضـد او فعال نمود و برای گروههای مذهبی نیز مودل حکومت اســلامی پاکســتان ایوب خان قابل پذیرش نبود، در نتیجه گروههای مذهبی و احزاب ســیاســی با هم ائتلاف کردند و به اشــتراک هم حکومت ده ســاله ایوب خان را خاتمه بخشــیدند. همزمان با ســقوط حکومت ایوب خان مرحوم جنرال یحیی خان کسب قدرت کرد، اما او برای بار نخست در تاریخ پاکستان انتخابات ازادی را برگزار ساخت.

در انتخابات حزب عوامی شـــان روان شـــیخ مجیب الرحمن اکثریت بزرگ کرسیهای پارلمان پاکســتان را به دســت اورد و حزب مردم شــاد روان شــیخ مجیب الرحمن بنگالی بود و در پاکستان شرقی اکثریت بزرگی داشت، بنا بر همین اساس احزاب سیاسی و گروههای مذهبی و ارتش (که هشتاد در صد از پنجابیها تشکیل یافته است) و بیروکراسی پاکستان اجزاه ندادند تا قدرت ســیاســی تمام پاکســتان را حزب عوامی مجیب الرحمن تصــاحب کند، که در نتیجه آن بنگالیها شــوریدند، هند مداخله نظامی کرد و بنلگه دیش مســتقل و ازاد تاســـیس گردید. حزب مردم شـــاد روان ذوالفقار علی بوتو حکومت تشــکیل داد، اما همدرین زمان با تاســیس بنگله دیش ((هویت اســلامی)) پاکســتان نهایت صــدمه دیده بود. پاکســتان شــکســت خورده بود، در اسیای جنوبی موقعیتش را از دست داده بود و دشمنی آن با هند از حد گذشته بود، بوتو با نظرداشــت به شــرایط نوین پاکستان، اصــلاحات ســیاســی اقتصــادی و اجتماعی تازه یی را اغاز کرد. این رخداد تازه پاکســـتان را به جای اســـیای

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنوبی به شمول افغانستان به‌کشورهای اسیای مرکزی و اسیای میانه نزدیک ساخت، روابط پاکستان و چین گسترده شد با امریکا و کشورهای غرب روابطش به سردی گرایید.

این بار نیز احزاب سیاسی و نیروهای مذهبی بر ضد اصلاحات شاد روان ذوالفقار علی بوتو به پا خاستند، بار دیگر ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) موضوع داغ مشاجره ها و بحثها و اعتصابهای گروههای مذهبی گردید از همین کشمکشها مرحوم جنرال ضیاءالحق سود برد و در سال ۱۸۷۷م دست به کودتا زد.

شاد روان ذوالفقار علی بوتو را به دار بست و بار نخست در تاریخ پاکستان حاکم نظامی، سیاسی پاکستان به جای مکتب از مدرسه پشتیبانی کرد و مکتب را بر مدرسه برتری داد.

در نخستین روزهای کودتا، اعدام شاد روان ذوالفقار علی بوتو، دستگیری فعالین و رهبران حزب مردم و منع فعالیتهای سیاسی ان حزب جنرال ضیاء را در تحرید قرارداد.وی در همین حالت انزوا به سر میبرد که در همسایه گی ان در افغانستان کودتای ثور صورت پذیرفت، این کودتا و تجاوز اتحاد شوروی ویرا از تجرید برون اورد و بهترین شانس طلایی بدسترس او گذاشت.

جنگ سردی که بر ضد اتحاد شوروی و کمونیزم ادامه داشت در اندکترین مدت جنرال ضیاء را به حیث بازیگر نامور ستیج سیاسی منطقه، قهرمان بزرگ جهان اسلام، ((مرد حق و مرد مومن)) نموردار ساخت. جنرال ضیاء با استفاده از این شانس طلایی شماری از گروهها و تنظیمهای مذهبی - سیاسی افغانستان و پاکستان و همینسان نظامیان موظف برای افغانستان را

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

باهم نزدیک ســـاخت و برنامه گســـترده یی را پیرامون ((هویت اســـلامی)) افغانســـتان، مودل حکومت اســـلامی اینده افغانســـتان روابط اینده پاکســـتان و افغانستان - در اختیار انان گذاشت و دستور عملی نمودن ان را صادر نمود.

در این برنامه اســـهام گروههای مذهبی– ســـیاســـی پاکســـتان به ویژه جماعت اسلامی و تنظیمهای جهادی افغان کاملاً اشکار بود. در این برنامه هویت ملی و تاریخی افغانستان، ویژه گیهای اجتماعی، سیاسی و مذهبی جامعه افغانی و منافع ملی افغانها یکسره فرو گذاشته شده بودند.

گروههای مذهبی– ســـیاســـی پاکســـتان به جهاد افغانها لباس مذهبی– ایدیولوژیکی در بر کرد.

((هویت اســـلامی)) افغانســـتان، مودل حکومت اســـلامی اینده افغانســـتان را همگون با ویژه گیهای مذهبی و تاریخی مســـلمانان هندوســـتان و همینســـان هویت اسلامی پاکستان و مودل حکومت اسلامی پاکستان عیار کرد.

چوکات مذهبی - ایدیولوژیک برنامه های نظامیان پاکســـتان برای افغانســـتان تنها و تنها برای عملی نمودن، در اختیار تنظیمهای جهادی گذاشـــته شـــدند. این برنامه گســـترده تنها بر اســـاس منافع ملی پاکســـتان عیار گردیده بود و از لحاظ شرایط عینی افغانستان کاملاً برنامه تقلیدی و مصنوعی بود.

در این برنامه به منافع علیای افغانها نیروهای ملی - اســـلامی، حامیان دموکراســـی که خواهان زعامت واحد ملی اســـلامی در افغانســـتان اســـتند کوچکترین جایی داده نشده بود. عناصر ملی - اسلامی افغانها کوبیده شدند، شخصیتهای صاحب نام افغانستان از صحنه سیاسی دور نگه داشته شدند و قصداً در مسایل ملی برای شان سهم داده نشد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنا بر عقیده تحلیلگران مسایل سیاسی افغانستان، چون این پلان گسترده از منافع ملی پاکستان مایه میگرفت و باشرایط عینی و ویژه گیهای ملی افغانستان همسویی نشان نمیداد، پس همین صبغه تقلیدی ان را بایستی کاستی بزرگ ان شمرد.

بر اساس همین ساختار تقلیدی برنامه ((هویت اسلامی)) واحد، تاریخی و پذیرفته شده افغانها و مودل حکومت اسلامی واحد ان اشکال گوناگون هویتها و مودلها را به خود گرفت.

در نتیجه همین تعداد مودلها و هویتها هر تنظیم جهادی افغانها تنها در چوکات تنظیم خود به جهاد ادامه داد و هر تنظیم پیرامون ((هویت اسلامی)) افغانستان اندیشه و نظریه تنظیمی خود را به پیش کشید و هر تنظیم درباره سیستم حکومت اسلامی بر مودلی پافشاری میکرد که تنظیمش گزیده برد.

با تاسف فراوان باید گفت که پس از سقوط رژیم کمونستی تا امروز به حمایت کشورهای بیگانه بر سر ((هویت اسلامی)) و مودل حکومت اسلامی بین تنظیمها جنگهای خانمانسوزی در جریان است و تاهم اکنون هر گروه جنگ افزوز تلقین شده تنها نظریه ((هویت اسلامی)) و مودل ((حکومت اسلامی)) تنظیم خود را به زرو بر تنظیمها و ملت مسلمان افغان تحمیل میدارد.

پس از بررسی مختصر پیشینه تاریخی پاکستان و برنامه گسترده جهاد افغانستان اکنون با این پرسشی مواجه میشویم که ایا حکومت موجوده حزب مردم میتواند در باره افغانستان پالیسی وضع کرده جنرال محمد ضیاءالحق را عوض کند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما این پرسش را در ارتباط به حکومت و دولت پاکستان گونه زیرین به بررسی مینشینیم: ((شاگردان علوم سیاسی باور دارند که دولت و حکومت دو مفهوم از هم جداگانه یی دارد، بنا بر اساسات دانش سیاسی حکومت دولت نیست بل حکومت یکی از عناصر چهارگانه دولت به شمار میاید، اما عنصر است مهم و سیاسی که در کشور های گوناگون اشکال گوناگون میداشته باشد)).

بر اساس قانون اساسی پاکستان حکومت پارلمانی در آن کشور موسسه پذیرفته شده است، حزب و یا احزاب که در پارلمان اکثریت کسب میکنند، حکومت حزبی و یا ایئتلافی میسازند. در پاکستان احزاب و گروههای گوناگون سیاسی و مذهبی - سیاسی فعالیت دارد و مانند این همه احزاب فعال در پاکستان حزب مردم نیز منشور مشخص دارد و بر اساس این منشور حزب مردم پاکستان به تصور و هویت اسلامی پاکستان همگون به اندیشه های علاقه اقبال و محمد علی جناح بانی پاکستان مینگرد.

رهبران و اکثریت اعضای این حزب درسخوانده گان مکتب استند و بر اساس برنامه این حزب اعضای حزب به هویت اسلامی پاکستان، دموکراسی، حقوق زنان و ازادی مذهبی سایر اقلیت های مذهبی باور دارند، بنا بر اساست اندیشه این حزب نظر ان در باره رژیم سیاسی افغانستان نیز روشن است، در این رابطه میتوان به سخنان محترمه بینظیر بوتو رهبر این حزب استناد کرد. بینظیر در ملاقات که در سال ۱۹۹۲م با تن چند از افغانها در اسلام اباد داشت، گفته بود: ((حزب مردم با حمایت و پشتیبانی مردم پاکستان، پاکستان شمول گردیده است، از همه حقوق مردم دفاع میکند خواهان حکومت است که از سوی مردم و برای مردم باشد. حزب ما به ازادی، دموکراسی و حقوق بشری باور راستین دارد... در این بخش اسیا، نظریات سیاسی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجتماعی و اقتصادی کشورها در محدوده جغرافی شان محصور نمی ماند، بل به کشور های مجاور نیز سرایت مینمایند و به زنده گی مردمان کشورهای همسایه نیز تاثیر میگذارد. بحران افغانستان نیز بر کشورهای این منطقه اثری داشته است... اگر در افغانستان دموکراسی و ازادی حکمران و حکومت طبق میل مردم به میان اید ما باور کامل دارم، که اینگونه حکومت در کشورهای مجاور از احزاب حمایت خواهد کرد که باور راستین به دموکراسی، ازادی و حکومت مردمی داشته باشند. لابدیست که اینگونه حکومت در پاکستان از حزب مردم پشتیبانی خواهد نمود. برعکس اگر در افغانستان حکومت روی کار اید که بر انحصار و دیکتاتوری عقیده داشته باشد ما باور داریم که اینگونه حکومت در پاکستان بجای حزب مردم از احزابی پشتیبانی میکند که طرفدار دیکتاتوری و انحصار اند... حزب ما با امدن شاه سابق با افغانسان مخالفتی ندارند. اگر وقت اش امد ما موضوع باز گشت. شاه سابق با افغانستان را مطرح خواهیم ساخت...)).

میگویند روابط خارجی هر کشور عکاسی شرایط داخلی همان کشور را مینماید، بر اساس همین فورمول پالیسی حزب مردم در باره افغانستان با شرایط امروزین پاکستان ارتباط میگیرد. با وصف آن که انتخابات گذشته پاکستان مکتب در برابر مدرسه اکثریت بزرگی بدست اورد، و حزب مردم حکومت فدرالی تشکیل داد، اما حکومت این حزب با سطح دولت پاکستان با یک سلسله مسایل داخلی و خارجی ناشی از حکومت نظامی یازده ساله جنرال ضیاءالحق روبرو است. بشمول مساله افغانستان مسایل زیاد دیگری به این حکومت از گذشته به میراث مانده است. چنانکه پیش از این در جای گفته امد در دوران حکومت نظامی جنرال محمد ضیاءالحق، ارتش پاکستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به حیث محافظ مرزهای جغرافی و ایدیولوژیک پاکستان در زنده‌گی سیاسی ان کشور به حیث رکن موثر مبدل گشت.

رژیم نظامی دروازه های پاکستان را به روی کمک های حکومت ها و تنظیم های عربستان سعودی، کشورهای خلیج و شرق میانه باز نگاهداشت، کمک های مالی حکومت و موسسات کشورهای یاد شده در پاکستان در گسترش مدارس کمک کرد، مدرسه قوی و فعال گردید و ارتش یا محافظ مرزهای ایدیولوژیک و جغرافی پاکستان توانست مدرسه و احزاب سیاسی - مذهبی پاکستان را با هم نزدیک سازد. چوکات سیاسی - مذهبی جهاد افغانستان و برنامه های نظامی، سیاسی و اقتصادی آن را ساختند. هفت تنظیم جهادی با رسمیت شناخته شدند، به سلاح ها و پول عرب و عجم تمویل و تجهیز گردیدند، و همین گروههای تنظیمی را بر سر زنده‌گی سیاسی مردم افغانستان مسلط گردانیدند. و امرزو نیز بجای حکومت حزب مردم تنظیم های یاد شده با نظامیان و گروههای مذهبی - سیاسی روابط دارند. در این هفت تنظیم به چهار آن مقام تنظیم های درجه اول داده شد، به اینها به تناسب سه تنظیم دیگر جهادی اسلحه و پول زیاد داده میشود و امروز مدرسه به جای مکتب بین چهار تنظیم درجه اول نقش مشاور میانجی و مصلح را بازی مینمایند. علت این کار نیز مشهود است و ان این که مکتب پاکستان در تاسیس تنظیم های مذهبی - سیاسی افغانی نی کدام نقش از خود به جا گذشته است و نه هم نظریات مشابه دارند و نه هم نفوذ بر انها دارند.

سخنان محترمه بینظیر بوتو نهایت به جا مینماید که گفته بود: ((اگر در افغانستان حکومتی حاکم باشد که به دیکتاتوری و انحصار عقیده داشته باشد، ما باور داریم که چنین حکومتی در پاکستان به جای حزب مردم از احزاب حمایت خواهد کرد که برای دیکتاتوری و انحصار مبارزه میکنند)).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکنون در ارتبـاط بـه ((حکومـت)) حزب مردم و واقعیتهـای ((دولـت)) پاکستان، پیرامون مساله افغانستان بعضی پرسشهای مطرح میگردند:

ـ ایا ارتش یا محافظ مرزهای جغرافیایی و ایدیولوژیک پاکستان اختیار مساله افغانســتان را به حزب مردم واگذار نموده اســد و یا اینکه هنوز هم چون گذشته به تیوری و عمق ستراتیژیک Strategic Depth .

- ایا حکومت حزب مردم، در چوکات مذهبی و ایدیولوژیک چهار تنظیم مذهبی - ســیاســی درجه اول دوران نظامی تغیر وارد اورده میتواند؟
- اگر حکومت حزب مردم تلاشی برای تغییر وارد نمودن کند، افزون از این چهار تنظیم، ایا در داخل پاکســتان گروههای مذهبی-ســیاســی، مدرســه، بعضـی حکومات اسـلامی و گروههای مذهبی-سیاسی کشورهای خارجی هم در مقابل ان ایستاده گی نمیکنند؟
- ایـا حکومـت حزب مردم در برابر این تبلیغ گروههـای مـذهبی-ســیاســی که ((حکومت حزب مردم خطر بزرگی برای اســلام و پاکستان است)) توان مقاومت دارد؟

همینگونه پرسشهای دیگری نیز در رابطه به سیاست حکومت حزب مردم و واقعیتهای ((دولت)) پاکسـتان مطرح اسـتند، اما جوابهایی به این پرسـشـها تا هنوز ارائه نگردیده اند.

همانســـان که محترمه بینظیر بوتو به گروهی از افغانها گفته بود-که حزب او مخالف امدن پادشاه سابق افغانستان نیست و در وقتش به این موضوع توجه خواهدکرد، سـال پار حکومت وی سیاسـت حزب مردم را در این رابطه در عمل به اثبات رساند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

این واقعیت به همه یی افغانها و اعضای حزب مردم چون افتاب روشن است که شاه سابق افغانستان پس از کودتای کمونستی و تجاوز ارتش سرخ بر این کشور از جهاد برحق افغانها حمایت نموده و مردمان پاکستان را ستوده است اما رژیم مرحوم جنرال ضیاءالحق از بازگشت شاه سابق و نقش او در جهاد افغانستان به شدت جلوگیری مینمود. این گونه مخالفتها نیز اشکار و روشن بود، حکومت نظامی او به نماینده پادشاه برای دید و بازدیدها باافغانها اجازه ورود به پاکستان را نمیداد. اما بالمقابل رهبری حزب مردم مانند اکثریت بزرگ افغانها حل معضلات افغانستان را در وجود پادشاه سابق مشاهده مینماید از همین جا بود که حکومت حزب ((مردم) زنجیر مخالفت طویل المدت رژیم نظامی را گست و به نماینده ویژه پادشاه سابق جنرال عبدالولی ویزه ورود به پاکستان را صادر نمود و به او اجازه داد تا با افغانها در مورد پهلوهای گوناگون مساله افغانستان به بحث و مذاکره بپردازد.

ورود نماینده پادشاه سابق به پاکستان نخستین نشانه تبدیلی سیاست پاکستان در قبال مساله افغانستان است. اگر این کوشش از یک سو به جهانیان نشان داد که مردم افغانستان همه گروههای جنگ افروز را مسترد کرده اند و در حل قضایای افغانستان از تلاشهای پادشاه سابق حمایت میدارند، از سوی دیگر بقایای رژیم نظامی جنرال ضیاء و گروههای مذهبی، سیاسی پاکستان و تنظیمهای مذهبی– سیاسی داخل افغانستان را به شدت منزجر ساخت و در راس همه یی مخالفتها جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت علل مخالفت شدید جمهوری اسلامی ایران در برابر شاه سابق افغانستان کاملاً مشهود است و این مخالفت از ترس ناشی میشود به پندار جمهوری اسلامی ایران اگر بنا بر خواست مردم افغانستان شاه سابق افغانستان دوباره به کشورش عودت کند و مشکلات مردم و کشور را حل نماید، صلح و ثبات پایدار را به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مردم افغانستان ارمغان اورد، در این صورت مردم ایران نیز خواهان عودت پسر شاه سابق ایران محمد رضا شاه پهلوی میشوند و راهی برای بازگشت او نیز باز میگردد. به تاسی از همین ترس بود زمانی که نماینده ویژه پادشاه سابق افغانستان به پاکستان امد رژیم ایران دست و پاچه شد و غرض جلوگیری از ورود پادشاه افغانستان معین وزارت خارجه ایران شاغلی بروجردی متحرک گشت چندین بار به کابل مزارشریف و ننگرهار امد و رفت نمود، گروههای مذهبی- سیاسی افغانستان را علیه پادشاه سابق افغانستان تحریک نمود، به رژیم کابل وعده های کمکهای مالی داد و ظیفه ترور طرفداران فعال شاه افغانستان را به باند تروریستی اداره کابل سپرد، چندین بار به اسلام اباد رفت و مخالفت جمهوری اسلامی ایران را با بازگشت شاه سابق افغانستان اشکار ساخت و بر ضد تلاشهای حزب مردم پاکستان در ارتباط به بازگشت شاه سابق- اتحاد مثلث ایران، هند و روسیه را قویتر و فعالتر نمود.

با وصف این که ایران و پاکستان هر دو جمهوری اسلامی اند، اما کاربردها و شیوه های کار شان در امور سیاسی، اندیشه و روابط منطقه یی و بین المللی و همینسان اهداف شان در افغانستان از همدیگر تفاوتهای به هم میرساند.

به گونه مثال جمهوری اسلامی پاکستان با امریکا و کشورهای دوست ان بسیار نزدیک است اما بالمقابل ایران مخالف سرسخت امریکا و دوستان اوست، باوجود این همه اختلافهای اندیشه یی و سلیقه یی حکومت حزب مردم با پیروی از سیاستهای حکومات گذشته پاکستان در برابر جمهوری اسلامی ایران از احتیاط فوق العاده کار میگیرد. زیرا از زمان به وجود امدن پاکستان رژیم شاهنشاهی ایران در ساحه های نظامی، سیاسی و اقتصادی همواره با این کشور همکار و مددگار بود.در مساله کشمیر از موقف پاکستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حمایت نموده است، در راه برقراری روابط حسن همجواری بین افغانستان و پاکستان وظیفه میانجی را به عهده داشته است و در پاکستان رشته های دوستی و زیست باهمی بین اهل تشیع و سنیها را استوار نگه داشته است. بنا بر همین علت است که روابط بین ایران و پاکستان حسنه و نیک مانده است از سوی دیگر حکومت حزب مردم آگاهی دارد که جنگ سرد پایان یافته است و امریکا در منطقه به اهمیت موقعیت ستراتیژیک نظامی و سیاسی کشورهای منطقه کمتر بها میدهد. سیاست امریکا در قبال قضایای افغانستان شکار تذبذب شده است، روابط بین کشورهای هند و پاکستان نیز روز تا روز خرابتر میشوند. در چنین اوضاع و احوال به حکومت حزب مردم پاکستان نهایت دشوار خواهد بود که روابطش را با جمهوری اسلامی ایران– با وصف داشتن اختلافهای سیاسی و اندیشه یی– بر سر موضوع افغانستان خراب نماید. در قضیه کشمیر حمایت ایران را از دست بدهد، همکاری موجوده بین شیعیان و سنیهای پاکستان را به دشمنی مبدل سازد و این دوست و همکار عنعنه یی خود را به هندوستان نزدیک نماید.

ما د پهلوی این همه چشمداشتها حکومت حزب مردم پاکستان از موقعیت بسیار مهم افغانستان در رابطه به استحکام و ضرورت روابط تجاری بین پاکستان و جمهوریهای اسیای میانه آگاهی کامل دارد و پاکستان این موضوع را نیز درک کرده است تا زمانی در افغانستان زیر سیطره یک حکومت نیرومند مرکزی صلح سراسری تامین نشود، تا ان زمان تجارت پاکستان از راه افغانستان به اسیای مرکزی امکان پذیر نیست و همینسان اموال و کالاهای اسیای مرکزی به بنادر گوادر و کراچی رسیده نمیتوانند.

حکومت حزب مردم پاکستان آگاهی دارد که از نابه سامانی جاری افغانستان و دوام ان جمهوری اسلامی ایران سود زیادی به دست میارود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به تاریخ ۱۳ ماه می سال روان میلادی ایران و ترکمنستان خط اهن بین بندر عباس و جمهوریهای اسـیای مرکزی را افتتاح نمود، طرحریزی و به بهره برداری سپردن این پروژه جمهوریهای اسیای مرکزی را با بندر عباس ایران وصل کرد، که هدف اساسی ان تجارت بین ایران و جمهوریها اسیای مرکزی و انکشاف تجارت بحری بین این کشور و سایر کشورهای جهان است که در نتیجه ان بنادر بحری پاکسـتان (گوادر و کراچی) در بخش تجارت با جمهوریهای اسیای مرکزی از راههای کوتاه افغانستان محروم میکردند.

طوالت بحران جاری افغانسـتان هر دو کشـور افغانسـتان و پاکسـتان را به زبانهای سیاسی و اقتصادی فراوان مواجه میسازند، حکومت حزب مردم پاکستان این همه را به چشم سر مشاهده میکند ولی این حکومت بنا بر رعایت پالیسی محتاط عنعنه یی و ترس از منزجر ساختن احساسات شیعیان کاری به فرجام رسانده نمیتواند.

افزون از این نکات ضعیفی که حکومت حزب مردم دارد، جمهوری اسلامی ایران یقین کامل دارد که گروههای مذهبی- سیاسی افغانستان و پاکستان و همینسان بقایای رژیم جنرال محمد ضیاءالحق با موقف سیاسی حکومت حزب مردم مخالفت دارند افزون بر ان سیاست فعال ضد پاکستانی، روسیه و هند نیز از ایران پشتیبانی مینماید، بنا بر همین عوامل جمهوری اسـلامی ایران به تناسب حزب مردم پاکستان بر وضعیت بالا دستی دارد. و بسیار فعال است و حکومت حزب مردم را مجبور ساخته است، که به خواستهای تنظیمهای مذهبی- سیاسی افغانستان و به صورت مشخص اداره یاغی شده آن از پاکسـتان و طرفدار ایران و جمهوری اسـلامی ایران گردن نهد و به سهمگیری فعال شاه سابق افغانستان و اغاز ابتکار عمل تازه خود در مورد بار دیگر خاموشی اختیار نماید.

zia_ozia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر حکومت حزب مردم پاکستان بخواهد یا نخواهد، بالاثر فشارهای داخلی و منطقه یی خلاف اصول حزبی خود به جای حل بین المللی مساله، خواهان حل منطقه یی بحران افغانستان میگردد. و بار دیگر در تلاشهای ناموفق با هم نزدیک ساختن گروههای مسلح مذهبی افغانستان شامل میشود، اما از این واقعیت انکار نمیتوان کرد که حکومت حزب مردم از ته دل خواهان حل بین المللی مساله افغانستان است و در افغانستان به جای مدرسه از مودل حکومت اسلامی و ((هویت اسلامی)) مکتب حمایت میکند، اما ناگزیری حکومت بیچاره حزب مردم را وادار میسازد که حرفی بر لب نیاورد.

عملیه مداخله ها:

بر اساس نظریات منطقیان هیچ علتی تنها و یکی نمیباشد، هر علت اشکال پیچیده گوناگونی دارد و هر علت پیچیده، معلولهای پیچده ا ربه بار میاورد و به نوبه خود معلوم پیچیده عمین علت پیچیده خودش شکل علت پیچیده یی را به خود اختیار میکند. و علت معلولهای پیچیده دیگری میشود تا زمانی جلوگیری از عملیه علت پیچیده صورت نپذیرد، تا آن زمان عملیه های علت و معلول پیچیده دوام میداشته باشد، زمانی از علت جلوگیری میشود همزمان با آن دوام عملیه معلول نیز خاتمه میپذیرد.

اگر بر اساس این کلیه منطق، سیاستهای متضاد روسیه، ایران و پاکستان را به حیث عامل پیچیده بپذیریم، پس معلول پیچیده یی که بر اساس این عامل پیچیده به میان امده است و ارتباط منطقی بین این دو عملیه گسست ناپذیر به اساسنی شناخته شده و از هم دیگر فرق شده میتواند که کدام علت اساسی و کدامین آن فرعی است.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به‌گونه مثال بر اساس علت پیچیده سیاستهای متضاد این کشورها حکومت مرکزی در افغانستان از بین رفت و بر اساس نبود حکومت مرکزی در سراسر افغانســتان ملوک الطوایفی و نابه ســامانی خطرناک پدید آمد، بالاثر عملیه پیچیده تا به سامانی در تمام افغانستان گروههای بی مسوولیت در سراسر افغانستان مسلط گشتند، امیران و قوماندانان گروههای مسلح در مناطق زیر تسلط شان، اداره چپان ملکی و نظامی و قضات گردیدند، اکنون هر سخن شان قابل پذیرش و هر فیصله شان حیثیت قانونی را دارد.

در مناطق زیر حکمفرمایی گروههای مســلح تجاوز بر حقوق بشــری مرد و زن افغان کار عادی و معمول روزانه گشته است، در این مناطق تریاک کشت میشود، مواد مخدر تولید میگردد و به‌کمک قاچاقبران بین المللی از راههای کشــورهای همســایه به مارکیتهای بین المللی به ویژه امریکا و اروپا رسانیده میشود.

بر اساس گزارشهای ملل متحده ، افغانستان پس از برما دومین کشور جهان اســت که میزان تولید و مواد مخدر در آن در ســطح نهایت بالا قرار دارد. تروریستهای که از سایر نقاط جهان میایند در افغانستان اموزش میبینند پس از اموزش و پرورش تروریســتی، برای از بین بردن مخالفان ســیاســی و پیدانمودن هرج و مرج در شــماری از کشــورهای نشــانی شــده به اجرای وظایف تروریســتی گماشــته میشــوند. قاچاق ســلاح ها و مواد انفلاقی در جریان اســت و بســیار اســان و ارزان بدســترس گروههای تروریســتی در کشورهای همسایه گذاشته میشوند، اگر به صورت مشخص بگویم پاکستان که با افغانســتان ســرحد طولانی دارد اما امروز در واقعیت مرزی بین این دو کشور به مشاهده نمیرسد، پاکستان جز کلچر کلاشینکوف گریده است. در اثر مداخلات خارجی و نبود حکومت مرکزی آن روز دور نیســت که

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان افزون از مارکیت بین المللی قاچاقبران جهان، جایگه مصوون ادم ربایان، و اردوگاه بزرگ تروررستان، مرکز بزرگ فروش سلاحهای قاچاق شده، کشنده جمعی و اتومی از جمهوریتهای شوروی سابق نیز گردد و از همین مرکز مردمان شماری ازکشورها محکومت به مرگ دسته جمعی گردند.

از انچه بر اساس کلیه منطقیان در سطورگذشته تذکر دادیم معلوم میشودکه علت پیچیده داستان غم انگیزکنونی افغانستان، مداخله های متضاد و متکی بر منافع ملی کشورهای مداخله گر است، همین مداخله های اجنبی افغانستان را از حکومت واحد مرکزی محروم ساخته است و نبود حکومت مرکزی نابه سامانیها و هرج و مرج را در سراسر کشور حکمفرما ساخته است و بر اساس این همه نابه سامانیها تراژیدی ملی و انفرادی افغانها کماکان ادامه دارد. تا زمانی مداخله های اجنبی به حیث علت پیچیده ادامه دارند و نبود حکومت مرکزی به حیث معلول پیچیده محسوس است تا آن زمان این تراژیدیها به سطح ملی و انفرادی در جریان خواهند بود.

زمانی مداخله های اجنبی قطع میگردند و حکومت قوی مرکزی به میان میاید پس از آن عملیه های فرعی تراژیدیهای ملی و انفرادی افغانها از بین خواهند رفت و جریان با هم مرتبط علت و معلول آن نیز مقطع خواهد گشت.

اکنون پرسشی سر بالا میکندکه توان قطع مداخله های خارجی و تشکیل حکومت مرکزی قوی راکی خواهد داشت؟ اگر درباره هر قدر باندیشیم باز هم جز از ملل متحد راه دیگری را نمیتوان سراغ کرد. زیرا توان قطع مداخله ها را تنها موسسه بیرطرفی چون ملل متحد دارد، اما به شرطی که اعضای

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایمی شورای امنیت به ویژه ایالات متحده امریکا از تلاشهای نماینده خاص سر منشی ملل متحد درباره افغانستان پشتیبانی نماید.

حل سیاسی از مجاری ملل متحده:

برای این که افغانها را به جای فکر پیرامون های اجنبی و معلول پیچیده نبود حکومت واحد مرکزی، به مســـایل فرعی دیگری مصـــروف نگه دارند بار دیگر برای تلقین نمودن افغانها و جهانیان، همان نســـخه های پارینه تکرار میشـوند، گفته میشـود که در حل سـیاسـی مسـله افغانسـتان ملل متحد ناکام گردیده اســـت، جز از کشـــورهای منطقه به ویژه همســـایه گان و گروههای مسلح اینان حل مسله افغانستان ناممکن است. دروغ پراگنی در باره ناکامی ملل متحد بین افغانها روز تا رزو بیشـــتر میگردد، حتی افغانهای که تا دیروز از نقش ملل متحد در حل مسله افغانستان پشتیبانی میکردند امروز زیر تاثیر همین پروپاگند ها و دروغ بافی ها امده اند. ازین جمله اشـــخاص بعضـــی ها بار ملامت ناکامی را بر ملل متحده میگزارند و شـــماری هم بیجای آن را محمود مستیری بیچاره حمل مینمایند.

چنان که گفته میشـــود ایا واقعاً ملل متحد در حل قضـــایای افغانســـتان به ((ناکامی)) مواجه شـده اسـت؟ اگر ملل متحد ناکام شـده باشـد، جز از همین موســـســـه جهانی موســـســـه دیگر جهانی یا منطقه یی وجود دارد که در حل مسایل افغانستان تلاشهای موفقانه به فرجام برساند؟

واقعیت امر این اسـت که نه ملل متحد ناکام شـده اسـت و نه غیر از موسـسـه ملل متحد موسسه بیطرف مسوول دیگری اصلاً وجود دارد؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسانی که ملل متحد را میشناسد و از ماهیت و صلاحیتهای ماموریتهای صلحجویانه نماینده گان آن آگاهی دارند، برای انان پذیرش این نکته اندکی دشوار مینماید، البته به جای ناکامی این نکته را خواهند پذیرفت که ملل متحد در حل مساله افغانستان با دشواریهای پیچیده و فراوان روبر است و این مشکلات را برای جلوگیری از تاسیس یک حکومت نیرومند مرکزی، مداخله گران اجنبی ایجاد کرده اند و نماینده ملل متحد با این گونه مشکلات دست به گریبان است.

ملل متحد نه خود حکومتی است و نه از خود نیروهای نظامی دارد نه هم پولی. این موسسه مجموعه نماینده گان کشورها است، به کمکهای پولی کشورهای جهان فعالیت مینماید. درباره تمام مسایل کشمکشها و دشواریهای جهانی بر اساس خواسته های شورای امنیت و در شورای امنیت نیز پنج عضو دایمی و در شرایط کنونی نماینده دایمی امریکا اقدام ضعیف و یا نیرومند مینماید. به بناغلی مستیری و یا هر نماینده ویژه ملل متحد حدود ((صلاحیت و ماهیت)) ماموریتش تعیین شده است و او نیز در داخل چهار چوبه ماموریت خود پیرامون حل قضایای افغانستان تا سرحد گفت و شنودها و ملاقاتهای کارش را به پیش میبرد او گامی را از پیام اوری پیام بری فراتر گذاشته نمیتواند.

نه مانند مساله عراق–کویت نیروهای نظامی امریکا و همدستانش را در عقبش میبیند و نه هم مانند بوزنیا نیروهای NATO را در کنار خود دارد.

بناغلی مستیری و هر نماینده دیگر به جمع خرچ زبانی Lip Viceser ایالات متحده امریکا بیشتر از دیگران خوبتر میفهمند،انان مداخله گران را میشناسد از تراژیدی در حال جریان افغانها آگاهی کامل دارند انها همه چیز را میبینند

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و میشـــنوند و به هر چیز میفهمند، اما با دســـت خالی هیچ چیزی از اینها ساخته نیست. دست نماینده ملل متحد راکه خالی دیدند دوستان دیرینه نیز با وی مخالف شدند. سخن اصلی در جای دیگر و نزد بادار یکه تاز امروزین جهان اســـت، اگر یکبار این کشـــور بزرگ جهان به نماینده ملل متحد تنها اشـــاره یی کند خواهیم دیدکه همین نماینده ضـــعیف همراه با افغانســـتان به اصطلاح کوه قاف را به شانه اش بلند خواهد ساخت.

ایا محمود مســـتیری و یا هر نماینده خالی دســـت دیگر مداخله گران را از مداخله ها و جنگجویان را از جنگها روی گردان ســـاخته میتواند؟ همه کس میداندکه او صـلاحیت و توان سـخنان و مباحث جدی را ندارد و صـلاحیت محدود ماموریتش او را مجبور میسازدکه مانند ملنگ به هر در و دروازه یی ایتساده شود پیشنهادهای قطع مداخلات خارجی را تقدیم نماید و لستهای حکومت موقتی را جمع اوری نماید.

میگویند شـــبی در یک کوچه دو نفر میدویدند یکی صـــاحب خانه و دیگری هم دزد. هر دو صـدا میزنند، نمانیش که دزد اسـت. رهروان کوچه هر دو را میدیدند، هر دو صـدا میزدند، صـداهای هر دو را میشـنیدند، ولی تا اخیر نه فهمیدند که در این دو دزد کیست و صاحب خانه کیست؟

اکنون همین قصـــه در افغانســـتان در جریان اســـت، افغانها نیز میگویندکه در امور کشـور شـان مداخله میشـود و مداخله گران وهمراهان شـان نیز میگویند که در مسایل افغانستان مداخله میشود.

فرض میکنیم افغانی میگویدکه در افغانســـتان روســـها مداخله میکنند، در این صـــورت روســـها حاجت به جواب گفتن ندارند، با شـــنیدن این ســـخن بر همراهان روسها حالت مخصوصی طاری میشود و فوراً میگویند: ((ببخشید

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما روسها را با شورویها مغالطه میکنید.)) شما بین روسها و شورویها فرق کرده نمیتوانید، روسها شورویها نیستند، شورویها مداخله‌کردند با شکست مواجه شدند و راه شان را گرفتند و رفتند.

روسها از قرون متمادی دوستان صمیمی و دلسوز افغانها استند و در تمام این دوران نه در افغانستان مداخله‌کرده اند، نه مداخله خواهندکرد و نه میکنند، مداخله راکشورهای دیگر میکنند ولی شما بر روسها تهمت میکنید!

خیر اگر روسها مداخهل‌گر نیستند پس این مداخله ها از سوی جمهوری اسلامی ایران صورت خواهدگرفت؟ با شنیدن نام ایران دوستان و همراهان ایران حرفت را از دهنت خواهندگرفت و با فصاحت و بلاغتی مخاطبت خواهد ساخت‌که تکیه خانه را فراموش خواهی‌کرد، همراهان ایران چنین درفشانی میکنند: ((جاسوسان امریکا و پاکستان چنین تبلیغاتی را به راه میاندازند و اینگونه عناصر معلول الحال میخواهند مناسبات دوستانه و برادوار بین جمهوری اسلامی ایران و دولت اسلامی افغانستان را خراب سازند، جمهوری اسلامی ایران دولت همکیش و هم مذهب افغانهاست، این کشور میلونها افغان را درکشورش پناه داده و تا امروز ایران مانندبرادر و دلسوز درکنار افغانها قرار دارد و شب و روز در تلاش است تا در افغانستان صلح دایمی استقرار یابد و ذکر و فکر دیگری جز تامین صلح در افغانستان ندارد...))

اگر محض به سهو بگویی‌که اگر جمهوری اسلامی ایران مداخله نمیکند پس کشور پاکستان مداخله‌گر است! با مجرد شنیدن حرف پا لانه زنبور را تور دادی، در این صورت چیزهایی را خواهی شنیدکه در قطی عطار و خورجین

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملا نصـــرالدین یافت نخواهد شـــد و خواهد گفتن: ((عمال پنهانی خاد، کی.جی.بی، سی.ای.ای و را (شبکه جاسوسی هندوستان) و غرب زده ها چنین شـایعه پراگنی میکنند، که سـنگر مسـتحکم اسـلام و مهد مسـلمانان پاکنهاد (پاکستان) را بدنام سازند. پاکستان سنگر پولادین اسلام است که چون کوه استوار از جهاد افغانها پشتیبانی کرد و برای افغانها خطرات فراوان خارجی و زیانهای بی حد و حصری را قبول دار گشت، به میلونها افغان پناه داد و جهاد افغانستان را به پیروزی رساند، انانی که کشور خدا داد پاکستان را مداخله گر میگویند این گونه افراد و عناصـر اسـلام دشـمن و احسـان فراموش واجب القتل و مباح الدم استند...)) اگر از زنبور ها خود را به یک دو نجاد دادی و حین دویدن از دهنت بر آمد، اگر پاکستان مداخله نمیکند، پس ازبکستان کشوریست که در امور داخلی افغانستان مداخله مینماید، همدرین حالت دویدن صـدایی باریکی را خواهی شـنید که میگوید: ((ما نمیگفتیم که حقوق ازبکان برای همیش پامال شده بود و اکنون نیز فاشیستها حقوق ازبکها را زیر پا میکنند، ازبکستان تنها با برادران ازبک خودکمکهای بشری مینماید و دشمنان معلوم الحال اقلیت ها کمک های برادرانه و بشری را مداخله مینامند)).

کشورهای مداخه گر همه در افغانستان همراهانی دارند اگر نام کشور مداخله گر را به زبان اوردی یاران همان کشـور چنان ملامتت خواهند کرد که بار دیگر نامش را به زبان اورده نخواهد توانست. البته تنها کشـوری رویه قاره زمین وجود دارد - به شـرط که جمهوری اسلامی سـودان راپور ندهد-که نه در افغانسـتان همراهانی دارند نه هم کسـی بر این جزیره دعوه مداخله کرده است، اگر بر این کشـور دعوه مداخله کنی در آن صـورت هم کوفت دلت را کشـیده خواهی بود و هم سـرت در امان خواهد ماند. در این صـورت به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطمینان گفته میتوانی که تنها و تنها مملکت قوی شوکت مزنبق در افغانستان مداخله میکند و بس، کشورهای دیگر همه ((بازان سفیدی)) استند. اگر شاغلی مستیری و یا نماینده دیگری ملل متحد از این کشف اطلاح حاصل کرد، قابل جایزه شناخته خواهی شد، زیرا بالاخره مملکت اصلی مداخله گر را نشان دادی! البته جایزه این کشف علمی را مساویانه بخش خواهیم نمود، نصف آن از شما و نصف دیگر از من خواهد بود و اگر کشور سردمدار جهان امروز را خبر ساختی، ساعت هر دوی مان تیر خواهد بود.

در کچکول محمود مستیری فورمول های گو ناگون حکومت موقت جاه دارند و در هامش Fote note هر یکی از فورمول ها پرسش های کوتاه نیز به چشم میخورند.

محمود مستیری بیچاره هر یکی از فورمول ها و در هامش ان پرسشها را به دقت بازخوانی میکند. پس از خوانش اه سرد میکشد و دستش را به کچکول اش میبرد و کچکول را به گردن کرده، این سو و ان سو به دوش اغاز مینماید.

فورمول نخست:

سران احزاب و تنظیمهای مسلح کبوتران سفید صلح) و حمایتگران خارجی شان (بازان سفید) یک واقعیت انکار ناپذیر سیاسی و نظامی اند، بر اساس گفته های کبوتران سفید صلح اینان جهاد کرده اند، اینان قربانی داده اند، اینها مشکلات و تکالیف فراوانی قبولدار گشته اند.

در دشتها و کوهها اینها گشته اند نیروهای اتحاد شوروی را اینها از کشور خارج نموده اند، رژیم کمونستی را اینها مواجه به سقوط نموده اند، اینها تنظیمها و احزاب دارند، اینان پول و اسلحه دارند تنها اینان قوت و نیروی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلح دارند. اگر سران تنظیمها، احزاب و طالبان گردهم ایند و سران این گروهها حکومت موقت بسازند، این گونه حکومت به ((بازان سفید)) قابل قبول خواهد بود مردم افغانستان نیز آن را خواهد پذیرفت و به برکت همین حکومت نیرومند مرکزی صلح و ارامش هر چه زودتر بر قرار خواهد گشت...

هامش:

انان راست میگویند ولی اینها چندین بار در حضور ((بازان سفید)) حکومتها نساخته اند و چندین بار چوکیهای حکومتها را بین هم تقسیم نکرده اند، چندین بار با هم یک جا نشده اند، باز مخالفتها بین شان بروز نکرده است، و برای کسب و حفظ قدرت با همدیگر نه اویخته اند و یک دیگر شان را از گریبان نگرفته اند و مردم بی دفاع افغانستان را نکشته اند؟ ایا هر یک از اینها محض به خاطر هوس قدرت امروز پهلوی این و فردا پهلوی ان ایستاد نشده اند؟ امروز این جا و فردا آن جا در رفت و امد نبوده اند ایا اینها از ایدیولوژی شان تحصیل و انحصار حزبی میگذرند. جز خود شان به گروههای سیاسی و اجتماعی دیگر نیز حق و اجازه فعالیت سیاسی میدهند؟

ایا اینها بر علاوه خودشان زبان، نژاد، منطقه، حزب و ایدیولوژی شان به هویت ملی و تاریخی افغانستان، تمامیت ارضی، ملت واحد افغان، حکومت طبق میل و اراده مردم و بالاخره ازادی و حاکمیت افغانستان مخلص اشتند ایا اینها به کشورهای دیگر ایدیولوژیهای شان را صادر نمیکنند و در کشورهای نشانی شده با گروههای همکاری نمیدارند که از هر راه ممکن رسدین به قدرت سیاسی میخواهند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا ((بازان سفید)) به خاطر منافع ملی افغانها از مناطق ملی خود شان میگذرند، تضاد درونی شان را از بین برده اند و همه شان برای خیر افغانستان پالیسی اماده ساخته اند و پرسشهای دیگری از این قبیل.

فورمول دوم:

بر اساس این فورمول سران گروههای مسلح لستهای نامهای اشخاصی که موافقه میاید، نمیانده ویژه ملل متحد از این اشخاص حکومت موقت میسازد. بر اساس همین فورمول در سال ۱۹۹۲م احزاب، تنظیمها و موسسات گوناگون لستهای افراد و اشخاص را تهیه دیدندو به بناغلی بینن سیوان MR Benon sevan سپردند. او بر اساس همین لستها به تلاش پرداخت تا حکومت موقتی را تهیه بیند، اما برضد پروگرام او کودتا صورت گرفت او و عملیه حکومت موقتی اش یکسره از میان رفتند.

سال پار اداره کابل بار دیگر لست مشاری از اشخاص را به بناغلی مستیری سپرد اما از لست و نامهای موجود در آن معلوم گردید، که در آن سیزده تن از همدستان و همراهان دلسوز اداره کابل بودند در این لست نسبت به همه یی تنظیمها و طالبان سهم اداره کابل بیشتر بود. این لست را تمام جوانب مسترد کردند و دوباره به کچکول مستیری بیچاره راه یافت.

هامش:

اشخاصی که از سوی سران تنظیمی و حزبی معرفی میشوند، ایا انیها اشخاص حزبی و تنظیمی خواهند بود یا اشخاص مستقل و یا این که تعدادی هم تنظیمی و شماری مستقل؟ اگر اشخاص حزبی باشند پس فرق بین پیر و عصای پیر در چیست؟ در ان صورت تمام پرسشهای که پیرامون حکومت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقتی سـران تنظیمها مطرح میشـوند درباره حکومت اینان نیز سـر بالا میکنند. اگر این گونه افراد و اشـخاص به جای تنظیمها از منابع ملی افغانها دفاع کنند ایا در چنین حالتی انها حمایت تنظیمهای شـان را از دسـت نمیدهند؟ ایا سـران تنظیمها اشـخاصی را خواهند گزید که در وفاداری شـان جزیی ترین شکی در ذهن خطور کند؟ اگر به اصطلاح حکومت وسیع البنیاد ساخته میشـود و در این حکومت به تنظیمها، احزاب و اشـخاص مسـتقل جا داده میشود، در این حکومت تناسب بین تنظیمها و اشخاص مستقل چگونه خواهد بود، کیها علبه خواهند داشـت، اشـخاص مسـتقل و یا تنظیمها؟ اگر تنظیمها اکثریت غالب داشته باشند ایا در چنین حکومتی اشخاص مستقل تا اخیر در اقلیت باقی نمیمانند، اگر در اقلیت میمانند پس انان به حیث یک اقلیت درباره منافع ملی کشـور چه ابتکاری از خود نشـان داده میتوانند؟ اگر شـمار اشـخاص مسـتقل افزون باشـاد، ایا تنظیمها و احزاب به دوام چنین حکومتی اجازه خواهند داد؟

اگر تناسب میان تنظیمها و اشـخاص مسـتقل مساوی باشـد، در این صـورت حکومت وسـیع البنیاد بالاثر مخالفتهای درون تنظیمی از یک سـو و در اثر رقابتها و مخالفتهای تنظیمی و اشـخاص مسـتقل از سـوی دیگر به مرکز دسیسه نمودن علیه یک دیگر مبدل نخواهد گشت و تمام مدت به ریسمان کشی سپری خواهد شد.

فورمول سوم:

در سـال ۱۹۹٤م در شـهر کویته پاکسـتان شـماری از افغانها و هیئت ملل متحد شـانزده روز با هم جلسـات داشـتند. در جلسـات پیرامون جوانب گوناگون مشـکلات و دشـواریهای مسـاله افغانسـتان سـخنها گفته شـده و در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره دریافت راه حلها بحثها و گفت و شـنودهای دقیق صـورت پذیرفت در فرجام این گردمهایی تشـکیل حکومت موقت از شـخصـیتهای مسـتقل و تاسـیس قوای امنیتی برای شـهر کابل به بناغلی محمود مسـتیری سـفارش گردید.

بر اساس این فیصله طویل به بناغلی محمود مستیری سفارش گردیده بود که طبق میلش لستی از شخاص مستقل تهیه نماید و این نامها را به سران تنظیمی و حزبی و همینسـان حکومتهای دخیل خارجی نشـان خواهد داد و پس از اخذ موافقه اینان حکومت اشـخاص مسـتقل تشـکیل خواهد گردید، این حکومت و قوای امنیتی یک جایی وارد کابل میشـوند. تمام گروههای جنگی از کابل خارج سـاخته میشـوند، قوای امنیتی و ححکومت موقت هر دو یک جا به انجام وظایف محوله شـان میاغازند. قوای امنیتی از افغانها تشـکیل میشود اگر در حکومت موقت شخصی از تنظیمها شامل میشود از تنظیمش استعفی خواهد داد، دوره موقت از یک تا دو سال تعیین گردید.

در این دوران حکومت موقت جمع اوری اسـلحه (اگر کسـی میفروخت ملل متحد از آن خواهد خرید) تامین صلح، عودت و اسکان مهاجرین، بازسازی افغانستان، تسوید مسوده های قانون اساسی و قانون انتخابات، سازماندهی تدویر لویه جرگه و کارهای دیگری را به فرجام میرسـاند، کارهایی که به حکومت منتخب مربوط میشـود، حکومت موقت آن را به فرجام رسـانده نمیتواند. زیر نظارت ملل متحد انتخابات ازاد و بیطرف صورت میگیرد، در این انتخابات هیچ عضو حکومت موقت کاندید شده نمیتواند و در انتخابات تمام احزاب، تنظیمها و اشخاص شرکت خواهند ورزید...

هماش:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفارشنامه این گردهمایی نیز به کچکول محمود مستیری راه یافت و این بار نیز محمود مستیری کچکولش را به گردن کرده به دید و بازدیدها اغاز نمود، اگر این ملنگ جهان دیده خودش را هوشیار میپندارد، در ((کبوتران سفید و بازان سـفید)) نیز ادمهای هوشـیار یافت میشـوند که این ملنگ کچکول به گردن را صـد بار به دریا خواهند برد و تشـنه لب دوباره برخواهد گرداند. شـاید شـاغلی مسـتیری از قصـه ((صـد لغمانی یک پغمانی)) اطلاع ندارد، رویه یی که با یک ملنگ صورت میگیرد، بعضیها به او جاب درست میدهند و شماری هم به لهجه زشتی او را مرخص میسازد، چنین معامله یی با محمود مستیری نیز صورت گرفت.

((مردمان هوشیار)) برایش به دو گروه تقسیم شـدند؛ یکی گروه چرب زبان و دومی گروه زشـت لهجه، چرب زبانان برایش میگفتند: جگ را دیگران بر ما تحمیل کرده اند، ما از نا ارامیی که در افغانســتان موجود اســت خواب نداریم، ما سرگردان میگردیم تا شخص مانند شما را دریابیم، قبول ریاست و حکومت در افغانستان معنی آن را دارد که کسی تاج خار را بر سرش بنهد و ما این تاج خاردار را محض به خاطر مردمان معصوم افغانستان بر سر نهاده ایم، ما همیش گفته ایم ((که مردم ما را به قدرت رســانیده اند و این قدرت امانت مقدس مردم اســـت)) و اکنون نیز میگوییم: ((در حقیقت مالک هر شی خداست= این امانت چند روز نزد ماست)) (در این جا به ترجمان گفته شـد که با جای ((چند روز))، ((چند ســال)) ترجمه کن!) ما هر لحظه اماده انتقال قدرت استیم و بر ما منت خواهی گذاشت که این تاج پر خار را از سر ما دور کنی، اما انتقال این ((امانت مقدس)) افغانهای معصــوم چند شــرط کوچکی نیز دارد. ما باور کامل داریم که براورده ســازی این شــروط برای شخص خیرخواهی چون شما کار دشواری نیست. ما وظیفه تامین امنیت در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهر کابل را به دوش خود میگیریم، طالبان را راضی بسازید ما راضی استیم. حالا به تمام جهان به بانگ رسا اعلام میتوانی کرد که معضله انتقال به فرجام رسید و زمان انتقال را خودت تعین کن!

اما پس از این محمود مستیری با ((شیر ببر)) رو به رو گشت، محمود مستیری بیچاره دستش را به کچکولش نبرده بود که مورد عتاب شیر ببر واقع شد و غرش کنان برایش گفت: ((خوب میشناسمت که با روبا ها همراه شده یی از این هم آگاهی داریم که قباله های روبا ها را با خود اورده یی!

گمان میبری که ما ساده ایم، استادانت شاگردان ما استند. ما خوب آگاه استیم، که ترا کی فرستاده است و خودت چه میخواهی هدفت اوردن کیاست؟

یک سخن را خوب بشنو این قدرت را ما به زور شمشیر به دست اورده ایم و به شمشیر از ان حفاظت مینماییم اگر کسی این قدرت را از ما میگیرد، به میدان بیایند...

میگویند وقتی مستیری به اسلام اباد رسید، شب همان روز خواب دید، که او پیش و شیر ببر با شمشیر سبز در دست عقبش میدوید. کار خواب است، با یک خیز از دریا ها میگذرد بالای جنگلها و کوهها پر میزند ولی ((شیر ببر)) هنوز او را تعقیب نموده بالاخره گیرش مینماید وقتی شمشیر را بر سرش حواله نمود، چیغی از دهنش بیرون میشود و راست در بسترش مینشیند، در این اثنا هم عرقهایش را پاک میکند و شکر خدا را به جا میاورد.

میگویند: او صبح همان روز به صوب نامعلومی رفت و ناپدید گشت ناپدید شدن غیر مترقبه مستیری مورد سوال واقع گردید، به اصطلاح مردم پکتیا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهلها نواخته شدند و اوازه ناپدید شدن مستیری به همه جا پخش گردید پس از ناپدید بودن زیاد باری از سویدن اوازش بلند شد.

میگویند: این خواب او را به اندازه یی ترسـانده بود که من بعد نامی از گردهمایی کویته و سفارشنامه آن را بر لب نیاورد.

چگونه حکومت:

اگر از مذاق بگذریم بایسـتی یاد اور شـویم که محمود مسـتیری از جوانب گوناگون مسـاله افغانسـتان اطلاع دارد برای او معلومسـت که کیها مداخله میکنند، چرا مداخله مینمایند، چطور مداخله میدارند و به کدام اندازه ماخله میکنند و کیها را بر مسـند قدرت در کابل نگه میدارند. وی نسـبت به هر شـخص دیگری به مداخله های مداخله گران و بزکشـی جاری بر سـر قدرت بین ((کبوتران سفید) متوجه است ولی...

او میفهمد، که افغانها در کشور شان وحشتها، دهشتها و سلوک غیر انسانی رژیم تحمیل شـده و دسـت نشـانده را به چشـم سـر مشـاهده و به چشـم و پوست تجربه کرده اند و ((بازان سفید)) اکنون به راه شورویها راه میروند و میخواهند تجربه حکومت دسـت نشـانده را تکرار نمایند. اینان نیز مانند شـورویها حکومت دسـت نشـانده را ((حکومت دوسـت)) مینامند بر چنین حکومت دسـت نشـانده مصـرف میکنند و سـلاح برای شـان میدهند؛ همراهانی را برای شان تدارک میبینند که کشتهء امتیاز و مقام و چوکی استند و زیر نام این گونه حکومت دوست داستان غم انگیز افغانها را بیشتر از پیش طولانی تر میسـازند... اما او این خطهء اسـیا ((حکومت دوسـت)) و دسـت نشـانده را خوبتر از هم تمیز کرده میتوانند. افغانها میفهمند که ((حکومت دوسـت)) دسـت نشـانده نمیباشـد، به اراده مردم به میان میاید، مردم از ان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پشتیبای میدارند، با مردم کشور عشق میورزد، در برابر مردم احساس مسولیت میداشته باشد. از تمامیت ارضی، استقلال و حاکمیت ملی و منافع ملی کشور حمایت میکند. بر اساس منافع ملی کشور خود باکشورهای دیگر مراوده مینماید، در پهلوی منافع ملی کشور خود منافع دیگران را نیز از نظر دور نمیدارد. احترامی که به ازادی کشورش میداشته باشد، ازادی و تمامیت ارضی کشور دیگر را نیز احترام میگذارد مردمان خودش را در جنگها و جنجالهای بی جا مصروف نمیسازد، اجازهء مداخله در امور دیگران را به خود نمیدهد و نه مداخله دیگران به خود نمیدهد و نه مداخله دیگران را در امور کشورش میپذیرد.

افغانها به ماهیت حکومت دست نشانده خوبتر میفهمند، دست نشانده گان از سوی دیگران تحمیل میشوند. به نیروی پول و اسلحه دیگران استوار میباشند، پروای ازادی و تمامیت ارضی کشورش را ندارند منافع فردیش را از منافع ملی بالاتر میشمرند.

برای بقای خود ازکشت و خون ملت لذت میبرد و مدام در خدمت دیگران قرار میداشته باشد، دست نشانده به مرض اجیر بودن مبتلا میباشد و مانند سپاهیان اجیر کسی که اجرتش را افزود نماید در کنار او قرار میگیرد، امروز برای این و فردای برای ان میجنگند ولی...

بناغلی محمود مستیری نیز مانند بسیاری از افغانها میفهمند که در قرن بیستم در کشور های گوناگون جهان رژیمهای گوناگونی تجربه شدند و امروز به مردمان همه یی این کشورها خوب و بد تمام سیستمهای سیاسی معلوم است و این را نیز میفهمند که در این مدت کوتاه افغانها در کشور شان تجارب و نتایج دموکراسی، جمهوریت، سوسیالیزم و حکومت مجاهدین را

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به چشم سر شان مشاهده کردند او مانند افغانها این را نیز درک میکند که تکنالوژی پیشرفته تنابهای دنیا را کوتاه ساخته است جهان شکل یک ده جهانی را به خود گرفته است و هرکس در گرد و پیش خود کسان دیگری را میشناسند، اکنون جهان در محله گذار به قرن بیست و یکم قرار دارد و با فرا رسیدن قرن بیست و یک افراط، دیکتاتوری، انحصار، ترور، تسلط، تحمیل دست نشانده گان، مداخله ها، نفوذ، دسایس مداخله در امور دیگران، محض جستجوی منافع خودی بسیار زورد از بین میروند او مانند افغانها باور کامل دارد که سده بیست و یکم، سده دموکراسی، ازادی، حقوق بشری، انکشاف اقتصادی، تجارت، همسایه گی نیک صلح، همکاری، دوستی و برادری است.

افغانها به ویژه گیهای روشن سده بیست و یکم باورمند استند از موقعیت مهم جغرافیایی کشور شان آگاه استند و همینسان اهمیت وجود اقوام مختلف باهم برادر را در کشور شان نیز فراموش نمیکنند. کشور افغانها بر اساس همین دو فکتور مهم نقش بسیار سودمندی را در راه همکاری همه جانبه و به حیث حلقهء اتصال در میان کشورهای منطقه بازی کرده میتواند. افغانها از ته دل میخواهند که تمام مرزهای سیاسی خود را با تمام همسایه گان و کشورهای منطقه به سرحدات صلح و همکاری مبدل سازند. البته برای تامین این ارمان مقدس افغانها در دورهء موقت به ((حکومت دوست)) نیاز دارند و این گونه حکومت بایستی به جای تحمیل حزب و ایدیولوژی، برتری لسانی و نژادی و امتیازات شخصی، به تامین تمامیت ارضی افغانستان، حقوق اساسی مردمان کشور، منافع علیا و استقلال کشور توجه مبذول دارد و چنان حکومت دوستی باشد که در این کشور جنگ زده صلح و امنیت تامین بدارد؛ روحیه برادری را بین تمام اقوام کشور متسحکم بسازد، حیثیت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملی افغانها را اعاده نماید و مرزهای افغانستان را به مرزهای صلح و همکاری مبدل سازد.

افغانها میپذیرندکه مداخله گران برای پذیرش یک ((حکومت دوست)) از ته دل اماده نیستند و به میان امدن یک ((حکومت دوست)) در افغانستان مشکلات فراوان دارد، اما بایستی پذیرفت که هر مشکلی راه حلی نیز دارد و مشکلات ایجاد شده را همین انسانها از بین میبردارند و این کار را اکنون هم میکنند و در اینده نیز خواهند کرد.

افغانها میفهمندکه کشورهای همسایه در دوران جهاد با انها کمکها کرده اند. به شمار زیادی از افغانها در کشورهای شان پناه داده اند و در ازادی افغانستان نقشی از خود به جا گذاشته اند، افغانها با همسایه گان شان نه اراده مخالفت را دارند، نه هم قوت مخالف و نه مخالت به سود افغانها است.

کشور افغانها ویران شده است و این کشور جنگدیده نیازی به بازسازی دارد و این کار بدون همکاری همسایه گان ناشدنی و غیر ممکن به نظر میرسد. بار دیگر تکرار میشود که نه افغانها اراده مخالفت دارند و نه مخالفت با همسایه گان به سود افغانها است.

نتیجه گیری:

با تاسف گفت که مداخله گران خارجی افغانها را از یک زعامت واحد محروم نگه داشته اند. نبود این زعامت واحد مانع عمده بر سر راه تشکیل یک حکومت نیرومند مرکزی میشود و عدم وجود حکومت مستحکم مرکزی باعث نابه سامانیها شده است و در نتیجه همین نابه سامانی و پریشان حالی داستان غم انگیز افغانها جریان دارد. تا زمانی مداخله های خارجی قطع

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشــوند و زعامت ملی به میان نه اید و زعامت ملی برای دوره موقت حکوم دوســت را تهداب گذاری نکند تا ان زمان این نابه ســامانی، پریشــانی حالی موجود خواهد بود و در نتیجه آن این تراژیدی ملی و انفرادی کماکان ادامه خواهد داشت.

افغانها باور کامل دارند (از این بخش محمود مســـتیری بیچاره هیچ اطلاعی کسـب نکرد، اگر میکرد باز هم خواب هیبتناک میدید و ناپدید مگشــت) که این گونه حکومت دوســت را جز از پادشــاه ســابق شــخص دیگری تهداب گذاری کرده نمیتواند و نه توان استحکام ان را دارد.

علل این واقعیت افتابی، خود روشـن اند، وجود شـاه سـابق حیثیت موسـسـه عنعنه یی و ملی افغانها را دارا میباشــد. در ســیاســت داخلی و خارجی افغانســتان تجربه چهل ســاله دارد، از ســاختار اجتماعی و روانی مردمان افغانســتان از آگاهی کامل برخوردار اســت، نه حزبی دارد و نه هم انحصــار ایدیولوژیکی، از نگاه قومی به پشتونها تعلق دارد اما زبان او دری است، تنها او به حیث یک ریش سفید میتواند افغانستان به جا ایستاده را به سوی صلح دایمی، دموکراســی، اســتحکـام، برادری بین اقوام افغـانی و همکـاری بـا کشـورهای منطقه و همسایه ها رهنمونی کند، زیرا او دوستی را میپذیرد ولی اماده نوکری نیست.

با وصـف اینکه شـماری از ((کبوتران سـفید و بازان سـفید)) حامیان زعامت ملی شاه سابق و طرفداران حکومت دوست را عناصر خطرناکتر از کمونستها قلمداد کرده اند، وکشـــته اند و اکنون نیز به این عملیه ادامه میدهند، اما با انهم اینها راه حلی را به قضیه کشور دریافت کرده نمیتوانند.

Collected by: zia ur Rahman zia
zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته محمود مستیری آگاهی دارد که یا ((بازان سفید)) از منافع و سیاستهای متضاد شان میگذرند و همگون به مشخصات ملی و اجتماعی افغانها، منافع ملی افغانها را میپذیرند و به حل سیاسی ملل متحدگردن مینهند و یا این که ایالات متحده امریکا مجبور خواهد شد انچه را خودکشت کرده است، آن را بدرود.

میگویند: شخصی ذهناً قبول کرده بود که او دانهء جواری است و مرغ آن را میخورد، او که مرغ را میدید به لرزه درمیامد. دوکتور پیش روی او مرغ را حلال کرد، پخت و خورد، به مریض گفت: ((مرغ انسان را خورده نمیتواند بالمقابل انسان مرغ را میخورد، تو دانهء جواری نیستی، تو انسان استی و مرغ ترا خورده نمیتواند.))

مریض با شنیدن سخنان دوکتور خوشنودگردید ور اهی شد، اما از دروازه شفاخانه دوباره برگشت و به دوکتور گفت: ((دوکتور جان! مرا فهماندی که من دانه جواری نیستم، ولی مرغ را چطور خواهی فهماند که من انسان استم و دانه جواری نیستم)).

محمود مستیری بیچاره تنها این سخن را نمیفهمد که ((کبوتران سفید و بازان سفید)) را چه سان بفهمانند ویا این که چه وقت ایالات متحده امریکا دستارش را به سرش میبندد و به عصا چوبش دست میبرد و همدستان دیگر او پشت سرش قطار ایستاده میشوند و به لهجه Cow boy میگوید: کفایت کرد دیگر بس است Enough is enough .

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد

ما همه بررسیهای مربوط به کشور را با درنظرداشت به اساسات دین مقدس اسلام، ساختار اجتماعی مردم افغانستان، ارزشهای ملی و روان مردم کشور خود اراسته ایم؛ هیچگاه بر مسایل دشواریهای کشور بر اساس نبشته های دیگران فکر نکرده ایم. اتحادیه ما از نخستین روزهای کارش بدین باور بود، که در پهلوی پیشبرد مبارزه و جهاد علیه مهاجمین، بایست در باره اینده کشور، نگاه داشت تمامیت ارضی، استقلال سیاسی و طرز حکومت اینده، جلوگیری از خلای قدرت و بسی مسایل دیگری که جوامع انسانی را تا سرحد نابودی مواجه به دشواریها میسازد، خردمندانه اندیشید. مسایل مربوط به کشور خود را بدون هرگونه مداخله و نفوذ اجنبی خود مان بر اساس روشهای پذیرفته سنتی ملی حل و فصل باید کرد.

اتحادیه ما باورمند بود که نخستین دشواری مسایل مربوط به کشور ما، که همیش در خم و پیچ سیاستهای کشورهای منطقه و ابر قدرتها راهش را گم میکرده است از نبود زعامت واحد ملی ناشی میشود، زعامتی که قابل قبول به همه اقشار و قبایل و اقوام افغانستان باشد، مردم به شخصیت او اعتماد کنند؛ ایشان را بشناسند و اعتقاد راستین به پاکیزه گی، میهندوستی و مردم پروری او داشته باشند. به نظر اتحادیه ما تمام این مشخصات و ویژه گیها در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت پادشاه سابق افغانستان اعلیحضرت محمد ظاهرشاه سراغ میتواند شد. ایشان شایسته‌گی زعامت ملی افغانها را دارا بودند و اکنون نیز دارند.

اتحادیه ما طی ده سال فعالیت خود همواره و پیهم مساله زعامت ملی را در تحلیلهایش مطرح نموده، این زعامت را در وجود اعلیحضرت محمد ظاهرشاه وجاهت ملی و بین المللی داشته. حیثیت موسسه یی را دارد، که تمام باشنده‌گان افغانستان در وجودش، موجودیت خود را درکشور شان حس کرده میتوانند. از مهربانیها، دلسوزیهای اعلیحضرت و همینسان از ارامش، امنیت، ازادیها و احترام به‌کرامت انسانی و حقوق بشری دوران سلطنت پر میمنت شان خاطره های فراموش ناشدنی دارند. افزون بر ان اعلیحضرت خود شان نیز بالاثر عشق و علاقه یی‌که باکشور و مردم خود دارند، طی دوران جهاد بر حق از موقف ملت مجاهد افغانستان و مجاهدین افغانستان پیرسته پشتیبانی سیاسی نموده اند و از هیچ‌گونه تلاش ممکن در زمینه دریغ نه ورزیده اند. با بروز جنگهای خانمانسوز سه سال اخیر فعالیتهای شان را سریعترکردند؛ پیشنهادی را برای خاتمه جگ و برون رفت‌کشور از بحران طرحریزی‌کردندکه با استقبال اکثریت قاطع مردم افغانستان و حلقات سیاسی جهان مواجه‌گردید.

اکنون‌که با سفر هیئت خاص اعلیحضرت به منطقه‌گامهای نخستین اما استوار در ارتباط فعالیتهای عملی اعلیحضرت در زمینه برداشته شده است. امیدوار استیم‌که این پروسه با دلگرمی پی چویی خواهد شد و مساعی پادشاه سابق افغانستان در راه استقرار صلح و امنیت درکشور و اعاده حیثیت ملی و بین المللی افغانستان مثمر ثمر واقع خواهدگردید.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

استقبال گرم، صمیمانه و شایسته افغانها از هیئت اعلیحضرت گواهی میدهد که اعلیحضرت پادشاه سابق و نام گرامی شان هنوز هم در دلهای مردم حق شناس افغانستان جایگاهش را محفوظ نگه داشته است.

اتحادیه نویسنده گان افغانستان این گام نخستین را روزنه به سوی فرداهای روشن پنداشته از بارگاه ایزد متعال متمنی است که هر چه زودتر صلح و ارامش، قطع جنگ و برادرکشی به افغانستان برباد رفته به ارمغان بیاورد.

ما چنان که گفته امدیم به زعامت پادشاه سابق یقین کامل و استوار داریم و پشتیبانی بیدریغ خود را از پیشنهادها و فعالیتهای شان اعلام میدارم و به استعانت پروردگار یکتا با کار خسته گی ناپذیر در راه موفقیت آن خواهیم کوشید.

و من الله التوفیق

پروفیسور عبدالرسول امین

رئیس اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نولسمې پېړۍ په اواخرو او د شلمې په اوایلو کې استرالیا ته د تللیو افغانانو په باب ځینې نوې ټکي

دا لیکنه د (وفا) جریدې د څلورم کال په (۲۹-۳۰) مې ګڼه کې د (۱۳۷٤ل) کال د زمري میاشتې پر (۲۵) مه نېټه خپره شوې ده.

ډېر لږ افغانان په دې واقعیت خبر دي، چې له نولسمې پېړۍ نه د شلمې پېړۍ تر ډېرشـــموکلونو پورې پوره درې زره افغانان اســـترالیا ته راغلي دي او د اســترالیا په ودانۍ او اقتصـادي پرمختګ کې یې له حده زیات زحمتونه ګاللي دي. دلته د استرالیا تاریخپوهانو د دغو افغانانو د ژوند په ټولو اړخونو ژورې څېړنې کړې دي، کتابونه او مضمونونه یې ورباندې لیکلي دي او دغه لیکوالو د نولسمې او شلمې پېړیو افغانان د دې هېواد له تاریخ څخه نه جلاکېدونکې برخه ګڼي. د دې هېواد د تاریخپوهانو له جملې څخه د لیکوالې Christine stevens (کرستین ستوینز) د کتاب د سریزې د یوې برخې لنډ اقتباس د ذکر وړ دی. دغه لیکواله د خپل کتاب Tin mosques and chantown د سـریزې په پای کې چې د هغه اثر په اســترالیاکې د افغان کوچیانو بشـــپړ تاریخ ګڼل کېږي، لیکي: ((... دوی (افغانان) رښتیني قهرمانان وو. دوی یواځیني خلک وو چې د لومړي ځل لپاره د اســترالیا د لویې وچې پراخه منځنۍ برخې ته ورننوتل او دغه پراخه برخه یې کشــف کړه. دوی د دغې پراخې ســیمې د کشف او رسېدو په لاره کې لویه کارنامه سرته رسولې ده. د دوی د زړوروتیا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دوی د بارورونکو اوښانو څخه پرته شاید چې د استرالیا د لویې وچې منځنۍ برخې ته د رسېدو، په دغه برخه باندې د اروپایانو د مېشته کېدو او د دغه سیمې د پرمختګ کارونو نور پنځوس کلونه هم اخیستي وای.

د استرالیا د اقتصاد بنسټ، مال څړونو او کانونو د افغان کوچیانو او د دوی د اوښانو په برکت وده وکړه او پراختیا یې وموندله. سره له دې هم د استرالیا تاریخ په نولسمه پېړۍ کې د افغان کوچیانو او د دوی د ترانسپورتي اوښانو خدمتونه هېر کړې دي او له یاده یې ویستلي دي. زما په نظر د استرالیا لپاره د افغانانو خدمتونه یو ملي پور دی او دغه ملي پور ته په تېره یوه پېړۍ او د یوې پېړۍ څخه په زیاته موده کې استرالیایانو پوره توجه نه ده کړې.))

په ۱۸۳۹م کال کې انګرېزانو د لومړي ځل لپاره پر افغانستان یرغل وکړ. په دې وخت کې د پېښور، بلوچستان او نږدې پرتې نورې سیمې هم په مستقیمه یا نامستقیمه توګه د افغانستان په قلمرو کې شاملې وې او انګرېزانو زیار وویست چې له سکانو څخه د پنجاب تر نیولو وروسته د افغانستان په شمول دغه ټولې سیمې د برتانوي هند تر اداري لاندې راولي. څه وخت چې په لومړي افغان- انګلیس جنګ کې انګرېزانو ماتې وخوړله او شاه شجاع مړ کړل شو، نو انګرېزان مجبور کړلای شول چې امیر دوست محمد خان د افغانستان د پاچا په توګه ومني او د دې سیمو واکمني امیر دوست محمد خان ته پرېږدي.

په ۱۸۶۳م کال کې امیر دوست محمد خان وفات شو او د ده تر مړینې وروسته د شهزادګانو ترمنځ کورنۍ جګړې پیل شوې. په ۱۸۸۰م کال کې امیر عبدالرحمن خان پاچا شو او د هغه په ۱۸۹۳م کال کې انګرېزانو سره د ډیورنډ معاهده لاسلیک کړه. په دې موده کې د استرالیا د لویې وچې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنوب کې د بحرالکاهل پر غاړه پرتې سیمې د انګرېزانو مستعمرې شوې وې او د دې سیمو اصلي اوسېدونکي استرالیایي بومي خلک یا د انګرېزانو سره د جګړو په نتیجه کې له منځه تللي وو او یا نورو سیمو ته تبنتېدلي وو. په جنوب کې مېشت انګرېزانو هڅې کولې چې د دې لویې وچې منځنۍ، لویدیزې، شمالي او ختیځې سیمې کشف او بیا یې تر کنترول لاندې راولي. د ۱۸٤۰ م کال راهیسې څو ګروپونه د دغو سیمو د معلومولو په نیت ولېږل شول او د دې ګروپونو ټولې هڅې له ناکامۍ سره مخامخ شوې. د دې ناکامیو اصلي علت دا و چې د استرالیا پراخه منځنۍ سیمه وچ ډاګونه وو او د ګروپونو په دغو اوږدو سفرونو کې اسونو او غوایانو د لوږې او تندې مقاومت نه شو کولای. سره له دې چې د ۱۸٤۰ م کال راهیسې له عربو او هند څخه څو اوښان استرالیا ته په بېړیو کې راوستل شول، لاکن د دغو اوښانو څخه هم د ځینو عواملو په وجه په زړه پورې استفاده و نه کړلای شوه. په لومړي افغان–انګلیس جنګ کې George James landells (جارج جیمز لینډیلز) د انګرېزانو په پوځ کې لوژستیکي ماموریت درلود او د دغه ماموریت په وجه هغه د افغانانو او د افغانستان د ټولو سیمو د ترانسپورتي حیواناتو په باره کې پوره معلومات درلودل. د جګړې په پای کې هغه تقاوت شو او وروسته ورته د ختیځ هند کمپنۍ په استرالیا کې د اسونو د اخیستلو او هند ته د لېږلو دنده ورکړه. په ۱۸۵۸م کال کې د استرالیا د ملبورن Melbourne په ښار کې د جارج جیمز لینډلز پواسطه د افغانستان په سیمو کې د اوښانو د اخیستو او د افغانانو د راوستلو پرېکړه وشوه. په دې وخت کې لینډلز په لاهور کې و چې هغه ته د ملبورن پرېکړه لیک ورسېده. په دې لیک کې ورته هدایت ورکړل شوی و، چې هغه دې افغانان او اوښان د ۱۸٦۰م کال په لومړۍ نیمایي کې ملبورن ته راورسوي. څه موده وروسته لینډلز

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښور ته ولاړ. د ژمي موسم و او په دې موسم کې د افغانستان له سړو سیمو ځخه کوچیان د پېښور، بلوچستان، کشمیر، سند او د هند نورو تودو سیمو ته راغلي وو. جارج جیمز لینډلز په پېښور کې څلورویشت اوښان واخیستل او درې افغانان، دوست محمد خان، احسان خان او بلوخ خان یې د معاش په مقابل کې له اوښانو سره یوځای د استرالیا د تګ لپاره راضي کړل. لینډلز درې افغانان او څلورویشت اوښان د کراچۍ له بندر ځخه په Chinsurah (چینسورا) نومي بېړۍ کې د استرالیا پر لور راروان کړل او هغوی تر اوږد بحري سفر ځخه وروسته د کال ۱۸۶۰م د جون په میاشت کې د ویکتوریا د ایالت پایتخت ملبورن ته راورسېدل. دلته د Burke (برک) په مشرۍ شل کسیز ګروپ جوړ شو او د دغه ګروپ سره د دوست محمد خان او احسان خان دواړه له راغلیو اوښانو سره د ۱۸۶۰ کال د اګست د میاشتې په شلمه نېټه د استرالیا له لویې وچې ځخه د تېرېدو په نیت د Gulf (خلیج) پر لور روان شول. احسان خان او د ګروپ ځینې ملګري په Menindee (میننډي) کې باتې شول او دوست محمد خان له برک او نورو سره یوځای د Coopercreek (کوپرکریک) سیمې ته ولاړ. له دغه ځای ځخه برک د څلورو نفرو سره یوځای د خلیج پر لور روان شول او دوست محمد خان له څلورو نفرو سره په کوپر کریک کې پاتې شو. څو ورځې وروسته احسان خان او ورسره ملګري له میننډي ځخه کوپر کریک ته راغلل او دغه دواړه ګروپونه پوره څلور میاشتې په کوپرکریک کې پاتې شول، چې د ګرمۍ، د اوبو د قلت او د خرابې غذا به وجه د ګروپ ټول غړي د اسهال، ضعف او سترتیا په ناروغتیاوو اخته شول. د خلیج پر لور سفر ډېر ګران و او د څلورو میاشتو تر تېرېدو وروسته د برک او د هغه د ملګرو مرګ یقیني ګڼل کېده او په نتیجه کې هم ځرګنده شوه چې هغوی مړه شوي وو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۸۶۱م کال جون په میاشت کې دوست محمد خان، احسان او د دوی د ګروپ نور ملګري د ناروغتیا په حالت کې د کوپر کریک څخه میننډي ته راغلل. دلته دواړه افغانان روغ شول، لاکن څه موده وروسته یو اوښ په دوست محمد خان حمله وکړه او د هغه ښي لاس یې ورمات کړ. د میننډي څخه هغه د ملبورن روغتون ته یوړل شو. دلته ډاکترانو ډیر کوښښونه وکړل لاکن د هغه لاس ښه نه شو. واپس میننډي ته راغی، دوست محمد خان د درویشت کلونو په عمر و چې د هغه لاس تر پایه فلج پاتې شو. هغه وطن ته تګ غوښت لیکن د سفر د لګښت لپاره پیسې ورسره نه وې او د ډیر عریضو باوجود د ویکتوریا د ایالت له خوا نه ورته خپل حق ورکړل شو او نه ورسره مرسته وشوه. هغه ډیر ځوان و او دغه ځوان افغان د وطن په ارمان له خپل هیواد څخه په زرګونو میله لرې د استرالیا په خاوره کې مړ شو او په میننډي کې خاورو ته وسپارل شو.

اوس د دوست محمد خان قبر د میننډي د تاریخ برخه ګرځېدلې ده او ډیر سیلانیان د دغسې سیمې د تاریخي ځایونو د لیدلو په ترڅ کې د دوست محمد افغان د قبر زیارت هم کوي. د احسان خان او بلوڅ په باره کې پوره معلومات نه شته لاکن د ځینو لیکوالو په حواله دغه دواړه افغانان د دوست محمد خان تر مړینې وروسته خپل وطن ته ولاړل، استرالیا ته د دغو درې افغانانو راتګ او د افغانستان څخه وارد شویو اوښانو دا خبره اثبات کړه چې د نورو خلکو په تناسب افغانان هم زړور و او هم زیارکښ او همدا شان وارد شوي اوښان، لکه د افغانستان د مختلفو سیمو په شان د استرالیا په دښتو، غرونو او ځنګلونو کې هم د بارونو د وړلو راوړلو لپاره ډیر ښه چلېدل.

همدا عوامل و چې د استرالیا ایالتي حکومتونو او تجارتي کمپنیو افغانان او د افغانستان اوښانو ته ترجیح ورکوله او استرالیایانو دې هیواد ته د افغانانو د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتګ لپاره کوښښ کاوه چې په نتیجه کې په نولسمه او د شلمې پیړۍ په لومړۍ نیمایي کې ډېر شمېر افغانان استرالیا ته راغلل او د ځینو لیکوالو په قول د دغو افغانانو شمېر تر درې زره نفرو پورې اټکل کېږي او د ښاغلي پوهاند حمیدالله امین په قول د دغو افغانانو شمېر د درې زره تر اته زره پورې رسېږي. پوهاند امین د استرالیا په سیډني ښار کې اوسېږي او هغه په دغو افغانانو باندې د دوکتورا د تېزس لپاره کار کوي. د دغه د وینا له مخې د دغو افغانانو اولاده د استرالیا په مختلفو ښارونو او سیمو کې ژوند کوي. د دوست محمد خان په قبر غونډه: د تېر جون په میاشت کې د ملبورن په نوبل پارک کې ډاکتر غلام فاروق مېړني مېلمستیا کړې وه او د ده په کور کې یو شمېر نامتو افغانان راټول شوي و. بحث روان و چې په خبرو کې خبره د استرالیا پخوانیو افغانانو ته ورسېده او په خبرو کې یو افغان وویل: ((دا د هر ژوندي ملت ملي وظیفه ده، چې خپل ویاړلي مشران یاد کړي، په هغوی راټول شي، د هغوی کار نامې ونمانځي او د خپلو تېرو مشرانو کار نامې راتلونکو نسلونو ته انتقال کړي. دوست محمد خان لومړنی افغان دی چې په ۱۸۶۰ م کال کې د امیر دوست محمد خان په پاچاهۍ کې استرالیا ته راغلی دی، دلته یې کار کړی دی او دلته د امیر دوست محمد خان د مړینې څخه یو کال مخکې مړ او همدلته خاورو ته سپارل شوی دی. دا د نویو راغلو افغانانو ملي دنده ده چې د هغه په قبر راټول شي او د هغه او د نورو پخوانیو افغانانو یادونه او نمانځنه وکړي. په هر کال کې دغه غونډې به په استرالیا کې ټولو اوسېدونکو افغانانو ته د یو بل د پېژندنې او په اینده کې د افغانانو ترمنځ د اتحاد او یووالي زمینه برابره کړي او هم به د خپلو پخوانیو افغانانو اولاده پیدا کړي او دوی به د ځان ملګري کړي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نظر د افغانانو خوښ شــو او ټولو فیصـــله وکړه چې په دې باره کې به د استرالیا د نورو ایالتونو له افغانانو سره خبرې کیږي، مشوره به ور سره کیږي او تر مشورې وروسته به په مناسب وخت او نېټه ټاکل کیږي او بیا به په دغه ټاکلې نېټه د دوست محمد خان په قبر غونډه کیږي.

لومړی به Sydney (سیډني) کې د ښـاغلي شـاه محمود سـاپي سـره تلیفوني تماس ونیول شــو او هغه ته یې د ملبورن د افغانانو د تصـــمیم جریان ووایه، ښـاغلي سـاپي دغه نظر او تصـمیم خوښ او تاییدکړ او هغه په سـیډني کې د مېشـتو افغانانو د خبرېدو وعده هم وکړه. تر دې وروسـته د ملبورن افغانانو خپل منځي تماسـونه پیل کړل او دلته محترمو نوریا صـالحي، شـېرکشـتیار، انجنیر نیازمند، مســتوفي محمد اســحق ابراهیمي، عبدالقدوس ننګرهاري، عبدالخالق فضــل، یارمحمد زماني، اقبال موســی غازي، جنرال وزیري، یاور بارکزي، اســیایي او نورو افغانانو خپل منځي مشــورې وکړې او محمد معین باجوړي له افغانانو سره د پرله پسې تماسونو دنده پر غاړه واخیسته.

د جون پر پنځلسـمه نېټه ښـاغلو ډاکتر غلام رسـول اکبر، ډاکتر مېړني او معین باجوړي ســـیډني ته ولاړل او د دغه ځای افغانانو له ملبورن څخه د راغلو افغانانو په ویاړ لویې مېلمســـتیاوې شـــروع کړې. د جون پر شـــپاړســـمه نېټه پوهاند حمیدالله امین مېلمســـتیا کړې وه او دغې مېلمســـتیا ته ښـــاغلو پاینده محمد بابکرخېل ده ســـبزي او د هغه د کورنۍ غړي، انجنیر عبدالســـتار یوسـفزي او د هغه د کورنۍ غړي، شـاه محمود سـاپي، شـاه ولي منګل او د هغه د کورنۍ غړي، احســان اذري، اســتاد ســورګل او یو شــمېر نور افغانان راغلي وو. په مېلمســتیا کې د دوســت محمد خان پر قبر د غونډې موضــوع یاده شوه او له خبرو څخه داسې څرګندېدله چې دغه ټول له مخکې خبر وو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددغه ځای ټولو افغانانو د دوست ممد خان پر قبر د غونډې ملاتړ وکړ. د سیډني اوسېدونکو افغانانو پرېکړه وکړه چې:

اول: دوست محم خان د افغان په نوم استرالیا ته راغلی دی، د افغان په نوم یې ژوندکړی دی، د افغان په نوم مړ او تراوسه د افغان په نوم یادېږي. دوست محمد خان د هرې شخصي ایډیالوژۍ، شخص، ګوند او مشخص نژاد، ژبې، فرقې او سیمې څخه پورته د ټولو افغانانو مشترک میراث دی او دا د استرالیا د ټولو افغانانو وظیفه ده چې د دوست محمد خان پر قبر په غونډه کې به ګډون کوي.

دویم: د جولای د میاشتې لومړۍ اوونۍ عمومي رخصتي وه، دغه اوونۍ د غونډې مناسب وخت دی او د جولای پنځمه نېټه د غونډې لپاره وټاکل شوه. د دې غونډې په اړه دې د ملبورن او سیډني محلي راډیوګانې په پښتو او دري ژبو اعلانونه وکړي او په غونډه کې ګډون کوونکي افغانان دې په خپلو ملي جامو کې راشي.

د ملبورن ډېرو افغانانو د دوست محمد خان پر قبر په غونډه کې د ګډون فیصله کړې وه، لاکن د جولای په دریمه نېټه په ملبورن کې دوه افغانان په طبیعي مرګ مړه شول او د دې ځای افغانانو ونه کړای شول چې په دغه غونډه کې په ګڼ شمېر ګډون وکړي. سره له دې هم د جولای پر څلورمه نېټه د ملبورن څخه معین باجوړي او د هغه دکورنۍ غړي، ډاکتر غلام رسول اکبر او د هغه دکورنۍ غړي، ډاکتر مېړنی او د هغه دکورنۍ غړي، محمد اسحق ابراهیمي، د نوریا صالحي دکورنۍ غړي، د عبدالخالق فضل دکورنۍ غړي، اقبال موسی غازي، عبدالقدوس ننګرهاری او نور د Broken Hill (بروکن هیل) پر لور روان شول. په بروکن هیل کې د سیډني (ادلید) او ملبورن څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتیا افغانان راټول شـــول او په دې غونډه کې د افغانســـتان د مختلفو ســـيمو پښـــتنو، تاجکو، ازبکو، هزاره، نورســـتانيو، بلوڅو او شـــيعه او ســـني ګډون درلود. له پروګرام سره سم د جولای پر پنځمه نېټه د بروکن هيل په جومات کې چې پخواني افغان فيض الله جوړ کړی دی، د ګهيځ لمونځ وشـــو او په نهه بجو په دې جومات کې د قران مجيد ختم پيل او د ګهيځ پر يوولس بجو پای ته ورســـېد. دې جومات ته د ملبورن افغانانو څو جلده مبارک قران هم هديه کړل.

د جولای پر درېيمه نېټه پوهاند حميدالله امين بروکن هيل ته د افغانانو د راتګ او په ميندي کې د دوســـت محمد خان پر قبر د غونډې په اړه د دغه ځای د محلي راډيو او ټلويزيون سره مرکې کړې وې او د دغو مرکو په وجه د بروکن هيل د ښـــار اوســـېدونکي د افغانانو له راتګ څخه خبر وو. د قران مجيد ختم روان و چې د دغـه ځـای د راډيو نمـاينـده جومـات تـه راغی او لـه پوهـانـد حميدالله امين ســـره يې مرکه پيل کړه. مصـــاحبه روانه وه چې د بروکن هيل د ښـــار څخه شـــپېته کلنه ښـــځه او دوه نارينه د جومات دروازې ته راغلل. دغې ښځې د افغانانو په ليدلو ژړا شروع کړه او به مخ يې د اوښکو باران روان شو او په ژړغوني اواز يې په انګليســـي وويل: ((زه افغانه يم او دغه دواړه زما کشـــران وروڼه دي.)) څومره چې دې ښـــځې د افغانانو لونګو او پټکو ته کتل هومره د هغې ژړا زياتېدله. د دې ښـــځې ژړا دومره ډېره شـــوه چې د بروکن هيل د راډيو نماينده ورســـره ژر مصـــاحبه شـــروع کړه. هغې په ژړغوني اواز ددغه نماينده سوالونو ته په ځواب کې وويل:

((زما اصلي نوم رضيه دی او خلک راته روزن وايي، دغه زما وروڼه دي د يو ورور نوم مې رحمت الله دی او د کشـــر ورور نوم مې امين الله دی، بروکن هيل ته د افغانانو د راتګ د خبر په اورېدو مې خوب وتښتېد په دې انتظار وم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې خپل افغانان به کله وینم. نن د دوی په لیدو دومره خوشاله یم چې د خپل احساس د ښکندولو لپاره هیڅ مناسب الفاظ نه شم پیداکولای. د دوی په لیدو راته خپل پلار را په یاد شو. دوی زما د پلار غوندې پټکي تړلي او جامې یې اغوستي دي. زما نیکه فیض الله دلته راغلی و. زما نیکه دا جومات جوړ کړی دی. اوس دا جومات په موزیم بدل شوی دی او د دې ښار د ښاروالیې په تصرف کې دی. زما مور هندوستانۍ وه، زه او دغه ورونه د یو پلار او مور اولاد یو. زما د پلار نوم زیدالله خان و دلته په بروکن هیل کې ډېر افغانان اوسېدل. دلته د Ghantown یا د Afghan Town (افغان ټاون په ګان تون بدل شوی دی) په نوم لوی کامپ و. دلته تجارت و، د اوښانو کاروانونه وو، جومات و او په دې کامپ کې پوره ګڼه ګوڼه وه. زه لس کلنه وم چې زما پلار مړ شو. ډېر سخت بنیادم و، تل یې کارکاوه پنځه وخته لمونځ یې نه قضا کاوه او هر سحر یې قران لوست. ډېرې لږې خبرې یې کولې، ماته یې یوازې په ښار او کامپ کې د ګرځېدو اجازه نه راکوله. زما نیکه افغان و او د افغانستان څخه راغلی و. د ځینو اقتصادي، تجارتي، سیاسي او اجتماعي عواملو په وجه دغه لوی کامپ مات شو. افغانان تیت شول او د استرالیا نورو ځایونو ته ولاړل، موږ دلته باتې شو او تراوسه په دې ښار کې بې هویته ژوندکوو. د افغانانو په حیث مو خپله ژبه او خپل کلتور ببخي له لاسه ورکړی دی.))

افغانان د ورځې په یوولس نیمو بجو د جومات څخه د ښار په منځ کې پروت لوی پارک ته راغلل، درې وغوړول شوه او ټولو په ملي جامو کې دایروي شکله جرګه جوړه کړه. د قران مجید تر تلاوت وروسته مجلس شروع شو او محترم حاجي حیدري (سدني) د مجلس د رییس او ښاغلو محمد معین باجوړي (ملبورن)، حاجي اقبال (سدني) او انجنیر عبدالقدوس ابراهیمي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ادلید) د جرګې د منشیانو په توګه وټاکل شول. محترم حاجي حیدري د دې تاریخي غونډې په اهدافو او اهمیت پوره رڼا واچوله او دغه غونډه یې د استرالیا د ټولو افغانانو لپاره نېکمرغه ګام وګاڼه. د ده د وینا نه وروسته افغانانو په نوبت خبرې پیل کړې او هر یو خپل وړاندیز جرګې ته وړاندې کاوه او هر وړاندیز د بحث نه وروسته منظورېده او درې واړه منشیانو منظور شوی وړاندیز لیکه. د دې جرګې اوږد بحث او پیشنهادونه په لاندې ډول خلاصه کېدای شي:

اول: موږ ټول په دې افتخار کوو چې د تاریخ په اوږدو کې افغانانو د بل هر قوم په تناسب د اسلام د خپرطدو او دفاع په لاره کې د هر چا څخه زیاتې سرښندنې کړې دي او بې مثاله قربانۍ یې ورکړې دي. همدا افغانان وو چې د مرکزي او جنوبي اسیا ډېر ولسونه یې د اسلام په مقدس دین مشرف کړي دي، مونږ ټول په دې تاریخي واقعیت ویاړ کوو چې زموږ ویاړلو مشرانو په نولسمه پېړۍ کې استرالیا ته د اسلام مقدس دین راوړ افغانانو د بل هر قوم نه مخکې په دې خاوره کې اذان وکړ، د بل هر قوم نه مخکې یې په دې خاوره لوی خدای(ج) ته سجده کېښوده او د هر چا نه مخکې یې د استرالیا په پراخه ځمکه جوماتونه جوړل کړل.

دویم: دغه ایالتي انجمنونه به په خپلو ایالتونو کې د پخوانیو افغانانو درک معلوموي، ادرسونه به یې راټولوي او تماسونه به ورسره نیسي. دغه ایالتي انجمنونه به د اوسنیو راغلو افغانانو د مشکلاتو په باره کې د ایالتي حکومتونو له مسوولو مقاماتو سره تماسونه نیسي. د استرالیا د عمومي انجمن لپاره به ایالتي نماینده ګان ټاکي، د مرکزي انجمن له خوا د افغانانو ترمنځ د اتحاد پالیسي به عملي کوي او د هر کال د جولای د میاشتې په لومړنۍ هفته کې د دوست محمد خان په قبر باندې د غونډې سره به هر راز مرستې کوي او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکزي انجمن په شــمول به ټول ایالتي انجمنونه دغه غونډه د افغانانو د ملي مېلې په نوم نمانځي او دې ملي مېلې ته به پخواني افغانان، د اســترالیا اوسېدونکي مسلمانان، استرالیایان او د استرالیا د حکومت مسوول اشخاص رابلل کېږي.

دریم: د اسـترالیا د افغانانو د انجمن رسـمیت به مرکزي انجمن اخلي او دغه مرکزي انجمن به د ایالتي انجمنونو ترمنځ د رسـمیت او اقتصـادي مرسـتو په اخیسـتو کې مرسـته کوي. د مرکزي انجمن او د ایالتي انجمنونو ترمنځ د کار وېش او ارتباط په موضــوع به د ایالتي نماینده ګانو تر ټاکلو وروســته خبرې کېږي.

دې جرګې رضـــیه د پخوانیو افغانانو د نماینده په توګه وټاکله. جرګه لا روانه وه چې دوه نجونې پارک ته راغلې او دواړه د افغانانو ترڅنګ کېناســـتلې. د یوې نوم دونا او د بلې نوم مریم شـمروز و. دواړه د رضـیې ورېرې وې. ژبه او لباس یې بدل وو، لیکن د دوی له خبرو څخه داسـې څرګندېدله، لکه چې هم دا اوس یې د اوښــــانو کاروان پرېښـــودی وي او د غلزي بابا د لوی ټیر څخه همدا اوس استرالیا ته رارسېدلې وي. هم هغه د کوچیو لوړ قد، هم هغه د کوچیو ښـکلې خبرې، هم هغه د کوچیو سـترګې، هم هغه د کوچیو زړورتیا او هم هغه د افغانانو کوچیو حیا، جومات او پارک ته د پخواني افغان خانزاده خان لمۍ هم راغله خو ډېر ژر ولاړه.

ټول افغانان له پارک څخه د میننډي پر لور روان شول. میننډي د بروکن هیل څخـه یو ســـل او دولس کیلومتره لرې پروت دی د مـازیګر پر پنځو بجو راورسېدل او ټول افغانان د دوسـت محمد خان په قبر چې د میننډید وړوکي ښـار څخه یو کیلو متر باهر جوړ شـوی دی، راټول شـول. د دوسـت محمد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان قبر د ميندي د ښــاروالۍ له خوا په ۱۹۵۲م کال کې جوړ شــوی دی، کتاره ترينه راچاپېره شوې ده او په سر باندې په ولاړه لوحه د هغه نوم، دهغه د مړينې نېټه او د قبر د جوړېدو تاريخ په انګليسي ژبه ليکل شوی دی.

د هغه په قبر د قران مجيد مبارک ايات تلاوت شــو او د تلاوت نه وروســته ښاغلي پاينده محمد بابکرخېل ده سبزي وويل: ((دوست محمد خان لومړی مســلمان افغان دی چې د اســتراليا په خاوره يې د لومړي ځل لپاره لوی خدای(ج) ته سجده ايښودې ده. دی شهيد دی، ډېر ځوان او د مسافرۍ په حالت کې مړی دی. دې شهيد د يو سل او دېرش کلونو له تېرېدو وروسته د افغانستان د ټولو قومونو او سيمو خلک په خپل قبر راټول کړل. د ده په دې ځانله ځای کې پروت قبر په پټه خوله د دغه مســلمان افغان د شــهادت، شهادت ورکوي.))

د مازيګر په شپږو بجو د افغانانو دغه تاريخي لومړۍ غونډه پايته ورسېده او هر افغان د مړه دوست محمد خان خاطره ژوندۍ له ځان سره يوړه، دا به په راتلونکو کلونو کې معلومېږي چې ايـا افغـانـان بـه پـه راتلونکو کلونو کې د دوست محمد خان په قبر غونډې کوي او که نه؟

ايا د دوی فيصله نه ماتېدونکی تصميم دی او که محض د خولې تشې خبرې؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې د سیاسي ګوندونو رول

دا لیکنه د (خپلواکي) مجلې د لومړي کال په (۱) ګڼه کې پر (۱۳۸۳ل) کال خپره شوې ده.

لومړۍ خبرې: په هرې ولسواکې ټولنې کې داسې مهمه موضوع چې د ملت د ژوند په مختلفه اړخونو اغېزه کوي، لومړی د دغې موضوع په چارو پوه اشخاص ټاکل کېږي، چې د موضوع په ټولو اړخونو فکر وکړي، وروسته موضوع د لیکنې په بڼه، یا د سیمینارونو او نورو وسایلو په واسطه د عمومي نظر غوښتنې لپاره د نظر خاوندانو او خلکو ته وړاندې کېږي. څه وخت چې د موضوع په اړوند نظریې راټولې کړلای شي، بیا د قانون په شکل نفاذ مومي.

سره له دې چې په هېواد کې د سیاسي ګوندونو قانون رسماً نافذ شوی او د دې قانون له مخې د ډېرو ګوندونو وجود هم منل شوی دی، اما په دې مهمې موضوع کې چې د افغانانو د ژوند سره ژورې اړیکې لري د افغان منورینو نظریو او د خلکو تجربو ته پوره ځای نه دی ورکړل شوی. باید چې د افغانانو د څوکلنو تجربو او د افغاني ټولنې د ځانګړو خصوصیاتو له مخې د ګوندونو د قانون د نافذ کېدو نه مخکې دا پوښتنې مطرح شوی وای چې:

الف: د افغانستان لپاره د ډېرو ګوندونو وجود ګټور دی او که د څو لږو ګوندونو؟

ب: د ګوندونو د قانون د نافذ کېدو ځنډېدلو ته ضرورت دی؟ او داسې نورې پوښتنې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورو ولسواکه ټولنو په پرتله په افغانستان کې د ګوندونو تاريخچه لنډه ده، بيا هم د دغې لنډې مودې په دوران کې افغانانو په خپل هېواد کې د مختلفو رژيمونو د ګوندونو سره پوره تجربه لري او د دغو تجربو له امله افغانان د ګوندونو په هکله مختلف نظر لري.

د افغانستان د مطالعاتو مرکز د هغو ټولو موضوعګانو سره چې د افغانستان د وجود او د افغانانو د ژوند سره مستقيمه رابطه لري په دقت څاري او د دغو موضوعګانو په اړه د نظر د خاوندانو نظريې معلوموي او بيا دوی نظريې افغانانو ته وړاندې کوي. په تېرو څو ورځو کې د مطالعاتو مرکز د څو تنو هغو افغانانو سره چې هم د خپلې ټولنې په خصوصياتو پوره پوه دي او هم د افغانستان په تېرو تجربو، حال او راتلونکي باندې د نظر خاوندان دي د ګوندونو په اړوند لنډې مرکې کړي او د دغو مرکو څو ټکي د خلاصې په توګه وړاندې کېږي. البته دغو منورينو د خپلو نومونو د څرګندولو څخه ډډه کړې ده.

د دوی د نظر لنډيز: د افغاني ټولنې په اړوند د دوی نظر تقريباً ورته ټکي درلودل. د دغو مشابهه ټکو له مخې چې وايي: د نړۍ مختلفه سياسي ټولنې ډېر مختلف او څه مشابهه ځانګړي خصوصيات لري، په واقعيت کې د هرې ټولنې سياسي شعور د دغې ټولنې د ځانګړو تاريخي، اقتصادي، اجتماعي، کلتوري، تعليمي او علمي او همدا شان د نورو پېچلو فکتورونو له امله په ځينو ټولنو کې سياسي ګوندونه په شعوري لحاظ پرمختللي دي او د خپل هېواد د ((دولت)) او ((ملت)) لوړې سطحې ته رسېدلي دي. معکوس د ځينو وروسته پاتې هېوادونو سياسي ګوندونه د دولت او ملت د پورته شعوري سطحې څخه د رهبرۍ د ځان غوښتنې، سيمه ييزې، ژبنۍ، ايډيالوژيکي، نژادي او يوازې د ګوند لپاره د هر ډول امتياز د اخيستو ډېرې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښته سطحې ته راټیټ شوي دي. همدغه ځان غوښتنه او ځان ځاني اساسي عوامل دي چې د وروسته پاتې هېوادونو ګوندونو خپل دولتونه او ملتونه د هر ډول بدمرغيو او ستونزو سره مخامخ کړي دي.

د دوی د نظر يو لنډيز:

په شلمه پېړۍ کې د افغانستان سياسي ګوندونه د افغاني ټولنې د ځانګړو خصوصياتو، د نړيوالو جريانونو او د ځينو ګاونډيو هېوادونو د روابطو په رڼا کې ژورې تحليلي څېړنې ته اړتيا لري او دا څرګندول غواړي چې د افغاني ټولنې د وروسته پاتې کېدو داخلي او خارجي عوامل څه دي؟ ايا په وروسته پاتې کېدو کې داخلي عوامل لوی رول لري او که خارجي او داخلي عواملو يو شان رول لوبولای دی؟

شلمې پېړۍ په افغانستان کې د مطلق العنانه او د بلون خوښوونکو شهزادګانو دورې ليدلي. ځينو مطلق العنانه شهزادګانو او ورسره تړل شويو درباريانو، محافظه کارو او مذهبي علماوو او عنعنوي، قومي او محلي مشرانو يا د خپلو سياسي، اقتصادي، اجتماعي او مذهبي قدرت د ساتلو په خاطر يا د افغاني ټولنې د محدوده عنعنوي روابطو له امله، يا د نړيوالو نويو سياسي او اقتصادي جريانونو څخه د بې خبرۍ په وجه او يا د ځينو ګاونډيو هېوادونو د فشار او مداخلو د مجبوريت په نتيجه کې په افغانستان کې د بدلون او سياسي پرمختګ په مقابل کې د مخالفت سخت دريځ غوره کړی دی. له بلې خوا هغه واکمن شهزادګانو چې د منورينو د ګروپونو په مرتسه په افغانستان کې په ارتقايي ډول د بدلون او سياسي پرمختګ لپاره هلې ځلې پيل کړي، دوی هم د افغاني ټولنې د محافظه کارو قشرونو او ګروپونو له لاسه يا د باندنيو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمســـه په خپله د افغانانو له خوا د مخالفت او بغاوتونو ســـره مخامخ شـــوي دي.

وايي: ((هېڅ شـــې دومره واقعيت نه لري څومره چې بدلون په خپله يو منل شـــوی واقعيت دی.)) په افغانســـتان کې د بدلون پلويان د بدلون په نړيوال جريان پوهېدل او يو شـــمېر کســـانو زيار ويســـت چې د افغاني ټولنه د نړيوال سياسي، اقتصادي، اجتماعي او علمي بدلونونو د بهير سره ملګری کړي.

له بده مرغه محافظه کارانو په افغانســـتان کې بدلون ته لار نه ورکوله او همدا شان د بدلون پلويانو نه د عنعنوي افغاني ټولنې علمي تحليل او نه يې د ټولنې د عيني شـرايطو سـره سـم د بدلون لپاره هر اړخيزه سـتراتيژي او نه تاکتيکي ټاکلی پروګرام او پلان درلود. محافظه کارانو هر نوی بدلون غانده او د بدلون په پلويانو يې د کفر ټاپې لګولې او دوی يې د افغاني ټولنې د عنعنوي، مذهبي او تاريخي دودونو دښـمنان معرفي کول. له بلې خوا د بدلون پلويانو محافظه کاران د افغاني ټولنې د وروسـته پاتې کېدو اساسـي عاملين ګڼل چې په نتيجه کې د محافظه کارانو پر ضد مساله د افغاني ټولنې د ځينو منل شويو ارزښتونو پر ضـــد تر ســـرحده راورســـېده او په ټولنه کې د محافظه کارانو او بدلون غوښتونکو ترمنځ د افراط منفي بنسټ کېښودل شو.

سوړ جنګ په دوران کې لويديز بلاک د محافظه کارانو او سوشلستي بلاک د چپ افراط تر شا ودرېدل. د ايډيالوژۍ او سوشلستي بلاک پاليسيو منطقي پيوند درلود.

شوروي اتحاد د ((مشر ورور)) دنده پر غاړه دلوده او کشران چپي ګوندونه د کريملن پورې تړل شـــوي وو او د افغانســـتان د چپي ګوند (وروســـته دغه ګوند په ګوندونو او ګروپونو وويشـــل شـــو) په شـــمول د نړۍ يو شـــمېر چپي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوندونو د کریملن څخه ایډیالوژیکي الهام، ګوندي دستور او اقتصادي مرستې اخیستې او کشرانو په پټو سترګو د کریملن هر سیاسي دستور ته عملي بڼه ورکوله. د لویدیز بلاک پالیسي او سیاسي روابط د دې زړې فارمولې پر اساس چې ((ستا د دښمن دښمن ستا دوست او ستا د دښمن دوست ستا دښمن دی)) روانه وه. لویدیز بلاک هغو ټولو ګوندونو، ګروپونو او اشخاصو ته چې د ازادۍ، دیموکراسۍ او ارتقایي پرمختګ لپاره یې هلې ځلې کولې، شاکړه، د دوی پر ځای یې د محافظه کارانو ملاتړ ته ملا وتړله، د چپي افراط پر ضد یې ښي لاس افراط منځته راوړه او تقویه یې کړ، د ازادۍ، دیموکراسۍ او اعتدال یون یې له حده زیات ضعیف کړ. د دواړو بلاکونو له خوا سیاسي لوبه چپي او ښي افراط ته وسپارل شوه، چې په نتیجه کې ملي ګوندونه، ګروپونه او اشخاص د بې شمیره ستونزو سره مخامخ کړلای شول او لا تراوسه د ستونزو دغه اوږده پروسه په افغانستان کې روانه ده.

چپ افراط: لکه چې مخکې ورته لنډه اشاره وشوه د چپ افراط د ایډیالوژۍ، ملګرتیا او مالي مرستو مرکز معلوم و او کشرانو د مشر ورور سیاسي دستور په پټو سترګو عملي کاوه. کشرانو د مشر ورور دښمنان خپل دښمنان او دوستان یې خپل دوستان ګڼل. په افغانستان کې د کشر ورور سیاسي فعالیتونه د مشر ورور (شوروي اتحاد) د ملي ګټو په محور څرخېدل او کشر ورور ته د افغانستان د ملي ګټو د دفاع حق نه و ورکړل شوی. چپي ګوند د شوروي اتحاد په ماډل جوړ شوی و، د ګوند جوړښت او فعالیت د احرام بڼه درلوده، په مختلفه ولایتونو کې ګوندي تشکیلاتو وجود لره، د ګوند رهبري په کابل کې وه، مرکزي رهبرۍ خپل مختلفه تشکیلات لرل، د ټولو تشکیلاتو په سر کې د ګوند عمومي سکرتر ولاړ و او په واقعیت کې هغه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګون سیاسي او ایډیالوژیکي واکمني پر غاړه لرله. ګوند د زنځیر حیثیت درلود او د ګوند ټولې کړی له پورته څخه اداره کېدلې.

سوشلستي ایډیالوژي ، کارګري دیکتاتوري، طبقاتي مبارزه، د شوروي اتحاد سره دوستي، انقلابي بدلون، د ګوند رهبری ته وفاداري او د نشنلزم، فیوډالیزم، شونیزم، امپریالیزم، ارتجاع او داسې نور شعارونه د ګوند شعارونه وو. د دې پوچو شعارونو د مخالفت په تور ډېر افغانان ونیول شول، مړه شول، د خپل هېواد څخه وشړل شول او د پردیو هېوادونو پنجو ته وسپارل شول. له بده مرغه ډېر شمېر افغانان د طبقاتي دښمنانو په تور د ایډیالوژی د خیالي رب النوع په پښو کې حلال شول او برعکس د ((مشر ورور)) په پښو کې د ګلونو ګېډۍ ایښودل کېدلې.

ښي افراط: د خپلو ځانګړو تاریخي او عنعنوي خصوصیاتو او شرایطو له امله افغانستان یوه مسلمانه ټولنه ده او دې ټولنې د هند، مرکزي اسیا او ایراني ټولنو غوندې د نورو مذهبونو پر ضد مذهبي مخالفت او رقابت نه درولد او په افغاني مسلمانه ټولنه کې د ټولو کاونډیو اسلامي ټولنو په پرتله مذهبي افراط، تعصب، کرکه او دښمني د نشت تر حده لږه وه، دلته سونیانو، اهل تشیع او نورو مذهبي ګروپونو او افرادو د سولې په فضا کې ګډ ژوند کاوه.

محافظه کار قشر د افغاني ټولنې د ځانګړو تاریخي خصوصیات په چوکاټ کې دننه په ټولنه کې اجتماعي، سیاسي او مذهبي نفوذ درلود، لاکن دې قشر د افغاني ټولنې د اجتماعي جوړښت په بنسټ ولاړې د مساوات طلبه اجتماعي روحي او روابطو پر ضد د افراط څخه کار نه شو اخیستلای، په افغاني ټولنه کې ښي افراط په ډیموکراسۍ د دورې څخه شروع کېږي او په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې د شوروي اتحاد له خوا د چپې افراطي ګوند د بنسټ ایښودو سره جوخت ښي لاسی ګوند منځته راغی او دي.

ګوند هم د چپي افراطي ګوند غوندې د افغانانو د ټولنې د واقعي خصوصیاتو پر ځای په باندنیو هېوادونو اتکاء وکړه او د ځینو باندنیو اسلامي هېوادونو د مذهبي ګوندونو څخه یې ایډیالوژیکي نظریه واخیسته او د باندنیو هېوادونو مالي او سیاسي مرستې یې ترلاسه کړې. د افغانانو له بده مرغه د سوشلستي بلاک له خوا چپ افراط او لویدیز او ځینې اسلامي هېوادونو د مذهبي ګوندونو او د وهابي مذهب د پیروانو له خوا ښي لاسی افراط ورځ پر روځ تقویه کېده. د دواړو بلاکونو د ملاتړ له امله افغانستان د چپ او ښي لاسي افراط د ټیمونو د سیاسي بزکشۍ میدان شو او دواړو ټیمونو د خپلو باندنیو پلویانو (لویدیز بلاک او سوشلستي بلاک) د مالي، ایډیالوژیکي، سیاسي او ګوندي ملاتړ په اتکاء په افغانستان کې د سیاسي تسلط لپاره د بزکشۍ لوبه شروع کړه او په نتیجه کې د کال ۱۹۸۷ د سرطان په میاشت کې د شوروي اتحاد د بزکشۍ ټیم بریالی شو. د ثور د کودتا او شوروي اتحاد د یرغل پر ضد لویدیز بلاک د پاکستان، سعودي عربستان او ځینو اسلامي هېوادونو په همکارۍ اوه ګوندونه جوړ کړل چې ددغه وخت په اصطلاح څلور افراطي او درې اعتدال خوښوونکي ګوندونه ګڼل کېدل. ایران هم خپل افراطي ګروپونه درلودل. لویدیز بلاک، ګاونډیانو او ځینو عربي او اسلامي هېوادونو د ملي ګوندونو پر ځای او د معتدله ګوندونو په تناسب ښي لاسي افراطي ګوندونه او ګروپونه تقویه کول. دوی ته یې پرېمانه اقتصادي او نظامي مرستې ورکولې، نړیوالې ټولنې ته یې په رسمیت وروپېژندل، په بله وینا د افغانستان خلک یې دوی ته د یرغمل په توګه وروسپارل.

د افراط خصوصیات:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ظاهر کې ښي او چپ افراط دوه جلا عملي ښکاري اما د سیاسي علومو د فارمولې له مخې دواړه افراط یو شان ګډ خصوصیات لري او د دغو خصوصیاتو له مخې یو شان عمل کوي او د یو شان عمل په وجه دواړه افراط د یوې سیکې دوه مخونه ګڼل کېږي. دواړه خپلې مشخصې ایډیالوژۍ، مشخص سیاسي ګوندونه، باندني روابط او ملاتړ لري او د ګوندونو په سر کې ولاړ امیر یا عمومي سکرتر ته اطاعت او وفاداري لومړی شرط دی. د ګوند ټول ارګانونه د پورته نه کښته اداره کېږي. د ګوندي ډسپلین پر اساس ټول کښته ارګانونه د پورته ارګانونو او په مشخص ډول ((د لارښود)) او امر په پټو سترګو منل کېږي او عملي بڼه ورکول کېږي. ټول امتیازات یوازې د ګوند غړو ته ورکول کېږي. د ګوند د غړو نه غیر نور ټول هېوادوال د خپل هېواد به چارو کې د برخې اخیستو څخه محرومېږي او د مخالف ګوند او ګروپونو او حتی د اشخاصو د مرګ ژوبلې، تهدید او سپکاوي څخه ډډه نه کوي. افراطي ګوند ترپایه زیار باسي چې د هېواد سیاسي واکې په خپل لاس کې وساتي او د مشرتابه نه نیولې د ګوند هر غړی په دې واقعیت پوهېږي چې سیاسي قدرت د بایللو سره یوځای دغه ګوند اقتصادي او نظامي قدرت هم له لاسه ورکوي او د مشرتابه نه نیولې د ګوند هر غړی د خلکو د محاکمې سره مخامخ کېږي او له دوی څخه د ټولو داخلي جرایمو، خارجي ارتباطاتو او د خارج څخه د ورکړل شویو مالي مرستو پوښتنې کېږي. د افراط په اړوند د سیاسي علومو یو نامتو پوهاند وایي: ((څوک چې په توره ژوند کوي هغه په توره له منځه ځي)). افغانانو په خپل هېواد کې د افراط د عملیو پیل او پای په خپلو سترګو لیدلې، په خپل وجود باندې د تجربو څخه پوره خبر دي او اوس هم د افراط د بقا یا د ماضي او حال څخه په بنسټیزه توګه هم خبر دی او په اینده کې هم د دغې افراطي بقایا د منفي رول په اړوند ډېر شکونه لري.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د نظریو لنډیز:

دلته د نظر د خاوندانو نظریې په ډېره لنډه توګه وړاندې کېږي.

وايي: تېرو تجربو عملي ښودلې ده چې افغاني ګوندونو هېڅکله د افغانستان د ملي ګټو او د یو واحد ملت په اړوند فکر نه دی کړی، دوی تل د ګوند د مشرتابه، د ګوند په ایډیالوژۍ او د خپل ګوند په سیاسي، اقتصادي او نظامي قدرت مین پاتې شوي او د ګوند له محدودې سطحې څخه د افغانستان د دولت او د ملت سطحې ته نه دي پورته شوي. دې افراطي ګوندونو هېڅکله په افغانستان کې د ښهري په باره فکر نه دی کړی او په دې نه پوهېږي چې افغانستان د ټولو هېوادوالو ګډ کور دی او کار به اهل کار ته سپارل کېږي. په عمل کې یې اثبات کړې چې دوی ټول امتیازات د ځانونو لپاره غواړي او د افغانستان نور ټول ښهریان یې تل محروم ساتلي دي.

د دې افراطي ډلو له لاسه افغاني ټولنه په ایډیالوژیکي، سیاسي، اتنیکي او سیمه ییز لحاظ ټوټې ټوټې شوې ده او په اوسنیو شرایطو کې به د ډېرو ګوندونو موجودیت دغه ټوټې ټولنه لاپسې ټوټې ټوټې کړي. د افغانستان د چارو د دې پوهانو په نظر باید چې تر یو وخته د ګوندونو موضوع ځنډول شوې وای، تر څو چې افغانان د دولت او ملت په لوړو مفاهیمو پوه کړای شوي وای. د دې نظریې پلویان د ډېرو ګوندونو د وجود او د افراط د بقایا په باره کې شکونه لري او دوی د رحمان بابا د دې شعر په مصداق چې:

هر څه ولاړ شي عادت نه ځي له سرې نه

خدای دې نه کاندي په بدو چارو سر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک د افراطي ګوندونو د بقايا او د ډېروګوندونو د وجود په هکله خوشبين نه دي.

د دويم نظر پلويان په دې عقيده دي چې اوس په افغانســـتان کې د ګوندونو قانون نافذ شـوی او افغانان د انجام شـوي عمل سـره مخامخ دي. د دوی په نظر ډيموکراســـي د ګوندونو د وجود نه غير نه چلېږي او د کال ١٩٦٤ اساسي قانون يې ښـه بېلګه ده. اسـاسي قانون نافذ شـو اما د ګوندونو قانون وځنډول شو او د دغه ځنډ د خلا څخه چپ او شي افراط ګټه واخيسته. دغو دواړو غير قانوني ګوندونو دغه قانوني خلا ډکه کړه او د دغه افراطي ګوندونو له لاســه افغانســـتان تباه شـــو او افغانان د يوې اوږدې غميزې ســـره مخامخ کړلای شـــو، چې اوس هم دوام لري. د دوی په نظر ګوندونه د خلکو لپاره د سياسي مکتب حيثيت لري د هر ګوند غړی خلکو ته ځي او خلکو ته د خپلو ګوندونو خارجي او داخلي ســـياســـي نظر او د هېواد اقتصــــادي او اجتماعي پروګرامونه وړاندې کوي. خلک د هر ګوند پروګرامونه اوري، فکر ورباندې کوي او بيا په خپله خوښـه هغه ګوند ته رايې ورکوي، د کوم ګوند پروګرام چې د هغوی خوښ وي. د دې نظر پلويانو په وينا په اوسنيو شرايطو کې د افغانانو اکثريت بې سـواده دی، ګوندونه ډېرې نيمګړتياوې لري اما د تېرو رژيمونو د افراطي حکومتونو څخه خلکو دا تجربه تر لاسه کړې ده چې په افغانستان کې د ګوندي ډيموکراســـۍ ســـربېره بله لار نه شـــته او د وخت په تېرېدو به ډيموکراسي د افغانانو سياسي شعور دومره پياوړی کړي چې دوی به په خپله د ملي او سيمه ييزو او اتنيکي ګوندونو ترمنځ توپير وکړلای شي.

د دريم نظر پلويان د افغاني ټولنې د خصــوصــياتو په ارتباط او د ګوندونو د ترخو تجربو له امله دومره بدبين دي، چې دوی په افغانســـتان کې ګوندي ديموکراســـي نه غواړي. وايي چې د لويديز د ټولنو او افغاني ټولنې ترمنځ له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حده زیات توپیر وجود لري، ډیموکراسـي یو بوټی نه دی چې د لویدیز څخه دې راوړل شي او په افغانستان کې دې نهال شي، افغاني ټولنه د ډیموکراسۍ لپـاره د جرګو بهترین میکـانیزم لري او دغـه میکـانیزم د افغـاني ټولنې د ډیموکراسۍ اسـاسـي بنسـټ دی، که د کلیو نه نیولې تر مرکز پورې د جرګو میکانیزم منظم او فعاله کړلای شي، دا به په افغاني ټولنه کې د ډیموکراسۍ پر لور ډېر موثره او عملي ګام وي.

یادونه:

زموږ په اند دا د افغاني منورینو او د نظر د خاوندانو ملي دنده ده چې په افغانستان کې د سیاسي–مذهبي ګوندونو په رول تحقیقي لیکنې وکړي او دغه لیکنې د نشـر لپاره د خپلواکۍ مجلې ته راولېږي، هیله ده چې دغه تحقیقاتي لیکنې به اکاډمیکې او تحقیقي وي، د قلم عفت به په کې ســاتل شــوی وي، ځکه چې علمي او تحقیقي لیکنې نه د چا په خدمت کې وي او نه د چا په مخالفت کې او ټوله لیکنه د اکاډمیک تحقیق او د واقعیتونو پر بنســـټ ولاړه وي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني ټولنه، ارزښتونه او د جرګې موسسه

دا ليکنه د (خپلواکي) مجلې د دويم کال په (۳-٤) مې ګڼه کې پر (۱۳۷٤ل) کال خپره شوې ده.

لومړنۍ خبرې:

هره ټولنه ډېر متلونه او پخې خبرې لري، خو له هغو څخه ځينې د پخو خبرو مقام ته رســېږي او لږې پخې خبرې هم د متلونو بڼه غوره کوي. هغه متلونه او پخې خبرې چې د ژوند پر واقعيتونو ولاړې وي، ژوندۍ پاتې کېږي او د يوې مشـخصـې ټولنې له يو نسـل څخه بل نسـل ته د کلتوري ميراث په توګه انتقال مومي. افغاني ټولنه هم ډېرې پخې خبرې او ډېر متلونه لري او د دې مضـــمون پيل هم له يو متل څخه کوم. لکه چې وايي: ((څوک چې ځان نه پېژني هغه جهان هم نه پېژني)). په ظاهره خو دا يو ساده او تکرار شوی متل برېښـــي، اما په واقعيت کې دا ســـاده او تکرار شـــوی متل د ژوند پر واقعيت ولاړ دی او د افغاني ټولنې د بېګانه ګۍ له احســاس ســره ژور اړيکي او ژور مفهوم لري. که چېرې له ((ځان)) څخه افغان ټولنه او له ((جهان)) څخه نورې ټولنې قياس کړو نو بيا موږ له خپلو ځانونو څخه دا پوښتنې کولای شو، چې ايا موږ افغانانو لومړی ځان پېژندلی دی او که جهان؟ ايا موږ په خپله ځان پېژني او که د نورو له عينکو څخه ځان ته ګورو؟ د متل د مفهوم له مخې لومړی ځان پېژندل کېږي او وروســته جهان. ليکن زموږ د ټولنې په ارتباط د دغه متل مفهوم ســـرچپه غوندې ښـــکاري، ځکه چې موږ د ځان له پېژندنې څخه مخکې د جهان د پېژندنې په باره کې هڅې کړي او په خپله د ځان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندلو پر ځای خپل ځان د نورو له عینکو څخه ګورو او د پردیو د فارمولو پر اساس ژوندکول غواړو.

د رواني بېګانه ګۍ د پروسې عوامل هم زیات او هم پېچلي دي او اوږد بحث ته ضـرورت لري. په لنډ ډول له دې سـرچپه پروسـې څخه د زېږېدلي بېګانه ګۍ د احســاس په باره کې د یو شــمېر پوهانو نظریې په لاندې توګه خلاصــه کېدای شي:

۱– په افغاني ټولنه کې د بېګانه ګۍ احســـاس د دې هېواد لـه جغرافیـایي موقعیت او تاریخي تکامل څخه سرچینه اخلي.

۲– د دې هېواد سیاسي رژیمونو په افغانانو کې د بېګانه ګۍ احساس منځته راوړی او پیاوړی کړی دی.

۳– په افغانســتان کې مختلف قامونه په مختلفو ســیموکې ژوندکوي او دغه قامونه تراوسـه د ملي شعور لوړې پوړۍ ته نه دي رسېدلي او تراوسـه هر قام ته خپله سیمه وطن او خپل قام ملت ښکاري.

٤– افغاني ټولنه د رووســـته پاتې نابرابره اقتصـــادي ژوند له کړاوونو ســـره مخامخ و او دغو کړاوونو د افغانانو د بېګانه ګۍ په احســـاس کې لوی رول درلود.

۵– د دې ټولنې اقتصادي، سیاسي، اجتماعي او کلتوري موسسو پوره وده نه وه کړې او د دغو موسسو نشتوالي یا لږې ودې د بېګانه ګۍ احساس پیاوړی ساته.

٦– د بېګانه ګۍ احســاس د افغاني ټولنې له بې ســوادۍ ســره ژورې اړیکي لري، د بېګانه ګۍ احساس د دې ټولنې د بې سوادۍ زېږنده ده.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- په تعليمي نصـاب کې لويه خلا موجوده وه. د دغه نصـاب له مخې افغان محصـــل د نورو ټولنو د ژوند په مختلفو اړخونو پوهېده، اما هغه د افغاني ټولنې په برخه کې بېخي ګونګ و. د دې هېواد تعليمي نصـاب د بېګانه ګۍ د احساس د راپيداکېدو او خپرېدو اساسي عامل و.

۸- د ښار او کليوال ژوند ترمنځ له حده زيات توپير موجود و. په ظاهره خو د کابل ښـار د افغانســتان د پايتخت په لحاظ د ټولو افغانانو د کلتور نماينده ګي پر غاړه درلوده، اما په واقعيت کې کابل په افغانســتان کې د يوې جلا جزيرې حيثيت درلود. د کابل ښـار د ټولو امتيازونو او نور افغانسـتان د ټولو محروميتونو مرکزونه وو او د دې ښـار سياسي سيسـتم له کابل څخه د اروپا او له نورو افغانســتان څخه د افريقا ماډلونه جوړ کړي وو. د پايتخت بېګانه ګي په افغانانو کې د بېګانه ګۍ افراطي احساس منځته راووړ.

۹- د ځينو په نظر افغانستان ته څېرمه پراته نور هېوادونه، بين المللي شرايط او خارجي ايډيالوژيګانې د بېګانه ګۍ د احساس اساسي عوامل دي او داسې نور.

سره له دې چې د بېګانه ګۍ د احساس په روانه عمليه څه ناڅه خبرې شوې دي او ځينو څېړونکو د ځينو عواملو په تناسـب په ځينو مشـخصـو عواملو ټينګار هم کړی دی، ليکن بيا هم زموږ د ټولنې په اړوند دغه ټول عوامل له يو بل څخه نه جلا کېدونکې ريښـې لري او د دغو پېچلو عواملو په نتيجه کې د بېګانه ګۍ احســـاس منځته راغلی دی او اوس د ټولنې په بې تعليمه او تعليميافته دواړو قشـرونو کې يو شـان ليدل کېږي. د بېګانه ګۍ د احسـاس په ټولو اړخونو کړېـدل او د دغو پېچلو عواملو د خپلمنځي اړيکو تحليلول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږده موضـوع ده، شـايد چې په دې مضـمون کې د موضـوع په ارتباط ځينو عواملو ته ځای پر ځای لنډه اشاره وشي.

د تاريخ په اوږدو کې ډېر خارجي ليکوال او سـيلانيان د افغانسـتان سـيمې ته راغلي او د دې سيمې په قامونو، نژادونو او د دوی د ژوند په مختلفو اړخونو يې ليکنې هم کړي دي. د دغو ليکنو لږه برخه د دې سـيمې د ولسـونو د ژوند واقعي يا واقعيت ته نږدې عکاسـي کوي او ډېره برخه يې د ليکوالو د لږو معلوماتو يا د قياس، يا د تقليد او يا د سياسي او مذهبي تعصب له مخې شـوې ده او هم دې ليکوالو د خپلو ناسـمو ارزيابيو په وجه په افغانانو کې د بېگانه‌گۍ احساس راپيدا کړی دی. ځرگند مثال يې بني اسرائيلو ته د افغانانو منسوبول دي.

دلته د شـلمې پېړۍ په وروسـتۍ نيمايي کې د افغانانو، غرب او د شـوروي اتحاد د ليکوالو په ليکدود او د هغوی په ميتو لنډې خبرې کېږي.

لويديز ليکوال:

انگرېزانو د خپلو څېړونکو، ډپلوماتانو، نظامي پرسونل، سيلانيانو، جاسوسانو او محلي راپورچيانو په وسـيله د افغاني ټولنې په باره کې پراخه څېړنې کړې دي، چې تراوسـه د لويديزې نړۍ د نورو هېوادونو ليکوال د هغوی په اثارو اتکا کوي او د باوري ماخذونو په توگه ورځنې اسـتفاده کوي. د انگرېزانو ليکنې په مختلفو مرحلو پورې اړه لري. په لومړۍ مرحله کې هغه اثار منځته راغلي دي چې د هند په نيمه وچه د انگرېزانو اداري او سـياسـي پولې افغانستان ته نه وې رارسېدلې او د افغانانو او انگرېزانو ترمنځ جگړې نه وې شـوې. په دې مرحله کې انگرېزانو په واقعي بڼه د افاني ټولنې د پېژندگلو هڅې کولې او د دوی د ليکوالو ميتود هم پـه واقعيتونو ولاړ و او د افغـاني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنې د ځانګړو خصوصیاتو په باره کې یې سمه ارزیابي کوله. د دې اثارو له جملط څخه په ۱۸۰۸م کال کې به پېښــور کې د شــاه شــجاع دربار ته د الفنسټون په مشرۍ د برېټانیې د ختیز هند د کمپنۍ د هیئت راتګ او وروسته د افغاني ټولنې په مختلفو اړخونو کتاب لیکل یې ښه مثال دی.

پر ۱۸۳۹م انګرېزانو پر افغانســتان یرغل وکړ او د لومړۍ افغان–انګلیســي جګړې نه وروسته د افغانانو په باره کې د انګرېزانو د لیک میتود هم بدل شو او د خپلو سیاسـي اهدافو لپاره یې د افغاني ټولنې منفي ارزیابۍ ته ملا وتړله. دغو منفي ارزیابۍ اغېزه له ورایه ښــکاري. د مثال په توګه وایي: په افغان اعتماد کول ډېر ګران کار دی. یو افغان به دې ډېر نږدې دوســت یا وفادار نوکر وي، خو کله چې ستا او د دغه افغان د قام ترمنځ شخړه پیدا شي، نو بیا دغه افغان نه ســتا دوســتۍ ته ګوري او نه وفا دارۍ ته او ســبا ته دې د ســر دښــمن دی: ډېر پاکســتانیان هم د افغانانو په باره کې دغه مثال درته وایي. اما هغوی په دې نه پوهېږي چې د دوو ارزښـــتونو د ټکر په حالت کې یو افغان کوم ارزښت ته ترجیح ورکوي. په دې کې هېڅ شـک نه شـته چې یو افغان د بل هر قام د وګړي په تناســب د دوســتۍ او وفادارۍ په ارزښــت ډېر ښــه پوهېږي او داســې ډېرې کیســې شــته چې افغان د خپل دوســت او بادار لپاره ډېرې قربانۍ ورکړې دي، اما یو افغان په دې هم پوهېږي چې د هغه وجود او هویت د قام له وجود او هویت څخه جلا هېڅ اهمیت نه لري او څه وخت چې د افغان د شخصي دوستۍ او وفادارۍ او د هغه د قام د وجود او هویت ترمنځ ټکر پیداکېږي، نو بیا هغه د خپل ځان پر ځای د قام په ننګ ودرېدو ته وردانګي.

د شلمې پېړۍ په وروستۍ نیمایي کې د لویدیزو هېوادونو یو شمېر ټولنپوهانو (سوشیالوجستانو) وګړ پوهان (انتروپالوجستان) ارکیالوجستان، تاریخ پوهان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د اجتماعي علومو مختلف څېړونکي افغانستان ته راغلل او دوی د هېواد په مختلفو سيموکې يې څېړنې وکړې. د دوی د څېړنو ميتود علمي و او د افغاني ټولنې په مختلفو اړخونو يې علمي تبصرې او تحليلونه کړي دي، خو بيا هم دوی خارجيان وو؛ په خارج کې روزل شوي وو او د هر خارجي لپاره دا يو مشکل کار دی چې هغه دې د افغاني ټولنې په اجتماعي جوړښت، اجتماعي اړيکو او اجتماعي روحياتو پوره پوه شي او يا دې د دې ټولنې د پېچلو ارزښتونو، کودونو او عنعنو احساس داسې وکړي، لکه څنګه چې يو افغان يې کولای شي.

افغان ليکوال:

په افغاني ټوله کې يو مشخص سياسي سيستم تسلط درلود او د دې سيستم پر اساس ځينې نامتو پوهان په دربار پورې تړل شوي وو او هغوی محض د دربار په حکم ليکنې کولې. تر دغه سيستم لاندې زموږ مشران ليکوال مکلف وو چې د دربار په ګټه او طرفدارۍ ليکنې وکړي او يا داسې ليکنې وکړي چې اقلاً د سرکار قچرې را ونه توروي. ډېرې ليکنې عندي بنې لري. يا ليکوالو افغاني ټولنه او د دې ټولنې سياسي سيستم دومره ستايلی دی چې د دوی د ليکنو له مخې په افغاني ټولنه او د دې ټولنې پر سياسي سيستم د سر د ويښته هومره عيب هم نه شته او ځينو داسې خپله ټولنه او سياسي سيستم ټکولای دی چې هر ښه اړخ يې هم بد معرفي کړی دی.

د شلمې پېړۍ په وروستۍ نيمايي کې زموږ د مشرانو پوهانو او ليکوالو يوې برخې د افغانستان د مختلفو قامونو د شجرو، ژبو، تاريخ او ادبياتو څېړنې کړي او يا يې د نورو ژبو اثار ترجمه کړي دي. دوی په خپلو رشتو کې د قدر وړ زيار ايستلی دی او هر يو له خپل استعداد او وس سره سم ګټور مواد د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونو، رســالو او مضــمونونو په شــکل ملي او بین المللي ټولنو ته وړاندې کړي دي. په دوی کې د ځینو پوهانو علمي څېړنې د معاصــر علمي میتود پر اساس شوي دي او ځینو محض مواد راټول کړي او د علمي میتود نه غیر یې د خپلې خوښې او ناخوښې له مخې د موضوع په اړون محض عندي تحلیلونه کړي دي.

د نورو علومو په تناســب ټولنپوهنه، وګړپوهنه، معاصــر اقتصــاد او اجتماعي روحیات نوي علوم ګڼل کېږي او د دې علومو د میتودونو پر اساس د مختلفو ټولنو د ژوند څېړنو رواج هم وروسته منځته راغلی دی. له همدې امله زموږ د مشــرانو لیکوالو پــه څېړنو کې داســې اثــار چې هغوی دې پــه کې د ســوشــیالوجي، انتروپالوجي، معاصــر اقتصــاد، اجتماعي روحیاتو او د نورو معاصرو علومو د میتودونو پر اساس د افغاني ټولنې هر اړخیز علمي تحلیلونه کړي وي، د نشت برابر دي.

د زده کړې او روزنې د انکشافي پروګرامونو پر اساس یو شمېر ځوان افغانان د لوړو زده کړو لپــاره لویــدیزو هېوادونو تــه ولېږل شـــول او ځینو د سوشیالوجی، انتروپالوجی، معاصر اقتصاد او نورو اجتماعي علومو په څانګو کې د لوړو شـــهادتنامو ســـره خپل هېواد ته راغلل او له دوی څخه ځینو د دموکراســـی د دورې د پیل نه د ثور تر کودتا پورې د افغاني ټولنې به مختلفو اړخونو ابتدایي څېړنې شـــروع کړې او د خارجي علماوو پر ځای یې د خپلې ټولنې په ظاهره ساده اما په واقعیت کې د پېچلي اجتماعي جوړښت، اجتماعي روابطو، اجتماعي فعالیتونو، اجتماعي روحیاتو، ارزښـــتونو، کودونو، نورمونو او عنعنو څېړنو ته ملا وتړله. له بلې خوا د جمهوریت په دوره کې د افغان ځوان نســل د بېګانګی احســاس ته پاملرنه وشــوه او د دې دورې مســوولو اشـــخاصـــو ځینو افغان پوهانو ته ((د افغانســـتان پېژندنې)) په نوم د کتاب د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک وظیفه ورکړه او ټینګار یې وکړ چې دغه کتاب به د افغانستان په پوهنتونونو او د لوړو زده کړو په نورو موسسو کې د زده کړې د نصاب د یوې مهمې برخې په حیث تدریس کېږي. د کتاب د لیک او تدریس په پروګرام لاس پورې شوی و، چې د غویي کودتا هر څه په ښکر ووهل او د بېګانه ګۍ د احساس د مخنیوي پر ځای یې ټول هېواد د بېګانه وو په لاس کې ورکړ.

شوروي لیکوال:

د کمونستي بلاک او په مشخص ډول د شوروي اتحاد څېړونکو او لیکوالو د هرې ټولنې څېړنه د ایډیالوژۍ او ګوندي فارمولو پر اساس کوله او د ټولو ټولنو لپاره یې یو شان افاقي فارمولې استعمالولې. دوی له ورکړل شویو فارمولو څخه د انحراف اجازه نه درلوده او شوروي لیکوالو نه شو کولای چې د یوې ټولنې د مشخصو واقعیتونو د څېړنو په نتیجه کې دې کمونستي ایډیالوژي او یا ګوندي اهداف د تضاد سره مخامخ کړي. د افاقي کمونستي فارمولې له مخې هره ټولنه د تولیدي وسایلو او اقتصادي پرمختګ له امله د یوې مرحلې نه بلې مرحلې ته تېرېږي او د هرې مرحلې مشخص زیربنایي بدلون د دغې ټولنې سربنایي، اقتصادي، سیاسي، اجتماعي او کلتوري روابطو ته تغییر ورکوي او دغه ټولنه پرمخ ځي.

د دوی په نظر د کار د ساده تولیدي وسایلو په وجه لومړی کمیون یا ابتدایي ټولنه منځته راځي او په دې دوره کې د تولید وسایل او تولیدي منابع ګډه ملکیت ګڼل کېږي. د غلامۍ په دوره کې د غلامانو د کار له امله د تولید وسایل او ورسره اقتصادي تولید انکشاف کوي او په دې مرحله کې ټولنه په پورته او کښته طبقه وېشل کېږي او د بادار او غلام پورته او کښته طبقې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړېږي او د استثمارکوونکي او استثمار شوي یا د پورته اوکښته طبقو ترمنځ مبارزه پیلېږي. په فیوډالي دوره کې د ځمکې لرونکي فیوډال او بزګرو ترمنځ طبقاتي روابط او مبارزه لا پسې زیاتېږي او د سرمایه دارۍ په دوره کې د سرمایه دارو اوکارګرې طبقې ترمنځ د استثمار عملیه او مبارزه شدت مومي، چې په نتیجه کې د سرمایه دارو استثمارګره طبقه ماتې خوري او د دې طبقې تر ماتې وروسته سوشلستي دوره شروع کېږي چې په دې دوره کې د دولت طبقاتي ماشین دکارګرې طبقې نمایندهګوند ته په لاس ورځي او د دولت د ماشین په واسطه پورته طبقه او د دې طبقې ټولې بقایا ټکوي او په دې مرحله کې د ټولنې ټول تولیدي وسایل دګوند او لهګوند څخه د جوړ شوي دولت په لاس کې پرېوزي، خصوصي ملکیت له منځه ځي. د ټولنې غړي وګړي اد خپل استعداد او کار په مقابل کې اجوره اخلي او هم په دې دوره کې بې طبقې کمونستي دورې ته لار اوارېږي چې په بې طبقې کمونستي مرحله کې په ټولو تولیدي وسایلو او زېرمو ګډ ملکیت عملیه شروع کېږي او هر څوک د خپل ضرورت له مخې اجوره اخلي او په پای کې د دولت طبقاتي ماشین د څرخې او نورو زړو شیانو سره یوځای په موزیم کې ایښودل کېږي.

د شوروي اتحاد پوهانو د دغې افاقي فارمولې په چوکاټ کې د افغاني ټولنې د تاریخ تکامل په باره کې یو لړ څېړنې کړې دي او د دوی د دغې افاقي فارمولې له مخې افغاني ټولنې هم د نړۍ د نورو ټولنو په شان لهکمیون څخه د غلامۍ دورې ته او د غلامۍ له دورې څخه د فیوډالۍ دورې ته رارسېدلې ده. (دکمیون او غلامۍ د دورو له بحث څخه تېرېږو او دلته یوازې د فیوډالۍ پر موضوع ډېر لنډګړېږو) سره له دې چې معاصرو نامتو ټولنپوهانو، وګړپوهانو (بشر شناسو) تاریخ پوهانو، اقتصاد پوهانو او د سیاسي علومو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهانو د کارل مارکس او د هغه د پیروانو له خوا د تکامل په تړله نظریه او په مشخص ډول د د فیوډالیزم د تکامل او تحلیل په ډېرو اړخونو مستند علمي انتقادونه کړي دي او دغه افاقي تحلیلونه یې ناقص ګڼلي دي، که بیا هم موږ د دغو انتقادونو او نیمګړتیاوو باوجود د لویدیزې نړۍ د فیوډالیزم په باره کې د مارکس او د هغه د پیروانو نظر او تحلیل صحیح هم وګڼو، سره له دې هم د لویدیزې نړۍ د فیوډالي دورې او د افغاني ټولنې د مشخصاتو ترمنځ لوی توپیر شته. لویدیزو ټولنو د خپلو مشخصو جغرافیایي، اقلیمي، اقتصادي، تاریخي او مذهبي، اجتماعي، کلتوري او سیاسي شرایطو پر اساس تکامل کړی دی او د فیوډالي دورې ته رارسېدلي دي. د دې لویې وچې زراعت په بارانونو کېږي، عیوسي مذهب لري او دغه مذهب په یو وخت کې له یوې ښځې سره د نکاح اجازه ورکوي، فیوډال په خپله سیمه کې د سیاسي، اقتصادي، قانوني او اداري چارو خپلواکي درلوده، هغه د پاچا مشاور او د جګړو په دوران کې د پاچا په طرفدارۍ د خپلې سیمې د ولس سرلښکر و. د فیوډال زمکه یا جاګیر نه وېشل کېده او دغه جاګیر د کورنۍ له یو غړي څخه بل غړي ته انتقالېده او په ځینو ټولنو کې بزګران هم خصوصي ملکیت ګڼل کېدل، په زمکې پورې تړل شوي وو او د جاګیر له خرڅلاو او انتقال سره جوخت یې نوي فیوډال د ملکیت بنه غوره کوله. په لویدیزو ټولنو کې شخصي او خصوصي ملکیت ته قانوني تحفظ ورکړل شوی و او د پاچا په شمول هېچا د بل جایداد او ملکیت به زور نه شو اخیستلای.

برعکس افغاني ټولنه په مرکزي اسیا کې پرته ده او د دې هېواد په سلو کې اته اتیا برخه غرونو او شاړو دښتو نیولې ده او په سلو کې دولسمه برخه یې د زراعت وړ ده. د دې زراعتي زمکې لویه برخه د لویو او وړو ویالو په واسطه اوبه کېږي. د ټور ترکودتا مخکې د ټولنې د اقتصادي ژوند ډېره برخه په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعت او مالدارۍ ولاړه وه او د دغه اقتصـــاد تر څنګه د ســـرمایه دارۍ د اقتصـاد پروسـه هم په ابتدایي بڼه رامنځته شـوې ده. افغاني ټولنه مسـلمانه ده، خپل مشخص اسلامي او ملي ارزښتونه لري او په دې ټولنه کې ملي او مذهبي ارزښـتونه دومره له يو بل سـره اخښـل شـوي دي چې ډېر خلک يط له يو بل څخه جلاکولای شي. په دې ټولنه کې بډايان يا د ډېرو ځمکو خاوندان د يوې ښـــځې پر ځای دوه او درې او کله څلور ښـــځې کوي، طبيعي ده چې د يوې ښځې په تناسب د ډېرو ښځو اولاد هم ډېر وي. د اسلامي قانون له مخې د پلار ځمکه يا د پلار په ژوند يا د هغه له مړينې نه وروســـته د کورنۍ د غړو ترمنځ ترکه کېږي او په عمومي ډول په افغاني ټولنه کې ترکه د ښـــځو او لوڼو پر ځای د زامنو ترمنځ وي. د مثال په توګه که يو ســـړی زر جريبه ځمکه لري او د ډېر ښځو څخه لس زامن لري، نو د ترکې په صورت کې د دغه سړي هر يو زوی ته ســـل جريبه رســـيږي او د هغه تر لســـمو پورې دغه ځمکه دومره وېشل کېږي چې به دويم يا په دريم پښت کې د دغه خان يا د کمونستانو په اصـــطلاح د فيوډال له اولادې څخه د وچې خانان جوړېږي. له بلې خوا په افغاني ټولنه کې شخصي او خصو صي ملکيت قانوني تحفظ نه درلود او نه د دې ټولنې په سـياسـي سـيسـتم کې خان، بای او ارباب ته په خپله سـيمه کې د سـياســي، اقتصــادي، قانوني او اداري چارو د چلولو واک ورکړل شــوی و، بلکې د ځمکې لرونکي حيثيت، وقار او قدرت دربار ته په وفا دارۍ پورې تړل شوی و. د وفا دارۍ په صورت کې هغه له خپلې ځمکې او نورو امتيازونو څخه ګټه اخيستله او د هغه په وفادارۍ باندې د شک په صـورت کې دربار د هغه ځمکه او نور جايداد ضـــبطاوه او هغه او د هغه د کورنۍ غړو تـه يې مختلفې جزاګانې ورکولې. د افغاني ټولنې د تاريخ په حواله دربار ډېر قوي قومي مشـــران محض د ډار په وجه بنديان کړي، يا يې وژلي او يا يې نورو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیمو ته تبعید کړي دي. دربار سیاسي قدرت هغه چاته ورکاوه چې هغه دغه سیاسي قدرت او شخصیت د دربار مهرباني ګڼله او دربار ورځنې سیاسي قدرت په اسانه واپس اخیستلای شو. په بل عبارت سیاسي قدرت او شخصیت یې هغه چاته ورکاوه چا چې تر شاه قومي یا سیمه ییز ملاتړ او قوت نه درلود.

د یورپ په فیوډالي دوره کې قبیله یي روابط ببخي له منځه تللي وو او دغه روابط یوازې د فیوډال او بزګرو ترمنځ وو او د اروپا د فیوډالیزم د دورې د بزګرانو برعکس د افغاني ټولنې بزګران مستقل هویت او شخصیت لري. دوی د لویدیزو ټولنو د بزګرانو غوندې نه په زمکې پورې تړل شوي دي او نه د خان، بای او ارباب خصوصي ملکیت ګڼل کېږي. دوی په خپله خوښه بزګري او په خپله خوښه بزګري پرېږدي او په نورو کسبونو لاس پورې کوي.

په لنډه توګه ویلی شو، چې د افغانستان د رواني کشالې اساسي عامل دغه افاقي څېړنه ده او د دې څېړنې په وجه په ځینو افغانانو او په مشخص ډول په ځینو ځوانانو کې د بېګانه ګی عملیې وده وکړه او هم د دې عملیې په نتیجه کې زموږ ملي تراژیدي شروع شوه.

ټولنیز ارزښتونه:

د پوهانو په نظر بنیادم طبیعي او اجتماعي دواړه خصوصیات لري او د هغه ټولنیزو نورمونو او ارزښتونو هم د هغه له طبیعي غریزو او غوښتنو او اجتماعي مشخصاتو څخه سرچینه اخیستې ده. بنیادم خپلې ډېرې طبیعي غریزې او غوښتنې د ټولنې د اجتماعي ارزښتونو، دودونو او عنعنو تر کنټرول لاندې راوستلې دي او د هرې ټولنې غړو وګړو ورته له خپلو ځانګړو شرایطو سره سم د ټولنې د اجتماعي موسسو په چوکاټ کې مجرا ورکړې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، لکه څنګه چې بنیادم د اجتماعي خصوصیاتو په درلودلو او انکشاف په برکت د ارتقا د اوږدې پروسې په ډګر کې نور ژوي تر شا پرېښودل همدغه شان مختلفې انساني ټولنې د خپلو مادي او معنوي شرایطو او خصوصیاتو په لحاظ د ارتقا له مختلفو پړاوونو څخه تېرې شوې دي او د انسانانو د طبیعی غریزو او غوښتنو د ورته والي او مشابهت باوجود د هرې ټولنې ځانګړو مادي او معنوي مشخصاتو او شرایطو دغې ټولنې ته له نورو انساني ټولنو څخه جلا او مشخصه بڼه ورکړې ده.

دځینو لرغونپوهانو (ارکیالوجستانو) او تاریخپوهانو په نظر افغانان پنځه زره کلن او د ځینو په قول پنځوس زره کلن تاریخ لري او نامتو تاریخ پوهانو او ټولنپوهانو د افغانستان سیمې ته د تېرېدو او راتېرېدو د لویې لارې، د فاتحانو مضبوط سنګر، د هند د فتحه کېدو دروازه او د مختلفو قومونو د ټاټوبي او د مختلفو قامونو او ولسونو په یو او بل کې د ویلې کېدو د لوښي او نورو نومو نه ورکړي دي. دې ستراتیژیکې سیمې ته مختلف قامو نه، یرغلګر پوځونه او د خپل وخت لوی مذهبونه راغلي او له دې ځای څخه نورو سیمو ه تېر شوي او راتېر شوي دي. له ډېرو قامونو څخه ځینې قبیلې او خلک هم دلته پاتې شوي، مېشت شوي او یو تربله سره خلط شوي او د وخت په تېرېدو یې په دې سیمه ځلانده تمدنونه جوړ کړي او د تاریخ په اوږدو کې د دې خاورې د اوسېدونکو قامونو تمدنونو د چاپېره ولسونو د تمدنونو به څنځیر کې د اتصال د کړۍ په حیث مهم مقام درلودلی دی.

د اسلام د مقدس دین نه مخکې په دې سیمه قبیله یي، محلي، هندویزم، بودیزم او زردشتي مذهبونه تېر شوي او د دوی په نتیجه کې د لرغونو مختلفو اما مختلفو قامونو عنعنه یي دودونو او مذهبي ارزښتونو د افغانستان د ولسونو د ژوند په ځانګړو اړخونو ډېرې ژورې اغېزې کړې دي. په زغرده

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل کېدای شـي چې د افغانسـتان د عنعنه يي ټولنې دودونه او ارزښـتونه د يو قام ژېړنده نه ده او نه په يوه لنډه موده کې د دې ټولنې غړو وګړو ته د منلو وړ ګرځېدلي دي، بلکې زموږ د عنعنه يي ټولنې ولسـي دودونه او مذهبي ارزښـتونه د يوې اوږدې عمليې په نتيجه کې منځته راغلي او زموږ د هېواد مختلفو قامونو په ډېر لږ توپير يو شان منلي دي.

افغانسـتان ته د ويلې کېدو لوښـي ځکه وايي چې دلته له بومي خلکو برسېره اريايي قبيلو، تور او سـپين هونز، يونانيانو، عربو، مغلو او نورو قومونو ګډه ژوند کړی او د دغه ګډ ژوند له امله يو نژاد په بل او بل په بل ژبني او کلتوري اغېزې کړي او هم يې تر خپل منځ مشـخص قبيله يي مهارتونه، د تخنيکي وسايلو استعمال او اجتماعي او کلتوري دودونه او مذهبي ارزښتونه يو او بل ته ورکړي او اخيستي دي.

زموږ په ټولنه کې چې کومو دودونو او ارزښـتونو د دې ټولنې په ژوندي پاتې کېدو او پرمختګ او د ټولنې د غړو وګړو د اړيکو ترمنځ د هماهنګۍ او اجتماعي روحياتو د پياوړتيا په لارکې ګټوره نتيجه ورکړې، دغه ارزښـتونه د ټولنې له خوا منل شوي، عملي شوي او په درونـد نظر ورته کتل شـوي دي او هغه عملونه چې د ټولنې د منل شويو نورمونو پر ضد شوي، د دې ټولنې غړو دغو عملونو ته انحراف، بد اخلاقي او د ټولنې پر ضـد عملونه ويلي دي.
زموږ د دودونو او ارزښـتونو له مخې د افغاني ټولنې د ژوند په ټولو اړخونو کې د ښـه او بد عمل ترمنځ واضح فرق شـته او د نورو انسـاني ټولنو غونډې دې ټولنې هم د ښـه عمل نمانځلو او د بد عمل د رټلو او مخنيوي لباره د خپلو اجتماعي او مذهبي موسـسـو په چوکاټ کې دننه مختلف معيارونه او کړنلارې ټاکلي دي او د ټولنې هر غړی له دغو اجتماعي نورمونو سـره سـم چې زموږ د ټولنې د ژوندي، عملي او اخلاقي قانون بنې لري، د ښـه عمل په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو او د بد عمل په نه کولو مکلف ګڼل کېږي. دودونه او ارزښتونه د شرایطو له بدلون سره سم څه ناڅه بدلون مومي او د دوی ساتل او پرېښودل د بدلو شویو شرایطو لاندې له ګټې او تاوان سره ارتباط لري. هغه دودونه او ارزښتونه چې د ټولنې غړو وګړو ته ګټه رسوي، هغوی ساتل کېږي او هغه چې تاوان رسوي هغوی پرېښودل کېږي.

د افغانستان سیمه د ستراتیژیک موقعیت په لحاظ د تېرېدو او راتېرېدو لویه لار د هاو د دې سیمې ولسونو تل د هر یرغلګر په مقابل کې پرله پسې اوږدې دفاعي جګړې کړي او دغو جګړو په دوی کې له وطن سره د مینې او ازادۍ روحیه دومره ژوندۍ او قوي ساتلې ده، چې حتی دوی د افغانستان د مرکزي حکومت تسلط ته هم په اسانه غاړه نه ږدي. له بلې خوا د افغانستان مرکزي حکومت هم په اقتصادي، نظامي او اداري لحاظ دومره قوي نه و، چې د دې هېواد سیاسي پولو دننه ټول قامونه دې د مرکزي حکومت د ادارې لاندې راوستلای شي او ټول قامونه په پرتله د پښتنو قبیله يي ژوند د دوی د قبیله يي جوړښت، قبیله يي روابطو، قبیله يي فزیکي قوت، ساده اقتصادي ژوند، د پښتونولۍ د عنعنه يي کودونو او د ازادۍ د روحيې په لحاظ ډېر دوام کړی دی او دوی د مرکزي حکومت ادارې او قوانینو ته په خپلو چاروکې د مداخلې او بندیز په نظر ګوري. په لنډه توګه ویلی شو، چې د افغانستان ټول قامونه خپلې ډېرې مسالې د خپلو عنعنه يي دودونو او ارزښتونو سره سم د جرګو او مرکو له لارې فیصله کوي او د دې هېواد ټول ولسونه جرګه یوه منل شوې تاریخي موسسه ګڼي.

د جرګې موسسه:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغاني ټولنې د نورو اجتماعي موسسو غوندې د جرګې موسسې د دې هېواد د مختلفو قامونو له ولسي دودونو او مذهبي ارزښتونو څخه سرچینه اخیستې او له ډېرې لرغونې دورې څخه یې تراوسه د دې خاورې د ولسونو د ژوند په ټولو اړخونو کې مهم او ډېر فعال رول لوبولی دی. که پخوا اریاییانو کلیوالي جرګې ته سبها او د لویانو یا خاصانو ملي جرګې ته سمیتي ویلې، که نورو قامونو ورته نور نومونه ورکړي او که اوس د دې هېواد په مختلفو قامونو کې د مجلس، اجلاس، جلسه او شورا په نومونو شهرت لري او که د ځینو څېړونکو په نظر د جرګې موسسه د افغانستان په ټولو قامونو کې یوه پېژندل شوې، تجربه شوې او منل شوې عنعنه یي موسسه ده او د دې هېواد ټول ولسونه د دې موسسې د جوړښت او ترکیب او په جرګه کې د فعالو او موثرو اشخاصو د هویت، حیثیت او شخصیت سره پوره بلد دی.

د جرګې موسسه د افغاني ټولنې ټول واحدونه، کورنۍ، قبیلې، د محل اوسېدونکو او ملت سره او هم د دې ټولنې د اجتماعي، کلتوري، اقتصادي، سیاسي او نظامي ټولو چارو سره ژور ارتباط لري او د ولس د ژوند ټول اړخونه احتواکوي. زموږ په ټولنه کې هره جرګه او مرکه د مسالې د اهمیت په لحاظ دایرېږي او هم د هرې مسالې په ارتباط د اشخصو شمېر، حیثیت او جرګه ځای معلوم وي. د کورنۍ د مسالې لپاره د کورنۍ مشر یا مشران، د قبیلو ترمنځ د مسالې لپاره د قبیلو مشران د محل د مسالې لپاره د محل مشران او د ملي مسالې لپاره د ټول هېواد د مختلفو ولسونو مشران او متنفذ اشخاص په ټاکلو ځایو کې راټولېږي چې د معمول له مخې مرکې یا وړوکې جرګې به هوجرو او دېرو کې، د قبیلې، قبیلو او محل د جرګې په ټاکلو جرګه ځایو کې او لویې جرګې د هېواد په پایتخت کې دایرېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله سیمه کې هر څوک هر چا ته معلوم وي، چې څوک څوک دی؟ زموږ په ټولنه کې مشرتوب زموږ له عنعنه یي خصوصیاتو سره ارتباط لري او هر څوک په یوه سیمه یا په یوه قبیله کې د مشرتوب دعوه نه شي کولای او نه د محل او قبیلط خلک د هر چا مشرتوب مني او نه ورته غاړه ږدي. د جرګې اشخاص معمولاً د سیمې خانان، ملکان، بابان، اربابان، سپین ږیري، پیران، سیدان او ملایان دي. مشر د خپل محل یا قبیلې د مشرتابه د کورنۍ غړی وي، د ده کورنۍ ویاړلې تاریخچه لري، خلکو ته د هغه د مشرانو خصوصیات معلوم وي او خلک د هغه د کورنۍ په لحاظ د هغه مشرتوب مني، شخصیت ته یې په درونده نظر کتل کېږي او ساهو کورنۍ او ساهو شخص یې ګني او درناوی یې کوي. له دې برسېره د هغه د مشرتابه تر شا ولسي قوت ولاړ وي، د زمکې څښتن وي، هوجره یا مهمانخانه چلوي، مېلمه دوست وي، د خپل ولس د غړو او نورو خلکو ترمنځ د ارتباطي او نماینده شخصیت موقف لري، د ولس ترمنځ امنیت ساتي، ولسي شخړې اواروي، د سولې او جګړې په دوران کې لارښوونه کوي، مستعد، پوه او زړه ور وي او د ولس عنعنه یي نورمونو کودونو او مذهبي ارزښتونو ته عملي بڼه ورکوي او په ټولو ولسي چارو کې پوره مهارت لري. ولسي ژوند او ولسي روابط یو مشر دې ته مجبوروي چې د محل یا قبیلې د غړو یا د نورو ولسونو له مشرانو سره تر خپله وسه ښه روابط وساتي او د ولس د منل شویو کودونو په چوکاټ کې دننه ولسي چلند وکړي.

مشخص اقتصادي تکامل د ټولنې په بنسټیز جوړښت کې بدلون راولي او د دغه بدلون له راتګ سره د وروسته پاتې ټولنې سیاسي سیستم په ملي دولت بدلېږي او ورسره د ټولنې ټولې اجتماعي موسسې او اجتماعي روابط هم بدلون مومي او ملي کلتور هم ملي بڼه غوره کوي. تراوسه افغانستان په واقعي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفهوم د ملي دولت مرحلې ته نه دی رسېدلی او د ملي سیاسي سیستم د نشتوالي له امله موږ تراوسه یو داسې ملي کلتور ته چې افغان شموله ملي بنه ولري او ټولو ولسونو ته دې یو شان د منلو وړ وي، وده نه ده ورکړې. همدا وجه ده چې زموږ په وروسته پاتې ټولنه کې تراوسه د کلتوري روزنې او زده کړې عملیه په کورنیو پورې محدوده ده او تر اوسه د کورنۍ د غړو د روزلو او د ټولنې په کودونو، دودونو او ارزښتونو باندې د پوهېدو اساسي واحد کورنۍ ګڼل کېږي. هوجره یا مهمانخانه د مشرتابه د کورنۍ د غړو د اجتماعي کېدو، په ولسي روابطو د پوهېدو او د اجتماعي او سیاسي موقف د ساتلو اساسي مرکز دی. دلته کښېنته، مساوي او پورته خلک راځي، دلته له مختلفو قشرونو سره د راشه درشې په سلوک پوهه پیداکېږي، د هر چا خبرې اورېدل کېږي او د جرګې او مرکې د منلو شویو اصولو پر اساس د مخالفینو نظر هم په سړه سینه زغمل کېږي.

زمکه او جایداد د مشرتوب مهم بنسټ ګڼل کېږي او منل شوی مشر د نورو په تناسب د ډېرې زمکې په درلودلو په خپلو سیالانو یا د خپلې قبیلې د مساوي غړو ترمنځ د اول فرد حیثیت پیداکوي. مشر د وینې او سیمې په ارتباط د یو مشخص واحد غړی وي او په مشخصه سیمه کې ژوندکوي. سره له دې چې د مشرتابه د کورنۍ د خصوصي ملکیت برخه معلومه وي، لیکن تراوسه د خصوصي ملکیت پروسې زموږ د هېواد لوی اکثریت ګروپې او سیمه ییز شعور ته دې مات کړي او تراوسه هر مشر ځان په دغه شعور پورې منسوب ګڼي او ((زما)) پر ځای ((زموږ)) اصطلاح په شعوري ډول استعمالېږي. د مثال په توګه څه وخت چې یو مشر نورو سیمو څخه راغلو مېلمنو ته خپل قام او یا ولس ساحه او زمکه ورښیي، لومړی هغه ((زموږ)) د قبیلې یا ولس د سیمې حد، بیا ((زموږ)) د ټبر د واحدونو بریدونه (حدود)

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروســته ((زموږ)) د کورنۍ او په پای کې ((زما)) برخې ته اشــاره کوي او ((زموږ)) پرځای ((زما)) اصــطلاح یوازې د خپلې محدودې برخې لپاره استعمالوي. سره له دې چې زموږ په ټولنه کې د فرد خصـوصـي ملکیت یو منل شـوی واقعیت دی، خو بیا هم زموږ د هېواد په ډېرو سـیمو کې د زمکې خرڅلاو ته په سـپک نظر کتل کېږي او په عنعنه یي توګه د زمکې خرڅلاو ته د پلار او نیکه د هډوکو د خرڅلاو نوم ورکوي. له دې برســېره د زمکې د خرڅلاو مساله ډېر محدودیتونه لري او که د ځینو مجبوریتونو په صورت کې یو شـــخص زمکه خرڅوي د نومړي ده زمکه او جایداد د هغه ورونه اخلي او ورپسې یې د تره زامن او نږدې خپلوان د اخیستو حق لري او که دوی یې نه اخلي، نو بیا نورو ته د خیستو حق ورکول کېږي.

که له یوې خوا د زمکې اضـــافي تولید پ هوجره او مهمانخانه لګېږی او د هوجرې موسسه د مشرتابه د روابطو او حیثیت د ساتلو اساسي مرکز دی او د خلکو په اصــطلاح چا چې هوجره او جرګه نه وي لیدلي، هغه د افغانانو په اجتماعي جوړښـــت او اجتماعي روابطو او اجتماعي روحیاتو هم نه پوهېږي، له بلې خوا د قام او د زمکې قباله درلودل په مشـــرتابه کې دې شـــعور ته هم وده ورکوي چې د یو مشـــر د کورنۍ او د زمکې واحد د هغه د کهول او د کهول د زمکې د واحدونو برخه ده او د هغه د کهول او د کهول د زمکې واحدونه د هغه د ټبر او د ټبر له واحدونو ســـره ارتباط لري. د هغه ټبر او د ټبر د زمکې واحدونه د هغه د قبیلې او د هغه د قبیلې واحدونه او سیمه د قام په واحدونو او ســیمو پورې پراخېږي او په نتیجه کې د قام واحد او د ســیمو واحدونه د افغانســـتان د نورو قامونو او د ټول هېواد د خاورې نه جلا کېدونکې برخې ګڼل کېږي. هم د دې شـــعور په برکت د افغانســـتان مختلفو قامونو او ولســونو د مشــرتابه کورنۍ ((زما)) د وړوکي خصـوصـي ملکیت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه ((زموږ)) د هېواد پراخه مفهوم پوهطږي او همدا علت دی، که چېرې يو مشر د خپلې سيمې زمکې او ولس د نورو قامونو او ولسونو لاس لاندې نه غواړي، همدا شان هغه ته افغانان او افغانستان د نورو د لاس لاندې کېدل او يا غلامول له حده زيات ګران کار ښکاري، ځکه چې د افانانو د مذهبي او ملي عنعنو له مخې زمکه، ښځه او وطن د ناموس لوړ مقام لري. ناموس ته يې د تقدس درجه ورکړې ده او د افغانانو د واقعي دودونو او ارزښتونو ساتندوی دي. د مشرتابه دکورنۍ غړي هېڅکله د خپلو مقدساتو سره لوبه نه کوي.

د هرې جرګې تر رابللو مخکې جرګه ځای، د جرګې نوعيت، موضـــوع، اهداف او په جرګه کې د ګډون کوونکو هويت، مقام او د نمايندګۍ حيثيت ځرګند وي. زموږ په عنعنه يي ټولنه کې د قومي او روحاني مشرتابه په سر کې قومي مشــران او روحاني شــخصــيتونه ولاړ دي. ځکه چې زموږ په ټولنه د هرې مهمې جرګې د ترکيب، کړنلارې او پرېکړو لپاره د قام فزيکي قوت او د روحاني شخصيتونو مذهبي نفوذ دوه مهم عنصره ګڼل کېږي او د يو عنصر د نشــتوالي له امله بل عنصــر جرګه د برياليتوب پړاو ته نه شــي رسـولای. په مهمو جرګو کې قومي مشــران د خپلو قامونو او ولســونو او پيران، ســيدان او ملايان د مذهبي مو سسې نمايندګي کوي. په جرګه کې د هر مشر حيثيت او نفوذ د هغه د قبيله يي او ولسي ملاتړ په بنسټ ولاړ وي او د مذهبي شخص نفوذ د هغه له مذهبي حيثيت ځخه ســرچينه اخلي. قومي مشــران د جرګې د پرېکړې د عملي کېدو فزيکي قوت تشــکيلوي او روحاني شــخصــيتونه د مذهبي نفوذ له استعمال ځخه کار اخلي او د دغو دواړو مو سسو نمايندګان هر يو په خپل وار خپل موقف او حيثيت پر اســـاس د جرګې په اهميت، جريان، پرېکړو او د پرېکړو په عملي کېدو مشخص تاثير لري.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جرګې د منل شـویو عنعنه یي اصـولو له مخې قومي مشـران په حقوقي او جنایي دواړو جرګو کې په خپل دې موقف چې: کوټک په دورو لپاره وهې او خبره به د خدای لپاره کوې. پوره پوه وي. جرګه مار د هویت، حیثیت او شـخصـیت څښـتن وي او په جرګو کې یې د رښـتیا د ویلو، اعتماد سـاتلو، د جرګې په چارو د پوهې او په قضـیو کې د بېطرفۍ امتحان ورکړی وي. جرګه مار په دې پوهېږي چې په جرګه کې مدعي او مدعي علیه حاضر وي او دواړه خواوې له خپلو حقوقو څخه د دفاع د کولو د جرګې په پرېکړه د قناعت د نه کولو په صـــورت کې د بلې جرګې د راغوشـــتلو او یا په جرګه کې د نورو اشخاصو د شاملولو پوره حق لري. هغوی په دې هم پوهېږي چې د جرګې د بحث په موضـــوع د سـیمې خلک او د جرګې نور ګډون کوونکي پوره معلومات لري چې د مسـالې واقعي عوامل څه دي، اصـلي واقعیت څه شـی دی، څوک په حق او څوک په ناحق پورې نښـتی دی او په مسـاله کې څوک پړ او څوک وړ دی. که په قضیه کې د مشرتابه د کورنۍ یا قام غړی هم دخیل وي، د جرګې د نورمونو له مخې مشر ځان مکلف ګڼي، چې جرګې تر پایه په ده باندې د اعتماد کولو په وجه خپله بېطرفي او ازاد قضاوت ټینګ وساتي او د بې ځایه دفاع او وکالت، بډې اخیســـتو او طرفدارۍ څخه ډډه وکړي. د جرګې د نورمونو پر ضــد عمل د هغه شــخصــیت ته لوی تاوان رسـوي او سـیمې په ولس کې د دروغجن، پلوي بې اعتماده او رشـوت خور په نومونو شهرت پیداکوي، د مشرتابه لپار خصوصیات له لاسه ورکوي او په نتیجه کې د ده د مشرتابه مقام د هغه نږدې تربور ته انتقال مومي.

په افغاني ټولنه کې د تربګنۍ متقابل رقابت د فردي او ډله ییز قدرت د انحصـار پر ضـد فعاله عملیه ده او دغه عملیه تل زموږ د ټولنې په اجتماعي او سـیاسـي جوړښــت کې د برابرتیا د اعاده کولو او خوندي سـاتلو لپاره عمل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. همدا شـــان د متقابل رقابت پروســـه زمورږ د ټولنې په اجتماعي روابطو کې د انحصـــاري قدرت او اختيار او خپل ســـرۍ پر ځای د ولســـي کېدنې پروسې ته چې مورږ ورته ډله ييز او يا د جرګې سيستم وايو، وده وروي. زمورږ په ټولنه کې د متقابل رقابت او د تربور په طرفدارۍ د خلکو د ملاتړ او وفادارۍ د تغيير ډار مشر دې ته مجبوروي چې تر خپله وسه دې په ولسي کودونو ټينګ ودرېږي او د خپل سرۍ پر ځای دې د جرګې له پرېکړو سره سم چلند وکړي.

جرګه تل د ملا د قران مجيد مبارک ايت پر تلاوت پيلېږي او زمورږ د ټولنې په دې ولسي يا د دموکراسۍ په عمليې کې د ولسي او مذهبي مشرانو او د سيمې له خلکو برسېره مدعي او مدعي عليه هم حاضر وي. په جرګه کې دواړه ډلې د قضيې په اړون منطقي مستند بحث کوي، د مسالې په مختلفو اړخونو رڼا اچوي او دواړه خواوې له خپلو حقونو څخه دفاع کوي او جرګه مار د دواړو ډلو خبرې په ډېر دقت اوري. زمورږ په جرګوکې د ازادۍ او په ازادۍ باندې د بنديز حد معلوم دی. د تعامل له مخې به جرګه کې د نظر د ازادۍ او په نظر باندې د بنديز د اصولو ټينګ مراعت کېږي. که له يوې خوا په جرګه کې ګډون کوونکي او مدعي او مدعي عليه دواړه د خپلو نظريو د څرګندولو د ازادۍ پوره حق لري، نو له بلې خوا هغوی د داسې الفاظو له استعمال څخه چې د سپکاوي، تحقير، پيغور، تحکم، راپارونې او تبعيض رنګ لري، پوره ډډه کوي او د جرګې ترپايه د دغه شان الفاظو د نه استعمال مراعت کېږي.

د سردارمحمد داود خان د جمهوريت د دورې په وروستنيو کلونو کې د کونړ ولايت او د خوست د لويې ولسوالۍ په مرکزونو کې د محلي جرګو بنسټ کېښودل شو. دې جرګو تجربوي بڼه درلوده او قومي او مذهبي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشــــران يې غړي وو. دوی ته په دغو مرکزونوکې د حکومت له اداري او قضايي پرسونل سره د حقوقي، جنايي او سياسي قضيو په حل‌کې د مرستې وظيفه او واک ورکړل شــوی و. د دغه وخت حکومت اراده‌کړې وه چې به دغو دوو مرکزونوکې د تجربې نه وروســـته د محلي جرګو ســـيســـتم نورو ولايتونو تـه هم وغځوي، رواج يې کړي او د محلي جرګو لـه لارې د محل خلکو ته د خپلو ســيمو په اداري او قضــايي چاروکې د برخې اخيســتو لاره اواره کړي.

د ۱۹۷۷ م کال په وروستی نيمايي کې استاد حکيم تنيوال او زه د يونسکو له خوا د پښتنو ټولنيز– اقتصادي جوړښت د پروژې د ريسرچ په اړوندکون او خوســـت ته ولاړو او د پروژې د موادو د راټولولو او ليکلو په ترځ کې مو د دغو دواړو مرکزونو د محلي جرګو له غړو سـره خبرې هم وکړې چې د دغو جرګو د پراخه هر اړخيزو فعاليتونو په باره‌کې زما شـخصـي تاثرات په لاندې ډول خلاصه‌کېدای شي:

۱– افغانستان د مرکزي حکومت سيستم درلود. (درلود ماضي فعل دی او زه د ماضي ټکی ځکه استعمالوم چې اوس په افغانستان‌کې نه مرکز شته او نه د حکومت‌کولو ســيســـتم). په ټولو ولايتونوکې لو رتبه ملکي او عســکري مامورين او صـاحب منصبان د مرکز له خوا مقررېدل. دکونړ او خوست لوړ رتبه مامورين او قاضـــيان هم له نورو ســـيمو څخه راغلي خلک وو او په مشـــخص ډول دکابل اوسـېدونکي مامورين د خوســـت اوکونړ د خلکو د اجتماعي جوړښــت او قبيله يي روابطو او دودونو ســره بېخي نا اشــنا وو. په اکثره حقوقي مسـايلوکې به يا اسـناد نه وو او يا به جعلي اسـناد جوړېدل او په جنايي قضـــيوکې به په پيســـو اخيســـتل شـــوي شـــاهدان تېرېدل، خو بيا هم مامورينو او قاضــيانو به وربانديې ســترګې پټولې او ډېرې فيصــلې به په جعلي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسـنادو او د کرايي په شـاهدانو کېدلې. له بده مرغه د افغاني ټولنې سـره د بېګانه ګۍ احساس، رشوت او سفارش زموږ اداري او قضايي سيستمونه د فساد په رنځ اخته کړي وو. عدالت د رشوت په تله تلل کېده. چا چې په تله کې د ډېرو پيسو د اچولو توان درلود هغه وړ او مقابل لوری يې پړ و او د قوي سفارش څښتن بريالی ګڼل کېده. ځينو د مدعي او مدعي عليه نه يو شان رشوت اخيست او ځينو قاضيانو له ځينو قضيو څخه لنګه غوا جوړه کړې وه، دوی بډې اخيستې، ليکن فيصله يې نه کوله او د دې لنګې غوا شيدې به يې راتلونکو قاضيانو ته هم پرېښودلې.

د کونړ خلکو د حکومت شرعي، قانوني او اصولي اجراتو ته خپل محلي تعريف ورکړی و. د دوی د تعريف له مخې د شرعي ټکي معنا ده چې لومړی مدعي او مدعي عليه دواړه د شريعت په نوم محکمې ته راوله او دلته دواړه ډلې په شر اخته کړه او محکوم يې کړه. قانوني ټکي معنا ده چې بيا دغه دواړه ډلې د دوی د شرارت او محکوميت په ناوړه انجام پوره قانع کړه او د اصولي ټکي مقصد دا دی چې د شرارت او محکوميت په ناوړه انجام له قانع کېدو وروسته له دواړو ډلو څخه ډېرې پيسې حصول کړه.

۲- د کونړ او خوست د تجربوي جرګو مشران، قومي او مذهبي مشران وو او د دې جرګو ټولو غړو په قومي او ولسي چارو کې پخه تجربه لرله. دوی د قومي مشرانو په حيث د خپلو قامونو په دودونو، ارزښتونو او عنعنو پوره پوهېدل، خپل خلک يې پېژندل او خلکو ته هم دوی او د دوی کورنۍ معلومې وې. د جرګې غړو ته پړ او وړ معلوم دی او دوی د جرګې غړي له نورو سيمو څخه د راغليو مامورينو او قاضيانو غوندې په رشوت، سفارش، جعلي اسنادو او د کرايي په شاهدانو نه شي تېر ايستلی، د قضيې دواړه ډلې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبوربېدلې چې د خوست په اصطلاح ((نرخ)) او د کونړ په اصطلاح ((تړې)) ته غاړه کېږدي او د جرګې پرېکړه ومني.

۳– د مامورينو او قاضيانو د ((ملات)) مفهوم د دغو سيمو د قبيله يي دودونو او اجتماعي روحياتو سره تضاد درلود، ځکه چې خلکو ته د ملات مفهوم د زور، تحکم او ماتې معنا لرله او د محکمې له خوا د ملامتيا اعلان او اوازې د ملامت شخص، شخصيت او د هغه د کورنۍ حيثيت ته لويه صدمه رسوله او هغوی يې د ماتې خوړلې ډلې په حيث د ولس له پيغور او سپکاوي سره مخامخ کول. له همدې امله په کونړ کې ځينې ساده حقوقي مسالې د ملامتيا حکم نه وروسته په جنايي قضيو يا په مرګ ژوبله بدلې شوې دي.

برعکس د تجربوي جرګو کړنلارې هم ساده او هم عملي وې. د مهمو حقوقي او جنايي قضيو د حل لپاره د جرګې غړي د مدعي او مدعي عليه کورنيو ته تلل، د قضيې په ټولو اړخونو ورسره پټ او ښکاره ګړېدل، مذهبي علماوو د اسلامي احکامو پر اساس او قومي مشرانو د اجتماعي دودونو او واقعيتونو له مخې د دواړو ډلو پام په دنيا او اخرت کې د شخړو ناوړه عواقبو ته راګرځاوه، دواړو ډلو ته يې واقعيتونه ويل، پړ يې پړ او وړ يې وړ باله او د مشرانو د جرګې په خاطر يې د تېرېدو، ښښلو او روغې، جوړې هيلې کولې. د مدعي او مدعي عليه کورونو ته د مشرانو ورتګ، د مشرانو هيلې منل او د مشرانو د جرګې درناوی په واقعيت کې د دواړو ډلو درناوی ګڼل کېده. د تجربوي جرګو هره پرېکړه له اسلامي روحيې د ولس د ارزښتونو، نرخونو او تړو سره سمه کېدله او د جرګې پرېکړه نه ملامتيا وه، نه زور، نه تحکم او نه ماتې، سپکاوی او پيغور ګڼل کېده، بلکې تر پرېکړې وروسته دواړو ډلو به په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویاړ ویل چې هغوی د مشـــرانو په خاطر یو او بل ته تېر شــول او د جرګې په احترام یې خپلو کې سره روغه جوړه وکړه.

د دغو جرګو له پرېکړو څخه ســـرغړول ډېر ګران کار و، ځکه چې د هرې پرېکړې په ســند به د جرګې غړو هم د شـــاهدانو په حیث امضـــاګانې کولې، پرېکړه به رسمي کېدله، دوسیه به بندېدله او د مامورینو او قاضیانو لنګه غوا به هم وچېدله او له پرطکړې څخه د سرغړولو په صورت کې سر غړوونکي د جرګې د غړو په عکس العمل او د ســـر غړولو په ناوړه نتایجو هم په خپله پوهېدله.

لویه جرګه:

له قومي او محلي جرګو سره د لویې جرګې توپیر په دې کې دی چې به قومي او محلي جرګو کې سیمه ییز مشـران ګډون کوي او په لویه جرګه کې د هېواد د ټولو ولسـونو او قشـرونو مشـران او نماینده ګان د لویې ملي موضـوع لپاره راټولطږي او د حل لار ورته پیداکوي. په تاریخي لحاظ زموږ په هېوادکې ډېرې لویې جرګې دایرې شـوې او ډېرو لویو شـخصـیتونو په کې ګډون کړی دی او دغه لویې جرګې یا د منل شـــویو مشـــرانو له خوا او یا د پاچا له خوا رابلل شـــوې دي. په دواړو صـــورتونو کې د هرې لویې جرګې د رابللو نه مخکې د جرګې په جوړښـــت، د جرګې په ملي اهمیت او په لویه جرګه کې د قومي او مذهبي مشـرانو د شـخصـیت، حیثیت، نفوذ، واقعي نماینده ګي او د لویې جرګې د پرېکړو د عملي کېدو په باره کې پوره توجه شوې ده، چې دلته د ډېرو لویو جرګو له جملې څخه ځینې د مثال په توګه وړاندې کېږي.

پر ۱۷۰۷م کال میرویس خان د کندهار په مانجه کې لویه جرګه راوغوښـــتله او د دې لویې جرګې لویه ملي مســـاله د ایران له صـــفوي ســـلطنت څخه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د ازادۍ او خپلواکۍ موضوع وه. په دغه وخت کې میرویس خان نه پاچا او نه امیر و، بلکې هغه د غلجو د مشرتابه قبیلې هوتک و او په هوتکو ې د یوې منل شوې مشرتابه کورنۍ منل شوی مشر و او د دغه مشر کورنۍ او د هغه شخصیت، حیثیت هویت او د نفوذ ساحه ټولو قامونو او ولسونو ته څرګنده وه. د قام د لوی مشر په وینا په دغه لویه جرګه کې د مختلفو قامونو او ولسونو منل شویو نامتو قومي او مذهبي مشرانو د ابدالیانو، غلجیانو، تاجیکو، هزاره او نورو... په نماینده ګۍ ګډون وکړ او په جرګه کې د هېواد د خپلواکۍ په ستراتیژۍ او تاکتیکونو هر اړخیز بحثونه وشول، د جرګې به دوران کې د ملي مسالې د اهمیت په لحاظ خپ لمنځي قومي او ولسي شخړې هېرې شوې، ټول مشران د خپل هېواد د هویت او استقلال په لار کې هر ډول ځاني او مالي قربانۍ ته چمتو ودرېدل او په ګډه یې د ملي خپلواکۍ لپاره هلې ځلې شروع کړې؛ د خپلواکۍ نهضت یې د بریالیتوب پړاو ته ورساوه، لیکن میرویس خان تر پایه د پاچا، امیر او نورو القابو پر ځای د مشر په نوم اکتفا وکړه او محض د مشر په توګه یې د خپل ملت مشرتابه ته دوام ورکړ.

د نادرشاه افشار تر وژلو وروسته د افغانانو عمومي قوماندان نورمحمد خان لجي او قوماندان احمد خان ابدالي د غلجو، ابدالیو، تاجکو او نورو له عسکرو سره کندهار ته راغلل او نورمحمد خان غلجي د جرګې غوښتنه وکړه. د ۱۷۴۷م کال جرګه کې د پښتنو، تاجکو، بلوڅو... او نورو قامونو مشرانو ګډون وکړ. په بحث او پرېکړې لپاره وړاندې شوه. د مشرتابه مقام ته نورمحمد خان غلجی، محبت خان پوپلزی، جمال خان بارکزی، موسی خان اسحق زی او نصرالله خان نورزی کاندید وو. پوره اته ورځې د مشرتابه د ټاکلو موضوع دوام وکړ او هر کاندید د خپلې کورنۍ او قبیله یې فزیکي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت او اهمیت په لحاظ خپل ځان د مشــرتابه د مقام مســتحق ګڼه او جرګه اوږده او جنجالي وه. بالاخره په نهمه ورځ د جرګې غړو صابرشاه کابلي ته د انتخاب واک ورکړ او صـابرشـاه په جرګه کې ناسـت زلمی احمدخان ابدالي د افغانانو د مشـرتابه او د افغانسـتان د خپلواکۍ د اعاده کېدو لپاره وټاکه او هغه په خپل لاس احمدخان ته د غنمو تاج ور په سـر کړ او د احمدشــاه ابدالي په نوم یې اعلان کړ. د دې جرګې دا لاندې څو ټکي د یادونې وړ دي:

پیر صــابرشــاه کابلی یو روحاني شــخصــیت و او هغه له کندهار او د افغانانو قبیلو ســره د ویني ارتباط نه درلود. د تعامل له مخې افغانان تل په لویو خپل منځي قامي شـخړو او قضـیو کې منل شـوي روحاني شـخصـیت ته د پرېکړې واک ورکوي. صابرشاه ته د افغانستان د مشرتابه د انتخاب د واک له ورکولو څخه دا واقعیت په خپله څرګندېږي چې افغانان په خپل دین مین ملت دی. د روحاني شخصیت په پاکۍ، پوهه، تجربه او بېطرفۍ پوره باور لري او روحاني شـخصـیتونه د خپلې عنعنه یي ټولنې نه جلا کېدونکې برخه ګڼي. له بلې خوا د روحاني پیرانو دربار د قامونو او ولسونو د درناوي مرکز وي. دلته د قبیلو او ولسونو مشران، مذهبي علما او هر ډول خلک راځي او ځي، هر ډول خبرې کېږي، هر ډول معلومات تبادله کېږي او د دربار د مرکزیت په لحاظ روحاني شخصیت هم د سیمې په ټولو قبیله یي، ولسي او ملي سیاسي جریانونو او په مشخص ډول د نامتو کورنیو د نامتو شخصیتونو د شخصیت استعداد، نفوذ او سیاسي تمایلاتو په باره کې کره معلومات لري. د ځینو لیکوالو په اثارو کې دا خبره تکرار راغلې ده چې د احمدخان د سدوزو قبیله وړوکې وه او د دغې وړوکې قبیلې له فزیکي قوت څخه نورو قبیلو ډار نه کاوه، نو ځکه صـابرشـاه احمدخان د مشـرتابه لپاره وټاکه. شـاید چې ځینو لیکوالو دغه تعبیر د بارکزو شــهزادګانو د خوشـالۍ په خاطر کړې وي، د دوی په نظر حاجي جمال خان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بارکزی ځکه ونه ټاکل شـــو، چې د هغه قبیله لویه وه او نورې قبیلې له هغه د ده د قبیله یي فزیکي قوت څخه ډارېدلې.

سـره له دې چې د قامونو ترمنځ په عملي سیاسـت کې د لویو قبیلو د فزیکي قوت د انحصار ډار یو واقعیت دی، اما د احمدخان په اړوند دغه نظریه سمه نه ښـــکاري، ځکه چې په ټولو ابدالیانو کې د احمدخان کورنۍ ډېره اوږده تاریخچه درولده او د ده کورنۍ د خپل وخت په ملي ســـیاســـت کې عملي امتحان ورکړی و او د عملي ملي سیاست په لحاظ د هغه کورنۍ په افغانستان او په خواوشا نورو هېوادونو کې منل شوې او پېژندل شوې کورنۍ وه، بلکې د هغه کورنۍ د قام د مشرتابه نه بورته د دربار سطحې ته رسېدلې وه. له دې برســـېره په خپله زلمی احمدخان یو مســـتعد ســـیاســـي مشـــر، تجربه شـــوی عسکري جنرال، سوفي او شاعر شخصیت و او د خپل وخت له سیاسي او عســـکري تجربو ســـره یوځای کندهار ته راغلی و. ټول پوهېدل چې د جمال خان بارکزي په تناسب د نورمحمد خان غلجي قبیله یي قوت زیات و. په دې لویه جرګه کې د قبیلې د فزیکي قوت پر ځای د شخصیت موضوع مطرح وه او دغه شـخصـیت یوازې د صـابرشـاه غوندې روحاني شـخصـیت لیدلی او پېژندلی شـو او هغه دغه شـخصـیت او د افغانسـتان د خپلواکۍ د اعاده کېدو توان یوازې د زلمي احمدخان په وجود کې لیده. د صابر شاه انتخاب په عمل کې اثبات کړه، چې زلمی احمدخان له احمدشـــاه کېدو وروســـته ډېر ژر د ((بابا)) لوړ مقام ته ورســـېد، د افغانانو په زړونو یې پاچاهي کوله او د خپل هېواد په تاریخ کې ژوندی او ابدي پاتې شو.

د ۱۸٤۱م کال د نومبر پر لومړۍ نېټه د کابل په ښـــار کې لویه جرګه خپل ځانګړي خصـوصـیات لري. په دغه وخت کې د برېټانوي هند او سـکهانو له یرغلګر پوځ سـره یوځای شـاه شـجاع په کابل کې دی او امیر دوسـت محمد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان له تخت نه غورځېدلی دی. په دې جرګه کې د قامونو نامتو مشـــران او مذهبي علما د انګرېزانو پر ضـد د ملي پاڅون، د غازيانو د مشرتابه او د شاه شجاع په باره کې له ډېرو مهمو سوالونو سره مخامخ دي. دا هغه وخت دی چې د انګرېزانو په پراخه امپراتورۍ کې لمر نه ډوبېږي او د دوی د نړيوال نظامي قوت د هيبت نه په وجود ويښـــته نېغ ودرېږي او غازيان هم په دې واقعيت پوره پوه دي. په دې جرګه کې د غلامۍ او خپلواکۍ ترمنځ فيصـــله حتمي ده. يا به غازيان د انګرېزانو غلامي مني او يا به د خپلواکۍ لپاره هر ډول قربانۍ ته چمتو کېږي. بالاخره د قربانۍ فارموله ومنل شـوه او د پاڅون لپاره ترتيبات ونيول شـول. په دې جرګه کې غازيانو د افغانانو له منل شـوې عنعنې سـره سـم وزير اکبرخان د امير دوسـت محمد خان څلورويشـت کلن زلمی زوی د مشـر په توګه وټاکه. وزيراکبر خان نوی له بخارا څخه راغلی و او له غازيانو څخه يو هم دا اعتراض ونه کړ چې غازيان له انګرېزانو ســره په غزا بوخت وو او وزير اکبر خان په بخاراکې ناســـت و. غازيان خپلواک افغانان وو او هغوی د افغانستان د مشرتابه عنعنه يې موسـسه پېژندله. په دې کې هېڅ شک نه و چې شاه شجاع د لوی احمدشاه لمسی او د افغانستان د تاج او تخت وارث و، اما غازيانو هغه معاف نه کړ، ځکه چې هغه لاس پوڅی و. د انګرېزانو د يرغلګر پوځ په مرســته راغلی و، تحميل شـــوی و او دغه شـــهزاده د افغانانو د خپلواکۍ په ناموس تېری کړی و او افغانان يې د نورو غلامانو کول غوښـتل. د جګړې په ډګرکې د غازيانو او انګرېزانو دوه جګړه ماري ډلې مخامخ شوې. بله ډله هېڅ نه وه. نه مشران بهر جوړ شوي وو او نه يې عرب او عجم تر شا ولاړ وو. په نتيجه کې انګرېزانو ماتې وخوړله، شاه شـــجاع په مرګ محکوم شـــو او خپلواکو غازيانو په خپلو قربانيو د خپلواک ملت خپلواکي وګټله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ نړیواله جګړه روانه وه، د جرمنیانو او ترکانو جرګه کابل ته راغلې وه او دې جرګې کوښښ کاوه چې د افغانستان په مرسته او ملګرتیا د برېټانوي هند پر ضد د جګړې نوی محاذ پرانیزي. د دغې جرګې له راتګ سره د افغانستان دربار، شهزادګان، بیروکراتان، قومي او ولسي مشران او روحاني او مذهبي شخصیتونه په درې ډلو ووېشل شول. انقلابي ډلې د افغانستان د بشپړې ازادۍ او خپلواکۍ لپاره د انګرېزانو پر ضد د جګړې پلوي کوله، دویمې ډلې د انګرېزانو طرفداري کوله او درېیمه ډله د افغانستان د بې طرفۍ طرفداره وه. لومړی ځل امیر حبیب الله خان د درې ډلو د غوښتنو او د خارجي هېوادونو د لوی فشار سره مخامخ شو. امیر حبیب الله د افغانستان د عیني شرایطو او د نړیوالې جګړې د جریان او نتایجو له امله د بې طرفۍ سیاسي غوره کړ او افغانستان یې بې طرفه هېواد اعلان کړ. هغه د افغانستان د بې طرفۍ په اړوند په ۱۹۱۵م کال لویه جرګه راوغوښتله او د جرګې ټولو نامتو شخصیتونو د افغانستان د بې طرفۍ پالیسي تایید کړه. په واقعیت کې هم د دې جرګې پرېکړه د افغانستان د راتلونکو حکومتونو د بې طرفۍ د سیاست اساس وګرځېد او هم د دغې پرېکړې په تعقیب افغانستان په دویمه نړیواله جګړه کې بې طرفه پاتې شو، د سړې جګړې په اوږده موده کېږې په نړیوالو مسالو کې د فعالې برخې اخیستو، د ازاد قاوت او په نظامي ډلو ټپلو کې د ګډون د نه کولو اصول ټینګ وساتل، افغانستان د سیمې لومړنی بې طرفه هېواد و چې پر ۱۹۵۵م کال د باندونګ (اندونیزیا) د ناپیلو یا بې طرفه هېوادونو په لومړۍ غونډه کې د دغه نړیوال نهشت بنسټ ایښودونکی غړی شو. زموږ د هېواد د بې طرفۍ درې شپېته کلن عنعنه یې سیاست د خلق–پرچم د رژیم د تحمیل د شوروي اتحاد د یرغل او د خارجیانو له خوا د افغانانو لپاره د جهادي مشرتابه د ټاکلو په نتیجه کې له منځه ولاړ.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۹٦٤م کال د سپتمبر په میاشت کې د اساسي قانون د تصویب لپاره لویه جرګه جوړه شـوه، په دې لویه جرګه کې د ولسـي جرګې د یوولسـمې دورې غړیو، د مشرانو جرګې غړیو، د پاچا انتصابي وکیلانو چې څلور ښځې هم په کې شـاملې وې؛ د کابینې غړیو، د سترې محکمې غړیو، د اسـاسـي قانون د مسودې د جرګه ګۍ غړیو او د مشورتي کمېسیون غړیو برخه درلوده، په دې لویه جرګه کې ۴۵۲ تنو ګډون کړی وو.

دا لویه جرګه د افغانســتان د خپلواک پاچا له خوا د خپلواک هېواد پایتخت کابل کې د خپلواکو افغانانو د نوي اسـاسـي قانون د تصـویب په خاطر رابلل شـوې وه. په دې لویه جرګه کې د افغانسـتان نامتو قامي او ولسـي مشـرانو، روحاني او مذهبي شـخصـیتونو، ملکي او نظامي لوړ رتبه مامورینو، ښـځو، تعلیمیافته او پوهو اشخاصو د هېواد د ټولو قشرونو نماینده ګي کوله. د نوي اسـاسـي قانون موده د جرګې د بحث موضـوع وه. به اته ورځنۍ لویه جرګه کې د اسـاسـي قانون هره ماده لوسـتل کېده او د بحث وړ هره ماده تر ازاد بحث او نظر وروسـته منظورېدله. د نوي اسـاسـي قانون له نافذېدو وروسـته لویه جرګه د اسـاسـي قانون برخه شـوه او د اسـلامي اصـولو، افغاني عنعنو او نړیوال سیاسي، اقتصـادي او اجتماعي نویو جریانونو سره سم په هېواد کې د دموکراسۍ او ازادۍ دوره پیل شوه. د دولت اجرائیه، مقننه او قضاییه قواوې یو له بلې څخه جلا شـــوې، د خلکو حقوقو او وظایفو ته قانوني بنه ورکړل شـوه، د ګوندونو او مطبوعاتو ازادي او فعالیت ومنل شـو او د افغانسـتان په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره خپل سـره او مطلقه پاچاهي په قانوني او مشروطه پاچاهۍ بدله شوه او د دې اساسي قانون له مخې د پاچاهي کورنۍ یو غړی هم د کابینې، پارلمان او سترې محکمې غړیتوب ته د کاندیدېدو حق نه درلود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې لویې جرګې لــه ګـډون کوونکو څخـه لوی اکثریت د دولســـمې او دیارلســـمې دورې په انتخاباتو کې له خپلو انتخاباتي حوزو څخه د وکیلانو په حیث وټاکل شـول او د دغو وکیلانو مطلق اکثریت قامي او ولسـي مشـران او روحاني او مذهبي شـــخصـــیتونه او ملي عناصـــر وو. دوی د خپلې ټولنې اجتماعي جوړښـــت، اجتماعي روابط او خپل تاریخي رســـالت پوره پېژنده. دوی د څو وکیلانو غوندې چې ((روح او جسد دواړه یې په شوروي شیطان خرڅ کړي وو)) د نورو هېوادونو مـدحې نـه کولې، بلکې د خپلو خلکو د غوښـــتنو نماینده ګي یې کوله، د افغانانو، افغانســـتان او نړیوال پرابلمونه یې په ګوته کول، د ولس او حکومت ترمنځ یې د ارتباطي وســـیلې رول لوباوه، په خپلو حوزو کې یې د دولت د انکشافي پروژو له عملي کېدو سره مرسته کوله او په ولسي جرګه کې په مهمو موضوعګانو باندې د دوی ویناوې مستقیماً له راډیو څخه خپرېدلې او ورځپاڼو نشـرولې. سـره له دې چې افغانسـتان ډېری سـیاسـي، اقتصـادي او اجتماعي سـتونزې درلودې، اما زموږ ټولنه زموږ له داخلي او خارجي شرایطو سره سمه د ارتقا د اصولو پر اساس مخ پر وړاندې روانه وه او د سـیاسـي، اقتصـادي او اجتماعي سـتونزو له منځه وړلو لپاره اساسي پلانونه په نظر کې نیول شوي وو.

ولې د جرګې د نوم مخالفت کېږي؟

زموږ د رواني ملي تراژیدی د ډېرو عواملو په باره کې زیاتې پوښـتنې کېږي او د دغو پوښـــتنو په لړ کې ځینې خلک دا پوښـــتنې هم کوي چې ایا زموږ دغه ملي تراژیدي په شـعوري توګه تحمیل شـوې او که په لاشـعوري توګه؟ ولې د افغانانو د جرګې د عنعنه یې موسـسـې پر ضـد دومره شـدید مخالت روان دی که له اوږده بحث څخه تېر شو، نو د دې دواړو پوښتنو ځواب په یوه سیاسي فارمولـه کې پروت دی. عملي سیاست دغه فارمولـه حکم کوي چې:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیاست په عملي ډګر کې هېڅوک په هېڅ د خدای لپاره مفته سرمایه ګذاري نه کوي، بلکې د دې سیاسي فارمولې له مخې د لاس باندې (څوک چې سرمایه ګذاري کوي) او لاس لاندې (پر چا چې سرمایه ګذاري کېږي) سیاسي ډلو ترمنځ ((د راکړې ورکړې)) خبره ډېره اهمیت لري او دغه عملیه (د څه راکړه او څه واخله) د عملي سیاست پر محور چاپېره ګرځي. دغه عملیه نه د ریاضي پېچلې فارموله او نه مغلقه فلسفه ده، بلکې یوه ساده او تجربه شوې نسخه ده او د عملي سیاست په ډګر کې دا نسخه داسې عملي کېږي؛ لاس باندې ډله لاس لاندې ډلې ته وايي: ته به زما د هر حاکم اطاعت کوې او د خپل هېواد د واکمنۍ واګې به زما په لاس کې راکوې او زه به تا سیاسي قدرت ته رسوم. اقتصادي او نظامي قوت به درکوم او تا ته به شان او شوکت دربښم: کله چې لاس لاندې ډله د لاس باندې ډلې دا نسخه ومني، نو بیا بېچاره لاس لاندې ډله هغه څه کوي څه چې ورته لاس باندې ډله د کولو حکم کوي. لاس باندې ډله ورته ستراتیژي او دغې ستراتیژۍ ته د رسېدو تاکتیکونه ټاکي. ستراتیژي د لاس لاندې ډلې د هېواد د واکمنۍ واګې په لاس کې نیول دي او تاکتیکونه د لاس لاندې ډلې د ټولنې هغه ټول ملي ارزښتونه او عنعنې، ملي او جتماعي موسسې او ملي قشرونه له منځه وړل دي، هغه چې د لاس باندې ډلې د ستراتیژي پر ضد یا مقاومت کوي او یا خنډ واقع کېږي. لاس باندې ډله هوښیاره وي. هغه په دې پوهېږي چې د بل هېواد د واکمنۍ واګې په لاس کې نیول اسانه ستراتیژي نه ده، ځکه چې د یو مستقل هېواد خلک د بل هېواد لپاره د خپلې واکمنۍ او خپلواکۍ څخه نه تېرېږي او په اسانه ځانونه نه تسلیموي. د دې لپاره چې په خلکو کې د واکمنۍ او خپلواکۍ روحیه ضعیفه کړي، لاس باندې ډله لومړی د دغې روحیې ترشا ولاړ اساسي مذهبي ارزښتونه، ملي عنعنې او موسسې او ملي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشـرونه ځان ته معلوموي او بيا لاس لاندې ډلې ته د دغو ارزښـتونو، عنعنو، موسـسـو او قشـرونو د مسـخه کېدو، ړنګېدو او له منځه وړلو حکم کوي او لاس لاندې ډله د دغه حکم د تعميل نه د سـر د ويښتـه په اندازه هم د سـرغړونې جرئت نه شـي کولای، هو به هو هغه څه کوي څه چې ورته حکم کېږي.

د شـوروي اتحاد سـتراتيژي د نړۍ د هېوادونو رالاندې کول وو چې په دغه سـتراتيژۍ کې افغانسـتان هم شـامل و. هسې خو دغسې سـتراتيژۍ ته يې د رسېدو لپاره زيات تاکتيکونه پکارول ليکن دا تاکتيکي شعارونه چې کارګران وطن نه لري او يا د نړۍ کارګرانو يو شـئ له حده ډېر زيات اسـتعمالېدل، د لاس لانـدې خلق–پرچم ګونـد مشـــرانو د خيـال کـارګرانو، بزګرانو او روشنفکرانو په نمايندګۍ د لاس باندې شوروي اتحاد ((د راکړې ورکړې)) ټول شرطونه منلي وو او په افغانستان کې سياسي قدرت ته له رسېدو وروسته يې ددغو شرطونو د عملي کېدو لپاره ملا وتړله.

د خلق–پرچم ګوند غړو د افغانستان د ولسونو د زرګونو کلونو ملي دودونو او مذهبي ارزښتونو ته د خرافاتو او پوچو عقيدو نومونه ورکړل. د افغانسـتان د وياړن سـيـاسـي تاريخ يې د طبقاتي مبارزو مجموعه اعلان کړه او د دې سرلوړي هېواد ټول تاريخي ملي شخصيتونه يې د استثمارګرو طبقو په سر کې ولاړ استثمارګر معرفي کړل او زموږ د ټولنې د عنعنه يي جرګو اساسي او مهم عناصـر، قامي او ولسـي مشـران او روحاني او مذهبي شـخصـيتونه يې د فيوډالانو، مرتجعينو، اسـتثمارګرو او د طبقاتي دښـمنانو په نومونو ونيول، بنديان يې کړل، د پلار او نيکه زمکې يې ترېنه واخيسـتلې او يو شـمېر يې شـهيدان کړل. ((د راکړې ورکړې)) له موافقې سـره سـم کې.جي.بي په ټول قوت د افغاني ټولنې د جرګې د عنعنه يي موسـسې د مسـخه کېدو او ړنګېدو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملیه پیل کړه او د دې شبکې د غړو په حکم پر ۱۹۸۵ کال د خلق–پرچم ګوند د محلي جرګو قانون نافذ او په کابل کې یې مسخه شوې لویه جرګه راوبلله. د جوړښت او فعالیت په لحاظ دغه محلي جرګې د شوروي اتحاد د سویتونو (د شوروي اتحاد د کاګرو نماینده شوراګانې) کاپي وه او په مسخه شوې لویه جرګه کې د افغاني ټولنې د منل شویو قامي او ولسي مشرانو او روحاني او مذهبي شخصیتونو پر ځای ((بې وطنه کارګرانو، بې قبیلې بزګرانو، خرڅ شویو مامورینو او نظامي صاحب منصبانو او بیګانه شویو روشنفکرانو)) برخه واخیسته او په کابل کې په ځینو مبشت سپین ږیرو هم د افغانستان له مختلفو ولایتونو د زیارکښانو په نومونو نماینده ګي وکړلای شوه.

ځینو جهادي ګوندونو هم د ځینو باندنیو هیوادونو په لمسون د افغاني ټولنې د جرګې د موسسې د ړنګیدو، د قامي او ولسي مشرانو او د ملي روحاني او مذهبي شخصیتونو او د ملي عناصرو په ټکولو پسې کلکه ملا تړلې ده. د دغو ډلو غړي د جرګې له نوم څخه کرکه کوي، جرګه ورته یوه لویه بلا ښکاري او د جرګې پر ځای د شورا نوم ورته خوند ورکوي.

ډیر افغانان دا پوښتنې کوي چې ولې لوړی شوروي اتحاد د افغانانو د جرګې د عنعنه یي موسسې مسخه کول غوښتل او ولې نور خارجي هیوادونه یې له منځه وړل غواړي؟ که له تفصیلي بحث څخه تیر شو او لنډې خبرې ورباندې وکړو؛ په واقعیت کې د افغانستان په باب ټول خارجي هیوادونه یوه ستراتیژي لري او هغه د افغانستان کې د افغانستان په باب ټول خارجي هیوادونه یوه ستراتیژي لري او هغه د افغانستان رالاندې کول دي. لکه څنګه چې ورته اشاره وشوه د جرګې عنعنه یي موسسه زموږ د ملي دودونو او کودونو، زموږ د ولسي دموکراسۍ، زموږ د ملي هویت، د اسلام د مقدس دین په لارکې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانانو د بې ســـارې قرباني، د افغانانو د وياړلو ملي قهرمانانو د ملي او اسلامي کارنامو سره ژورې تاريخي اړيکي لري. هغه خارجي هېوادونه چې په خپله د افغانانو پواســطه د افغانســتان د رالاندې کولو خوبونهويني هغوی په دې پوهېږي چې په افغاني ټولنه کې د جرګې د عنعنه يې موســـې د ژوندي پاتې کېدو په صورت کې د دغه هېواد قامي او ولسي مشران او ملي، روحاني او مذهبي شـخصـيتونو ژوندي پاتې کېږي، افغانان به د خپل قام او وطن سـره مينه کوي، خپل ملي هويت به ورته ياد وي، په خپلو ملي اتلانو به افتخار کوي او ځانونه به د هر چا سـيال او برابر ګڼي. ځو چې په افغانانو کې د ځان، د اســلام د مقدس دين لپاره د قرباني وياړ، له قام او وطن ســره مينه، په ملي اتلانو وياړ او له نورو قامونو سره د سيالي او برابري احساس ژوندی وي، تر هغې په افغانانو بانـدې خارجي ايډيالوژي، خارجي لاس پوڅي او خارجي تلســلط تحميلول بېخي ناشــوني کار دی. خارجي هېوادونه فکر کوي چې د جرګې د موسسې د ړنګېدو په صورت کې په افغانانو کې د مذهبي ارزښتونو، ملي عنعنو، ملي هويت، ملي اتلانو او د ملي تاريخ احســاس له منځه ځي، د وخت په تېرېدو د دې ملت ځوان نســـل له خپل ځان څخه بېګانه کېږي او وروســته د بېګانه وو تســلط ته اماده کېږي. هم دغه خوب لومړی شـوروي اتحاد ليده او اوس يې نور خارجيان ويني.

که شـــوروي اتحاد او د هغه زېږنده خلق– پرچم ګوند په ګډه زموږ عنعنه يي خپلواک سـياسـي سـيسـتم رامات کړ، زموږ د هېواد ټول دولتي ارګانونه يې د کمونستي سيستم د تحميل په لار کې استخدام کړل، د دغه ناپاک هدف لپاره يې په مليونونو افغانانو په خپل وطن کې شـــهيدان کړل، په مليونونو يې اواره کړل، کلي او باندې او ښـــارونه يې له خاورو ســـره برابر کړل، بيا هم افغانانو دغه ټول برونه، کړاوونه، بربادۍ او وحشـــتونه ځکه زغمل چې هغوی ته د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل هېواد د دښمنانو خبرې پوره څرګندې وې او افغانان د دين او دولت د دښمنانو په مقابل کې هر ډول قرباني خپله ملي او ديني فريضه ګڼي او د قربانۍ په دوران کې د يو افغان په څېره کې هم د ګيلې او شکايت نښې نښانې نه ليدل کېږي.

د افغانستان په روانه تراژيدۍ کې د روسانو او هندوانو اهداف په ډاګه څرګند دي. روسيه د شوروي اتحاد د امپراتورۍ د وارث په حيث له افغانانو څخه په افغانستان کې د روسانو د ماتې بدل اخلي، د افغانانو د جنګ د تاوان له ډاره او د خپلو غير انساني ظلمونو او وحشتونو د پټولو په هڅه د جګړو د اور لمبو ته لمن وهي. هند د روسيې زوږ ملاتړی دی، څه چې روسان کوي، هند يې ملاتړ کوي او هند د اسلامي هېوادونو د قوت مخنيوی خپله دنده ګڼي.

البته اوس د ځينو ((ورونو)) هېوادونو په باره کې ډېرې پوښتنې کېږي. وايي: ولې ((دغه ورونه هېوادونه)) د ځينو ((ورونو)) ګوندونو په لاس د افغانانو خپلواک سياسي سيستم، ملي اقتصاد، علمي، اجتماعي او کلتوري موسسې او دولتي ارګانونه له بنسټ څخه ړنګول غواړي؟ ولې ((دغه ورونه)) هېوادونه د ځينو ((ورونو)) ګوندونو په لاس د افغانانو ملي دودونه، ملي عنعنې، ملي ارزښتونه او ملي شخصيتونه او قشرونه له منځه وړل غواړي؟ ولې ((دغه ورونه)) هېوادونه د ځينو ((ورونو)) ګوندونو په لاس د افغانانو تاريخي، مذهبي او اجتماعي خصوصياتو ته د خپلو ټولنو د مشخصو مذهبي او اجتماعي خصوصياتو مصنوعي رنګ ورکول غواړي؟ ولې ((دغه ورونه)) هېوادونه د ځينو ((ورونو)) ګوندونو له لارې د لرغوني خپلواک افغانستان خپلواکي تر خپلو واکمنيو لاندې راوستل غواړي؟ او داسې نور.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اهمیت په لحاظ یو ځل بیا تکرارېږي، هغه سیاسي، اجتماعي او اقتصادي سیستمونه چې د خپلې مشخصې ټولنې له مشخصو خصوصیاتو سره نه شلېدونکې ریښې او پیوند لري او د نویو شرایطو سره د تطابق ظرفیت، دغه وطني ټولنیز سیستمونه د خلکو له خوا منل کېږي، پرګنې یې تر شا ودرېږي، تکامل کوي او د بریالیتوب د مختلفو پړاوونو په لور مخ پر وړاندې روان دي.

برعکس هغه سیستمونه چې د نورو ټولنو له مشخصاتو څخه سرچینه اخلي، د نورو ټولنو تقلید کوي، وطني خصوصیات نه لري او یا د نورو له خوا په زور او یا په چل تحمیلېږي. دغه ډول سیستمونه حتماً د خپلې مشخصې ټولنې د خلکو د اجتماعي جوړښت، اجتماعي اړیکو او اجتماعي روحیاتو سره ټکر کوي او د خلکو له شدید مقاومت سره مخامخ کېږي. دغه تقلیدي یا تحمیل شوي سیستمونه لویه تراژیدي منځته راوړي؛ ټول ولس ربړوي او ټوله ټولنه په لوی رنځ اخته کوي. سره له دې چې د دغه لوی افت عمر لنډ وي او خلک یې ډېر ژر د تاریخ کندې ته ورغورځوي، لیکن د دغه لوی افت هر اړخیز ناوړه تاثیرات تر اوږدې مودې پورې پاتې کېږي او د ټولنې بیا رغونه ډېر وخت غواړي. د دغو تقلیدي سیستمونو ښه مثال زموږ په هېواد کې د تېرو اوه لس کلونو راهیسې روانه ملي تراژیدي ده، چې د تراژیدی لومړی پړاو پای ته رسېدلی او دویم پړاو یې ان شاالله مخ په ختمېدو روان دی.

افغانستان د جرګو وطن دی، جرګه زموږ وطني موسسه ده او دغه موسسه زموږ د پلرني هېواد د ټولو ولسونو د ژوند له ټولو اړخونو سره ژورې ریښې لري. دا یوه تجربه شوې او منل شوې عنعنه یي موسسه ده، افغانان یې تر شا ولاړ دي او د جرګو په دې هېوادکې ټولو مسالو او قضیو د دې موسسې له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارې حل موندلی دی. د جرګې مو سسه یوه ځایي او وطني دموکراسي ده او د دې وطني دموکراسۍ د منل شویو ارزښتونو، عنعنو، کودونو او دودونو په وجه په افغاني ټولنه کې یو فرد په بل فرد، یوه کورنۍ پر بله کورنۍ، یو قام پر بل قام او یو نژاد پر بل نژاد خپله فردي او ګروپي دکتاتوري نه شي تحمیلولی، بلکې د دې وطني دموکراسۍ له منل شویو اصولو سره سم زموږ په ټولنه کې د هر فرد، هرې کورنۍ، د هر قام او هر قشـــر د انســـاني او اجتماعي حقوقو پوخ تضمین شته او تحفظ یې کیږي.

تر روانې تراژیدۍ وروسته راتلونکی افغانستان د جرګو یو داسې پراخ بنسټ سیاسي او اجتماعي سیستم ته ضـرورت لري چې په هغه کې زموږ د ټولنې مذهبي ارزښـــتو نه او ملي عنعنې بـایـد حتماً خو ندي وي، خلکو ته په ټولو محلي او ملي چارو کې د فعالې برخې اخیســـتلو پوره ازادي وي، قانوني بنه ولري، له دولتي ارګانونو سـره مرسـتیال فعال قوت وي، له نویو واقعیتونو او فکتورونو د جذب او هضـــم ډینامیک ظرفیت ولري، د افغانســـتان د وروڼو ولسـونو ترمنځ د دموکراسـۍ او ورورولۍ روحیه لا پیاوړې او تقویه کړي. د ټولو هېوادونو او په مشـــخص ډول د وروڼو اســـلامي ملکونو او افغانســـتان ترمنځ روابط د دوســـتۍ او برابرۍ پر اســـاســـاتو ودروي او زموږ ټولنه د یوویشتمې پېړۍ د پرمختګ له کاروان سره ملګرې کړلای شي. افغانان هیله کوي چې وروڼه هېوادونه دې له دې ځېل شوي ملت سره د وطني دموکراسۍ په جوړېدو، ټینګېدو او په پښـو د ودرېدو په عملیه کې صـادقانه مرسته وکړي او بس. همدا به یې په افغانانو لوی احسان وي.

ماخذونه:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱– رفیع، حبیب الله: جرګې او د افغاني جرګو اجتماعي او رواني ارزښتونه، د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې خپرونه، ۵۲ مخونه، ۱۳۷٤ل کال، پېښور.

۲– فیض زاده، محمد علم خان: جرګه های بزرګ ملی افغانستان (لویه جرګه ها) و جرګه های نام نهاد تحت تسلط کمونستها و روسها، ۳۹٤ مخونه، ۱۳٦۸ل کال، لاهور.

۳– لویه جرګه ها مظهر دموکراسي در افغانستان: پوهنوال محبوبه، نشریه اتحادیه نویسنده ګان افغانستان ازاد، ۸٤ مخونه، ۱۳۷۳ل کال، پېښور.

٤– ثابت، عبدالجبار: د لویې جرګې تاریخي او حقوقي ماهیت او د افغانستان د روان جنجال په حل کولو کې یې احتمالي رول، د ازاد افغانستان حقوقو پوهانو د اتحادیې له خپرونو څخه، ۳۰ مخونه، ۱۹۹۰ م کال، پېښور.

۵– مهربان، عبدالله: تاریخ جرګه های ملی در افغانستان، منتشره جبهه ملی پدر وطن جمهوری دموکراتیک افغانستان، ۲۷٤مخونه، ۱۳٦۱ل کال، کابل.

٦– لویه جرګه جمهوری دموکراتیک افغانستان، ۲۵۹ مخونه، ۱۳٦٤ل کال، کابل.

۷– د پښتنو ټولنیز– اقتصادي جوړښت: لیکوال ورباندې نه دی لیکل شوی، د افغانستان د علومو اکاډمي، د پښتو څېړنو د بین المللي مرکز خپرونه، ۲۹۰ مخونه، ۱۳٦۲ل کال، کابل.

8– William A. Haviland: Cultural Anthropology: New York، 1975.

۹– زما یادښتونه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد

دا لیکنه د (خپلواکي) مجلې د دویم کال په (۱-۲) مې گنه کې پر (۱۳۷٤ل) کال خپره شوې ده.

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد که در اغازین روز سال روان خورشیدی دهمین سال تاسیسش را تجلیل کرد، در جریان سالهای جهاد ملت ما علیه اجانب از سوی شماری از درسخوانده گان، قلم به دستان و منورین افغان در دیار هجرت اساس گذاری گردید.

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد اساساً نهادیست فرهنگی اما چون در برهه خاص زمان تاسیس گردید و ان وقتی بود که میهن ما را قوای بیگانه اشغال نموده بود و مردم ما علیه بیگانه گان به پیکار و مبارزه برحق برخاسته بودند؛ بنا بر همین ضرورت بود که اتحادیه ما تمام نیروی خود را وقف مساله افغانستان، پیروزی جهاد، تقویه پهلوهای فکری و اندیشه یی جهاد و مسایل مربوط به مهاجرین کرد و مبارزه سرسخت علیه بیگانه گان و بیگانه پرستان را اساس کار خود گذاشت. تحلیلها، تفسیر ها و نظریات اتحادیه ما که زیاده تر در نشرات موقوف و غیر موقوف اتحادیه و همینسان در رسانه های گروهی جهان بازتاب یافته است، همه از واقعیتهای موجود در جامعه افغانی مایه گرفته است. ما همه بررسیهای مربوط کشور خود را با در نظرداشت به اساسات دین مقدس اسلام، ساختار اجتماعی مردم افغانستان، ارزشهای ملی و روان مردم کشور خود اراسته ایم؛ هیچگاه بر مسایل و دشواریهای کشور خود بر اساس نبشته های دیگران فکر نکرده ایم. اتحادیه ما از نخستین روزهای کارش بدین باور بود که در پهلوی پیشبرد مبارزه و جهاد علیه مهاجمین، بایست درباره اینده کشور نگاه داشت تمامیت ارضی، استقلال سیاسی و طرز حکومت اینده، جلوگیری از خلای قدرت و بسی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسایل دیگری‌که جوامع انسانی را تا سرحد نابودی مواجه به دشواریها میسازد، خردمندانه اندیشید. مسایل مربوط به‌کشور خود را بدون هرگونه مداخله و نفوذ اجنبی خود مان بر اساس روشهای پذیرفته سنتی و ملی حل و فصل باید‌کرد.

اتحادیه ما باورمند بود‌که نخستین دشواری مسایل مربوط به‌کشور ما،‌که همیش در خم و پیچ سیاستهای‌کشورهای منطقه و ابر قدرتها راهش راگم میکرده است از نبود زعامت واحد ملی ناشی میشود؛ زعامتی‌که قابل قبول به همه اقشار و قبایل و اقوام افغانستان باشد، مردم به شخصیت او اعتما کنند؛ ایشان را بشناسند و اعتقاد راستین به پاکیزه‌گی، میهندوستی و مردم پروری او داشته باشند. به نظر اتحادیه ما تمام این مشخصات و ویژه‌گیها در شخصیت پادشاه سابق افغانستان اعلیحضرت محمد ظاهرشاه سراغ میتواند شد. ایشان شایسته‌گی زعامت ملی افغانها را دارا بودند و اکنون نیز استند.

اتحادیه ما طی ده سال فعالیت خود همواره و پیهم مساله زعامت ملی را در تحلیلهایش مطرح نموده، این زعامت را در وجود اعلیحضرت محمد ظاهرشاه خلاصه‌کرده است، زیرا به نظر اتحادیه ما اعلیحضرت محمد ظاهرشاه وجاهت ملی و بین المللی داشته، حیثیت موسسه یی را دارد،‌که تمام باشنده‌گان افغانستان در وجدش موجودیت خود را در‌کشور شان حس کرده میتواند. از مهربانیها، دلسوزیهای حضور اعلیحضرت و همینسان از ارامش، امنیت، ازادیها و احترام به‌کرامت انسانی و حقوق بشری دروان سلطنت پر میمنت شان خاطره های فراموش ناشدنی دارند. افزون بر ان اعلیحضرت خود شان نیز بالاثر عشق و علاقه یی‌که باکشور و مردم خود دارند، طی دوران جهاد برحق از موقف ملت مجاهد افغانستان و مجاهدین افغانستا پیوسته پشتیبانی سیاسی نموده اند و از هیچ‌گونه تلاش ممکن در زمینه دریغ نه ورزیده اند. با بروز جنگهای خانمانسوز سه سال اخیر فعالیتهای شان را سریعتر‌کردند؛ پیشنهادی را برای خاتمه جنگ و برون

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

رفت کشـــور از بحران طرحریزی کردند که با اســـتقبال اکثریت قاطع مردم افغانستان و حلقات سیاسی جهان مواجه گردید.

اکنون که با ســفر هیئت خاص اعلیحضــرت به منطقه، گامهای نخســتین اما استوار در ارتباط فعالیتهای عملی اعلیحضرت در زمینه برداشته شده است ما امیدوار اســتیم که این پروســه به دلگرمی پی چویی خواهد شــد و مســاعی پادشــاه ســابق افغانســتان در راه اســتقرار صــلح و امنیت در کشــور و اعاده حیثیت ملی و بین المللی افغانستان مثمر ثمر واقع خواهد گردید.

استقبال گرم، صــمیمانه و شــایسته افغانها از هیت اعلیحضرت گواهی میدهد که اعلیحضــرت پادشاه سابق و نام گرامی شــان هنوز هم در دلهای مردم حق شناس افغانستان جایگاهش را محفوظ نگه داشته است.

اتحادیه نویســـنده گان افغانســـتان این گام نخســـتین را روزنه یی به ســـوی فرداهای روشـــن پنداشـــته از بارگاه ایزد متعال متنی اســـت که هر چه زود تر صـــلح و ارامش، قطع جنگ و برادرکشـــی به افغانســـتان برباد رفته به ارمغان بیاورد.

ما چنان که گفته امدیم به زعامت پادشــاه ســابق یقین کامل و اســتوار داریم و پشـــتیبانی بیدریغ خود را از پیشـــنهادها و فعالیتهای شـــان اعلام میدارم و به اســـتعانت پروردگار یکتا باکار خســـته یی ناپذیر در راه موفقیت آن خواهیم کوشید.

ومن الله التوفیق

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړې

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځناورو فارم

یا د روسي کمونیزم هینداره

داکتاب (د ځناورو فارم یا د روســـي کمونیزم هینداره) چې (جارجل ارول) لیکلی او پوهاند رســـول امین ژباړلی دی، پر (ل)کال چاپ او خپور شـــوی دی.

دیباچه

دکتاب تر لوستلو مخکې دا ولولئ!

لکه څنګه چې دکتاب له عنوان څخه ځرګندیږي، دا وړوکی کتاب نه یوازې د روســـي کمیونیزم د وحشـــي څیرې واقعي هینداره ده، بلکې له بلې خوا په انګلیســـي ســـیاســـي ادب کې د روســـي کمونیزم د نظر او عمل ترمنځ د لوی تضاد په هکله د ملندو وهلو لوی شاهکار هم ګڼل کیږي.

(مارج ارول دا سیاسي شهکار په خپل نوي سبک بیخي د سمبولونو په شکل لیکلی دی. کېدی شـــي چې د لیکوال د لیک په طریقه او ســـمبولونو یوازې هغه خلک پوه شـــي چا چې د اســـتبداد پر ضـــد د ځناورو له خولې او یا د ځناورو په کردار کې زړې کیسې اورېدلي یا لوستلي وي او ورسره د شوروي اتحاد دکمونست ګوند د تاریخ سره هم اشـنا وي. که چیرې داکتاب ځینې ښاغلي لوستونکي د لیکوال د لیک په سبک او سمبولونو پوه نه شی، شاید

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی دکتاب دل وســت څخه هومره خوند نه خلي څومره خوند چې په دې شهکارکې پروت دی.

د دې لپاره چې دغه ډله ښاغلي لوستونکي دکتاب په هدف پوه شي او خوند ترې واخلي، دلته په ډېر لنډ ډول د ليکوال ســوانح، دکتاب ســبک او ((د څناورو فارم)) د مختلفه څناورو ســمبوليک کردار او خصــوصــيات معرفي کېږي.

ليکوال: پر ۱۹۰۳م کـال اريک او تهر بلاير پـه بنگـال کې د يو انگرېز صـاحب منصـب په کورکې وزېږېد. پرکال ۱۹۱۱ د انگلستان سوسيکس ليليه ښوونځي ته ولېږل شو. د وړکتون څخه دغه ځيرکه زده کوونکی طبيعي شاعر و. تر زده کړې وروسته اريک په کال ۱۹۲۲م کې په برماکې د برتانيې د پوليســـو مامور وټاکل شـــو. په کال ۱۹۲۸م کې هغه له دې دندې څخه استعفی وکړه او بېرته انگلستان ته ستون شو.

انگلســتان ته د تگ راهيســې دغه زلمي د مختلفه اخبارونو د خبريال په توگه کار پيل کړ او په لنډه موده کې يې د ((جارج رول)) په نوم له ډېرو مضــامينو برســېره مختلف ناولونه،کيســې او ســوانح وليکلې د ســياســي نظر په لحاظ جارج ارول لومړی نارشست او وروسته سوشلست شو. په کال ۱۹۳۷م کې د خبريال په حيث د اسپانيې دکورنۍ جگړې په دوران کې دغه هېواد ته ولاړ او د خبريال برسېره يې د جمهوريت غوښتونکو په مرسته په بارسيلوناکې د کمونســتانو پر ضــد جگړه کې برخه واخيســته. جارج ارول په اســپانيه کې د شوروي اتحاد د طرفدارکمونستانو سياسي اخلاق يا په بل عبارت د سياسي قدرت د لاس ته راوړلو لپاره هر ډول بد اخلاقي له نږدې څخه وليدله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې تجربې په نتیجه کې جارج ارول د روسیې د تاریخ برسېره په مشخص ډول د شوروي ټیپ کمونستي ایډیالوژۍ، د کارګرانو په نوم د بلشویک یا کمونستي ګوند د یکتاتورۍ د نظریې او عملي اړخونو د کمونستي ګوند د صحنې د لوبغاړو سوانح، بلکې د کال ۱۹۱۷م تر اکتوبر وروسته د شوروي اتحاد د ټولو مهمو سیاسي پېښو ژوره مطالعه پیل کړه. د اسپانیې د کورنیو جګړو عملي تجربو او د شوروي اتحاد د سیاسي مطالعې جارج ارول په دې متیقین کړ، چې د شوروي اتحاد د کمونستي ګوند تزاري امپراتورۍ ته د سوشلزم په نوم نوی رنګ ورکړ. د اکتوبر نه مخکې د ګوند مشرانو د تزاري امپراتورۍ مستعمرو ته د خپلواکۍ او د روسیې ولس ته د هر ډول ازادیو وعده ورکړې وه. اما د اکتوبر نه وروسته د مستعمرو او د روسیې ولسونو په عمل کې ولیدل چې دغه ټولې ودې محض د سیاسي قدرت د نیولو او د مستعمرو او د روسیې د خلکو د غولولو لپاره وې. دوی د تزاري امپراتورۍ اسیایي او یوروپي مستعمرې د کمونستي رژیم نه جلاکېدونکې برخې اعلان کړې. نوي رژیم د ((نوې ټولنې)) او ((نوي انسان)) د جوړولو په پلمه د مستعمرو د اوسېدونکو ولسونو تاریخ، مذهب، فرهنګ او اجتماعي، سیاسي او اقتصادي روابط له منځه وړ پیل کړل او د دوی د ژوند په ټولو اړخونو کې د شوروي کوونې او روسي کوونې عملیه په شدت روانه شوه، دغه تزار ځپلي ولسونه لاپسې د کمونست ګوند د ډسپلین، اطاعت، وفادارۍ او د کمونست ګوند د جاسوسي شبکو د زنځیرونو د مختلف بې شمېره کړیو پواسطه د کریملین پورې داسې وتړل شول چې د غلامۍ برسېره د انساني او مدني حقوقو څخه هم محروم شول. د کمونست ګوند مشرانو د روسیې او مستعمرو د ولسونو د ټولو اجتماعي قشرونو او سیاسي ګوندونو او ګروپونو پر ضد د یو ګوند جنګ د ټولو پر ضد اعلان کړ. تر اکتوبر وروسته ټول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشرونه، ګوندونه، ګروپونه او متنفذ اشخاص د فیوډالانو، مرتجعینو، تنګنظره او عظمت طلبه نیشنلستانو، بورژوا، خارجي اجنټانو، رویژنستانو، افراطیونو، ورانکارو، غلو، غولېدلو، د عملي او مترقي، ایډیالوژۍ پر ضــــد، د کارګري ګوند پر ضـد، د رهبرۍ پر ضـد، د دولت پر ضـد او دا شـان په نورو سـلګونو تورونو یو یو وټکول شول.

د کال ۱۰۲۹م نه ترکال ۱۹۳۹م پورې د عمومي تصــفیې یا ((ســتالین د مور غضــب)) په دوران کې د زمکې د اشــتراکي کوونې او د کارګري ګوند د دکتاتورۍ د قایمولو په پلمه خپلې مطلقه دکتاتورۍ ته د لار خلاصولو په هڅه مرګ ژوبلې دسته جمعي بڼه غوره کړه، لکه څنګه چې د هر دکتاتور ګند یا د دکتاتور شـخص ځانګړنه ده چې د یوې مشـخصـې ایډیالوژۍ په نوم د خپل تصور سره سم د ټولنې او انسان د ((سمون)) لپاره قالب جوړوي او په دغه قالب کې د بېلابېلو ټولنو اوسـېدونکي انسـانان ور اچوي. دکتاتورانو ته ټل د خدای مخلوق ټول انســانان د موم یا ربړ څخه جوړ شـــیان ښـــکاري. د کمونست ګند د دکتاتورۍ په سر کې ولاړ لوی دکتاتور ستالین هم د کارګري ګوند دکتاتورۍ په نوم د خپل تصـــور ســـره ســـم خپل قالب جوړ ک او د شـوروي اتحاد د بېلابېلو ټولنو خلک چې په اجتماعي، سـیاسـي، اقتصـادي، مذهبي، فرهنګي، نژادي او ژبني لحاظ یې له یو بل سـره توپیر درلود، دغه قالب ته ورګوزار کړل، طبیعي وه چې د شـــرایطو په لحاظ ځینې انســـانان د ســتالین د قالب لپاره لنډ او ځینې ترېنه اوږده وو. لنډ او اوږده دواړوه د ده د شــخص قالب په اوږدوالي او پلنوالي کې ســم نه برابرېدل. ده لنډ بنیادمان دومره راکښــل چې په لکونو انســانان د ده په قالب کې وشــلېدل، د لکونو اوږدو انسانانو سرونه، پښې، لاسونه او د بدن نور غړي د دې لپاره پرې کړل چې بې سرونو، بې پښو، بې لاسو او بې غړو انسانان د ده تصور په قالب کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

برابر کړي. د ده قالب په بې شـــمېره زور ورکوونکو کوټو، د بیګار په بې شمېره کمپونو، زندانونو، د جاسوسۍ شبکو په دفترونو تر وروستي مرکزونو او اعدام ځایونو کې پروت و. په دې قالب کې د دوی په اصـــطلاح ((د انقلاب وارثان)) په لکونو کارګران او بزګران هم وشـــلېدل او په زرګونو د کمونست ګوند د غړو او نامتو خربي مشرانو غړي هم پرې کړلای شول.

څه وخت چې د ده د تصـــور په قالب کې د تزار د دورې بقایا قشـــرونه او اشـخاص مات ګوډل شـول، نو ده د ((سـوشـلسـتي انسـان)) یا ((د نوي انسـان)) د جوړېدو لپاره په نویو موادو فکر وکړ او خپله ټوله توجه یې نویو موادو ته ورکړه. دغه نوي مواد د شوروي اتحاد نوی نسل او ماشومان وو. ده د نوي نســـل لپاره نوی قالب جوړ کړ او دغه ټول مواد د ده د تصـــور په قالب کې ور واچول شـول ((نوی انسـان)) راووت. اوس د ده د تصـور ((د نوي نســـان)) د مغزو څخه ټول انســـاني ارزښـتونه ((د زړو چټیاتو)) په نوم پرېمینځل شـوي وو او هغه د نویو ارزښـتونو په ګانه ښـکلی شـوی و. د نویو ارزښـتونو په حکم ((نوی انسـان)) د ګوند د دکتاتور لپاره له حده زیات مطیع او وفادار، فعال جاسوس او پروپاګندچي، پوخ دروغجن او استفاده کوونکی، تکړه قاتل او ډار اچوونکی یا په لنډ عبارت د ټولو انســـاني ارزښـــتونو یا د دوی په اصطلاح ((د زړو چټیاتو)) څخه بېخي پاک انسان و.

جارج ارول د شـــوروي اتحاد غولوونکې ایډیالوژي او د عمل په ډګر کې دمنحرفه انسـاني ټولنې د جوړولو او د منحرفه ټولنې تولید منحرف انسـان د انسـاني ارزښـتونو پر ضـد د لوی خطر په حیث درک کړ. ده د ژور درک په نتیجه کې په کال ۱۹٤٤م کې ((د ځناورو فارم)) او په کال ۱۹٤۹م کې د ((۱۹۸٤)) په نومونو دوه لوی شـاهکارونه انسـاني ټولنې ته لوی سـوغاتونه ورکړل. د ده لومړنی شـهکار د شـوروي کمونسـتي ګوند عملي برخې سـره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارتباط لري، په دې کې ليکوال په ډېره ماهرانه توګه د اکتوبر نه وروســـته د مخکنيو ورکړل شويو وعدو هېرونه، دګوند د مشرانو ترمنځ رقابت، دګوند مشـر مطلق دکتاتور کېدل، په ګوند کې د ممتازه طبقې منځ ته راتلل، د ممتازه طبقې په ګټه قوانين بدلول، د کارګرانو نا انســاني اســتثمار، بيګار ته د وقار درجه ورکول، حقايق معکوس ښــودل، خلک محض په پروپاګندو قانع کول، غولول، چل، وحشت، قتل او نور ناوړه عملونه تشريح کوي.

د ليک ســبک: لکه څنګه چې د جارج ارول (۵۰– ۱۹۰۲) د ســوانح څخه څرګندېږي، ده د شـــوروي اتحاد دکتاتوري رژيم برســـېره د مختلفه تمدنونو او په مشـــخص ډول د شـــرقي تمدن د دکتاتوريانو پر ضـــد د ليکل شويو (لکه کليه او د منه) او شفاهي کيسو په اړه هم پوره معلومات درلودل. د دې کيســو له مخې څه وخت چې يو ظالم دکتاتور خپل ظلم او اســتبداد له حده زيات کړی دی او د خلکو څخه يې د استبداد پر ضـد د شـکايتونو او د واقعيتونو د ويلو حق هم سلب شوی دی، نو د استبداد د لاندې ځينې خلک هم لاس تر زنې غلي نه دي ناســت، که چېرې دوی به د دکتاتور له ډاره د ده د ظلم پر ضد په ښکاره اواز نه شو پورته کولای، نو بيا به دوی د استبداد پر ضـــد مجادلې ته د کيســـو له لارې مجرا ورکوله. د دې لپاره چې خلکو ته د ظلم پر ضـد پيغام ورسـوي او هم د دکتاتور تور راونه پاروي، دوی تل خپلې کيسې د تېرو زمانو څخه او يا د لرې واقعې يا افسـانوي ځايونو څخه شـروع کولې او د خپلو کيســو د ويلو لپاره يې يا د لرې ځايو د خلکو نا اشـنا نومونه يا ښاپېري او ديوان، يا ځناور، يا مرغۍ او يا نور مخلوق انتخابوه.

((د ځناورو فارم)) هم د لوی استبداد پر ضد کيسه ده او دا لوی ښهکار هم د تېرو دکتاتورانو پر ضـد د زړو کيســو په سـبک ليکل شـوی دی. د ((مانور

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارم)) چې وروســـته ((د ځناورو فارم)) په نوم بدلېږي او یا نور ګاو نډي فارمونه او یا نور ځایونه د شوروي اتحاد څخه ډېر لرې په انګلستان کې پراته دي. جرج ارول د تېرو زړوکیســـو په پیروي خپله کیســـه د فارم د مختلفو ځناورو لکه د خوګانو، اسـونو، ســپیو، مېږو، چرګو او نورو د وینا او عمل په رڼا کې پرمخ بیایي او د ده په کیسـه کې د ټولو انسـانانو او ځناورو نومونه هم لکه جونز او سـنوبال هم انګلیسـي نومونه دي. دا لوی فنکار تر پایه په خپله کیسـه کې د دکتاتورۍ او اسـتبداد اصـلي مرکز د شـوروي اتحاد ځایونو او خلکو نوم هېڅ نه اخلي او نه ورته اشاره شوې ده.

د سمبولیک نومونو او پېښنو لنډه تشریح

۱- جونز: د روسیې وروستني تزار الکزاند ته اشاره ده او د جونز په کړ کې د دغه امپراتور د ضعف خصوصیات تشریح شوي دي.

۲- زوړ میجر: د کمونستي ایډیالوژۍ لومړنی بنسټ ایښودونکی دی. میجر د خوب له لارې لرغونی کمیون، طبقاتي تضاد، د انسان او ځناور په مفهوم د پورته طبقې له خوا د کارګرو اســـتثمار، د ځناورتوب اصـــول یعنې کارګري ایډیالوژي، بغاوت د ((انقلاب)) په مفهوم او د بغاوت ترانه ترانه تشـــریح شـــوې ده. د میجر تر مړینې وروســـته د بغاوت لپاره جدي فعالیت شـــروع کېږي.

۳- پېښنـــــه: د کتاب په دویم څپرکي کې د ځناورو بغاوت د اکتوبر د ((بغاوت)) په مفهوم تشریح شوی دی. د اکتوبر د پېښې په اړه په کې راغلي دي. کله چې په کال ۱۹۱۷م د فبرورۍ په میاشت کې د پترزبورګ ښاریانو د کال ۱۹۰۵ د خونړۍ یکشنبې کلیزه نمانځله، دغه نمانځنه ناڅاپه په خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخودي اعتصــاب بدله شــوه او د بغاوت بنه يې غوره کړه. د لومړۍ نړيوالې جګړې څخه ستړو او ستومانو د پترزبورګ عسکرو د ښاريانو په طرفدارۍ اعلان وکړ. بغاوت لاپسې خپور شو، الکزاندر استعفا ورکړه، موقتي حکومت وټاکل شو. په دې مرحله کې بلشويسک د کمونست ګوند د سياسي قدرت لپاره فعاليت زيات کړ او ډېر په اساسنه بريالی شو.

۳- سنوبال او ناپولن: دا دواړه ځوان خوګان د دې کتاب اصلي کرکترونه دي او جارج اروِل د دې دوو کرکترونو په واسـطه د کمونســت ګوند دننه د تراتسکي (سـنوبال) او سـتالين (ناپولن) ترمنځ د سـخت رقابت، مخالفت او دښمني تشريح کوي.

د پترزبورګ په يوه يهودي کورنۍ کې زېږېدلی تراتسکي (۱۸۷۹- ۱۹٤۰) او د ګرجســـتان په عيســـوي ناداره کورنۍ کې زېږېدلی ســـتالين (۱۸۷۹- ۱۹۵۳) دوه مختلفه شـخصـيتونه وو. دواړه د ځوانۍ راهيسـې کمونسـتان وو، ليکوال، فصيح، په ايډيالوژۍ، سياسي او نظامي چارو پوه تراتسکي بين المللي شـهرت درلود او په ابتداکې اداره چې خپل سـره او په ډسـپلين مين ستالين د محلي شهرت څښتن و.

د کمونست ګوند له خوا د قدرت نيولو سره سم تراتسکي د سرو عسکرو د جنګ د وزير او په کال ۱۹۱۸ کې ســـتالين د مليتونو د کميســـار په حيث وټاکل شــو، چې يو د ســرو عســکرو په تنظيم او بل د مليتونو په نوي اداري چارو بوخت شول. په کال ۱۹۱۸ کې کورنۍ جګړې پيل شوې، د کمونست ګوند پر ضد د سپين ګارډ حملې روانې شوې، کازان ونيول شو او سپين ګارډ د ماســکو د نيولو پر لور راروان و. تراتســـکي کازان ته ولاړ او دلته يې په لومړي محاذکې د مخالف قواوو د مرميو د باران لاندې د ســرو عکســرو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاړښـــوونه کوله. یو کال وروســـته کورنۍ جګړو شـــدت پیداکړ او دا ځل تراتســـکي د پترزبورګ (لیننګراد) دفاع وکړه. کال ۱۹۲۰ کې کمونســـت ګوند د تراتسکي بریالیتوب ونمانځه او ده ته ((د سور بیرغ نښان)) ورکړل شـو. د کورنۍ جګړو د پیل نه تر کال ۱۹٤٥ پورې د سـتالین په شـمول د کمونست ګون ټولو غړو تراتسکي، ((د لینن پسې په دویمه درجه)) د انقلاب لاړښود)) د سرو عسکرو جوړونکې او د بریالیتوب پلار)) باله او برعکس د کورنۍ جګړو په دوران کې د دغه وخت په لیکل شـوي تاریخ او یادښـتونو کې د ستالین د نوم ذکر نه دی راغلی.

په شـروع کې د تراتسـکي او سـتالین رقابت شـخصـي بڼه درلوده. دواړه د کمونسـت ګوند د مشـرتابه لپاره کاندید وو، دواړو دغه شـخصـي رقابت ته د سیاسي مخالفت بڼه ورکړه. د تراتسکي د مفکورې له مخې ((تر څو چې پرله پســې انقلاب)) ونه شـي او مخصـوصـاً په یورپ کې ((انقلاب)) منځته را نه شي، کېدای شـي چې د شـوروي اتحاد ((انقلاب)) یا د سـقوط سـره مخامخ شـي او یا انحرافي بڼه غوره کړي.)) له بلې خوا سـتالین د تراتسـکي ((د پرله پسې انقلاب)) د مفکورې پرضـد په یو هېواد کې د سـوشـلزم ټینګښـت بیا په بـل هېواد کې د ((انقلاب هڅې)) نظریـه وړانـدې کړه. د دوی رقـابـت د اختلاف له حده تېر شـو او دښـمني یې د سیاسـي بیرو نه نیولې د ګوند کښـته صفونو ته ورسېده. تراتسکي به ستالین ته غبي، قهرجن، شواړ او خپل سری ګورجي وایه او ســـتالین تراتســـکي د ماجراجو، د ((انقلاب)) ســـره لوبې کوونکی، تروریست، زوړ منشویک او د بورژوا فکره په نومونو باله.

په کال ۱۹۲٤م کې د لینن تر مړینې وروسـته د دسیو پلار دکتاتور سـتالین د تراتسـکي د مشـرتابه د مخنیوي لپاره د کمونسـت ګوند د سـیاسـي بیرو دوه غړي زینوویف اکامینوف د ځان ملګري کړل او د ګوند د عمومي ســـکرتر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکي يې په خپل لاس کې ونيولې. تر دې وروسته ډېر ژر په يو هېوادکې د سوشلزم ټينګښت ګوند او دولت ته د وفادارۍ شعار اعلان شو. په کال ۱۹۲۵م کې د ((پولادي ډسپلين)) په نوم د سياسي بيرو او ګوند څخه وويستل شو او په کال ۱۹۲۹م کې د شوروي اتحاد څخه تبعيد شو. ورپسې ستالين د تراتسکي ټول ملګري د ګوند او دولت د اورګانونو څخه خارج کړل.

تر تبعيد وروسته د ستالين په حکم د دولت ټولو ارګانونو د تراتسکي پر ضد منظمه پروپاګنده پيل کړه، لکه څنګه چې تراتسکي د کورنۍ جګړو په دوران کې د ستالين رول د نشت برابر ګاڼه اوس ستالين د تراتسکي نوم د کورنۍ جګړو په دوران کې د نشت برابر کړ. د ستالين په حکم د تراتسکي نوم د ګوند، نظامي کمېټې او د پترزبورک د شورا د کمېټې د تاريخونو او د تعليمي نصاب څخه بېخي وويستل شو. د ستالين په حکم نوي تاريخونه، نوی تعليمي نصاب وليکل شو او د کورنۍ جګړو په دوران کې تراستکي فعاليت ته د کمونست ګوند د مرکزي کمېټې وروسته جمعي فعاليت نوم کېښودل شو. اوس د تراتسکي پر ضد پروپاګنده کې د شوروي اتحاد د ټولو دولتي مطبوعاتو د تراتسکي له نوم سره د غدار، ورانکاري، دسيسه کار او د ګند، ايډيالوژۍ، دولت او د شوروي اتحاد د ولسونو پر ضد د خارجي اجير نومونه ور اضافه کړل.

د کال ۱۹۳۶ م څخه تر کال ۱۹۳۹م پورې د ((سور غضب)) د ساتول لاندې ملکي او نظامي بې شمېره غړي د پرله پسې پټو او ښکاره محاکمو په نتيجه کې پټ او ښکاره اعدام شول. د دې محاکمو له جملې څخه درې محاکمې ډېر شهرت لري؛ د کال ۱۹۳۶ په محاکمه کې د دولت درې دېرش لوړ رتبه ملکي مامورين، د کال ۱۹۳۷ د محاکمې په دوران کې يو مارشال

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یو شــمېر د لوړ رتبه جنرالانو ډله او د کال ۱۹۳۸ په محاکمه کې د کمونســت ګوند د ســیاســي بیرو او د مرکزي کمېټې یو ویشــت نامتو غړي محاکمه او اعدام شول. په دې محاکمو کې د تراتسکي او ستالین پرته د لینن د دورې ټوله ســیاســي بیرو، د مرکزي کمېټې یو شــمېر نامتو غړي، یو صدراعظم، د صدارت څو مرستیالان، د بین المللي کمونیزم دوه رییسان، د کارګرې اتحادیې رییس، یو مارشـــال، یو لوی درســتیز، لوړ رتبه جنرالان، نظامي عمومي سیاسي رییس، د ټولو مهمو قشلو لوړ رتبه قوماندانان، په اسیا او یورپ کې د شوروي اتحاد ټول سفیران او د دغه وخت د سیاسي پولیسو دوه مشران د محاکمې پر ځای کې ودرېدل.

د ټولو پر ضد دا تورونه لګېدلي وو چې ((مجرمین)) د تراتسکي په لمسون ستالین وژل غوښت، سرمایه داري یې راوستله، د هېواد اقتصادي او نظامي بنســټ یې ړنګوه او د شــوروي زیارکښ کارګرانو ته یې د زهر ورکولو نیت درلود. ټولو وهل شــویو کمونســتي ســیســتم د پولیســو په اصــطلاح په خپله خوښه اعتراف وکړ چې د ((انقلاب)) د پیل راهیسې دوی د برتانیې، فرانس، جاپان او جرمني د جاسوسي شبکو غړي وو او دوی نازي جرمني او جاپان سره پټه موافقه کړې وه چې شوروي اتحاد به تجزیه کوي او د دغو هېوادونو ته به د شــوروي اتحاد ځینې ســیمې ورکوي.)) د محاکمو په دوران کې د ستالین په حکم د جاسوسي شبکو او د ګوند د غړو مارشونه روان وو او ټولو به یو شعار ورکاوه چې ((دا لېوني سپي اعدام کړي.))

دلته ((د سور غضب)) د ساتول د لاندې ((د خپلې خوښې)) د اعتراف څخه دوه مثالونه وړاندې کېږي. درې ((مجرمینو)) هولزمات، داوید، او برمات یورین ((په خپله خوښه)) اعتراف کې وویل: ((مونږ او تراتسکي د ډنمارک په یوه هوټل کې ولید او دلته مو د ســتالین د قتل فیصـــله وکړه.)) د دوی د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

محاکمې او اعدام څخه وروسته ثابته شوه چې په دغه نوم هوټل د محاکمې نه لس کلونه مخکې ترل شوی و او لویه مغازه ترینه جوړه شوې وه. همدا شان پیاتاکوف ((په خپله خوښه)) اعتراف وکړ چې، ((زه د تراتسکي ارتباطي غړی یم. زه د نازي جرمني په یوه الوتکه کې د ناروې پایتخت اوسلو ته ولاړم، دلته مې د تراتسکي سره وکتل، ده ته مې راپورونه ورکړل او له دغه ځایه مې د ده هدایتونه راوړل.)) وروسته څرګنده شوه چې کومه نېټه تورن اوسلو ته د تګ ښودلې وه له دغه نېټې څخه څلور میاشتې مخکې او دوه میاشتې وروسته د جرمني یوه الوتکه هم د اوسلو په هوایي ډګر نه وه کښته شوې.

د محاکمو په دوران کې د ستالین دا فرمان چې ((دکور د یو غړي جرم دکور د ټولو غړو جرم ګڼل کېږي او که چېرې د کورغړي مجرم غړی یا غړي پولیسو ته ور نه کړي، نو په دې صورت کې به دکورنۍ ټولوغړو ته سخته سزا ورکول کېږي.)) په شدت عملي کېده. د دې فرمان له ډاره ډېر زامنو، لوڼو، مېرمنو، ورونو، خویندو او پلرونو د خپلو پلرونو، مېړونو، ورونو او زامنو پر ضد ((د جرم)) شهادت ورکړ. ځینو ((مجرمانو)) په دې هیله چې خپله کورنۍ د مرګ څخه وژغوري ((په خپله خوښه په خپلو جرمنو اعتراف کاوه)) او د دوی د ((اعتراف)) وروسته دولتي څارنوال د ((هر غدار)) لپاره اعدام غوښتنه کوله او مرګ ته چمتو ((مجرمان)) به سم له لاسه ((د سور غضب)) د ساتول لاندې ټوټې ټوټې کېدل.

کال ۱۹۳۹ کې عممي تصفیه یا ((سور غضب)) لږ سوړ شو. د دغه کال د مارچ په میاشت کې ستالین وویل: ((د پخو اسنادو او د ډېرو مجرمینو د اعترافاتو څخه اثبات شوې ده چې تراتسکي د انقلاب راهیسې د خارج اجیر جاسوس و او اوس هم د خارجي جاسوسي شبکو سره یوځای د شوروي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد پر ضد دسیسې کوي. دې غدار جاسوس ته د مرګ سزا ټاکل شوې ده.))

کال ۱۹۳۹ یا ((د سور غضب)) په شروع کې تراتسکي د ناروې څخه لاتین امریکا مکسیکو ته ولاړ. دلته په ده باندې څو ځله د قتل حملې وشوې او د ده ټول ماشمان په ډېر مرموز ډول یو یو مړ شو. کال ۱۹٤۰ د اګست په شلمه نېټه د لوی دکتاتور اوږد لاس جاسوسي شبکې په تېره تبر تراستکي د هغه په کور کې په سر وواهه او د هغه ماغزه یې د کتاب په پاڼو وشیندل. کله چې ستالین خپل دښمن له منځه یوړ، نو اوس هغه د تراتسکي څخه ((د تراتسکیزم)) نوې لویه ټاپه جوړه کړه او تل یې دغه نوې ټاپه د نورو ټاپو سره یوځای په خپلو داخلي او خارجي مخالفینو لګوله او اوس هم ترېنه استفاده کوي.

٤- سکیولر: سکیولر د ستالین د دورې د پروپاګندې او تبلیغاتو لوی ماشین ته اشاره ده. د لوی دکتاتور په حکم دغه لوی ماشین د اکتوبر نه مخکې او وروسته ټولې واقعي پېښې په معکوس شکل وړاندې کوي. د شوروي اتحاد لیکل شوي قوانین د کمونست ګوند د ممتازه طبقې او د لوی دکتاتور په ګټه تعبیروي (ښه مثال یې په دې کتاب کې د اوه احکامو تعبیر دی، چې په پای کې دا حکم چې ((ټول ځناور مساوي دي.)) په دې حکم چې ((ټول ځناور مساوي دي اما ځینې د ځینو په تناسب ډېر مساوي دي.)) بدلیږي.) د شوروي اتحاد ولس د تراتسکي د (((جرمونو)) او ((غدارۍ)) په باره کې قانع کول غواړي او د ستالین نظر او عمل د شوروي اتحاد د خلکو او نړۍ د کارګرانو د ژوند د مشکلاتو د حل او د راتلونکې کارګرې ټولنې د هوسا ژوند لپاره د عملي اساساتو په حیث معرفي کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- بوکسر، کلو ور او بنجامین: دا درېواړه د شوروي اتحاد د مختلفه کارګرانو د ژوند مختلفه سمبولونه دي:

۱) کارګر او وفادار بوکسر د شوروي اتحاد د هغو کارګرانو نماینده اصلي کرکټر دی چې په ((انقلاب)) عقیده لري. دی به بغاوت کې زخمي کېږي او ((د ځناورو قهرمان لومړی درجه نښان)) اخلي، د خپل صحت څخه بې پروا شپه او ورځ کار کوي اما څه وخت چې د ځوانۍ د کار انرژي له لاسه ورکوي، نو بیا د یوې استهلاک شوې متاع یا د یو استثمار شوي کارګر په توګه په قصاب خرڅېږي.

۲) کارګره کلو ور کار کوي، د خپل صحت خیال ساتي او بوکسر ته هم د صحت د ساتلو توصیه کوي. د ممتازه طبقې او دکتاتور په ګټه د قوانینو یا ((اوه احکام)) تغیر ته متوجه ده، خو په پټه خوله د نورو څخه د احکامو د تغیر په باره کې پوښتنه کوي. د بوکسر معکوس کلو ور د سنوبال په باره کې د سکیولر سره هیڅ استدلال نه کوي او ترپایه ژوندی پاتې کېږي.

۳) د فارم د ټولو ځناورو په تناسب هوښیار، دقیق او پټه خوله بنجامین د ((بغاوت)) په ماهیت او د ((بغاوت)) وروسته د ممتازه طبقې او دکتاتور په ټولو غولونکو تاکتیکونو پوهېږي اما دی په دې مسایلو د هیچا سره خبرې نه کوي. د بوکسر غوندې د نږدې ملګري په مرګه خفه دی، خو هر څه په پټه خوله د ځان سره ساتي، هر څه زغمي او ترپایه د ټولو غمونو باوجود ژوندی دی.

۶- سپي: سپي د ستالین د دورې د جاسوسي شبکو یا خفیه پولیسو سمبول دی. ستالین جاسوسي شبکې له حده زیاتوي، جاسوسانو ته له حده زیات امتیاز ورکوي، شوروي اتحاد ته پولیسي دولت بڼه ورکوي، د پولیسو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پواسطه خپل ((سور غضب)) عملي کوي، خپل ټول مخالفین د دوی پواسطه له منځه وړي او د جاسوسي شبکو له ډاره د شوروي اتحاد ولس د مرګ له ډاره د اطاعت پرته بله هیڅ لا نه لري.

۷- موسز: موسز د مذهبي موسی سمبول دی، د سیاسي قدرت تر نیولو وروسته کمونستي ګوند دوه فیصلې وکړې؛ د لومړۍ فیصلې له مخې د ګوند او دولت ټول ارګانونه به په ټول قوت په ماشومانو یا په نوي نسل تمرکز کوي. دوی به د ایډیالوژۍ په چوکاټ کې دننه د ټولو ملي عنعناتو پر ضد روزي او د دویمې فیصلې له مخې تر څو چې ((نوی سوشلستي انسان)) روزل کیږي، تر هغې به ځینو مذهبي مشرانو ته هر ډول امتیازات ورکوي چې د دوی پواسطه راتلونکې کمونستي ټولنې ته لاره خلاصه کړي.

۸- چرګې، بتې او نور د بزګرانو نماینده ګي کوي.

۹- میږې: میږې د ګوند د سیاسي بیرو او د مرکزي کمېټې د هغو غړو سمبول دی چې ستالین به د دوی پواسطه خپل ګوندي مخالفین تهدیدول او یا به یې د دوی وینا ګانې وربانديې ګډوډولې.

۱۰- کوترې: دوی په خارجي هېوادونو کې د ستالین د پروپاګندچیانو او اجنټانو سمبول دی.

۱۱- مولي: د شوروي اتحاد دکتاتوري رژیم څخه د ناراضي خلکو تېښتې او په نورو هېوادونو کې پناه اخیستلو ته اشاره ده.

۱۲- د فوکس ووډ او پنجفیلډ فارمونه د خواشا سرمایه داري هېوادونو سمبول دی. د یوې خوا سرمایه داري هېوادونه د کارګري بغاوتونو څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډارېږي او له بلې خوا رقيب هېوادونه د شوروي اتحاد سره د تجارتي ګټو په هيله د تجارت د ټينګولو لپاره هلې ځلې کوي.

۱۳- ليکوال په وروستني لسم څپرکي کې د کمونستي ګوند د نظر او عمل ترمنځ تضـــاد، د دکتاتور په ګټه د قوانينو بدلېدل، په ګوند کې د ممتازه طبقې منځته راتګ د کارګرانو اســـتثمار او تزاري امپراتورۍ ته د ســـوشـــلســـتي امپراتورۍ د رنګ ورکولو په باره کې په زړه پورې نتيجه ګيري کوي.

مننه: ښـاغلو جهاني او ثابت د مترجم سـره پوره مرسـته کړې ده او د دواړو څخه ډېره مننه کېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی

د مانورفارم Man or Farm خاوند مســـتر جونز Mr—Jones د چرګانو کوډلې وتړلې، خو هغه دومره نشــــه و چې د بوتل بندول یې له یاده ووتل. دهغه په لاس کې لانټين اخوا دېخوا ټوپونه وهل او د لانټين په رڼاکې یې د کور دغولي اړیکي وا چاوه. خپل بوټونه یې په درب د دروازې تر شــــاه وغورځول. په اشپزخانه کې د پروت بیرل نه یې د بیرو وروستنی ګلاس په سر راواړوه او بیا نېغ بسترې ته ولاړ. مېرمن یې پر بستره ویده وه او په خوب کې خرېده.

کله چې د خوب کوټه تیاره شوه، د فارم په ټولوکوټوکې د ځناورو شور او د مرغیو د ځانګونو پړکهار پیل شو. د ورځې داګونګسی روان و چې تېره شپه زوړ میجر عجیبه خوب لیدلی او غواړي چې خپل خوب نورو ځناورو ته هم ووايي. ټولو ځناورو دا فیصــله کړې وه، څه وخ چې مســتر جونز یوې خواته ولاړ، نو هغوی به د زوړ میجر د وینا د اورېدو لپاره د انبار په لویه کوټه کې ســـره راټولېږي. د فارم ټولو ځناورو د زوړ میجر ډېر درناوی کاوه او هر ځناور دې ته چمتو و چې د هغه د وینا د اورېدو په خاطر یو ساعت بې خوبي په ځان تېره کړي.

له مخکې نه میجر د انبار د لویې کوټې د کنج په یو اوچت ځای د بوســـو په بســـتره کې ډوب پروت و. د ده د بســـترې له پاســـه یو لانټین په موږي کې ځوړند و. په دې وخت کې دولس کلن و، جود یې غټ شــوی و، خو د ښخوا غوندې د ځوانی قوت په کې نه و پاتې. خو له ورایه له قاره ډک هوښـــیار او مهربان خوګ ښکارېده. له ټولو ترمخه د انبار لویې کوټې ته درې سپي بلوبل Blue bele ژیســـي Jessie او پنچر Pincher رانوتل، په دوی پســـې خوګان راغلل او د راتلو سره سم د اوچت ځای مخامخ په بوسو کې پرېوتل. چرګانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکرکیو په درشــــلوکې ځای ونیو، کوترې پورته لرګو ته والوتلې او مېږې د خوګانو تر شاه پرېوتلې او د پرې وتو سره سم يې په شخوند لاس پورې کړ. دکراچۍ دوه اســونه بوکســر Boxer او کلوور Clover يوځای رانوتل. د دې لپاره چې بوسوکې پټ پراته واړه څناور تر پښو لاندې نه کړي، ډېر ورو ورو تلله او په ډېر احتياط يې خپل لوی او ببر سومان اېښودل.

کلوور پوخ عمر ته رســـېدلې قوي اســپه وه، خو تر څلورم بيانځ تر زېږولو وروسته په کې اوس د ځوانۍ هغه پخوانی خوند نه و پاتې. بوکسر د وجود نه ډېر لوی څناور و. قد يې تقريباً اتلس لويشتې و او د دوو عادي اسونو قوت يې درلود. د شونډک د لاندې د سپينې کرښې له کبله څه ناڅه ساده غوندې معلومېده دا هم څرګنده وه چې دی لومړۍ درجه ځيرک څناور نه و، خو د کړو وړو او د کار د زيات قوت په وجه ورته د فارم ټولو څناورو په درانه نظر کتل.

تر اسونو وروسته سپينه اوزه موريل Muriel او زوړ خر بنجامين Benjomin د يو بل پســې راغلل. بنجامين په فارم کې له ټولو نه زوړ او ډېر بد خويه څناور و. هغه ډېرې لږې خبرې کولې، که چېرې به يې خبرې هم وکړې، نو د ده هره تبصره به د بدبينۍ نه ډکه وه. د مثال په ډول هغه به داسې ويل: ((خدای راته لکۍ د دې لپاره راکړې چې مچان پرې وشــړم. که لکۍ يې نه وای راکړې، نو مچان به هم نه وو.)) په ټول فارم کې منجامين يوازينی څناور و چې ده په ټول ژوندکې نه و خندلي. که چېرې به چا ترېنه وپوښــتل چې ته ولې نه خاندې، نو هغه بد ورته تل دا ځواب ورکاوه چې ((ما په ټول عمر کې د خندا وړ هېڅ شــی نه دی ليدلی.)) ســره له دې چې منجامين به ښکاره اعتراف نه کاوه مګر هر چاته څرګنده وه چې هغه په ټول فارم کې يوازې د بوکســر مخلص دوســت و. دواړه به تل يوځای د باغچې نه وړاندې کور ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نږدې په وړوکي مالګړ کې خوا په خوا ځړېدل، خو یو تر بل یې هېڅ خبرې نه کولې.

ایله دواړه اســـونه پرېوتي و چې د بتې بچې د انبار لویې کوټې ته رانوتل. له دوی نه مور ورکه شوې وه، ټول د کوټې دننه کتار ودرېدل او په ((څیو څیو)) یې شـــروع وکړه. دوی د یو ځای نه بل ځای ته منډې وهلې او د کېناســـتلو لپاره یې داسې ځای پلټه چې د پښـو لاندې نه شـي. کلوور د خپلو مخکینیو اوږدو پښـــو څخه د دوی چاپېر دېوال جوړ کړ د بتې بچې د کلوور د پښـــو دننه دېوال کې راټول شول او ډېر ژر خوبو یوړل.

مولي Mollie د مستر جونز نازولې، ښکلې مکر بېعقله سپینه اسپه وه. مستر جونز وربانده ې تل د ښکار دامونه وړل. څه وخت چې هغه په ډېر ناز او مکېز انبار ته رانوتله، نبات یې په خوله کې وو او په خوند خوند یې وربانده ې شخوند واهه. په دې ورځ هغې د ځټ په ویښتو کې سرې پټۍ تړلې وې، دې په کوټه کې دننه په مخکې کتار کې ځای ونیو او په دې امید چې ځان ته د نورو پام راوګرځوي، مولي د ځټ د سپینو ویښتو او په ویښتو کې تړلې شویو سرو پټیو سره لوبې شروع کړې.

تر ټولو وروسته پیشو رانوتله، د خپل عادت سره سم هغې د تود ځای په لټه اخوا دېخوا کتل او په پای کې د بوکســـر او کلوور ترمنځ غونجه پرېوتله. ډېر ژور خوب یوړله او په خوب کې په خرار شروع وکړه. په خواږه خوب ویدې پیشکې تر پایه د میجر د وینا یو ټکی هم وانه ورېده او نه پر دې پوه شوه چې زوړ میجر څه وویل.

د کورني کارغه موســـز Mosses نه پرته چې د لویې دروازې تر شـــاه په خپله جاله کې ویده و، نور ټول ځناور حاضـــر شـــوي وو. کله چې میجر د ښو د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې وکتل چې د فارم ټول ځناور راغلي دي او هر یو په خپل ځای پروت دی او ټول د ده د وینا انتظار باســي، نو میجر لومړی خپله غاړه تازه کړه او بیا یې په خبرو پیل وکړ:

((ملګرو! پوره باور لرم چې تاسـو به زما په تېرې شـپې په عجیبه خوب خبر یئ. مخکې لـه دې چې د خوب پـه بـاره کې درتـه وګړیږم. د خوب تر ویلو دمخه درته یوه بله مهمه موضوع ویل غواړم.))

(ملګرو! زه فکر کوم چې یو څو میاشتې وروسته به زه ستاسو په منځ کې نه یم. مخکې له دې چې زه مړ شـم، دا خپله وظیفه ګنم چې تاسـو ته خپله هغه پوهه چې ما د اوږد ژوند د تجربې په نتیجه کې حاصـله کړې ده، منتقله کړم. ما په دې فارم کې اوږد ژوند تېر کړ، زه تل په غوجل کې ځانله پروت یم او په غوجل کې د ځانله پرېوتو په وجه زه د فکر کولو لپاره ډېر وخت لرم. په زغرده درتـه ویلی شــم چې زه د ژونـد پـه مـاهیت او پـه زمکـه بـانـدې د اوســېدونکو ځناورو په برخه کې له هر چا نه ښــه پوهېږم. زه غواړم چې د خوب د ویلو ترمخه تاسو ته په دې موضوع څه خبرې وکړم.))

ملګرو! زموږ د ژوند ماهیت څه دی؟ راځئ چې د داســې ژوند مقابله وکړو، زموږ ژوند د ستونزو او شـاقه کارونو څخه ډک او ډېر لنډ دی. کله چې موږ پیدا شــو، موږ ته دومره خوراک راکول کېږي چې په دې خوراک مو ایله په بدن کې ســاه غرېږي. کله چې موږ د کار وړ شــو او کار کولای شــو، نو موږ مجبور یو چې د خپل قوت او توان تر وروسـتۍ شـېبې پورې کار وکړو او کله چې زموږ څخه نوره ګټه نه شي اخیستل کېدای، نو بیا ټول په ډېره بې رحمۍ حلالېږو. تر یو کلنۍ وروســته په انګلســتان کې یو ځناور هم د خوشـالۍ او ارامۍ په مفهوم نه پوهېږي. په انګلسـتان کې یو ځناور ښــاد او ازاد نه دی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې دا يو څرګند حقيقت دی، چې دلته د څناور ژوند خواري او غلامي ده.))

((ايا دا د طبيعت حکم دی؟ ايا زموږ وطن دومره غريب دی چې د دې زمکې اوسېدونکو څناورو ته ښه ژوند نه شي برابرولای؟))

((ملګرو! واقعيت داسې نه دی، زر ځله درته ويلی شم چې واقعيت داسې نه دی. د انګلستان زمکه حاصل خېزه ده او اقليم يې هم ډېر ښه دی، د انګلستان حاصر خېزه زمکه د دې وړ ده چې د اوسنيو اوسېدونکو څناورو په تناسب نورو ډېرو څناورو ته پرېمانه خوراک برابر کړي. يوازې دا زموږ فارم يو درجن اسونو، شلو غواوو او په سلګونو اوزو ته خوراک ورکولای شي، چې د دې فارم ټول څناور به يو داسې هوسا او با وقاره ژوند ولري چې اوس يې موږ هېڅ تصور هم نه شو کولای. نو موږ بيا ولې په داسې ناوړه شرايطو کې ژوند کوو؟ د دې مسلې عامل دا دی چې زموږ د کار او زيار د توليد شتمني راڅخه انسان پټوي.))

((ملګرو! زموږ د ټولو کشالو علت درته په لنډه خلاصه کوم او هغه دا چې زموږ د ژوند ټولې کشالې راته د انسان له لاسه راپېښې دي. زموږ اصلي دښمن انسان دی او بس. زموږ د ژوند ټولې کشالې له دغه دښمن سره نه جلاکېدونکې اړيکې لري. تاسو انسان له صحنې وباسئ. زه ډاډ درکوم څه وخت چې دغه دښمن له منځه ولاړ، نو د ده سره يوځای زموږ د لوږې او شاقه کارونو ټول عوامل هم په خپل له منځه ځي.))

((انسان يوازينی مخلوق دی چې توليد نه کوي، خو خوراک کوي. انسان شيدې نه ورکوي، انسان هګۍ نه اچوي، دی يوې نه شي راکښلای او نه دومره چټک زغاستلای شي چې سوی دې په منډه ونيسي. عجيبه ده چې بيا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم د ټولو ځناورو بادار انسان دی، ټول ځناور په کار اچوي، انسان د ځناورو د تولید ډېره برخه په خپل جیب کې اچوي او د ځناورو له تولید څخه دومره لږه برخه بېرته ځناورو ته ورکوي، چې دوی محض د لوږې مړه نه شي. زموږ د کار په قوت زمکه یوې کېږي، زموږ ســـرې دغه زمکې څربوي، بیا هم په موږ کې یو داســې ځناور نه پیداکېږي چې هغه دې د خپل پوســتکي نه پرته د نورو شیانو خاوند هم وي!)).

((ماته مخامخ پرتو غواوو! تاسو تېر کال څو زره ګلینه شیدې ورکړې؟ په دغه شـیدو تاسـو د خپلو خوسـو یو قوي نسـل روزلای شـو، سـتاسـو شـیدې څه شــوې؟ د دغو شــیدو هر څاڅکی زموږ د دښـــمنانو د ســـتوني نه تېر شـــوی دی.))

((تاســـو چرګو ســـږ کال څومره هګۍ واچولې؟ له دغو هګیو څخه څومره چرګوړي راوتلي دي؟ د دغو هګیو ډېره برخه د دې لپاره بازار ته ولاړه چې جونز او د هغه مزدوران پرې پیسې وګټي.))

((کلوور؛ هغه څلور بیاڼ چې تا زېږولي وو، څه شول؟ دغه بیاڼ چې باید ستا د زوړ عمر د ســـاتنې او خوشــالتیا تکیه وای، هر یو د یوکلنۍ په عمر خرڅ شـو، افسـوس چې ته به له هغوی څخه یو هم په خپل ټول ژوند کې په سترګو ونه ګورې، تاته د څلور کرته بلاربېدو او په زمکه کې د شـپه او ورځ د کار په بدله کې له ډېرې لږې ځیرې او د اخور نه پرته نور څه درکړل شوي دي؟))

((او ســـره له دې هم چې موږ د خوارۍ او تکلیف ډک ژوند تېروو بیا هم موږ ته دا موقع نه راکول کېږي چې خپل ژوند به طبیعي صـــورت تر پایه ورسوو. زه د خپل ځان په باره کې شکایت نه لرم، ځکه چې زه یو د نېکمرغه ځناورو څخه یم. زه اوس دولس کلن یم او تراوســـه مې د څلور ســـوه څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیات بچي زېږولي دي او د یو خوګ طبیعي ژوند هم دومره دی. په صراحت درته وایم چې یو څناور هم د انسان د بې رحمه چړې څخه نه خلاصېږي. تاسو واړه خوګان چې زما مخامخ پراته یئ، په یو کال کې دننه به تاسو قصاب خانې ته یوړل شئ، دلته به تاسو ډېرې بغارې ووهئ خو ستاسو د بغارو سره سره به ستاسو ژوند ته خاتمه ورکړل شي. موږ ټول څناور که غواوې یو او که خوګان، که چرګان یو او که مېږې، بلکې زموږ څخه هر یو څناور حتماً د دغه بوګنوونکي سرنوشت سره مخامخ کېدونکی دی. همدا شان اسونه او سپي هم څه ښه ورځ نه لري.))

((بوکسـره؛ کله چې ستا لوی او قوي غړي خپل قوت او توان له لاسه ورکړي، په هم هغه ورځ دې جونز په قصاب پلوري، ته به د قصاب په بې رحمه چاړه حلالېږې او ستا غوښې به د ښکاري سپو لپاره پخېږي، په سپو هم دغه ورځ راتلونکې ده. کله چې دوی زاړه او بې غاښو شول، جونز به د دوی د ورمېږونو پورې لوی کاڼي وتړي او په ډنډونو کې به يې غرق کړي.))

((ملګرو! ایا دا د لمر په شان روښانه واقعیت نه دی، چې زموږ د ژوند ټول خواري او بدبختي د انسان د ظلم او استبداد له لاسه دي؟ که غواړئ چې تاسو په خپله د خپل کار د تولید خاوندان شئ، بیا نو پورته شئ او د دغه ظالم انسان نه ځانونه خلاص کړئ. که د انسان نه مو ځانونه خلاص کړل، نو زه زېری درکوم چې په یوه شپه کې به د ټولو شتمنیو او ازادیو خاوندان تاسو شئ.))

((څه باید وکړو؟ د انسانانو د نسل د غورزولو لپاره پرله پسې او نه ستړي کېدونکې مبارزه وکړي. ملګرو! تاسو ته زما یو پیغام دی او دغه پیغام دی ((انقلاب)) زه اوس نه پوهېږم چې دغه ((انقلاب)) به کله راشي، کېدی شي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دغه ((انقلاب)) یا په یوه هفته کې راشي او یا په سلګونو کلونو کې، لکه څنګه چې زه د خپلو پښو د لاندې دا بوس په خپلو رڼو سترګو وينم همدا شان زه پوخ باور لرم چې ژر یا وروسته دغه ((انقلابي عدالت)) خامخا راتلونکی دی.))

((ملګرو! په دې لنډ او د ستونزو نه په ډک ژوندکې د انقلاب نه پرته په بل هیڅ شي فکر ونه کړئ. د دې لپاره چې راتلونکي نسلونه خپلو مبازو ته د انقلاب د بریالیتوب پورې دوام ورکړي، نو زما دغه پیغام راتلونکو نسلونو ته هم ورسوئ.))

((ملګرو! په خپله اراده او تصمیم کې هیڅ تزلزل پیدا نه کړئ، پام کوئ چې د انسانانو استدلال مو بې لارې نه کړي. کله چې درته انسانان وايي چې د انسان او ځناورو ګټې مشترکې دي او یا د ځناورو او انسان خوشبختي یو شی دی، دا ټول دروغ دي. دا پوچې خبرې دي، پام کوئ چې غوږ ورته ونه نیسئ، ځکه چې انسان د خپلو ګټو پرته د بل هیڅ مخلوق د ګټو خیال نه ساتي راځئ چې د انسان پر ضد مبازه کې موږ ټول ځناور په خپل منځ کې مکمل اتحاد او ملګرتیا وساتو او باید چې موږ په یو اواز دا چیغه پورته کړو چې ټول انسانان زموږ دښمنان دي او ټول ځناور د یو بل ملګري او عزیزان دي.))

کله چې میجر بیانیه ورکوله په دې وخت کې درې غټې مږې د خپلو سورو څخه راوتلې وې او په وروستیو پښو ولاړې د هغه خبرو ته یې غوږ نیولی و. ناڅاپه ورباندې د پیشو نظر ولګېد. هغوی په یو ترات په منډه په خپلو سورو ورننوتلې او په ډېره چټکتیا یې ځانونه د مرګ له کومې خلاص کړل. په دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېه کې د ځناورو شور پورته شو او میجر د شور د غلي کېدو په خاطر خپله مخکنۍ پښنه پورته کړه.

((ملګرو! هغه ویل: ((دلته ستاسو سره فیصلې ورې یوه مهمه موضوع طرح کوم. ایا وحشـــي ځناور لکه مږې. ســـوي او نور زموږ ملګري دي او که دښمنان؟ ایا مږې ملګرې دې؟ راځئ چې دا موضوع رایې ته وړاندې کړو او زه غونډې ته د دوی سوال د وړاندې کېدو وړاندیز کوم.))

ډېره ژر رایې واخیستل شوه او ټولو په مطلق اکثریت فیصله وکړه چې ملګرې دي. په ټوله غونډه کې درې سپي او یوه پیشو مخالف وو، اما وروسته د رایې د شـــمېرلو څخه څرګنده شـــوه چې دوی هم دواړو خواوو ته خپلې رایې ورکړې وې. میجر خپلو خبرو ته دوام ورکړ.

((ملګرو! لږ نور څه هم ویل غواړم او شـــاید چې دا زما د تېرو خبرو تکرار وي. د انســان او د هغه د لارو چارو پر ضــد د دښــمنۍ وظیفه هېره نه کړئ. هر څه چې په دوو پښــو ګرځي هغه زموږ دښــمن دی. هر څه چې په څلورو پښـــو ځي او یا ځانګو نه لري هغه زموږ ملګری دی. پام کوئ چې حتی د انسان پر ضد د جګړې په دوران کې هم تاسو د انسان غوندې ښکاره نه شئ او هرکله چې تاســو په انســان بریالیتوب مومئ باید د انســان فســاد خپل نه کړئ. د انســان ټول عادتونه خراب دي او تاســو په کلکه د انســان د عادتونو څخه ځانو نه وســـاتئ. د انقلاب وروســــته دې هېڅ ځناور په کور کې نه اوسېږي، په بستره دې نه ویده کېږي، جامې دې نه اغوندي، شراب او تمباکو دې نه څښــي، پیســو ته دې نه نږدې کېږي او تجارت دې نه کوي. یو ځناور دې په بل ځناور ظلم نه کوي، ضــعیف یو او که قوي هوښــیار یو او که ســاده،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ ټول ځناور د يو بل وروڼه يو. پام کوئ چې يو وروړ بل ورو مړ نه کړئ، ټول ځناور مساوي دي.))

((ملګرو! اوس درته د تېرې شپې خوب وايم. زه درته د دې خوب تشريح نه شم کولای، ځکه چې دا د داسې نړۍ خوب دی چې د زمکې په سر به ټول انسان له منځه تللی وي او يوازې ځناور به د دې زمکې اصلي وارثان وي. ډېر وخت کېږي چې يو شی زما نه هېر شوی و او تېره شپه راته دغه شی په خوب کې راياد شو. زه لا وړوکی خوګ وم چې زما مور او نورو خوګانو به يوه زړه ترانه ويله او دوی ټول يوازې د دې ترانې په اهنګ او درې مخکنيو ټکو پوهېدل. په ماشومتوب کې زه هم د دې ترانې په اهنګ پوهېدم لاکن ډېره موده کېږي چې د ترانې اهنګ مې له ياده وتلی و. د تېرې شپې په خوب کې راته هېر اهنګ بيا را په ياد شو. د خوب مهمه برخه دا ده چې په خوب کې راته د زړې ترانې ټول الفاظ هم راپه زړه شول. زه پوره باور لرم چې ډېر پخوا ټولو لرغونو ځناورو هم دا ترانه ويله خو له بده مرغه ورپسې نسلونو دغه ترانه هېره کړه.))

((ملګرو! زه به اوس درته دا ترانه ووايم، تاسو پوهېږئ چې زه اوس زوړ يم او اواز مې هم بغن دی خو چې زه درته د دې ترانې اهنګ يو ځل در زده کړم بيا يې تاسو په خپله ښه ويلی شئ. د دې ترانې نوم دی: د انګلستان ځناورو.))

((وړ ميجر غاړه تازه کړه او ورپسې يې ترانه شروع کړه. لکه څنګه چې هغه ويلي وو چې اواز مې بغن دی، برعکس هغه ترانه په ډېر خوند وويله او د دې ترانې خوږ اهنګ د فارم ټول ځناور په مستۍ راوستل، د ترانې الفاظ دا دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځـــــاورو د ايـــرســـــنډ او انـــګـلســـــتان
ځـــــاورو د هـــر مـــلــک او ټـــول جـــهـــان
د راتـــلــونــکـي طــلايــي وخــت پــه بــاره کـې
واورئ زمـــا د خـــوشـــالـــيــو ډک زېـــرى
ژر يـــا وروســــتــه هـــغــه ورځـــې دي راتـــلـــونــکې
چې غـــورځـــېـږي مســــتـــبـــد انســــان لـــه تـــخـــتـــه
او دا زمـــوږ پـــر حـــاصـــل خـــېـزو ښـــکـلـو زمـکـو
بـــه يـــوازې ځـــــاور ګـــرځــي راګـــرځـــي.

«««

زمـــوږ د پـــوزو پـــېـزوانـــونـــه بـــه نـــور نـــه وي
او انســـــان بـــه مـــو پـــه خـــولـــو کـــې
مـــلـــونـــه نـــه شــــي اچـــولاى
زنـــک وهــــلــــي بـــه پـــراتـــه وي
ټـــول مـــلـــونـــه رکـــابـــونـــه
نـــور بـــه نـــه وي شـــړکـــهـارى د غـــمـچـــيــنـــې

«««

کـــه غـــنـــم دي کـــه اوربشـــــې کـــه جـــودر دي
کـــه واښـــــه دي کـــه لـــوبـــيـــا کـــه چـــغـــنــدر دي
کـــه شـــوتـــل دي او کـــه هـــر څـــه شـــتـــمـــنـي دي
دا بــــه زمـــــوږ وي، ټــــول بــــه زمــــوږ وي
د دې ورځـــې تصــــور تـــاســـو تـــه ګـــران دى.

«««

Collected by: zia ur Rahman zia
zia_zzia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پــټــي د انــګــلســتــان بــه ټــول ســمــســور وي
او اوبــه بــه يــې لا نــورې هــم رڼــې وي
خــوږ نســيــم بــه پــرې چــلــېــږي
پــه دې ورځ بــه مــوږ ازاد يــو
د دې ورځــې پــه خــاطــر بــه ټــول جــنــګــېــږو
کــه څــو مــړه شــو تــر هــغــه ســبــاوون مــخــکــې

»»»

کــه آســونــه کــه غــواګــانــې پــيــل مــرغــان دي
کــه څــه بــتــې او يــا نــور ټــول حــيــوانــان دي
بــايــد يــو شــي پــه تــلاش د ازادۍ کــې
ځــنــاورو د ايــرلــيــنــډ او انــګــلــســتــان
ځــنــاورو د هــر مــلــک او ټــول جــهــان
د راتــلــونــکــي طــلايــي ژونــدون لــپــاره
مــاتــه خــيــر شــئ او دا زمــا زېــري خــپــاره کــړئ

»»»

ترانې دفارم په ټولو ځناوروکې زبردســت جوش راپيداکړ. ميجر لا ترانه پای ته نه وه رسولې چې تقريباً ټولو ځناورو د ميجر سره يوځيا ترانه زمزمه کوله. ســاده ځناورو اهنګ او ترانې څو ټکي زده کړي وو. د خوګانو او ســپيو غوندې هوښــيار ځناورو په څو دقيقوکې ټوله ترانه په ياده ياده کړه. د څو کرته تکرار وروسته په ټول فارم کې ((د انګستان ځناورو)) د ترانې لړزوونکی اهنګ خپور شو. غواګانو په رمباړو، اوزو په بغ بغ، سپيو په سرنګېدو اسونو په شــنېدو او بتو په قاقا ســندره ويله. له ډېرې خوشــالۍ څخه د فارم ټولو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځناورو پنځه کرته دغه ترانه تکرار کړه. که چېرې د دوی د ترانې په ویلو کې مداخله نه وای شوې، ښایي چې دغه ترانه به ټوله شپه روانه وای.

له بده مرغه مستر جونز راویښ شو هغه د بسترې نه راودانګل او فکر یې کاوه چې ګوندې د کور غولي ته ګیدړه رانوتې ده. هغه د خوب په کوټه کې ولاړ ټوپک ته لاس کړ او په تیاره کې په شپږم نمبر کارتوس ډزې وکړې. د ټوپک ګولۍ د انبار دکوټې په دېوال ورننوتلې او د ډز سره د ځناورو پټه غونډه ډېره ژر خپره شوه او ټول ځناور په یوه منډه د ویده کېدو ځایونو ته وتښتېدل. مرغیو خپلو جالو ته ودانګل او نورو ځناورو په سوکې ډوب پرېوتل او په یوه شېبه کې ټول فارم ویده شو.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

درې شپې وروسته زوړ میجر په خوب کې په ارامه ساه ورکړه او د هغه مړی د باغچې تر څنګ ښخ شو. دی د مارچ د میاشتې پر لومړنیو ورځو کې مړ شو.

د زوړ میجر تر مړینې وروسته د راتلونکو درې میاشتو په دوران کې ډېر جدي فعالیت روان و، ځکه چې د میجر وینا اوس د فارم هوښیار ځناورو ته د ژوند په باره کې بالکل نوې جهان بیني ورکړې وه، سره له دې چې هوښیار ځناور هم په دې نه پوهېدل چې د میجر د وړاندوینې له مخې دغه انقلاب کله راتلونکی دی او نه د دې داسې کومې نښې نښانې لیدلې چې ګوندې دغه انقالب به د دوی په ژوندکې راشي. خو بیا هم دوی دا خپله وظیفه ګڼله چې د راتلونکي انقلاب لپاره لار هواره کړي. خوګان د فارم تر ټولو ځناورو هوښیار وو، ځکه نو د فارم د ټولو ځناورو د تدریس او تنظیم کار یوازې د خوګانو پر اوږو پربوت. د ټولو خوګانو په جمله کې سنوبال Snowball او ناپولن Napolean دوه مشهور ځوان خوګان وو او دوی دواړه مستر جونز د خرڅولو لباره ډېر ښه ساتلي وو. په ټول فارم کې ناپولن د برک شیر Berk shire د خوګانو د نسل څخه یوازې خوګ و. دې د وجود نه لوی، سخت مزاجه چپ او خپل سری حیوان و. د ده په مقابله سنوبال ژوندی زړې، فصیح او ځیرک خوګ و، مګر سنوبال دناپولن غوندې د دروند شخصیت څښتن نه و، له دوی برسېره د فارم نور ټول نر خوګان ارګجه پورکز Porkers وو. په دوی کې سیکولر لنډې او څورب خوګ و. ده ګرد غمبوري، رپنده سترګې چست حرکتونه او چیغنده اواز درلود. په خبروکې ډېر تکړه و. کله چې به یې د ځینو مشکلو مسایلو د تشریح په باره کې استدلال کاوه، هر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت به يې يوې او بلې خوا ته ټوپونه وهل او دا دده مخصوصه طريقه وه، هما شان به يې خپله لکۍ ژر ژر تاووله راتاووله چې دې کار د نورو د قانع کولو لپاره يو ډول تشويقي جنبه درلوده. د فارم نورو ځناورو د سيکولر د استدلال په برخه کې تل دا اعتراف کاوه چې سيکولر د خپل استدلال په قوت له تور څخه سپين او له سپين څخه تور جوړولای شي.

دې درېواړه خوګانو تل زياد اليست چې د وړ ميجر ويناګانو ته د ((حيوانيت)) په نوم د يوې مکملې ايډيالوژۍ سيستم ورکړی، د مستر جونز د ويده کېدو وروسته خوګانو په هفته کې څو شپې په لوی ګودام کې پټې غونډې دايرولې او دلته به يې نورو ځناورو ته ((د ځناورتوب)) د اصولو تشريح ورکوله. د غونډو په پيل کې دوی د ځينو ځناورو د ساد‌ګۍ، حماقت او بې علاقګۍ سره مخامخ شول، ځينو ځناورو به ويل چې موږ مستر جونز ته د وفادارۍ وظيفه په غاړه لرو او دې ځناورو په خپلو خبرو کې تل جونز د بادار په نوم باله. يا به يې په ځينو غونډو کې خبره داسې پيل کوله ((مستر جنز موږ ته خوراک راکوي، که چېرې هغه نه وي نو موږ خو به له لوږې مړه شو.)) ځينو به دا پوښتنې کولې ((هغه انقلاب)) چې زموږ تر مرګ وروسته راځي نو ولې اوس پرې ځانونه زهير کړو؟)) که چېرې دغه ((انقلاب)) خامخا راتلونکی دی، نو د ((انقلاب)) لپاره زموږ کار او زيا کول او يا نه کول به په ((انقلاب)) څه تاثير وغورځوي؟)) خوګانو به تل نورو ځناورو ته قناعت ورکاوه چې دغه ډول فکر کول ((د ځناورتوب)) د روحيې پر ضد يو عمل دی، خو دوی به تل د دا ډول سوالونو په مقابل کې د مشکلاتو سره مخامخ کېدل. سپينې اسپې مولي به له ټولو نه زيات بېعقله پوښتنې کولې. د هغې لومړۍ پوښتنه د سنوبال نه دا وه ((ايا د انقلاب نه وروسته به نبات وي؟)) سنوبال د هغې سوال ته په قهرجنه لهجه ځواب ورکړ، ((نه! تر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انقلاب وروسته به نبات نه وي. موږ په فارم کې د نبات د جوړولو وسایل نه لرو. د انقلاب نه وروتسه به د فارم ټول جودر او وچ واښه ستا د ضرورت پر اساس ستا په اختیار کې وي.)) ایا د انقلاب نه به وروسته ماته د خپل څټ په ویښتو کې د پیټو د تړلو اجازت وي؟)) مولي بله پوښتنه وکړه.

((ملګرې! په دغه پټۍ چې ته ورباندې دومره مینه یې او ورپسې مرې، په واقعیت کې دغه ستا د غلامۍ نښه ده. ایا ته په دې نه پوهېږې چې ازادي ډېر ارزښت لري او که په څټ کې یوه پټۍ تړل؟)) سنوبال ورته ځواب ورکړ. په ظاهر کې مولي د سنوبال ځوابونه ومنل اما په زړه کې قانع نه و.

خوګانو د کورني کارغه موسز د دروغو پر ضد ډېره سخته مبارزه کوله. موسز یو چوغلګر، هوښیار او خبرلوڅ مارغه و او ده به تل جونز ته د جاسوسۍ کار کاوه. موسز به تل ویل چې هغه په یو مرموز ځای کې د نباتاتو د غر په باره کې معلومات لري او کله چې ځناور مړه شي، د مړینې نه وروسته ټول ځناور دغه غر ته ځي.د نباتو په غر کې ټوله اوونۍ رخصت دی، دلته کال دولس میاشتې شنه شوتل ولاړ وي او د دې غر په لمنو کې د زغرو په تېلو کې پاخه د نباتو او د کېکونو بوټي ولاړ دي. نورو ځناورو د موسز نه نفرت کاوه، ده به تل دروغ ویل او ټک کار یې نه کاوه، خو سره له دې هم ځینو ځناورو د نبات په غره عقیده پیداکړې وه. خوګانو به تل د نورو ځناورو په منځ کې دا تبلیغ کاوه چې موسز دروغ وایي او دنباتو د غره په نوم هېڅ غر وجود نه لري.

دکراچۍ دوه اسونه بوکسر او کلوور د خوګانو وفادار شاګردان وو، دوی په یوه مسله باندې په خپله فکر او غور نه شو کولای، دوی خوګان د استادانو په توګه منلي وو. هر څه چې به ورته خوګانو ویل دوی په پټو سترګو منل او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوګانو خبرې به يې په خپل ساده استدلال نورو ځناورو ته هم رسولې. دواړه به تل د ګودام په پټو غونډوکې حاضر وو او د هرې غونډې په پای کې به دوی ((د انګلستان ځناورو)) ترانه شروع کوله.

د ټولو ځناورو د توقع خلاف ((انقلاب)) ډېر ترمخه او ډېر په اسانه د بریالیتوب پړاو ته ورسېد. سره له دې چې مستر جونز يو سخت مزاجه بادار او لايق بزګر و، خو په تېرو څوکلونوکې هغه په بده ورځ اخته شوی و. هغه په محکمه کې په يوه دعوا ډېرې پيسې وبايللې او د پيسو د بايللو په وجه يې زړه غورځولی و. هغه اوس ډېر شراب څښل او د خپل صحت د ساتلو نه بې پروا شرابي شوی و. ټوله ورځ به د اشپزخانې په ارام کرۍ ناست و، اخبار به يې لوست، شراب به يې ګوټل او کله کله به يې په بيروکې د لمدې ډوډۍ پوټې موسز ته اچول. د ده نوکرام هم تنبل او بېمانه شوي وو. د فارم ټول پټي چټي او وحشي وښو نيولي وو، د کورونو چتونه بېخي زنګ شوي وو، د فارم غاړې او څنډې په بد حالت وې او په فارم کې ټول ځناور په ټوله ورځ نيم ګېډې وږي ولاړ وو.

د جون مياشت راورسېده او اوس د فارم د وښو د رېبلو وخت و. د شنبې پر ورځ د دوبې د اختر ورځ وه، په دې ورځ مستر جونز وليګډن ته تللی و او په ريدلاين Redloin کې دومره نشه شو چې د يکشنبې د نيمې ورځې پورې بېرته رانغی. د ده نوکرانو سهار د وخته غواګانې ولوشلې او بې له دې چې د ځناورو په خوراک چرت خراب کړي، دوی هم د سويو ښکار ته ولاړل. کله چې مستر جونز بېرته راغی هغه نېغ دناستې د کوټې په نرم پالنګ باندې د ويده کېدو لپاره ننوت. د ((نړۍ اخبار)) په نوم ورځپانه يې په مخ پرته وه او ځای پر ځای ويده شو. همد شان په ماښام کې هم ځناور وږي پاتې شول.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو ځناورو د لوړې مقاومت نه شو کولای، یوې وړې غوا د لوی انبار ورته ښکرونه اړم کړل. دروازه یې ماته کړه او ټول ځناور په منډه انبار ته ننوتل په انبارکې یې د غلې په کندوانو خولې خښې کړې او په پرتو غلو دانو تالان ګډ شو. په دې وخت کې مستر جونز له خوبه راویښ شو او هغه د څلورو مزدورانو سره غمچینې په لاس په منډه د انبار کوټې ته ورغلل او په هره خوا یې د غمچینې ګوزارونه شروع کړل. وړو ځناورو د لوړې او د غمچینو د وهلو زغم نه درلود. سره له دې چې ځناورو ترمخه هیڅ پلان نه درلود، خو بیا هم ټولو ځناورو په یوه اتفاق په ګډه په جونز او د هغه په نوکرانو ورودانګل، ناڅاپه ځناورو د هرې خوا نه جونز او د هغه نوکران د لغتو لاندې ونیول او ډېر ژر وضعه د جونز او د هغه د نوکرانو د کنټرول څخه ووتله. د دې نه مخکې دوی د ځناورو د داسې عکس العمل سره نه وو مخامخ شوي، دوی چې به مخکې څنګه غوښتل هم هغه شان به یې ځناور په خپله خوښه وهل او ځورول. اوس د ځناورو ناڅاپي پاڅون او بلوا څخه ټوکه نه وه، د ځناورو ناڅاپي پاڅون دوی ډېر زیات ووېرول، څو شېبې وروسته د دوی دفاعي هلې ځلې ختمې شوې او پنځه واړه په یو ترات د انبار کوټې نه وتښتېدل. پنځه واړه د لوی سرک په طرف د کراچۍ په لار چارنال زغاستل، بریالي ځناور ورپسې وو او په یوه دقیقه کې یې فارم له ساحې څخه په یوه منډه وویستل.

د جونز مېرمنې دا هر څه د خوب د کوټې نه په خپلو سترګو لیدل. هغې په ډېره وارخطایۍ د خپل سامان ځینې شیان د قالینې په خورجین کې ورومنډل او ډېره غلې په بله لار د فارم نه ووتله. موسز له خپلې ځالې نه راټوپ کړ. په زور چیغې یې ووهلې او نیغ د جونز د مېرمنې پسې وتښتېد. تر دې وروسته بریالیو ځناورو جونز او د هغه څلور نوکران د فارم نه بیدیال لوی سرک ته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسول او ورپسې يې د فارم هغه لويه دروازه چې پنځه پنجرې يې لرې پورې کړه. سره له دې چې ځناور ورباندې هېڅ پوه نه شول، اما په واقعيت کې د ځناورو انقلاب په بريالیتوب ترسره شوی و، ځکه چې اوس جونز او د هغه نوکران شړل شوي وو او د مانور فارم اوس يوازې د ځناورو په تصرف کې و.

په لومړنيو څو دقيقو کې د ځناورو په خپل بريالیتوب هېڅ باور نه کېده. خو بيا هم د دې لپاره چې ځانونه په دې متيقين کړي چې د فارم دننه انسانانو ځانونه نه وای پټ کړي، ټول په يو تراټ د فارم دننه او د فارم د ټولو سرحدونو چاپېره وګرځېدل او بيا يې په يوه منډه ځانونه د فارم مېنې ته راورسول چې دلته د جونز د ظلم او استبداد د دورې ټولو بقاياوو ته د تل لپاره خاتمه ورکړي. دوی د غوجل وروستۍ ګوټ ته پرتې د ملونو کوټې ماتې کړې او له دغو کوټو څخه يې د اسونو د وسپنې ملونه، کيزې، د ځناورو پېزوانونه او مهارونه، د سپو زنځيرونه او هغه تېرې چړې چې مستر جونز به ورباندې خوګان او وري خصي کول را وويستلې او دغه ټول شيان يې څاه ته کښته وغورځول، د غوجل ترڅنګ د خزلو اور بلېده او ځينې کيزې ترسرې او د ځناورو د خوراک توبرې يې د خزلو اور ته وغورځول. همدا شان د جونز د استبداد ځورونکې بقايا متروکې او غمچينې هم دې اور ته ګوزار شوې او څه وخت چې ځناورو وليد چې غمچينو اور واخيست او سرې لمبې يې پورته شوې، ټولو ځناورو د ډېرې خوشالۍ نه پورته پورته ټوپونه شروع کړل. سنوبال هغه پټۍ چې د بازار په ورځ به ورباندې جونز او د هغه نوکرانو د اسونو د څټ ويښته او لکۍ سنګارولې هم دې اور ته وارتولې.

((ملګرو! پټۍ د جامو حيثيت لري او جامې د انسان نښه ده، بايد ټول ځناور بربنډ وګرځي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنوبال په جګ اواز وویل:

کله چې بوکسر د خپل استاد خبرې واورېدې هغه ژر ولاړ او د دروځو وړوکې خولۍ یې هم راوړه او د خزلو اور ته یې وغورځوله. دا هغه خولۍ وه چې ده به د دوبي په ګرمۍ کې د مچانو له لاسه په سر کوله. څو چې مچان یې غوږونو ته ورنه نه وځي.

څناورو په ډېر لږ وخت کې د مستر جونز د استبداد ټوله بقایا له منځه یوړه. د ناپولن په بلنه ټول څناور د انبار لویې کوټې ته ولاړل او دلته هغه هر څناور ته یو په دوه خوراک او هر سپي ته دوه دانې بسکټ ورکړل. د خوراک نه وروسته ټولو څناورو په ګډه ((د انګلستان څناورو)) ترانه پرله پسې اوه ځله وویله. په دغه شپه کې ټول څناور یوځای څنګ په څنګ ویده شول او د لومړي ځل لپاره یې داسې خوږ خوب وکړ چې مخکې له دې هغوی هېڅکله داسې خوږ خوب نه و کړی.

دوی د معمول سره سم سهار د وخته راویښ شول. ناڅاپه ورته خپل بریالی انقلاب ور په زړه شو او ټول څناور یوځای څړ ځای ته په ځغاسته ورغلل. دلته بالځړ ته نږدې یوه وړوکې غونډۍ وه او له دې غونډۍ له سر نه ټول فارم ښکارکېده، دوی په یوه منډه د غونډۍ څوکې ته وختل او د سباوون په روښانه رڼاکې یې چار چاپېره په ځیر ځیر کتل. هو، اوس فارم د دوی ملکیت و او چار چاپېره هر څه چې د دوی په نظر راتلل دغه ټول د دوی ملکیت دی. څناورو د خوشالۍ له ډېره جوشه پورته هوا ته ټوپونه وهل، هغوی د سباوون په پرخه کې منډې رامنډې وهلې، دلته او هلته یې شنو وښو ته خولې اچولې، د څړبې زمکې لوټې یې په پښو میده کولې او د خاورې مست بوی یې بویوه. دوی د ټول فارم چکر ولګاوه او په ډېر غور یې په پټه خوله د فارم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرلې زمکو، د وښــو د پټو، باغچو، ډنډونو او چاپېره ولاړو بوټو معاینه وکړه. دوی د معاینې په دوران کې هر شــي ته په داســې حیرت کتل لکه چې دغه شی دوی له دې مخکې هېڅ نه وي لیدلای، همدا شان د دوی هېڅ باور نه کېده چې ګوندې دغه پراخه کرونده به اوس د دوی خپل ملکیت وي.

د فارم تر لیدنې وروسته ټول څناور د مسـتر جونز مېنې ته راغلل او دوی په کتار د دغې مېنې د دروازې مخکې غلي ودرېدل. سـره له دې چې اوس دغه مېنـه د دوی ملکیـت و، خو بیـا هم دوی دغې تـه د ننوتلو څخـه ډارېـدل، سـنوبال او ناپولن سـکوت مات کړ. دوی رامخکې شـول، د مېنې دروازې ته یې اوږې ورکړې او په یوه شــېبه کې یې د مېنې دروازه ورماته کړه او د ماتېدو سره ټول څناور په یوکتار مېنې ته ورننوتل. له دې ډاره چې په مېنه کې پروت سامان ګډوډ نه شي، ټولو څناورو د مېنې دننه په ډېر احتیاط چلند کاوه، دوی د پښــو په څوک د یوې کوټې نه بلې کوټې ته تلل او د خبرو پرځای یې د یو بل په غوږ کې پس پسـی کاوه. دوی د مسـتر جونز په مېنه کې د بنکو څخه د ډکو توشکونو، د ځان د لیدنې ښیښو، د اسونو د ویښتو نه ډک پالنګونو او سرفو، د بروسل قالینو او دناستې په کوټه کې د ملکې وکټوریا چوکاټ شوی لوی عکس ننداره په ډېره حیرانتیا کوله.

کله چې دوی جونز د مېنې د پوړو څخه راکښــته کېدل، مولي د څناورو په ډله کې نه ښـکار کېده، بلکې د مېنې دننه یې ځان پټ کړی و. ځینې څناور په مولي پســې وګرځېدل، ګوري چې هغه د جونز د ویده کېدو په کوټه کې پاتې شوې ده او د جونز د مېرمنې په سینګار مېز پروت نیلي پټۍ یې په خپلو اوږو اچولې ده. ښـیښـې ته ولاړه ده په ښـیښـه کې ځان ته ګوري او په ډېره سـاده توګه په خپله د خپلې ښــکلا ســتاینه کوي. ځینو څناورو د هغې دغه عمل وغانده. دوی بېرته اشــپزخانې ته ولاړل، دوی په اشــپزخانه کې د خوګانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوړندې غوږونو لپاره د ځانونو سره بيديا ته راوړي. يوازې د بوكسر په اشـــپزخانه‌كې د جونز د بيرو ډک برل په خپلو ســومانو چيت پيت كړ. له دې پرته په‌كوټو كې په پرتو ټولو شيانو هيڅ غرض ونه شو.

له دې ننداري په پای‌كې يو ځل بيا ټول ځناور د مســـتر جونز د مېنې په مخكې راټول شــول دلته ټولو دا فيصـــله وكړه چې د مســتر جونز مېنه دې د ځناورو د فارم د موزيم په حيث خوندي وســاتل شــي او تر دې وروســته به هيڅ ځناور په دې مېنه‌كې نه اوســېږي. ټولو په يو اواز دا فيصـــله ومنله او له دې فيصلې وروسته د ځناورو غونډه خپره شوه.

تر سبا ناري وروســته ســنوبال او ناپولن د ځناورو غونډه راوبلله. ((ملگرو! ((ســنوبال غونډې ته ويل،)) اوس پوره شــپږ نيمې بجې دي او ټوله ورځ راته مخكې پرته ده. نن موږ د وښــو لوگډوو، د لوگډېدو نه دمخه ســتاســو پام يوې بلې موضـــوع ته راگرځول غواړم،)) ((درې مياشـــتې مخكې د جونز ځامنو د زړې لهجې د زده‌كړې يو كتاب ډېران ته غورځولی و. موږ خوگانو دغه‌كتاب پيداكړ او موږ ټولو په تېرو درې مياشـــتوكې له دغه‌كتاب څخه ليک لوست زده‌كړي دي.))

ناپولن تور او سپين رنگ راوغوښت او بيا ټول ځناور د لوی سړک په طرف د فارم د لويې دروازې پر لور روان شول. په ټولو خوگانوكې د سنوبال ليک ډېر ښــه و، هغه د مخكې پښــې په‌گوتو د ليک برش ونيو. لومړی يې د لويې دروازې د تختې څخه ((د مانور فارم)) پخوانی ليک پاک كړ او د دې پر ځای يې ((د ځناورو فارم)) وليكه. تر دې وروســـته دغه فارم پر همدې نوم مشهور شو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې وروسته ټول ځناور د فارم ودانیو ته ولاړل. سنوبال ا ناپولن زینه راوغوښتله، دوی زینه د لوی ګودام دېوال ته ودروله، دلته سنوبال او ناپولن نورو ځناورو ته د تشریح په ترڅ کې وویل:

((ملګرو! موږ خوګانو کړای شول چې په دې تېرو درې میاشتو کې د ((ځناورتوب)) ټول اصول په ((اوه حکمونو)) کې خلاصه کړو. اوس دا اوه حکمونه په دې دېوال لیکل کېږي. له دې وروسته به دغه لیکل شوي احکام هم ستاسو او هم د راتلونکو ځناورو د ژوند لپاره د نه بدلېدونکو قوانینو حیثیت لري.))

د یو خوګ لپاره په زینه باندې د ځان د موازنې ساتل څه اسان کار نه و، خو بیا هم د ځینو مشکلاتو سره سنوبال په زینه پورته شو، یو څو پوړۍ کښته سکیولر ورته د رنګ بوتل نیولی و او په اخره پوړۍ ولاړ سنوبال د لیک کار شروع کړ. هغه په قیر دېوال دغه اوه احکام په ډېر روښانه سپینو تورو ولیکل. دغه توري د دېرش ګزه فاصلې څخه هم په اسانه لوستل کېدل. احکام دادي:

اوه احکام

۱– هر څه چې په دوو پښو ځي، دښمن دی.

۲– هر څه چې په څلورو پوښو ځي یا ځانګونه لري، ملګری دی.

۳– هېڅ ځناور به جامې نه اغوندي.

٤– هېڅ ځناور به پر بستره نه ویده کېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- هېڅ څناور به شراب نه څښي.

٦- هېڅ څناور به بل څناور نه وژني.

٧- ټول څناور مساوي دي.

په املاکې د دوو وړوکو غلطیو پرته دغه اوه احکام ډېر سوتره ولیکل شول. سنوبال د نورو څناورو د پوهېدو په خاطر دغه اوه احکام څو ځله په اوچت اواز ولوستل. د لوستلو نه وروسته ټولو څناورو د مکملې موافقې او تائید په توګه خپل سرونه وخوځول او په څناوروکې هوښیار څناورو دغه ټول احکام ډېر ژر په یادو یاد کړل. سنوبال د لیک د بورس د غوځولو وروسته وویل:

((ملګرو! وړاندې د وښــو د ځمکې پر لور! راځئ چې کار وقار وګنو راځئ چې دا په عمل کې اثبات کړو چې موږ څناور د جونز او د هغه د نوکرانو په تناسب چټک کار کولای شو.))

په دې وخت کې هغه درې غواوې چې د څه وخت راهیسې نارامه معلومېدې په پای کې په رمباړو سـر شـوې. په تېرو څلورویشـتو سـاعتونو کې هغوی نه وې لوشـل شـوې. تیونه یې د شـیدو څخه داسې ډک شوي وو، نږدې و چې وچوي. د لږ فکر کولو وروسـته خوګانو سـتلونه راوغوښـتل او خوګانو دغه درې واړه غواوې ولوشــلې.ددې لوشــلو څخه معلومه شــوه چې د خوګانو مخکې پښـې د لوشـلو لپاره مناسبې وې. د غواوو د ټینګو شـیدو څخه پنځه ستلونه ډک شول او په ستلونو کې پرتو شیدو ته ټولو څناورو په ډېره مینه او علاقه کتل.

((په شــیدو به څه کوو؟)) یو څناور پوښــتنه وکړه. ((کله کله به جونز زموږ د خوراک د پوټیو سره شیدې ګډولې)) یوې چرګې وویل: ((ملګرو! په شیدو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ فکر مه کوئ، د شــیدو چاره به وشــي!)) ناپولن چیغه کړه او په خپلهد شــیدو د ســتلونو نږدې ودرېد.)) په دې وخت کې لو ډېر مهم دی. ملګرو ســنوبال به درته لارښــوونه وکړي او زه به یو څو دقیقې وروســته درپسې درشم.))

((ملګرو! په وړاندې د وښو پر لور! وابښه ستاسو د لو انتظار باسي.)) ټول څناورکتار د لو لپاره ولاړ خوکله چې دوی مابښــام د وښــو له پټیو ســتړي ستومانه بېرته راغلل. ګوري چې شیدې غیب شوي دي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم څپرکی

ځومره په ډېر زیار او د خولو په تویولو څناورو وچ وابښه ځای پر ځای کړل! دوی د خپل‌کار او زیار په برکت ډېر حاصـــل ترلاســه‌کړ. دا ځل د دوی د توقع نه پورته لو په بریالیتوب ترســـره شـــو او زمکې هم ډېره غله وکړه. په ځینو وختونوکې به‌کار سـخت و، ددې علت دا و چې په فارم‌کې دکار ټول وسـایل د ځناورو پر ځای د انسـانانو دکار لپاره جوړ شـوي وو او دغه ډول وســایل د ځناورو دکار په لارکې لوی خنډ و. ځناورو دغه وســایل ځکه نه شـو اسـتعمالولای چې دوی باید د اسـتعمال په وخت‌کې پر وروسـتیو دوو پښو نېغ ودرېدلي وای. سره له دې مشکلاتو بیا هم خوګانو دموره هوښیارتیا درلودله چې دوی به د هر مشـــکل د حل لار پیداکولای شـــوه. د بلې خوا د فارم اســونه د فارم د ټولې زمکې د لوېشــت لوېشــت ســره بلد وو چې په واقعیت‌کې دوی د جونز او د هغه د نوکرانو په تناســـب د درمن (درمند) د جوړولو او په ښــاخې‌باندې د درمن د بادولو په‌کار ښــه پوهېده. خوګانو په خپله ټک‌کار نه‌کاوهن خو د نورو ځناورو په لارښـــوونه او څارنه‌کې بېخي تکړه وو. خوګانو د نورو ځناورو په تناسب ډېره پوهه درلوده. طبیعي وه چې دغه خوګان دې د نورو ځناورو مشـــرتوب په لاس‌کې ونیســـي. بوکســـر او کلوور به ټوله ورځ دکراچۍ د راکښـــلو په درمند دګرځېدو او د درمند د بادولو په‌کار مصروف وو. په دې ورځوکې خپلواک اصونو ملونو او واګو ته هېڅ ضـــرورت نه درلود. دکار پر وخت به یو خوګ د ټولو ځناورو تر شـــا روان و، دې خوګ به نورو ځناورو ته ویل: ((مګلرو! ښـي طرف ته وګرځئ، ملګرو! چپ طرف ته وګرځئ، ملګرو! شـــاته وګرځئ، ملګر! اخوا وګرځئ، ملګرو! دېخوا وګرځئ.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیلیو او چرګو هم ټوله ورځ په غرموکې اخوا دیخو منډې رامنډې وهلې او تر خپله وســه یې زیار ویســت، چې د غلې دانې او د وښــو ډنډرې په خپلو مښوکوکې درمند ته یوسي. د معمول سره سم د فصل او وښو لو او دردمند جوړیدو د جونز او د هغه د نوکرانو ډېر وخت نیوه، برعکس ځناورو دغه ټول کارونه په دوو ورځوکې ترســره کړل. د فارم په تاریخ کې د فارم زمکو دومره غله نه وه کړې. دا لومړی ځل و چې د غلې یوه دانه او د وښــو یو ډنډر ضـایع نه شو، ځکه چې چرګو او هیلیو د خپل تېز نظر په برکت د پټو نه د غلې هره دانه او د وښــو هر ډنډر راټول کړ او دوی د فصــل یوه دانه او یو ډنډر ضـایع کېدو ته پرې نه ښــود. همدا شـان د فارم په تاریخ کې دا لومړی ځل و چې د لو او د درمند په وخت کې یو ځناور هم یوه خوله خوراک پټ ونه خوړ.

په ټول دوبي کې د فارم نه د ستړي کېدونکي کار ډېر په بیړه روان و. ځناورو دا تصور نه کاوه چې د فارم کارونه به دومره په بیړه ترسره شي. اوس دوی د کار په کولو او د وخت نه مخکې د هر کار ســرته رســولو په وجه ډېر زیات خوشـــاله وو. اوس واقعاً د خوړو هرې مړۍ دوی ته له حده زیات خوند ورکاوه، اوس دغه ټول خواړه دوی خپل خواړه ګڼل. دغه ټول خواړه دوی په خپلو متو او په خپل زیار پیداکول او اوس دغه خواه ورته د مخکې لانجه مار بادار له خوا د خیرات په توګه نه ورکول کېدل، اوس د بې ارزښـــته او مفت خور انسان د تګ وروسته د فارم هر اوسېدونکي ځناور ته د خوراک هر شی پرېمانه ښکاره کېده، سره له دې چې ځناورو د ساعت تېرۍ مخکې تجربه نه درلوده، خو بیا هم دوی اوس د ســاعت تېرۍ د هرې شـــېبې نه ډېر خوند اخیست.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره له دې هم څناورو به کله کله د يو لړ مشکلاتو سره مخامخ کېده. د مثال په توګه په فارم کې د غلې د ټکولو او پاکولو ماشين نه و، کله چې دوی د کال په وروستنۍ موده کې غنم درمند کړ، لومړۍ ورباندې وګرځېدل او بيا يې د خولو په پوکي بوس تربنه پاک کړ دا ښځې لرغونې طريقه وه، خو بيا هم د خوګانو د هوښيارتيا په برکت او د بوکسر د جسمي طاقت په زور غنم پاک شول. د فارم ټولو څناورو د بوکسر د قوت او کار ډېر صفت کاوه، بوکسر د جونز په وخت کې هم سخت کارونه کول خو اوس ده د درې اسونو کار يوازې په خپله کاوه، کله به داسې ورځې هم راتلې چې د فارم ټول کار به د بکسر په قوي اوږو پربوت، په کوم ځای کې چې به ډېر سخت يا ډېر کار و بوکسر به د سهار نه تر ماښام دلته بوخت و او ټول روځ به يې ټېل وهل او راکښل کول. بوکسر د فارم د يو چرګ څخه داسې خواهش کړی و. ((ما هر سهار د نورو څناورو نه مخکې راويښوه. زه غوارم چې د ورځې د منظم کارد شروع نه مخکې ځينې مهم کارونه ((د خپلې خوښې کار)) د روجې پر اساس مخکې ترسره کړم.)) بوکسر د هرې کشالې د حل او د هر نيمګړې کار د پوره کولو لپاره يو ځواب ورکاوه او هغه دا چې ((زه به لاپسې سخت او ډېر کار کوم.)) په بل عبارت د ډېر او سخت کار کولو ځواب د بوکسر تکيه کلام ګرځېدلی و او کله چې به خوګانو نور څناور کار ته هڅول نو دوی به ورته د بوکسر د ډېر او سخت کار روحيه د نمونې په توګه ستايله.

د فارم هر څناور د خپل استعداد سره سم کار کاوه. د مثال په ډول چرګو او هيليو د درمندونو په وخت کې د پټو نه تيت و پرک غنم دانې راټولولې چې په پنجه کې له دغو دانو څخه د غلې پنځه پيمانې نوره سپما هم وشوه. اوس هيڅ څناور غلا نه کوله او يو څناور هم په خپله ځيره مرورتيا او خفګان نه ښکاره کاوه. پخوا د څناورو ترمينځ جګړې، يو بل چيچل، يو بل خوړل او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو بل پر ضد کینه درلوده، د ورځني ژوند عادي خصوصیات ګنل کېده، خو اوس دغه ټول شیان له منځه تللي وو یوازې کار وقا ګنل کېده او هېڅا د خپل کار نه غاړه غړوله.

دا یو واقعیت و چې مولي سهار د وخته نه شوه پاڅېدلای، کله چې به مولي کار ته راغله، نو هغې په دې پلمه چې په سوم کې یې کانې ننوتي دي، خپل ورسپارل شوی کار ډېر د وخته پرېښود او په خپله مخه به تلله. د فارم د پیشو رویه هم څه عجیبه غوندې وه. د کار شروع سره به هغه په ساعتونو ورکه شوه خو څه وخت چې به د ماښام په مهال کې کار خلاص شو او څناور به خوراک ته راټولېدل نو هم په دې وخت به پیشو راپیدا شوه او د راتګ سره به یې داسې ښودل لکه چې هېڅ نه دي پېښ شوي. پیشو د پلمو په جوړولو کې ډېره تکړه وه، هغې به هر ځل دمره ښه پلمه جوړوله او دغه پلمه به یې په دومره احساساتي لهجه بیانوله چې د فارم هر څناور به د هغې په ارادو او ښه نیت د زړه له کومي باور کاوه. ((د انقلاب)) راهیسې به زوړ بنجامین کې هېڅ بدلون نه لیدل کېده. بنجامین په ((انقلابي)) دوره کې هم د پخوا غوندې په کرار اما په سرزورۍ خپل کار ه دوام ورکاوه، هغه د هر کار کولو څخه غاړه نه غړوله خو د بوکسر او یا نورو څناورو غوندې د اضافي او د خپلې خوښې د کارونو داوطلب هم نه و، بنجامین د ((انقلاب)) او د ((انقلاب د نتایجو په باره کې هېڅ ونه ویل. که چېرې یو څناور به ورځنې دا پوښتنه وکړه چې ((ایا تاسو د جونز په شړلو او د ((انقلاب)) په راتګ ډېر خوشحاله نه یاست؟)) نو بنجامین به دغه سوال ته تل دا ځواب ورکاوه چې ((د خرو عمر ډېر اوږد وي او تاسو تراوسه په فارم کې یو خر هم مړ نه دی لیدلی)) نور څناور مجبور وو چې د بنجامین په اسرار امیزه ځواب قناعت وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فارم کې د يکشنبې ورځ عمومي رخصت و او په دې ورځ به د نورو ورځو په تناسب سباناری پوره يو ساعت ناوخته کېده. د رخصتۍ پر ورځ به د سبا ناري وروسته د فارم ټول ځناور د ((تيوري)) درسونو ته حاضرېدل او د ((تيوري)) د درسونو څخه يو ځناور هم غير حاضري نه شوه کولای. د ((تيوري)) درسونو د غونډو مراسمو کې به لومړی د فارم بيرغ پورته کېده. د دې بيرغ ټوکر يو زوړ شين مېز پوښ و او دغه مېز پوښ سنوبال د جونز د مېرمنې په کوټه کې موندلی و. سنوبال په دغه مېز پوښ په سپين رنګ د ځناورو سوم او ښکر رسم کړی و او د هرې يکشنبې په سهار به دغه مېز پوښ د فارم د خونې په باغ کې د بيرغ په ولاړه جنډه پورته کېده. د سنوبال د تشريح له مخې د بيرغ شين ټوکر د انګلستان د شنو پټو او د بيرغ سوم او ښکر د راتلونکي ((حيواني جمهوريت)) نمايندګي کوي. سنوبال به تل په خپلو خبرو کې په دې تاکيد کاوه چې دغه ((حيواني جمهوريت)) هله منځته راځي کله چې د انسانانو نسل له منځه ولاړ.

د بيرغ د پورته کېدو او د تيوريکي درسونو وروسته به بيا ټول ځناور د فارم د لوی ګودام په مينه کې د عمومي غونډې لپاره راټولېدل. دغه غونډه د ((مجلس)) په نوم بلل کېده. په ګودام کې به ټول ځناور ډلې ډلې په کتار ولاړ وو. په دې مجلس کې به د راتلونکې هفتې د کار پلان جوړېده او هم د بحث لپاره نوي پيشنهادونه وړاندې کېدل. په هر مجلس کې يوازې خوګانو د راتلونکې هفتې د کار پلان اعلاناوه او نوي پيشنهادونه په وړاندې کولو هېڅ فکر نه شو کولای اما هغوی په دې ښه پوهېدل چې خپله رايې څنګه ورکړي. د مجلس په ټولو بحثونو کې سنوبال او ناپولن له ټولو نه زياته جدي او فعاله برخه اخيستله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بحثونو څخه تل څرګندېدله چې هېڅ وخت دوی دوارو په یوه موضـــوع موافقه نه کوله. که یو به پیشـنهاد وکړ، نو بل به حتماً د پیشـنهاد پر ضـد دریځ نیوه. که چېرې به یو داسې پیشنهاد وکړ چې دغه پیشنهاد به د بحث او تنقید وړ هم نه و. نو بل به خامخا په دغه شان پیشنهاد بحث او تنقید کاوه. د مثال په توګه کله چې سنوبال مجلس ته دا پیشنهاد ((د باغچې شاته وړوکی مالځر دې د هغو ځناورو لپاره چې زاړه شـوي او د کار نه پرېوتي دي د اسـتراحت ځای په حیث وټاکل شي.)) وړاندې کړنو په دې موضوع هم ناپولن د شور نه ډک بحث او تنقیـد وکړ. هغـه د ځنـاورو د هرې طبقې د ((تقـاعـد عمر)) پوښـتنې شـروع کړې. ((غونډه)) به تل د ((انګلسـتان د ځناورو)) د ترانې په ویلو پای ته رسېده او تر غرمې وروسته وخت د ساعت تېرۍ د وخت په نوم اعلان شو.

د خوګانو مرکز د ځناورو د ســامان پخوانۍ کوټه وه. د ماښــام په وخت کې ځناورو په دې کوټه کې د اهنګرۍ، نجارۍ او نورو کســبونو د کتابونو مطالعه کوله. د مطالعې کتابونه د جونز د اوســېدو د کوټې څخه راوړل شـــوي وو. ســـنوبال د فارم ټول ځناور په ((بېلابېلو کمېټو)) کې تنظیمول او هغه د کمېټو په جوړولو او په دې کمېټو کې د ځناورو د تنظیمولو لپاره نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کولې. ســـنوبال د چرګو لپاره ((د هګیو د تولید کمېټه)) د غواوو لپاره ((د پاکو لکیو د ساتلو اتحادیه)) د وحشي ملګرو لپاره ((له سره د زده کړې کمېټه)) (د دې کمېټې څخه د مږو او ســـویو اهلي کول و) د مېږو لپاره ((د سـپینو وړیو د تولید نهضـت)) د ځناورو د سـواد لپاره ((د لیک لوسـت کورســـو نه)) او دا شـــان نورې مختلفه کمېټې او اتحادیې جوړې کړې. په مجموعي لحاظ د سنوبال ډېرې پروژې له ناکامۍ سره مخامخ شوې. د مثال په توګه له ټولو نه مخکې د وحشـــي ځناورو د اهلي کولو هلې ځلې ډېر ژر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناکامه شوې. سره له دې چې د وحشي ځناورو په اهلي کولو ډېر کار وشو، خو بیا هم د وحشي ځناورو د پخوا غونډې وحشي چال چلند ته دوام ورکړ. که چېرې به خوګانو د وحشي ځناورو سره ښه سلوک کاوه، نو وحشي ځناورو به له دغه سلوک نه ناوړه استفاده کوله او که چېرې به ورسره سخت سلوک کېده، نو بیا به دوی ((له سره د زده کړې کمېټې)) غونډو ته نه راتلل او هم به یې دغه سلوک د ځناورو دملګرتیا او وروروليـ د روحیې پر ضد عمل ګاڼه. وحشي مږه له ټولو نه مخکې ((له سره د زده کړې کمېټه)) کې شامله شوه او تر څو ورځو پورې یې د ټولو وحشي ځناورو نه زیاته په دې کمېټه کې فعاله برخه واخیستله. خو یوه ورځ هغه د بام پر سر ناسته وليدل شوه چې د چنچڼو سره په ډېره نرمه لهجه خبرې کوي. مږې چنچڼو ته ویل، ((ملګرو! اوس موږ ټول ځناور ملګري یو زه یې درته عمل کې ثابتوم. که ستاسو له ډلې نه هره چنچڼه غواړي هغه کولای شي چې دلته راشي او زما په سینه بېخي بېغمه کېني.)) سره ددې هم د مږې نرمې لهجې په چنچڼو مثبت تاثیر ونه کړ، هغوی د پخوا په شان د مږې نه لرې ناسته وې او تر پایه یې د مږې او ځان ترمنځ فاصله ساتله.

د لیک لوست کورسونه په ډېر بریالیتوب پرمخ روان وو او د مني د موسم پورې تقریباً د فارم هر ځناور د خپل استعداد په اندازه څه نا څه سواد زده کړ. خوګانو خو د مخکې نه پوره لیک لوست کولای شو. سپي په لیک لوست کې تکړه وو، خو هغوی د ((اوه احکامو)) د لوست نه پرته د بل شي په لوست کې علاقه نه درلوده. موریل د سپیو په تناسب په لوست کې ښه معلومېده. هغې د فارم د خزلو له ډېران څخه د جونز د اخبارونو ټوټې راټولې کړې وې او د ماښام په وخت کې هغې نورو ځناورو ته د دغو اخبارونو د ټوټو نه درس ورکاوه. زوړ بنجامین د خوګانو غوندې د لوست ډېر ښه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعداد دلود، خو هغه هېڅکله دا سرخوږی نه کاوه چې خپل طبيعي استعداد په کار واچوي. بنجامين به ويل ((زما په فکر هېڅ شی د لوست لپاره ارزښت نه لري)) کلوور ټوله الفبا په يادو زده کړې وه، خو هغې ليکل شـــوي ټيکي يوځای کولای او لوستلای نه شول. بوکسر تر پايه د ((ډي)) له توري څخه پرمختګ ونه کړلای شو. کله چې بوکسر په خپلو لويو سومونو په خاوره کې د ای، بي، ســـي او ډي توري وليکل، بيا به ورت څوږ غوږونه ودرېد او په ځير ځير به يې ليکل شـويو تورو ته کتل. کله کله به بوکســر د تندي له پاســه پيکی اخوا دېخوا غورځاوه راغورځاوه او په ټول قدرت به يې په خپل حافظه فشار اچاوه. چې د ډي پسې تورې هم زده کړي، بوکسر څو ځله د ای، ايف، جي، ايچ توري هم زده کړل خو چې کله به يې دا توري زده شـــول نو بيا به ورځنې د ای، بي، سي، ډي توري هېر شول، په پای کې بوکسر فيصله وکړه چې دنورو تورو د زده کړې څخه تېر شي او يوازې د څلورو لومړنيو تورو په يادولو قناعت وکړي، د دې لپاره چې خپله حافظه تازه وســاتي بوکســـر به معمولاً هره ورځ دغه څلور توري يو يا دوه ځله په خاوره ليکل.مولي د هغو شـــپږو تورو پرته چې د دې په نوم کې راتلل، د نورو ټولو تورو د زده کړې څخه بېخي انکار وکړ، مولي د وړوکو لرګو څخه د خپل نوم شـپږ توري جوړ کړي وو او د نوم د لرګو ټوټې يې په ګلونو ســـينګار کړې وې. هغه به ددې سينګار شويو ټوټو چاپېره تل خوشاله ګرځېده راګرځېده.

لکه څنګه چې د فارم د اوســـېدونکو بې عقله څناورو يعنې مېږو، چرګو او هيليو د درســـونو څخه څرګنده شــوه دوی ((اوه احکام)) هم په يادو ياد نه کړلای شــول او تر پايه د ای د توري څخه پرمخ نه ولاړ، له ډېر فکر او غور نه وروســته ســنوبال د پخ ذهنو څناورو داســانتيا په خاطر دا اعلان وکړ چې ((دغه اوه احکام)) په يوه وجيزه کې چې ((څلور پښيز ښـه دي او دوه پښيز

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خراب دي)) خلاصه شول. د سنوبال د اعلان له مخې دا نوې وجيزه ((د حيوانيت)) د ټولو اصولو اساسي بنسټ دی او هر څوک چې دا اساسي اصول زده کړي هغه حتماً د انسان د ناوړه اغېزې څخه په امن پاتې کېږي. دفارم اوسېدونکو مرغيو د سنوبال په دې وجيزه او احتجاج وکړ ځکه چې مرغيو هم دوه پښې درلودې او دوی هم د نوې وجيزې له مخې چې ((دوه پښيز خراب دي)) د رټل شويو ځناورو په جمله کې راتلې. اما سنوبال ورته اثبات کړه چې د دوی احتجاج او اعتراض منطقي نه دی.

(ملګرو!) سنوبال ورته ويل، ((مرغۍ په خپلو ځانګونو هېڅ شی نه شي نيولای، بلکې دوی د خپلو ځانګونو په قوت يوازې الوتنه کوي او بس. موږ دمرغيو ځانګونه د پښو په صفت پېژنو، د انسان او د ځناورو ترمنځ د توپير اصلي او اساسي نښه د انسان لاسونه دي. انسان يوازې د دې شيطاني وسيلې پواسطه تل د شيطانۍ او ورانکارۍ کارونه ترسره کوي.))

مرغۍ د سنوبال په لويو او ګرانو لغتونو پوه نه شوې، خو هغوی د سنوبال تشريح ته سرونه وخوځول له دې وروسته پڅه ذهنه ځناور د نوې وجيزې په يادولو بوخت شول. د کودام په دېوال د ((اوه احکامو)) له پاسه نوې وجيزه ((څلور پښيز ښه دي او دوه پښيز خراب دي)) په غټو ټکو وليکل شوه. ډېرو ځناورو نوې وجيزه په يادو يادکړه لاکن د ټولو ځناورو په تناسب دا وجيزه د فارم د مېږو له حده زياته خوشه شوه. کله چې په مېږې په پټو کې راپنډې شوې، دوی به په رمباړو کې ((څلور پښيز ښه دي او دوه پښيز خراب دي)) څو ساعته پرله پسې تکراروله او د دې د وجيزې په تکرار هېڅ نه ستړې کېد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناپولن د سنوبال د کمپټو په جوړولو او تنظیم کې هیڅ علاقه نه اخیستله او د ده په نظر د لویانو د زده کړې او روزنې پر ځای د ماشومانو یا د ځوان نسل زده کړې او روزنې ډېر اهمیت درلود. د فارم د وښــو تر لو ډېر ژر وروســته دوه ســـپیو، ژیې او بلوبل نهه چاغ کوکري وزیږول او کله چې دغه کوکري د میاندو د تیوو رودلو وروسته لږ څه لوی غونډې شول، ناپولن دغه کوکري د غوجل بالاخانې ته یوړل. هغه د کوکرو تعلیمي چارې په خپله غاړه واخیستلې او دغه کوکري یې یو داسې پټ ځای کې د تعلیم لاندې ونیول چې ډېر ژر د فارم نور څناورو د دغو کوکرو موجویدت هېر کړ.

د شیدو د ورکېدو اسرار هم کشف شول. د فارم څناورو ته څرګنده شوه چې دغه ورکې شوې شیدې به هره ورځ خوګانو د ډوډۍ وروسته څښـلې. اوس په باغ کې منې پخې شوې او د ونو نه شـمال غورځولې منې دونو دلاندې په وښـــو هره خوا تیتې پرتې دي. څناورو فکر کاوه چې دغه منې بـه د ټولو څناورو ترمنځ په مساوي ډول وېشـل کېږي، اما د دوی د هیلو برعکس امر وشو چې څناور دې دغه توی شوې منې راټولې کړي او د خوګانو د خوراک لپاره دې غوجل ته راورسوي. د فارم ځینې څناور د دې حکم په اورېدو خفه شـول خو دوی ته خفګان هېڅ ګټه ونه کړه. ځکه چې د سـنوبال او ناپولن په شـــمول ټولو خوګانو دا فیصـــله کړې وه چې د باد غورځولې منې دې یوازې خوګان وخوري. یوه ورځ خوګانو پټه غونډه وکړه او په دې غونډکې سکیولر وګمارل شـو چې د شـیدو او منو په باره کې دې نورو څناورو ته تفصـیلات ورکړي.

((ملګرو!)) ســکیولر چیغه کړه. ((تاســو هیڅ داســې تصــور ونه کړئ چې ګوندې موږ ســتاســو ملګري خوګان دغه منې د خود غرضــۍ یا د شــخصــي امتیاز په وجه خورو، زه پوره باور لرم چې تاســـو د خپلو ملګرو خوګانو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره کې هېڅکله دا فکر او تصــور نه کوئ، زه درته د يو ملګري په صــفت رښــتيا وايم چې ســتاســو رښــتيني ملګري ډېر خوګان شــيدې څښــل او منې خوړل نه خوښــوي، چې ســتاســو مخامخ ولاړ دا رښــتيني ملګري هم په دغه جمله کې وګڼئ. د منو د خوراک څخه اصــلي او يواځينی هدف دا دی چې د دوی په قوت ستاسو د رښتيني ملګرو خوګانو روغتيا ساتل کېږي.))

((ملګرو! ســاينس ثابته کړې ده چې شــيدې او منې څه داســې مواد لري چې دغه مواد د خوګانو د روغتيا او هوســاينې لپاره ډېر مهم او ضــروري ګڼل کېږي، تاســو ټولو ته څرګنده ده چې موږ خوګان ذهني کارګران يو او ددې فارم ټوله اداره او تنظيم زموږ پر غاړه دی. تاســو ټولو ملګرو ته څرګنده ده چې موږ يوازې ستاسو د خوشالتيا او هوسا ژوند لپاره شپه او ورځ ذهني کار کوو.)) ملګرو! موږ يوازې ستاسو د ښېګڼې لپاره دغه شيدې او منې خورو. که چېرې موږ دغه شــيدې او منې و نه خورو، نو موږ ناروغه کېږو او چې ناروغه شــو، نو بيا موږ د ذهني کارګرانو په څېر ســتاســو په خدمت کې ناکامه شو ايا تاسو پوهېږئ چې زموږ د ناکامۍ په نتيجه کې څه پېښېږي؟ زه يې درته وايم. که چېرې موږ ناکامه شــو، نو جونز بېرته دلته راځي، بيا درته وايم چې جونز بيا راځي.!))

ســکيولر د خوګانو څخه د دفاع په دوران کې د خپل عادت ســره ســم اخوا دېخوا ټوپونه وهل او خپله لکۍ يې تاووله او راتاووله او په پای کې يې وويل: ((ملګرو! زه پوه باور لرم او په پوره ډاډ ويلی شم چې تراوسه په تاسو ملګرو کې يو څناور هم داســې نه شــت چې هغه دې زموږ فارم ته د جونز بيا راتګ وغواړي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د فارم ټولو ځناورو د جونز بېرته راتګ نه غوښت او کله چې سکيولر د شيدو او مڼو موضوع د جونز د بيا راتګ په ارتباط ځناورو ته تشريح کړه، نو تر دې وروسته ځناورو نور هيڅ ونه ويل، د سکيولر د استدلال څخه د ټولو ځناورو ته د خګانو د صحت اهميت ښخي روښانه شو. ټولو ځناورو په يوه خوله فيصله وکړه چې تر دې وروسته د فارم د غواوو شيدې، باد غورځولې په زمکه پرتې مڼې او د باغ په ونوکې پخې مڼې او نوره ټوله مېوه به يوازې د خوګانو د روغتيا د ســـاتلو په خاطر د دوی د خوراک لپاره خوندي ســـاتل کېږي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څپرکی

د دوبي په وروستيو شپو ورځوکې د ځناورو د فارم ((د انقلاب)) خبر په خواوشا سيموکې خپور شو. تر دې پېښې وروسته سنوبال او ناپولن دواړو هره ورځ د کوترو سيلونه خواوشا سيمو ته لېږل او دوی به د کوترو سيلونو ته دا هدايت ورکاوه چې د ګاونډيو فارمونو د ځناورو په صفونو کې ورننوځي، د دغو فارمونو ځناورو ته د ((انقلاب)) کيسه وکړي او هم ورته ((د انګلستان ځناورو ترانه)) ورزده کړي.

شرلي مستر جونز به تل د ويلنګډن په شراب خانه کې ناست و او دچا چې د ده د خبرو د اورېدو حوصله درلوده هر يو ته به يې دا شکايت کاوه چې ((زما سره ډېره زياته ظالمانه بې انصافي شوې ده. زه د خپل فارم د چټي ځناورو د ډلې له لاسه د خپل فارم څخه وشړل شوم او دغه چټې ځناورو د خپل ملکيت څخ محروم کړ.)) د اصولو له مخې د خواوشا زميندارو تش په خوله د مستر جونز سره خواخوږي ښکاره کوله، اما په لومړنی مرحله کې هېڅا د هغه سره عملي مرسته ونه کړه، دهر فارم خاوند به په زړه کې ويل چې بايد هغه دې د جونز تر بدې ورځې څخه يوازې خپله ګټه ترلاسه کړي. خو د نېکه مرغه د ځناورو فارم ته د نږدې پراتهوو دوو فارمونو خاوندان تل د يو بل سخت مخالف وو. دغه فارموله د فوکس ووډ Fex wood او پنچفيلډ Pinchfield په نومونو بلل کېدل. د فوکس ووډ څښتن مستر پيلکينګټن Pilkinjton يو بې پروا زميندا و، ده به تل د هر موسم سره سم خپل وخت يا دکبانو په نيولو او يا د وحشي ځناورو په ښکار تېروله. د ده فارم ډېر لوی و خو له يوې خوا دی بې پروا و او له بلې خوا يې د فارم د روزلو طريقه ډېره زړه وه، ځکه نو د فارم ډېره برخه وحشي وښو او ځنګل نيولې وه. د فارم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

څېرځايونه له استعمال څخه وتلي وو او د دغه لوی ارم غاړې څنډې ببخي په بدو شـــرايطو کې وې. له بلې خوا د پنچفيلډ فارم څښتـــن مســـتر فريدرک Frederick سـخت کاري او ځيرک سړی و. د فريدرک د لوی دعوې جلاب او په تجارتي معاملوکې د خپلې شخصي ګټې لپاره د لوی ماهر په نوم شهرت درلود. ســـره له دې چې پنچفيلډ فارم وړوکی و لاکن فريدرک دغه وړوکی فارم ډېر ښه ساته.

د دواړو فارمونو خاوندانو د يو بل څخه دومره بد راتلل چې دوی د خپلو مشـترکو ګټو ددفاع په خاطر هم د يو بل سره اتفاق ته نه حاضرېدل. د خپل منځي کرکې او نفرت ســـره ســـره د دواړو فارمونو خاوندان د ځناورو د ((انقلاب)) څخه ډېر زيات ډارېدل او دې اندېښـــمن خاوندانو ټـل زيار ويســـت، چې د خپلو فارمونو ځناورو د ځناورو د فارم له ((انقلاب)) څخه بېخي ناخبره وســـاتي. د ((انقلاب)) په لومړۍ مرحله کې دوی دواړو د دې مفکورې پورې چې ((ځناور د فارم اداره په خپله کولای شـــي.)) خندل، دواړو به ټل دا پروپاګنده کوله چې د دغه فارم ټول نظم په لس پنځلس ورځو کې بېخي له منځه تلونکی دی. دوی هېڅکله دا زغم نه شـــو کولای چې دغه فارم د ((د ځناورو فارم)) په نوم ياد کړي، بلکې ټـل يې په خپلو خبرو او پروپاګنده کې دغه فارم ((د مانور فارم)) په نوم باله. دواړو به خلکو ته ويل چې د ((مانور فارم)) ځناور خپل منځ کې په ابدي جګړو اخته شـــوي دي او دغه ځناور به ډېر ژر د لوږې مړه شـــي. خو ورو ورو کله چې فريدرک او پيلکينګټن ته څرګنده شـــوه چې د فارم ځناورو د لوږې مړه نه شـــول، نو وروســـته هغوی د ځناورو پرضـــد پروپاګنډې ته هم تغير ورکړ. دوی اوس دا پروپاګنده پيل کړه چې د ځناورو په فارم کې خطرناک ګناهونه او بدکارۍ روانې دي. د فارم ځناور يو بل خوري، د اسـونو نعلونه په اورکې ږدي او بيا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تک ســرو نعلونو په داغولو يو بل ته جزا ورکوي او همدا شــان د فارم نر ځناور په ګډه ټولې ښـځينه ځناورې اسـتعمالوي. فريدرک او پيلکينګټن به د پروپاګنډې په پای کې د اوســپلو ډک په غمجنه لهجه وويل ((دا انقلاب نه دی، بلکې د طبيعت د قوانينو پر ضد بغاوت دی.))

ځينو خلکو د پيلکينګټن او فريدرک پـه پروپاګنـدو بـاور نـه کـاوه لاکن د انسانانو د شړلو نه وروسته د دې عجيبه فارم په باره کې دا خبر چې ځناور د دغه فارم د چارو اداره په خپلو چلوي، په مبهم او تحريف شـوې بڼه خپرېده. د کال په اوږدو کې په ټوله سيمه د بغاوت څپه روانه وه، کورني غويان وحشي شــول او ناڅاپه يې د يو يو جغر نه مات کړل. مېږو د شــپول نه ودانګل او خواو شا ولاړ شوتل يې وخوړل، غواګانو د شيدو ستلونه په لغتو چپه کړل او د ښکار اسونو سوارکاران په زمکو وويشتل او يوازې خپلو اخورو ته به ولاړ وو.

((د انګلســتان ځناورو)) د ترانې اهنګ او الفاظ هرځای ته ورســطدل او په حيرانوونکې توګه دغه ترانه ډېره چټکه خپره شــوه. د دې ترانې په اورېدو انسانانو خپل قهر او غضب داسې ايست ((دغه ترانې محض چټيات دي موږ په دې نـه پوهېږو چې دغه چټي ځنـاورو ولې دغـه چټي ســـندرې او ترانې وايي؟))

په هر فارم کې چې به يو ځناور د دې ترانې په ويلو او يا زمزمه کولو ونيول شــو، نو انســانانو به دغه ځناور په هغه ځای په لختو او غمچينو واهه. د انسانانو د مخنيوي سره سره د ځناورو ترانه په شاته تلونکې سندره شوه. د کورونو په انګړ کې تورو مرغيو په شپېلو او په ونو کې کوترو په ((کوکو)) دغه ترانه ويله چې په پای کې دغه ترانه د اهنګرانو د کار ځايونو له پاســـه او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلیسا د زنګونو ترڅنګ په ډېر جګ اواز وویل شوه. کله چې انسانانو دغه ترانه په جګ اواز وورېده، نو دوی به په زړه کې ډېء سخت ډارېدل ځکه چې دې ترانې انسان ته د خپل راتلونکي زوال او فنا په حقله د خطر زنګ واهه. د اکتوبر په لومړنیو ورځو کې د غنمو لوګله شو په ځینو پټو کې د غنمو د دانو درمندونه ولاړ وو او په ځینو ځایونو کې د غنمو ګېډۍ درمند شوې وې. په دې وخت کې په هوا د کوترو سیل راغی، د کوترو سیل څو ځله د ((ځناورو فارم)) له پاسه چاپېر وګرځېد او وروسته په هیجاني ډول د فارم په انګړ کې کېناست. د کوترو د کېناستو سره جوخت جونز د خپلو نوکرانو او د فوکس ووډ او پنجفلډ د ځینو کارګرانو سره د فارم په لویه دروازه رانوت. جونز ټوپک په لاس د ټولو په مخکې چټک راروان و، نورو په خپلو لاسونو کې کوتکې نیولې وې، دوی ټول د کراچۍ په لار د فارم د ودانیو پر لور چټک راتلل. دا ځل دوی د فارم د بیا نیولو په اراده راغلل.

د پخوا راهیسې هر وخت د فارم د بیا نیولو د یرغل پیش بیني کېده او د دې پیش بینۍ پر اساس له مخکې نه هر اړخیزه دفاعي امادګي نیول شوې وه. سنوبال د مستر جونز په مینه کې د جولین سسیزر Jvlios Caesar د عسکري عملیاتو په باره کې یو زوړ کتاب پیدا کړی و. سنوبال ټل دغه کتاب لوست او د دې کتاب د مطالعې په وجه د فارم د دفاعي عملیاتو مسوأیت هم د سنوبال پر غاړه و، سنوبال ډېر ژر احکام جاري کړ او په څو دقیقو کې دننه هر ځناور په خپل سنګر کې ځای پر ځای شو.

کله چې انسانان د فارم ودانیو ته راورسېدل، سنوبال لومړنۍ حمله پیل کړه، پنځه دېرش کوترې د انسانانو له پاسه اخوا دېخوا الوتې او د هوا نه په انسانانو ورغوټه کېدې. انسنان لا د کوترو په دفاع بوخت و چې بتو د بوټو له جارګي نه حمله پیل کړه، په یوه منډه یې ځانونه وروسول او د انسانانو په پنډیو یې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې تیرې مبنوکې وربنخې کړې. د سنوبال د جنګي تاکتیکونو له مخې دا لنډه نښته یوه وړوکې جنګي مناوره وه. سنوبال غوښته چې په دې وسیله د انسانانو په صفونو کې ګډوډي پیداکړې، خو انسانانو د کوتکو په وسیله بتې په ډېره اسانۍ وشړلې. دا ځل سنوبال د جنګ د دویم تاکتیک پر اساس دویمه حمله شروع کړه. سنوبال مخکې شو او موریل، بنجامین او ټولې میږې وریسې شوې. ټولو څناورو څلورو خواو نه پر انسانانو حمله وکړه. په دې یرغل کې څناورو د لغتو او ښکرونو څخه پوره کار واخیست. بنجامین به د انسانانو چاپیر ګرځېده او هر یو ته به یې د لغتې کلک ګوزار ورکاوه. دا ځل هم انسانانو د کوتکو او مېخ لرونکو بوټونو د درلودلو په وجه د ټولو څناورو پر ضد قوي ثابت شول. سنوبال ناڅاپه کړیکه وکړه. دغه کړیکه د پر شاه راتللو اشاره وه، ټولو څناورو ((شاګرز)) وکړ او په یوه منډه د ودانۍ غولي ته په لویه دروازه وتښتېدل. انسانانو په دې بریالیتوب د خوشالۍ چیغې پورته کړې، لکه څنګه چې مخکې یې فکر کړی و، هم هغه شان یې د دښمنانو ماتې او تېښته په خپلو سترګو ولیده. څناورو اخوا دېخواګډې وډې منډې شروع کړې او انسانانو هم دګډوډۍ په حالت کې تښتېدونکي څناور تعقیب کړل. سنوبال دغه ګډوډي غوښتله درې اسونو، درې غواګانو او ټولو خوګانو د ((غواوو څپر)) کې د مخکې نه پټ سنګرونه نیولي وو. څه وخت چې انسانانو د ګډوډۍ په حالت کې د ودانۍ غولي ته رانوتل ناڅاپه ټول څناور د دوی تر شا راپورته شول او ډېر ژر یې د انسانانو ترمنځ رابطه قطع کړه. سنوبال د حملې اشاره ورکړه او ده په خپله نېغ په جونز ورمنډه کړه. جونز ټوپک راپورته کړ او په سنوبال یې ډز وکړ. د ټوپک چرې د سنوبال په ملا ورننوتلې.د چرو د سورو څخه غوټۍ غوټۍ وینه راووتله. وینې د زخمي سنوبال په ملا لیکې جوړې کړې. په دې ډز یوه مېږه هم ځای پر ځای مړه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه. سنوبال په ډز تم نه شو او په یوه شېبه یې د جونز په پنډیو پنځلس تیرې ورګوزار کړې. جونز د غوشـیانو په ډېران راګوازر شـو، ټوپک یې له لاسـه والوت او وړاندې ترېنه وولوېد. په دې جګړه کې د بوکسـر ننداره د ټولو نه خطرناکه او بوګنوونکې وه، د جګړې په دوران کې به بوکسر په وروسته دوو پښـو نیغ ودرېد او د مخکینو دوو پښـو په نعل شـویو لویو سـومانو به یې د پلک په څېر ګوزار کاوه. هغه د فوکسـوډ فارم د اسـتبل یو ځوان هلک په کوپړۍ وواهه او په یوه لغته یې پړمخې په ختو کې بې هوښـه وغورځاوه. کله چې څو تنو انسـانانو دا پېښـه ولیده، ډېر ژر یې خپل سـوټي وغورځول او تېښتې ته چمتو شول. انسانان له ډاره ډېر وارخطا شول. په یوه شېبه کې ټولو ځناورو هغوی د غولي چاپېره وځغلول. د ځغاسـتې په دوران کې د انسـانانو جامې څیرې شـوې، په لغتو ووهل شـول، وچیچل شول او د پښو لاندې ښه وسـولېدل. په ټول فارم کې داسې ځناور نه و چې په خپله طریقه یې د انسـان نه بدل وانه خیست، د فارم وحشي پیشو هم د بام نه ناڅاپه د پادوان په اوږو راودانګل، په مرۍ یې خپلې تېرې نوکې ورخښـې کړې او ښـې چیغې یې ورنه وویستلې.

کله چې د غولي درازه برسـېره شـوه ټول انسـانان په یوه منډه د غولي نه وتښـتېدل او په یوه منډه د سـړک پر لور د فارم د لویې دروازې نه ووتل او د وتلو سره یې لویه دروازه له ځانونو پسې پورې کړه. د تېښتې په دوران کې د فارم بتو په ټوله لار د هغوی پنډۍ په تېرو مښوکو چیچلې او د حملې نه پنځه دقیقې وروسته انسانان په کومه لار چې راغلي وو په هغه لاره ووتل او د شرم نه ډکه ماتې یې وخوړه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوکسر بېرته غولي ته راغی او دلته یې کوښښ وکړ چې په ختو کې پرمخې پروت هلک د خپل سوم په وسیله په ډډه راواړوي، خو بې هوښه هلک هېڅ ونه خوځېد.

بوکسر د ځان سره وویل: ((دا خو مړ دی! ما دی نه واژه، زه نه وم خبر چې زما نعلونه نوي دي. دا به څوک ومني چې ما دا هلک قصداً نه دی وژلی؟!!
د سنوبال له زخمونو څخه وینې څڅېدلې او چیغه یې کړه.

((ملګرویه! احساساتي کېږه مه! جنګ دی، زموږ لپاره یوازینی ښه انسان مړ انسان دی.))

د بوکسر سترګې له اوښکو څخه ډکې وې او داسې یې وویل: ((زه نه غواړم چې څوک دې خپل قیمتي ژوند څخه محروم کړم. د انسان وژل هم نه غواړم.))

((مولي څه شوه؟)) یو ځناور په تعجب پوښتنه وکړه، مولي نه ښکارېده، هغه واقعاً ورکه شوې وه، د دوی سره دا وېره وه چې انسانانو مولي ته تاوان نه وي رسولی او یا یې د ځان سره بیولې نه وي، خو په پای کې څرګنده شوه چې مولي د جونز د ډزو له ډاره غوجل ته تښتېدلې وه او هلته پټه ولاړه وه او له ډېره ډاره یې سر د اخور په وښو کې منډلی و او نور بدن یې لړزېده. د مولي تر لټون وروسته ځینې ځناور بېرته غولي ته راغلل. ګوري چې په غوجل کې بې هوشه هلک نه شته، ځناورو ته معلومه شوه چې دغه هلک بې سده شوی و او څه وخت چې په سد شو نو هغه هم په یو ترپ وتښتېد.
ټول هیجاني ځناور په غولي کې راغونډ شول، لومړی هر ځناور په جګ اواز د خپلې تورې او مېړانې لاپې ووهلې او بیا یې ډېر ژر دغه لوی بریالیتوب تجلیل کړ. د تجلیل په سر کې فارم بیرغ پورته شو او د ((انګلستان ځناورو)) ترانه څو ځله وویل شوه. مړه مېږه یې په ډېر درناوي خاورو ته وسپارله او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې قبر يې د ګلونو بوټی نيال کړل. ســـنوبال د مړي مېړې په قبر په يوه لنډه وينا کې څناورو ته وويل: ((کله چې د څناورو فارم د دفاع ته ضـــرورت فلري، موږ ټول څناور بايد په دغه وخت کې هر ډول ســـربښـــندنې ته چمتو اوسېږو.))

ټولو څناورو هم دلته ((د څناورو لومړی درجه قهرمان)) په نوم د عســـکري نښـــان د جوړولو لپاره عمومي فيصـــله وکړه چې دغه اوله درجه نښـــانونه سنوبال او بوکسر ته ورکړل شول. دغه نښانونه د مسو څخه جوړ شوي وو او دوی به دغه نښـــانونه د يکشـــنبې پر ورځ او د نورو رخصـــتيو پر ورځ ځړول. همدا شـــان مړي مېړې ته هم پس له مرګه ((د څناورو دويمه درجه قهرمان)) نښان ورکړل شو.

په دې غونډه کې د جګړې د نامه په ټاکلو اوږد بحث وشـو او په پای کې دې نتيجې ته ورسېدل چې دا جګړه د غواوو د څېر له سنګر څخه بريالی شوې ده، نو ځکه يې نو بايد ((د غواوو د څېر جګړه)) وبولو.

د مستر جونز ټوپک په خټو کې وموندل شو. د دې ټوپک کارتوس د جونز په کوټه کې موجود وو. د فيصـلې له مخې ټوپک د فارم د بيرغ د جنډې لاندې د توپ په څېر کېښـودل شو، داسې هم فيصـله وشوه چې په دې ټوپک به په کال کې يوازې دوه ځله ډزې کېږي. يو وار د اکتوبر پر دولسـمه د ((غواوو د څېرو جګړې)) کـاليزه او بـل وار بـه ((د دوبي منځ ورځ)) يـا د ((انقلاب)) کاليزه وربانـدې نمانځل کېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

په ژمي کې د مولي له لاسه تکلیف نور هم زیات شو، هر سهار به ناوخته له خوبه پاڅېدله، ناوخته به کار ته راتله او هره ورځ به یې د ناوخته پاڅېدلو لپاره پلمې جوړولې. خوراک یې ډېر کاوه، خو د کار پر وخت به یې ځان په ناجوړۍ اچاوه او په یوه او بله پلمه به یې ځان له کاره خلاصاوه، هر وخت چې به یې په ټکسیو ځان له کاره خلاص کړ، نو بیا به د فارم د اوبو ډنډ ته تلله او هلته به یې په اوبو کې د خپل مخ ننداره کوله. یوه ورځ مولي د کور په غولي کې خوشاله خوشاله چکر واهه. د چکر په دوران کې خپله لکۍ یې په مکېز مکېز تاووله راتاووله او ورسره یې د وچو وښو په ډنډرو شخوند واهه چې کلوور ته په مخه ورغله او د لیدو سره یې مولي یو خواته بوتله او پټ یې ورته وویل:

((مولي! زه درته یوه جدي خبره کوم. تاپسې د څو ورځو راهیسې دا ګونګوسې روان دی چې ته د انسانانو سره پټ روابط لرې. ما په دې ګونګوسې باور نه کاوه، خو نن سهار مې ته په خپلو سترګو د فارم په څنډه ولاړه ولیدلې چې تا له هغو ځایه فوکسووډ فارم ته کتل. زه ستا څخه لرې لرې ولاړه وم، خو زه پوره باور لرم، بلکې ما په خپلو سترګو ولید چې د پیلکتیګټن د نوکرانو څخه یو د ونو د جارګي اخوا ولاړ و، هغه تاته څه خبرې کولې او تا ورته اجازه ورکړې وه چې هغه ستا شونډک در وموښي. مولي! د دې کار څخه ستا مقصد څه دی؟ ((دا سمه نه ده! زه هلته هېڅ نه وم، ما دا کار نه دی کړی!)) مولي چیغه کړه او ورسره پورته پورته غورځېدله او ځمکه یې په سومانو وهله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((مولي! ته خو يو ځل نېغ راته وګوره! ايا ته به قســـم وخورې چې ته هلته نه وې ولاړه او دغه سړي ستا شونډک نه مښه؟)) کلوور ترېنه پوښتنه وکړه.

((دا دروغ دي! دا په ما تور لګول دي!)) مولي تکرار وکړ، اما مولي کلوور ته مخامخ نېغ نه شـو کتلای، يوه شـېبه وروسـته مولي پښـې سـپکې کړې او په يوتراټ ورشو ته وتښتېده.

کلوور تر يوې شـــېبې په ســـوچ کې ډوبه ولاړه وه او غير له دې چې نورو ځناورو ته څه حال ووايي. د مولي اســـتبل ته ولاړه او په خپلو ســـومانو يې بوس اخوا دېخوا کړل. ګوري چې دلته د بوسو د لاندې د نباتو د وړوکو ټوټو ډېرۍ او ورسره د بېلو بېلو رنګونو د پټيو څوګېډۍ هم پرتې دي. پوره درې ورځې وروسته مولي ورکه شوه او څو اوونۍ د هغې درک معلوم نه شو. يوه ورځ د فارم کوترو خبر راوړ چې مولي د ويلنيګډن اخوا د يو هوټل په مخکې د يوې دوه ارېزه کراچۍ د ســـور او تور رنـګ تيرونو ترمنځ ولاړه وه، د کراچۍ ترڅنګ يو چاغ ســـور مخی ســـړی ولاړ و. دې ســـړي تنګ پتلون اغوســـتی و، پايڅې يې تړلې وې او د هوټل خاوند برېښـــېده. ده د مولي شونډک ورمښه او په خوله کې يې نبات ورکول. د مولي ويښته غيچې شوي وو او د تندي د وربل چاپېره يې تکه ســـره پټۍ تړلې وه. د کوترو د خبر له مخې دلته مولي ډېره خوشاله ښکاره کېده.

دا د مولي په باره کې لومړنی او ورستی راپور و او له تر دې وروسته ځناورو د مولي نوم په خوله وانه خيست.

د جنوري مياشـت ډېره ســـړه وه او کنګل وله ځمکه د تيږې غوندې ســـخته کړې وه، همدا علت و چې اوس په ځمکه کار نه کېده، خوګانو په لوی ګودام کې ډېرې غونډې دايرې کړې او هغوی د راتلونکي موســـم لپاره خپل پلانونه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډو ته وړاندې کړل. دا يو منل شوی واقعيت و، چې د فارم د ټولو څناورو په تناسب خوګان ډېر هوښيار وو. ((د څناوروتوب)) د مساواتو د روحيې پر اساس خوګانو د ډيموکراسۍ اساسات منلي وو. د دې اساساتو له مخې دوی د فارم اړوند پروګرامونه، پلانونه، پاليسي او وړانديزونه د څناورو غونډې ته وړاندې کول او د هرې پرېکړې لپاره يې د مجلس اکثريت ترلاســـه کول، ضروري باله. د خوګانو غوښتنې به هر وخت د ټولو څناورو له خوا په مطلق اکثريت تصـــويبېدلې. که چېرې د ســـنوبال او ناپولن ترمنځ مخالفت نه وای، ښايي د خوګانو ځينو پروګرامونو په زړه پورې نتيجې ورکړې وای، دوی به په هره موضوع کې د يو بل ډېر سخت مخالفت کاوه. که چېرې يو به د اوربشو د کر وړانديز وکړ، نو بل به حتماً د جودرو د کر وړانديز کاوه. که چېرې يو به وويل چې په هغه يا دغه ځای کې دې ګوپې وکرل شـــي، نو بل به حتماً ويل چې دغه ځمکه يوازې او يوازې د کبلو د کر لپاره وړ ده او د کبلو پر ته بل هېڅ شی نه کوي. دواړو خوګانو په غونډه کې ملګري درلودل، په هره غونډه کې د دوی ترمنځ بحث تودېده او يو په بل به يې شديد تنقيدونه کول. سنوبال ماهر نطاق او نامتو خبر لوڅ و او ده به تل په هره غونډه کې د ښـه فصـاحت او بلاغت په برکت اکثريت ترلاسه کاوه. په ځينو غونډو کې ناپولن هم د رايې او ملاتړ په جلبولو کې ښه و. ده به په غونډو کې د مېږو څخه رايې اخيستلې. کله چې به د بحث په دوران کې سنوبال د يوې موضوع د تشريح په باره کې يوې حساســې مرحلې ته ورسېد، نو دلته به يو وار مېږو رمباړې پيل کړې او ((څلور بولي ښـــه دي، دوه بولي خراب دي)) يې ويل. مېږو به تل اوچتې رمباړې وهلې او د سنوبال وينا به يې ګډوډوله. سنوبال د مسټر جونز په مينه کې ((د بزګرۍ او مالدارۍ انکشـــاف)) په نامه کتاب وموند او له څه مودې راهيســـې يې د دغه کتاب ژوره مطالعه کوله. د دې کتاب د مطالعې په برکت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنوبال د فارم د اصلاحاتو لپاره ډېر نوي نوښتونه او پلانونه درلودل. هغه په ډېر عالمانه توګه د ځمکې د زېږم ایستلو، د وچو وښو د کوټه‌کولو او د اوبو ځخه د ځګ د تصفیه‌کولو خبرې کولې. همدا شان یې په‌کراچۍ‌کې پټو ته د سرې د وړلو د کار او زیاره مخنیوي لپاره پلان جوړ کړی و، چې د هغه له مخې د فارم ټول ځناور مکلف وو چې هر وخت مستقیماً پټو ته ولاړ شي او د پټو په بېلابېلو ځایونو کې دې پچې او غوشـــایي وکړي. له بلې خوا ناپولن غونډو ته خپل پلان نه وړاندې‌کاوه. د سنوبال د خبرو په دوران‌کې به یط د ځان سـره غلي ویل ((ســتا پلانونه به هېڅ مثبته پایله ونه لري.)) د ناپولن د کړو وړو ځخه داسې ځرګندېدله لکه د یو مناسب وخت انتظار چې یې‌کاوه. ســنوبال او ناپولن تر هر څه زیات د یادې ژرندې د جوړولو په باب ســخته شخړه وکړه.

د فارم ودنۍ ته نږدې په اوږد مالځرکي یوه وړوکې غونډۍ وه او دا غونډۍ د ټول فارم اوچته نقطه وه. کله چې ســنوبال د دې غونډۍ اوچته برخه ښــه وکتله وروسته یې د ځناورو په غونډه کې خپل راپور داسې اعلان کړ.

((ملګرو! زه د یوې ژورې ســروې په پای‌کې دې نتیجې ته ورســېدم، چې د فارم د غونډۍ اوچته برخه د بادي ژرندې د جوړېدو لپاره ښې مناســب ځای دی. زه پوره باور لرم چې په دغه ځای‌کې جوړه بادي ژرنده به ټول فارم ته د برق د ورکولو لپاره د یو قوي ډاینمو د چلولو توان ولري. دغه برق به په شــپه‌کې د ټولو ځناورو غوجلې، اســتبلونه او د ویده‌کېدو ځایونه رڼا کړي. دا برق به په ژمي‌کې د ځناورو د اوسېدو ځایونه تاوده او په اوړي‌کې ســاړه ســاتي. دا برق به د فارم برقي اره، د بوســو او چغندرو پرې‌کوونکي ماشــینونه او د فارم د غواوو د لوشــلو ماشـین هم وچلوي. دغه ماشـینونه به یوازې د ځناورو لپاره‌کارکوي. څه وخت چې دې ماشــینونوکار پیل کړ، نو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دغه وخت وروسته به تاسو ټول بې غمه په مالګړونو کې ګرځېږئ او تاسو به د خپلو ذهنونو د انکشاف په خاطر د مطالعې، مباحثې او مفاهمې لپاره ډېر وخت ولرئ.))

له دې نه مخکې د فارم ځناورو دا ډول خبرې نه وې اورېدلې. د ځناورو فارم ډېره زړه بنه درلوده او په فارم کې موجوده یو څو ماشینونه هم ډېر زاړه وو. کله چې سـنوبال ځناورو ته د خپل پلان له مخې د عجیب و غریب ماشینونو د عکسونو په باره کې تشریح ورکوله، په غونډه کې د ټولو ځناورو خولې د حیرانتیا څخه وازې پاتې وې.

سنوبال په څو اوونیو کې د بادي ژرندې پلانونه سرته ورسول. د دې پلانونو جزیات د مستر جونز له درې کتابونو ((په خپل کور کې یو زر زر مفید شیان کول.))، ((هر سـړی په خپل ختګر دی.)) او ((د مبتدیانو لپاره د برق زده کړه)) څخه اقتباس کړي وو. سنوبال د هغه څپر لاندې مطالعه کوله، کوم چې د چرګوړو د ماشین لپاره جوړ شوی و. د دې څپر فرش په توږل شویو هوارو لرګیو پوښـــل شـــوی و او ده به پر دې هوار فرش د خپلو پلانونو رســمونه ایستل. سنوبال به په ساعتونو د دې څپر لاندې به د مخکې پښې په ګوت کې تباشیر نیولی و، یوه خوا او بله خوا یې چټک حرکتونه کول. په هوار فرش یې پرله پسې رســمونه ایســتل او کله کله به په هیجاني حالت کې سـرنګېده. څه موده وروســته د هغه پلانونه د ماشــین په پېچلو پرزو او د ځمکې د غابــور ماشینونو په رسمونو تبدیل شول، سره له دې چې دغه پېچلي رسمونه د نورو ځناورو د فهم او درک څخه بېخي اوچت وو، خو بیا هم دغو رسـمونو ټول ځناور دومره د تاثیر لاندې راوسـتلي وو چې هره ورځ به ټول ځناور د دغو رسـمونو د ننداري لپاره دلته راتلل. چرګو او هیلیو د ننداري پر وخت له دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاره چې په فرش باندې د تباشــیر نښــې او رســمونه د پښــو لاندې وران نه کړي، په ډېر تکلیف ګرځېدلې راګرځېدلې.

ناپولن د لومړۍ ورځې نه د بادي ژرندې پر ضـــد خپل مخالفت اعلان کړی و. همدا علم و چې یوازې ده د سنوبال په رسمونو کې هیڅ علاقه نه ښودله. د سـخت مخالفت سـره سـره یوه ورځ ناڅاپه ناپولن د سـنوبال د پلانونو د لیدو لپاره څپر ته راغی. هغه لومړی د څپر چاپېر په درندو ګامونو وګرځېد. د هر پلان جزیات یې بـه ډېر غور وکتل. دغـه جزیات یې څو ځلـه پـه پوزه سونګړل. بیا د لږ وخت لپاره ودرېد د هر پلان ټول جزیات یې د ښو لاندې په ځیر ځیر کتل او په ټولو جزیاتو یې ژور فکر کاوه. ناڅاپه یې پښه پورته کړه او د ســـنوبال په پلانونو یې متیازې وکړې او له دې وروســـته چوپ چاپ د څپر څخه بهر ووت.

په ټول فارم کې د بادي ژرندې په موضوع ډېر ژور اختلاف راغی. سنوبال دا خبره منله چې د بادي ژرندې جوړول ګران کار دی او ډېر زیار غواړي. ده به ویل:

((موږ مجبور یو چې د دېوالونو د جوړېدو لپاره د کانونو څخه توږل شـــوې تیږې راوړو. بیا د ژرندې بادوانونه جوړ کړو او ورپســـې د ډاینمو او کلک کېبلونو ضـرورت وپوره کړو.)) څنګه دا شیان ترلاسـه کېدای شي؟ سـنوبال دې سـوال ته هیڅ ځواب نه ورکاوه. خو ویل به یې چې دا ټول کار په یو کال کې ترســـره کېږي. ده پـه غونډه کې اعلان وکړ. ((د ژرنـدې تر جوړېدو وروسته به په فارم کې د ځناورو د کار دومره انرژي وسپمول شي، چې ځناور به په یوه اوونۍ کې درې ورځې کار کوي او په مقابل کې به پوره د یوې اوونۍ اجوره اخلي.)) هم په دې غونډه کې ناپولن د سـنوبال پر ضـد دا اسـتدلال

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې کړ چې ((د دې وخت لوی او مهم ضـــرورت د خوراکي شـــیانو او موادو پرېمانه تولید دی. موږ باید چې خوراکي شیان ډېر تولیدکړو او په دې وخت کې له هر څه نه لومړی تولید ته پاملرنه وکړو. که چېرې څناور د ډېرو خوراکي شـــیانو د تولید پر ځای خپل قیمتي وخت د بادي ژرندې په جوړېدو ضـایع کړي، نو په دې صـورت کې په ټول څناور د لوږې مړه شـي.)) د فارم ټول څناور د دې دوو شـعارونو پر اســاس. ((که څوک غواړي چې په اوونۍ کې درې ورځې کار وکړي او د یوې اوونۍ اجوره مکمله واخلي، نو ســنوبال ته دې رایې ورکړي.)) او ((که څوک غواړي چې اخور یې ډک وي، نو ناپولن ته دې رایې ورکړي.)) په دوو ډلو ووېشـــل شـــول. په ټول فارم کې بنجامین یواځینی څناور و چې د یوې ډلې طرفداري یې هم و نه کړه هغه په دې دواړو شعارونو چې یا به بادي ژرنده د څناورو دکار او زیار سپما وکړي او یا به په اخورکې د خوراک شـــیان پرېمانه شـــي، هېڅ باور نه درلود. بنجامین به پټ ویل ((که ژرنده وي او یا نه وي په دواړو حالاتو کې به د څناورو ناوړه ژوند د پخوا غوندې دوام لري.))

د ناپولن او ســـنوبال ترمنځ د بادي ژرندې په موضـوع د مخالفت ســربېره د فارم د دفاع په موضـــوع هم شـــدید مخالفت وجود درلود، اوس د فارم ټولو څناورو دا احســاس کاوه چې انســانان ((د غواوو څېر)) په جګړې کې د ماتې د خوړلو په نتیجه ک؟ې حتماً یو ځل بیا د فارم د نیولو او د مسټر جونز د بیا راوســـتلو لپاره په فارم قاطع یرغل کوي. د څناورو په نظر د انســـانانو د بل قاطع یرغل اســاسـي علت د دوی د ماتې د اوازې خپرېدل دي. اوس د دوی د ماتې خبر په خواوشـا ســیموکې خپور شـوی دی او د دې خبر په اورېدو د ګاونډیو فارمونو څناور یاغي شـــوي دي. انســـانان د دې لپاره چې د خپلو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارمونو د ځناورو د بغاوت مخنیوی وکړي، شــــاید چې هغوی ډېر ژر د ځناورو په فارم یوه بله قاطع حمله وکړي.

کله چې په غونډه‌کې د فارم د دفاع موضـوع طرح شـوه، سنوبال د ناپولن د یو بل پر ضد سخت موقف ونیو، ناپولن وویل: ((ملګرو! زما په نظر تر هرڅه مخکې د فارم د دفاعي کمېټې تقسـیم کړي. موږ باید د جګړې وسـله حتماً ترلاسـه کړو او د فارم ټول ځناور دې د وسـلې اسـتعمال او جنګي تاکتیکونه زده کړي. که چېرې موږ د انسانانو پر ضـد موثره دفاع وکړه او لومړی مو په دې فارم کې ((انقلاب)) کامیابه کړ، نو زه پوره باور لرم چې په راتلونکي کې موږ د له دې فارم څخه نورو ګاونډیو فارمونو ته ((انقلاب)) صادرولای شو. اما برعکس که چېرې موږ د خپل فارم څخه دفاع ونه کړلای شـوه، نو په دې صــورت کې موږ حتماً ماتې خورو او د ماتې په نتیجه‌کې زموږ ((انقلاب)) د تل لپاره ناکامه کېږي.))

سنوبال د ناپولن د نظر په مخالفت کې وویل: ((ملګرو! زموږ فارم د ګاونډیو فارمونو له خوا محاصــــره شــــوی دی. تر هرڅه مخکې موږ باید چې دغه محاصره حتماً ماته کړو. موږ باید چې ډېرې کوترې خواوشا فارمونو ته ولېږو او د دغو کوترو اصــلي دنده به دا وي، چې د ګاونډیو فارمونو اوســېدونکي ځناور ((بغاوت)) ته راوپاروي. کله چې موږ له دغو فارمونو څخه انســانان وشــړل او ((انقلابونه)) مو بریالي ســرته ورســول، نو له یوې خوا موږ د محاصرې له حالت څخه خلاصېږو او له بلې خوا یوازې په دې صـورت کې زموږ د فارم واقعي دفاع کېدلای شي او بس.))

ځناورو لومړی د ناپولن او بیا د ســـنوبال دلایل واورېدل، د دواړو خوګانو دلایل قوي ښکاره کېدل. کله چې ناپولن غونډې ته خپل دلایل وړاندې کړل،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو ټولو څناورو د ده استدلال ته سرونه خوځول او کله چې سنوبال خپل دلایل وویل، نو بیا ټولو څناورو د ده استدلال ته سرونه خوځول شروع کړل. څناورو تر پایه دا پرېکړه ونه کړه، چې په دوی کې د کوم خوګ دلایل سم دي.

بلاخره د سنوبال د پلانونو د تکمیل ورځ راورسېده. کله چې د یکشنبې د غونډې لپاره د فارم ټول څناور لوی ګودام ته راغلل، سنوبال ودرېد او د غونډې رایې ته یې د بادي ژرندې د کار د پیل کېدو او نه پیلېدو موضوع وړاندې کړه. سره له دې چې مېږو د هغه وینا څو ځله په رمباړو ګډه وډه کړه، خو بیا هم هغه د بادي ژرندې د جوړېدو څخه پوره دفاع وکړلای شوه.

ناپولن د سنوبال پر ضد ودرېد او په ټیټ غږ یې غونډې ته وویل: ((ملګرو! د بادي ژرندې جوړېدل یو چټي کار دی. زه ستاسو له ټولو ملګرو څخه هیله کوم چې د دغه چټي کار لپاره خپله رایه ور نه کړئ.))

تر دې لنډې وینا وروسته ناپولن ډېر ژر په خپل ځای پرېوت. ده یوازې دېرش ثانیې خبرې وکړې. ناپولن د خپلې وینا د مثبتې اغېزې په باب هېڅ چرت ونه واهه.

کله چې سنوبال د ناپولن لنډه وینا واورېده، نو هغه نېغ ودرېد، لومړی یې په ډېر قهر مېږې تهدید کړې، هغوی یې د بې ځایه رمباړو وهلو څخه منع کړې او بیا یې خپله احساساتي وینا داسې پیل کړه:

((ملګرو! کله چې زما پلانونه سرته ورسېږي او بادي ژرنده جوړه شي، نو زه ورته په ډاډ ویلای شم چې د فارم ټول څناور به هوسا ژوندکوي او له ټولو سختو کارونو څخه به یې اوږې سپکې شي. اوس زما تصور بوسو، وښو او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټيپرو پربکوونکو ماشـــینونو څخه ډېر پورته تللی دی. زه د خپلو پلانونو له مخې تاسو ته دا زېری درکوم چې د بادي ژرندې برق به له یوې خوا ستاسو د فارم یوې، غابنورې، لرونه، د فصل د راټولولو او ګېډۍ کولو ماشینونه او د درمندونو د ټکولو او میده کولو ماشـــینونه چلوي. له بلې خوا به دغه برق ستاسو د فارم ټولې غوجلې رڼا کړي، د دې برق په برکت به ستاسو لپاره په ژمي کې تودې اوبه او په ژمي کې سړې اوبه موجودې وي او تاسو به د ژمي په سړو کې په هر غوجل کې برقي منقلونه لګولي وي.))

تر دې وخته پورې د ژرندې په موضوع ټول څناور په دوو ډلو وېشل شوي وو اما په دې غونډه کې سنوبال د خپل فصاحت او بلاغت په قوت د څناورو لوی اکثریت ترلاسه کړ او د هغه د وینا په پای کې په غونډه کې حاضر څناور په دې ښه پوهېدل چې اوس د غونډې رایې په کومه خوا ځي. هم په دې شېبه کې ناپولن ودرېد، ســـنوبال ته یې په ترڅ وکتل او بیا یې په ډېر لوړ غږ سونګېدنه شروع کړه. له دې ترمخه د فارم یو څناور هم د ناپولن څخه دغه شان سونګېدل نه و اورېدلي.

د دې عجیبه سونګېدنې سره جوخت د لوی ګودام د باندې د سپو د غپا اواز راغی. دغه ډېر خطرناک غپېدل وو، نه لوی سپي چې کړی یې په غاړه وې په یو ترات په دانګونو ګودام ته راننوتل او د راننوتلو ســره یې نېغ په ســنوبال ورمنډه کړه. د دې لپاره چې د ســپو د خولې اچولو څخه ځان بچ کړي، سنوبال له خپل ځایه ټوپ وواهه او د سترګې د رپ سره د ګودام د دروازې څخه ووت. هغه مخکې او سپي ورپسې په منډه ورخلاص وو. د دې پېښې په لیدو حیران او وډار شو، څناورو چوپ چاپ د لوی ګودام د لویې دروازې نه د سنوبال د منډې او د سپو د تعقیب ننداره کوله. د ګودام او سړک ترمنځ په اوږد مالځړ ســـنوبال دومره چټکه منډه وهله څومره منډه چې یو خوګ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهلی شي. ګرندي سپي د هغه پنډيو ته نږدې شول. په دې وخت کې سنوبال وښـويېد او ننډهرکوونکو څناورو دا فکر وکړ چې ګوندې سـپو په خوله کې ونيو. تر ښـويېدو وروسـته سـم له لاسـه ډېر ژر راپورته شـو او خپله منډه يې پسې چټکه کړه. بيا ورپسې سپي وروراسېدل او يو سپي د هغه لکۍ ته خوله واچوله. د خولې له اچولو سـره سـنوبال خپله لکۍ په ډېره چټکتيا تاوکړه او د سـپي د خولې د اچولو څخه يې لکۍ خلاصـه کړه. تر دې وروسـته سنوبال لاپسې چټک شو. د ده او د سپو ترمنځ څو انچه واټن پاتې و، چې سنوبال د بوټو په منځ کې په يو لوی سوري کې کښته پرېوت او تر دې وروسته سنوبال هېڅ ونه ليدل شو.

ډار شوي څناور ډېر غلي ګودام ته بېرته ننوتل. يوه شېبه وروسته نهه سپي په دانګونو بېرته راغلل. د سـپيو په ليدو ټول څناور حيران شـول، ځکه چې يو څناور هم په دې نه پوهېده چې دغه خطرناک مخلوق له کومه ځايه راپيدا شو. اما ډېره ژر دغه معامله حل شـــوه. څناورو ته څرګنده شـــوه چې دا هم هغه کوکري دي، چې ناپولن د دوو ســـپيو څخه اخيســـتي وو او په خپله يې په يو ځانله ځای کې د تربيې لاندې ونيول، تراوسـه دغه سـپي پوره لوی شـوي نه وو، خو بيا هم دوی د خپل عمر په تناســـب ډېر غټ او د خطرناکه لېوانو غوندې معلومېدل. څه وخت چې دغه ســـپي راغلل د راتګ ســـره ناپولن ته نږدې ودرېدل او ټولو څناورو په خپلو سترګو وليدل چې دغه سپي ناپولن ته داسې لکۍ وهي، لکه څنګه چې د دوی مياندو او پلرونو مستر جونز ته لکۍ وهلې.

ناپولن مخکې او سپي ورپسې روان شول. هغه د ګودام دننه هغه اوچت ځای ته پورته شول، کوم ځای چې يو وخت وړ ميجر د فارم څناورو ته خپل خوب ويلی و. له دغه ځايه ناپولن اعلان وکړ: ((ملګرو! سـر له نن يکشـنبې سـهار

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډې له منځ ولاړې. دا غونډې یو چټي او غیر ضـروري شـی دی او دغه چټي شـی زموږ قیمتي وخت ضـایع کوي. په راتلونکي کې به د خوګانو یوه ((مخصـوصـه کمېټه)) د فارم ټولې چارې چلوي او ددغې کمېټې ریاسـت به زما پر غاړه وي. تر دې وروسته به موږ خوګان پټې غونډې کوو او د دغو پټو غونډو فیصلې به تاسو ته ابلاغ کېږي. تاسو ټول څناور به د یکشنبې پر سهار راټولېږئ، د فارم بیرغ ته به سـلامي ورکوئ. ((د انګلسـتان څناورو)) ترانه به وایئ او د ټولې اوونۍ د کار اوامر به اخلي. پام کوئ چې تر دې وروسته په یوه موضوع هم بحث او مباحثه ونه کړئ.))

له یوې خوا د سـنوبال د شـړلو له امله د فارم ټولو څناورو ته لویه صـدمه رسـېدلې وه او له بلې خوا د ناپولن دې اعلان د هغوی په زخمونو مالګه ودوړوله. که چېرې د فارم څناور د مخکې نه په سـم اسـتدلال اموخته وای، شاید چې هغوی د دې اعلامیې پر ضد احتجاج کړی وای. د سنوبال پر شړلو او د ناپولن د نوي اعلان په اورېدو د بوکسـر غوندې یو سـوږ څناور ته هم صدمه ورسېدله. بوکسر خپل غوږونه څوړ ونیول. څو ځله یې په تندي پروت وربل اخوا دېخوا وغورځاوه او د سـم اسـتدلال لپاره یې له حده زیات فکر وکړ، خو له بده مرغه چې مغزو یې تر پایه ورسـره مرسـته ونه کړه، ټولو څناورو لـه جملې څخه یوازې څلور ځوان خوګانو پـه ډاګه خپل خفګان څرګند کړ. دغه څلور خوګان په لومړي کتار کې ناسـت وو. څلور واړو یو ځای د نوي اعلان پر ضـد کړیکې پیل کړې. څلور واړه یو ځای راپورته شـول او څلور واړو یو ځای په خبرو شـروع وکړه. د ناپولن تر څنګ پراته سپي د خوګانو د کړیکو په اورېدو راپورته شول. دوی خوګانو ته وغرېدل او د دوی د ډارېدونکي غرېدو لـه وېرې خوګان غلي او چوپ چاپ پـه خپلو ځایونو کېناسـتل. تر دې وروسـته مېږو په جګ اواز رمبارې شـروع کړې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلس دقيقې يې په رمباړو ((څلور پښيز ښه دي او دوه پښيز خراب دي)) تکرار کړه او د دې دستوري رمباړو په وجه د ګودام دننه بحث ته خاتمه ورکړل شوه.

ناپولن د ((انقلاب د تکاملي پړاو)) د نوي تنظيم د شريح لپاره سکيولر فارم ته ولېږه. دلته سکيولر د فارم څناورو ته په ويناکې وويل: ((ملګرو! زه پوره باور لرم چې د فارم ټول څناور د ملګري ناپولن له دې قربانۍ څخه د زړه له کومي مننه کوي چې ده نور اضافي کارونه هم په خپلو مبارکو اوږو واخيستل.))

((ملګرو! تاسو هېڅ داسې تصور ونه کړئ چې ګوندې مشرتوب د ساعت تېرۍ شی دی. برعکس مشرتوب يو ډېر درود مسوليت دی. تاسو په دې پوهېږئ چې زموږ د فارم يو څناور هم د مګلري ناپولن غوندې په دې اصولو چې ((ټول څناور مساوي دي)) کلکه عقيده نه لري.))

((ملګرو! زه پوره ډاډ لرم چې ستاسو ديموکرات ملګری ستر ناپولن د زړه نه دا غواړي چې تاسو دې په خپله د فارم چارې وچلوئ، خو بايد موږ له دې واقعيت څخه هم هېڅ انکار ونه کړو، که چېرې موږ په ځينو وختونوکې د فارم د چارو په برخه کې غلطې پرېکړې وکړي، نو ايا تاسو د دغو غلطو پرېکړو په انجام پوهېږئ؟ د مثال په توګه تاسو ته څرګنده شوه او اوس ورباندې ښه پوه شوي ياست چې سنوبال زموږ فارم لوی مجرم دی. که چېرې د ژرندې د موضوع په رايې شمېرنه کې تاسو سنوبال ته رايه ورکړې وای، نو په واقعيت کې به تاسو د سنوبال غوندې د يو لوی مجرم د پرېکړې تاييدکړی وای. دا حقيقت بايد ومنو چې اوس سنوبال د يو لوی مجرم پرته بل هېڅ حيثيت نه لري.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځناور سکيولر ته وويل: (((زه شاهد يم چې ((د غواوو څپر)) په جګړه کې سنوبال په ډېر زړورتوب وجنګېد.))

((ملګرو! يوازې زړورتوب کفايت نه کوي، بلکې زموږ په فارم کې له ټولو څخه مهم شرط وفاداري او اطاعت دی. موږ ټول خوګان دا عقيده لرو چې ((د غواوو څپر)) د جګړې په باره کې سم معلومات نه دي راټول شوي. ډېر ژر به تاسو ته روښانه شي چې په دې جګړه کې د سنوبال د زړورتوب په برخه کې څومره مبالغه شوې ده.))

((ملګرو! موږ يو پولادي ډسپلين ته اړتيا لرو. زموږ د نن ورځې شعار دا دی: که چېرې تاسو يو ناسم ګام پورته کړ، نو زه باور لرم چې زموږ دښمنان بېرته راځي، ايا تاسو دې فارم ته د جونز بيا راتګ غواړئ؟))

يو ځل بيا د سيکولر استدلال ته چا ځواب ور نه کړ. ټولو ځناورو د زړه نه د جونز بيا راتګ نه غوښت. ټولو ځناورو په يو اواز دا پرېکړه وکړه که چېرې د يکشنبې د سهار بحثونه د جونز بيا راتګ ته لار هواروي، نو دغه غونډې دې د تل لپاره له منځه يوړل شي. د سيکولر د خبرو تر اورېدو وروسته بوکسر څه ناڅه فکر وکړلای شو. ده د ځناورو په استازۍ د عمومي احساس اظهار په لاندې شعار وکړ او دا شعار يې څو ځله تکرار کړ:

((که دا د ملګري ناپولن نظر وي، نو بيا خو دا نظر بېخي سم دی. مګلری ناپولن تل رښتيا وايي. زه به د ملګري ناپولن د پاک هدف په خاطر لاپسې سخت کار کوم.))

اوس د ژمي موسم تېر شو او د پسرلي د کرکيلې وخت راورسېد. د سنوبال د بادي ژرندې د پلانونو څپر وتړل شو. هر ځناور فکر کاوه چې د پلانونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسمونه به د څپر د فرش څخه حتماً پاک شوي وي. اوس د هرې یکشنبې د سهار په لسو بجو ټول څناور لوی ګودام ته راتلل او دلته یې د خوګانو څخه د یوې اوونۍ د کار امرونه اخیستل.

د ناپولن په امر د زوړ میجر کوپړۍ د قبر څخه راوکښل شوه. د دې کوپړۍ پورې یو پوټی غوښه او پوستکی نه وو پاتې، د کوپړۍ لپاره د فارم د بیرغ جنډې ترڅنګ یو اوچت ځای جوړ شو او ناپولن په خپله دغه ځای ټوپک ته نږدې د زوړ میجر کوپړۍ په ډېر درناوي کېښوده. ناپولن د کوپړۍ د ایښودو په مراسمو کې دا حکم وکړ:

((تاسو ټول څناور مکلف یاست چې د بیرغ تر پورته کېدو وروسته په کتار ودرېږئ. لومړی به د ملګري زوړ میجر د کوپړۍ احترام کوي او بیا به په کتار لوی ګودام ته ننوځي!))

تر دې وروسته څناور د پخوا غوندې په ګودام کې ګډ وډ نه شو کېناستلای. اوس ناپولن، سیکولر او میني موس minimvs (دې خوګ په سندرو او شاعرۍ کې ځانګړی استعداد درلود) د ګودام دننه د یو اوچت ځای په لومړۍ کتار کې کېناستل، نهه سپو به د ناپولن خواو شا په نیم دایره شکل ځای نیوه او د فارم نور خوګان به د هغه تر شاه په کتار کې ناست وو. له دوی پرته د فارم نور ټول څناور مکلف وو چې د ګودام دننه ناپولن ته مخامخ په کتار ودرېږي. ناپولن به له دغه اوچت ځای څخه راپورته کېده او په ډېر ځیږ اواز به یې د اوونۍ د کار امرونه لوستل. په پای کې به ټولو څناورو یو ځل ((د انګلستان څناورو)) ترانه ویله او بیا به ټول څناور د خپلو کارونو پسې خورېدل.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنوبال تر شړلو وروسته د درییمې یکشنبې په سهار ناپولن غونډې ته وویل: ((له درې اوونیو راهیسې د خوګانو ځانګړې کمېټې پټې غونډې وکړې او په دې غونډو کې د بادي ژرندې د تکمیل په پلانونو هر اړخیز غور وشو. د دې پلانونو له مخې اټکل شوی دی، چې د فارم بادي ژرنده به په راتلونکو دوو کلونو کې بېخي سرته ورسېږي. په بل عبارت دا ژرنده به تاسو حتماً په دوو کلونو کې جوړوئ. د ژرندې جوړېدل له تاسو څخه اضافي کار او ډېر سخت زیار غواړي. ممکنه ده چې زما په امر د اضافي کار په دوران کې ستاسو څېره هم لږه شي.))

د دې اعلان په اورېدو ټول ځناور هک پک شول، ناپولن په دې غونډه کې د خپل نظر د ناڅاپه تغیر په باره کې هېڅ ونه ویل. اما په دغه شپه د خوګانو د ځانګړې کمېټې نطاق سکیولر د ناپولن اعلان نورو ځناورو ته داسې تشریح کړ:

((ملګرو! له پیل څخه ملګري ناپولن د باي ژرندې د جوړېدو هېڅ مخالفت نه دی کړی، بلکې ملګري ناپولن لومړنی شخص دی، چې د بادي ژرندې د جوړېدو مفکوره یې وړاندې کړې ده. هغه پلان چې سنوبال د چرګوړو د ماشین د څپر په فرش رسم کړی و اصلاً غدار او غل سنوبال د ملګري ناپولن د مغزو تخلیق دی.)) یو ځناور پوښتنه وکړه: ((که بادي ژرنده د ستر لاربښود ملګري ناپولن تخلیق وي، نو بیا ولې هغه د بادي ژرندې پر ضد په دومره سختو الفاظو مخالفت کاوه؟))

د دې سوال په اورېدو سکیولر د یو پوخ مکار غوندې لومی اخوا دېخوا وکتل او بیا یې ورته داسې ځواب ورکړ: ((ملګرو! دا خو د ملګري ناپولن هوښیارتیا وه، هغه خو په ظاهره داسې ښکاره کېده لکه چې د بادي ژرندې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفت کوي. دا خو د مګلري ناپولن يوه عالمانه مناوره ده. ملګري ناپولن غوښت چې د دغه ظاهري مخالفت په وجه د سنوبال غونډې د يو خطرناک کرکټر څخه هم ځان خلاص کړ ياو هم د دې خطرناک کرکټر له شـــر او بدې اغېزې څخه ټول فارم وژغوري. سنوبال د دې پلان د عملي کېدو په لاره کې يوازې اساسي خنډ و، اوس دغه اساسي خنډ له منځه تللی دی او مونږ پوره ډاډه يو چې اوس به د ژرندې پلان د هغه د بې ځايه مداخلې پرته په ارامه فضا کې ترسره شي.)) ((ملګرو! دې ته تاکتيک وايي! دا د ملګري ناپولن تاکتيک و!))

د تشـــريح په دوران کې ســـکيولر پورته پورته دانګونه وهل، لکۍ يې تاووله راتاووله او د ځان ســـره موســـکېده. هغه د ((تاکتيک)) ټکی څو ځله تکرار کړ. بېچاره څناور تر پايه د ((تاکتيک)) په مانا او مفهوم پوه نه شـــول. د سکيولر فصاحت او بلاغت او ورسره دريو سپو غورېدو ټول څناور مجبور کړل چې دغه تشـريح ومني او تر دې وروسـته د سـنوبال د شـړلو او د بادي ژرندې په هکله سوال ونه کړي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېږم څپرکی

ســـره له دې چې په دغه‌کال د فارم ټولو څناورو د غلامانو غوندې‌کار وکړ، خو بیا هم هغوی په خپل‌کار او زیار ډېر خوشاله معلومېدل. څناور په دې ښه پوهېدل چې اوس د دوی‌کار د پخوا غوندې د انســانانو د یوې تنبلې او غلې ډلې په خدمت کې نه دی، بلکې اوس هغوی هر څه د خپلې ګټې او د خپل فارم د راتلونکو څناورو په خاطر کوي.

څناورو په ټول پســرلي او دوبي کې په یوه اوونۍ کې شــپېته ســاعته‌کار کاوه. ناپولن د دغه‌کال د اګست په میاشت کې دا اعلان وکړ: ((تر دې ورو سته د فارم ټول څناور مکلف دي چې د یکشنبې د ورځو تر ماسپښین وروسته هم کار وکړي. ما د یکشــنبې د رخصــتیو ورځو ته ((د خپلې خوښــې‌کار)) نوم ورکړی دی. د دغو ورځوکار واقعاً د خپلې خوښــې‌کار دی. خوکه تاســو د څناورو څخه یو څناور د خپلې خوښــې د کار څخه پټ شــي او په دغه ورځ غیر حاضـــري وکړي، نو زما په حکم به دغه څناور ته د نیمې ورځې څېره ورکول کېږي.))

((تاسو ته څرګنده ده چې د تېر کال په تناسب سږ کال د غلې حاصل لږ دی. په هغو دوو پټیو کې چې موږ د دوبي په پیل کې ګازرې کرلې وې، دغه دواړه پټي د مني په فصـــل کې ونه‌کرل شـــول، د نه‌کر علت دا دی چې دغه دواړه پټي د مني د کر لپاره ښه نه وو، یوې شوي. ستاسو د خبرتیا لپاره د اوس نه درته دا وړاندوینه‌کوم چې د فارم لپاره به راتلونکی ژمی ډېر سخت وي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بادي ژرندې د کار په شروع کې يو لړ ناخاپي مشکلات پيښ شول. سره له دې چې د ژرندې د ودانۍ لپاره د فارم دننه د تيږو يو ښه کان او په ځينو ګودامونو کې پريمانه شګې، سمنټ او نور ټول مواد موجود وو اما لومړنی مشکل چې څناورو حل نه کړلای شو، دا و چې دوی د ژرندې د دېوالونو په اندازه دغه لوی پرښې څنګه ماتې کړي. د دغو لويو پرښو د ماتېدو کار د پلکونو او اړمونو پرته ممکن نه و. له بلې خوا د فارم څناورو ته د پلکونو او اړمونو د استعمال کار ډېر سخت و، ځکه چې يو څناور هم د پلک او اړم د استعمال لپاره په وروستيو دوو پښو نېغ نه شو ودرېدلای. د څو اوونيو د بې نتيجې کوښښونو وروسته بلاخره يو څناور په مغزو کې دا سمه مفکوره چې ((د زمکې د جاذبې قوې څخه دې استفاده وشي.)) راپيدا شوه او ډېر ژر په دې مفکوره عمل پيل شو.

د تيږو د کان په پورتنۍ برخه کې تيت و پرک ډېرې لويې پرښې پرتې وې. څناورو دغه پرښې په پېږو رسيو وتړلې. غواوو، اسونو، ګډو وو، بلکې هر هغه څناور چې دغه رسۍ نيولای شوه په خورا ډېر تکليف دغه پرښې ډېر په کرار د کان مخ ځوړ ځای ته راکښلې چې په ځينو خطرناکو شيبو کې به خوګانو هم کله ناکله د رسۍ په نيولو کې برخه اخيستله. کله چې به څناورو يوه پرښه د کان څوکې ته راورسوله، بيا به يې له دغه ځايه پرښه په مخ ځوړ پرېښوده. په ډېر سرعت به دغه پرښه په مخ ځوړ راراوانه شوه او څه وخت چې به د کان تل ته راورسېدله، نو ده لويه پرښه به ټوټې ټوټې شوې وه. تر دې وروسته د ماتې پرښې د چلولو کار ډېر اسان و. اسونو په يوه کراچۍ کې بنجمين او موريل په بله کراچۍ کې او مېږو يوه يوه تيږه د ژرندې د ودانۍ ځای ته وړلې. د دوبي تر پايه د تيږو لويه ذخيره راټوله شوه او د تيږو د ذخيرې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروســـته د خوګانو د نګرانۍ او څارنې د لاندې د ژرندې د ودانۍ کار پیل شو.

د پرښو د ماتېدو کار ډېر سخت او د ستونزو ډک و. کله چې به یوه پرښه د کان ســرته راکښــل کېده، دې یوې پرښــې به تل پوره د یوې ورځې ســترې کېدونکی زیار غوښـــت. په ځینو ورځوکې به غورځول شـــوې پرښـــې نه ماتېدلې.

د بوکسر نه پرته د ژرندې د ودانۍ کار ناممکن و. یوازې د ده قوت د فارم د نورو ټولو څناورو برابر و کله چې به یوه پرښـــه په مخ ځوړ وښـــوېدله، نو ورسره به د رسۍ پورې نښتي څناور هم راوښوېدل. د ښویدو په دوران کې به څناورو د وارخطایۍ او نا امیدۍ چیغې شـــروع کړې. په دې خطرناک وخت کې به بوکســر ځان اړم کړ. په ټول قوت به یې رســۍ ټینګه کړه او دغه ښویدونکې پرښه به یې پر ځای ودروله. کله چې به څناورو ولید چې بوکسر د خپل قوت په برکت دوی له مرګ ژغوري، هغه د کان دننه کښته پورته ساه سوځېدلې منډې رامنډې وهي، زیار باسي، د درندو تیزږو د راکښلو په وجه د هغه ســـومان په خاوره کې ننوځي او د وجود نه یې خولې څاڅي، نو هر څناور به د بوکسر د قوت او زیار ډېره ستاینه او صفت کاوه.

((بوکســـره! ته د خپلې روغتیا پروا نه کوې، زه درته د یوې نږدې ملګري په صـفت اخطار درکوم چې دغه د ډېوانو کار او دغه زیات فشـار به دې ډېر ژر مړ کړي.)) کلوور ورته وویل: بوکســـر ورته په ځواب کې وویل ((زه دومره وخت نه لرم چې ستاسو په چتي خبرو وخت ضـایع کړم، زه د ټولو کشـالو د حل لپاره یو شعار لرم، چې زه به لاپسې سخت کار کوم او ملګری ناپولن تل رښتیا وایي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوکسر یو ځل بیا د یو چرګ څخه دا هیله وکړه: ((ملګریه! ما هر سهار د نورو څناورو څخه د نیم ساعت پر ځای پنځه څلویښت دقیقې مخکې ویښوه.))

د ژرندې د جوړېدو کار ډېر په بیړه روان و او د بېکارۍ وخت ډېر لږ و، خو بوکسر به په دې ډېر لږ بېکاره وخت کې هم کار کاوه. هغه به یوازې کان ته تللو، دلته به یې ماتې تیږې راټولولې او د نورو څناورو د کومک نه پرته به یې دغه تیږې د ژرندې ځای ته چلولې. سره له دې چې څناورو د ژرندې په ډېر سخت کار بوخت وو، خو بیا هم د ټول دوبي په موده کې د دوی خوراک بد نه وو. د څناورو خوراک د جونز له وخت څخه تراوسه پورې دومره توپیر نه وکړی. د ډېر کار او زیار سره سره څناور خوشاله وو. دوی اوس د پنځه پراذیت او بې فایدې انسانانو پر ځای یوازې د خپلو خېټو لپاره کار کاوه. اوس د انسانانو په تناسب په ډېرو برخو کې د څناورو د کار میتود ډېره موثره او ګټوره نتیجه ورکوله او د دغه میتود په برکت د ډېرو کارونو سمپا کېدله. د مثال په توګه څناورو د وښو د للون کار دومره مکمل کاوه چې دغه شان پاک للون د انسانانو لپاره ناممکن و. په فارم کې غلا او پټ خوراک نه کېده. اوس دا ضرورت نه و چې څناور دې د مالځړ ځایو او د کر د زمکو ترمنځ د کټارو په ودرېدو د اړیکې په اچولو او د دروازو په جوړېدو د کار انرژي خرڅه کړي.

بیا هم د دوبي په پای کې د فارم دننه د ځینو شیانو لکه د سپیو لپاره بسکټ، د اسونو د نعلونو لپاره اوسپنه، د غوړو، مېخونو، تارونو او د داسې نورو شیانو د اړتیا احساس شروع شو. له دغو شیانو څخه یو هم په فارم کې نه تولیدېده، له دغو شیانو برسېره دا احساس هم کېده، چې د مني د فصل لپاره به تخمونو، مصنوعي سرې او د کر اوزارونه هم شدید ضرورت پیداکېږي. له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی برسېره د بادي ژرندې ماشین الات له ټولو مهم ضرورت ګڼل کېده، څنګه به دا شیان لاس ته راوړل کېږي؟ یو څناور هم د دې وړ نه و چې دې سوال ته ځواب ورکړي او یا د راتلونکو مشکلاتو د حل په باره کې تش تصور قدرې هم وکړلای شي.

کله چې د یکشنبې په سهار څناور د امرونو د اخیستلو لپاره راټول شول، ناپولن ورته دا ابلاغیه واوروله:

ما د یوې نوې پالیسۍ فیصله کړې ده. زه غواړم چې د ((څناورو فارم)) دې د ګاونډیو فارمونو سره تجارتي اړیکي ټینګ کړي، البته دا تجارتي اړیکي یوازې د تجارتي ګټو په خاطر نه ټینګېږي، بلکې زه غواړم چې د دې تجارتي راکړې ورکړې پواسطه هغه مشخص مواد چې د فارم لپاره عاجل ضرورت دی، لاس ته راوړم. تاسو باید په دې ښه پوه شئ چې به دې حساسه مرحله کې د ژرندې د اړتیا وړ شیان له بل هر څه نه لوی او مهم ضرورت دی، ما عاجل تصمیم نیولی دی. چې به دې حساسه مرحله کې د وښو یو ټوپ او د غنمو د فصل یوه برخه خرڅه کړم. سره له دې هم که چېرې ډېرو پیسو ته ضرورت پیداکېږي، نو زه دغه ضرورت د ویلنګډن په مارکېټ کې د هګیو خرڅلاو له لارې پوره کولای شم. تاسو د فارم ټولې چرګې باید ځانونه دې قربانۍ ته چمتو کړئ. دا قرباني به د چرګو له خوا د ژرندې د ودانۍ لپاره یو مخصوص کومک وي. تاسو چرګې له نن څخه داکوښښ وکړئ چې د دې مخصوص کومک په خاطر غټې او ډېرې هګۍ واچوئ. پام کوئ چې یوه هګۍ درنه خوسا او ماته نه شي.))

د دې اعلامیې په اورېدو یو ځل بیا په څناورو کې نا ارامي خپره شوه. څناورو د یو بل نه دا پوښتنه شروع کړه: ((ایا د جونز تر شړلو وروسته په لومړنۍ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتمینه غونډه کې دا پرېکړې ونه شوې، چې څناور به له انسانانو سره هېڅ ډول روابط نه ټینګوي. تجارت به نه کوي، پیسې به نه استعمالوي؟)) دا پرېکړې ځینو څناورو ته یادې وې اما ځینو څناورو فکر کاوه چې ګوندې دغه پرېکړې شوې وې. هغو څلور خوګانو چې د ناپولن په امر د غونډې له منځه تګ پر ضد یې احتجاج غږ پورته کړ. د دوی دا احتجاج د اواز په اورېدو سپیو ورباندې راغږم وهلې او ډېر ژر یې د دغو خوګانو اواز غلې کړ. په دې شېبه کې مېږو بیا د عادت سره سم ((څلور بولي ښه دي او دوه بولي خراب دي)) په رمباړو شروع وکړه چې د څو شېبو ګډوډۍ وروسته حالت بېرته عادي شو. ناپولن د څناورو د غلي کېدو لپاره مخکنۍ پښه پورته کړه او څ وخت چې ټول څناور چوپ شول هغه خپلې وینا ته داسې دوام ورکړ:

((ما د مخکې نه ټول ترتیبات نیولي دي. زما د ترتیباتو له مخې تاسو څناور د انسانانو سره د مستقیم او غیر مستقیم تماس د نیولو حق نه لرئ. زما په عقیده ستاسو او د انسانانو ترمنځ تماس یو ناوړه عمل دی. ما اراده کړې ده چې د تماس د چارو ټول بار په خپلو اوږو واخلم، ما او د ویلنګډن تجار مستر ویمپر Whymper موافقه کړې ده چې دغه تجارت به د څناورو د فارم او خارجي نړۍ ترمنځ د ارتباط وظیفه اجرا کوي هغه به د هرې دوشنبې په سهار دلته راځي او زما نه به لازم هدایتونه اخلي.))

ناپولن خپله وینا په کرغېړن او چیغنده اواز د دې شعار په ویلو چې ((ژوندی دې وي د څناورو فارم)) پای ته ورسوله او ((د انګلستان څناورو د ترانې تر ویلو رووسته ټول څناور خواره شول.

تر دې اعلامیې وروسته سکیولر د څناورو د قانع کېدو لپاره د فارم دننه وګرځېده او څناور یې داسې مخاطب کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! زه درته پوره ډاډ درکوم چې د تجارت او د پیسو د استعمال پر ضد نه کومه فیصله شوې ده او نه کوم ورانديز. کېدی شي چې دا ستاسو محض یو تصور وي او یا دا هغه دروغ وي چې د ((انقلاب)) په شروع کې غذار سنوبال خپرول.)) د سکیولر د خبرو په دوران کې یو ځناور ډېر ضعيف شک ښکاره کړ چې ګوندې دغه پرېکړې شوې دي اما سکیولر په ډېره چالاکۍ د ټولو ځناورو څخه دا پوښتنې وکړې: ((ایا د تجارت او د پیسو د استعمال پر ضد فیصلې ستاسو خوب لیدل نه دي؟که دا ستاسو خوب لیدل نه وي، ایا تاسو د دغه شان پرېکړو کوم ثبت شوې ثبوت وړاندې کولی شئ؟ یو ځناور هم د سکیولر پوښتنو ته ځواب نه شو ورکولای، ځکه چې د دغو پرېکړو ثبت شوي ثبوت وجود نه درلود. په پای کې ټول ځناور قانع شول چې د تجارت او د پیسو د استعمال پر ضد پرېکړې د دوی د یو غلط تصور او خیال پرته بل هېڅ مفهوم نه لري.

د ناپولن د ترتیباتو سره مستر ویمپر فارم ته تګ راتګ شروع کړ. مستر ویمپر یو برېتور، لنډ، مکار او چالاک شخص و. دې لوی مکار د بل هر چا څخه مخکې دا احساس کړی و چې د ځناورو فارم به حتماً یو تجارتي دلال ته ضرورت پیداکوي او یوازې دی به دلالۍ له لارې ډېره ګټه ترلاسه کړي. په لومړنیو ورځو کې ځناورو هغه د تګ راتګ څخه ترهه کوله او هر ځناور تر خپله وسه کوښښ کاوه چې د ویمپر سره مخامخ نه شي، خو کرار کرار ځناورو د نورو شرايطو سره ځانونه عيار کړل. هغوی په دې ننداره چې اول ځل یو څلور بول دوه بولي ته امرونه کوي، خوشحالېدل او افتخار يې ورباندې کاوه. اوس دوی په دې واقعيت پوره پوهېدل چې د انسانانو سره د دوی روابط د پخوا په شان نه دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څناورو او انسانانو ترمنځ سرچپه روابط ټینګ شول اما د څناورو د فارم پر ضد د انسانانو کرکه او نفرت د پخوا نه لاپسې زیات و، انسانانو د فارم هر انکشاف او بریالیتوب ته د نفرت په نظر کتل. ټولو انسانانو کلکه عقیده درلوده چې دغه فارم د افلاس او د ژرندې پروګرام د ناکامۍ سره مخامخ کېدونکی دی. کله چې به انسانان په شر انجانو کې راټول شول، دوی به دلته د رسمونو پواسطه یو بل ته اثباتوله چې دغه ژرنده به یا حتماً راولېږي او که رانه ولېږي، نو دغه شان جوړه ژرنده تر پایه د کار کولو وړ نه ده. د دې بدنیتۍ سره سره څناورو د خپل فارم چارې د یو موثر تنظیم لاندې چلولې او انسانانو زړه نا زړه د دغه موثر تنظیم ستاینه کوله. د ستاینې یوه نښه دا وه چې انسانانو د ((مانور فارم)) پر ځای اوس دغه فارم ((د څناورو فارم)) په نوم باله. انسانانو د مستر جونز د ادعا څخه لاس واخیست. مستر جونز مجبور شو چې د خپل فارم د بیا نیولو څخه نا امیده او مایوسه بل ځای ته ولاړ شي او دلته د تل لپاره مېشت شو. د ویمپر پرته د ((څناورو فارم)) او خارجي نړۍ ترمنځ نور تماس او ارتباط وجود نه درولد، لاکن د ویمپر د تګ راتګ وروسته داګونګسې شروع شوې چې ناپولن یاد فوکسووډ فارم د خاوند مستر پلینګټن او یا د پنجفیلډ فارم د خاوند مستر فریډرک سره یو تجارتي تړون لاسلیک کوي. ناپولن په یو وخت کې د دواړو فارمونو د خاوندانو سره تجارتي تړونونه لاسلیک کول نه غواړي. ناڅاپه خوګان د مستر جونز مېنې ته ولاړ او دلته یې هستوګنه شروع کړه. یو ځل بیا څناورو ته په زړه شوه چې په لومړۍ پرتمینه غونډه کې د مستر جونز په مېنه کې د اوسېدو پر ضد پرېکړه شوې وه، یو ځل بیا سکیولر د دې موضوع تشریح او د څناورو د قانع کېدو لپاره ولېږل شو. هغه څناورو ته وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! تاسو ته اوس ښځي په اثبات رسېدلې ده چې ستاسو رښتيني ملګري خوګان د دې فارم د ذهني کارګرانو وظيفه اجرا کوي. تاسو پوهېږئ چې ستاسو د ذهني کار ګرانو د استراحت لپاره يو ټاکلی ځای ډېر ضروري دی. زموږ د ((ستر لاربښود)) سکيولر به ناپولن د ستر لاربښود په نوم باله، لوړ مقام، لوی حيثيت او د ده د قيمتي ژوند حفاظت اوس دې ته ضرورت لري چې زموږ ستر لاربښود دې تر دې وروسته د غوجل پر ځای په يو مجهز کور کې تشريف ولري.))

ځينو ځناورو د دې خبر په اورېدو چې خوګان د مستر جونز د مېنې په اشپزخانه کې ډوډۍ خوري، د هغه د ناستې کوټه د ساعت تېرۍ د ځای پحيث استعمالوي او د دغې مېنې په بسترو څملي ډېر خفګان ښکاره کړ. بوکسر چې دا خبر واورېد، نو خپل شعار يې ((ناپولن تل رښتيا وايي)) په جګ اواز تکرار کړ. کله چې کلوور دا خبر واورېد هغې د ځان سره فکر شروع کړ او د يوې شېبې فکر نه يې د ځان سره وويل: ((ما ته په بستره باندې د ويده کېدو پر ضد فيصله تراوسه ياده ده.)) کلوور ډېر ژر د ګودام دېوال ته ولاړه او کوښښ يې وکړ چې د ګودام په دېوال ليکل شوي اوه احکام ولولي، خو چې هر څه يې وکړ ويې نه شو لوستلای او په پای کې يې د دې کار لپاره موريل راوستله.

((موريل! دغه څلورم حکم راته ولوله. ايا دغه حکم په بستره باندې د نه ويده کېدو امر نه کوي؟

موريل تر ډېر کوښښ وروسته حکم داسې ولوست: ((هېڅ ځناور به په هغه بستره نه ويده کېږي، چې روجايي ورابندې هواره وي. کلوور د اول ځل لپاره د ((روجايي)) نوم واورېد او هغه د دې نوم په اورېدو حيرانه غوندې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شــوه. هغې ته دا هېڅ یاد نه و چې په څلورم حکم کې د ((روجايي)) شــرط لیکل شــوی و. د دې شــرط په اورېدو هغه تر یو وخته هک پک ولاړه وه او وروســته یې د ځان ســره دا فکر وکړ. کېدی شــي چې د روجايي شــرط په لومړۍ ورځ لیکل شوی وي او دغه شرط زما له یاده وتلی وي.

هم په دې وخت کې ســکیولر د دریو ســپیو ســره دغه ځای ته راغی او د روجايي په موضوع یې رڼا واچوله:

((ملګرو! ممکنه ده چې تاسو د دې خبر په اورېدو چې موږ خوګان په بستر ویده کېږو، حیران شــوي غوندې یاســت. موږ ذهني کارګران په بســترو ولې ویده نه شــو؟ زه تاسـو ته ډاډ درکوم چې زموږ په لومړنی پرتمینه غوډه کې نه د بسترو پر ضد څه فیصله شوې ده او نه دغه شان فیصلې وجود لري.))

((ملګرو! راځئ چې په دې ځانونه پوه کړو چې بســتره څه ته وايي، بســتره د ویده کېدو ځای ته وايي، که چېرې موږ د بســترې تعریف وکړو، که په یوه غوجل کې پاسته وابښه پراته وي او په دغه وښو یو څناور ویده کېږیو، نو دې ته هم بســتره ویلی شـو. بســتره نه بلکې ((روجايي)) د انســانانو ایجاد دی او ماته ډېره ښه یاد دي چې دغه فیصله د بسترې پر ځای ((د روجايي)) پر ضد وشوه. موږ د دې فیصلې د روحیې سره سم له ټولو بسترو څخه ((روجايي)) لرې کړي دي او اوس موږ ټول په دغه بې روجايي بســترو باندې محض د کمپلو ترمنځ ویده کېږو. واقعاً چې دغه مســتریح بســترې دي، اما دومره مستریح نه دي، لکه څومره چې موږ خوګان مستریح بسترو ته اړتیا لرو.))

((ملګرو! تاســو په خپله پوهېږئ چې موږ خوګان ســتاســو د هوسـا ژوند او خوشــالۍ لپاره څومره ذهني کار کوو؟ زه پوره باور لرم چې تاســو به د خپل فارم د ذهني کارګرانو په ارام هېڅ رخه نه کوي. ایا تاسو ملګري د خپلو ذهني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارګرانو په نا ارامۍ خوشالیږئ څه؟ ایا تاسو غواړئ ستاسو ذهني کارګران دې ستړي ستومانه او نا ارامه خپلو وظیفو ته دوام ورکړي؟ ایا تاسو غواړئ چې د دې فارم ذهني کارګران دې په خپلو وظیفو کې ناکامه شي او جونز دې بېرته راشي؟ زه پوره باور لرم چې ستاسو د ملګرو څخه یو ملګری هم د جونز بېرته راتګ نه غواړي.))

ډېر ژر څناورو سکیولر ته ډاډ ورکړ چې هغوی په بسترو باندې د خوګانو په ویده کېدو هېڅ اعتراض نه لري. همدا شان څو ورځې وروسته چې دا اعلان وشو چې د دې وروسته به خوګان په سهار کې د نورو څناورو نه یو ساعت ناوخته راپاڅېږي، ټولو څناورو د دې اعلان پر ضد هېڅ شکایت او مخالفت ونه ښود.

څناور د مني په موسم کې ستړي اما خوشاله ښکاره کېدل. د وښو او غنم دانو د یوې برخې د خرڅلاو له کبله د ژمي د خوراک ذخیره لږه وه. سخت کال راتلونکی و، خو بیا هم د ژرندې جوړېدل د څناورو د ټولو مشکلاتو د جبران یوازینی امید و. اوس ژرنده نیمه جوړه وه، څه موده اسمان پرله پسې شین و او په دې موده کې ټولو څناورو د ژرندې د تکمیل لپاره سخت زیار ویست. څناورو تصمیم نیولی و چې په دې موده کې ډېرې تیږې ذخیره کړي او د ژرندې دېوالونه سرته ورسوي.

بوکسر به هره شپه دلته راتلو او د سپوږمۍ په رڼا کې به یې یو یا دوه ساعته ((د خپلې خوښې کار)) کاوه. د بې کارۍ په وخت کې به نور څناور هم دلته راتلل، د ژرندې چاپېر به ګرځېدل او په خپلو متو جوړ د ژرندې د دېوالونو د عمودي جوړښت ستاینه کوله او ټ،ل د خپلې ژرندې په جوړېدو د زړه له تله خوشاله وو. د ټولو څناورو د جملې نه یوازې زوړ بنجامین د ژرندې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره کې هېڅ ډول علاقه نه ښـــودله. هغه د خپل زوړ عادت له مخې د دې مرموزې تبصرې پرته چې ((خره اوږد عمر لري)) نور هېڅ نه ویل.

د نومبر د میاشتې د راتګ سره د جنوب لویدیز ساړه بادونه شروع شول. د ژرندې د ودانۍ کار له دې امله چې اوس د ډېر رطوبت په وجه سمنټ نه شو کلکېدلای، ودرېد. یوه شـــپه ډېر شـــدید توپان راغی، دې توپان د فارم ځینې ودانۍ راوغورځولې. د لوی ګودام د بـام پخې خښـــتې یې والوځولې. څه وخت چې د ســـهار په مهال کې څناور د خپلو غوجلو څخه راووتل، ګوري چې د فارم د بیرغ جنډه وړاندې پرته ده او د باغچې ترڅنګ ولاړه لویه ونه لکه د مولۍ له بېخه ویستل شـوې ده. ناڅاپه د څناورو نظر په ړنګ شـوې ژرنده پرېوت او د ړنګ شـــوې ژرندې په لیدو د ټولو څناورو د خولې نه د ((اخ)) او مایوســـۍ چیغې ووتلې، ټولو یو ځای د ژرندې په لور منډه کړه. ناپولن چې د دې نه مخکې هېڅ چا په منډه نه و لیدلی په دې منډه کې د ټولو څناورو نه مخکې په منډه روان و.

هو، د دوی د ټولو هلو ځلو ثمره له بېخه راولېدلې وه او هغه تیږې چې دوی په ډېر تکلیف ماتې کړې او دلته راوړې وې خواوشـــا تیت و پرک پرتې وې. ټول څناور د ژرندې چاپېر هک پک ودرېدل او په ډېره خواشـینۍ یې تیت و پرک او ګډوډ د پرتو تیږو ته په ځیر ځیر کتل ناپولن په کرار کرار اخوا دېخوا قدم واهه. لکۍ یې شـــخه نېغه ولاړه وه او یوې او بلې خوا ته یې اړوله را اړوله. کله به یې ځمکه بویوله او کله به ډېر ژور فکر کې ډوب و. ناڅاپه د ناپولن مغزو ته څه خیال راغی او ډېر ژر په ځای ودرېد. په ډېر جګ اواز یې هک پک څناور داسې مخاطف کړل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ایا تاسو پوهېږئ چې زموږ د فارم اصلي دښمن او د دې لویې فاجعې مسوول شخص څوک دی؟ ایا تاسو پوهېږئ چې څوک د شپې په تیاره کې راغی او زموږ ژرنده یې تباه او برباد کړه؟ زه به درته د فارم اصلي دښمن او د دې فاجعې مسوول شخص دروښیم. زموږ اصلي دښمن او د دې فاجعې واقعي مسوول شخص غدار سنوبال دی. دغه خاین داکار کړی دی. کله چې دغه غدار له دې فارم څخه وشړل شو له دغې ورځې راهیسې دغه خاین شپه او ورځ کوښښ کوي چې زموږ د ټولو څخه بدل واخلي او د دې فارم د هوسا ژوند لپاره زموږ پلانونه شنډ کړي. دغه غدار پرون شپه په تیاره کې راغی او زموږ د یو کال کار او زیار یې له منځه یوړ.))

((زه دلته او په دې وخت ستاسو پر وړاندې دغه غار ته د مرګ سزا اعلانوم. که چېرې ستاسو څخه هر چا دغه غدار ((د څناورو عدالت)) ته مړ راوړ دغه شخص ته د ((څناورو قرمان دویمه درجه نښان)) او نیمه ټوکرۍ مڼې جایزه ورکوم او که چا دغه خاین ژوندی راوست دغه شخ ته ((د څناورو قهرمان لومړۍ درجه نښان)) او پوره یوه ټوکرۍ مڼې انعام ورکول کېږي.))

کله چې څناورو دا واورېدل چې دغه لوی جرم سنوبال کړی دی او سنوبال د فارم اصلي دښمن دی، نو دوی ټولو ته له حده زیاته صدمه ورسېدله. ټولو څناورو د سنوبال پر ضد د نفرت چیغې پورته کړې او هر څناور د سنوبال د وژلو او یا د ژوندي نیولو په تکل کې شو. ناپولن د ژرندې څخه لږ لیرې د یو خوک د پښو منډونو ته اشاره وکړه او ویې ویل: ((تاسو ورته ښه وګورئ چې دغه منډونه د هغه سوري په لور تللي دي چې غدار سنوبال په کې پټ شوی دی. دغه منډونه چې تر څو ګزه پورې تاسو یې وینئ او وروسته تاسو ته نه ښکاري خو زه د خپل اصلي دښمن پلونه د هغه د بوی څخه پېژنم. د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښو د منډونو څخه دا هم څرګندېږي چې دغه خاين د فاکسووډ فارم له خوا د دې ورانکارۍ لپاره رالېږل شوی دی.))

((پام کوئ چې د ژرندې د جوړېدو په کار کې هېڅ ډول ډيل رانه ولئ. موږ د نن سهار نه د ژرندې د بيا جوړېدو کار شروع کوو. که اوړی وي او که ژمی. که اسمان شين وي او که وريځ وي، موږ به دغه ژرنده بيا جوړوو او په عمل کې به دغه بدبخت غدار ته دا ثابتوو چې هغه په دومره اسـانۍ زموږ د کار د لارې خنډ کېدلای نه شي.))

((زموږ پلانونه هېڅ ډول تغير نه مني. زموږ پلانونه به حتماً پرمخ درومي او ترپايه به دغه پلانونه عملي کېږي.))

((مخ پر وړاندې! ژرندې دې وي زموږ بادي ژرنده! ژوندی دې وي د څناورو فارم.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم څپرکی

ژمی ډېر سـخت و، د طوفاني موسـم پسـې ګرې ګرى او واوره ووربېدل او وروسـته دومره ډېره پرخه پرېوته چې د جنورۍ د میاشـتې پورې کنګل مات نه شو. څناور پوهېدل چې خواوشا اوسېدونکي انسانان د هوى د فارم چارې په ډېر غور څاري. که چېرې هغوى په ټاکلي وخت ژرنده جوړه نه کړي، نو انسانان به د دوى د ناکامۍ له امله د خوشالۍ جشنونه وکړي. همدا علت و چې څناورو تر خپله وسـه د ژرندې د بیا جوړېدو لپاره ډېر زیات زیار وویست.

یوازې د رخې له مخې انسـانانو تر پایه په دې باور نه کاوه چې دغه ژرنده سنوبال رنګه کړې ده، انسانانو به ویل: ((ژرنده ځکه رنګه شوه چې د دغې ژرندې دېوالونه ډېر نري جوړ شـوي وو)) اما څناور پوهېدل چې قضـیه دغه شان نه وه. بیا هم څناورو فیصله وکړه چې دا ځل به د اتلس اینچونو پر ځاى درې فوټه پلن دېوالونه جوړوي. د پلنو دېوالونو د جوړېدو لپاره ډېرو تیږو ته اړتیا وه. له بلې خوا تر ډېرې مودې پورې د تیږو کان له واورو نه ډک پروت و او په دغه کان کې د تیږو د ټولولو کار ډېر ګران و. د وچو سـړو په موسم کې کار څه نا څه پرمختګ وکړ، لاکن په دغو وچو سړو کې کار ته دوام ورکول یو ظالمانه عمل و. اوس څناور د پخوا غوندې امیدوار نه وو، په دې موسـم کې د څناورو سـاړه کېدل او تل به وږي وو. د لوږې په مقابل کې یوازې بوکسـر او کلوور حوصـله له لاسـه ور نه کړه، د لوږې په موده کې سـکیولر د خدمت خوند ((او د کار درناوېسـت)) په باره کې په زړه پورې وینا کانې کولې، لاکن څناورو د سکیولر د وینا کانو پر ځاى یوازې د بوکسر د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت او د هغه له دې شعار څخه چې ((زه به لاپسې سخت کار کوم)). ډېر الهام اخیست.

د جنورۍ په میاشت کې د خوړلو شیان لږ شول او ورسره د غنمو ځېره هم لږه شوه. په دې میاشت کې ناپولن اعلان وکړ چې که د غنمو ځیره لږه شوې ده، نو د دې پر ځای به ډېر الوګان ورکول کېږي. له دې اعلان وروسته ډېر ژر څناورو ته څرګنده شوه چې د ژمي په سړو کې خوګانو د فارم الوګان ښه نه و پوښلي، الوګان سړو وهلي وو، خوسا شوي و او ډېر لږ الوګان د خوراک وړ وو. اوس څناورو د بوسو او چغندرو پرته د خوراک لپاره بل هېڅ شی نه درلود او په فارم کې لوږه ورځ په ورځ په زیاتېدو وه.

د قحط په ورځو کې ناپولن دا فرمان خپور کړ:

((د فارم ټول څناور باید د شاوخوا انسانانو څخه دې لوږه او قحطي پټه وساتي. د ژرندې د جوړېدو په پېښه انسانان بیا زړور شوي او هغوی یو ځل بیا ((د څناورو فارم)) پر ضد پروپاګنده پیل کړې ده. انسانان وایي چې د فارم څناور په قحطۍ او ناروغتیاګانو اخته شوي دي. هره ورځ څناور له لوږې او ناروغتیا څخه مري. څناور خپل ترمنځ جګړې کوي، څناور یو بل سره خوري او حتی کله کله خپل بچي هم خوري.))

((زه په دې ښه پوهېږم که چېرې د قحطۍ او لوږې د واقعیتونو څخه خواوشا اوسېدونکي انسانان خبر شي، نو دغه کار به ((د څناورو فارم)) پر ضد د انسانانو پروپاګندې ته مستند مواد ورکړي او په نتیجه کې به زموږ فارم د ډېرو ناوړو عواقبو سره مخ شي. ما تصمیم نیولی دی چې د انسانانو د پروپاګندې د مخنیوي لپاره د ښاغلي ویمپر څخه استفاده وکړم او انسانان بیخي سرچپه وپوهوم. ما یو څو اعتمادي خګانو او مېږو ته امر وکړی دی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ګودام خالي کندوان او بېلرونه د شـــګو نه ډک کړي، له پاســـه دې ورباندې غله او نور خوراکي شـــيان واچوي او دغه کندوان او بېلرونه دې د ګودام په مخ کې کېږدي، زما دغه اعتمادي ځناور به د ويمپر د راتګ په وخت کې د هغه نږدې ولاړ وي او دوی به يو بل ته په جګ اواز وايي چې د فارم د ځناورو ځيره ډېره شوې ده.))

د دوشـنبې پر ورځ ويمپر راغی. له مخکې نه ورته ناپولن تيار ولاړ و. ناپولن هغه په يوه او بله پلمه د ګودام مخې ته بوتلو. دلته ويمپر په خپلو ســـترګو د غلې او خوراکي موادو څخه ډک کندوان او بېلرونه وليدل. تر دې وروســـته غوليدلي ويمپر تل خواوشــا انســانانو ته دا راپورونه ورکول چې د ځناورو په فارم کې د خوراکي موادو هېڅ ډول قلت، قحطي او لوږه نه شته.

د ټول احتياط ســره ســره د جنوری د مياشــتې په پای کې د بل ځای څخه د غلې د اخيستلو ضرورت راڅرګند شو، په دې ورځو کې ناپولن ډېر لږ په نظر راتللو. هغه ټول وخت په خپله کوټه کې تېراوه. کله چې به ناپولن د فارم د مېنې څخه باهر ته راته اوس نو په ډېر تشــريفاتي ډول ښــکاره کېده. دی به شپږو سپيو بدرنګه کاوه او دغو سپيو به ډېر نږدې د ده چاپېره منډې وهلې. د فارم کوم ځناور چې به ناپولن ته ډېر نږې کېدل غوښتل، د بدرنګې سپي به ورته غرېدل او دغه ځناور به مجبورېده چې د ناپولن څخه ليرې ودرېږي. په دې موده کې هغه د يکشنبې د سهار غونډو ته هم نه راتللو او دغو غونډو ته يې خپل امرونه تل د سکيولر او کله د نورو خوګانو په خوله اعلانول.

د يوې يکشنبې د سهار په غونډه کې سکيولر دا اعلان وکړ: ((ملګرو! د دې لپاره چې زموږ فارم ســقوط ونه کړي، زموږ ســتر لارښــود ملګري ناپولن د ويمپر په واســطه يو قرارداد منلی دی چې د دې قرارداد له مخې به فارم هره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووني څلور ســوه هګۍ ورکوي او د دې هګيو پيســې به د راتلونکي دوبي پورې ياني چې شـرايط ښــه شـي، د غلې او نورو خوراکي موادو په اخيسـتو لګېږي. هغو چرګو چې اوس هګۍ اچولي دي، دوی دې دغه هګۍ ډېر ژر موږ ته وسپاري.))

ســره له دې چې ناپولن مخکې چرګو ته د قرباني ورکولو خبر ورکړی و اما چرګو د دې اعلاميې تر وخته ددغه شــان قرباني په عملي اړخ باور نه کېده. ټولو چرګو د دې قرارداد پر ضـــد احتجاج اوازونه پورته کړل او د دوی د احتجاج دلايل دا وو: موږ اوس د پســرلي د چرګوړو د را ايســتلو په هګيو ناســتې يو. هوا ډېره ســړه ده که چېرې تاســو په دې ســړوکې زموږ نه هګۍ واخلئ نو د سړو نه زموږ مرګ حتمي دی.))

مســتر جونز د شــړلو راهيســې د لومړي ځل لپاره په فارم کې ((بغاوت ته ورته)) پېښــه وشــوه. د دې بغاوت لارښــوونه درې چرګوکوله او د دوی په لارښوونه د فارم ټولو چرګو د ناپولن د اجباري غوښتنو د شنډولو لپاره بېخي نوی ميتود په کار واچوه. دوی د هګيو د اچولو مخکني ځايونه پرېښــودل اوس به د هګيو د اچولو لپاره پورته الوتنې او د لرګو دپاســـه به يې هګۍ اچولې. دغه هګۍ به کښــته راپرېوتلې او ټولې هګۍ به د فرش له پاســه ټوټې ټوټې کېدې. ناپولن هم د دوی پر ضـد کلک اقدام وکړ. ده سـمدلاسـه د ټولو چرګو ورځنۍ خېره قطع کړه او فرمان يې صـــادر کړ، که د فارم هر ځناور چرګو ته پټې دانې ورکړي، نو دغه ځناور ته به د مرګ ســزا ورکول کېږي. ناپولن د فارم ټولو ســپيو ه ماموريت ورکړ چې د هغه د امر د تعميل ټينګه څارنه وکړي. چرګو تر پنځه ورځو د لوږې مقاومت وکړ لاکن په شـــبه ورځ يې د ناپولن حکم ته غاړه کېښــوده. دوی ټولې د هګيو د اچولو لپاره خپلو ځايونو ته ولاړې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې اعتصـــاب کې نهه چرګې د لوږې څخه مړې شــوې او د دوی مړي د فارم په باغچه کې ښخ شول. ډېر ژر د خوګانو او سپیو پروپاګنده شروع کړه چې دغه چرګې تیغکي وژلي دي. ویمپر ترپایه له دې اعتصاب خبر نه شو. د قرارداد ســره ســم په اوونۍ کې یو ځل فارم ته واګون راته او دلته د واګون چلوونکي ته څلور سوه هګۍ ورکول کېدې.

په ټوله موده کې هېڅا سنوبال په سترګو ونه لید اما په دې ټوله موده کې پرله پسې داګوتګوسې روانې وې چې هغه یا په فوکسرووډ او یا د پنخفیلډ په فارم کې پټ شــوی دی. اوس ناپولن دا هڅه کوله چې د ګاونډیو فارمونو ســره روابط ښــه کړي. د دې علت دا و چې لس کاله مخکې د فارم غوزان وهلی شــوي وو او د دغو غوزانو چارتراش د فارم دننه کوټه کې پراته وو او ویمپر ناپولن ته مشـوره ورکړې وه چې دغه چار تراش یا په مسټر پلکنګیټن او یا په مسټر فریډرک خرڅ کړي. له ډېر مودې راهیسې دې دواړو وغوښت چې د ناپولن څخه چارتراش واخلي، اما په دغه ټوله موده کې ناپولن دغه فیصـــله نه شوه کولای چې دغه چارتراش په کوم یو خرڅ کړي. ناپولن تل زړه نا زړه و. کله چې به هغه تصـمیم ونیو چې چارتراش په فریډرک خرڅ کړي، نو د ده په امر به فوراً دا پروپاګنده چالان شـوه چې سـنوبال په فوکسـووډ کې پټ شـوی دی او کله چې به هغه پلکنیګمنن ته نږدې شـو، نو بیا به دا پروپاګنده شـروع شوه چې سنوبال د پنجضیلډ په فارم کې اوسېږي.

یو ځل بیا د پسرلي په سر کې د سنوبال د خطر اعلان وشو. په ټول قوت دا پروپاګنده روانه شوه چې سنوبال هره شپه په تیاره کې راځي او دلته هر ډول ورانکاري کوي. هغه د فارم غله پټوي، د شـیدو سـتلونه اړوي، هګۍ ماتوي، په کرل شـــویو تخمونو ګرځي او په خپلو داړو د فارم د مېوه لرونکو ونو پوستکي شکوي. په فارم کې چې به هره شی خراب شو، نو خوګانو او سپیو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به فوراً دې پروپاګندې ته زور ورکړه چې دغه کار ســـنوبال خراب کړی دی. که د فارم کړکۍ به ماته شوه او یا به د اوبو لار بنده شوه، خوګانو او سپیو به ویل چې دغه کړکۍ سنوبال ماته کړې ده یا دغه لار سنوبال بنده کړې ده.

یوه ورځ د ګودام کلي ورکه شـــوه ټولو ځناورو عقیده دلوده چې دغه کلي سنوبال پټه کړې ده او په کوهي کې یې غورځولې ده، تر څو ورځو پورې دغه پروپاګنده روانه وه یوه ورځ دغه کلي د غلې د بوجۍ لاندې پیدا شوه. د کلي په پیداکېدو ټ.ل ځناور حیران شول او هر ځناور به د بل نه په پټه دا پوښتنه کوله. که د ګودام کلي ســـنوبال پټه کړې وه، نو بیا ولې د غلې د بوۍ لاندې پیدا شـوه؟ بیا هم د ســنوبال د خطر له غمه ټول ځناور دومره نارامه وو چې دوی به ټوله شـــپه په غوجلو کې په ارام خوب نه شـــو کولای یوه ورځ ټولو غواګانو دا اعلان وکړ: هره شـپه ســنوبال زموږ غوجل ته پټ راځي او موږ په خوب کې لوشـــي. په دغه ژمي کې د فارم مږو له حده زیات ورانی او خرابي کوله. دوی پسې ګونګوسې کېدې چې دغه مږې د سنوبال سره پټ ارتباط لري او د سنوبال په لمسون یې ورانې او خرابي ته ملا تړلې ده.

ناپولن د سنوبال د فعالیتونو د تحقیق فرمان صـادر کړ او هغه د څو ورځو نه وروسـته د خپلې کوټې نه راووت. د هغه اصـلي ساتونکي د فارم ســپي تربنه چاپېره ځغلېدل او نور ځناور د احترام په توګه د هغه تر شـاه د یو څو ګامونو په فاصـــله کې روان وو. هغه د فارم د ټولو ودانیو د دقیقې پلټنې دوره پیل کړه. څو قدمه وروســته به هغه ودرېده او د ســنوبال د پښـو د منډ د تعقیب لپاره به یې ځمکه څو ځله بوی کوله او هر ځل چې به هغه ځمکه بوی کړه فوراً به یې ویل: ((زه ســـنوبال د هغه د پښـــو د منډونو څخه معلوملای شـــم.)) هغه د ټولو ودانیو دننه ټول ګوټونه، لوی ګودام، د غواوو څپر، د چرګو کوټې او د ترکاریو ټول پټي بوی کړل. په کوم ځای کې چې به هغه خپل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـــو نډک کېښــــود د څو ځله بوی کولو وروســـته يې په جګ او چغنده اواز وويل: ((د ســنوبال د نوم په اورېدو به ټول ســپي وغړمبېدل او ټولو به خپلې تېرې داړې چينګې کړې.

اوس د سنوبال له نامه څخه ځناور ډارېدل. دوی دا فکرکاوه چې سنوبال په ځمکه او هوا کې خپور شوی دی. په سترګو نه ښکاري، خو هر وخت د فارم ځناورو ته تکليف ورکوي. د دې ورځې په ماښـــام ســـکيولر ځناورو ته د راټولېدو اعلان وکړ. ماښام ځناور راټول شول، سکيولر غونډې ته راغی، خو دا ځل د هغه د څېرې نه د يو خطر اثار څرګندېدل. هغه په عصـــبي لهجه ځناورو ته وويل:

((ملګرو! زه دلته راغلی يم چې تاســـو ته يو جدي راپور درکم. موږ يو ډېر خطرناک شی کشف کړی دی. دغه خطرناک شی دا دی چې غدار سنوبال خپل ځان د پنجفيلډ فارم په څښتن خرڅ کړی دی. غدار ســنوبال او د دغه فارم څښــــتن غواړي چې زموږ په فارم حمله وکړي او فارم راڅخه په زور ونيسـي. زموږ د مستنده معلوماتو له مخې کله چې دغه حمله شـروع کېږي، غدار سنوبال به د يرغلګرو لارښوونه کوي.))

((ملګرو! موږ له دې خطرناکې دسيسې څخه زيات بل خطرناک شی کشف کړی دی. موږ او تاســـو فکر کاوه چې ګوندې د ســـنوبال بغاوت به د هغه د غرور او د شخصي قدرت د نيولو په نتيجه کې شوی وي. موږ او تاسو غلط فکر کاوه. ايا تاســـو پوهېږئ چې د دغه بغاوت اصـــلي علت څه و؟ د دغه بغاوت اصلي علت اوس موږ ته د هغه اسنادو څخه چې د سنوبال څخه پاتې شوي او موږ ته په لاس راغلي دي، ښکاره شوې ده. د دغو اسنادو د مطالعې څخه دا واقعيت ښکاره شو چې غدار ســنوبال د شـروع نه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جونز پټ جاسـوس و. دغه اسـناد د ډېرو نورو شـيانو په باره کې هم موږ ته مفصل معلومات راکړي دي.))

((ملګرو! ايا موږ او تاسـو په خپلو سـترګو ونه ليد چې دغه غدار د ((غواوو څپړ)) په جګړه کې ميدان پرېښـود او وتښـتېده؟ اوس له دغو اسـنادو څخه ثابته شوه چې جونز هغه ته هدايت ورکړی و چې هغه دې له ميدانه وتښتي او موږ ته دې ماتې راکړي. دغه غدار غوښـتل چې موږ تباه او بربادکړي، خو له نېکه مرغه د هغه کوښښونه کامياب نه شول.))

د سکيولر د دې خبرې په اورېدو چې سنوبال د جونز جاسوس و، ټول څناور هک پک شول. د څناورو په نظر که رښتيا سنوبال د جونز جاسوس وي، نو بيا خو د ژرندې د رنګېدو په تناسـب دا د هغه ډېر لوی جرم دی، ټولو څناورو سرونه وخنډل، يو بل ته يې وکتل او د ډېرو څناورو باور نه کېده چې سـنوبال به دومره ټيټ شـخصـيت وي. ډېرو څناورو ته په زړه شـو او څينو څناورو فکر کاوه چې هغوی ته ياد دي چې ((د غواوو څپړ)) په جګړه کې سنوبال د ټولو څناورو نه مخکې په يرغلګرو انسانانو حمله وکړه او تر هرې حملې وروسـته به يې څناور راټولول او بلې حملې ته به يې تشـويقول. ټولو څناورو په خپلو سـترګو ليده چې جونز هغه زخمي کړ، خو بيا هم هغه خپلو حملو ته دوام ورکاوه. څناورو د سنوبال د جاسوسۍ خبره نه شوه منلای.

بوکسر چې په غونډه کې به يې هېڅ پوښتنې نه کولې هغه هم د دې نوي کشف په اورېدو حيران شـو. هغه پرېوت، سـترګې يې پټې کړې او د ډېر کوښـښ وروسته يې خپل تيت فکر راټول کړ، هغه سکيولر ته وويل:

((زه خو په دې هېڅ باور نه کوم چې سنوبال دې د جونز جاسوس وي. ما په خپلو سـترګو ليده چې هغه د ((غواوو څپړ)) په جګړه کې په پوره زړورتيا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګېده. ایا تر دغې جګړې وروســته موږ ټولو هغه ته ((د ځناورو قهرمان لومړۍ درجه نښان)) ور نه کړ؟))

((ملګرو! ((ســکیولر جواب ورکړ.)) ســنوبال ته د دغه نښــان ورکول زموږ لویه تېروتنه وه، هغه پټ اسناد چې زموږ لاس ته راغلي دي په دې اسنادوکې هر څه واضـح لیکل شـوي دي. د دې اسـنادو له مخې اوس دا حقیقت ښخي څرګند شــوی دی چې ســنوبال تل زیار ویســت چې موږ د تباهۍ تر حده وغولوي.))

((خو سنوبال په دغه جګړه کې زخمي شو، سره له دې چې د هغه د وجود نه وینې بهیدې خو تړپایه یې جګړې ته دوام ورکړ.)) بوکسر وویل:

((دغه زخمي کول د جونز او سـنوبال ترمنځ د پټې دسیسـې یوه برخه وه.)) سکیولر په چیغه خپله وینا داسې پیل کړه:

((ملګرو! زه درته په ټولو مسـایلو رڼا نه شـم اچولای، ځکه چې له یوې خوا موږ ته ((د ستر لارښوود ملګري ناپولن)) له خوا اجازه نه شته چې په داسې عمومي غونډوکې دې د دغه شـان مهمو اسـنادو اسـرار ووایو او له بلې خوا تاسـو دغه شـان مهم اسـناد هم نه شـئ لوسـتلای. لکه چې مخکې مې درته وویل چې د جونز ډز او د سنوبال زخمي کول د دسیسې یوه مهمه برخه وه. دغه ډز د سـنوبال د تېښـتې لپاره یوه اشـاره وه. جونز غوښـتل چې جاسـوس سر سري زخمي کړي، هغه وتښتي او میدان دښمن ته پرېږدي. ایا هغه په دغه حسـاسـه مرحله کې ونه تښـتېد او میدان یې دښـمن ته پرې نه ښـود؟ نږدې وه چې دغه غدار جاسـوس په خپل شـوم پلان کې کامیاب شـي، خو زموږ سـتر لارښـود ملګری ناپولن د هغه دغه شـوم پلان شـنډ کړ. ایا تاسـو ته یاد نه دي کله چې جونز سـره د نوکرانو غولي ته راننوت هم په دغه حسـاسـه مرحله کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه سنوبال د جنګ میدان پرېښود او نور څناور هم ورپسې وتښتېدل؟ ایا تاسو ته په زړه نه دي چې دغې تېښتې په څناورو کې څومره ګډوډي او ډار پیداکړ؟ ایا موږ داسې فکر نه کاوه چې ګوندې موږ جنګ وبایله او ماتې مو خوړلې ده؟ ایا تاسو په خپلو سترګو و نه لید چې په دغه حساسه مرحله کې زموږ زړور ملګري ناپولن ناڅاپه میدان ته راودانګل او د جونز په پنډیو یې دارې ورتېنګې کړې؟ ایا تاسو وانه ورېدل چې په دغه جګړه کې یوازې ملګري ناپولن ((مرګ په انسانیت)) شعار پورته کړ؟ زه پوره باور لرم چې تاسو ملګرو ته به دغه هر څه یاد وي.))

له عادت سره سم سکیولر د وینا په دوران کې یوه او بله خوا ټوپونه وهل او لکۍ یې تاووله راتاووله. کله چې هغه د خپلې حافظې په قوت د جنګ صحنه ترسم کړه، نو څناورو ته په زړه شوه چې واقعاً سنوبال د جنګ په ډېره حساسه مرحله کې میدان پرېښود او وتښتېد. بیا هم د بوکسر باور نه راته، هغه وویل:

((زه په دې عقیده نه لرم چې سنوبال په شروع کې جاسوس یا غدار و، کېدی شي چې ((د انقلاب)) نه وروسته په هغه کې بدلون راغلی وي. زه اوس هم عقیده لرم چې ((د غواو څپر)) په جګړه کې هغه زموږ ډېر ښه ملګری و.))

((ملګرو! دا زموږ د ستر لارښود ملګري ناپولن قاطع امر دی چې سنوبال د شروع نه د جونز جاسوس و. زموږ ((په انقلاب)) لا فکر نه و شوی چې دغه غدار جونز ته جاسوسي کوله.)) سکیولر دغه جملې په کرار اما په ټینګه لهجه څو ځله تکرار کړې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((واه! دا نو ښېخي نوې خبره ده: که دغه د ملګري ناپولن امر وي، نو بیا خو حتماً رښتیا خبره ده.)) بوکسر وویل:

((ملګرو! واقعي روحیه هم دا شــان وي، څه چې مورږ ته ســتر لارښــود امر کوي باید هغم هغه شــان اطاعت وکړو.)) ټولو څناورو ولید چې ســکیولر په خپلو تنګو او رپنده سترګو بوکسر ته بد بد کتل. یوه شېبه وروسته سکیولر روان شــو، د یو څو قدمونو وروســته ودرېد، بېرته یې مخ راوګرځاوه او د یو قومندان په لهجه یې څناور مخاطب کړل:

((زه تاسـو ټولو څناورو ته اخطار درکوم چې تر دې وروسـته دې د فارم ټول څناور خپلې سـترګې او غوږونه خلاص وسـاتي. مورږ پوره اسـناد لرو چې په دې وختونو کې د سنوبال پټ جاسوسان زمورږ په صفونو کې رانوتي دي. په مورږ کې پټ شـــوي دي او هغوی د غدار او جاســـوس ســـنوبال په ګټه کار کوي.))

څلور ورځې وروســــته ناپولن امر وکړ چې د فارم ټول څناور دې د هغه د اوسـېدو د کور په غولي کې راټول شـي. تر غرمې وروسـته ټول څناور راټول شــول. ناپولن له کوټې څخه راووت. هغه دواړه مډالونه ((د څناورو قهرمان لومړۍ درجه نښــان)) او ((د څناورو قهرمان دویمه درجه نښــان)) ځړولي وو. دغه دواړه مډالونه هغه په خپله خپل ځان ته ورکړي وو. نهه لویو سپیو د ده چاپېره دانګونه وهل او ټول داســې خطرناکه غرمبېدل چې ټول څناور یې وډار کړل. د نـاپولن د بـدغوني او د ســپیو د غرمبېدو نـه څناورو د یوې خطرناکې پېښې احساس وکړ.

ناپولن راغی او د څناورو مخامخ بدغونی ودرېد او ټولو څناور یې سـرسـري لـه نظره تېر کړل. تر دې وروســـتـه پـه ډېر جګ اواز وســـونګېد. د ده د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سونګېدو به اورېدو سپيو ناڅاپه منده کړه دوی مخامخ ولاړ څلور خوګان يې د غوړونو څخه ونيول، خوګانو له درد او ډار څخه په کوړنجار شروع وکړه. سپيو دوی په راکښلو د ناپولن پښو ته راوستل، د خوګانو د غوړونو څخهويني بهيدې او سپيو څټلې. سپيو د وينو څټلو څخه دومره خوند اخيست، نږدې و چې د خوند نه لېوني شي. له دغو سپيو څخه درې سپيو په بوکسر ورودانګل او د سپيو په دغه حرکت ولاړ ځناور هم حيران شول. کله چې بوکسر وليدچې درې سپي د ده پر لور راځغلي، هغه ډېر ژر د ښي پښې لوی سوم پورته کړ او په هوا يې يو سپی په سوم وواهه، سپی يې پر ځمکه راګوزار کړ او له پاسه يې ورباندې سوم ټينګ کړ. سپي د لاندې څخه کوړنجار شروع کړ او دوه نورو سپيو لکۍ په پنډيو کې ورننه ايستلې او په يو تراټ وتښتېدل. بوکسر ناپولن ته وکتل. د ده د کتلو مقصد دا و چې دغه سپی د سوم لاندې مړ کړ ياوکه پرې يې ږدي. د ناپولن غونی لاپسې خراب شو هغه په سخته لهجه بوکسر ته د سپي د پرېښودو امر وکړ. بوکسر د سپي نه سوم پورته کړ. زخمي سپی په کوړنجار ګوډ ګوډ روان شو.

تر څو شيبو وروسته شور او ځوږ غلی شو. له ډاره رېږدېدونکي خوګان ولاړ وو او د هغوی د جرم سزا د هغوی په تنديو ليکل شوې معلومېدله. کله چې ناپولن د يکشنبې غونډې له منځه يوړې، دې څلور واړه خوګانو د هغه د فيصلې پر ضد احتجاج وکړ. ناپولن څلور واړه خوګانو ته د غونډې پر وړاندې د خپلو جرمونو د اعتراف امر وکړ. رېږدېدونکو خوګانو خپل اعتراف داسې پيل کړ:

((موږ د سنوبال پټ جاسوسان يو. موږ د هغه سره پټ ارتباط لرو. موږ د هغه سره يوځای ژرنده ړنګه کړې ده. موږ او سنوبال موافقه کړې وه چې د ځناورو فارم فريدرک ته حواله کړو. موږ ته سنوبال اعتراف وکړ چې هغه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شروع نه د جونز پټ جاسوس دی.)) کله چې دوی اعتراف پای ته ورساوه، سپیو له مریو ونیول او د سترګو په رپ کې یې ورمېږونه ور مات کړل.

((ستاسو څخه نور څناور اعتراف کوي او که؟)) ناپولن په خطرناکه او قهرجن اواز چیغه کړه. د دې اواز په اورېدو هغو درې چرګو کومو چې د هګیو د خرڅلاو پر ضـــد بغاوت کې مشـــرتوب او پارونه کوله مخې ته راغلې او ((په خپله خوښه)) یې اعتراف وکړ:

((موږ ته ســـنوبال په خوب کې راغی. هغه موږ ولمســـولو چې د ناپولن د امر مخالفت او د هغه پر ضـــد بغاوت وکړو.)) دوی هم د خوګانو په لاړ ولېږل شـوې. بیا یوه بته رامخې ته شـوه او په خپل اعتراف کې یې وویل: ((تېر کال د لو پر وخت زه ســنوبال وغولولم. ما د هغه په لمســـون د غنمو شـــپږ وږې پټ کړل او دغه وږي مې د شپې پټ وخوړل.))

بیا یوه مېږه رامخکې شوه او هغې وویل:

((ما د سنوبال په لمسون د څښاک د اوبو په ډنډ کې متیازې کړې دي.))

تر دې وروســـته دوه نورې مېږې مخې ته راغلې او هغوی په خپل اعتراف کې وویل:

((موږ د ســــنوبال په لمســـون ملګري ناپولن ډېر نږدې ملګری یو زوړ مږ وژلی دی. دغه مږ ریزش کړی و. هغه غوښتل چې په موږ سـپور شي اما موږ دواړه ورځنې تښتـــتېدلو. موږ د یو لوی اور چاپېره څغلېدو او هغه راپســـې منډې وهلې. دغه زوړ مږ وټوخېد او د ټوخي ســـره پر ځمکه راپرېوت او ځای پر ځای مړ شو.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((د خپلې خوښې د اعتراف)) څخه وروسته دغه ټول څناور ووژل شول او د ((اعتراف)) او وژنې لړۍ تر هغې روانه وه چې د ناپولن د پښـــو مخې ته د مړو ډېرۍ ودرېدله او په هوا کې د مړو د وينې بوی خپور شـــو. د جونز تر شړلو وروسته دا لومړی ځل و چې په فارم کې د څناورو په پوزو د وينې بوی ولګېد.

کله چې د ((اعتراف)) او مرګ سـلسـله پای ته ورسـېده خوګان او سـپي د قهرمانانو غوندې ودرېدل اما نور ټول څناور له دغه ځای غلي روان شـول. ټول له ډاره رېږدېدل او د دې صـحنې د ليدو له امله د دوی حالت ډېر خراب و. دوی په دې نه پوهېدل چې ايا د سنوبال او د سنوبال سره د ارتباط غداري دوی ته لويه صـدمه ورسـوله او که دغه ظالمانه مرګ ژوبلې؟ ډېرو څناورو د جونز په دوره کې د دغه شـان وژلو او وينو تويولو صـحنې ليدلې وې لاکن څناورو ته څکه لويه صدمه ورسېدله چې دغه وژل او د وينې تويول د انسانانو پر ځای اوس په خپله څناورو وکړه. تر هغې ورځې چې جونز فارم پرېښود تر دې ورځې پورې يو څناور بل څناور نه و وژلی.

ټول څناور په ډله د فارم غونډۍ ته ولاړل. دلته نيمه جوړه ژرنده ولاړه وه، د دې ژرندې نږدې ټول څناور يو بل ته داســې جوخت پرېوتل لکه چې له ډاره يخنۍ اخيستې څناور يو بل ته د نږدې او جوخت پرېوتلو په وجه ځانونه ګرموي. دلته کلوور، موريل، بنجامين، غواګانې، مېږې، بتې، چرګې او نور ټول څناور راپنډ شـــول. په دې څناورو کې يوازې مږې په نظر نه راتللې. د دې علت دا و، کله چې ناپولن څناورو ته د راټولېدو امر وکړ د دې امر په اورېدو د فارم ټولې مږې په سـورو ورننوتلې او تر پايه يې ځانونه غيب کړل. تر يو وخته پورې د راپنډ شـويو څناورو څخه يو څناور هم خبرې نه کولې. يوازې بوکسـر ولاړ و او اخوا دېخوا يې ډېر نارامه قدم واهه. په شـرک به يې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله توره اوږده لکۍ په یو او بل ډوډي وهله او کله کله به یې له ډېرې حیرانتیا په وجه د خولې نه شـــنار هم ووت. حیران بوکسـر څو ځله سـر وښوراوه او په پای کې یې وویل:

((زه پرې هېڅ پوه نه شـوم! ما هېڅ نه منل چې زموږ په فارم کې دې داسې شیان پېښ شي. دا به خامخا زموږ د غلطیو او تېروتنو نتیجه وي. زه یو حل لرم او هغه دا چې ((موږ باید لا پسـې سـخت کار وکړو.)) له نن څخه به زه هر سهار یو ساعت مخکې راپاڅېږم.))

تر دې وروسته بوکسر په یو تراټ د تیږو کان ته ولاړ. تیږې یې راټولې کړې. له دې تیږو نه یې دوه بارونه جوړ کړل او د ماښـــام د تیارې ترمخه یې دغه دواړه بارونه د یو بل پسې ژرندې ته راکښل.

کلوور ته نږدې څناور چوپ چاپ پراته وو او د غونډۍ له سـر نه یې خواو شا سیمې او ((د څناورو فارم)) دننه تر لوی سړک پورې اوږد پروت مالځړ د وښـو پټي، د غوزانو ونې، د څښاک د اوبو ډنډ په ایوه شـویو پټیو کې نوي راټوکېدلې شـــنه اوګڼ غنم او د فارم د ودانیو تک سـره بامونه چې د دوو د کښـونو څخه یې لکه د مار تاو راتاو تور لوګي وتل، لیدل. دا د پسـرلي د ماښـام یوه زړه راکښـوونکې منظره وه. په دې وخت کې د ډوبېدونکي لمر طلایي وړانګو د فارم شـینیلي او بوټو ته تک سـور طلایي رنګ ورکړی و. څناورو له دې ښکلې منظرې څخه خوند اخیست او هر څناور ((خپل فارم)) ته په حیرانتیا کتل. دلته هر څناور دا فکر کاوه چې دغه فارم د ده ((خپل فارم)) دی او د دې فارم هره لوېشته ځمکه یې خپله ده.

کله چې کلوور کښته د غونډۍ لمنو، فارم ته او د فارم خواوشا سیمې ته وکتل د هغې سـترګې د اوښـکو څخه ډکې شـوې. مغزو ته یې تېر یادونه څپې څپې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغلل. په چورت کې ډوبه ولاړه او له ځان سره يې داسې فکرونه وهل پيل کړل:

((کله چې موږ د انســانانو د نژاد د راغورځولو او د له منځه وړلو لپاره هلې ځلې شروع کړې، له دغو هلو ځلو څخه زموږ هدف خو دا خونړۍ صحنې، ډار او قتل عام نه و! کله چې زوړ ميجر په لومړنۍ شــپه په راتلونکي ((انقلاب)) خبرې کولې هغه خو موږ ته د ځناورو راتلونکې ټولنه داســې ترسيمي کړه چې په دغه ټولنه کې ټول ځناور به د لوږې وهلو او وژلو څخه ازاد وي! ټول ځناور به مساوي وي! هر ځناور به د خپل استعداد سره سم کار کوي او د کار په مقابل کې به ډېره ځيره اخلي. زورور به کمزوري داســې ساتي لکه ما چې د ميجر د وينا په شپه د بتو بچي ساتل. زه نه پوهېږم چې په موږ ولې دا بدې ورځې راغلې؟ اوس يو ځناور هم د خپل نظر د ښکندولو جرات نه لري! اوس دغه خطرناک او غړمبېدونکي ســپي هر ځای چکرې وهي! دغه وحشي سپي زموږ په ملګرو په وچ زور او وحشت ((اعتراف)) کوي او د ((اعتراف)) څخه وروســته يې زموږ پر وړاندې ټوټې ټوټې کوي! موږ ورته په رڼو ســترګو ګورو اما له ډاره هېڅ نه شــو ويلای! موږ د ناپولن مشــرتوب منو، خو بيا هم ما او زما ملګرو د ناپولن څخه د دغه خونړي قتل عام توقع نه درلوده! موږ خو د دې بدې ورځې لپاره د ((انقلاب)) راوســتل نه غوښــت! موږ خو د دې بدې ورځې په خاطر ځانونه د جونز د ټوپک په ګوليو وژل نه غوښــت! موږ خو د دې بدې ورځې لپاره بادي ژرنده نه جوړوله!))

کلوور چې د خپلو احساساتو د څرګندولو لپاره مناسب الفاظ پيدا نه کړلای شول، نو هغې ((د انګلستان ځناورو)) ترانه شروع کړه او نورو ځناورو هم ورسره په ترانه ويلو پيل وکړ. دوی ترانه پرله پســې درې ځل تکرار کړه. دا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل ترانه په دومره غمجنه لهجه په خوند وويل شـــوه چې د دې ترمخه دغه ترانه دومره غمجنه او خوندوره نه وه ويل شـوې، دوى د ترانې درېيم تكرار ايله ختم كړى و چې سـكيولر او دوه سـپي د فارم غونډې ته راورسـېدل او سكيولر د راتګ سره وويل:

((زه تاســو ته د يو مهم شـي د اعلان لپاره دلته راغلى يم. زموږ ((د سـتر لاربنود ملګري)) ناپولن په امر ((د انګلستان څناورو ترانه له منځه ولاړه او د نن ورځې نه د دې ترانې ويل منع شـــول. د ملګري ناپولن په امر كه له نن څخه وروسـته د فارم هر څناور د دې ترانې د ويلو په جرم ونيول شـو، نو دغه څناور به د ډېر سختې سزا سره مخامخ شي.))

د سـكيولر د اعلان په اورېدو ټول څناور هک پک شـول. ((ولې؟)) موريل چيغه كړه.

((ملګرو! ((د انګلســـتان څناورو)) ترانه د ((انقلاب)) لپاره ترانه وه. موږ دغه ((انقلاب)) كړى دى او اوس زموږ ((انقلاب)) يو بشـــپړ تكاملي پړاو ته رسـېدلى دى. نن غرمه تاسو په خپلو ستركو وليدل چې زموږ ((ستر لاربنود ملګري)) ناپولن ټولو خارجي جاسوسانو او د فارم دښمنانو ته ماتې وركړه. سـتاسـو په مخكې دغو غدارانو ((په خپله خوښـه)) په خپلو جرمونو اعتراف وكړ. او هر غدار ته د مرګ ســزا وركړل شـــوه. د غدارانو اعدام زموږ د ((مشــرتابه)) له خوا د تصــفيې وروســتنى عمل دى او اوس زموږ فارم د جاسوسانو او دښمنانو د چټل وجود څخه بېخي پاک شوى دى.))

((ملګرو! تاسو ته څرګنده ده چې موږ ((د انګلستان څناورو)) په ترانه كې د يوې هوسـا ټولنې هيله كوله. اوس دغه هوسـا ټولنه جوړه شـوې ده او تر دې وروسته موږ دې زړې ترانې ته هېڅ اړتيا نه لرو.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر غرمې وروســته د خونړۍ صــحنې په ليدو ټول ځناور دارېدلي وو. خو د دې اعلان په اورېدو ځناور راوپارېدل او هغوی غوښــتل چې بيا د احتجاج اواز پورته کړي. مېږې پوه شوې او هغوی ډېر ژر ((څلور بولي ښه دي او که دوه بولي خراب)) په رمباړو شـروع وکړه. تر څو دقيقو پورې رمباړې روانې وې او دې رمباړو بحث ته هم خاتمه ورکړه.

تر دې اعلان وروسته ((د انګلستان ځناورو)) ترانه بېخي وانه ورېدل شوه. د دې ترانې پر ځای يو خوګ شـــاعر چې مينيموس Minimus نومېده يوه بله ترانه جوړه کړه. دا ترانه داسې شروع کېده:

د ځناورو فارمه ! د ځناورو فارمه!

ته به زما له خوا هېڅکله زيان ونه وينې!

د بيرغ تر پورته کېدو وروســته دا ترانه د هرې يکشــنبې په سـهار يو ځل ويد کېده اما ډېر ژر ټولو ځناورو ته څرګنده شوه چې د دې ترانې الفاظ او تال ((د انګلستان ځناورو)) د ترانې غوندې خوندور نه وو.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم څپرکی

کله چې د اعدامونو ډار لږ سوړ غونډې شو، څو ورځې وروسته شبږم حکم چې ((هېڅ څناور به بل څناور نه وژني.)) ځینو څناورو ته یاد شو او یا دوی فکر کاوه چې دوی ته یاد دی، یو څناور هم د خوګانو او سپیو په مخکې د دې خبرې جرات نه کاوه خو هر څناور دا احساس کاوه چې د فارم دننه اعدامونه د شپږم احکم پر ضد عمل و.

((بنجامینه! لطفاً شپږم حکم راته ولوله ((کلوور ترېنه خواهش وکړ.

((زه نه غواړم چې په داسې مسایلو کې ګوتې ووهم.)) بنجامین د خپل زوړ عادت سره سم د شپږم حکم د لوست څخه انکار وکړ. کلوور ژر ولاړه او موریل یې راوستله. موریل ورته دغه حکم ولوست. شپږم حکم داسې وو ((هېڅ څناور به بل څناور نه وژني، خو بې له علته. وروستنۍ برخه د څناورو له حافظې څخه وتلې وه. د شپږم حکم په لوست د څناورو پوره باور راغی چې ناپولن دغه حکم نه دی مات کړی، بلکې هغه غداران چې د سنوبال په دسیسه کې شریک وو د دوی د اعدام لپاره ((علت)) موجود و.

د تېر کال په مقایسه څناورو په ټول روان کال کې لاپسې سخت کار وکړ. دا ځل د ژرندې یو په دوه پلن دېوالونه پورته کول او په ټاکلي وخت ژرنده سرته رسول، بېخي ګران کار و. د کار په دوران کې به څناورو فکر کاوه چې اوس دوی ډېر کار کوي. اما د جونز د ورځو نه هم خراب خوراک ورته ورکول کېږي، سکیولر به د هرې یکشنبې په سهار د کاغذ یوه اوږده ټوټه د پښې په پنجې کې نیولې وه او د څناورو غونډې ته به یې د ډېر تولید د ارقامو لیست لوسته. ده به کوښښ کاوه چې غونډې ته د ارقامو څخه اثبات کړي چې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جونز د دورې په تناسب د فارم د هر ډول خوراکي خوادو تولید په سلوکې دوه سوه یا درې سوه یا پنځه سوه اضافه شوی دی. څناورو هم د سکیولر په ارقامو باندې د شک کولو لپاره هیڅ دلیل نه درلود،ځکه چې ((د بغاوت)) نه مخکې شرایط د څناورو څخه بېخي هېر شوي وو. په دې هم نه پوهېدل چې په فارم کې څومره خوراکي مواد تولیدېدل؟ ځینو څناورو تش په دې امید ژوند کاوه چې ګوندې په راتلونکي کې به د دوی خوراک څه ناڅه ښه شي!

اوس د ناپولن ټول امرونه د سکیولر او کله کله د نورو خوګانو پواسط اعلانېدل. د څناورو تر اعدام ن وروسته تر پنځلس ورځو پورې ناپولن ښکاره نه شو. پوره پنځلس ورځې وروسته هغه د فارم د مېنې څخه راووت او د راوتلو پر وخت ټولو څناورو په خپلو سترګو ولید چې نهه سپي د هغه چاپېره ځغلي او یو تور چرګ یې په مخکې په مارش روان دی او دناپولن د ترومچي دنده اجراکوي. کله چې به د څناورو په غونډوکې دې تور چرګ اذان وکړ، نو د دې پسې سمدلاسه ناپولن به وینا پیل کوله.

د څناورو په منځ کې داګونګسی هم روان و چې د څناورو د اعدام د ورځې راهیسې ناپولن د نورو څناورو څخه جلا شوی دی، اوس هغه په یوه کوټه کې بېخي ځانله اوسېږي. یوازې ډوډۍ خوري، دګرد نر په لوښو کې ورته سالون ته ډوډۍ راوړل کېږي او ډوډۍ د خوراک په وخت کې یې تل دوه سپي ساتنه کوي.

سکیولر د یکشنبې د سهار په غونډه کې وویل:

((ملګرو! د خوګانو د مخصوصې کمېټې په وړاندیز او د ستر لارښود مګلري ناپولن په منظورۍ لاندینۍ پرېکړې تاسو ته اعلانېږي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: تر دې وروسته به د ستر لاربنود ملګري ناپولن د زېږېدنې مبارکه ورځ د فارم د ټوپک په ډزو نمانځل کېږي.

دویم: د دې فارم هر څناور مکلف دی چې د ناپولن له نوم سره د هغه ټول رسمي القاب ((زمونږ ستر لاربنود ملګری ناپولن حتماً واخلي. د القابو پرته ((د ستر لاربنود ملګري ناپولن)) نوم اخیستل د دغه ((ستر مقام)) توهین دی. زمونږ ((د ستر شخصیت سپکاوی غداري ده او هر یو څناور چې دغه غداري وکړي هغه به د یو غدار په صفت محاکمه کېږي او د فارم سپي به دغه غدار ته د مرګ سزا ورکوي.))

پر دې القابو سربېره خوګانو ناپولن ((د ټولو څناورو پلار)) د انسانیت پر ضد لوی غضب، د مېږو د شپول ساتندوی، د بتو د بچو زړه سواندی ملګری)) داسې په نورو درندو القابو نمانځه، سکیولر به د هرې وینا په شروع کې ویل:

((زمونږ ستر لاربنود ملګري ناپولن د نړۍ د ټولو څناورو څخه ډېر هوشیار او زړه سواندی شخصیت دی. زمونږ ستر لاربنود ملګری ناپولن د نړۍ د ټولو څناورو سره او مخصوصاً د هغو څناورو سره چې تراوسه د انسانانو په فارمونو کې د ناپوهۍ او غلامۍ ژوند تېروي، له حده زیاته مینه لري.))

کله چې سکیولر به په خپله وینا کې د ناپولن هوښیارتیا، زړه سواندۍ او له مینې ډک زړه ته اشاره کوله، نو لومړی به د ده سترګې د اوښکو څخه ډکې شوې او بیا به یې په مخ رنې اوښکې رارواني شوې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د ځناورو د فارم د ټولو بریالیتوبونو، نېکمرغیو ســـرلوړیو او نمانځلو افتخار یوازې د ناپولن امتیاز وګڼل شـــو. د مثال په توګه که یوې چرګې به د بلې چرګې سره خبرې کولې، هغې به خبرې داسې شروع کولې:

((ما د ستر لارښود ملګري ناپولن د مبارک مشرتابه په برکت په تېرو شپږو ورځو کې پنځه غتې هګۍ واچولې...))

که دوه غواوې به د اوبو د ډنډ پر غاړه ولاړې وې د اوبو د څښـلو نه مخکې به یوې غوا بلې ته ویل: ((د ستر لارښود ملګري ناپولن د مبارک مشرتابه په برکت اوس د څښلو اوبه ډېرې خوندورې شوې دي...))

شـــاعر خوګ میمنوس د ((ملګري ناپولن)) په نوم شـــعر کې د فارم د ټولو ځناورو او مخصـوصاً د خوګانو احسـاسـات ډېر ښـه څرګند کړي دي. شعر دادی:

نو روح مې سره لمبه شي

او ستا روښنایي ځلېدونکې سترګې

د لمر په څېر په شنه اسمان کې برېښي

ای ناپولن ملګری!

یوازنی ښښوونکی

د هغو ټولو نعمتونو چې ستا مخلوق یې غواړي

ته مړوې د ځناورو خېټې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ کې دوه دوه ځلې

تا ځناورو ته پاک بوس ورکړي

او دوی هم رغړي او رارغړي باندې

لوی که وړوکي دي دا ټول ځناور

خپلو غوجلو کې ارام ویدېږي

ته یې ساتنه او پالنه کوې

ای ناپولن ملګری

که مور خوګانو وي ربښتیا مور شیدې رودلې

مخکې له دې چې لوی شو

یا ستا په سیوري کې بوتلو غوندې وپرسېږو

مور به تر هر څه پخوا ستا لپاره

درس د اخلاص او د وفا زده کوو

بلې! هر خوګ د زېږېدنې پر وخت

باید په زوره غږ کړي

ای ناپولن ملګری!

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناپولن د دې شــعر منظوري ورکړه او د ده په امر دا شــعر د لوی ګودام په دېوال د اوه احکامو مخامخ په لویو ټکو ولیکل شو. سکیولر په سپین رنګ د ناپولن د نیم مخ لوی عکس رسم کړ او دغه عکس هم د دې شعر له پاسه وځړېد.

په دې موده کې ناپولن د ویمپر پواسطه د فریدرک او پلکینګټن سره په پېچلو خبرو اترو بوخت و. تراوســه د چارتراش لرګي نه وو خرڅ شــوي او د دې دواړو څخه فریدرک د دې د لرګو د اخیستو ډېر لېواله ښکاره کېده. هغه د لرګو معقول قیمت نه ورکاوه، بلکې دغه لرګي یې ډېر په ارزانه بیه غوښــتل. په دې وخت کې خوګانو او سپیو بیا نوی ګونګسی خپور کړ چې فریدرک او د هغه نوکران غواړي چې د څناورو فارم بـانـدې یرغل وکړي. د ژرنې بیا جوړېدو هغه په قهر کړی دی. دا ځل غواړي د فارم ژرنده بېخي ورانه کړي. غدار سنوبال تراوسه د پنجفیلډ دننه پټ ګرځي راګرځي.

د دوبي په مینځ کې څناورو د دې خبر په اورېدو چې د ســنوبال په لمســون درې چرګو د ناپولن د قتل دسیسه کړې ده، حیران شول. د خوګانو او سپیو د وینا له مخې دغو چرګو ((په خپله خوښــه)) د ناپولن د قتل د دســیســې ((اعتراف)) نه وروسته سم له لاسه اعدام شوې. د دې دسیسې ترکشف وروســته د ناپولن د حفاظت احتیاطي تدابیر لاپســې ټینګ شــول. د خوګانو مخصوصې کمېټې څلورو سپیو ته امر وکړ چې ټوله شپه دې د کوټې په څلورو ګوټونو کې ویښ کېني او ټوله شــپه دې د ناپولن کلک حفاظت وکړي. همدا شان د دښمنانو له خوا ناپولن ته په ډوډۍ کې د زهرو ورکولو ډار بېخي زیات شــو. د زهرو د ورکولو د مخنیوي په خاطر ناپولن بل اعتمادي خوګ پینکې ته وظیفه ورکړه چې د خوړلو نه مخکې دې د هغه ټول خوراکي شــیان معاینه او وڅکي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوې یکشنبې د سهار په غونډه کې سکیولر وویل:

((ملګرو! زموږ ستر لارښود ملګري ناپولن تصمیم نیولی دی چې د فارم چارتراش په مستر پلکنیګتن خرڅ کړي او غواړي چې د ځناورو فارم او ((فاکسوډ فارم)) ترمنځ د ځینو تولیدي شیانو د تبادلې تړون لاسلیک کړي.))

((ملګرو! تاسو ته څرګنده ده چې زموږ مشرتابه او پلکینګتن تراوسه یو بل نه دي لیدلي، زموږ د فارم او فوکسووډ فارم ترمنځ خبرې غیر مستقیم د مستر ویمپر پواسطه رواني دي، خو بیا هم زموږ د ستر لارښود ملګري ناپولن او مستر پلیکنګتن ترمنځ روابط ډېر صمیمانه دي. زموږ ستر لارښود ملګری ناپولن په دې واقعیت ښه پوهېږي چې پلکینګتن یو انسان دی او تاسو د انسان په حیث د هغه نه نفرت کوئ. زموږ مشرتابه امر کړی دی چې تاسو د ده پر ځای فریدرک د ډېر ډار او کرکې وړ شخص وګڼئ او د دغو دواړو ترمنځ د ښه او بد انسان فرق ته حتماً قایله شئ.))

د دوبي په وروستیو شپو ورځو کې د بادي ژرندې سرته رسېدل نږدې شو. هم په دې موده کې په فارم باندې د یوې ناڅاپي حملې ګونګسی لاپسې زیات شو. د یکشنبې په سهار سکیولر غونډې ته وویل:

((ملګرو! غدار فریدرک غواړي چې د شلو وسلوالو نوکرانو سره زموږ په فارم ناڅاپي حمله وکړي. د دې مقصد په خاطر هغه د دې سیمې قاضیانو او پولیسو ته رشوت هم ورکړی دی. قاضیانو او پولیسو ورته پوره ډاډ ورکړی دی که چېرې دغه یرغلګر ((د ځناورو فارم)) باندې حمله کوي او زموږ فارم په وچ زور نیسي، دوی به ورته هېڅ نه وایي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو! ظالم فریدرک په پنجفیلډ فارم کې زموږ په ورونو ځناورو له حده زیات ظلمونه کوي. د دې ظالم یو زیارکښ زوږ اس د غمچینو لاندې مړ کړ.))

دې ظالم په زیارکښو غواو خواړه بندکړل او ډېرې غواوې یې له لوږې مړې کړې!

دې ظالم یو زیارکښ سپی ژوندی تنور ته وغورځاوه او زموږ دغه ورور یې په سور تنور کې وریت کړ.

دا ظالم هر ماښـــام د زیارکښـــو چرګانو په ککرو کې تېرې چړې تړي او په جنګ یې اچوي. زموږ د ورونو د چرګانو د ســـرونو څخه وینې بهېږي او دا ظالم له دغو وینو د تویېدو څخه خوند اخلي.))

کله چې ځناورو د پنجفیلډ فارم په ورونو ځناورو باندې د ظلمونو کیســـې واورېدې، له ډېره قهره د دوی وینو جوش وکړ. غالمغال یې جوړ کړ او ټولو په یوه اواز وویل:

((موږ له دغه فارم څخه ظالم انسان شړل غواړو!

موږ د ســـتر لاربښـــود ملګري ناپولن څخه په پنجفیلډ فارم د حملې اجازه غواړو!

په وړاندې– د زیارکښو ورونو ځناورو د ازادۍ په لور!))

سـکیولر په راپارېدلو ځناورو نظر واچاوه، د ځان سـره ومسـکېد او بیا یې د ځناورو د دلاسا کېدو لپاره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! تل د ستر لاربنود ملګري ناپولن په عملي ستراتیژۍ او تاکتیک ټینګه عقیده ساتئ! تل د بې باکه او بې سنجشه عمل څخه ډډه وکړئ! پام کوئ چې د ستر لاربنود د قوماندې پرته په خپل سر هېڅ عمل ونه کړئ!))

په دې موده کې سکیولر کوښښ کاوه چې د فریدرک پر ضد د څناورو پاربدلي احساسات ژوندي وساتي. د یوې یکشنبې په سهار ناپولن د ټولو تشریفاتو سره غونډې ته راغی او د فریدرک پر ضد یې لنډه وینا وکړه.

((فریدرک یو ټیټ او رذیل شخص دی. زه شرمېږم او دا زما د شخصیت توهین دی چې د فریدرک غوندې ټیټ شخص سره ارتباط وساتم او یا په دغه رذیل دې د فارم چاتراش خرڅ کړم.))

زه تاسو هغو ټولو کوترو ته چې د انسانانو په فارمونو کې د څناورو ترمنځ د ((انقلاب)) پیغام خپروئ، امر کوم چې له نن څخه وروسته به تاسو د ((فاکسووډ فارم)) دننه پښنه نه ږدئ. زما په امر ((مرګ په انسانیت)) شعار له منځه ولاړ او تاسو کوترو ته امر کوم چې له نن څخه وروسته د ((انقلاب)) لباره ((مرګ په فریدرک)) شعار استعمال کړئ.))

((ما په تېر دوبي کې د غدار سنوبال یوه بله دسیسه کشف کړه. دغه غدار به د شپې فارم ته راته او دلته به یې د غنمو د تخمونو سره د وحشي وښو تخمونه ګډول. همدا علت دی چې سږکال د فارم د غنمو فصل د وحشي وښو نه ډک دی. د سنوبال په دسیسه کې یوه بته هم شریکه وه. کله چې دې بتې سکیولر ته ((په خپله خوښه)) د خپل جرم ((اعتراف)) وکړ، نو بیا یې ډېر ژر ((خودکشي)) وکړه.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د فارم ټول ځناور په دوو ډلو وېشـل شـوي وو، لوی اکثریت دا عقیده درلوده چې سـنوبال ته ((د ځناورو قهرمان لومړی درجه نښـان)) هېڅ نه دی ورکړل شـوی، بلکې دا یوه انســـانه ده چې د ((غواوو ځپر)) تر جګړې وروسـته په خپله سـنوبال د ځان په باره کې خبره کړې ده. دې ځناورو پخه عقیده دلوده چې د ((غواوو ځپر)) د جګړې په دوران کې غدار سـنوبال د جنګ میدان پرېښـود او د دې تېتښـتې په وجه د فارم ټولو ځناورو ډارن سنوبال په ګډه وغانده.

دویمه ډله ځناور بېخي لږ وو. برعکس دوی د سنوبال په تېښه او ډار باور نه کاوه. یوه ورځ سکیولر دوی راوغوښتل او په ډېر قهر یې ورته وویل:

((تراوســه موږ ډېره حوصــله وکه چې ګوندې تاســو به ټول زاړه عادتونه پرېږدي او د نوو ((انقلابي)) شـرایطو سـره سـم به ځانونه هم بدل کړي. ستاسو دغه شان فکر دوه عوامله لري. یا ستاسو حافظې خرابې شوي دي او یا د غدار سـنوبال په لمسـون تخریب کوي. که چیرې ستاسـو حافظې خرابې دي، نو بیا دا واقعیت ومنئ چې خرابې حافظې تل خراب او غلط فکر کوي. که تاســو د تخریب اراده لرئ نو په دې صــورت کې موږ د ورانکارو په جزا هم ډېر ښـه پوهېږو. حوصـله هم یو حد لري. تاسو ته دا زما وروستی اخطار دی.))

د مني د لو او درمندونو د سترې کېدونکې کار او زیار سره سره د ژرندې د جوړېدو کار په بیړه روان و. سره له دې چې ځناورو د کار تجربه نه درلوده. د کار ټول اوزار د انسانانو د کار لپاره جوړ وو. ((سنوبال تل خندونه اچول)) او دا شــان نور ډېر مشـکلات هم موجود وو، خو بیا هم ژرنده د ځناورو د پرله پسې کار او زیار په برکت په ټاکلي وخت سرته ورسېدله. اوس د ژرندې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماشـــینرۍ د ځای پر ځای کېدو وخت راورســـېد او د ویمپر پواســـطه د مشینرۍ د اخیستو خبرې هم پیل شوې. د ډېرکار او زیار له کبله څناورو تل ډېر زیات ســـتړي ښــکاره کېدل، خو بیا هم دوی د خپلې ژرندې په جوړېدو ډېر افتخارکاوه. دوی به هره ورځ شاهکار چاپېره ګرځېدل او د لومړي ځل په تناسب دا ځل ورته خپله ژرنده ډېره ښکلې ښکاره کېده. سربېره پر دې دا ځل د ژرندې دېوالونه د مخکنۍ ژرندې د دېوالونو په تناســب یو په دوه پلن وو. دوی پوخ باور درلود چې دغه پلن دېوالونه د چاودېدونکو موادو پرته بل هېڅ شی له منځه نه شي وړلای. واقعاً چې دوی ډېر زیار وویســت او په ډېرو مشـکلاتو یې بریالیتوب ومومند. په رښـتیا دوی ډېره سـتړیا ولیدله او تل سـتړي، سـتومانه وو. خو یوازې په دې فکرکولو چې د ژرندې د بادبانونو او ډاینمو ترګرځېدو وروسـته به د دوی په ژوندکې په زړه پورې بدلون راشـي، دغه ستړیا به له منځه تلله او برعکس دوی به د ژرندې چاپېره د خوشالتیا نه پورته پورته ټوپونه وهل او چیغې به یې ایســـتلې. ناپولن په پوره تشــــریفاتو د ژرندې د لیدو لپاره راغی او د ژرندې د معاینې وروسته یې وویل:

((زه شخصاً په دې لوی بریالیتوب تاسو ټولو څناورو ته مبارکي درکوم او نن دا اعلان کوم چې ما د دې ژرندې نوم ((د ناپولن ژرنده)) کېښود.))

دوه ورځې وروسـته ناپولن د فارم ټول څناور لوی ګودام ته راوغوښـتل او په دې فوق العاده غونډه کې یې وویل:

((ما د فارم ټول چارتراش په فریدرک خرڅ کړل. ســـبا ته د فریدرک کراچۍ د دې چارتراشو د وړلو لپاره راځي. په تېرې ټوله موده کې زما او د پلکنیګټن دوســـتۍ محض ظاهري بڼه درلوده برعکس پـه دغـه ټولـه موده کې مـا د فریدرک سـره ډېر پټ روابط سـاتل. له نن څخه زموږ او د فوکسـووډ ترمنځ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول روابط قطع شــول او په دې برخه کې ما پرون پلکنیګټن ته پیغام ورلېږلی دی. زه ((انقلاب)) خپرونکو کوترو ته امر کوم چې د نن نه دې پنجفیلډ فارم ته نه ځي او ((مرګ په فریدرک)) شـعار دې ((مرګ په پلیکنګټن)) په شـعار بدل کړي.))

((زه درته ډاډ درکوم چې د ځناورو په فارم باندې د فریدرک د حملې کیســې بېخي غلطې وې او دا چې د پنجفیلډ فارم په ځناورو باندې فریدرک ظلمونه کړي دي، دا خو بېخي پوچې خبرې دي. دا پروپاګنډه ســـنوبال او د هغه طرفدارانو د دې لپاره کوله چې زما او فریدرک ترمنځ دوستانه اړیکي خراب کړي. اوس دا خبره په اسنادو اثبات شـوې ده، چې سـنوبال په ټول ژوند کې پنجفیلـډ فـارم تـه نـه دی تللی، بلکې برعکس دغـه غـدار لـه ډېرې مودې راهیســې په فوکســووډ فارم کې اوســېږي او په دې فارم کې د پلکینګټن دغه ځیره خور د مزو ژوند کوي.))

د ناپولن په دې اعلان ټول ځناور حیران شـول او یوازې خوګانو د ده ځیرکتیا او هوښیارتیا په هکله وویل:

((ملګرو! د پلیکنګټن سـره ظاهري ملګرتیا زموږ د سـتر لارښــود ملګري ناپولن یو ((عالمانه انقلابي تاکتیک)) و. د سـتر لارښــود ملګري ناپولن دې تاکتیک فریدرک مجبور کړ چې د هر چارتراش قیمت دولس روپۍ نور هم جګ کړي. زموږ د مشـرتابه نبوغ دا واقعیت وښـود چې فریدرک هم په دې تاکتیک تر پایه پوه نه شو. د دې علت دا دی چې زموږ مشـرتابه په دې برخه کې د فریدرک په شمول په هېچا باور نه کاوه.))

((ملګرو! فریدرک غوښــتل چې زموږ لارښـــود ملګري ناپولن ته د کاغذ په یوه پاڼه چې د چک په نوم بلل کېږي د پیسـو د ورکړې وعده لیکلې ورکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ((زمونږ ستر لارښود ملګري ناپولن)) پنځه روپيز لوټونه ورځخه وغوښتل او دا شرط يې هم ورباندې کېښود چې پيسې به د چارتراشو تر ورړلو مخکې نغدې ورکوي. اوس فريدرک دغه نغدې پيســـې ورکړې دي او فکر کوم چې دغه پيسې د ژرندې د مشينرۍ د اخيستو لپاره بېخي کفايت کوي.))

ډېر چټک چارتراش يوړل شــول او د چارتراشــو تر وړلو وروســته ناپولن د بانک د لوټونو د معاينې په خاطر په لوی ګودام کې د ټولو ځناورو فوق العاده مجلس داير کړ، نـاپولن د لوی ګودام په اوچت ځای د بوســـو په بســـتره غځېدلی پرېوت او په دې ورځ يې دواړه (نښـانونه ځړولي وو. د موسکا ډکه خوله يې چينګه نيولې وه. تر څنګ يې په يو چيني لوښي کې د فريدرک لوټونه سـر په سـر ايښـودلي وو. ټول ځناور کتار ولاړ وو او هر يو لوټونو ته په ځير ځير کتل. بوکسر د لوټونو د بوی کولو لپاره خپل شونډک وراوږدکړ او د ده په تنفس دغه نازک سپين شيان د چيني لوښي څخه والوت او شاوخوا تيت و پرک پرېوتل.

په فارم کې درې ورځې وروســـته لويه هله ګوله پيدا شـــوه. ويمپر تک زېړ په بايسـکل سـپور په ځغاسـته فارم ته راغی، بايسـکل يې يوې خواته په غولي کې وغورځاوه او په منډه نېغ د ناپولن کوټې ته ولاړ، څو شـېبې وروسـته د ناپولن د کوټې څخه غال مغال راپورته شـو او د پېښـې خبر په ټول فارم کې د ځنګل د اور په شـان خپور شـو. د ټولو ځناورو په خوله دا يوه خبره وه چې ((د بان کلوټونه جعلي دي! فريدرک چارتراش مفت واخيستل.))

ناپولن ډېر ژر د ځناورو غونډه راوغوښـــتله او غونډې ته يې په قهرجنه لهجه وويل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((زه غدار فریدرک په مرګ محکوموم. زه غوارم چې دغه غدار ژوندی ونیسم او په جوش اوبو کې یې ژوندی وخوټوم.))

((له ډېر مودې راهیســـې دغه خاین زمونږ په فارم ناڅاپي یرغل کول غواړي، هره شپه د فریدرک او د هغه د نوکرانو د حملې انتظار کوي. دا اوس نه ورته چمتو اوســـئ. زه امرکوم چې د فارم په ټولو لارو پیره داران ودروئ. زه غوارم چې د پلکینګټن سره بیا ښــه روابط ټینګ کړم. زه امرکوم چې ډېر ژر دې څلور کوترې فوکســـووډ ته ولاړې شـــي او زما له خوا دې پلکینګټن ته د ښو روابطو د ټینګېدو هیله او د روغې جوړې پیغام ورسوي.

سبا سهار حمله پیل شوه. څناورو سبا ناری‌کاوه چې پیره داران په یو ترات راغلل او څناورو ته یې د فارم د لویې دروازې په لار د فریدرک او د هغه د نوکرانو د رانوتلو خبر ورکړ. ټول څناور په ډېره زړورتیا مخې ته ورغلل. دا ځل څناورو ته د ((غواوو څپر)) د جګړې غوندې بریالیتوب اسان نه ښکاره کېده. دا ځل پنځلس تنه د شـــپږو ټوپکو ســـره راغلل. کله چې انســـانان د پنځوس ګامونو په فاصـــله څناورو ته رانږدې شـــول، نو فوراً یې ډزې شـــروع کړې. څناورو د ډاروونکو چاودنو او د ټوپکو د ســـوزونکو کولیو مقابله ونه کړلای شوه. ناپولن او بوکسر ډېر کوښښ وکړ چې څناور د یوې کلکې حمله لپاره راټول کړي، اما انسانانو ډېر ژر دوی په شا وتمبول او د میدان څخه یې په تېښـــته مجبول کړل. څناورو د فارم په ودانیو کې پناه واخیســـته او د دې ودانیو د چاودنو او ســـوریو څخه یې غلي غلي بهر ته‌کتل. دښـــمنانو ډېر ژر مالګړ او ژرنده ونیوله. تر یوې شـــېبې پورې ناپولن داســـې معلومېده لکه چې هر څه یې بایللي دي. چوپ چاپ یې کښـــته پورته قدم واهه، لکی یې شـــخه پورته نیولې وه او کله به یې په یو او کله به یې په بل اړخ وهله. هغه د امید سترګې د فوکسووډ فارم پر لور نیولې وې او د ځان سره به یې ویل: ((که په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې حساسه مرحله کې پلکینګټن او د هغه نوکران زمو مرستې ته راغلل، نو زموږ بریالیتوب یقیني دی.)) هم په دې وخت کې هغه څلورکوترې چې یوه ورځ مخکې فوکسوود ته لېږل شوې وې راغلې. یوې کوترې د پلکینګټن له خوا د کاغذ یوه وړوکې ټوټه په مکوښه کې نیولې وه. په دې کاغذ باندې په پنسل دا عبارت چې ((تا څناورو سره هم دا جوړېږي.)) لیکل شوي وو.

فریدرک او د هغه نوکران ژرندې ته نږدې ودرېدل. څناورو د دوی څار کاوه. د ژرندې په خوا کې د دښمنانو د راټولېدو له کبله په څناوروکې ډار پیدا شو. د فریدرک دوه نوکرانو یو جبل او یو پلک په لاس کې ونیوه دوی غوښتل چې ژرنده له بنسټ څخه چپه کړي.

((ناممکنه ده!)) ناپولن چیغه کړه. ((دا ځل موږ د ژرندې دېوالونه دومره پلن جوړ کړي دي چې دوی یې هېڅ نه شي چپه کولای! زه پوره باور لرم چې په یوه اوونۍ کې هم دغه دېوالونه رانسکورولای نه شي. ملګرو! پام کوئ چې ونه ډارېږئ.)) اما بنجامین په ډېر دقت د انسانانو حرکتونه څارل، د فریدرک دوه نوکرانو په جبل او پلک د ژرندې بنسټ ته نږدې سوری جوړوه، بنجامین په ډېره حیرانتیا خپل سر اخوا دېخوا ښوروه راښوروه. بنجامین نورو څناورو ته وویل: ((ما هم دغه فکر کاوه! تاسو ورته ښه وګورئ چې هغوی څه کوي. هغوی یوه شېبه وروسته په دغه سوري کې چاودېدونکي مواد اچوي.))

ډار شوي څناور منتظر ولاړ وو او له ډاره د باندې نه شو راوتلای. یو څو دقیقې وروسته یې ولید چې د ژرندې له خوا څخه انسانانو یوه او بله خوا منډه واخیسته. او یوه شېبه وروسته یو لوی ډز وشو. ددې کنوونکي ډز په اورېدو کوترې هوا ته والوتې، ټولو څناورو سترګې پټې کړې او یوازې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناپولن پرته نورو ټولو په ځمکه پروت وکړ. کله چې د ځمکې نه راپورته شول د ژرندې له پاســه يې تک تور لوګي توره وريځ وليده. شــمال دغه وريځ په کرار کرار يوړه. ګوري چې ژرنده بېخي له منځه تللې ده.

دې بوګنوونکې منظرې په ټولو ځناوروکې لوی هيجان پيدا کړ. د دې ټيټ او د کرکې وړ عمل پر ضد لوی قهر د دوی ډار او نا اميدي له منځه يوړل. د انســانانو نه د بدلې چيغه پورته شــوه، غير له دې چې د ناپولن څخه د امر د اخيســتو انتظار وکړي، ټولو ځناورو مخامخ په دښــمنانو حمله وکړه. په دوی باندې لکه د ږلۍ ګولۍ ورېدلې اما دوی د دغو ســوزوونکو ګوليو هېڅ پروا نه کوله. دا ځل ډېره سـخته جګړه ونښـته. انسـانانو ورباندې پرله پسـې ډزې کولې خو دوی پـه ډېره زوورتيا ورنږدې کېدل. کلـه چې ورتـه بېخي نږدې شــول، نو انســانانو په کوتکو او په درندو بوټونو وهل پيل کړ. يوه غوا، درې مېږې او دوه بتې ځای پر ځای مړې شوې او تقريباً ټول ځناور زخمي شول. سره له دې چې ناپولن د ځناورو د شا نه د عملياتو قومانده ورکوله، خو د ده د لکۍ سر هم په ګولۍ والوت. انسانان هم ټپي شول.

بوکسر د درې انسـانانو سـرونه په سومانو ورمات کړل. يوې غوا د يو انسـان خېټه په ښـکرونو سـوری کړه او ژيسـي او بلو بيل د يو انسـان پرتوګ ټرانګې ټرانګې کړ. ناپولن امر کړی و چې د ده نه ساتونکي سپي دې د بوټو د لاندې پټ ودرېږي. دې سـپيو په انسـانانو ناڅاپه حمله وکړه او د دې ناڅاپي حملې له ډاره په انســانانوکې ګډوډي راغله. د فارم ځناورو انســانان د هرې خوا نه محاصره کړل او د دې محاصرې د خطر له ډاره فريدرک نوکرانو ته د تېښتې غږ وکړ. يوه شـــېبه وروســـته ډارن انســـانانو د خوږ ژوند د ژغورلو په خاطر منډې پيل کړې. ځناورو د فارم تر څنډو تعقيب کړل. کله چې انسانان مجبور

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول چې د اغزنو بوټو له لارې څانونه وباسي، دلته هم څناورو ته وروستنۍ کلکې لغتې ورکړې.

څناورو جګړه وګټله، خو ټول ډېر زيات ستړي او په سرو وينو لمبېدلي ښکاره کېدل. ټول په کرار ګوډ ګوډ فارم ته راستانه شول. کله چې دوی په وښو باندې د ملګرو د خواره واره مړي وليدل، د ځينو څناور له سترګو څخه اوښکې راوبهيدې څو شېبې د ژرندې پر ځای باندې ويرژن چوپ چاپ ودرېدل، هو! ژرنده يا په بل عبارت د دوی دکار او زيار د شاهکار ټولې نښې نښانې له منځه تللې وې! دا ځل د ژرندې بنسټونه الوتي وو. د ژرندې د بيا جوړېدو لپاره د تيت و پرک پرتو تيږو څخه استفاده کول ګران کار و. د چاودېدونکو موادو قوت دغه تيږې سلګونه ګزه وړاندې غورځولې وې او اوس داسې معلومېده لکه چې په دغه ځای ژرندې هېڅ وجود نه درلود. د جګړې په دوران کې سکيولر په مرموز ډول پټ شوی و، اما کله چې څناور فارم ته رانږدې شول، هغه لکۍ تاووله راتاووله او ډېر خوشاله په ټوپونو ټوپونو څناورو ته راغی. په دې وخت کې د فارم د ودانيو له خوا د ټوپک ډز وشو او د دې ډز په اورېدو بوکسر پوښتنه وکړه.

((دا ډزې د څه لپاره دي؟))

((دا زموږ د بريالیتوب د تجليل ډزې دي.)) سکيولر په چيغه ځواب ورکړ.

((دکوم بريالیتوب؟)) د بوکسر د لينګو څخه سرې وينې روانې وې، يو نعل يې ورک، يو سوم يې چاودلی او يو درجن ګولۍ يې د وروستنيو پښو په لينګيو کې پرتې وې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((کوم بریالیتوب ملګری! ایا موږ د ((ځناورو فارم)) د مقدسې خاورې څخه یرغلګر دښمن ونه شاړه؟)) سکیولر وویل.

((موږ پوره دوه کاله د فارم په ژرنده کار وکړ! اما د ښمنانو زموږ دغه ژرنده له منځه یوړه! بوکسر ځواب ورکړ.

((ملګری! هېڅ پروا نه کوي! موږ به بله ژرنده جوړه کړو. که موږ یې وغواړو دغه شان شپږ ژرندې جوړولای شو. ایا دا نه منې چې موږ څومره لوی کار کړی دی؟ دا ځمکه چې اوس ورباندې دواړه ولاړ یو دښمن راڅخه نیولې وه. دا ځمکه موږ او تاسو د ستر لارښود ملګري ناپولن د مشرتابه په برکت بېرته لاس ته راوړې ده!))

((هم هغه ځمکه مو بېرته ګټلې ده، کومه ځمکه چې موږ مخکې درلوده»» بوکسر وویل:

((دغه زموږ بریالیتوب دی!)) سکیولر چیغه کړه. ټول ځناور ګوډ ګوډ غولي ته ننوتل. د بوکسر د لینګو د پوستکي د لاندې ګولیو سوزېدونکی درد پیل کړ. بوکسر په چورت کې ولاړ هغه ته د بنسټ څخه د ژرندې د بیا جوړېدو کار ډېر دروند او ګرام کار معلوم شو. هغه په تصور کې خپل ځان په دغه دروند او ګران کار یو ځل بیا بوخت ولید. د اول ځل لپاره د ده په مغزو کې دا خبره راغله. ((زه اوس یولس کلن یم، شاید چې زما د متو او غړو پخوانی قوت نه وي پاتې.))

کله چې ځناورو د شین بیرغ پورته کېدل، پر له پسې د ټوپک اوه ډزې او د بریالیتوب په مناسبت دناپولن د مبارکۍ وینا واورېدلې، نو له دې وروسته د دوی باور وشو چې واقعاً د فارم ځناور لوی بریالیتوب ترلاسه کړی دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوکسـر او کلوور د مړو څناورو مړي په کراچۍ کې راکښـل. ناپولن د کراچۍ څخه مخکې او نور څناور د کراچۍ تر شاه روان وو. په جګړه کې مړه څناور په ډېر درناوي خاورو ته وسپارل شو.

پوره دوه ورځې ((د لوی بریالیتوب)) جشن تجلیل شو. سندرې ویل کېدې، د خوګانو ویناوې روانې وې، پرله پســې ډزې کېدې هر څناور ته یوه منه، هرې مرغۍ ته دوه انس غنم او هر ســپي ته درې بســکټ ورکړل شــول. دا جګړه د ((بادي ژرندې جګړه)) په نوم اعلان شـــوه. ناپولن د نوي ((شـــین بیرغ نښــان)) د جوړولو امر وکړ. ډېر ژر دغه نښــان جوړ شــو. او ناپولن د ټولو څناورو په نمایندګۍ دغه نوی نښـــان ځان ته ورکړ. په دې عمومي خوشالۍ کېد د جعلي لوټونو مسله بېخي هېره شوه.

څو ورځې وروسته خوګانو د جونز په یوه زېرخانه کې د وسکي شرابو لوی صــندوق وموند. په دغه شــپه د فارم د مېنې څخه په جګ اواز د ســندرو غږ راغی. ټولو څناور د خوګانو د خولې څخه ((د انګستان څناورو)) د ترانې په اورېدو حیران شـول.د سـپوږمۍ شـپه وه. څناورو د شـپې په نهه بجو ناپولن ولید چې د مېنې د شا دروازې نه راووت، هغه د مسټر جونز یوه زړه شپو په سـر کړې وه، د غولي چاپېره یې منډې ووهلې او بیا بېرته په دروازه ننوت. د دې شـپې په سـهار د فارم د مېنې د ننه بېخي چوپه چوپتیا وه او یو خوګ هم بیدیا په نظر رانغی. د ســـهار پوره نهه بجې وې چې ســـکیولر د مېنې بیدیا ولیدل شــو. دی ډېر خفه راروان و، ســترګو یې چخې نیولې وې، لکۍ یې د ځان پســې راکښــله او د وضــعې نه ډېر ســخت ناروغ معلومېده. ده د فارم څناور راټول کړل او هغوی ته یې په ژړغوني اواز وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((((ملګرو! ما تاسو ته یو خطرناک خبر راوړی دی! زموږ ستر لارښود ملګري ناپولن د ځنکدن په حالت کې دی!))

د دې خبر په اورېدو ځناورو ویر او انګولا شروع کړه. د فارم د مېنې د دروازې بیدیا بوس خپاره شول او د دې بوسو له پاسه ځناورو د پښو د ګوتو په څوکو ډېر په کرار تګ راتګ کاوه. د هر ځناور سترګې د اوښکو نه ډکې وې. یو ځناور به د بل ځناور څخه یوازې دا پوښتنه کوله: ((که زموږ ستر لارښود م شو، نو موږ به څه کوو.)) ډېر ژر داګونګوسی چې غدار سنوبال د ستر لارښود ملګري ناپولن په خوراک کې زهر اچولي دي، خپور شو. سکیولر پوره په یوولس بجو راووت او هغه بیدیا خفه ولاړ ځناورو ته یې وویل:

((ملګرو! له دې دنیا نه د تلونکي ستر لارښود ملګري ناپولن وروستنی فرمان دا دی: ((که د فارم هر ځناور شراب وڅښل نو تاسو هغه ته د مرګ سزا ورکړئ.))

د ماښام خواوشا ناپولن لږ ښه شو. سکیولر سهار بې خوبه ځناورو ته د هغه د روغتیا زېری وکړل. اوس ناپولن بېخي تکړه و او د شپې له خوا هغه په خپل کارونو پیل وکړ. د دوشنبې ورځ وه، ویمپر فارم ته راغی ځناورو واورېدل چې ناپولن ویمپر ته به ویلنګډن کې د شرابو د تقطیر رهنما کتابونو د اخیستو فرمایش ورکړ.
یوه اوونۍ وروسته ناپولن دا امر وکړ: تاسو باغچې ته نږدې وړوکی مالځړ چې د تقاعد شویو ځناورو د مالځړ په نوم پرېښودل شویدی، ټول ایره کړئ، ځکه چې د دې مالځړ د وښو تخمونه بېخي زاړه شوي دي او زه اوس غواړم چې تاسو په دغه مالځړ کې نوي او تازه تخمونه وکړئ: اما ډېر ژر ټولو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځناورو ته څرګنده شــوه چې ناپولن په دغه وړوکي مالڅرکې د وښــو د تازه تخمونو پر ځای وربشې وکرلې.

یوه شپه غجیبه پېښه وشوه. د یو ځناور پرته نور ټول ځناور په دې شپه پوره پوه نه شول. د شپې په دولس بجو د لوی ګودام د هغه دېوال څخه چې ((اوه احکام)) پرې لیکل شــوي وو، د یو شــي د ماتېدو لوی اواز تر غوږو شــو، د دې اواز پـه اورېدو ټول ځنـاور د خپلو غوجلو څخـه پـه منـډه راووتـل. د سپوږمۍ شپه ده. ځناور ګوري چې د ګودام د دېوال په بېخ کې یوه زینه ټوټې ټوټې پرته ده. د دې ماتې زینې په خواکې سـکیولر خور وور بې سـده پروت دی. د ده ترڅنګ یو لاټین، یو د رنګ برش او د ســپین رنګ یو نســکور لوښی هم پراته دي. د سکیولر چاپېره سپي کړې ولاړ دي. کله چې سکیولر په سـد او د تګ وړ شـو، سـپیو ډېر ژر هغه د کړۍ دننه د فارم مېنې ته بدرګه بوت. د زوړ بنجامین نه غیر نور ځناور د دې پېښــې په علت پوه نه شــول.

زوړ بنجامین پوه شو، سر یې وښوروه، خو په خوله یې هېڅ ونه ویل.

تر دې پېښې څو ورځې وروسته موریل د ((اوه احکام)) دېول ته ودرېدله او هغې غوښـتل چې دغه احکام له سره ولولي. موریل د احکامو په لوست پیل وکړ. ډېر ژر ورته څرګنده شـوه چې د فارم ځناورو یو بل حکم هم غلط زده کړی دی. ځناورو پنځم حکم داسې زده کړی و چې ((هېڅ ځناور به شراب نه څښـي.)) اما په دې حکم کې دوی دوه ټکي بېخي هېر کړي وو، په دېوال باندې لیکل شـوي اصـلي پنځم حکم داسې و چې ((هېڅ ځناور به - له حده زیات– شراب نه څښي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم څپرکی

د بوسکر د چاودلي سوم د جوړېدو موده ډېره اوږده شوه، د بریالیتوب د تجلیل په سبا څناورو د بادي ژرندې د بیا جوړېدو کار پیل کړ. بوکسر یوه ورځ د کار څخه غیر حاضري نه کوله او دا یې هم خپل سپکاوی ګاڼه چې نور څناور دې د هغه د سوم په دردونو او تکلیف خبر شي.

((کلوور! دسوم دردونه ډېر تکلیف راکوي!)) بوکسر به هر ماښام کلوور ته پټ اعتراف کاوه. کلوور به څینې بوټي په خوله کې ژویل، لېټې به یې ترېنه جوړه کړه او هره شپه به یې د لېټې پټۍ د هغه په چاودلي سوم ایښودله.

((بوکسره! دومره سخت کار مه کوه. پام دې وي چې داسې څیګر ډېره موده کار نه کوي. ((کلوور! او بنجامین دواړو به هره شپه ورباندې ټینګار کاوه. بوکسر به د دوی خبرو ته غوږ نه ایښود او په څواب کې به یې ورته ویل:

((زه په ژوندکې یوه ارزو لرم. مخکې له دې چې تقاعد واخلم باید بادي ژرنده جوړه وویم.))

کله چې د څناورو د فارم لومړني قوانین جوړ شول. دې قوانینو د خوګانو او اسونو د تقاعد عمر دولس کلونه، د غواوو لس کلونه، د سپیو نه کلونه، د میږو اوه کلونه او د چرګانو او بتو عمر پنځه کلونه وټاکل. قوانین د زوړ عمر تقاعد ته د ډېرې څیرې حق ورکړی و اما په عمل کې تراوسه په ټول فارم کې نه یو څناور تقاعد کړی و او نه د تقاعد څیره ورکړل شوې وه. یو څل بیا د تقاعد تاوده بحثونه شروع شول. کله چې د باغچې ترڅنګ د وړوکي مالځړ په وربشو وکرل شو، نو ډېر ژر داګونګوسی خپور شو، چې د لوی مالځړ د یوې څنډې نه کتارې تاوېږي او دغه څنډه د تقاعد شویو څناورو د څر لپاره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېښــودل کېږي. دا هم ویل کېدل چې د ژمي په موســم کې به تقاعد شــوي اســونه د ورځې پنځه پاوه وربشــې او پنځلس پاوه وچ واښــه ځیره اخلي او د عمومي رخصــتیو په ورځ به یوه ګاڼره او یو منه هم ورکول کېږي. بوکسـر په راتلونکي دوبي کې دولس کلون کېده.

ژوند ډېر ســخت و، دغه ژمی د تېر ژمي غوندې ډېر ســوړ اما د تېر ژمي په تناســب په دې ژمي کې خواړه ډېر لږ وو، خوګانو او ســپیو پرته د نورو ټولو څناورو ځیره یو ځل بیا لږ شــوه. ســکیولر د ځیرې د لږوالي د ضــرورت تشریح په ترڅ کې وویل:

((ملګرو! د ځیرې ټینګ مســاوات ســاتل او ټولو څناورو ته مســاوي ځیره ورکول ((د څناورتوب)) د دې اصـل چې هر څناور ته به د هغه د استعداد او کار به مقابل کې ځیره ورکول کېږي، پر ضـــد عمل دی. زه هېڅکله نه غواړم چې د ځیرې لږوالي ته ((د لږوالي)) اصــطلاح اســتعمال کړم، بلکې زه ((د څناورتوب)) د واقعي اصـولو د روحیې سـره سـم دې ته د شـرایېو سـره ((د ځیرې د سمون)) اصطلاح استعمالوم. تاسو ته به خوراک لږ ښکاري، خو که تاسـو خپل اوسـني خواړه د جونز د دورې سـره مقایسـه کړئ، تاسـو به راسـره دا واقعیت حتماً ومنئ چې تاســـو د هېڅ ډول خوراکي موادو قلت نه لرئ. برعکس په فارم کې اوس د خوراکي موادو تولید څو ځله پرېمانه شوی دی.))

ســـکیولر د ارقامو کاغذ راوویســـت او په چغنده اواز یې ډېر چټک د ارقامو لیست لوست پیل کړ:

((ملګرو! اوس به یې درته د ارقامو تفصــیل اثبات کړي چې تاســو د جونز د دورې په مقایســـه پرېمانه وربشـــې، پرېمانه واښـــه، او پرېمانه ټیپر لرئ. اوس ستاسو د کار ساعتونه لږ دي، ستاسـو د څښـاک اوبه ښې دي، ستاسو عمر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږد شوی دی، ستاسو د ماشومانو مړینه لږه شوې ده. ستاسو په غوجلوکې بوس پرېمانه دي. غوجلې مو پاکې دي او اوس مو د پخوا شـان وررېږي هم نه په عذابوي. پخوا تاسـو د انسـانانو غلامان وئ او اوس خپلواکه او ازاده، زه درته د جونز او اوسـني وخت فرق په يوه جمله کې خلاصـه کوم. د جونز د دورې ټول شيان خراب وو او د اوسنۍ دورې هر شی ښه دی.))

ډېرو ځناورو د سکيولر وينا په هر ټکي باور کاوه. د دې علت دا و چې اوس د ډېرو ځناورو د حافظې څخه په خپله جونز او د هغه د دورې هر څه هېر شـوي وو. اوس هغوی ((د ځناورو فارم)) کې د اوسـېدو د تجربې په نتيجه کې يوازې په دې پوهېدل چې په دغه فارم کې دوی تل خوار، زار ژوند تېروه، تل وږي وو، تل يې سـاړه کېدل او چې تر څو به ويښ وو، تر هغې به يې پرله پسې شاقه کارونه کول.

اوس په فارم کې د خوراک نورې نوې خولې هم پيدا شـوې. د مني په موسـم کې څلورو خوګانو يو ډېر بچي وزېږول، د ټولو بچو رنګ برګ و او په ټول فارم کې ناپولن يوازې برګ رنګه خوګ و. دا يوازينۍ نښــه وه چې د برګ رنګه بچو څخه د هغوی اصـلي پلار په خپله معلومېده. د يکشـنبې په غونډه کې سکيولر په نوې اعلاميه کې وويل:

((ملګرو! د خوګانو د مخصوصې کمېټې په فيصله او د ستر لاربښود ملګري ناپولن په منظورۍ د خښتو او لرګو د اخيستو وروسته د فارم د مېنې تر څنګ ډېر ژر نوی مکتب جوړېږي. د مکتب د جوړېدو تر وخته پورې به سـتر لاربښـود ملګری ناپولن په اشپزخانه کې د خوګانو بچو ته درس ورکوي. هره ورځ به دغه بچي د فارم په باغ کې سـپورټ کوي. تر دې وروسـته سـتاسـو بچي دا حق نه لري چې د خوګانو د بچو سره يوځای لوبې وکړي. همدا شان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چېرې تاسو په لارکې د خوګ سره مخامخ کېږئ، تاسو مکلف یاست چې خوګ ته د تېرېدو لومړنی حق ورکړئ. دې فیصـــلې ټولو خوګانو ته دا امتیاز هم ورکړی دی چې هغوی به د یکشـنبې په ورځوکې د لکیو پورې شـنې پټۍ هم تړي.))

په دغه کال کې د فارم حاصل ښـه و، اما اوس د ژرندې د مشینرۍ د اخیستو برسـېره د نوي مکتب خښـتو، شـګې او چونې د اخیسـتلو لپاره هم پیسـو ته اړتیا وه، سـکیولر د ژرندې د مشـینرۍ او د مکتب د لګښـت لپاره د عمومي سپما به اعلان کې وویل:

((ملګرو! موږ د ستر لاربښود ملګري ناپولن د لمبې د تېلو، شمعو، بورې او د سپیو د بکسټ او د ژرندې او مکتب د نویو ودانیو سامان لکه د مېخونو، سیمانو، جالیو، اوسپنې، تارونو، خښـتو، شـګې او د چونې د اخیسـتو لپاره د پیسـو سـمپا ته اشـده اړتیا لرو.د پیسـو د لاس ته راوړلو لپاره د وچو وښو یوه لویه کوټه او د کچالانو ډېره برخه خرڅه شـــوه او په نوي قراردادکې د یوې اونۍ د څلور سوه هګیو خرڅلاو شپږ سوه هګیو ته پورته شو.))

د سپما د کمپاین په نوم د دسمبر په میاشت کې لږه شوې ځېره په جنورۍ کې نوره هم لږه شــوه. ســره له دې چې خوګانو د مزو ژوندکاوه اما د خاورو د تېلو د ســـمپا په خاطر د نورو ځناورو په ټولو غوجلوکې د لاټین بلول منع شـــول. خوګانو ته هر ډول ارامتیاوې موجودې وې او د فارم هر خوګ د یوې ورځې نه بلې ورځ ته څربېده. د فبرورۍ په وروســـتیو ورځوکې ځناور ډېر وږي معلومېدل. یوه ورځ تر غرمې وروســـته د خوګانو په پوزه ډېر خوږ بوی ولګېد او د ټولو وږو ځناورو اشتها راوپارېدله. دغه خوږ بوی د جونز د شراب جوړولو د کارخانې څخه راته. د شراب جوړولوکارخانه د اشپزخانې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅنګ وه او د جونز تر شړلو راهيسې دغه شرابخانه شاړه پرته وه. ((دا خو د وربشـــو بوی دی!)) يو ځناور نورو ته وويل، ټولو ځناورو دغه خوږ بوی ټينګ تنفس کړ او بيا يې يو بل ته په تعجب وويل: ((کېدی شـــي چې زموږ د ماښـــام د خوراک لپاره به څه خواړه خواړه تيار بوی ماښـــام راغی خو خواړه خواړه هېڅ معلوم نه شـــول. په راتلونکې يکشـــنبه‌کې دا اعلان چې تر دې وروسته به د فارم ټولې وربشې يوازې د خوګانو لپاره ساتل‌کېږي وشو. څو ورځې وروســته د فارم ټولو ځناورو ته څرګنده شــوه چې اوس هره شــپه هر خوګ يو ليټر شــراب او ناپولن نيم‌ګيلن شــراب دګرد نر په لوی‌کنډول‌کې څښي.

په بېکاره وخت‌کې ټول ځناور يوازې د ډېرو کنسـرتونو ويناګانو او مارشـونو پواسـطه مصـروف‌کېدل. د يوې يکشـنبې د سـهار په غونډه‌کې سـکيولر د خوګانو دا فيصله ولوستله:

((ملګرو! د خوګانو د محصوصې‌کمېټې په فيصله او د ستر لارښود ملګري ناپولن په منظوری‌تر دې وروسته تاسو د فارم ټول ځناور مکلف ياست چې ((د ځناورو فارم)) د برياليتوبونو او مبارزو د تجليل په وياړ په اوونی‌کې يو ځل ((خود بخودي مظاهرې)) او پرتمين مارشـــو نه)) وکړي. ((د پرتمين مارش)) په ټاکلي وخت‌کې به خپل ټول‌کارونه پرطږدي او د عسکرو غونډې به د فارم تر سـرحدونو پورې ((پرتمين مارش))کوي. د مارش په سـرکې به ترومچي تور چرګ، ورپسـې به سـتر لارښـود ملګری ناپولن روان وي. د ده سـپي به خوګان، د خوګانو پسـط به اسـونه، د اسـونو پسـې به غواوې، غواوو پســې به مېږې، مېږو پســط به چرګان او چرګانو پســې به نور ځناور د يو بل پســـط په منظم‌کتار ځي. ســـپي به د مارش په دواړو اړخونوکې روان وي. بوکسـر اوکلوور به په مارش‌کې هغه شـين بيرغ چې د سـوم او ښـکر سـمبول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وربانديٍ انځور شوی دی او ((ژوندی دې وي ستر لاربنود ملګری ناپولن)) وربانديٍ ليکل شــوی دی، ورې. د مارش په بای کې به پرتمينه غونډه کېږي. په دې غونډه کې به لومړی هغه شعرونه چې د ستر لاربنود ملګري ناپولن د لوړ مقام، نبوغ او سپېڅلي شخصيت په باره کې ليکل شوي دي، ويل کېږي او به پای کې به ســکيولر تاســو ته د فارم د خوراکي موادو د ډېر توليد ارقام اوروي او د نويو مسايلو په باره کې به درته معلومات درکوي.))

د ټولو څناورو په تناســب د مېږو ((پرتمين مارش)) ډېر خوښ و. کله چې به څناورو وليد چې خوګان او سپي نه شته، نو دوی به د مارش د ستړيا تر ډېره وخته، په سړو کې د ودريدو او د وخت د ضايع کېدو څخه شکايت شروع کړ. مېږو چې به دغه شــکايتونه واورېدل هغوی به ډېر ژر ((څلور بولي ښــه دي، دوه بولي خراب دي)) پــه رمبــاړو دغــه څنــاور غلي کړل. ((پرتمين مارش)) څناورو ته يوه ګټه رســوله او هغه دا چې څناورو د مارش په دوران کې د شعرونو، د ارقامو او د ډزو په اورېدو، د ترومچي تور چرګ په ننداري او د فارم د بيرغ د رپېدو په ليدو خپل تش نسوه او لوږه هېروله.

د اپريل د مياشــتې په لومړنۍ يکشــنبه د فارم ټول څناور چې لوی ګودام ته راغلل او دننه په کتار ودرېدل له دې وروســته ناپولن په ټولو تشــريفاتو چې تورمچي تور چرګ يې مخکې مارش کاوه، ســپيو تربنه چاپېره منډې وهلې او خوګان ورپسې وو، ک=ګودام ته رانتوت او ټول يوځای د ګودام اوچت ځای ته پورته شــول. په دې ورځ ناپولن ((د څناورو قهرمان لومړۍ درجه نښــان)) ((د څناورو قهرمان دويمه درجه نښــان)) او ((د شــين بيرغ نښــان)) ځړولي وو. لومړی ترومچي تور چرګ د غونډې د پيل اذان وکړ، بيا ناپولن مخامخ ولاړ په ټولو څناورو يو سرسري نظر واچاوه او ورپسې يې وويل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((اوس زموږ ((انقلاب)) خپل تکاملي پړاو ته رسېدلی دی. اوس ((د څناورو فارم)) ((جمهوریت)) او ((جمهور رییس)) ته ضرورت لري. زه نن د څناورو فارم د ((جمهوریت)) لپاره ((خپل ځان)) د جمهوري ریاست د کاندید په حیث اعلانوم.))

په ټول فارم کې یوازې ناپولن د جمهوري ریاست کاندید و، خوګانو په سونګهار او سپیو په غپا د هغه کاندیدېدل تائیدکړل او په دې غونډه کې ناپولن د رایو په اتفاق ((د جمهور رییس)) په توګه وټاکل شو. په دغه ورځ ((د جمهور رییس)) د انتخاب د خوشالتیا په مارچ کې سکیولر وویل:

((ملګرو! اوس موږ ته د جونز او سنوبال د ګډې دسیسې په باره کې نوي مفصل او مستند اسناد په لاس راغلي دي. دې اسناد مخکنی دا نظر چې سنوبال د جونز سره پټ ارتباط درلود او ((د غواوو څېړ)) په جګړه کې یې موږ ته ماتې راکول غوښتل، بېخي غلط اثبات کړي دي. مستند اسناد وایي ((سنوبال د جونز په طرفداری د انسانانو په سر کې راغی او هغه د یرغلګرو انسانانو د لیډر په صفت د دې شعار په ویلو چې ((ژوندی دې وي انسانیت)) د فارم د څناورو پر ضد جګړه پیل کړه.))

((ملګرو! تاسو ته به د غدار سنوبال په ملا زخمونه یاد وي. دغه غدار زموږ د غولولو لپاره د ځان پسې دا تبلیغ شروع کړ چې د هغه ملا د جونز د ټوپک په مرمیو زخمي شوې ده. اوسنیو مستن اسنادو په دغه دروغو پوره رڼا اچولې ده. ((د غواوو څېړ)) د جګړې د تفصیل په برخه کې داسې راغلي دي، ((کله چې سنوبال د انسانانو د مشر په حیث د فارم په څناورو حمله پیل کړه. ((د څناورتوب د اصولو او ((د څناورو فارم)) واقعي محافظ ملګري ناپولن په ډېره زړورتیا د جنګ ډګر ته راغی او د راتګ سره ((زړور

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قومندان)) ملګري ناپولن د سـنوبال په ملا وروداڼګل. ملګري ناپولن د هغه ملا په خپلو تېرو غاښـونو داسې ټینګه ونیوله، چې سنوبال د زخمونو له درد نه د جنګ میدن پرېښود او په تراټ وتښتېد.))

د دوبي په منځ کې د کلونو ورک کارغه موسـز ناڅاپه بیا فارم ته راغی. په موسز کې هېڅ تغیر نه و رغلی. هغه د پخوا په شان اوس هم ټک کار نه کاوه او ټوله ورځ به یې په یوه سـاه د نباتو د غر په باره کې خبرې کولې. دی به د ونې په ښـاخ ناسـت و، خپل تور ځانګونه به یې پړکول او په سـاعتونو به ګړېده. لومړی به یې په اوږده مښـوکه اسمان ته اشـاره وکړه او بیا به داسې شروع شو: ((ملګرو! تاسو په اسمان کې دغه توره وریځ وینئ. بلکل د دغې وریځ اخوا ((د نباتو غر)) او د دې غر په سیمه کې د شوتلو تل شنه پټي او د دې پټیو چاپېره د کیک او نباتو ونې ولیدلې. یوازې دغه د خوشالۍ او ارامتیا ډکه سیمه ده. په دغه سیمه کې هېڅ کار او بیګار نه شته. کله چې موږ سترې او ستومانه ځناور مړه شو، زموږ د ټولو ارواح دغې سیمې ته ځي او یوازې په دغه سیمه کې ابدي ارام مومي.))

ډېرو ځناورو د موسز په خبرو عقیده کوله. دې ځناورو په خپل استدلال کې ویل، ((په دې دنیا کې زموږ ژوند د لوږې او مشـقت څخه ډک دی. زموږ د ارواح د ابدي ارام لپاره چېرته داسې دنیا به حتماً وجود لري.))

د موسـز په برخه کې د خوګانو نظر او عمل معلومول ګران کار و. په ښـکاره به خوګانو د موسز څخه نفرت کاوه او تل به یې ځناورو ته ویل چې ((د نباتو غر)) د موسـز د دروغو د فابریکې اختراع ده اما له بلې خوا به خوګانو ډېر پټ ببکاره موسز ته پرېمانه ځیره او د ورځې یو لیټر شراب ورکول.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بوکسر سوم روغ شو او د سوم تر جوړېدو وروسته هغه لاپسې سخت کار شروع کړ. ځناورو ټول کال د غلامانو غوندې کار کاوه. د مارچ په میاشت کې د فارم د کرکیلې او د ژرندې د بیا جوړېدو د کارونو برسېره د خوګانو د بچو لپاره د مکتب د ودانۍ کار هم شروع شو. په وړې خېټه پرله پسې کار کول د زغم وړ خبره نه وه، اما په ټوله موده کې یو ځناور هم دا و نه لید چې بوکسر دې ي د لوږې او یا د پرله پسې کار څخه شکایت کړی وي او یا دې بېکاره ناست وي. د بوکسر د خبرو او کار څخه دا نه څرګندېده چې هغه یا زوړ شوی دی او یا ورته د ځوانۍ پخوانی قوت نه دی پاتې. اوس د هغه د پوستکي مخکنۍ تازه ګي له منځه تللې وه او لوی ورنونه یې غونج ښکار کېدل. کله چې به نورو ځناورو د هغه دا حالت ولید، یو ځناور به بل ته ویل، ((که بوکسر د راتلونکي پسرلي شنه واښه وخوړل، بیا به څورب شي.)) اما پسرلی راغی او بوکسر پرېمانه شنه واښه وخوړل خو بیا هم هېڅ څورب نه شو!

کله چې به بوکسر د تیږو د کان په مخ زوړ کې لوی پربښې ته اوږه اړم کړه، پښې به یې رېږدېدلې، د وجود نه به یې خوله څڅېدله او اوس داسې معلومېده لکه چې بوکسر ته د ځوانۍ مخکنی قوت نه دی پاتې. د خپل وخت پهلوان او د کار قهرمان اوس یوازې د خپل ارادي قوت په طاقت کارونو ته دوام ورکاوه. د هغه جګ اواز ناست و، اوس چې به هغه لوی پربښې ته اوږه اړم کړه، د ده شونډې به رپیدې او د شونډو د رپېدو څخه به دا شعار چې ((زه به لاپسې سخت کار کوم.)) ایله معلومېده کلوور او بنجامین ورته بیا اخطار ورکړ:

((بوکسره! صحت لوی نعمت دی او ته د دې نعمت هېڅ پروا نه کوې!))
بوکسر وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

((زه څه موده وروسته دولس کلن کېږم. مخکې له دې چې تقاعد شم غواړم چې د ژرندې د بیا جوړېدو لپار د تیږو لویه ذخیره راټوله کړم او تر هغه وخته به ((زه لا پسې سخت کار کوم.)) د دوبي وروستنۍ شپې ورځې دي. یو ماښام ناڅاپه دا اوازه چې په بوکسر څه چل شوی دی، ګډه شوه. په دغه ماښام هغه یوازې د تیږوکان ته تللی و. یوه شپه وروسته دغه اوازه رښتیا شوه. دوه کوترې ډېرې چټکې راغلې او د فارم څناورو ته یې دا اطلاع ورکړه:

((بوکسر غورځېدلی دی. په یو اړخ پروت دی او له ځایه نه شي پورته کېدلای!

د دې خبر په اورېدو د فارم نیم څناور په یوه منډه د ژرندې غونډۍ ته ولاړل. ګوري چې بوکسر د کراچۍ د ټایرونو ترمنځ پروت دی. اورمېږ یې اوږد غزولی دی او د سر د راپورته کولو توان نه لري. څناور ترېنه چاپېر ودرېدل، ټولو ولید چې د بوکسر سترګې سپینې اوښتې دي، د ټول وجود نه یې خوله روانه ده او د خولې نه یې وینه لاندې په ځمکه څاڅکي څاڅکي څڅېږي. کلوور ورته په ګونډو شوه او په ډېره وارخطایۍ ترېنه پوښتنه وکړه:
((بوکسره! بوکسره! اوس څنګه یې؟))

((د ځیګر نه په تکلیف یم. پروا نه کوي باور لرم چې ته او بنجامین به بې له ما هم ژرنده سرته ورسوئ. ما درته د تیږو ذخیره راټوله کړې ده. ما اراده کړې وه چې په راتلونکې یوه میاشت کې د ژرندې د ودانۍ ټولې تیږې پوره کړم. که رښتیا درته ووایم زه اوس د تقاعد ارزو لرم. زما مګلری بنجامین هم زوړ شوی دی او هغه به هم زما سره یوځای تقاعد واخلي او د تقاعد په دوره کې به یوځای څرېږو!)) بوکسر ورته په ډېر ضعف اواز وویل.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((بوکسـر عاجلې مرسـتې ته اړتیا لري. یو څناور دې په منډه ولاړ شـي او سـکیولر ته دې د پېښـې اطلاع ورکړي!)) کلوور په وارخطایۍ څناورو ته وویل: یوازې کلوور او بنجامین پاتې شـول او نورو ټولو څناورو د فارم مېنې ته منډه واخیسـته. بنجامین د بوکسـر ترڅنګ پرېوت. په اوږده لکۍ ترېنه مچان شـړل اما هېڅ خبرې یې نه کولې. پنځلس دقیقې وروسـته سـکیولر راورسـېد او د بوکسـر په حالت یې تشـویش او همدردي ښـکاره کړه. ویې ویل:

((ملګرو! زموږ سـتر لاربښـود جمهور رییس ملګري ناپولن ته د فارم له ټولو نه وفادار کارګر ملګري بوکسـر د دې بدې ورځې د خبر په اورېدو لویه صدمه ورسېدله. زموږ زړه سواندي مشرتابه تصمیم ونیو چې ملګري بوکسر د عاجلې تداوۍ لپاره ویلنګډن روغتون ته ولېږي.))

څناور د دې خبر په اورېدو نا ارامه غوندې شول. تراوسه د مولي او سنوبال پرته بل هېڅ څناور د فارم نه باهر نه و تللی هغوی نه غوښـتل چې ناروغ ملګری دې د انسـانانو روغتون ته ولاړ شـي او انسـانان دې د هغه درملنه وکړي. سـکیولر د څناورو نا ارامي احسـاس کړه او د څناورو د قانع کېدو لپاره یې وویل: ((ملګرو! د ویلنګډن په روغتون کې یوه تکړه بېطار دی او دغه بېطار د جراحۍ اوږده تجربه لري. زموږ سـتر لاربښـود جمهور رییس ملګری ناپولن غواړي چې ناروغ بوکسر دغه بیطار ته ولېږي. تاسو پوره باور وکړئ چې دغه بیطا به د ملګري بوکسر ډېر په زه پورې علاج وکړي.))

تقریباً نیم سـاعت وروسـته بوکسـر لږ ښـه شـو. هغه په ډېر تکلیف په ښنـو ودرېد او څو شـېبې وروسته ګوډ ګوډ غوجل ته ولاړ. کلوور او بنجامین ورته په غوجل کې د بوسـو پسـته بسـتره جوړه کړه، تر دوو ورځو بوکسـر په دغه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بســتره پروت و. خوګانو په یو صــندوق کې دګلابي رنګه دوایي یو لوی بوتل پیداکړ او بوکسر ته يې ولېږه. کلوور د خوراک نه وروسته د ورځې دوه ځله دغه دوایي ورکوله. د شـــپې له خوا به کلوور او بنجامین د بوکســـر ترڅنګ پراته وو. کلوور به ورســـره خبرې کولې او بنجامین به ترېنه مچان شــړل. په دویمه شپه بوکسر ورته وویل:

((تاســـو زما په ناروغتیا مه خفه کېږئ، که له دې ناروغتیا څخه روغ شـــوم، درې کلونه نور هم ژوندی پاتې کېږم. لکه چې مخکې مې درته ویلي دي، خپل تقاعد اخلم او راتلونکي درې کلونه د ملګري بنجامین ســـره یوځای د لوی مالځر په څنډه کې په ارام تېروم. فکر کوم چې دغه به زما د ژوند لومړنی فارغه وخت وي. په دې موده کې مطالعه او خپل ذهن ته انکشـــاف ورکول غواړم. ما تراوسه د الفبا څخه ایله څلور توکي زده کړي دي، تصمیم مې نیولی دی، چې پاتې ژوند د ټولې الفبا زده کړې ته وقف کړم.))

کله چې به کلوور او بنجامین د کار نه وزګار شــول، هغوی به نېغ بوکســـر ته راتلل. د درېیمې ورځې د غرمې پر وخت د بوکسر د وړلو لپاره یوه سر پټې کراچۍ راغله. په دغه ورځ ټول څناور د ټیپرو په للون بوخت وو او یو خوګ ورته غمچینه په لاس د نګران په توګه ولاړ و، هغوی ولید چې بنجامین د فارم د ودانیو له خوا په یو تراټ راځغلي او په جګ اواز هنېږي. دا لومړی ځـل و چې څنـاورو بنجـامین دومره هیجـاني ولیـد! دا لومړی ځـل و چې څناورو د بنجامین چار نال ځغاسته ولیدله. ټولو ورته حیران کتل. د رارسېدو سره بنجامین چیغه کړه.

((ژر راځئ! هله ډېر ژر راځئ! هغوی زموږ نه بوکسـر وړي)) هر څومره چې نګران خوګ چیغې ووهلې او د غمچینو ګوزارونه یې وکړل، څناورو د خوګ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د له اجازې پرته د للون کار پرېښـــود او ټول په يوه منډه ودانيو ته راغلل. ګوري چې د ودانۍ په غولي کې يوه سـر پټې کراچۍ دوه اســونه يې راکاږي ولاړه ده او د کراچۍ په مخکې ســيټ باندې يو چالاک کراچيوان چې لويه شـپو يې په سـر ده، ناسـت دی. ټول ځناور په منډه غوجل ته ولاړل. ګوري چې غوجل خالي دی. ټول بېرته راغلل او د کراچۍ چاپېر ودرېدل، ټولو په يو اواز چيغه کړه.

((بوکسره په مخه دې ښه شه! بوکسره! په مخه دې ښه شه! ((وا احمقانو! وا احمقانو! ايا تاســو يې نه وينئ چې په کراچۍ څه ليکل شــوي دي؟ ايا تاســو ړانده ياست؟)) بنجامين د ځناورو چاپېره پورتهپورته دانګل، په خپلو وړوکو سومانو يې ځمکه کيندله او چيغې يې وهلې.

د بنجامين د چيغو په اورېدو ټول ځناور چوپ ودرېدل، موريل راوړاندې شــوه، هغې لا د ليک لوســت نه و شــروع کړی چې بنجامين يوه خو پورې وهله او په خپله يې په کراچۍ ليکل شوي ټکي ((سايمند– د اسونو قصاب– د پوستکو، هډوکو او غوښو تجار– ويلنګډن)) په جګ اواز ولوست.))

((ايا تاســو د دې ليک په مانا پوهېږئ؟ مانا يې بالکل واضــح ده! دوی زموږ څخه بوکسر قصابخانې ته وړي!)) بنجامين چيغه کړه.

ټولو ځناورو د ډار چيغه پورته کړه! په دې وخت کې کراچيوان اســونو ته غمچينه ورکړه. کراچۍ د غولي څخه د بيديا پر لور حرکت پيل کړ. ځناور کراچۍ پسې روان وو او ټولو په جګ اواز يغې وهلې. کلوور له ټولو ځناورو نه مخکې شــوه. د کراچۍ حرکت چټک شــو او کلوور هم ورپســې ګړندۍ شوه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((بوکسره! بوکسره! واه بوکسره!)) هغې ورته چیغې وهلې. داسې معلومېده لکه چې بوکسر ځناور چیغې او شور واورېد. د هغه وربوز د کراچۍ تر شاه په وړوکې کړکۍ کې څرګند شو.

((بوکسره! واه بوکسره! راووځه! چټک راووځه! دوی تا حلالولو ته وړي!)) کلوور او نورو ځناورو ورته په یوه اواز غږ وکړ. کراچۍ نوره هم چټکه شوه او ورو ورو د ځناورو او کراچۍ ترمنځ واټن زیاتېده، څو شیبې وروسته د بوکسر مخ په کړکۍ کې پناه شو او د مخ د پناه کېدو سره جوخت د کراچۍ دننه د لغتو درب پیل شو. هغه کوښښ کاوه چې په لغتو کراچۍ ماته کړي او بیدیا ته راووځي. یو وخت داسې هم و چې بوکسر په څو لغتو دغه کراچۍ لکه د ګوګړ قوتۍ غوندې خیچ پیچ کړې وای، خو افسوس چې اوس بوکسر ته د ځوانۍ قوت نه و پاتې. څو شیبې وروسته د لغتو اواز ورو ورو په کرار شو او بیا وا نه ورېدل شو.

((ملګرو! واه ملګرو! ودرېږئ، خپل ځناور ورور مرګ ته مه وړئ!) مایوسه او نامیده ځناورو د کراچۍ اسونو ته عذر زاري شروع کړه. اما دغه احمق، وحشي او جاهل اسونو د دوی په عذر او زارۍ او یا په دې چې څه پېښه شوې ده، هېڅ پوه نه شول. اسونو غوږونه لک ونیول او لاپسې چټک شول. یو ځناور فکر وکړ چې دفارم لویه دروازه بنده کړي. دغه ځناور په منډه دروازې ته ولاړ او تر څو چې هغه دروازې ته رسېده کراچۍ د لویې دروازې نه بیدیا پر لوی سړک روانه وه. تر دې وروسته بوکسر هېڅ ونه لیدل شو.

درې ورځې وروسته سکیولر راغی، د هغه د تنګو سترګو نه اوښکې روانې وې او په ژړغوني اواز یې ځناورو ته وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! په ډېره خواشـــينۍ اعلان کوم ۍ زموږ وفادار او کارګر ملګری بوکسر د ويلنګډن په روغتون کې مړ شو. د روغتون نامتو تجربه‌کار جراح د ملګري بوکسـر په تداوۍ کې هر ډول کوښـښـونه وکړل، لاکن بريالی نه شـو. زه په خپله د بوکسـر ترڅنګ حاضـر وم. د ملګري بوکسـر ځنکدن زما لپاره يوه داســې زړه دردوونکې خاطره ده چې ما په خپل ژوند دغه شـــان زړه دردوونکې خاطره هېڅ نه درلوده!)) د دې جملې له ويلو ســره ســکيولر په سـلګو لاس پورې کړ. اواز يې ډډ شـو، په مخ يې اوښـکو ليکې جوړې کړې. هغه يوه شـېبه غلی ودرېد، مخکې ښـي پښـه يې راپورته کړه او د مخ اوښـکې يې پاکې کړې. تر دې وروسته خپلې وينا ته داسې دوام ورکړ:

((ملګرو! لکـه چې مخکې مې درتـه وويـل زه تر پـايـه د ملګري بوکســـر ترڅنګ حاضــــر وم. ناروغتيا دغه قوي پهلوان دومره ضــــعيف کړی و، چې خبرې يې هم نه شـوې کولای. هغه راته په غوږ کې ډېر په ضعيف اواز وويل:)) زمـا يواځينی خفګـان دا دی چې د ژرنـدې د جوړېـدو نـه مخکې مرم! ملګرو! مخ پر وړاندې ((انقلاب)) په خاطر! ژوندی دې وي د ځناورو فارم! ژوندی دې وي ستر لارښود ملګری ناپولن، ستر لارښود ملګری ناپولن تل رښــــتيا وايي.)) دا دي د ملګري بوکســــر وروســــتني الفاظ چې ما په خپلو غوږونو د هغه له خولې واورېدل.))

د ويان په دې برخه کې د ســکيولر وضــعې ناڅاپه تغي روموند هغه يوه شــېبه غلی ودرېد او مخکې له دې چې خبرو ته دوام ورکړي، هغه په تنګو ســـترګو په ولاړ ځناورو باندې د شک ډک نظر وځغلاوه. د عادت سره سم يې خپله لکۍ ژر ژر تاووله راتاووله او يوه خوا او بله خوا يې په ټوپونو شروع وکړه او په قهرجنه لهجه يې ځناور داسې مخاطب کړل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((زه د بوکسر د ورلو په وخت کې د یو احمقانه ناوړه ګونګسي څخه هم خبر شوم. ځینو بې عقله ځناورو چې په کراچۍ د اسونو قصاب...)) لیک ولوست دوی فوراً د دغه لیک څخه دا نتیجه واخیستله چې ګوندې بوکسر قصابخانې ته لیږل کیږي. ما تراوسه دا باور نه درلود چې په دې فارم کې داسې احق ځناور هم وجود لري! دغه بې عقله ځناورو تر اوسه زموږ زړه سواندی او محبوب ستر لارښود جمهور رییس ملګری ناپولن نه دی پیژندلای.))

((ماته د بوکسر د ناروغتیا او مړینې په باره کې هر څه په تفصیل معلوم دي. د هغه په علاج زموږ ستر لارښود جمهور رییس ملګري ناپولن دومره پیسې لګولي دي چې تاسو یې تصور هم نه شئ کولای. که بیطار به د بوکسر د علاج لپاره هر څومره قیمتي نسخه ولیکله، نو زموږ زړه سواندي او محبوب لارښود به امر کاوه چې پیسو ته مه ګورئ او ژر دوا اخلئ. پر دې سربیره به یې تل په بیطار دا ټینګار کاوه چې د بوکسر په علاج باندې خپله ټوله پوهه او انرژي پکار واچاوه.))

((دا احمقانو شک له دې پیدا شوی دی چې په کراچۍ باندې ((د اسونو قصاب...)) لیکل شوي و، دا یوه ساده موضع ده، ماته پوره معلومه ده چې دغه کراچۍ لومړی د یو قصاب ملکیت و او څو ورځې مخکې دغه قصاب خپله کراچۍ په بیطار خر څه کړه. د روغتون بیطار تراوسه د کراچۍ څخه دغه پخوانی لیک نه دی پاک کړی او یوازې د بیطار د سهوې څخه دغه احمقانه شکوک پیدا شوي دي.))

د سکیولر د وینا په اوریدو ټول ځناور قانع شول او د هغوی ټول شکوک له منځه ولاړل. اوس دوی ته د پخوا غوندې د ملګري په مړینه دومره افسوس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خواشيني نه وه. اوس ټولو ځناورو فکرکاوه چې خوګانو د بوکسر علاج ته پوره توجه ورکړې ده او د دوی ملګری خوشاله مړ دی.

د راتلونکې يکشنبې د سهار غونډې ته ناپولن په خپله راغی او د بوکسر ستاينې د لنډې وينا په پای کې وويل:

((دا ممکنه نه وه چې د ملګري بوکسر مړی راوړو او دلته په فارم کې يې خاورو ته وسپارو. ما خوګانو ته امر کړی دی چې د فارم د ګلونو نه دې د ګلونو يوه لويه ګېډۍ جوړه کړي او زما له خوا دې د بوکسر پر قبر کېږدي. خوګانو ته مې دا هم امر کړی دی چې څو ورځې وروسته دې د بوکسر په ياد يوه لويه مېلمستيا ترتيب کړي. زه خپله وينا د بوکسر د خوښې په دې دوو وجيزو چې ((زه به لاپسې سخت کار کوم.)) او ((ستر لارښود ملګری ناپولن تل رښتيا وايي.)) پای ته رسوم او زه پوره باور لرم چې د فارم ټول ځناور به دغه دوه وجيزې خپل شعار وګرځوي او ترپايه به په دې وجيزو ټينګ عمل وکړي.))

د مېلمستيا په ټاکلې ورځ د ويلنګډن يو دوکاندار د لرګيو يو لوی صندوق په کراچۍ کې راوړ او د فارم په مېنه کې يې خوګانو ته ورکړ. په دغه شپه تر دولس بجو د خوګانو د اوسېدو د مېنې څخه په جګ اواز سندرې غال مغال او د شرابو د ګيلاسونو د جنګېدو شرنګار اورېدل کېده. د دې شپې په سبا تر غرمې پورې يو خوګ په نظر رانغی. د غرمې نه مخکې په ټولو ځناورو کې داګونګسی خپور شو چې د يو نامعلوم ځای څخه خوګانو پيسې لاس ته راوړي دي او غواړي چې په دغه پيسو د وسکي شرابو يو بل لوی صندوق واخلي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم څپرکی

کلونه تېر شـــول، موســـمونه راغلل او لاړل. په دې موده کې د فارم لږعمره څناور ټول مړه شـول! د کلوور، بنجامين، موسـز او يو شـمېر خوګانو پرته د فارم نورو څناورو ته ((د انقلاب)) ترمخه پخوانی وخت هېڅ نه و په ياد.

موريل، بلوبل، ژيســـي او پنچر مړه وو. جونز د دې ســـيمې څخه يوې بلې سـيمې ته ولاړ او هلته يې په شـرابخانه کې سـکته وکړه. سـنوبال او بوکسـر تراوســـه يوازې هغوی څناورو ته چې دوی يې پېژندل ورته په ياد وو. نورو ټولو څناورو دوی نه پېژندل. اوس کلوور زړه وه. د پښـــو دبندونو په درد اخته وه او ســـترګو به يې تل چخې نيولې وې. تراوســـه يو څناور تقاعد نه و کړی. د تقاعد د عمر څخه د کلوور دوه نور کلونه هم تېر شـــوي وو. هغه مخکني تاوده بحثونه چې دمالځر يوه څنده د تقاعد شـــويو څناورو د مالځر په حيث پرېښودل کېږي اوس بېخي نه اورېدل کېده. اوس ناپولن څلورويشت کلن د پوخ عمر خوګ و. سکيولر دومره څورب شوی و چې په تنګو سترګو يې په ډېر مشکل شيان ليدل. په زوړ بنجامين کې هېڅ بدلون نه و راغلی، خو يوازې د وربوز څينې ويښـته يې سپين معلومېدل. د بوکسـر د مړينې راهيسې هغه تل خفه او غلی ګرځېده.

اوس د فارم د مخلوق شمېر زيات و. اما لکه څنګه چې په مخکنيو کلونو کې توقع کېده هومره نه وو زيات شوي. نويو زېږېدلو څناورو ته اوس ((انقلاب)) په ميراث پاتې محض يوه افسانه او عنعنه وه، څينې داسې څناور هم اخيستل شـوي وو چې فارم ته د راتګ ترمخه ((د څناورو انقلاب)) د نوم ذکر قدرې هم نه اورېدلی. اوس فارم د کلوور برســېره نور درې اســونه درلودل. درې واړه د فارم مخلص، تکړه او کاريګر څناور وو. دوی ډېر ســاده اما رښــتيني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري ګڼل کېدل. ترپايه په درې واړو کې دا استعداد پيدا نه شو چې د ((بې)) نه مخکې نور ټکي دې زده کړي. خوګانو چې به ورته ((د انقلاب)) او ((د ځناورتوب)) د اصولو په باره کې هر څه ويل، دوی به په پټو سترګو منل. دوی د کلوور په خبرو پوره باور کاوه او د اولاد غوندې يې د کلوور درناوی کاوه. ايا دوی د کلوور په خبرو پوهېدل او که نه؟ دا ترپايه څرګنده نه شوه.

((مستر پلنګيټن څخه دوه پټي په نغدو پيسو واخيستل شول او د فارم برخه شوه. اوس فارم په منظم ډول پرمختګ کړی و او ژرنده هم په برياليتوب سرته ورسېدله. فارم د زراعتي چارو د انکشاف لپاره د فصل د رېبلو او د دانو د پاکولو ماشين واخيست. د وښو لوی ګودام او نورې ډول ډول ودانۍ جوړې شوې. ويمپر د سورلۍ بګۍ واخيسته. ترپايه ژرندې برق توليد نه کړ، اما فارم په ژرنده باندې د وړو کولو له لارې ډېرې پيسې وګټلې. کله چې ژرنده سرته ورسېدله، ځناورو د خوګانو د نګرانۍ د لاندې يوې بلې ژرندې په جوړېدو بوخت شول. خوګانو به سترو ستومانه ځناورو ته ويل: دا ژرنده ژر سرته ورسوئ، ستر لاربنود، جمهور رييس، ملګري ناپولن تصميم نيولی دی، چې په نوې ژرنده کې د برق د توليد ډاينمو نصب کړي.

دويمه ژرنده هم جوړه شوه. اما لکه څنګه چې سنوبال د ژرندې د ډاينمو ګټورتوب په باره کې ځناورو ته تشريح ورکړې وه او ځناورو د ډاينمو د نصب کېدو وروسته په غوجلو کې د برق د رڼا، د تودو او سړو اوبو او د اوونۍ د درې ورځو د کار خوبونه ليدل اوس په دغه شيانو هېڅ خبرې نه کېدې. برعکس ناپولن دغه شان مفکوره ((د ځناورتوب)) د روحيې پر ضد عمل باله. ناپولن به ويل: ((واقعي خوشالتيا د پرله پسې سخت کار او د اقتصادي سمپا سره ارتباط لري.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فارم کې د خوراکي شـــيانو پرېماني وه. دغه پرېماني يوازې د خوګانو او سپيو قسمت و، شتمن فارم نورو ځناورو ته هېڅ ګته ونه رسوله، بلکې ترپايه د دوی په قسمت کې د سخت کار او ولږې پرته بل هېڅ شی ونه ليدل شول. په فارم کې ډېرو خوګانو او ســـپيو ژوند کاوه، دوی هېڅ توليدي کارونه نه کول. د خوګانو کار د فارم د ځناورو نګراني او د ســـپيو وظيفه د ځناورو ډارول و.

يو ځناور هم نه و ليدلي چې دوی دې په فارم کې خوراکي شـــيان توليد کړي وي او يا دې د ژرندو او د فارم د نورو ودانيو په کار کې عملي برخه اخيستې وي. دوی يوازې د نورو ځناورو د کار او زيار په برکت د توليد شـــوي خوراکي شـــيانو د خوړلو لپاره ډېره ښـــه اشـــتها درلوده او د فارم ټولې ښـــې ودانۍ يوازې د دوی د ساعت تېرۍ او د استراحت مرکزونه وو.

له بلې خوا ســـکيولر د خوګانو له خوا د فارم د نګرانۍ او تنظيم په صـــفت نه ستړی کېده. د مثال په تګه ده به نورو ځناورو ته ويل: ((که تاسو توليد کوئ، نو موږ خوګان د فارم د نګرانۍ او تنظيم لپاره دومره مهم کارونه کوو چې تاســـو ســـاده او ناپوه ځناور ددغه کارونو په اهميت نه پوهېږئ. تاســـو د فارم ((جسمي کارګران)) ياست او موږ ((ذهني کارګران)) موږ ستاسو په تناسب ډېر کار او ډېره انرژي خرڅوو. د ټولو خوګانو په نمايندګۍ زه خپل کار د مثال په توګه وړاندې کوم. تاسو يې په خپله وينئ چې زما وظيفه او مسوليت څومره دروند دی. زه هره ورځ راپوروونه ليکم. د غونډو يادښـــتونه ثبتوم. وړانديزونه وړاندې کوم. ارقام راټولوم او بيا دغه ټول شـــيان په خپلو مخصـــوصـــو دوسيو کې ږدم. اوس تاســـو فکر وکړئ چې دا څومره درانده او مهم کارونه دي او دا کارونه د فارم د هوســـا ژوند لپاره څومره زيات اهميت لري!))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو ځناورو ته د سکیولرکار ډېر ښه معلوم و. دوی په خپلو سترګو لیده چې هغه هره ورځ په سپینو کاغذونو څه لیکي او کله چې سپین کاغذونه تور کړي، بیا دغه کاغذونه پټ اور ته اچوي.

اوس ځناور په دې واقعیت ډېر ښه پوهېدل چې دوی تل وږي وو، په غوجلو کې په بوسو ویده کېدل، د ډنډ چټلې اوبه یې څښلې، په ژمي کې د یخنۍ او په دوبي کې د مچانو له لاسه سخت په تکلیف وو. کله به د فارم زړو ځناورو په خپلو حافظو زور اچاوه چې دا واقعیت ځانونو ته معلوم کړي، چې ایا ((د انقلاب)) د لومړنیو ورځو په تناسب د دوی ژوند ښه شوی او که لاپسې خراب شوی دی؟ حافظو ورسره هېڅ کومک نه کاوه. د ډېرو فکرونو باوجود د دوی سره یو داسې اساسي معیار وجود نه درلود چې د دغه معیار له مخې د پخواني او اوسني ژوند ترمنځ مقایسه وکړلای شي اوس یوازې د سکیولر د ارقامو لستونه د دوی معیار و او کله چې به سکیولر لستونه لوستل نو د ارقامو په زور به ده ثابتوله چې د جونز تر شرلو راهیسې د فارم په ټولو شیانو کې له حده زیات ډېروالی راغلی دی او د فارم ټول شیان له حده زیات ښه شوي دي.

د نورو ځناورو لپاره دا موضوع د حل وړ نه وه، د دې علت دا و چې د فارم ټول ځناور په سختو کارونو مصروف وو او په دغه شان مسایلو باندې دوی د فکر کولو لپاره وخت نه درلود، یوازې زوړ بنجامین به کله کله نورو ځناورو ته پټ ویل: په دې فارم کې ما د ټولو ځناورو نه ډېر ژوند تېر کړی دی.ما د خپل اوږد ژوند په دوران کې ډېرې تودې سړې لیدلي دي. زه د هر څه تجربه لرم. ماته د ژوند ټولې پېښې ښې یادې دي. زه په هر څه بوهېږم. زه ورته د ژوند د تجربې څخه وایم چې د فارم ژوند تر دې نه ښه کېږي او نه خرابېږي. د دې خراب ژوند نه به نور څه خراب شي. تاسو دا واقعیت ومنئ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د دې فارم د ځناورو په ژوندکې لوړه، مشکلات،کار بیګار او نا امیدي نه بدلېدونکی قانون دی.))

د ټولو مشکلاتو باوجود ځناورو امید او حوصله له لاسه ور نه کړه، زړو ځناورو یوازې د تېرو خاطرو په یاد چې دوی لومړني ځناور وو چې د انسان پر ضد یې ((انقلاب)) وکړ، په ټوله سیمه کې یې د لومړي ځل لپاره ((د ځناورو)) فارم تاسیس کړ. ټول فارم د دوی په ملکیت کې راغی، د خپل فارم چارې په خپله چلوي او ((د خپل ازاد او مستقل فارم)) غړي دي افتخار کاوه. همدا شان ((د انقلاب)) نه وروسته زیږېدلو ځوانو ځناورو او فارم ته نویو راغلو ځناورو خپل فارم یوه معجزه ګڼله.کله چې به دوی د ټوپک ډزې واورېدې او د فارم د بیرغ رپا به یې ولیدله، نو د دوی زړونو به د ډېر غرور او افتخار څخه هوا وکړه. دوی به د مشرانو د قهرمانۍ، د جونز د شړلو اوه احکامو او د د هغو لویو جګړو په باره کې چې انسانانو ته یې پرله پسې ماتې ورکړې، خوندور بحثونه کول. دوی په دې زوړ خوب یا د زوړ میجر په دې وړاندوینې چې د ځمکې په سر د اوسېدونکي ټول انسانان حتماً له منځه تلونکي دي او تر دې وروسته ((د ځناورو جمهوریت)) حتماً راتلونکی دی، پخه عقیده درلوده. تلقین شویو ځناورو به یو بل ته ویل:

((هغه ورځ حتماً راتلونکې ده چې د ځناورو د ((جمهوریت)) خوب حتماً عملي جامه اغوندي! هېڅ قدرت د دې ((جمهوریت)) مخه نه شي نیولای. احتمال لري چې ((دغه رښتینی او واقعي جمهوریت)) ژر را نه شي. یا اوسني ژوندي ځناور په خپل ژوندکې ((دغه جمهوریت)) په سترګو ونهګوري اما ((دغه راتلونکی جمهوریت)) حتماً راځي!))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تراوســه د فارم ځناورو ته ((د انګلســتان ځناورو)) ترانه یاده وه او دوی به ډېره پټه دغه ترانه یو ځای او بل ځای زمزمه کوله، لاکن د فارم یو ځناور هم دا جرات نه درلود چې دغه ترانه د خوګانو او ســپیو له ډاره په جګ اواز ووایي. بېچاره ځناور د ژوند په ډېرو مشکلاو کې ښکېل شوي وو. د دوی د ژوند ډېر امیدونه نیمګړي وو، خو د پرله پســې تلقین په وجه دوی ته دا شعور ورکړل شوی و، چې د فارم ځناور د نورو ځناورو غوندې نه دي او د نورو په تناسب دوی خپل ځانګړی هویت او ماهیت لري. دوی به تل د پرله پسې تلقیاتو له کبله ځانونو ته داسې قناعت ورکاوه:

((که موږ په خپل فارم کې ورږې شـپې ورځې تېروو، نو اوس دغه ولږه په ټولو ځناورو کې یو شان ده. پخوا خو به موږ یوازې د مستبد انسان خېټه مړوله او په خپله به وږي وو. اوس موږ دغه ټول ګران کارونه د ځان لپاره کوو. زموږ په فارم کې یو ځناور هم په دوو پښو نه ګرځي. یو ځناور ته ((بادار)) نه وایي. بلکې اوس ټول ځناور مساوي دي.))

د دوبي په پیل کې یوه ورځ ســکیولر د فارم ټولې مېږې د فارم په لرې څنډه کې پروت د بوټو ځنګل ته بوتلې. دلته مېږو ټوله ورځ د سکیولر د نګرانۍ له لاندې په څر تېره کړه. په ماښــام کې ســکیولر د فارم مېنې ته راغی او مېږې هلته پاتې شوې. تر یوې اوونۍ ځناورو دغه مېږې په سترګو ونه لیدلې. که یو ځنور به د ســکیولر څخه د مېږو په باره کې پوښــتنه وکړه، نوهغه به ورته فوراً دا ځواب ورکاوه چې زه مېږو ته یوه نوې ترانه ورزده کوم او د ترانې د زده کړې لپاره هغوی ته د یو ځانله ځای ضرورت دی.

په یو ښــکلي ماښـام کې ځناورو دکار څخه د فارم د ودانیو پر لور راغلل چې په دې وخت کې د یوې اوونۍ وروســته مېږې هم راغلې. په دې وخت کې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ترهېدلي اس د شـنېدو اواز د فارم د مېنې له غولي څخه واورېدل شـو. د دې اواز په اورېدو ټول څناور تر یوې شـېبې په لاره کې ودرېدل. دا د کلوور اواز و، هغه بیا وشنېدله، ټول څناور په یو تراټ غولي ته رانوتل او هغه ننداره یې په خپله وکړه څه چې هغې مخکې لیدلي و.

یو خوګ په دوو پښـو ولاړ په غولي کې روان و. دغه خوګ سـکیولر و. دی اوس ډېر څورب شــوی و او ډېر په ســختۍ په دوو پښــو په لار تللو. د څوربتوب له کبله ورته د وجود موازنه ســاتل ګران و، خو ســره له دې هم د غولي د یوې څنډې نه بلې څنډې ته یې ورو ورو ځان ورســاوه. یوه شــېبه وروسته د فارم د مېنې له دروازې څخه په دوو پښو روان د خوګانو اوږد کتار راووت. ځینې خوګان د ځینو په تناسب ښـه مزل کاوه. یو یا دوه خوګان ډېر شـواړ او نامنظم روان وو. داسـې ښکارېدله لکه چې دوی د تګ لپاره امسـا تـه اړتیا درلوده. ټول خوګان پـه پوره بریالیتوب د غولي چاپېره وګرځېدل راوګرځېدل. په پای کې د سپیو غړمبېدل او د تور چرګ اذان تر غوږ شو. په دې وخت کې ناپولن په ډېره لویه دبدبه ښکاري په دوو پښــو نېغ ولاړ له دروازې څخه راووت. د مخکنۍ ښــي پښــې په پنجه کې غمچینه نیولې وه، یوه او بلـه خوا یې پـه ډېرغرور کتل او دده محـافظ ســپیو ترېنـه چاپېره د خوشالتیا ټوپونه وهل.

حیران، ډار شــویو او یو بـل تـه جوخت ولاړ څناورو چوپ چاپ د غولي چاپېره د خوګانو د کتار مارش ننداره کوله. څناورو ته د خوګانو په دوو پښـو تګ دومره لویه صدمه ورسوله، لکه چې څمکه ورباندې په په بل مخ اوښتې وي. او یا اسـمان ددوی په سـرونو راپرېوتی وي. سـره له دې چې د اوږدو کلونو په دوران کې څناور په دې تلقین شــویو چې هېڅکله به شــکایت نه کوي، په هېڅشي به تنقید نه کوي او د سپیو څخه هم ډېر زیات ډارېدل، خو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هم دوی د خوګانو په دوو پښــو تګ باندې احتجاج شــروع کړ. دوی د احتجاج اواز پورته کاوه چې ســکیولر مېږو ته اشــاره وکړه او د دې اشــارې سره سم دلاسـه ټولو مېږو یوځای په ډېر اوچت اواز ((څلور بولي ښـه دي، دوه بولي لا ښــه دي، څلور بولي ښــه دي، دوه بولي لا ښــه دي.)) رمبارې شـــروع کړې. د دوی رمبارو پوره پنځه دقیقې دوام وکړ او کله چې د دوی رمبارې غلې شـــوې په دې دوران کې خوګان د فارم مېنې ته بېرته ننوتل. دا ځل هم ځناورو د خوګانو پر ضد احتجاج موقع له لاسه ورکړه.

یو ځناور د زوړ بنجامین په څټ پوزه وسولوله. ده مخ راوګرځاوه ګوري چې کلوور د هغه ترڅنګ ولاړه ده. هغې چوپ چاپ د بنجامین د څټ ویښـــته راکش کړل او په کرار یې د لوی ګودام په طرف بوته. د دې ګودام په دېوال ((اوه احکام)) کښـل شـوي وو. دوی دلته درې دقیقې ودرېدل او په قیر دېوال لیکل شویو سپینو ټکو ته یې په ځیر ځیر کتل.

((بنجامینه! زما د سترګو نظر ډېر ضعیف شوی دی، په ځوانی کې هم ما دغه لیک نه شو لوستلای، ماته خو داسې ښکارېږي لکه چې د دېوال په شکل او لیک کې ډېر زیات بدلون راغلی دی. ایا دا هم هغه ((اوه احکام)) دي، کوم چې د ((بغاوت)) نه وروسته سم د لاسه ولیکل شول؟)) کلوور وویل:

دا لومړی ځل دی چې بنجامین د خپل ژوند اصــول ماتوي او کلوور ته په دېوال لیک لولي. اوس په ټول دېوال باندې د ((یو حکم)) پرته بل هېڅ شــی نه و، دغه یو حکم دا و:

((ټول ځناور مســاوي دي، خو ځینې ځناور د نورو ځناورو نه ډېر مســاوي دي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې وروسته تلقین شویو څناورو ته هېڅ شی د تعجب او حیرانتیا ور نه ښکاره کېده.

دوی د دغې شپې په سبا په خپلو سترګو ولیدل چې د فارم نګران خوګان په دوو پښو ولاړ دي او د ښي پښې په پنجوکې یې غمچینې نیولې دي، دوی هېڅ تعجب ونه کړ!

څناورو ته معلومه شوه چې خوګانو یوازې د خپل ځان لپاره بې سیم اخیستی دی او یو ټلیفون یې نصب کړی دی او د فارم ټولو خوګانو په مجلو او ورځپاڼو کې ګډون هم کړی دی! په دې هم دوی حیرانتیا ونه ښودله!

دوی په خپلو سترګو ولیدل چې ناپولن پایپ په خوله د فارم دمېنې په باغ کې چکر وهي! دوی په خپلو سترګو دا هم ولیدل چې خوګانو د مستر جونز د الماری څخه جامې راوویستلې او ټولو دغه جامې واغوستلې، دوی ورته کتل چې ناپولن د جونز تور بالاپوش واغوست او د هغه د څرمن پټاوې یې وتړلې! دوی دا هم ولیدل چې د ناپولن معشوقې او ګرانې خوګې د مېرمن جونز ورښمینې ښکلې جامې اغوستې دي او د خپل عاشق سره لاس په لاس چکر وهي! په دې هم دوی هېڅ تعقب ونه کړ.

یوه اوونۍ وروسته په ماښام کې یو شمېر بګۍ فارم ته راغلې. ناپولن خواوشا د ګاونډیو زمیندارو یوې ډلې ته د فارم د معاینې بلنه ورکړې وه. راغلې ډله په ټول فارم کې وګرځېده، خوګانو ورته د فارم ټول شیان وښودل او دوی له ډېرې مودې وروسته د فارم دننه ټول شیان په خپلو سترګو ولیدل. دوی د فارم د هرش ي او مخصوصاً د بادي ژرندې له حده زیاته ستاینه وکړه. په دې شپه څناورو د سپوږمۍ په رڼا کې د ټیپرو په پټیو کې للون کاوه. دوی په خپل کار سخت بوخت وو او ترپایه یې د ځمکې نه سرونه راپورته نه کړل. د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې په علت هېڅوک پوه نه شول چې ځناور د خوګانو څخه وډار شول او که د راغلو انسانانو څخه.

راغلي مېلمانه د فارم مېنې ته راغلل. کله چې ځناورو د مېنې تر څنګ تېرېدل د خندا او سندرو اوازونه د دوی تر غوږ شول. دوی د باغ په لویه دروازه کې غلي ودرېدل. یو ځناور هم مېنې ته د ننوتلو جرات نه کاوه. کلوور رامخکې شوه، نورو ځناورو هم جرات پیداکړ. دوی چوپ چاپ او د پښو په څوکو دمېنې کړکیو ته راغلل. ګوري چې د مېنې په سالون کې یو لوی ګرد مېز پروت دی او دا لومړی ځل دی چې شپږ انسانان او شپږ نامتو خوګان په مساوي ډول په څوکیو ارام ناست دي او ناپولن د مېز سر ته ځای نیولی دی. د انسانانو او خوګانو ترمنځ قطعه بازي روانه ده او داړه ډلې د قطعه بازۍ څخه ډېر خوند اخلي.

دوی دش رابو د څښلو او د یو بل په سلامتۍ د جامونو د پورته کولو په خاطر قطعه بازي پرېښوده. د شرابو ډکه صراحي لاس په لاس ګرځېده او د مېز په سر پراته لوی جامونه ډکېدل او تشېدل. بیدیا ولاړ ځناورو د کړکیو څخه دننه په ځیر ځیر کتل او د دوی په مخونو د تعجب او حیرانتیا نښې اوچتې معلومېدلې. له بلې خوا دننه ناست مست خوګان او انسانان دومره نشه وو چې دوی تر پایه په بیدیا ولاړ یو ځناور هم ونه لیده. د شرابو ډک لوی ګیلاس په لاس د فوکسووډ فارم څښتن له څوکۍ راپورته شو او ویې ویل:

((زه د درنو حاضرینو څخه هیله کوم چې د حاضر مجلس په سر سلامتۍ جامونه پورته کړي او دا هم خپل فرض ګنم چې د درنو حاضرینو په اجازه یو څو ټکي عرض کړم.))

((ښاغلو خوګانو! دا زما او د راغلو مېلمنو لپاره د ډېرې خوشالۍ ځای دی چې د نن نه زموږ د انسانانو او خوګانو ترمنځ د بې اعتمادۍ د غلط فهمۍ اوږده موده پای ته ورسېدله. زه درته رښتیا وایم ما او راغلو نورو مېلمنو د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوګانو پر ضـد د مخالفت او دوښـمنۍ هېڅ ډول احسـاس نه درلود، لاکن د دې فارم ځینو ګاونډیو انســانانو د دې فارم د درنو ځناورو ښــه ســلوک ته د اشتباه په نظر کتل. په تېره موده کې ځینې بدمرغه پېښې شوې دي چې د دغو پېښو په نتیجه کې انسانانو د ځناورو په برخه کې ځینې غلطې مفکورې خپلې کړې. موږ انســانانو دا احســاس کاوه چې دا فارم چې ســتاســو د ټولو ځناورو ملکیت دی او ښاغلي خوګان د دې فارم چارې چلوي، شاید چې په ګاونډیو فارمونو کې ګډوډي پیداکړي او دا ګډوډي د فارمونو په ځناورو ناوړه غیر طبیعي اغېزه وکړي. په دې برخه کې انســـانانو پوره تحقیق ونه کړ او غیر له کوم ثبوت څخه ډېرو زمیندارو دا فکر کاوه چې ((د ځناورو فارم)) کې هر ډول بد اخلاقي او بې ډســـپلیني روانه ده او د ګاونډیو فارمونو خاوندانو د خپلو فارمونو په ځناورو او نوکر انســـانانو باندې د دې بداخلاقۍ او بې ډسـپلینۍ د ناوړه اغېزې څخه ډېره وېره ښـودله. دوی واقعاً وارخطا وو. اما اوس دغه ټول شکونه بېخي له منځه ولاړل.))

((درنو خوګانو! نن ما او زما ملګرو ســتاســو ((د ځناورو فارم)) لوېشــت لوېشــت په خپلو ســترګو ولید. موږ ســتاســو په فارم کې بېخی نوي معاصــر میتودونه، مطلق ډسپلین او هر اړخیزه ښه تنظیم ولید او زه پوره باور لرم چې موږ انسانان به ستاسو د مثالي فارم څخه ډېر شیان تقلید کړو. د مثال په توګه ســتاســو په فارم کې ((کښــته طبقه)) ځناور له حده زیات کارکوي او د دې ســیمې د نورو فارمونو د ځناورو په تناســب ډېره لږه ځېره اخلي او ډېر لږ خواړه خوري. برعکس زموږ د فارمونو ځناور ډېر لږ کارکوي او ډېره ځېره اخلي او وله ورځ چتي په خوړلو تېروي، دغه شان نن ما او زما ملګرو ستاسو د فارم نور ډېر ښـه خصـوصـیات ولید او د نن نه موږ اراده لرو چې دغه ډول ښه شیان ډېر ژر په خپلو فارمونو کې رواج کړو.))

((ګرانو خوګانو! زه یو ځل بیا په دې واقعیت ټینګار کوم چې ((د ځناورو فارم)) او د ګاونډیو فارمونو ترمنځ د دوستۍ او مینې احساسات په اینده کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم باید ژوندي وساتو. زما په عقیده د خوګانو او انسانانو د ګټو ترمنځ تضاد او اختلاف وجود نه درلود او نه په اینده کې دغه شـــان بېځایه اختلاف ضــــرورت لري. زه پوره باور لرم چې د خوګانو او د ګاونډیو فارمونو د خاوندانو هلې ځلې او مشـــکلات یو شـــان دي. د مثال په توګه ایا د دې فارم او د نورو فارمونو د کارکشاله یو شان نه ده؟))

د وینا په دې برخه کې داســې څرګنده شــوه لکه چې مســتر ویلنیګټن په ډېر احتیاط د مخکې نه جوړې څه ټوکې کول غواړي، اما په دې وخت کې ډېر نشه و. څو ځله د هغه ژبه بنده رابنده شوه، تر یوې شېبې وروسته هغه خپله ټوکه داسې پیل کړه:

((ګرانو خوګانو! ما په خپلو سترګو ولید چې ستاسو په فارم کې ((د کښته طبقې)) ځناور هیڅ ډول نازولتوب او امتیاز نه لري. زه تاسو درندو خوګانو ته د دې مبارکي درکوم چې تاسو ((دکښته طبقې)) په ځناورو ډېر ساعتونه کارکوئ او په مقابل کې لږه ځیره ورکوئ. نوکه تاسو د کښته طبقې ځناورو پر ضد دغه شان مبارزه کولای شئ، نو بیا خو موږ ته هم د خپلو فارمونو دننه د کښته طبقې د ځناورو او انسانانو پر ضد د مبارزې حق ته قایله شي.))

((ډېرو ښاغلیو! لطفاً ودرېږئ خپل ګیلاسونه ډک کړئ او ماسره د ناپولن د صـحت او ((د ځناورو فارم)) د بریالیتوب او نېکمرغۍ په شعارکې ملګرتیا وکړئ!))

د ویلنیګټن د وینا په پای کې به زوره چک چکې او د خوشــالۍ چیغې ووهل شوې. ناپولن ډېر خوشاله شو. هغه له ډېرې خوشالۍ راپورته شو. ویلنیګټن یې ډېر کلک په غېږ کې ونیو او خپل ګیلاس یې ورسره په زوره وجنګاوه. کله چې چک چکې او چیغې غلې شوې ناپولن بالکل نېغ په دوو پښو ودرېد او د غونډې نه یې د خبرو اجازه واخیســـتله. د ناپولن د ټولو ویناګانو غوندې دا وینا هم ډېره لنډه او پر ځای وه:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ښاغلیو مېلمنو! زه او زما ملګري خوګان ډېر خوشاله یو چې نن زموږ او ستاسو ترمنځ د غلط فهمۍ دوره پای ته ورسېدله. موږ خوګان په دې خبر یو چې له ډېرې مودې راهیسې ځینو خطرناکو دښمنانو د څناورو او انسانانو ترمنځ د مخالفت او غلط فهمۍ د راپیداکولو په لاره کې ډېر کار کاوه. دې خطرناکو دښمنانو به ستاسو په فارمونوکې موږ پسې تل دا پروپاګنده کوله چې ګوندې زه او زما ملګري خوګان دا اراده لرو چې د انسانانو په فارمونو کې څناور د انسانانو پر ضد ((بغاوت)) ته ولمسوو او په دغه فارمونوکې تخریب وکړو. او ((انقلاب)) ته لار جوړه کړو. زه ورته ربښتیا وایم چې د دښمنانو دغه شان پروپاګنډې هېڅ حقیقت نه لري! بلکه زموږ واقعي ارزو دا وه. ده او دوی به چې د خپلو ګاونډیو انسانانو سره په سوله ژوند وکړو. د یو بل په چاروکې هېڅ ډول مداخله ونه کړو او د دې فارم او د انسانانو د فارمونو ترمنځ تجارتي روابط ډېر ټینګ وساتو. دا فارم چې زه یې د کنټرول افتخار لرم په واقعیت کې یوه ((تجارتي پروژه)) ده او دا پروژه د خوګانو د ډله ییز لیډر شپ پواسطه اداره کېږي.))

((درنو مېلمنو! زه پخه عقیده لرم چې د نن نه د خوګانو او د ګاونډیو فارمونو د خاوندانو ترمنځ ټول پخواني شکونه بېخي له منځه ولاړل. د خوګانو ډله ییز لیډرشپ د فارم په ورځني او عادي مسلوکې بدلون راوستلای دی او زه پوره باور لرم چې دغه بدلون به د څناورو او انسانانو ترمنځ زیات اعتماد ته ډېره وده ورکړي. تراوسه د دې فارم څناورو یو بل ته د ((ملګري)) خطاب کاوه او زموږ په نظر دا یو احمقانه رواج و. زما په امر دغه رواج ختم شو. په دې فارم کې یو بل عجیبه احمقانه رواج هم و. د باغ دننه د یوې ستنې پورې د یو خوګ کوپړۍ مېخ شوې وه، د هرې یکشنبې په سهار به د فارم ټولو څناورو د دغه خوګ تر کوپړۍ مارش کاوه. د دې رواج منشا تراوسه راته معلوم نه شوه. زما په امر دغه کوپړۍ ښخه شونه او دغه رواج مې هم له منځه یوړ. تاسو د فارم په جنډو رپانده شین بیرغ په خپلو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګو وليد. مخکې په دغه بيرغ په سپين رنګ د څناورو سوم او ښکر رسم شوي وو. زما په امر دغه رسم پاک شو او تر دې وروسته به دغه بيرغ يوازې ساده شين رنګ لري او بس.))

((ګرانو مېلمنو! مستر ويلنيګتن د انسانانو او څناورو ترمنځ د ښه ګاونډيتوب په برخه کې ډېره اعلی وينا وکړه. خو زه د ده په وينا باندې يوازې يو تنقيد لرم. دغه تنقيد دا دی چې مستر ويلنيګتن د خپلې وينا په دوران کې څو ځله زموږ فارم ته ((د څناورو فارم)) په نوم اشاره وکړه. فکر کوم چې دی تراوسه په دې نه دی خبر چې ما د فارم نوم بدل کړی دی. يو ځل بيا ستاسو د ټولو د خبرتيا لباره اعلان کوم چې ((د څناورو فارم)) نوم له منځه تللی دی او اوس د دې فارم نوم ((مانور فارم)) دی. د ازموږ د فارم سم او اصلي نوم دی.))

((ډېرو ښاغليو انسانانو! خپل ګيلاسونه تر خولې ډک کړي. زما سره په دې شعار کې - برياليي او خوشاله دې وي د مانور فارم!– برخه واخلي.))

د ناپولن د وينا په پای کې څو دقيقې چک چکې، چيغې او په پښو باندې د ځمکې دربول روان وو او د شرابو ډک لوی ګيلاسونه تر وروستني څاڅکي پورې وڅښل شول. څو ځله ګيلاسونه ډک او تش شول. خوګان او څناور دومره نشه شول چې ځينو ته يو مخ پنځه مخونه، ځينو ته يو مخ څلور مخونه او ځينو ته يو مخ درې مخونه ښکاره کېدل. باهر ولاړ څناورو دې صحنې ته په ځير ځير کتل. کله چې د انسانانو او خوګانو چک چکې او چيغې غلې شوې، راغلو مېلمنو او خوګانو بيا قطعه بازي شروع کړه.

بيديا ولاړ څناور ډېر غلي باهر ته روان شول. دوی لا شل قدمه نه وو تللي چې د فارم د مېنې نه څوږ راپورته شو. د شور په اورېدو څناور ځای پر ځای ودرېدل. دوی بېرته رامنډه کړه او بيا کړکيو ته ودرېدل ګوري چې د خوګانو او انسانانو ترمنځ سختې ناندرۍ روانې دي. په زوره چيغې وهل کېږي، مېزونه ډبول کېږي، يو بل ته د شک په نظر شان شوي وو! باهر ولاړ مخلوق

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بەکله خوګ اوکله انســـان اوکله انســـان اوکله خوګ ته کتل راکتل! اوس ځناورو ته د خوګ او انسان ترمنځ فرق کول ګران ښکاره کېدل.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور رسول امین

پروفیسور رسول امین پر (۱۹۳۹ م) کال د کونړ ولایت په وټه پور ولسوالۍ کې د محمد امین خان په کور کې زیږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې په افغانستان کې ترسره کړي دي. د منځنیو او لوړو زده کړو لپاره پر (۱۳۳۴ ل) کال پېښور ته ولاړ، هلته یې یو کال د انګرېزي او اردو ژبې لپاره او بیا د منځنیو زده کړو لپاره په فارورډ ښوونځي او کالج کې شامل شو. پر (۱۹۶۰ م) کال له همدې ښوونځي او کالج څخه فارغ او د لوړو زده کړو لپاره د پېښور په اسلامیه کالج کې شامل شو. پر (۱۹۶۶ م) کال یې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ او بېرته کابل ته راستون شو. کابل ته په راستنېدو یې د پښتو ټولنې غړیتوب ترلاسه کړ او د دې ترڅنګ د کابل پوهنتون په ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي کې د اجتماعي علومو د استاد په توګه وټاکل شو.

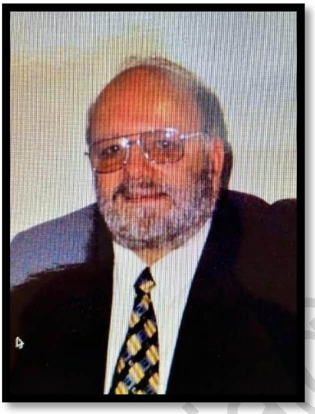

پروفیسور امین پر (۱۳۵۸ ل) کال کې د وخت د رژیم د مخالفت له کبله زندان ته ولېږدول شو او له زندانه تر خلاصېدو وروسته پر افغانستان باندې د سرو لښکرو له راتګ سره سم بېرته پېښور ته کډه شو. پروفیسور امین له (۱۹۸۰ م) کال څخه تر (۱۹۸۵ م) کال پورې په پېښور کې د اسلامي محاذ په تنظیم او افغان اطلاعاتي مرکز کې کارکاوه او پر (۱۹۸۵ م) کال د ده او یو شمېر نورو افغانانو له خوا (د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه) یا (وفا) رامنځته کړه او پروفیسور رسول امین د دې ټولنې د رییس په توګه وټاکل شو. وروسته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاده ټولنه د افغانستان د مطالعاتو پر مرکز بدله شوه، چې بیا یې هم پروفیسور امین مشــــري کوله. رســــول امین د کډوالۍ پر مهال یو لړ ملي او نړیوال ســــیمینارونه جوړ کړل او د (خپلواکۍ) په نوم مجله، د (وفا) په نوم اخبار او افغان جریدې په نامه جریده چاپ او خپاره کړل، د دې ترڅنګ یې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې له خوا په سلګونو کتابونه هم چاپ او خپاره کړل.

پروفیسور امین د افغانستان د مسالې په اړه په ډېرو ملي او نړیوالو سیمینارونو کې ګډون کړی دی، چې د هغې په ترڅ کې د امریکا متحده ایالاتو، انګلستان، فرانســه، المان، مرکزي اســیا، ډنمارک، هالنډ، بلجیم، ســویس، یونان، ایټالیا، ناروې، مصــــر او نورو هېوادونو ته ســــفرونه کړي دي. کله چې په روم کې افغانان د افغانســتان د مســالې په اړه ســره راټول شــول، نو رســول امین یې د مخکښــــانو له ډلې څخه و، چې بیا د بن کنفرانس تر پرېکړې وروســــته په افغانستان کې لنډمهاله اداره رامنځته شوه، نو پروفیسور امین د همدې ادارې د پوهنې وزیر په توګه وټاکل شو. د پروفیسور رسول امین یو شمېر خپل او له نورو ژبو څخه ژباړل شــــوي اثار هم چاپ شــــوي دي، یوه مهمه رســــاله یې (افغانســــتان تر یو خطرناک پېچومي تېرېږي) په نوم هم چاپ شــــوې ده.

پروفیسور رسول امین د لنډمهالې ادارې تر شپږ میاشتني وزارت وروسته د افغانســتان د مطالعاتو مرکز د رییس په توګه خپله موســســه پر مخ وړله او له دې لارې یې د خپلو افغانانو خدمت کاوه.

پروفیسور رسول امین د (۲۰۰۹م) کال د اکتوبر میاشتې پر (۳۱)مه نېټه د استرالیا په میلبورن ښــارکې د ورپېښــې ناروغۍ له امله له دې نیمګړې دنیا څخه د تل لپاره سترګې پټې کړې. روح یې ښاد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پروفیسور رسول امین کورنۍ

(لنډه پېژندنه)

مرحوم غازي محمد امین خان

(د پروفیسور رسول امین پلار)

مرحوم غازي محمد امین خان د مرحوم نورمحمد خان زوی، چې له نن څخه (۱۱۲) کاله مخکې د کوزې پښتونخوا په باجوړ سیمه کې دې نړۍ ته سترګې پرانیستې دي. د

ماشوموالي دوره یې په باجوړکې تېره کړه، وروسته له خپلې کورنۍ سره کونړ ته راغی او په وټه پور ولسوالۍ کې مېشت شو. مرحوم محمد امین خان د هغه وخت مروجه زده کړې د جومات له ملایانو څخه وکړې. مرحوم محمد امین خان په لومړیو کې له بزګرۍ سره ډېره مینه درلوده، وروسته په تجارت بوخت شو او له دې لارې یې ډېره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شتمني ترلاسه کړه. کله چې د امير امان الله خان په دوره کې په کور دننه يو لړ بغاوتونه پيل شــول، امير امان الله خان خپل نږدې دوســت او پياوړی جنرال خان ميرزمان خان چې د مرحوم محمد امين خان ســکه ماما و، د بغاوتونو د خاموشه کولو لپاره بېلابېلو سيمو ته ولېږه. له دې جملې څخه د منګلو جنګ ته چې په هغې کې مرحوم محمد امين خان هم حضــور درلود. باغيان يې وځپل او فاتحانه کابل ته راستانه شول، چې په کابل کې د امير امان الله خان له تود هرکلي ســره مخ شــول او په ډېرو ډاليو يې ونازول، ورســره يې اعزازي کنډک مشــرۍ رتبه مرحوم محمد امين خان ته ورکړه او هم د غازيانو په ډله کې د غازي لقب هم ورکړ شو.

مرحوم محمد امين خان د عمر په وروستيو کې د يو لړ ناروغيو سره مخ شو او په پای کې پر (۱۳۵۱ل) کال وفات شو. بايد ووايم په خپله مرحوم محمد امين خان کم ســواده و، خو له تعليم ســره يې ډېره مينه وه، د نوموړي د مينې له برکته د پروفيســور رســول امين کورنۍ په تعليميافته کورنۍ تبديله شــوه، په علم سمبال او پوه اولاد يې ټولنې ته وړاندې کړل. روح يې ښاد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروانښاد محمد رسول غیرت

(د پروفیسور رسول امین ورور)

اروانښـــاد محمد رســـول غیرت امین د محمد امین خان زوی او د نورمحمد لســـمی دی. نوموړی پر (۱۳۳۷ل) کال په حوت میاشـــت کې د کونړ ولایت وټه پور ولســـوالۍ په شـــامیدکوټ کلي د خانانو په کورنۍ کې زېږېدلی دی. اروانښـــاد خپلې

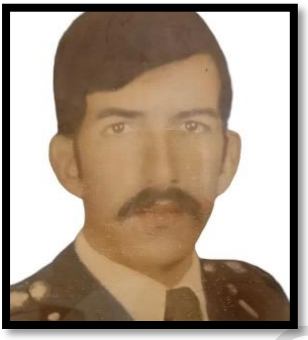

لومړنۍ، منځنۍ او ثانوي زده کړې د عمراخان په عالي لېسه کې بشپړې کړې او په اعلی درجه ترې پر (۱۳۴۹ل) کال فارغ شو. د دولسم ټولګي تر فراغت وروسته د نظامي زده کړو لپاره کابل ته ولاړ او هلته یې نظامي زده کړې وکړې او په بریالیتوب یې پایته ورســـولې. پر (۱۳۶۰ل) کال کابل ته کډوال شو او هلته مېشت شو، له تک سره سم یې خپله لومړۍ دنده د کابل په چهلســـتون کې د لومړۍ حوزې د قومندان په توګه ترسره کړه.

محمد نوروز خان
(د پروفیسور رسول امین ورور)

ډګروال محمد ظاهر شاه
(د پروفیسور رسول امین ورور)

احمدشاه امین
(د پروفیسور رسول امین ورور)

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست محمد امین

(د پروفیسور رسول امین وراره)

دوســـت محمد امین د مرحوم محمد نوروز خان زوی او د مرحوم محمد امین خان لمسی دی، پر (۱۹۴۸م)کال د کونړ ولایت په وټه پور ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. نوموړي خپلې لومړنۍ زده کړې د جوزجان ولایت په فیض اباد ولســـوالۍ کې ترســـره کړې دي، منځنۍ زده کړې یې د کابل په ابن سینا منځنۍ ښـــوونځي کې او د دولســـم ټولګي د فراغت ســـند یې د کابل ښـــار د کرنې له لیســـې څخـه ترلاســـه کړی دی.

لوړې زده کړې یې د کـابـل پوهنتون د کرنې پوهنځي کې ترســـره کړې او لـه همدې پوهنځي یې د لیسـانس سـند یې ترلاسه کړی دی. په همدې برخه کې یې د ماسترۍ سند د ایران له تهران پوهنتون څخه ترلاسه کړی دی.

دوســـت محمد امین د (۱۳۴۸ل)کال را پدېخوا د کرنې وزارت په لاندې پوستونو رسمي کار کړی دی:

د ننګرهار د زراعت ریاســت د ترویج د امر، د کرنې وزارت د عالي تعلیماتو د امر، د کرنې او مالدارۍ د انســـتېټوت د مشـــر، د لوړ زده کړو وزارت د مســـلکي زده کړو د مســـول، د لوړو زده کړو وزارت د پلان عمومي امر په توګه دندې ترسره کړې دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر (۲۰۰۲ م) کال د اوبو لګولو وزارت د پلان د معین، پر (۲۰۰٤ م) کال د اوبو لګولو، د اوبو د زېرمو او د ژوند د چاپېریال ساتنې د وزارت مسلکی معین، پر (۲۰۰۸م) کال د چاپېریال ساتني د ملي او خپلواکې ادارې د معین، پر (۲۰۱۲م) کال د ژوند د چاپېریال ساتني د خپلواکې ادارې معین او د نوموړې ادارې سرپرست عمومي ریس په توګه دندې ترسره کړې دي.
باید ووایم دوست محمد امین د چاپېریال ساتنې ملي ادارې موسس او د چاپېریال ساتنې د قانون طراح هم پاتی شوی دی. د دې ترڅنګ نوموړی په اداره، کرنې او چاپېریال ساتنې کې اوږده تجربه لري.
دوست محمد امین د ژوند چاپېریال ساتنې په اړه یو شمېر نړیوالو کنفرانسونو او سیمینارونو کې چې په بېلابېلو هېوادونو لکه : المان، سینیګال، روسیه، سویس، جنوبي افریقا، سنګاپور، بوتان، سیریلنکا، ایران، هندوستان، فیلیپین او یو شمیر نورو کې جوړ شوي وو، ګډون کړی دی.
د دوست محمد امین چاپ شوي اثار:

- (د افغانستان او نړۍ د ژوند د چاپېریال ننګونې او رغونې) په پښتو ژبه.
- (حفاظت محیط زیست افغانستان و جهان) په دري ژبه.
- (د جلال اباد دکانال بیا رغونې او انکشاف لارې چارې) په پښتو ژبه.
- (د مېوه جاتو د قورې سمبالښت او د اصلاح شویو مېوه جاتو روزنه) په پښتو ژبه .

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکتر شمیم اکبر د پروفیسور رسول امین مشره لور ده، لومړنۍ زده کړې یې په ښوونځي کې کړې دي. نوموړې خپلې منځنۍ زده کړې په علیشـــام لېســـه کې پر (۱۹۷٦م) کال پای ته ورسـولې. ډاکتر شـمیم اکبر پر (۱۹۹۱م) کال د پېښـور خیبر میډیکل کالج څخه د MBBS سـند پای ته ورســاوه، نوموړې لومړنۍ افغان میرمن په توګه وپېژندل شوه، چې د خیبر میډیکل کالج پېښـور څخه یې د MBBS سـند پای ته ورســاوه، ډاکتر شـــمیم اکبر له (۱۹۹۱م) کال څخه تر (۱۹۹۳م) کـال پورې پـه پېښـــور کې د افغان مېرمنو پـه روغتون کې د عمومي ډاکترۍ په توګه دنده ترســـره کړې ده. پر (۱۹۹۳م) ډاکتر شمیم استرالیا ته مهاجره شوه او د افغان کورنیو مېرمنو لپاره یې د کډوالۍ همغږي کوونکې په توګه کار پیل کړ. ډاکتر شمیم اکبر په پنځو ژبو تفسیر کوي: دري، پښتو، فارسي، هزارګي او اردو.

ډاکتر یاســـمین امین چې د پروفیســـور رســـول امین لو ده، خپلې ثانوي زده کړې یې په پېښور کې سر ته رسولې دي تر منځنیو زده کړو وروســـته یې د پېښـــور خیبر میډیکل کالج څخه د MBBS سند ترلاسه کړی دی، ماسټري یې په استرالیا کې د ایمبریولوژي په برخه کې کړې ده او درې کاله یې د افغانستان د روغتیا په وزارت کې د سترې سلاکارې په توګه کار کړی دی.

تاتره زماني د پروفیسور رسول امین لور ده، چې په کابل ولایت کې زېږېدلې ده. ثانوي او لوړې زده کړې یې په پېښـــور کې پای ته رســـولي او د ماسترۍ سند یې په استرالیا کې د نرېوالو اړیکو په برخه کې ترلاسه کړی دی، اوس مهال د استرالیا په دولت کې کار کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمل امین د پروفیسور رسول امین مشر زوی دی، لومړنۍ زده کړې یې د پېښور په اسلامیه کالجیټ لیسه کې او ثانوي زده کړې یې د پېښور په اسلامیه کالج کې پای ته رسولې. بیا یې پر (۱۹۸۶م) کال د پېښور د انجینرۍ او ټیکنالوژۍ له پوهنتون څخه د الکتریکل انجینرۍ سند بشپړ کړی دی. ایمل امین له (۲۰۰٤م) کال څخه تر (۲۰۰۵م) کال پورې د افغانستان د ښار جوړونې په وزارت کې د ستر سلاکار په توګه کار کړی دی.

اتل امین د پروفیسور امین زوی دی، چې منځنۍ زده کړې یې په پېښور کې پای ته رسولې، اتل امین د سوداګرۍ په اداره کې د لیسانس سند ترلاسه کړی، نوموړی د امنیتي خطر مدیریت کې ډیپلوم هم لري، اتل امین د ATAL واچز بنسټ اېښودونکی هم دی. په افغانستان کې یې د پروفیسور رسول امین بنسټ هم رامنځته کړی، چې له بېوزلو کورنیو سره مرسته او همکاري کوي. اتل امین په استرالیا کې یو بریالی سوداګر دی او اوس د استرالیا په میلبورن ښار کې امنیتي کمپنۍ چلوي. اتل امین له (۲۰۱۲م) کال څخه تر (۲۰۱۳م) کال پورې د افغانستان له پانګونې څخه د ملاتړ اداري (آیسا) کې د تمویل کوونکو د اړیکو د همغږي کوونکي په توګه کار کړی او له (۲۰۱۳م) کال څخه تر (۲۰۱٤م) کال پورې د افغانستان د انتخاباتو د خپلواک کمېسیون د ستر سلاکار په توګه کار کړی دی.

کوچی امین د پروفیسور رسول امین تر ټولو کوچنی زوی دی، لومړنۍ زده کړې یې پر (۱۹۹۳م) کال په پېښور کې پای ته رسولې، نورې زده کړې یې د پېښور په ایډوارډز کالج کې بشپړې کړې دي، چې اوسمهال په استرالیا کې د مهاجرت د استازي په توګه دنده ترسره کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

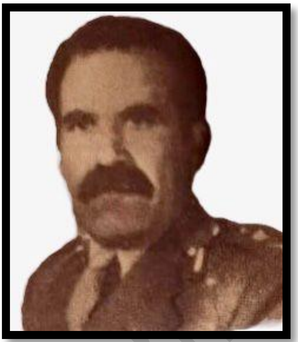

ډګروال نېک محمد امین

(د پروفیسور رسول امین وراره)

پیلوټ جمال آمین

(د پروفیسور رسول امین وراره)

ډګروال خوشحال امین

(د پروفیسور رسول امین وراره)

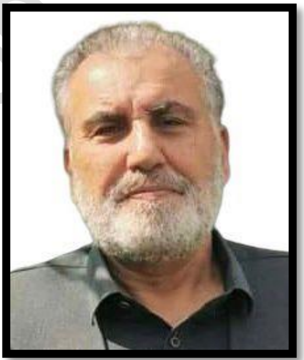

رحمت الله امین

(د پروفیسور رسول امین وراره)

(د پروفیسور رسول امین لمسی)

خیبر امین د کونړ ولایت په وټه پور ولسوالۍ کې زیږېدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې یې په کابل کې بشپړې کړې او بیا یې د کابل له پولیسو اکاډمۍ څخه د لیسانس سند ترلاسه کړ. د خپل علمي افق په تعقیب یې له امریکایي پوهنتون څخه د سوداګرۍ اداره کې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ. په مسلکي توګه بناغلی خیبر له تېرو (۲۵) کلونو راهیسې د نړیوالو بشري سازمانونو په ځانګړې توګه د ملګرو ملتونو په دفترونو کې کار کوي.

(د پروفیسور رسول امین زوم)

فاروق زما نې د سلیمان خان زماني زوی د لوی خان غازي میرزمان خان لمسی دی. په کونړ ولایت کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې د کونړ ولایت وټه پور ښوونځي کې او منځنۍ زده کړې یې د کابل په عمر شهید لېسه کې بشپړې کړې دي. د لیسانس سند یې د کابل پوهنتون له کرنې پوهنځي څخه ترلاسه کړی دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library